מעריב כלכלה

חלק ו/יום ו', 10.4.87, י"א ניסן תשמ"ז

תקציר

כתבה בעמוד 2

הטאייוואנים מגיבים

לארץ הגיעו נציגי חברת יצרני המחשבים מטאיוון „מולטיטק", שהודיעו כי תוך ששה־שמונה חדשים תהיה להם תשובה למחשבים האישיים החדשים של יבם, שהוכרזו בשבוע שעבר.

כתבה בעמוד 3

הזהר במשיכת־יתר

המדור „כסף קטן" בדק את הרבית האמיתית על משיכת היתר בבנק. כדאי לזכור שבנק ישראל הוריד את הרבית. על האשראי יש הוצאות נוספות. המדור ממליץ להקפיד על החזר אשראי בזמן.

כתבה בעמוד 3

טבלת המשומשות

השינוי במיסוי הגביר הביקוש למכוניות של 1600 סמ"ק. המחירים יציבים אבל הסוחרים במכוניות המשומשות לא זוכרים שפל שכזה בפעילות. טבלה מפורטת במדור הצרכנות

כתבה בעמוד 4

פומה מול אדידאס

שני בני־הדודים לבית דסלר נלחמים על שוק ביגוד הספורט. „פומה" עדיין מקווים להגיע לענק „אדידאס" אבל בינתיים מדרג אותם ענק חדש – „ריבק".

עמדה

דן פרופר, מנכ"ל אוסם

מינימום שכר מקסימום נזק

בעיה קשה מטרידה בימים אלה את התעשיה והמשק. לאחר מערכה קשה, עבר בכנסת בשבוע החולף חוק שכר המינימום. החוק – אשר התקבל פה אחד – טומן בחובו סכנה רבה לעתיד יציבות המשק מצד אחד ומותיר אחריו פצצת זמן בתחום השכר ויחסי העבודה – מצד שני.

כיצד מתיישבת הסתירה שבין הצבעה נדירה של פה אחד בכנסת ובין זעזוע כלכלי למשק? ההסבר הוא פשוט ונובע מן הדחף הפופוליסטי של חלק מחברי הכנסת מן הסיעות השונות, מרצונם למצוא חן בעיני דעת הקהל, אף במחיר כבד למשק הישראלי ואולי גם מאי־ראיה של ההוצאות ההרסניות של צעד תחיקתי, שנראה על פניו פשוט ובלתי מזיק.

אותו חלק מחברי הכנסת אשר הצביע בעד החוק מתוך אמונה תמימה שיש בחקיקה לשפר תנאי חייהם של חלק מעובדי ישראל – יכול היה להעמיק אך מעט בבדיקת תוצאות החקיקה ולמצוא את ההשלכות ההרסניות שלה לעתיד תעסוקת אותם עובדים ולכלכלת המשק.

במשך שנים רבות היה שכר המינימום מתעדכן מדי פעם לאחר מו"מ בין ההסתדרות והארגונים הכלכליים. במסגרת משא ומתן, תוך כדי העמדת טיעוני הצדדים זה מול זה ובחינת הבעיה בכל היבטיה – נלקחו בחשבון הן הצדדים הסוציאליים והן ההשלכות הכלכליות של הנושא. רק בחינה כזו, העשויה בדיוקן של התמודדות במסגרת מו"מ, מסוגלת לשקף את כל התוצאות האפשריות של שינוי שכר המינימום, לאמוד את הפירות החיוביים של השינוי מול הנזקים האפשריים.

במשך כל אותן השנים קודם שכר המינימום מעבר להתקדמות השכר בתעשיה, מתוך מגמה כנה של כל הצדדים להגיע לְמַצב בו תועלה רמת החיים של מקבלי שכר המינימום ובעת ובעונה אחת לשמור על יציבות המשק. היה ברור לשני הצדדים במו"מ שיש לקדם את שכר המינימום תוך זהירות שמטרתה למנוע פגיעה בענפי המשק המעסיקים את מקבלי שכר המינימום. ואכן תמיד, הגיעו הארגונים הכלכליים לסיכום והבנה עם ההסתדרות באשר לרמה המתוקנת של שכר המינימום, אשר הבטיחה את התקדמות העובד תוך שמירת הסן מקום עבודתו.

החקיקה הנוכחית, שבאה לשפר בקפיצת מדרגה את תנאי השכר של חלק מן העשירון התחתון של העובדים, תשיג תוצאות הפוכות. העליה החדה הנדרשת בעלות העבודה כתוצאה מן החקיקה, תביא בהכרח לתוצאות הבאות:

א. אי יכולת של חלק מתעשיית היצוא להתחרות בשווקי חוץ – ומכאן סגירת חלק מאותה תעשיה ואבטלה של מקבלי שכר המינימום (אגב, מחקרים אקדמיים שהוצגו בפני ועדת העבודה והרווחה של הכנסת הצביעו על תוצאה כזו).

ב. עליית מחירי המוצרים בשוק המקומי כתוצאה מהתייקרות עלות העבודה – ומכאן זעזוע לתוכנית הכלכלית וליציבות המשק וחזרה לסחרור האינפלציוני.

ג. גירות המשק לתוספות שכר גם ברמות שכר שמעבר לשכר המינימום – כי הרי תווצר בהכרח דחיסות סולמות השכר שתוסיף אותה גם את העובדים מעליה, והדוגמאות לתופעה זו ראינו בעבר לרוב.

ד. אי עמידה בתקציב המדינה כתוצאה משינויים במדיניות השכר במשק הציבורי המתבקשים מן האמור לעיל.

חברי ועדת העבודה והרווחה של הכנסת לא יוכלו לטעון לאי ידיעת התוצאות ההרסניות של החקיקה – כל הנכתב כאן – נאמר להם בצורה ברורה תוך הסתמכות על מחקרים ודוגמאות מכל רחבי תבל. גם נציגי הממשלה העמידו את חברי הכנסת על תוצאות השלכות החוק – אך לשווא.

הלוואי ואתבדה, אך, לצערי, ההתעקשות מדרך המו"ם שהביאה להעלאה הדרגתית של דרגות השכר הנמוכות, והמעבר לחקיקה בנושא שכר מינימום והקפיצה החדה בעלות השכר בחלק מענפי המשק, תסיט את הכלכלה מן היציבות אליה הגענו תוך קורבנות קשים. בטוחני שאיש מבין חברי הכנסת המתפארים ב„הישג" החקיקה לא יהיה בין המתנדבים לשאת באחריות לתוצאות הכלכליות שלה.

עולה יורד

כמה תשלם עבור האשראי בתכניות הבנקים החדשות*

	בנק לאומי	בנק הפועלים	בנק דיסקונט	הבנק הבינלאומי	בנק המזרחי
גובה האשראי:	עד 100,000 ש"ח	עד 150,000 ש"ח	עד 200,000 ש"ח	עד 200,000 ש"ח	100% מהערך המינימלי של החסכון או 75% מהערך המשוערך
גובה הרבית על האשראי לשנה:	50% ברבית צמודה של 5% לשנה או 50% לפי 17.25% לא־צמוד	14.2% לשנה	17.25% לשנה	5% צמוד לשנה	17.25% צמוד לשנה
גובה הרבית הריאלית על האשראי ב־: 20% אינפלציה:	9.68%	20.6%	24.8%	5%	11.3%
25% אינפלציה:	7.45%	15.8%	19.7%	5%	6.9%
30% אינפלציה:	5.38%	11.4%	15%	5%	2.7%

תכניות החסכון החדשות של כל הבנקים מציעות לחוסכים מגוון תכניות אשראי. סכומי ההפקדה שונים מבנק לבנק וכן גם דרך ניצול האשראי: משיכת־יתר, קו אשראי או הלוואה צמודה.

* בהנחות הבאות: 1. תנצל את כל האשראי המוצע; 2. בכל הבנקים הפריים – 2.25% חוץ מהפועלים – 2.2; 3. ההלוואה בבנק המזרחי תוחזר ב־24 תשלומים וכן אותו חלק שניתן צמוד בל"ל.

הבנקים: איך הם לקחו את כספנו

במשך שנים גבו הבנקים, חוץ מבנק הפועלים, ריבית גבוהה מהנדרש. אצל הלקוח היה מדובר בסכומים קטנים אבל אלה הצטברו לסכומי כסף גדולים. בפרק הראשון של התחקיר אנו מביאים את השיטות של בנק המזרחי לחיובים המוגזמים. בבנק אומרים לנו: מדובר בחריגים. לא הסתרנו את שיטת החיוב.

מאת עודד שורר ויאיר זימון

הפרסומים על חיוב מוגזם ומופרז במיליוני ש"ח שחייבו בנקים את הלקוחות שנטלו אשראי אינם מוגזמים כלל וכלל, ובניגוד לטענות הבנקים יש לכך הוכחות מוצקות. תחקיר שערכנו אכן גילה כי מספר בנקים „חלבו" בשיטתיות אותן הלקוחות במשך שנים. גבו ממך, ללא נקיפות מצפון, ריבית על אשראי הגבוהה בהרבה ממה שהיה עליך לשלם ושלשלו לכיסם סכומי כסף גדולים.

התמונה המצטיירת של "יד הנשלחת לחשבון הבנק שלך בסתר" ומושכת 100 ש"ח פה ו־100 ש"ח שם" היא נכונה. גביה בחשבונות־בנק של עשרות לקוחות, שלוש וארבע שנים אחורה, גילתה כי, כמו אז, גם היום, מנצלים בנקים מסויימים את בורות הלקוח (ואולי את רגש האמון שלו) וגובים ממנו, בתואנות שונות ומשונות שונים ריבית מוגזמת.

בנק ישראל: „לקוח שגבו ממנו מעבר למה שהיה צריך לשלם - חייב לקבל כספו חזרה ללא קשר לגובה הסכום. אי אפשר להתלות בנימוקים שהמחשב אינו יכול."

מספר בנקים תולים את האשם במגבלות תוכנת המחשב הממונה על חיוב הלקוח, טיעון מוזר, לדעתנו. עובדה, בעקבות חקירת "מעריב" חייב בנק ישראל את הבנק המזרחי המאוחד לשנות את התוכנה שלו, אשר היתה בנויה כך שהבנק גבה באופן שיטתי מכל הלקוחות סכומי כסף ללא הצדקה על האשראי שהבנק העניק במשך שנים. ומדובר כאן בחיוב ריבית הגבוה – גם לדעת בנק ישראל – מן הריבית המוצהרת. על פי הוראת בנק ישראל, חדל בנק המזרחי לחייב את לקוחותיו בריבית חריגה על קרן שכוללת חיובי ריבית מחודש קודם. וזאת החל מאחד באפריל 1987. כלומר – אפשר גם אחרת – לנהל מערכת גבית ריבית בלי לעשוק את הלקוח. הסבר מפורט יבוא בהמשך.

המשנה למפקח על הבנקים, ד"ר אמנון גולדשמיט, אומר בראיון ל"מעריב" כי במסגרת הבדיקות השיגרתיות והמיוחדות שעושים אנשי הבנק המרכזי בנהלי חיוב ריבית ובתוכנות של הבנקים, נמצאו ליקויים שחייבו תיקונים בתוכנה: "בשני מקרים חייבנו תיקונים בתוכנה כדי שתספק אותנו".

בתחקיר הצלחנו לאתר מספר שיטות ל"חליבת" הלקוחות, בהם התמחה בנק המזרחי. מפאת חובת הסודיות הבנקאית לא יכול היה ד"ר גולדשמיט לגלות לנו מי הבנק השני שנגוף ונדרש לשנות את אופן חיוב הלקוחות בריבית. זה יכול להיות הבנק עמו אתם עובדים.

בעקבות התחקיר שערכנו, עולה מסקנה ברורה אחת. השמעת בלקוחה מסרטון פרסומת – בבנק הפועלים זה לא קורה. נהלי החיוב בבנק זה ואופן החיוב, הנעשה על ידי התוכנה של המחשב המרכזי של הבנק משקפים את הפרסומים על הריבית הנגבית באמת. אין חריגה. אין גביה מתחת לשולחן.

אילו שיטות הם נוקטים כדי "לקצץ פינות" ולגבות ריבית הגבוהה מן הריבית המוצהרת? – את הפרק הראשון בסידרה, נייחד לחשיפת השיטות על פיהן גבה הבנק המזרחי המאוחד ריבית מעל ומעבר למה שלקוחותיו היו צריכים לשלם. נדגיש כאן כי במקרים רבים מדובר בסכומים קטנים. למרות זאת הגיב בנק ישראל: „לקוח שגבו ממנו שני שקלים או 200 שקלים מעבר למה שהיה צריך לשלם, חייב לקבל את כספו בחזרה ליום הערך שבו נעשה החיוב המוגזם. אין כל קשר לגובה הסכום. זהו ענין עקרוני. אי אפשר להתלות בנימוקים שהמחשב אינו יכול. הפיצוי חייב להיות הולם בהתחשב בסולמות הריבית ובנזק העקיף שנגרם ללקוח" – אומר ד"ר גולדשמיט.

הבנק המזרחי המאוחד, למשל, השתמש עד עתה בכמה שיטות שגרמו ללקוחות לשלם כספים מיותרים:

א. חיוב חשבון הלקוח בריבית על... ריבית שכבר נגבתה על אשראי שהועמד לרשותו במשך החודש שחלף (או הרבעון שחלף). במרבית הבנקים מחייבים את חשבון הלקוח בריבית על החודש או הרבעון שחלף באחד בחודש שלאחר מכן. ניח, למשל, לקוח, שחשבונו היה ביתרת חובה של 10,000 ש"ח במשך כל הרבעון שחלף (ינואר־פברואר־מרס) וחוייב בריבית של 10 אחוזים. במרבית הבנקים, המחייבים את חשבון הלקוח עד היום האחרון של החודש, או הרבעון, יחוייב בתחילת החודש שלאחר מכן חשבונו ב־1,000 ש"ח ריבית וזהו.

בבנק המזרחי חייבו את הלקוח ביום העסקים האחרון של החודש או הרבעון. אם 31 בחודש הוא שבת, חייבו את חשבונו של הלקוח בחישובי הריבית עד 30 בחודש. כאן הסיפור לא נגמר ב־1,000 ש"ח ריבית. בסוף הרבעון שלאחר מכן חייב המזרחי את הלקוח בריבית נוספת על היום האחרון ברבעון הקודם (31 במרס בדוגמא שלנו) בו היה הלקוח ביתרת־חובה של 11,000 ש"ח (כלומר החוב של 10,000 ש"ח בתוספת הריבית). על אותם 1,000 ש"ח שהבנק גבה כריבית, הוא חייב את הלקוח בריבית נוספת של 0.11 אחוז.

יש מקרים בהם יום העסקים האחרון היה ב־29 בחודש וברבעון שלאחר מכן חויב הלקוח בריבית ליומיים על הריבית שכבר שילם. אין מדובר בדוגמא שלנו בכסף רב אך אם תכפילו נוהג פסול זה במספר הלקוחות העסקיים של המזרחי, המצטיים ביתרת חובה של מאות אלפי שקלים, לאורך מספר שנים רב, תגיעו למסקנה כי "פרוטה לפרוטה מצטרפת לרבבה".

יש לזכור כי בשנים שחלפו, עת האינפלציה השתוללה, חישוב הריבית היה חודשי והיו לא מעט תקופות בהן הריבית החודשית הגיעה ל־10 אחוזים ויותר!

בואו ניקח את 1984. כאשר הריבית החודשית היתה לפחות 10 אחוזים, הרי חיוב כפול על הריבית שכבר שילמת – מקפיץ את הריבית הכוללת שבה תחוייבת באותו חודש מ־10 ל־10.033 אחוזים. ההפרש הקטן והלא מוצדק, גדול יהיה – כאשר אתה מכפיל אותו בעשרות אלפי לקוחות לאורך שנים.

רק כדי לסבר את האוזן – אם כל המערכת הבנקאית היתה נוהגת בשלושת החודשים שחלפו על פי המנהג הפסול הזה – היו כל הלקוחות משלמים באפריל 1,166,000 ש"ח מיותרים. למזלכם, רק הבנק המזרחי המאוחד נהג כך.

ב. הבנק המזרחי עיכב העברת זיכויים לטובת הלקוח. אך כאשר הסתבר שהבנק טעה לרעתו בחיוב ריבית – הוא הזדרז לבצע תיקון ידני בחשבון הלקוח.

אין כמו דוגמא מן החיים. לקוח מסויים בבנק המזרחי גילה בפברואר 1987 כי חשבונו חוייב ב־31 בדצמבר 1986 בריבית מוגזמת. הוא פנה לבנק בציפיה לכך שיתקנו את הנדרש וישיבו לו כספו לפי ערך 31 בדצמבר 1986. אך לא. הכסף הוחזר לו ב־26 בפברואר 1987 לפי ערך של אחד בפברואר 1987.

בתגובה לפנייתו המחודשת, ענו לו בבנק המזרחי כי ממילא לא יתפס המחשב בפברואר 1987 זיכוי ערך של 31 בדצמבר 1986, השייך לרבעון הקודם. שיטת החיוב הממוכנת של הבנק בנויה כך שאינו יכול להחזיר ערך של חודש או חודשיים אחורה. למה? – ככה. נציגי בנק ישראל לא קיבלו תשובה זו ועתה הם מחייבים תיקון מדוייק – גם ידנית – כדי למנוע הפסד מן הלקוח.

במקום לזכות את הלקוח באותו יום בו בוצע החיוב, כיוון שהשיק למעשה לא נפרע והכסף "נשאר" בחשבון העו"ש, החזיק הבנק את הכסף יומיים וגם שלושה וזה עלה כסף

וראו זה פלא – השיטה אכן פועלת במקרה הפוך. סיפור מן החיים: לקוח הפקיד ב־30 באוקטובר 1986 שיקים שחזרו. הבנק חייב את חשבונו בקנס רק בשלושה בנובמבר 1986. את הטעות גילה בנק המזרחי רק בינואר 1987. בזמן, נפרצו לפתע כל המחסומים וחשבונו של הלקוח תוקן בינואר 1987 אחורה עד אוקטובר 1986. הוא חייב את הלקוח בריבית על ההפרש הזה לפי ערך של 30 באוקטובר 1986.

ג. בנק המזרחי "משחק" בימי ערך במקרה של שיקים חוזרים. כאן מדובר בתחום שהוא באופן מסורתי "כבד" יותר בכסף מבחינת רווחי הבנק. הפסד של יום ערך אחד על שיק בסך 100־150 אלף ש"ח משתקף כבר בתרומה של מאות ש"ח לכיסי הבנק.

נניח שנתת שיק למישהו ב־16 בפברואר והמזרחי חייב את חשבונך באותו היום. משום מה לא כיבד המזרחי את השיק והחזירו. חשבונך יזוכה בסכום השיק שלא שולם ב־17 בחודש. הפסדת יום ערך ללא הצדקה.

באמתחתנו מקרים רבים של עיכובים עד יומיים ושלושה. במקום לזכות את הלקוח באותו יום בו בוצע החיוב, כיוון שהשיק למעשה לא נפרע והכסף "נשאר" בחשבון העו"ש, החזיק הבנק את כספנו יומיים וגם שלושה וזה עלה לנו, לכם, ולעוד רבים־רבים מלקוחות בנק המזרחי כסף טוב, מעבר לתשלום עמלת החזר שיק. וזאת בניגוד לדעתו של בנק ישראל המחייב זיכוי הלקוח באותו יום ערך.

עד כאן מבחר שיטות לגביה מוגזמת של כסף מן הלקוחות, שאינן מוצדקות לדעתו של בנק ישראל.

האם יחוייב הבנק המזרחי בהחזרים ללקוחותיו כדי לפצותם על חיוב מוגזם, מי יחוייב אותו ובאיזה אופן יוחזר הכסף ללקוחות הנפגעים? בנק ישראל אינו מוכן להרחיב את הדיבור על כך וטוען כי הנושאים נמצאים בבירור ועדיין יש חילוקי דיעות בין הבנקים לבנק המרכזי. (בשבוע הבא: איך מחייבים הבנקים האחרים.)

בנק המזרחי: מעולם לא הסתרנו את תנאי החיוב

„הנסיון להציג את בנק המזרחי כאילו נטל בסתר מחשבונות הלקוחות רחוק המציאות. לא הסתרנו מעולם את שיטת החיוב ליום העסקים האחרון בחודש או ברבעון שחלף. הכל הופיע בחשבונות הלקוחות. מי שרצה והתעניין – היה רואה מיד את החיוב לחודש שחלף. באופן פורמלי לא יכולה להיות לאף לקוח טענה על כך כיוון שתנאי החיוב מופיעים במפורש בחוזה שבין הלקוח והבנק כאשר הלקוח פתח חשבון באחד מסניפי הבנק" – אומרים בתגובה בבנק המזרחי המאוחד.

לדברי נציגי הנהלת הבנק – שיטת החיוב של ריבית על קרן הכוללת חיובי ריבית, היתה נושא לדיון שנמשך יותר משנה ורבע בבנק ישראל.

„איש לא ייחס חשיבות לנוהל גביה זה כיוון שמדובר באמת בכסף קטן. שאלנו בקאים מבנקים אחרים על כך והם לא ידעו אם התוכנה אצלם בבנק מחייבת בצורה זו את הלקוחות או לא. לדעתנו, יש להגדיר את שיטת החיוב כטעות טכנית. הסיבה שלא תיקנו את התוכנה היתה שהמתנו לסיום הדיונים בבנק ישראל שניסה לגבש יחד עם הבנקים נוהלי גביה אחידים. לא רצינו לתקן את התוכנה שבע פעמים".

על קשיין של הבנק לזכות לקוחות על טעויות שנעשו לרעתם לפי יום הערך בו נעשתה הטעות, אומרים בבנק המזרחי כי הדוגמאות שבידי "מעריב" הן חריגות והמדיניות היא בפירוש לתקן טעויות אחורה עד ליום הערך שבו נפלה הטעות. מחלקת הבקרה של הבנק בודקת נושאים כאלה בקפידה.

גם את הטענות שהעלנו בדבר האיחור בזיכוי חשבונות עובר־ושב של לקוחות על שיקים שהם משכו והוחזרו על ידי הבנק, מגדירים בבנק המזרחי כחריגות מן הנוהל. לדבריהם, ישנה הקפדה שחשבון לקוח שמשך שיק והבנק החזירו, מסיבות השמורות עמו, יזוכה באותו יום ערך.

אולם ישנם חריגים, הנובעים בעיקר מבקשות של לקוחות להמתין עם השיק יום יומים נוספים ולא להחזירו, בעוד שהם דואגים להחזיר את חשבונם ליתרת זכות, למשל. כאן "אשם" המחשב המתוכנת כך שהוא מזכה את חשבון הלקוח במקרים כאלה ביום ערך אחד אחורה. „המחשב אינו מבין שהלקוח ביקש לדחות את החזרת השיק ביומים שלושה. כאשר הבנק מחזיר את השיק, המחשב מזכה את הלקוח לפי יום ערך אחד אחורה בלבד. לכן החריגות".

הודעה ללקוחות בעלי חשבונות תפ"ס

בנק המזרחי המאוחד

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מולטיטק: תוך חצי שנה תהיה לנו תשובה ליבמ

מאת טל שחף

פראנק לין ודויד האסו הגיעו לישראל בהמשך למסע עסקים ארוך ומפרך. באמתחתם הם נושאים פלא ישן וחדש. מחשב תואם יבמ פי־סי, מיוצר ביפן. המחשב שלהם קטן יותר, מהיר יותר וזול הרבה יותר מהמקור. אבל חברת מולטיטק, אותה הם מייצגים, אינה עוד תקיין טאיוואני, כפי שאלה מצטיירים בדמיוננו, כי אם חלק מקונצרן MSC הטאיוואני, המתמחה בייצור ושיווק מוצרי אלקטרוניקה.

בשנה האחרונה הגיע מחזור המכירות של מולטי־טק ל־200 מיליון דולר. החברה מעסיקה כ־2300 עובדים, יותר ממחציתם – בעלי מקצוע בתחומי האלקטרוניקה והחשמל. לין הוא המשנה למנהל שיווק הפי־סי של החברה. האסו הוא איש מכירות בכיר. יחד הם מחפשים עכשיו נציגים בארצות שונות, חלק מתוכנית ההתרחבות. לפני כן היו במצריים: „שוק קטן מאוד. אולי 3000 מחשבים נמכרו שם". עכשיו הם פה, מתרשמים מהדרישה למחשבים. את מארחיהם, הדיראן מחשבים, שיפיצו את מחשביהם בארץ, בחרו בקפידה, שלא תהיה קטנה ושולית.

הטאייואנים עוד לא ראו את המחשבים החדשים של יבמ, אבל נשיא החברה אומר לנו בטלפון: „עוד ששה חדשים יהיה לנו תואם חוקי"

השבועון „ביזנסוויק" סיפר לאחרונה לקוראיו על המחשב החדש אותו כבר הציגה מולטיטק בתערוכה האחרונה בגרמניה. המחשב מהיר במיוחד בזכות שבב אינטל החדש 80386, המותקן בו. לפניה הוכרז מחשב דומה רק על־ידי חברת קומפאק האמריקנית, המתחרה ביבמ. בינתיים, בשבוע שעבר, הציגה יבמ את המחשב שלה, המהיר ביותר בתחום זה שיוצר עד כה. יבמ מקווה שאי אפשר יהיה לחקותו. כשאלנו את לין על יכולת החברה להציג תואם למחשב יבמ החדש הוא היסס אך מעט. אחר־כך ביקש את מכשיר הטלפון והתקשר לבוס בטאייפה. תגובתו של נשיא מולטיטק תורגמה לעברית: „בתוך שישה עד שמונה חודשים לכל היותר, תעמיד מולטיטק מחשב תואם חוקי לסידרה החדשה של יבמ." המדובר במחשב שכלל עוד לא ראו. אפילו המשווקים המורשים של יבם טרם קיבלו אותו לידיהם. מצד שני, ההסטוריה הקצרה מראה על הפתעות רבות בעניין זה. אם אכן יצליחו בכך, יגיע התואם הטאיוואני לשוק בעיתוי מושלם, כאשר יבם רק תתחיל להפיץ את מחשבי ה־386 שלה. בינתיים הם מעמידים שורה של מחשבים תואמי יבם פי־סי מהדור המוכר.

נציגי מולטיטק מטאיוואן, אורחי הדיראן. (צילום: צביקה ישראלי)

חברת מולטיטק עברה לייצור תואמי פי־סי בשנת 1985. לפני כן היו מחשבי אפל־2 הפופולריים בשוק, וסביבם צמח שוק של תואמי אפל טאיוואניים. רבים בישראל עשויים לגלות בגוידעם מחשב מיקרו־פרופסור מתוצרת מולטיטק. בינתיים השתנו הזמנים והחברה עלתה על גל ההצלחה שהביאו תואמי יבם פי־סי. 100 אלף מחשבים נמכרו רק בטאיוואן, ו־20% מהם מכרה מולטיטק. 50 אלף מחשבים נוספים, שנמכרו שם, הם „חסרי שם" כפי שמכנים זאת השניים. אגב, יבם עצמה מכרה שם 2000 מחשבים.

כיום פועלות בטאיוואן כ־300 חברות שמייצרות תואמי יבם. מתוכן – רק חמש הן בקנה מידה בינלאומי, בעלות מפעל של ממש וצוותי מחקר ופיתוח. בישראל מיוצגות שתיים מהן: מולטיטק ו־CAF. רבים שרכשו תואמים טאיוואנים אינם מתארים לעצמם, כך יש להניח, שמקור המחשב שלהם בבית מלאכה זעיר או במרתף אפל. אחדים מ„השמות הגדולים", שנמכרים לישראלים, העלו חיוך על פניהם. חברה אחת תיארו כמי שמפעילה 20 עובדים על קו ייצור, שעיקר הייצור בו הוא הברגה. על אחרת שהזכרנו – כלל לא שמענו.

התחרות העזה בין היצרנים השונים, בעיקר חסרי השם, מורידה את שולי הרווח למספרים אפסיים. איך מתבצע ייצור תואם פי־סי? אומר לין: „עשר חברות מייצרות את השבב הזה. עשר חברות את השבב הזה. חמש חברות מייצרות את הקופסא למחשב וכך הלאה. רוב החברות רוכשות את הרכיבים וכל מה שעושים העובדים שם הוא הרכבה. אם ייצרן שבב אחד מוריד את מחירו בכמה סנטים – מייד עוברים כולם לקנות ממנו ואז מורידים המתחרים את המחירים." לדבריו, היום קרובים המחירים למחיר העלות. מחשב שלם אחד נמכר לייצוא במחיר של 500 דולר, ואף פחות. בארץ מגיע המחיר לכ־1000. רווח נאה לסדי וכולם מרוצים.

למולטיטק צוות מחקר ופיתוח של 200 איש. חלקם – מהנדסים שהובאו מאירופה וארה"ב. אנשי הפיתוח מועסקים במעבדות פיתוח בטאיפה ובארה"ב. 5% מהמכירות משקיעה החברה במו"פ.

סו מספר על תהליך תכנון התואם: „קונים מחשב מקורי ומפרקים אותו. בודקים כל חלק וחלק, מחלקים משימות למהנדסים שונים. לומדים את הדיווחים הטכניים שיבם מחוייבת בהפצתם." תהליך התכנון במולטיטק הוא עצמאי. לא מעתיקים את המוצר אלא מחקים את דרך פעולתו. מקפידים מאוד לא לפגוע בזכויות היוצרים של יבם. אפילו הצורה החיצונית של המחשב, שהיא קניינה החוקי של יבם, שונה במחשב שלהם.

„יבם התעניינה במוצרינו לפני מספר שנים" נזכר לין. „התקשרו עם עורך הדין שלנו, בירור כל מיני פרטים. מאז לא שמענו מהם." יבם נהגה לקיים גיחות פתע, לתבוע חברות שונות. „הם היו מסתכלים במודעות שבעיתון, ומוצאים את היצרנים. אחר כך היו קונים מחשב אחד, מוודאים שיש בו הפרת זכויות ואז תובעים." האסו מוסיף שהחברות זעירות חדלו למכור לזרים שביקשו לרכוש מחשב בודד.

„אנחנו קונים מחשב מקורי ומפרקים אותו. בודקים כל חלק וחלק, מחלקים משימות למהנדסים, לומדים את הדיווחים הטכניים שיבמ מחוייבת בהפצתם."

מאז כבר זרמו ביטים רבים בערוצי המחשב. לכולם היה ברור, כמו גם ליבם עצמה, שמדובר במאבק אבוד. סידרת המחשבים החדשה היא הנסיון של יבם למצוא תשובה לבעיה. אבל לין אינו נראה מודאג. הסוד של הצלחתה של מולטיטק קשור קשר הדוק להצלחת מחשבי יבם, גם כשזו מערימה קשיים.

מולטיטק בונה עצמה לא רק בשוק התואמים. כמו חברות יפאניות לפני שנים לא רבות, גם הקונצרנים בטאיוואן מחפשים כבר אפיקי ייצור עצמאיים.

לין מספר על פרוייקט פיתוח משותף עם חברה אמריקאית לייצור רשתות תקשורת מקומית, בו השקעו חמישה מיליון דולר. מתוך לכך מייצרת מולטיטק מסוף דו־לשוני סיני/אנגלי, המשווק בעולם ותחת שמותיהן של המפורסמות שבחברות המחשבים. ויש גם סידרת מחשבי סופר־מיני ומוצרי ציוד היקפי שונים.

גברת ראשונה בבנק

מאת דוד ליפקין

בכירה בבל"ל, שושנה וינשל

לשושנה ויינשל יש מזל מיוחד בתפקידים הבכירים המוטלים עליה בבנק לאומי. כששיגשגה הבורסה לפני שש־שבע שנים, היא היתה מנהלת מחלקת ההנפקות של הבנק ונאבקה עם מנהלי חברות, שביקשו לגייס הון בבורסה בלי שעמדו בקריטריונים. בשנות האינפלציה המואצת טיפלה במפעלים, שהסתבכו בחובות גדולים במסגרת תפקידה הבכיר בחטיבה העיסקית שהוקמה בבנק.

בשבועות הקרובים תעבור שושנה ויינשל לתפקידה החדש מנהלת הסניף המרכזי של בנק לאומי בתל אביב – האשה הראשונה במישרה, הנחשבת לאחת החשובות בדרג הניהולי של הבנק.

לויינשל היה חלק מרכזי בגיבוש עקרונות הפעולה של החטיבה העיסקית. הקונספציה הבסיסית שלה – לתת שירות מקצועי מעולה ומתוחכם ללקוחות הגדולים. היא מציינת, כי הקמת החטיבה היתה בעיתוי מצויין, לפני המשבר במשק. אז הושם דגש על יצירת קשר ישיר בין הלקוח – המפעל הגדול, לבין איש החטיבה העיסקית המטפל בו. נציג הבנק צריך לדאוג לכל השירותים הפיננסיים, להם זקוק המפעל או העסק, שיובטח טיפול אישי ומקצועי ותהליך קבלת ההחלטות יהיה זהיר. „השאיפה שלנו, מציינת שושנה וינשל, היתה להגדיל את הרווחים מהעסקים הבנקאיים תוך הרחבתם".

מתוך נסיונה בטיפול במפעלים שנקלעו לקשיים, מציינת המנהלת החדשה של הסניף המרכזי, שקשה מאד לקבוע כללים אחידים. יש לבחון כל מקרה לגופו. „אין ספק, שהוצאות המימון הכבידו על החברות, כאשר חלק מהן נקלעו באופן טבעי לקשיים אחרי שנים ארוכות, לבין חברות אחרות שסבלו מניהול לא מוצלח ביותר. במסגרת הטיפול במפעלים כאלה, פעלה החטיבה העיסקית למצוא משקיעים וקונים למפעלים הכושלים, כאשר המגמה היתה למכור מפעל כ'עסק חי'". „אתא" היה אחד המפעלים שנקלע לקשיים והגיע לטיפולה של שושנה וינשל. היא מציינת מפעל זה כדוגמא לחברה שנקלעה לקשיים, בלי קשר למצב הכלכלי. הציוד היה מיושן, זה תרגילים הפיננסיים שעשו הבעלים דרדרו אותו למצבו. היא מציינת שנעשה מכסימום של מאמצים מצד כל הגורמים לנסות להציל את „אתא", אך לא היה מה להציל, כי לא היתה תקווה למפעל.

באחרונה ישנה התעניינות מצד משקיעים, גם מחו"ל, לרכוש מפעלים. החטיבה העיסקית בשלבים של מו"מ למכירת מפעלים שנקלעו לקשיים כ„עסק חי", כאשר המגמה היא לא להגיע לעסק בחיסול, דבר שאינו לטובת הנושים.

כמומחית לגיוס הון בבורסה, מקווה ויינשל שיותר חברות יפנו לבורסה כדי לגייס הון. השוק „חם" לקליטת חברות חדשות. אולם היא מזהירה, שעל כל הגורמים, כולל חתמים, הרשות לניירות ערך והבורסה, להיות זהירים באישור הנפקות כדי למנוע הישנות המקרים שארעו בבורסה בעבר.

וינשל, ילידת צ'כוסלובקיה שעלתה לארץ ב־1949, החלה עבודתה בבנק לאומי עם שחרורה מהשירות הצבאי. היא עבדה תחילה בסניף המרכזי של הבנק. תוך כדי עבודה, היא למדה משפטים באוניברסיטת תל־אביב ואחר כך עברה לעבוד במחלקה המשפטית של הבנק, משם קודמה לתפקיד מנהלת מחלקת ההנפקות של הבנק.

ויינשל, נשואה ואם לשלוש בנות, דוחה את הטענות כאילו נשים מקופחות בדרגי הניהול הבכירים במשק. זו אשמת הנשים שלא מתמודדות על עמדות מפתח, היא טוענת – נשים יכולות להצליח, אם הן מוכנות להשקיע מזמנן או יכולתן בהתמודדות הכפולה. הנשים הישראליות לא משקיעות די.

כסף קטן

סימון את ויזל סוכנות לביטוח בע"מ
בן יהודה 32 תל-אביב טל: 642777

הודעה חשובה למבוטחינו

לאור פניות ולרגל סגירת משרדנו לחופשת חג הפסח - 10-20.4.87 - הננו מתכבדים להביא לידיעתכם את תוכן התכתבותנו עם המפקח על הביטוח:

מכתב סימון את ויזל למפקח על הביטוח

תאריך: 16.3.87

לכבוד
מר דרורי יהודה
המפקח על שוק ההון החסכון והביטוח
הקריה ירושלים

א.נ.,

הנדון: **הפניקס הישראלי חברה לבטוח בע"מ - מבוטחי ביטוח חיים**

בעקבות התביעה שהוגשה לאחרונה על ידי מפרקי פ.י.ט נגד חב' הפניקס הישראלי, יש אלינו פניות מרובות - שתוכן הבעת דאגה ואי ודאות. הפניות כוללות דרישה לקבלת תשובה מוסמכת המתייחסת לאוכלוסית מבוטחי ביטוח חיים בפניקס.

"סימון את ויזל" משרתת אוכלוסיה גדולה ביותר של מבוטחים בבטוח מנהלים. מספר אלפי מבוטחים מתוכם מבוטחים באמצעותנו בפניקס הישראלי ואנו מבקשים להבהיר בפניהם את עמדתו בשאלות הבאות:

א. האם הפניקס ממלאת אחר הוראות סעיף 54 לחוק הפיקוח על עסקי בטוח ומנהלת לגבי עסקי בטוח חיים שלה מערכת חשבונות נפרדת, ומחזיקה בנכסים נפרדים לכסוי התחייבויותיה בבטוח חיים.
ב. האם הושקעו נכסים וזכויות של בעלי פוליסות בטוח חיים על פי תקנות הפיקוח על עסקי הביטוח והאם להערכתנו **מספיקים נכסים וזכויות אלו לכסות התחייבויות פניקס בבטוח חיים.**
ג. האם משוריינים סכומים ששולמו לבטוח מנהלים (או תוכניות מאושרות אחרות לבטוח תגמולים ופיצויים) באופן שאינם ניתנים לשעבוד או עיקול אף בהליכי הוצאה לפועל נגד מבטח ובהליכי פרוק של מבטח.

נודה לך באם תודיענו האם להערכתך נוכל להשיב בחיוב על שאלות אלו, או בתיקונים המתחייבים לפי דעתך.

בנסיבות העניין חשיבות מיוחדת במהירות פרסום עמדתו ונכיר לך תודה בעד נכונותך להשיב לנו בהקדם האפשרי ביותר.

בכבוד רב,
סימון את ויזל סוכנות לבטוח בע"מ
מ. ויזל

התשובה שניתנה ע"י משרד המפקח על הביטוח

תאריך: כ' בניסן תשמ"ז.
1 באפריל 1987.

לכבוד
הפניקס הישראלי - חב' לבטוח בע"מ
רח' לבונטין 30
תל-אביב 65116

א.נ.,

הנדון: **הפרדת עסקי בטוח חיים**

מצ"ב צלום מבדיקה שנערכה מטעמנו בחברתכם ע"י רו"ח י. שחק, מתאריך 30.3.87.
מן הדו"ח מתקבל כדלקמן:

א. חברת הפיניקס מנהלת, לגבי עסקי ביטוח חיים, מערכת חשבונות נפרדת ומחזיקה נכסים נפרדים לכיסוי התחייבויותיה בביטוח חיים וזאת בהתאם לסעיף 54 לחוק הפיקוח על עסקי הבטוח ולתקנות בנדון מיום 8.7.84.
ב. ההשקעות המוחזקות בחשבונות בטוח חיים ליום 31.12.86 אינן נמוכות מעתודות בטוח חיים כפי שחושבה, ליום 31.12.86, ע"י אקטואר החברה.
ג. לבקשתכם הננו לציין כי לפי סעיף 54 (ג) לחוק הנ"ל ישמשו נכסי בטוח חיים לכסוי התחייבויות בבטוח חיים תחילה, והאמור לעיל יחול אף בהליכי הוצאה לפועל נגד מבטח ובהליכי פירוק של מבטח.

אם יש לכם הערות או השגות לגבי הדו"ח או פרטים ממנו תואילו להמציאם למשרדנו תוך 14 יום מתאריך מכתבנו זה.

בכבוד רב
י. קרידמן
סגן הממונה על שוק ההון בטוח וחסכון/בפועל

מאחר והמפקח על הביטוח מנוע לפי סעיף 50 לחוק הפיקוח על הביטוח, מלגלות לנו ידיעות או מסמכים שנמסרו לו, הופנתה תשובתו בהסכמתנו לפניקס הישראלי

לדעתנו מכתב המפקח מהווה תשובה חיובית לכל שאלותינו.

פרסום הודעתנו באמצעות העיתון ניתנת בהסכמת הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ

אנו מאחלים לציבור מבוטחינו ובני ביתם חג שמח.

סימון את ויזל סוכנות לבטוח בע"מ טל: SIMON & WIESEL INSURANCE AGENCY LTD, 03-642777

מתנה בכל שבוע

השבועון הבינלאומי של הג'רוסלם פוסט – המתנה הטובה ביותר לקרוביך ומכריך בחו"ל.

הזמן להם מנוי תצ"שנתי במחיר מבצע מיוחד של 49 ש"ח בלבד (כולל מע"מ). כך גם הם יהנו בכל שבוע מעתון ישראלי בעל מוניטין בינלאומיים הנקרא על ידי כרבע מליון קוראים ב־90 מדינות.

שלח המחאה עוד היום בצרוף שמך, כתובתך ומספר הטלפון וכן שם הנמען וכתובתו, אל: השבועון הבינלאומי, ג'רוסלם פוסט, ת.ד. 81, ירושלים 91000. ניתן גם להזמין באמצעות כרטיס אשראי ויזה בטל. 02-551694.
נשלח בשמך גם כרטיס ברכה.

הם יודו לך מדי שבוע.

בית אבות „נאות אבי"

קלט קשישים עצמאיים ותשושים
דוברי ספרדית וספניולית
קלט קשישים סיעודיים

חדרים ממוזגים עם שרותים צמודים
טיפול רפואי צמוד לחדר פיזיותרפיה
פעילות חברתית ומלוזיה במעגל סגור.
פרטים בטל'. 03-829448, 03-810728.

ורשבסקי פרילוך זוהר

כסף קטן

עודד שורר ויאיר זימן

כמה אתה משלם באמת על אוברדראפט?

הגדרת מחיר האשראי בבנקים לוקה בערפול. בפתחי הבנקים משוררים בלדה לכסף ובה שתי נסיכות ששמן „תנאים מועדפים" ו„אשראי נבייש". ויש גם אמא מרשעת בשם „ריבית בסיסית" (פריים) שמוזכרת תמיד עם תוספת אחת או שניים ועוד שמות, שאינם מגלים לך כמה באמת אתה משלם.

ובכן, כמה באמת אתה משלם? – את המחיר ה„אמיתי" נדגים בדוגמא חשבונית, שנלקחה מאחד הבנקים הגדולים. הדוגמא מבוססת על ריבית בסיסית של 2.25 אחוזים לחודש.

נניח שמעמידים לרשותך אשראי „בתנאים מועדפים" או אפשרות למשיכת־יתר „בתנאים מועדפים". בהגדרה זו הכוונה למחיר אשראי, השווה לריבית הבסיסית בתוספת אחוז אחד וזה מביא אותך היום לריבית של 3.25 אחוזים לחודש לעומת 3.58 אחוזים לחודש עד אתמול. מי ששכח – בנק ישראל הוריד אתמול את הריבית הבסיסית.

על האשראי ישנן הוצאות נוספות כמו דמי ביול בשיעור 0.04 אחוזים ואגרת עריכת מסמכים. זו „חיה" חדשה, שנולדה בג'ונגל הכספים כתחליף להעלאות בעמלות הרגילות שבוששו לבוא.

נניח שאושר לך אשראי בסך 5,000 ש"ח לחודש. במקרה זה תתחייב מידית ב־53.6 ש"ח (20 ש"ח דמי הביול ו־33.6 ש"ח לאגרת עריכת מסמכים).

אם תנצל במעט את מלוא האשראי שהוקצב לך (4,946 ש"ח לאחר ניכוי העמלות המיידיות מהסכום הכולל של 5,000 ש"ח) מבלי להכנס לחריגה, עליך להקפיד שבתום שלושה חודשים תשלם את הריבית על האשראי. אם תקפיד על משטר חמור ותישאר תמיד סמוך למשיכת־יתר של 5,000 ש"ח מבלי לחרוג, תצטרך להזרים תשלומי ריבית של 503.52 ש"ח אחת לשלושה חודשים.

אם תעמוד בכך כל השנה, תהיה הריבית האפקטיווית (האמיתית) שלך כ־48.4 אחוז לשנה (לעומת 54.2 אחוז לשנה עד עתה) שזה 3.35 אחוזים לחודש.

למעשה, קשה ללקוח לשמור על רמה קבועה של נטילת אשראי והוא נע בין חריגה מסויימת (כשכל שקל מחוייב בריבית חריגה, גבוהה בהרבה), לבין ניצול חלקי של האשראי המובטח. במקרה כזה הסכום הראשוני ששילמת בעבור העמלות, שאינו תלוי בגובה משיכת האשראי שלך, הופך להיות יקר יותר מבחינת משקלו בסך האשראי, מכיוון שחושב לפי תיקרת האשראי.

לדוגמא, אדם שאושר לו אשראי חודשי של 5,000 ש"ח והוא ניצל רק 2,500 ש"ח בממוצע, ימצא שהריבית האמיתית ששילם במשך השנה היתה 3.62 אחוזים לחודש או כ־50 אחוז על בסיס שנתי. וזאת לעומת ריבית שנתית שלו 55.8 אחוז עד אתמול.

אל תיקח סכום אשראי גבוה, בנימוק שאולי תזדקק לו ביום מן הימים. זאת מכיוון שהעמלות הקבועות מחושבות לפי תיקרת האשראי ולא לפי רמת ניצולו. עצה נוספת – לא יזיק לך לנהל מו"מ קצר עם מנהל הסניף לביטול עמלת עריכת מסמכים. כדאי לנסות.

לפי איזה שער דולר יש לחשב את שכר הדירה?

לפי איזה שער דולר מחשב את שכר הדירה בשקלים חדשים, תוהים היום שוכרי הדירות.

בשדרות כי רב הצליחו משרדי המסחר לה לבלבל את כולם.

בג'ונגל של הדירות להשכרה, מתרוצצות חיות משונות כמו „שער דולר מוקפא", „שער יציג", „שער לפני הפיחות בינואר 1987" ו„שער אחרי הפיחות". במקרים רבים דורשים בעלי דירות מחירים מתורגמים לש"ח לפי השער היציג של הדולר. והשוכר, מה יש לו לדרוש?

א. אם הדירה שבה אתם מעוניינים היתה מושכרת לפני יולי 1985, הרי שער הדולר לצורך חישוב שכר הדירה הוא 1.23 ש"ח (שער דולר מוקפא).

ב. אם הדירה הושכרה לראשונה לאחר יולי 1985, אך לפני הפיחות של ינואר 1987, יש לתרגם את המחיר הדולרי לשקלים לפי השער היציג של הדולר לפני הפיחות בינואר 1987. כלומר 1.5 ש"ח לדולר.

ג. אם הדירה הושכרה לאחר הפיחות בינואר 1987, יש לתרגם את הדולר לפי 1.62 ש"ח.

הביקוש לדירות בשכירות הפך את כללי המשחק ולמעשה קשה היום לשוכר בכוח להתווכח עם משכיר הדירה כאשר בעורפו נושפים מועמדים נוספים.

כדאי לבחון מחדש את הכדאיות הכלכלית של עסקות

הרפורמה במס, שנחתה עלינו לטובה, הקטינה את שיעורי המס המרביים לחברות, עצמאים ושכירים ויצרה אקלים עיסקי שונה במקצת. עתה מומלץ לעצמאים ולחברות לבחון מחדש את הכדאיות הכלכלית של פרוייקטים או פעילויות שנבחנו בעבר ונידחו. יתכן ובעקבות הרפורמה הפכו פרוייקטים כאלה לכדאיים. בין השאר מדובר בהשקעות, שבתחשיבי המס הקודמים לא היו כדאיים.

כמו כן ראוי לחברות לבחון שוב את המדיניות של חלוקת הדווחים שלהן, שעד עתה נעזרה בלהטוטים שונים כמו „מקלטי־מס". שיעור המס הסופי על דיווידנדים הינו כיום 25 אחוז במקום 45 אחוז עד כה.

חשבון בנק צמוד לאי־הגיון

לפני כשנה וחצי ביקש מר ישראלי מסניף בנק הפועלים שלו לחסל את חשבון פת"מ (פקדון תושב מקומי) דולרי שהיה ברשותו. הבנק נענה לכך, אך משום מה השאיר בחשבונו 0.06 דולר בחשבונו (כתשע אגורות עבריות).

מאז ניהל הבנק את חשבון הפת"מ בסכום הנ"ל ולאחרונה התבשר הלקוח בשני מכתבים מן הבנק, כי לזכותו בחשבון זה 0.06 דולר וכי הבנק המיר במארס 1986 את פקדונו לשקלים והעביר את היתרה לחשבון שוטף־ושב. שמונה חודשים ניהל הבנק את החשבון ובו יתרה זניחה, שלא הצדיקה את ההשקעה בניהולו במשך כל אותה תקופה. ועל כך קיבל לקוחנו שני מכתבים שהוצאות משלוחם עלו מעל ומעבר להקף החשבון הדולרי. ואנו לתומנו חשבנו שהמערכת הבנקאית מתייעלת.

מושג בחדשות: הנפקת אגרות־חוב במיכרז

מדי פעם מגייס בנק ישראל כסף לצרכי המדינה על ידי מכירת אגרות חוב ממשלתיות צמודות למדד המחירים, שמועד פדיונן הוא חמש עד עשר שנים. הסידרה נמכרת לציבור באמצעות מיכרז.

במקום לומר לציבור: „אנו מוכרים לכם אגרות חוב במחיר כזה וכזה...", קובע, לעיתים, בנק ישראל מחיר „ריצפה", למשל, שמתחתיו אינו מוכן למכור את אגרות החוב. מצד שני הוא מאפשר לקונים להציע את את המחיר המרבי שבו מוכנים לקנות את אגרות החוב.

בנק ישראל מנפיק אגרות חוב צמודות למדד ב„חבילות" של מאה יחידות במחיר של מאה ש"ח ערך נקוב (100 נקודות) בשווי מאה ש"ח. משקיע פוטנציאלי יכול לבוא ולהציע לקנות חבילה כזו במחיר של 95 נקודות. כלומר, הוא אינו מוכן לקנות אגרות חוב מבנק ישראל מעל מחיר של 95 נקודות.

משקיעים שונים מציעים במיכרז מחירים שונים והמחיר הסופי של אגרות החוב נקבע, כמובן, לפי חוקי ההיצע והביקוש. נניח שבנק ישראל מציע לציבור אגרות חוב בשווי עשרה מיליון ש"ח. אם יש מספיק משקיעים, שהגישו הצעה לרכוש כמות זו במחיר יותר גבוה מן המחיר שהצעת (נניח ב־96 נקודות או יותר), הרי הם רוכשים את כל הכמות שהוצעה במחיר 96 ומי שהציע פחות – לא תקבל מאומה.

לעומת זאת, אם אין מספיק משקיעים, המוכנים לרכוש את כל הכמות במחיר של 96 נקודות ויותר, ימכור בנק ישראל חלק מן האגרות גם למי שהציע מחיר נמוך יותר עד שישלים את מכירת כל הסידרה לציבור.

נניח שבנק ישראל קבע לפני ההנפקה בדוגמא שלנו, שאינו מוכן למכור לציבור את אגרות החוב במחיר הנמוך מ־93 נקודות. אם ברמה זו עדיין לא מצא הבנק מספיק משקיעים שירכשו את כל הכמות של אגרות החוב שהציע – הוא לא ימכור אלא את אותו חלק שהיה יכול למכור במחיר של 93 ויותר ויחכה להזדמנות נוספת.

מגרש ביתי

יואב יצחק

חברת מועדון מור מכרה בית אבות בהקמה לקופ"ח „מכבי"

חברת מועדון מור מכרה לקופת חולים מכבי בית אבות, הנמצא עתה בשלבי הקמה.

בית־האבות נקרא „מועדון מור". מו"לו מחזיקה ב־50% מהפרוייקט באמצעות מניות של חברת מועדון מור.

תמורת מכירת הפרוייקט תקבל חברת מועדון מור 3.6 מיליון דולר. 3 מיליון דולר ישולמו במזומן, 200 אלף דולר בעוד כחודשיים, והיתרה – 400 אלף דולר, בגמר הבניה בעוד 8 חודשים.

חברת מועדון מור תפרע מהתמורה שתקבל התחייבויות בסך 2.4 מיליון דולר.

הרווח הנקי לפני מיסים שיהיה לחברה המוכרת יסתכם ב־900 אלף ש"ח. חלקה של מו"לו ברווח יהיה כמחצית – כשיעור החזקתיה בחברת מועדון מור.

רשת קר־אופ בירושלים תקים מרכז מסחרי בפיסגת זאב

רשת קר־אופ בירושלים זכתה במכרז להקמת מרכז מסחרי בשכונת פסגת זאב בירושלים.

את המכרז הוציא מינהל מקרקעי ישראל במסגרת המדיניות הממשלתית לפתח את תשתית ההתישבות באיזור זה.

המרכז המסחרי יוקם על שטח של 1,700 מ"ר. קר־אופ תשלם בעקבות המכרז 305 אלף ש"ח. סכום זה אינו כולל מע"מ את הוצאות הפיתוח לבניית האתר.

על המיכרז התחרו גם חברת שופרסל, יובל גד, אזורים וחברות נוספות.

משקיעים מאירופה רוכשים דירות בדמי מפתח

משקיעים זרים, בעיקר אירופים, מגבירים באחרונה את פעילותם בנדל"ן בארץ.

בשבועות האחרונים רכשו משקיעים אירופים דירות מגורים בדמי מפתח (בסה"כ 21 חדרים) ברחוב הרצן הכהן בתל־אביב, תמורת סכום של 170 אלף דולר. בעיסקה נוספת נרכשו 20 חדרים, ברחוב הירשנברג בתל־אביב, תמורת סכום של 170 אלף דולר. כל הדירות תפוסות על ידי דיירים מוגנים.

עמוס גלזר, מנכ"ל משותף בחברת התיווך אנגלו סכסון בתל־אביב אמר ל„מעריב", כי הסיבה להתעניינות הגדולה של משקיעים אירופים נובעת מהתחזקות המטבעות שלהם מול הדולר, ומהתחזקות הכלכלה באותן מדינות.

מנהלי חברות הבניה שואלים אם הרוסים באים

אחת השאלות המעסיקות באחרונה את מנהלי חברות הבניה היא אם תתממשנה התחזיות הוורודות לעליה המונית של יהודים מרוסיה. לדידם פירוש הדבר גידול של עשרות אחוזים בהיקף הפעילות, זרימת עשרות מיליוני דולרים נוספים לענף ואף עליית מחירים של הדירות.

אריה גיסין, יו"ר ועדת החברות המשכנות במוסד המאוחד של ענף הבניה אמר ל„מעריב", כי אם תתממשנה התחזיות לפיהן תהיה עליה מרוסיה של 10,000 עולים, תיזדקק המדינה ל־2,500 עד 3,000 דירות נוספות כדי לשכנם, זאת בנוסף לכ־18 עד 19 אלף דירות נוספות, הדרושות מידי שנה לזוגות צעירים ומישתכנים נוספים. מכיוון שמלאי הדירות עומד כיום על כ־6,000 בלבד, תהיה לעליה האמורה (אם וכאשר תהיה) השלכה גדולה ביותר על הענף. הנהנות מהעליה הצפויה עשויות להיות בעיקר החברות המשכנות (כ־70 חברות), ובהן החברות הגדולות רובינשטיין, דיור לעולה, אזורים, אפריקה ישראל, נכסים ובנין, רסקו, יובל גד, רסקו, דיור לעולה ועוד.

אריה גיסין ציין, כי כבר לפני כשלושת רבעי שנה פנה מנכ"ל משרד הקליטה, מאיר שמיר, לחברות המשכנות ובדק עימן את מלאי הדירות ואת תוכניות הבניה הקיימות. לאחר חג הפסח תתקיים פגישה בין ראשי הענף לבין ראשי משרד השיכון והנושא יועלה בדיונים.

המינהל יוציא מכרז חדש לבניית מרכז מסחרי בבת־ים

מינהל מקרקעי ישראל יוציא בקרוב מכרז חדש לבניית מרכז מסחרי בבת־ים.

במכרז הראשון שהתקיים לפני כשלושה חודשים, זכתה קבוצת משקיעים ברזילאים וישראלים, שהתחייבה לשלם עבור הקרקע 3.8 מיליון דולר. חברת אזורים הציעה במסגרת המכרז 3 מיליון דולר. במכרז השתתפו שתי חברות בניה נוספות, שהציעו סכום נמוך יותר.

כשתם המועד הסופי לחתימת החוזים התברר כי היו פערים גדולים בין מינהל מקרקעי ישראל לבין הקבוצה.

המינהל יוציא בקרוב מכרז חדש ויזמין את החברות לבנות מרכז מסחרי בשטח של 10 עד 11 אלף מ"ר. המרכז המסחרי יכלול חנויות, בתי מלאכה לתעשיה קלה, שטחי חניה ועוד. ההשקעה הדרושה לבניית הפרוייקט (כולל הקרקע) תגיע, לפי ההערכות, לכ־12 עד 13 מיליון דולר.

דפוס „הארץ" יועבר למבנה תעשייתי ביבנה

משפחת שוקן מתכוונת להעביר בתוך כמה חודשים את דפוס „הארץ", למבנה תעשייתי במוזג באיזור התעשיה של יבנה.

לפי המתוכנן תיעשה ההעברה בעוד ארבעה חודשים. בסוף מארס נחתמה עיסקה במסגרתה שכר דפוס הארץ מבנה תעשייתי בשטח של 5,500 מ"ר. המבנה מצוי על שטח של 20 אלף מ"ר. תמורת השכירות – שנחתמה לתקופה של 10 שנים – ישולם סכום של כ־15 אלף דולר לחודש. בכוונת משפחת שוקן להדפיס ביבנה את עיתון „הארץ" וכן את המוספים המקומיים שבבעלותה.

בשוק המשומשות: מבוקשות יד־ראשונה

מאת מרדכי אלקן

בשוק המכוניות המשומשות יש כיום ביקוש למכוניות משנות השמונים, יד ראשונה ובמצב טוב. הביקוש מתמקד בעיקר במכוניות בינוניות בעלות נפח מנוע של 1,600 סמ"ק ושל מכוניות קטנות בעלות נפח מנוע של כ־1,000 סמ"ק.

המחיר של המכוניות המבוקשות, בדרך כלל יציב, ולא ירד למרות הפחתת שיעור היטל ההפקדה בראשית החודש על המכוניות החדשות.

העסקות במכוניות הפחות מבוקשות נגמרות, בדרך כלל, במחיר המעוגל בכמה אחוזים כלפי מטה, מהמחיר המתפרסם במחירונים של חוקרי השווקים. מחיר המחירון, משמש בעיקר בסיס למיקוח בין הקונה לבין המוכר.

רוב העסקות נעשות בעקבות מודעות לוח, בעוד שאצל רוב הסוחרים במגרשים שורר שפל מזה כחודש.

אריה גרבר, בעל מגרש מכוניות „הגשר", ליד צומת מעריב: „אני כבר 20 שנה סוחר במכוניות משומשות ולא נתקלתי בשפל כה רציני בשוק זה. מזה יותר משלושה שבועות שכמעט ואין עיסקות בשוק המשומשות, למרות שבשוק החדשות המחירים יציבים ומשפיעים לטובה על מחירי המשומשות.

יעקב מיזליק, בעל מגרש מכוניות „הצרמת": „ציבור הלקוחות יותר בררני כיום מאשר בעבר, ולסחורה טובה יש קונים. עם זאת יש כיום פחות עסקות מאשר אשתקד לפני חג הפסח.

חוקר השווקים ושמאי הרכב, לוי יצחק: „בשוק המכוניות המשומשות יש כיום יותר ביקוש למכוניות בעלות נפח מנוע של 1,600 סמ"ק, מאשר למכוניות בעלות נפח מנוע של 1,300 סמ"ק, שעד לפני כארבעה חודשים היו להיט בשוק. הסיבה לכך היא תיקון עיוות המיסוי, שהיה בעבר לגבי המכוניות החדשות בעלות נפח מנוע של 1,600 סמ"ק. כתוצאה מכך קיים היצע גדול יותר מביקוש למכוניות משומשות בעלות נפח מנוע של 1,300 סמ"ק. היצע זה גרם לפער מחירים גדול יותר בין המכוניות הקטנות לבין המכוניות הבינוניות הגדולות".

מכתב

ציון לשבח לשרות מעולה

לפני למעלה משלוש שנים רכשנו מדיח כלים מתוצרת אלקטרולוקס (קינג), המשווק על ידי חברת מיני־ליין ברמת גן.

לאחרונה, בעקבות קניית מכשיר אחר מאותה חברה הסברתי טלפונית למר מרדכי באום (בזובזה) שנוצרה בעיה באשר לרשת, הנושאת הכלים, של המכשיר שהוזכר לעיל. הפגם היה אמנם מזערי, אך סבורים היינו שלא היה חייב להיווצר כלל. מר באום ביקש מאתנו לסור אליו עם הרשת. בבואנו – רשת חדשה היתה מוכנה עבורנו, וללא כל שאלות (ובתוספת כוס קפה מהביל וחיוך) הוחלפה ללא כל תמורה כספית. אמריקה!

חיה וישראל לופינסקי
רחובות

מחירי המכוניות המשומשות מעודכנים ל־5.4.87 (בש"ח)

סוג הרכב	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
אולדסמוביל אומגה 2500 (2800)	16,000	21,000	27,300	35,000	45,500	58,100	75,800	90,900	—	—
אולדסמוביל דלתא רויאל 8 צל'	20,800	26,300	31,100	43,500	62,000	78,200	99,200	111,100	114,400	
ביואיק סקיילרק קסטום 5737	19,800	24,500	30,200	44,900	59,400	68,600	87,300	—	--	—
דודג' אריס 4 צל'	—	—	—	—	37,400	47,300	69,300	89,700	—	—
פונטיאק לה מנס 6 צל' 3790	19,600	24,500	29,500	35,700	46,200	51,000	60,000	78,000	--	—
פורד מוסטנג 2/גהה 6 צל'	11,100	13,500	16,900	22,900	--	—	—	—	—	—
פורד פירמונט 4 צל'	11,000	14,500	17,200	23,400	30,300	—	—	—	—	—
שברולט קפריס קלסיק	18,100	22,800	28,500	40,600	54,1000	72,400	89,700	98,800	—	—
אופל קדט 1300	9,000	10,900	12,800	17,200	20,300	22,400	25,000	26,800	29,800	32,700
אופל אסקונה 1300	—	—	14,600	16,600	19,500	21,000	23,700	25,700	28,800	34,200
אופל אסקונה 1600	11,200	12,800	15,400	16,800	21,300	23,400	27,000	29,100	33,000	35,600
אופל רקורד 1700	8,300	10,400	12,500	16,000	18,200	24,600	—	—	—	—
דייהטסו שרייד 993	—	—	—	—	12,000	12,800	14,500	17,100	19,100	23,000
דייהטסו שרמנט 1300 LD	—	—	—	—	12,900	14,500	16,700	19,400	23,200	28,200
אאודי 80 (S)L 1300	9,900	11,500	14,600	17,700	19,800	23,600	26,100	30,600	34,400	—
אאודי CL 80	10,900	12,500	16,800	19,800	22,900	26,000	30,200	34,400	37,400	45,200
אוטוביאנקי נורמל	5,600	6,100	7,400	8,400	9,700	10,800	11,900	13,100	14,800	—
אוסטין מיני 848	4,600	5,200	6,300	7,100	8,500	10,700	12,700	14,700	--	—
אוסטין מטרו L 1300	—	—	—	—	9,600	11,500	12,700	14,300	15,300	17,600
אלפא סוד 1200	5,600	7,200	8,600	10,200	12,700	15,100	--	—	—	—
אלפא סוד 1300–1500	6,700	7,600	9,300	10,900	13,300	15,500	—	—	—	—
אלפטא 1600	6,500	8,600	10,500	12,600	16,100	20,400	22,800	—	—	—
ב.מ.וו. 316	15,400	17,900	20,400	24,300	27,300	31,200	34,700	38,600	40,700	44,700
ב.מ.וו. 318 1766	15,800	19,200	22,700	26,100	28,400	40,400	43,800	47,500	53,000	61,300
ב.מ.וו. 518 1766	16,400	18,300	21,600	27,300	32,200	38,200	41,600	49,700	55,800	62,700
ג'יפ CJ 6	5,300	5,900	7,500	9,600	14,100	16,600	20,300	25,400	29,600	
וולוו D.L 244 (240)	16,300	19,800	22,600	24,700	28,900	33,300	38,500	42,800	47,100	—
וולוו 760	—	—	—	—	—	74,000	87,800	110,300	128,400	160,100
טלבוט סולרה L.S 1300	—	5,900	7,800	9,500	11,500	13,600	15,600	18,200	--	—
טלבוט סמבה L.S 950	—	—	—	—	8,800	10,600	12,500	13,600	--	—
לנציה 1300 (בטה)	4,400	7,600	10,400	13,000	15,000	17,700	20,600	21,900	24,000	27,600
מרצדס 200 1988	29,200	33,400	39,300	46,900	53,600	74,200	93,900	107,000	121,200	136,000
מרצדס 280 (S) (SE)	51,300	64,500	77,600	89,500	117,900	128,800	141,900	153,900	--	—
סובארו D.L 1300	—	—	12,100	13,700	14,600	15,600	18,100	22,400	24,100	27,600
סובארו 1800 אוטומט	—	—	13,000	15,000	17,700	20,800	24,900	29,100	35,000	42,300
סיאט רונדה G.L 1200	—	--	—	—	—	15,200	17,000	18,700	21,400	24,400
סיטרואן ויזה קלאב	—	5,100	6,100	8,200	9,800	12,000	14,000	--	—	—
סיטרואן G.S.A 1229	—	—	—	11,500	14,100	17,700	18,700	20,800	22,900	--
פג'ו G.L 104	5,600	6,100	7,000	8,700	10,400	12,300	13,600	--	—	—
פג'ו G.L 305 1290	7,500	8,800	10,700	12,300	14,300	16,300	19,100	22,600	26,000	28,300
פג'ו L 504 1800 (G.R)	9,700	12,000	15,200	18,700	21,900	24,800	30,700	35,300	38,500	—
פג'ו G.L 505 1800	—	14,600	16,400	20,200	23,400	28,100	34,200	39,900	45,200	53,000
ודפונטית 1200 – 1300	9,700	10,800	12,200	14,100	16,400	18,400	21,500	23,500	--	—
פולקסוואגן גולף C 1300	—	—	17,900	20,400	22,400	24,600	27,600	30,100	33,400	37,400
פורד אסקורט 1300	—	—	—	15,000	17,200	18,800	21,100	24,500	27,500	34,100
פורד פיאסטה 1100	8,100	9,400	10,400	11,500	13,000	14,600	17,700	18,700	21,000	25,000
פורד קורטינה G.L 1600	9,100	10,000	13,000	14,800	18,200	—	—	--	—	—
פיאט 127	5,800	6,800	7,900	8,800	9,800	10,500	—	—	--	—
פיאט פנדה (141)	—	—	—	—	8,800	10,000	—	--	—	29,500
פיאט 131 1300	6,600	7,800	10,200	11,900	13,100	15,300	16,400	—	—	—
פיאט 131 1600	6,600	8,300	9,800	12,100	15,000	17,400	20,300	—	—	—
פיאט ריטמו 138 (60)	—	8,300	9,400	10,200	12,500	13,600	15,000	18,4005	21,300	24,100
פיאט אונו 45 903 3 דל'	—	—	—	—	—	12,000	13,700	15,200	16,600	—
רנו T.L 4	6,000	7,000	8,100	9,000	10,200	11,500	13,000	14,400	16,300	—
רנו T.L 5	7,000	7,900	8,800	10,400	11,500	12,500	13,600	16,000	18,300	—
רנו T.C C9	—	—	—	—	11,700	13,500	15,700	—	---	—
רנו פואגו קופה 1397	—	—	9,700	12,100	15,400	18,300	24,000	31,100	--	—
רנו T.L 18 1397	—	8,300	9,500	11,500	14,300	17,700	20,300	---	—	—

המחירים נמסרו על ידי הירחון למחירי מכוניות של שמאי הרכב, המהנדס מולי רבינוף ובאדיבותו.

صكرا من الاصل

هكذا عن الاصل

בעולם

ל„אירבוס" יש צרות עם המנוע

התעשיה האווירית הבריטית מקווה לסגור עיסקה של הלוואה מהממשלה הבריטית בסך 500 מיליון ליש"ט, שתסייע לפתח את הדור החדש של מטוסי אירבוס מדגם איר־340 (לטווח ארוך) ואיר־330 (לטווח בינוני).

ואולם, לאחרונה, נתגלתה בעיה בייצור המנוע של איר־340. הבקשה המקורית של התעשיה האווירית היתה על סך 750 מיליון כשסך ההוצאה על הפיתוח המשותף לארבעת השותפים בפיתוח אירבס – בריטניה, צרפת, גרמניה וספרד – הוא בערך שני מיליארד ליש"ט. עתידו של המנוע מסוג סופרפאן מוטל בספק. ולכך יש חשיבות מכרעת בקרב השיווקי של אירבוס מול מקדונל־דגלס ובואינג האמריקניות. בוני המנוע הן חברת רולס־רויס האנגלית בשותפות עם פראט־וויטני האמריקנית שהקימו את חברת IAE (International Aero Engine). עתה בוחנים מחדש את ביצועי המנוע.

בינתיים ממשיכות להגיע הזמנות למטוסים של אירבס. חברת נורתווסט האמריקנית כבר הזמינה 20 מטוסים בסך 2.5 מיליארד דולאר עם אופציה ל־10 מטוסים נוספים. אירבוס כבר הודיעה על התחייבות של הזמנת תשעה קווי תעופה אחרים שהזמינו 104 מטוסים. בינתיים החברה היחידה שהודיעה בציבור על הזמנתה היא לופטהאנזה הגרמנית שהזמינה 15 מטוסים מדגם איר־340 עם אופציה ל־15 מטוסים נוספים.

מוכרים את תחנת הטלוויזיה

חברת הבניה הגדולה בצרפת, בויג. ס.א. נבחרה בשבוע שעבר כקונה של מחצית משווייה של תחנת הטלוויזיה הצרפתית – ט.אף.1 – התחנה הפופולרית ביותר והוותיקה ביותר. הוועדה הלאומית מטעם הממשלה הצרפתית הודיעה על החלטתה מוקדם מהצפוי לאחר שבחנה כמה הצעות. ההצעה הרצינית השניה שנבחנה ונדחתה היתה זו של קבוצת משקיעים מטעם בית ההוצאה לאור „האשט".

מחיר הקניה הוא 500 מיליארד דולאר (שלושה מיליארד פרנקים) תמורת השליטה במחצית הנכסים של התחנה נקבע כבר לפני מספר חדשים. היו כמה מועמדים שהחליטו לוותר לאחר שהחליטו כי ההוצאה כבדה מדי שכן מדובר בעצם בזכיון שימוש תוך עשר שנים. המחצית השניה של נכסי התחנה תמכר תמורת 250 מיליון דולאר – 10% לעובדי התחנה ו־40% כהצעה לציבור באמצעות הבורסה הצרפתית. (איי.פי)

גינס חוזרת אל הבירה

חברת גיניס הבריטית הודיעה בשבוע שעבר על אסטרטגיה חדשה שעיקרה התרכזות ביצור משקאות. החברה מתכוונת למכור חנויות רבות שבשליטתה. היו"ר החדש של החברה, אנתוני טנאנט, אמר: „כוחנו הוא בעיקר ביצור משקאות כמו הבירה שלנו, הוויסקי – ג'והני ווקר ובל'ס וגורדון'ס ג'ין. אנחנו נתרכז בהם ובסוגים אחרים".

ההערכה היא כי גינס תמכור נכסים בסך של 480 מיליון דולאר. הרווח המשוער של יחידות אלה המיועדות למכירה היה 25 מיליון דולאר על סך מחזור של 500 מיליון דולאר ב־1986. המדובר ברשת חנויות למטעמים ועיתונים וחברות שמייבאות מוצרי בריאות מארה"ב, ארבעים ושש חנויות של הרשת האמריקנית „דאלון" וכן מאה ושני־ים־עשר בתי מרקחת.

בגינס נמסר כי אין כוונה למכור הכל בבת אחת ולקונה אחד אלא בהליך שבוודאי יימשך כמה חדשים. ואולם, גינס מתכוונת להמשיך להחזיק בכמה מפעלים ויחידות רווחיים במיוחד כמו רשת מסעדות למזון־בריאות. רשת מלונות וגם את בית ההוצאה לאור – בו מתפרסם כל שנה ספר השיאים של גינס.

השינוי באסטרטגיה בא לאחר עזיבתו של היו"ר הקודם ארנסט סאונדרס בעקבות השערוריה שהסעירה את בריטניה בדבר השתלטותה של גינס על חברת דיסטילרס – יצרנית הוויסקי הגדולה בעולם. המדובר כנראה בפעולות פליליות שאירעו בעת ההשתלטות. טנאנט טוען כי אין לצעדים הקרובים קשר לרווחיות החברה אלא להחלטות של אסטרטגיה ומדיניות.

מחשב יחליף סקר שוק

חברות אמריקניות מוציאות מיליארד דולאר לשנה על מחקרי שוק לבדיקת מוצרים חדשים ולאחר בדיקה – תשעה מתוך עשרה מוצרים כלל לא זוכים לראות אור. השבועון "אקונומיסט" מספר השבוע על תכנית מחשב שתחליף את מחקרי השוק שעד כה נערכו בקרב אנשים וחדשו כוח אדם וזמן רב.

בחברת הפרסום האמריקנית הגדולה בי.בי.די. אנד או. כבר צץ הרעיון לפני עשרים שנה לנסות לתכנן תכנית מחשב שתעשה סימולציה על הרגלי הרכישה של האדם. יש דפוסי התנהגות שאפשר לצפותם במיוחד כשמדובר במסה של אנשים. החברה פירסמה ממצאיה – תכנת מחשב שנקראה בהתאם – דמון (שד). עתה בא תורו של המודל החדש – תוכנה ושמה „ניוז". התכנית החדשה מסוגלת לתת התראה מוקדמת באשר לטיב המוצר וסיכוייו להשתלב בשוק האמריקני. התוכנית מוזנת בנתונים כמו האנשים ששמעו על המוצר, דרכי השיווק שלו, מספר הקונים והקניה החוזרת. לאחר שישה עד עשרה שבועות יכולה התכנית לתת צפי באשר לגורלו של המוצר. רק דבר אחד המחשב אינו יכול לבצע – אותה סגולה מופלאה של שמועה מפה לאוזן, שלעתים קרובות קובעת גורלו של מוצר. זוהי תכונה אנושית מדי לכוחו של מחשב.

digital

לרגל חופשת הפסח יהיו משרדי החברה סגורים בין התאריכים:

יום א' 12.4.87 ועד יום ב' 20.4.87 (יג־כא' ניסן תשמ"ז)
צוות מצומצם יאייש את משרדי החברה ויטפל בפניות לקוחותינו.

במקרים דחופים יש לפנות בטלפון:
מכירות – 052־548222,
אגף השרות – 052־548207, 052־548214,
מחלקת לוגיסטיקה – 052־548201,
מרכז תמיכה לתוכנה וחומרה – 052־548300

בברכת חג שמח וכשר
בית דיגיטל

הריב בין בני־דודים הניב אימפריות.

פומה מול "אדידאס"

מאת תמי זילברג

בשנת 1948 נפרד רודולף דסלר בזעם מאחיו אדולף (אדי), ועזב את מפעל הנעלים המשפחתי „אדידאס". אדולף הפך את העסק לחברה מספר 1 במכירות נעלי ספורט בעולם. אחיו המשיך לנסות. הוא הקים את „פומה". היריבות עדיין נמשכת גם אצל הבנים, אם כי בעוצמה פחותה.

המכירות של „פומה" בארצות הברית ירדו פלאים בגלל טעויות שיווקיות, שוק תחרותי ושער דולאר מדרדר. גם כניסתה של „ריבוק" לא עזרה.

אבל „פומה" עדיין לא מצליחה להתקרב להצלחתה המסחרית המרשימה של „אדידאס". אמנם בשנת 1985 גאו המכירות ב־25%, ורווחי החברה גדלו ב־43%. אבל לאחר מכן החלו הדברים להשתבש. מכירות השנה האחרונה, במיוחד בשוק האמריקני, ירדו פלאים.

מניות החברה, שעמדו על 1,550 מרק למניה, ירדו ל־451 מרק בסוף ינואר 1987, ובראיון לעתון עסקים גרמני הודה ארמן דסלר (בנו של רודולף) – יו"ר „פומה" – שגם מחיר זה גבוה מדי, ואינו מהווה סוף פסוק. לעומת הכנסות של 19.3 מיליון דולר בשנת 1985, מוכנה החברה להסתפק השנה באיזון בלבד.

הסיבה המרכזית לירידת מכירות החברה היתה סדרה של החלטות מסחריות ושיווקיות מוטעות לגבי השוק האמריקני, שהציג תחרות קשה והדולר המידרדר.

שוק בגדי הספורט האמריקני מגלגל 2.2 מליארד דולר לשנה. חלקה של „פומה" בשוק זה ירד מ־12% בשנת 1985 ל־7% בשנה האחרונה. „פומה" מתכוננת לשנות את המצב תוך עדכון קו המוצרים שלה, ושינוי אסטרטגיות השיווק בארצות הברית. בשווקים האחרים, היא מוכרת טוב: בגרמניה עלו המכירות ב־17%, ובשווקים זרים אחרים ב־10%.

לתנופה הרצינית בעסקים זכתה „אדידאס" בשנת 1954. כשסיפקה את נעלי הספורט לנבחרת הכדורגל של מערב־גרמניה. „פומה" השתרכה מרחק רב מאחור.

בשלב מאוחר יותר הפך ארמן דסלר את „פומה" מיצרנית של נעלי־ספורט באיכות נמוכה לספקית של נעלי־ספורט יוקרתיות. 15,000 פועלים בגרמניה, מרוקו, יוגוסלביה וטאיוואן מיצרים עבור „פומה" 200,000 נעלים ליום.

בתחום מוצרי הטניס, כמו היריבים ב„אדידאס", שחתמו חוזה פירסום שמן עם איוואן לנדל, גם „פומה" הולכת על פרסום מסיבי המתבסס על ספורטאי־צמרת – הם הימרו על בוריס בקר. החסות של בקר למחבטי הטניס של „פומה", שינותה את מאזן המכירות של החברה באופן ברור: בשנת 1984, כשבקר היה שחקן צעיר ומבטיח בגרמניה, מכרה „פומה" 15,000 מחבטים. ב־1985, כשזכה בווימבלדון, עלו מכירות המחבטים פי עשרה, ל־150,000, ובעקבות נצחונו השני בווימבלדון 1986 – מצפה „פומה" להכפיל מספר זה.

השנה חתמה „פומה" חוזה פרסום עם בקר בסך 52 מיליון מרק. „פומה" מצפה למכירות שנתיות של 100 מיליון דולר.

בשנה שעברה סיפקה „פומה" 30% מתצורכת השוק הגרמני – מקום שני אחרי 58% של „אדידאס". בעולם כולו עומדת „פומה" במקום טוב בעשיריה המובילה של חברות ביגוד הספורט.

לאחר הנפילה של השנה האחרונה, חזר יו"ר החברה, ארמן דסלר, במשנה מרץ לעבודה, לאחר שפרש ממנה עקב בעיות בריאות. „פומה" התבססה על שני מפיצים עיקריים – בחוף המערבי והמזרחי – ששמרו על עצמאות בבחירת קו המוצרים. „פומה"־ארה"ב שימשה כגורם מקשר בלבד, וחסרה כל סמכות על המפיצים.

„כתוצאה מכך, „פומה". התמיצה את המעבר לבגדים שמשמשים למחול אירובי וסתם ליום יום" אומר סבסטיאן דיקסולי, מומחה שיווק של איגוד יצרני בגדי הספורט בארצות הברית בראיון ל„וול־סטריט ג'ורנל".

המלאי התקוע, לצד המחירים הזולים של המוצרים הישנים, גרמו לפער של 15 מיליון דולר בתחזיות המכירה השנתיות של החברה.

כחלק מהמאמץ לחזור לרמת מכירות גבוהה, הציגה „פומה" קו חדש של נעלי ספורט לא יקרות תחת השם „קו העיר" בכל צבעי הקשת. גם בגדי הספורט של „פומה", המרכיבים 17% מסל המכירות שלה, תוכננו מחדש בצבעים ודגמים מרהיבים.

„פומה" קנתה מהמפיצים את המלאי הישן, ומכרה אותו לחנויות במחירי הפסד. המחירים הזולים של המוצרים הישנים, גרמו לפער של 15 מיליון דולר בתחזיות המכירה השנתיות של החברה.

"פומה" רכשה חזרה את זכויות המכירה מהמפיץ בחוף המערבי, ושינתה את ההסכם שלה עם המפיץ בחוף המזרחי. גם שינויים בהנהלת החברה מכוונים לשיפור המצב, ביחד עם הגדלת תקציב הפרסום בארצות הברית והכוונתו בעיקר לצרכנים הרגילים ולא לצרכני מוצרי הספורט בלבד.

בינתיים, נכנס גורם מפתיע לשוק. מרבית יצרני בגדי הספורט, כולל „אדידאס", הופתעו מ„תופעת 'ריבק'" – הפופולריות הפתאומית של נעלי ספורט לא־יקרות, עשויות מעור, בשלל צבעי הקשת. ההצלחה המוחצת של „ריבק" דחקה את שאר החברות המיצרות ביגוד ספורטיבי.

השגעון של „ריבק"

היסטרית נעלי „ריבק" הגיעה לישראל, אחרי שפשטה כאש בשדה קוצים בארצות הברית ואירופה. באנגליה, אמנם, שככה ההתלהבות, אך בארצות הברית אין שינוי.

המכירות של „ריבק" המשיכו לעלות בקצב חסר תקדים גם בשנה החולפת, והרשלשו מסכום של 307 מיליון דולר ב־1985 ל־900 מיליון דולר ב־1986. הרווח הנקי של החברה עלה ל־130 מיליון דולר ב־1986 מ־39 מיליון דולר בשנה הקודמת.

37% מחברת „ריבק" מצויים בשליטת תעשיות פנטלנד מלונדון. שליש ממניות החברה מוחזק על ידי הציבור. „ברור שאינו מצפים להמשך עליה במכירות כפי שהיה בשנתיים האחרונות" אומר פול פיירמן – נשיא „ריבק". אך גם העליה שהיתה עד כה הועילה למניות החברה, ואין צופים היום ירידה משמעותית במצב. הרווח למניה עלה מ־91 סנט ב־1985 ל־2.50 דולר ב־1986. מומחים מעריכים שהרווח למניה יעלה השנה ל־2.80–3.00 דולר. „אין נעל אחרת שתפסה חזק כל כך בשוק. אלה הנעליים הפופולריות ביותר, הן במובן המחוזת והן במובן ההיסטריה האופנתית" – אומרים אנשי חברת מריל־לינץ'.

כדי לשמור על בכורתה בשוק, ממשיכה „ריבק" להוציא קווים ודגמים חדשים. בנוסף לנעלים הצבעוניות שמיועדות במקורן למחול אירובי, הציגה החברה נעלי כדורסל לגברים, ביגוד ספורטיבי לגברים ונשים, ונעלי־ילדים תחת השם „ווי־בוק". באוקטובר האחרון רכשה „ריבק" את חברת רוקפור, יצרנית נעלי הליכה גדולה.

„ריבק", בניגוד לחברות אחרות, משקיעה הרבה בבדיקת השוק ומתייחסת ברצינות לתגובות של לקוחותיה" אומרת קריסטין קינג, מחברת היעץ קידר, פיבדי ושות', ומוסיפה: „זו הסיבה לכך שהחברה לא נעלמה מהשוק, בניגוד לתחזיות. יש לה קשר הדוק עם מי שקונים את מוצריה".

קורא בחו"ל

עשו כסף

מאת תמר גיא

סידרת טלוויזיה מרתקת, בת ששה פרקים ששודרה בשנה שעברה באנגליה, עובדה לספר לא־פחות מרתק.

כתב הטלוויזיה של בי.בי.סי., דיויד לומאקס, בילה שעות וימים במחיצתם של ששה אנשי עסקים, שכל אחד מהם הוא תוצר של חברה אחרת, תרבות אחרת, מקצה אחר של העולם. לכולם מכנה משותף של חזון, מעוף, עוצמה ויזמות וכמובן – שליטה על אלפי בני אדם וכמויות אדירות של כסף.

אבל מעבר לביזנס – הפרטים הפיקנטים שעושים את האדם. כמו למשל, סיפורו של רופי מודו, האיש שעומד בראש קונצרן הפלדה ההודי „טאטא סטיל", שארוחת הבוקר שלו היא חביתה משתים־עשרה ביצים. הוא אשף בקלפים ונהנה לספר לסראיין על ימי לימודיו באוקספורד איך ליווה בפסנתר פרופסור למתמטיקה, שניגן בכינור – אלברט איינשטיין.

דמות קונטרוברסלית הוא סטנלי הו, המולטי־מיליונר מהונג קונג, בעליהן של שלוש מכוניות רולס רויס ו„משוגע" לריקודים דרום־אמריקניים. הו ניצל את השגעון של הסינים למשחקי מזל ואת העובדה שכל שנה נוהרים מיליון סינים מהונג־קונג למקאו. רשת של בתי ההימורים שהקים הפכה אותו למולטי מיליונר.

היום אחראי הו לפיתוחה המדהים של המושבה מקאו. הוא תורם כל שנה שש מאות מיליוני דולר לפיתוח האי ואם במקרה תגיעו במעבורת לשם – סביר להניח שגם היא שייכת להו.

תאוותו המדהימה של אקיו מוריטה לפטנטים אלקטרוניים ואהבתו למוסיקה של בטהובן הביאה להמצאת ה„ווקמן". מוריטה, הוא בעצם „סוני", גדול המוכרנים, שהחל את הקריירה שלו בכשלון – הוא ניסה למכור לעקרת הבית היפאנית סירים מיוחדים לבישול אורז ולא הצליח למכור אפילו סיר אחד. דוגמה אחת מהסיר ההסטורי מוצגת היום במוזיאון של „סוני" בטוקיו. אבל הסיפור הגדול על מוריטה הוא איך חזר ב־1952 מביקור במעבדות „בל" בארצות הברית ובאמתחתו הזכויות לאמצאה מופלאה, שהיתה מיועדת בעיקר להקל על חייהם של כבדי השמיעה – הטרנזיסטור. מוריטה הרחיק לראות. הוא שילב את הטרנזיסטור ברדיו קטן, הורה לכל המוכרים לתפור כיסים גדולים מהרגיל, ולשים בהם את המכשיר המופלא וההזמנות החלו לזרום. עכשיו קוראים האמריקנים בשקיקה את עלילותיו, שהתפרסמו השנה בספר "Made In Japan".

האיש שמצא זהב שחור באמריקה הוא רוברט אנדרסון, מחברת הנפט „ארקו". היום, אנדרסון הוא בעל האדמות הפרטי העשיר ביותר בארצות הברית, שהתפרסם כשהצליח להדוף נסיון השתלטות על החברה מצד אשף הפיננסים טי. בון פיקנס. הסיפור מתאר את התרגילים הפיננסיים שהצילו את „ארקו". עכשיו אנדרסון משקיע את מרצו בהשלמת עיסקה עם הסינים לחיפושי נפט בשווי שנים וחצי מיליארד דולר.

שני האישים האחרים הם ג'יובאני אנייל הוא בעליה של חברת „פיאט" האיטלקית והבריטי בחבורה הוא סיר ג'והן הארווי־ג'ונס מקונצרן אי.סי.איי הבריטי – ביחד – שש דמויות מיוחדות שרק עושות תיאבון לראות גם את הסידרה בטלוויזיה.

The Money Makers, David Lomax, BBC, 165 pp.

מסים ונשים הן הבעיות של ראש ממשלת יפאן

ראש ממשלת יפאן, יאסוהירו נאקאסונה.

מאת וואהי סאקוראי,
סופר „רויטרס" בטוקיו

ביום ראשון הקרוב יתקיימו בחירות אזוריות ביפן וראש הממשלה, יאסוהירו נאקאסונה, יעמוד לראשונה מול אלפי מועמדים מהאופוזיציה המתנגדים להצעתו להטיל מס של 5% על מכירות.

פופולריות השיא של ראש הממשלה היפאני, יאסוהירו נקאסונה, לה זכה לפני שנה - הדרדרה לשפל בעקבות הצעתו להטיל מס קניה של חמישה אחוזים

ראש הממשלה, שרק בשנה שעברה זכה לפופולריות־שיא כשהוביל את מפלגתו הליברלית־דמוקרטית לנצחון הגדול ביותר שנרשם ביפאן הדמוקרטית, לא חלם על תגובה כל כך קשה ונוקבת נגדו והוא מקווה שיצליח עכשיו לשמור על רוב בין 3235 מושבים בדיאט, הפרלמנט היפאני.

הגברת טאקאקו דואי, מנהיגת המפלגה הסוציאליסטית היפאנית היא המתנגדת החריפה ביותר למדיניותו של נקאסונה ונוסף לבעית המיסוי היא גם יוצאת נגדו באשר לעניין שילוב נשים במשרות מפתח.

ממשאלי דעת קהל מסתבר שהפופולריות של נקאסונה ירדה מ־50% בתקופת נצחונו הגדול ל־20% בלבד. הבעיה שלו היא לא רק ההתנגדות המסורתית של האופוזיציה אלא גם בעיות מבית – בתוך מפלגתו שלו. מועמדים רבים מהמפלגה הכריזו כי בנושאים מסויימים הם אינם רואים עצמם מחוייבים למצע המפלגה בנושא המיסוי.

אנשי המפלגה השלטת אינם מזלזלים באסטרטגיה של המתחרה שמנצלת את העובדה שנושא המיסוי על צריכה הוא משמעותי לא פחות מהצרכנים – במיוחד נשים.

עשרות אלפי אנשים הפגינו נגד הצעת החוק המוצעת ברחובי יפאן. בעקבות מצבה של הכלכלה היפאנית בעיקר בתחום הייצוא – כשברור למשל שיצרני מכוניות יצטרכו להעלו מחירים ולכן ההצעה של המיסוי עד תעלה את המחיר עוד יותר – בב־% 20 מול עליה של 7% בארה"ב למשל. הנפילה הגדולה של הייצוא ביפאן מוערכת ב־62%. גם שיעור האבטלה לגבי יפאן הוא משמעותי, אם כי נמוך במושגים אירופיים – יש עליה ל–3.5% שמתרכזת באיזורים מיוחדים בהם יש מיתון כלכלי.

בינתיים המפלגה הימנית־קיצונית החלה במסע תעמולה שכלל רמקולים ועשניים בלב טוקיו, נגד נקאסונה, האמריקנים ונושאים אחרים.

לכלכלנים יפאניים ברור כי הצעת המס חייבת לעבור במיוחד מפני שהיא רק צעד ראשון בתכנית כוללת של ייצוב הכלכלה היפאנית. מעריכים שייתכן שנקאסונה יוותר ויסכים למס של 3% בלבד כצעד ראשון. או אולי אפילו ידחה את כל התכנית לשנתיים ויקצץ במיסויים אחרים במשך השנה.

Now!
This Passover, discover your Jewish history and roots in the
The New Jerusalem Times Edition
THE JEWISH PRESS
On Sale Every Thursday!
The ONLY Torah Publication In Israel — Printed IN ENGLISH
For FREE Sample Copy, Call or Write:
The New Jerusalem Times
P.O.B. 7575, Jerusalem 91 080 Israel
Telephone (02) 243122; 242670
ASK FOR IT AT YOUR NEWSDEALER
Distributed by Atlas, Tel Aviv

„עומר" –
מוצרי גינון למבינים באמת
– השקייה ממוחשבת
– אביזרי השקייה שונים
– מיארקות נוי
– כלי גינה
להשיג בחנויות ואצל הגננים המקצועיים
„עומר"
טל: 052-572436
052-570358

חיפוש קרובים
האם מישהו יודע דבר אודות חיים ועליזה כהן (נולדו 1895 בקירוב) ושלושת בניהם: צבי (נולד 1922 בקירוב), לזר (נולד 1924־25 בקירוב) ואברהם (נולד 1936 בקירוב) או אודות משפחותיהם.
3 האחיות: תקוה, פנינה ורוחינה מעוניינות מאוד לקבל חדשות אודותם.
נא להתקשר ל־סילביה גולוב, מלון צפניה, ירושלים, טל' 02־286384, 02־272709 (בערבים).

זקוק לשיפוץ דירתך?
רוצה להדביק טפטים?
לוח מעריב עכשיו־מדריך קניות ושירותים.
הלוח הגדול במדינה.

כלכלה

"התחייבות הממשלה למניות שבהסדר תכובד במלואה"

הבהיר מיכאל ברונו נגיד בנק ישראל ■ להערכתו ניתן יהיה למחזר המניות שיגיעו לפדיון והבעייה היא בתחום מדיניות מיחזור החוב הכולל ■ הביע עמדה ברורה נגד הלאמת הבנקים - משיקולי יעילות

מאת שרגא מקל ויצחק דיש

"למרות שבהסכם הסדר המניות יש מגרעות, התחייבות הממשלה לבעלי המניות תכובד במלואה", הבהיר אתמול נגיד בנק ישראל פרופ' מיכאל ברונו, בפתיחת יום עיון של הערכות המשק לקראת פדיון המניות הבנקאיות, שנערך מטעם האוניברסיטה העברית בירושלים.

הנגיד אמר, כי "על־פי מאזני הבנקים לשנת 1986 יש לצפות שציבור המחזיקים במניות יבקש לפדות את המניות ולא להחזיק בהן. אם כי בשנת 1986 היא מיוחדת במינה בשל חובות גדולים ויש לצפות ש־1987 תהיה טובה יותר כתוצאה מהתייעלות, הורדת מסי חברות, העלאת שיעורי העמלות והתעוררות הפעילות במשק. אך בתקופה שעד לפדיון המניות שיפור הרווחיות איננו יכול להגיע לרמה, שבגינה תשתנה עמדת הציבור לגבי פדיון המניות".

להערכת הנגיד, אפשר יהיה למחזר את המניות שיגיעו לפדיון והבעייה היא בתחום מדיניות מיחזור החוב הכולל. בעניין זה גילתה הממשלה בשנת 1986 מדיניות טובה שאיפשרה מיחזור החוב ואף הקטנתו במתוכנן.

אשר לבעלות וניהול הבנקים הביע הנגיד עמדה ברורה נגד הלאמת הבנקים וזאת משיקולים של יעילות.

הממונה על שוק ההון במשרד האוצר יהודה דרורי אמר ביום העיון, כי חלק גדול מהסכום שיגיע לידי הציבור שיפדה את מניות הבנקים שבידיו – יושקע מחדש ולא יופנה לצריכה. הוא ציין, כי משרד האוצר מתכוון להציע אפיקי השקעה מיוחדים לבעלי המניות ואפשרות נוספת: המניות שיגיעו לפדיון בסוף 1987 יהפכו למניות נסחרות ובמקום לפדות אותן במועד יוכלו להמתין ולמכור אותן בבורסה מאוחר יותר. הוא ציין, כי ב־1988 צפוי פדיון מניות בנקים בסך 3.7 מיליארד דולר, אך חלק ניכר מסכום זה אינו מאיים לשמש לצריכה – 1.1 מיליארד דולר הם מניות שמחזיקים הבנקים בעבור עצמם ("נוסטרו"), מיליארד דולר מחזיקים קופות גמל וקרנות נאמנות, חצי מיליארד בידי פירמות. נותר, סכום של 1.1 מיליארד דולר ששני שלישים ממנו מוחזקים בחבילות גדולות בידי קבוצה קטנה ועשירה.

המשנה למנהל מחלקת המחקר בבנק ישראל, דר' אברהם בן־בסט אמר, כי צוותי עבודה מנתחים כעת את בעיות השליטה במערכת הבנקאות בעקבות פדיון מניות הבנקים על־ידי הממשלה. לאחר הפדיון על הממשלה יהיה להעניק למניות זכות הצבעה, חלקית או מלאה ולאחר מכן למכור אותן.

מנכ"ל בל"ל בינו צדיק התריע כי שלוש שנים וחצי מאז המשבר הממשלה עדיין אינה יודעת איזו מערכת בנקאית היא רוצה. הוא הציע לממשלה למכור חלק ממניות בל"ל שיהיו בידיה לאחר הפדיון.

יעקב גדיש (מי שהיה הממונה על התקציבים במשרד האוצר בעת משבר מניות הבנקים והתפטר בעקבות הסדר המניות) אמר, כי ההסדר גרם נזק גדול.

שערי מטבע־חוץ

ליום 9.4.87 סל: (−0,0005) 1.6786 דולר שחור: 1.59–1.58 נוסעים: 1.89 יציג: 1.6054

המטבע	השינוי בנקלים	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	—	1.56	1.63	1.56	1.63	1.56	1.63	1.5955	1.6155	1.5955	1.6155	1.5950	1.6151	1.6054
1 מרק גרמני	—	0.85	0.89	0.86	0.90	0.85	0.90	0.8714	0.8823	0.8733	0.8842	0.8716	0.8825	0.8779
1 לירה שטרלינג	+0.02	2.52	2.63	2.54	2.66	2.53	2.65	2.5815	2.6139	2.5808	2.6130	2.5799	2.6124	2.5995
1 פרנק צרפתי	—	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2622	0.2655	0.2619	0.2651	0.2619	0.2652	0.2639
100 ין יפני	+0.01	1.07	1.12	1.08	1.13	1.07	1.13	1.0958	1.1095	1.0970	1.1107	1.0970	1.1108	1.1034
1 גולדן הולנדי	—	0.76	0.79	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7736	0.7833	0.7727	0.7823	0.7728	0.7825	0.7784
1 פרנק שוויצרי	—	1.03	1.07	1.03	1.08	1.03	1.08	1.0511	1.0642	1.0507	1.0638	1.0514	1.0646	1.0574
1 כתר שוודי	—	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2507	0.2538	0.2506	0.2538	0.2507	0.2538	0.2522
1 כתר נורווגי	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2333	0.2362	0.2333	0.2362	0.2330	0.2359	0.2347
1 כתר דני	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2313	0.2342	0.2316	0.2345	0.2312	0.2341	0.2328
1 מרק פיני	—	0.35	0.37	0.35	0.37	0.35	0.37	0.3580	0.3625	0.3580	0.3625	0.3577	0.3622	0.3602
1 דולר קנדי	—	1.20	1.25	1.20	1.26	1.20	1.26	1.2222	1.2375	1.2223	1.2375	1.2211	1.2364	1.2302
1 דולר אוסטרלי	+0.03	1.05	1.16	1.10	1.18	1.10	1.18	1.1376	1.1519	1.1374	1.1516	1.1356	1.1499	1.1444
1 רנד דרא"פ	−0.01	0.51	0.61	0.53	0.79	0.50	0.69	0.7850	0.7948	0.7832	0.7929	0.7836	0.7935	0.7882
10 פרנק בלגי	—	0.41	0.43	0.41	0.44	0.41	0.43	0.4215	0.4268	0.4220	0.4273	0.4216	0.4269	0.4241
10 ש' אוסטרי	—	1.21	1.27	1.22	1.28	1.22	1.28	1.2416	1.2572	1.2424	1.2579	1.2408	1.2564	1.2501
1000 ל' איטלקיות	+0.01	1.19	1.26	1.20	1.28	1.19	1.27	1.2240	1.2394	1.2255	1.2407	1.2222	1.2376	1.2321
1 דינר ירדני	—	4.47	4.75	4.35	4.63	4.40	4.70	—	—	—	—	—	—	4.6717
1 לירה לבנונית	—	—	—	0.13	0.14	0.12	0.16	—	—	—	—	—	—	0.1459
1 לירה מצרית	—	0.65	0.69	0.76	0.81	0.74	0.81	—	—	—	—	—	—	0.7626

אשנב לבורסה

בנק ישראל הזרים היצעים לאג"ח; לאחר העליות - מימוש רווחים במניות

הבנק המרכזי מכר אתמול ב"לידר" אגרות חוב מסוג גליל ואג"ח הצמודות ב־80% למדד בסכום כולל של 9.5 מיליון ש"ח ■ על אף הריפיון בשוק - הצבירה בקרנות המניות הסתכמה בכ־8 מיליון דולר

מאת יואב יצחק

בנק ישראל הזרים אתמול לראשונה היצעים ב"לידר" לאגרות החוב מסוג גליל ולאגרות החוב הצמודות ב־80% למדד. כתוצאה מכך היו באגרות החוב ירידות מחירים של כ־1% בממוצע. במניות הבנקאיות שבהסדר היו של כ־0.1%. גם במניות החופשיות היו היצעים וירידות שערים קלות, על רקע מימוש רווחים מצד מקורבי השוק.

בנק ישראל הצליח אתמול למכור ב"לידר" אג"ח הצמודות למדד, בסכום של כ־9.5 מיליון ש"ח. מרבית ההיצעים שהזרים הבנק המרכזי, נקלטו על ידי מנהלי קרנות וסוחרי בורסה גדולים, כדוגמת אי.בי.אי. חלק מהסוחרים, שקלטו היצעים במהלך המסחר באגרות החוב (בשעות הצהריים המוקדמות) – הזרימו היצעים למניות הבנקאיות שבהסדר, במגמה לממן את רכישת אגרות החוב, ומתוך הערכה כי אלה עדיפות על הבנקאיות שבהסדר. באגרות החוב הצמודות לדולר היו עליות שערים של כ־0.5%. נציין, כי המכירות מצד בנק ישראל התקבלו באיפוק, כיוון שבנק ישראל התריע עוד קודם לכן על השינוי במדיניותו בשוק המישני של אגרות החוב. בכוונת הבנק המרכזי להוסיף ולפעול גם להבא על מנת לווסת את שוק אגרות החוב ולעודד גופים מוסדיים גדולים כדוגמת קופות גמל ותוכניות חיסכון לפעול בשוק באופן מאסיבי. כיום נוהגים גופים מוסדיים לרכוש אג"ח בהנפקות חדשות ולהחזיקם עד הפידיון, מבלי לסחור בהם בשוק הפתוח. דבר זה בלם התפתחות רצויה של השוק המישני.

על אף מימוש הרווחים שהיה אתמול בבורסה, הופיעו לקרנות המניות ביקושים גדולים, שהסתכמו בכ־8 מיליון דולר. מנהלי הקרנות כבר התרגלו למיליוני הדולרים המוזרמים מידי יום לקרנות המניות. למרות זאת הביעו חלק מהם סיפוק רב מהמשך המגמה – למרות רמת המחירים השנויה במחלוקת. מרבית מנהלי הקרנות הופיעו אתמול לבורסה עם "לידר נקי"; עודפי היצע שהופיעו לחלק מהמניות אותנו בעיקר על ידם בירידות שערים קלות. עודף היצע גדול יחסית בסך 11.5 אלף ש"ח ע"נ שנרשם למניות פי.בי, אותן בירידה של 3.6% בלבד. היצע גדול בסך 11.1 אלף ש"ח ע"נ שנרשם למניות ים המלח, אותן בירידה של 1.6%. במניות ים המלח מסתמנת מגמת מכירות מצד בעלת השליטה בחברה (כימיקלים לישראל). לחלק גדול מהמניות ה"כבדות" הופיעו עודפי ביקוש, אולם אלה אותנו במהירות ללא שינוי בשער או בעליות מתונות. כך במניות דיסקונט השקעות (ב"ש) וחלק (ב"ש). גם במניות המקרקעין נבלמו העליות: ביקוש גדול לאפריקה סופק במהירות ללא שינוי בשער. גם במניות נכסים ובנין אותן ביקוש ללא שינוי בשער. במניות דנקנר ובמניות ישרס אותנו ההיצעים בירידות חדות. היצע בסך 3,691 ש"ח ע"נ שהוזרם למניות נכסי הדדים, אותן לאחר ירידה של 2.4%. על פי תשקיף של חברת מהדרין, יסתכם רווח ההון של נכסי הדדים (חברת אם) מהאמיסיה של מהדרין בכ־1 מיליון ש"ח, ולא כפי שפורסם אתמול.

■ אלגר בעקבות קופסאות־פח

במקביל למימוש הרווחים ולריפיון שהיה אתמול בשוק, התפתחה מגמה חיובית סלקטיווית בחלק מניירות הערך. למניות החברה לישראל 1 הופיעו גם אתמול ביקושים, שאותנו לאחר עליה של 3.7%. הביקוש הגדול אותן תוך מחזור כספי גדול בסך 417 אלף שקלים. הוא הוזרם על רקע הערכות, כי דו"חותיה הכספיים של החברה לישראל יצביעו בעתיד על רווחים גדולים בהרבה – אם תתממש מגמת הריווחיות הנוכחית בחברה "צים". מניות אלגר ע"ש עלו ב־10%, תוך מחזור כספי של 136 אלף ש"ח. הרקע לכך הוא מחירה הנמוך של החברה לפי מחירי מניותיה הבורסה, ביחס לשווי אחזקותיה: שווי אחזקותיה של אלגר בחברות קופסאות פח, אלרן ובנכסים נוספים, מסתכם בכ־10 מיליון דולר. שווי החברה לפי מחיר מניותיה בבורסה מסתכם בכ־7 מיליון דולר בלבד. במניות גיבור סברינה היתה עליה של 4.2%, תוך מחזור גדול מהרגיל בסך 187 אלף שקלים, בתגובה להודעתה של החברה כי חל גידול של 20% בהיקף המכירות. מניות סהר אחזקות 5 עלו ב־10%, על רקע הודעת החברה כי תפעל לאיחוד שני סוגי מניות החברה.

מניות עלית ממשיכות לרתק את תשומת לב סוחרי הבורסה, למרות שחיקת המחירים הנמשכת בהן. אתמול התבצעה עיסקה נוספת במניות החברה, במסגרתה רכש משקיע זר וקרנות נאמנות, חבילת מניות בסך של 6,000 ש"ח ע"נ ממניות עלית. העיסקה התבצעה במחיר של 23,060 נקודות, מחיר הנמוך בכ־7% ממחיר מניות עלית בבורסה. הקונים היו משקיע זר וקרנות נאמנות, שהשקיעו בעיסקה זו סכום של 1.38 מיליון ש"ח.

לעומת הפעילות החיובית הסלקטיווית, היו ירידות מחירים חדות במניות ח.י.ל.ן. (−36.5%). המניות נסחרו אתמול תחת תנודת שער בלתי מוגבלת, עם חידוש המסחר בהן לאחר פתרון מאבק השליטה שהיה בחברה. ירידות חדות היו במניות עוז 5 (−10%), התבוך 1 (−10%) ומיפ־גליקו (−9.5%) – ראקציה לעליות המחירים.

הצלחה להנפקת חברת מהדרין

חתימת יתר היתה להנפקה במכרז של חברת מהדרין. הוצעו 33.6 אלף יחידות במחיר מינימלי של 157.5 ש"ח ליחידה. נתקבלו הזמנות ל־144 אלף יחידות. המחיר שנקבע – 186 ש"ח ליחידה. במחיר זה קיבלו המזמינים 54.74% מהזמנתם.

- ● ויטלנו – הרווח ב־1986 הסתכם ב־0.96 מיליון ש"ח, לעומת 0.55 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
- ● ליגת – הרווח ב־1986 הסתכם ב־274 אלף ש"ח, לעומת הפסד בסך 2.3 מיליון ש"ח בשנה קודמת.
- ● נכסי אזורים – הודיעה כי חדלה להיות בעלת עניין בחברת ישראלום, לאחר שמכרה את כל אחזקותיה, בתמורה כספית של 2.8 מיליון ש"ח. הרווח המתואם שהשיגה – 0.8 מיליון ש"ח.
- ● נאות אביב – הרווח לשנה שהסתיימה בספטמבר הסתיים ב־0.76 מיליון ש"ח לעומת 0.98 מיליון ש"ח בשנה קודמת.
- ● סאיטקס – פירסמה תחזית מכירות מעודכנת ל־4 השנים הבאות, ממנה עולה, כי המכירות יסתכמו ב־452 מיליון דולר. לעומת תחזית (שפורסמה בתשקיף) לפיה יסתכמו המכירות ב־680 מיליון דולר.

מחלקת המטבע בבנק ישראל: ב־55 אחוז גדל מחזור המזומנים ב־1986

נכונות הציבור להחזיק במזומנים גברה בשנת 1986 ומחזור המזומנים גדל באותה שנה בשיעור ריאלי של 55 אחוז. כך עולה מדו"ח מחלקת המטבע של בנק ישראל.

הדבר מעיד על שינוי בהתנהגות הציבור בעקבות הירידה באינפלציה.

בעקבות הנפקת שטרות בני 100 ש"ח נוצר סולם שטרות הכולל ערכים שערכם הריאלי גבוה. אף שבישראל אין שטרות בערכים הגבוהים הקיימים בארצות אחרות (1000 מרק, 1000 פרנק שוויצרי ועוד) חוזר הערכים לרמה שהיתה מקובלת בשנת 1969.

עוד נמסר, כי בתהליך המיון של הכסף בבנק ישראל חל שינוי מהפכני עם הכנסת מערכת ספירה ומיון ממוכנת. המערכת בודקת את כשרות השטרות, סופרת וממיינת אותם הראויים לשימוש חוזר ולבלתי ראויים, אורזת את הראויים ומרסקת את הבלתי ראויים.

הכנסת המערכת גרמה לצמצום רב בכח האדם במחלקת המטבע.

עוד נמסר בדו"ח, כי מהמטבעות היוצאים במחזור מכר בנק ישראל מעות לצורכי התכה מחדש בכמות של 952 טונה בתמורה של כ־1.1 מיליון לש"ט.

הגמלאים החליטו להחריף מאבקם

הסתדרות הגימלאים החליטו להחריף את מאבקם למתן פיצוי על שחיקת הגימלה בשיעור של 26.7 אחוז.

"לא נשקוט עד אשר שר האוצר יכבד את המלצתה של ועדת הכספים של הכנסת לפצות אותנו", אמר יו"ר הסתדרות הגימלאים, אוריאל אברמוביץ.

הגימלאים הודיעו, כי במקביל להחרפת המאבק בכוונתם לקדם הליכי חקיקה לתיקון העוול שנגרם להם.

אלי דנון

גילדמן תובע דיון בבנק ישראל במדיניות הריבית

נשיא איגוד לשכות המסחר, דני גילדמן, תובע לכנס את המועצה והוועדה המייעצת של בנק ישראל כדי לדון במדיניות המוניטארית של בנק ישראל ובמדיניות הריבית בכלל.

גילדמן העלה תביעה זו במכתב ששיגר ליו"ר הוועדה המייעצת, הרב שלמה לורינץ, זאת לאחר שההחלטה על הפחתת הריבית בשיעור של 0.4 אחוז התקבלה בלי להיוועץ עם הוועדה והמועצה המייעצת שמונו לפני כשבועיים.

לפי חישוב כלכלני איגוד לשכות המסחר, שיעורי הריבית האפקטיבית במשק, אחרי ההפחתה, יעמדו על כ־4.5 אחוזים לחודש, שיעור שמשמעותו באינפלציה הצפויה ריבית ריאלית של 2.5 אחוזים לחודש, שהם בחישוב שנתי כ־33 אחוז.

הבעלים של רום רהיטים חשוד בהעלמת הכנסות

הבעלים של בית־המסחר רום רהיטים במפרץ חיפה נעצר על־ידי שלטונות מס ההכנסה בחשד, כי העלים בשנת המס החולפת הכנסות בהיקף של אלפי ש"ח.

בתביעה נטען, כי החשוד, אליהו גרינברג, קשר קנוניה עם ספק ורכש ממנו פעמיים חשבוניות מס (ללא סחורה) תמורת תשלום של כ־15% מערכן.

מאחר והחקירה נגד החשוד הסתיימה, הורה השופט עמירב רנד לשחררו בערבות של 40 אלף ש"ח, לעקל את מכוניתו ולעכב יציאתו מהארץ, עד לגמר ההליכים המשפטיים נגדו.

אמיר גילת

בעלי חברת ת.א.ת מנסים להשתלט על חברת אלקו

מאת יואב יצחק

בעלי חברה ת.א.ת, בשיתוף עם חברת ת.א.ת, שמניותיה נסחרות בבורסה, מנסים להשתלט על חברת אלקו. אתמול נרשמו ביקושים גדולים למניות אלקו ונרשם למניות "קונים בלבד" – לאחר שלא נמצאו מוכרים.

ל"מעריב" נודע, כי דב צהלים ושלמה אוסטרוזצר, בעלי המניות העיקריים בת.א.ת, רכשו בהמשך חודשים ארוכים – במהלך הבורסה, ובעיסקות מחוצה לה, חבילות גדולות ממניות אלקו, מתוך מגמה להשתלט עליה. המימון לרכישות הוזרם מאמצעים פרטיים, ומכספי חברת ת.א.ת. לצורך מימון רכישת המניות, מכרו דב צהלים ושלמה אוסטרוזצר, במהלך המסחר בבורסה, כמות גדולה מכתבי האופציה של חברת ת.א.ת שהיתה בבעלותם ובבעלות חברות משפחתיות. התמורה שקיבלו: למעלה מ־1.5 מיליון דולר. – שלמה אוסטרוזצר סירב להגיב. את תגובת דב צהלים לא היה ניתן להשיג. אתמול רכשו עד 10% ממניות החברה, בדרך של עיסקה מחוץ לבורסה.

האפשרות להשתלט על החברה נפתחה לפני מספר חודשים, לאחר שחברת אורנים בעדזות, מכרה את כל אחזקותיה בחברה.

אורנים בעזרות מכרה את המניות שהיו ברשותה במהלך המסחר בבורסה, ובעיסקות מחוצה לה.

נודע, כי דב צהלים, שלמה אוסטרוזצר ומקורביהם, הצליחו לרכז 40% ממניות החברה, המספיקים כדי להשתלט עליה.

עובדי קרגל מאיימים לחסום שערי המפעל

זועמים על השמועות לפיהן מתכוון בל"ל למכור חלקו לחברת דלק

מאת אורי גינוסר

עובדי מפעל קרגל לייצור אריזות קרטון גלי בלוד, מאיימים לחסום את שערי המפעל ולמנוע את העלתו במידה ושנויי הבעלות הצפויים במפעל בקרוב, יעשו ללא תיאום איתם.

העובדים התכנסו אתמול לאסיפה סוערת לאחר שנפוצו שמועות לפיהן מתכוון בל"ל, המחזיק בכשני שליש ממניות החברה, למכור את חלקו לחברת דלק. העובדים אומרים, כי הם אינם רוצים להיות מוזנים מידיעות בעתון וכי הם רוצים לדעת מראש למי יועבר המפעל.

השליטה במפעל קרגל עברה לידי בנק לאומי לאחר שזה רכש את חלקה של דגות. השליש הנותר של המניות נמצא בידי אורי מנשה, מי שעמד עד לאחרונה בראש ניהול החברה ופרש מתפקידו. במקומו מונה גד פרופר כיו"ר מועצת המנהלים. מנשה עצמו נמצא בחו"ל.

הן בבל"ל והן בחברת דלק השקעות, סירבו אתמול לומר דבר באשר לעיסקה אפשרית. עם זאת נודע, כי במקביל למו"מ עם חברת דלק מנהל בל"ל מגעים גם עם שני הקונצרנים הגדולים כור וכלל לגבי אפשרות שאחד מהם ירכוש המפעל.

התחרות בביטוח רכב - מסכנת את חברות הביטוח

מתריע שלמה גרופמן, יו"ר מועצת המנהלים של מיגדל

מאת סופר "מעריב"

"המשך התחרות הקיימת בביטוח רכב מסכן קיומן של חלק מחברות הביטוח, במיוחד הגדולות שבהן", הזהיר אתמול יו"ר מועצת המנהלים של חברת מגדל, שלמה גרופמן, בכנס סוכני הביטוח הגדולים של מגדל.

גרופמן, העומד בראש מערך חברות הביטוח של הבנק, ציין, כי הגידול בשיעור של 25 אחוז בהיקף תביעות בעלי הרכב, ביחס לתקופה שעל בסיסה נקבעו התעריפים החדשים, לא נצפו מראש. המשך התחרות עלולה להחזיר את ענף הביטוח לתקופה קשה של 1982–83.

גרופמן ציין, כי באחרונה התרחבה התופעה של הוצאות המכרזים ע"י המבוטחים, במיוחד בביטוחים קולקטיביים. "תופעה זו יוצרת תחרות בשוק החופשי והיא עלולה גם לסכן את הענף", הדגיש גרופמן. הוא הוסיף, כי התחרות גורמת לגירעון של חברות הביטוח להתחרות גם במחירים לא כלכליים, זאת באמצעות חברות קטנות השייכות לקבוצות של החברות הגדולות. הוא קרא לחברות הביטוח להתייעל ע"י מיזוג חברות הבת שלהן, שיביא לחסכון משמעותי בהוצאות הכלליות, עלות כח האדם והתפעול, בביקורת החשבונות, בהוצאת מאזנים וכו', דבר שיגרום להורדת תעריפי ביטוח.

יו"ר דירקטוריון מגדל הזהיר גם בפני התגברות התחרות בביטוח אש. הוא התריע גם בפני סכנת התפשטות התחרות לענפי ביטוח אחרים.

56.11 נקודות עליה לדאו ג'ונס

מאת וויליאם רוסטוקר

בשבוע שהסתיים ב־8/4 נסגר מדד הדאו ג'ונס ב־2372.16 עליה של 56.11 נקודות מיום רביעי שעבר.

לפני שבוע פקד את השוק גל ירידות שנבלם. השבוע היינו עדים לגל עוצם של קניות וביום שישי ה־3/4 עלה מדד הדאו ג'ונס ב 69.89 נקודות. העליה הגדולה ביותר אי פעם במהלך יום עסקים.

השינויים הבולטים במניות הישראליות הנסחרות בניו־יורק:
מפעלי נייר חדרה – 27 עליה של ¼; מיכלי כרמל – 8, ירידה של ¼; אריות – 7½-7, עליה של ½; אלביט – 11⅜-11⅛, עליה של ⅛; פיבדוניקס – 7-6¾, ירידה של ⅛; טבע – 9⅞-9½, עליה של ¾.

יתר המניות סיימו את השבוע ללא שינוי או בשינויים קלים ביותר.

*המידע נמסר באדיבות כלל אינבסטמנט האוס בע"מ, חברה לייעוץ וביצוע עסקות מט"ח עתידיות, קומודיטיס וניירות ערך זרים.

תשואות המניות (ב־%) השבוע ומתחילת השנה

שם הנייר	תשואה השבוע	תשואה מתחילת השנה
בנקים מסחריים		
בנק המזרחי 0.1	7.69	77.79
הבינלאומי	7.21	88.32
פ.י.בי. בר"ד 0.5	1.72	72.57
בנקים למשכנתאות		
לאומי משכ' 0.5 בר"מ	8.12	47.86
פיתוח משכ' בר"ד 0.1	−3.73	61.29
[illegible] 1	7.84	51.22
[illegible] בר"ד 1	−9.51	38.70
מוסדות מימון עצמאיים		
[illegible] בר"ד א 1	−3.72	79.07
[illegible] ב 0.5	2.38	87.32
חברות וסוכנויות ביטוח		
הדר בר"ד 1	13.78	20.47
הסנה בר"ד 1	6.74	0.36
הפניקס בר"ד 0.1	−0.85	−1.18
סהר בר"ד 1	−6.86	48.82
ציון בר"ד 5	−1.80	43.77
מסחר		
[illegible] בר"ד 5	−2.41	105.55
כלל סחר בר"ד 1	3.88	82.80
קריסטל בר"ד 1	8.91	30.13
שופר סל בר"ד ב 10	17.15	112.38
שירותים		
דלק בר"ד 1 0.1	3.82	83.98
[illegible] 0.5	8.52	150.25
[illegible]	8.00	104.08
מחשבים שירותי מחשב		
[illegible] 1 בר"מ	7.94	−2.84
דטה בר"ד 1	−1.71	68.13
מ.ר.ל בר"ד 5	20.10	138.96
נדל"ן בינוי וחקלאות		
אזורים בר"ד 1	13.35	58.80
אלרוב בר"ד 1	4.93	44.96
אפריקה 1 בר"מ	11.333	80.31
[illegible] בר"ד 0.1 בר"מ	3.03	84.78
[illegible] 1	−42.82	34.94
[illegible]	1.92	21.14
נכסים ובנין	13.46	81.07
0		
[illegible] בר"ד 0.1	1.42	64.94
הכשרת הישוב	12.44	84.60
ישפרו בר"ד 0.1	0.90	42.71
ישרס בר"ד 10	−0.17	45.94
כלל נדל"ן 0.1	8.20	79.22
[illegible] בר"ד 5	7.81	122.78
[illegible] בר"ד 1	−1.44	38.87
[illegible] בר"ד 1	5.30	26.26
[illegible] א' 5	−1.86	34.18
[illegible] 5	5.96	67.26
נאות אביב 0.5	—	45.57
נכסי אזורים 1	45.06	30.96
[illegible] 5	22.93	173.09
רסקו בר"ד 1	−7.83	−25.19
[illegible] 0.1	17.16	64.79
מהדרין 0.1	0.96	39.08
נכסי הדדים 1	18.16	64.47
חברות תעשיה		
דובק ב"מ	3.65	37.46
[illegible] בר"ד 1	−4.88	22.83
[illegible] בר"ד 1	8.50	56.78
[illegible] בר"ד 0.1	—	51.22
[illegible] בר"ד ב 0.5	−7.64	45.66
[illegible] בר"ד 0.8	10.35	12.50
[illegible] בר"ד 1	−2.03	91.10
[illegible] בר"ד 5	−1.42	69.42
[illegible] בר"ד 0.4	4.20	109.12
[illegible] בר"ד 1	3.33	68.34
[illegible] בר"ד 1	−10.03	42.79
[illegible] בר"ד ב 0.4	9.64	84.21
[illegible] א 0.5	−1.52	25.14
[illegible]	5.82	30.72
[illegible] בר"ד 1	7.87	3.77
[illegible] בר"ד 50	7.42	81.64
קופסאות פח בר"ד 1	3.27	83.90
כבלי ציון בר"ד 5	−3.08	65.59
[illegible] בר"ד 0.5	6.97	59.80
[illegible] בר"ד 1	−9.21	59.54
קליל בר"ד 1	−14.42	25.25
[illegible] בר"ד 5	5.29	56.69
[illegible] 3	8.67	69.13
אלקו 0.25 בר"מ	12.07	73.19
אלקטרה א 0.5	−5.55	49.26
אלרן 3	7.19	92.29
[illegible]	17.07	69.11
[illegible] בר"ד 5	5.34	76.36
[illegible] בר"ד 5	−9.81	19.99
[illegible] בר"ד 1	6.97	51.40
[illegible]	6.75	80.50
[illegible] בר"ד ב' 5	1.85	34.42
[illegible] 5	−1.12	197.83
[illegible] בר"ד 0.5	2.70	43.94
[illegible] א 10	14.73	140.02
[illegible] בר"ד 1	8.06	57.34
ים המלח 0.1	−2.33	40.21
[illegible] 10	14.25	54.60
[illegible] 1	−5.08	26.94
[illegible] בר"ד 1	−0.01	63.43
[illegible] בר"ד	9.85	45.00
[illegible] בר"ד 5	−3.30	56.19
[illegible] בר"ד 10	10.81	40.93
[illegible] בר"ד א' 5	−1.86	−7.36
[illegible] בר"ד 1	4.81	95.28
[illegible] 10	3.37	68.32
[illegible] בר"ד 0.4	10.65	61.71
[illegible] 1	−6.28	15.92
[illegible] 5	2.76	24.47
[illegible] ב 0.1	10.98	78.10
כלל תעשיות 1	66.41	110.32
חברות להשקעה		
[illegible] א 10	12.84	74.96
אי די בי פיתוח	3.91	82.10
[illegible] בר"ד 1 בר"מ	5.85	81.48
החברה לישראל 1	21.52	178.50
[illegible] בר"ד 1	—	27.41
[illegible] השק' 0.5	7.69	88.62
[illegible] השק' 1	4.57	79.17
[illegible] השק' 0.5	1.36	83.69
[illegible] בר"ד 1	−11.76	33.56
[illegible] השק' בר"ד 1	2.84	64.89
כלל ישראל 10	−0.60	75.80
[illegible] השק' 10	6.92	90.53
[illegible] השק' 0.5	3.26	63.55
[illegible] בר"ד ב' 2.5	25.31	171.84
חיפושי נפט		
דלק נפט בר"ד 1	−4.73	45.07
[illegible] נפט 10 בר"ד	5.12	92.03
[illegible] בר"ד 1	−0.72	96.32

[illegible]

עשו כסף

נשים הן הבע
אש ממשלת יפ

هكذا في الأصل

מועדון צרכנים לקוראי מעריב

חיש פרס כל אחד זוכה!

20.034 פרסים!

קנה בבתי העסק המומלצים במדור זה וזכה במקום בכרטיס חיש פרס*

*הפרסים כוללים: מערכות ריהוט סלוניות, מקררים, מכשירי וידאו, מיקרוגלים, כרטיסי טיסה, מצלמות, ארוחות, שעונים, מחשבי כיס, מנויי גרירה, עטים, מצתים, כרטיסי גרין קארד, כרטיסי קולנוע ועוד...

פרסים בבתי העסק

מערכות הריהוט באדיבות רהיטי בת הגר - פ"ת

צעצועים שילדים אוהבים!

חדש!

עולם הקוסמיק בעינבר צעצועים

* כל סוגי ההרכבות (מטוסים אוניות, מפרשיות ומכוניות)
* כל סוגי הפולים
* מכוניות מונחי רדיו בנזין וחשמל - כל סוגי הדגמים
* מברשות אויר לצביעת דגמים תוצרת BADGER

רמת-גן ז'בוטינסקי 43 03-7512270

קרפיונים שתקנה - גם נוחתן, גם מקה!

PALDAG

פל-דג

המקום הנכון לקנות דגים לפסח וגם הרבה אחרי!
שלל דגים טריים ופירות ים

רח' הירקון 296 ... 03-441728, 452389

מרכז הבר

פ"ת, שלישר 30 טל. 9326969

מבחר גדול של מוצרי נקיון ופרפומריה במחירי סיטונאות
אשראי 30 יום
-משלוחים הביתה חינם-

חיש פרס על כל קניה מעל 80 ש"ח

אוטרון אלקטרוניקס

היחידים והבלעדיים עם שעוני צלילה עד 300 מ'
36 פעולות עד 120 ש"ח ומעלה - 24 חדשי אחריות
ב-6 תשלומים שווים ללא ריבית והצמדה
הזמנות במשך 24 שעות ביממה
טל. 03-352155, גם באמצעות כרטיסי אשראי
מבחר גדול של טייפים ווקמנים וטרנזיסטורים

לפרסים נוספים ראה חוברת ישראכרט ויזה.

אלנבי 122 (מרתף) טל. 03-612151

התרגשות חדשה בחדר השינה!

מתנה לאשה והפתעה גם לגבר...

פתוח במוצ"ש

סילבר רוז פינסקר 28 ת"א 283362

יש המון סינים אבל רק טייסט אוף סצ'ואן אחד!

יש חדש בטייסט אוף סצ'ואן

טעמים נוספים... נחוחות חדשים...
מעשה ידיו של צוות סיני אמיתי
והכל בסגנון סיני מקורי
תענוג לחיך ולעין
כאן בכפר שמריהו

בוא טעם ותווכח
המלצרים שלנו מחכים לפנק אותך - ככך הם חונכו

ארוח במימד אחר... מטעמים מעולם אחר...

הזמן מקומות מראש

יש חדש בטייסט אוף סצ'ואן

מרכז מסחרי כפר שמריהו טל': 052-70448

בריוזקה

מסעדה רוסית - ארופאית

ערב ערב ארוחות בליווי
תזמורת רוסית - צוענית
בתכנית הווי ופולקלור
פתוח גם בשבת בצהרים - פרט ליום א'
מקבלים הזמנות לארועים
הנחות לועדי עובדים

ביטוח הול
יוגרלו פרסים בין המשתתפים

בן יהודה 77, ת"א, טל. 223355

...בשבילך בבריאות!

* עד 51% הנחה...
* עד 25% הנחה על...
* משקפי שמש...

רח' אבן גבירול 167 ת"א טל...

אוסלו

קפה

הכל לבית

חיש פרס על קניה מעל 100 ש"ח

כלי בית ומתנות
חומרי בנין, אינסטלציה ומוצרי חשמל

חניה במקום

מרכז מסחרי חדש, כפר גנים.
רח' לוחמי הגטו 30, פ"ת טל. 9243516

נעלי תנין להליכה נכונה

מומחה עם דיפלומה לנעלי ילדים אורטופדיות
מרפא פלטפוס, פסוק בברכיים רגליים שטוחות

בדיקה במקום חינם

מקבלים הזמנות מהיצרן לצרכן במחירים נוחים ובאחריות
אין להשיג בחנויות
שארית ישראל 4 (מול ביטוח לאומי) - יפו

וקנין את וקנין

* חדרי שינה ונוער - "דניר"
* מזרונים, פ. אוכל, סלונים - "הסקאי"

רהיטי מרכז

מרכז מסחרי בית שמש

קריסטל מבית טטרון

עידן 2000 הטכנולוגיה המתקדמת בעולם אצלך בבית

מבצע קריסטל ב-13 תשלומים

* מרכז למוצרי חשמל ביתיים * מעבדת שירות צמודה

ירושלים - אבן ישראל 2 (מול קולנוע עדן), טל. 02-222322

ליבל

אדריכלות ועיצוב פנים

תכניות כלליות ומפורטות
בתים פרטיים, מסעדות
בתי עסק, משרדים
ביצוע עבודות שיפוץ ועיצוב פנים

רח' ויצמן 9 רחובות 08-470292

מקום בחוץ

הרגלים שים במים
ארוחה נכון לשנים
אצלנו לא תהיה "לחוץ"
בוא לכאן - "מקום בחוץ"

חוף הליפרין (המסעדה הראשונה) טל. 423503

מרי פופ

* מוצרי פופ
* מתנות
* כלי קרמיקה

פרסים והפתעות - במקום!

י"ם יעבץ 2, טל. 244662

בס"ד

לעולי הרגל לירושלים השלמה ולירושלמים החוגגים

יין על חשבון הבית

בואו נעבור פסח כשר ביחד

ב מסעדת פסטי

באוירת חג
מאכלים אוריינטלים
ומאכלים יהודיים לפסח

ירושלים - רח' ריבלין 3 (מול חנות בית יואל) טל. 02-225816

מחשבים

גולן מחשבים

* מחשבים אישיים
* ציוד היקפי

מכשירי כתיבה ומתנות
רח' חיים עוזר 27
פ"ת, 03-913882

בש מאיר בע"מ

צבעים
רשתות
פחים
כלי עבודה
צרכי חשמל

טל. 383135
הצבי 10, יפו 94 ירושלים

נגרית נגבה

ביצוע עבודות רהיטים ובניין
בניהול: יוסי בן אילוס

באר שבע
קרית יהודית 222/5
טל. 057-32463

מסעדה קטנה עם אוכל גדול

מסעדת פונדו אין FONDUE INN

בילוי חברתי באוירה אינטימית!

חייג 5462854 אבן גבירול 129 - ת"א

פירות וירקות אילן

* מחירים נוחים
* משלוחים מהירים לבית הלקוח
* שירות ויזה, ישראכרט ודיינרס

טאגור 55 רמת אביב,
טל. להזמנות: 410464

פונדק הדגים של אדי

המסעדה השניה על הצוק אבל הראשונה באיכות ובטעם!

חוף תל-ברוך. טל. 410500

עדשית מכון לאופטיקה

חיש פרס מעל 150 ש"ח

חובבי ציון 6 פ"ת, טל. 913847

משקפי קריאה במחיר החל מ-98 ש"ח

מכון למשקפיים

כל קניה מעל 150 ש"ח מזכה את הקונה בזוג משקפיים רזרביות - חינם!
כפוף לתקנון המבצע

מבצע "קה טרמפ"

פרסים והפתעות!

...הזמנות מראש לארוחות עסקים ומשפחה

מסעדת פונדק יפו
רח' המלך ג'ורג' 2 ירושלים טל. 02-222570

זהב אצל בנצי

תכשיטי זהב מקוריים ומיוחדים - יבוא מאיטליה
מחירים מיוחדים * צורף ומשבץ במקום!

חדש בירושלים
כל אחד זוכה!

מבצע זוגי תכשיטים לפסח - חינם!

יפו 51 טל' 249467
(מול בניין העמודים) פתוח רצוף

מרקל

מרקל קנית לשבר

כל מוצרי החשמל הביתיים
שעונים ורהיטים כפריים

מבצע מיוחד לפסח:

מיקרוגל אמנה - במחיר מיוחד ללא תחרות
אספקה מידית!

באר שבע רמב"ם 33, טל. 34253, 057-70903

מחלקת צילום ועישון

המוסדות לצרכן חיפה - רח' יונה 1

מחלקת צילום ועישון

של כל שלום חיפה
בראשות הבלעדי של הנשיא 9

במחלקות הנ"ל תמצאו מבחר ענק
של מצתים, מקטרות וכל אביזרי העישון
מצלמות, סרטי צילום, פלשים וכל אביזרי הצילום

הנחות ענק

מבצעים חסרי תקדים!

מוגש ע"י גרין קארד - יצחק שדה 34 ת"א, טל. 3371295
בתי עסק ונותני שרותים המבקשים להצטרף לפרוייקט זה יתקשרו לטל. 337129/5 - דני מאור

מרק סגל
אנשים השבוע

מועדון שלושת מחזיקי הספרים

יש המשווים את השלישיה המובילה שלנו – ראש הממשלה יצחק שמיר, מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס ושר הביטחון יצחק רבין, לשלושה מחזיקי ספרים: אם אחד מהם יזוז, שני האחרים יפלו אף הם. מכה ההשלכות של פרשיות פולארד ואירנגייט, נראה שכוחם בחולשה הקולקטיווית של ממשלת האחדות הלאומית ובחששות הגוברים מפני יורשיהם האפשריים.

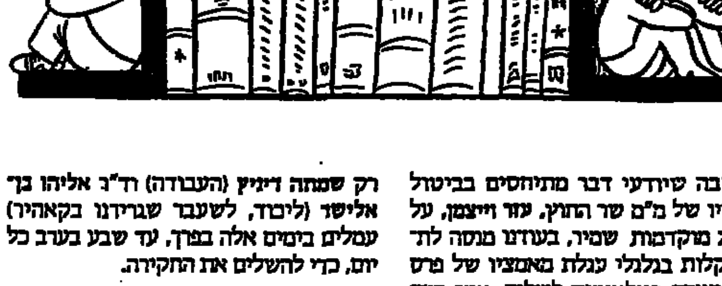

זו הסיבה שיודעי דבר מתייחסים בביטול לדיבוריו של מ"מ שר החוץ, עזר ויצמן, על בחירות מוקדמות. שמיר, בעודנו מנסה לתקוע מקלות בגלגלי עגלת מאמציו של פרס לכינון ועידה בינלאומית לשלום, אמר השבוע כי לא יעלה את הנושא להצבעה בממשלה. הוא הוסיף: "פרס יכול לעשות זאת, אם הוא כל כך רוצה".
שמיר אינו רוצה שיאשימו אותו בהפלת הקואליציה, שהיא עדיין פופולרית בקרב ציבור הבוחרים.

הטורפדו של שמיר

לאחר ששילח יצחק שמיר את הטורפדו שלו נגד מאמציו של שמעון פרס, לשכנע את מלך ספרד חואן קארלוס וראש ממשלתה פליפה גונזאלס, לעזור ולפרוס את מטריית ועידת השלום הבינלאומית, העיר דובר ספרדי נבון: "אינוו מבינים את ממשלת ישראל".
וכאשר נשאל שגרירנו לשעבר בוושינגטון, שמחה דיניץ, כיצד יכול שגריר ישראלי להסביר בימים אלו את מדיניותה של ישראל, השיב בקיצור: "הוא לא יכול".

חריש חזר בזמן

נראה כי כל התקוות שנרקמו לגבי יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, אבא אבן, שיהפוך למבער החמץ הלאומי יצטרכו להידחות עד אחרי פסח. הוא נאלץ לקחת פסק זמן מתת-הוועדה למודיעין, החוקרת את הפלונטר של פולארד, כדי לטוס לניו-יורק לקבלת הפרס על ידי התבה הישראלית להיסטוריה, עבור הסידרה הטלוויזיונית שלו, "מורשת".

רק שמחה דיניץ (העבודה) וד"ר אליהו בן אלישר (ליכוד, לשעבר שגרירנו בקאהיר) עמלים בימים אלה בפרך, עד שבע בערב כל יום, כדי להשלים את החקירה.

אשר לחבריהם הנעדרים: אהוד אולמרט היה בחו"ל ודוד מגן היה "אי-שם" בארץ. ד"ר יוסף בורג ליווה את הנשיא חיים הרצוג לגרמניה ואילו סגנו של אבא אבן, מיכה חריש, שהה (עם רעייתו) במזרח הרחוק.

בשובו הביתה השבוע, טען חריש כי שמעון פרס שלח אותו "למשימה חשובה". הוא הכחיש כי חזר בדיוק בזמן, כדי להגן על האינטרסים של פרס בדו"ח החקירה...

נתניהו ל"שביעיה"?

השאלה הנשאלת בימים אלה בתנועת החרות: האם יצליחו "נסיכי" שמיר, שר הפנים בפועל רוני מילוא, ח"כ דן מרידור וח"כ אהוד אולמרט, לסכל את שאיפותיו של בנימין (ביבי) נתניהו לעבור מכהונת השגריר באו"ם לשביעיה הפותחת במפלגה וזאת בזכות פטרונותו של יושב ראש מזכירות המפלגה, משה ארנס, כמנהיג של פלג שמיר?
רבים מאנשי המערך מאמינים בהשפעתו של נתניהו ביזום ההתקפות על שמעון פרס ומנהיגים ישראלים אחרים על ידי ידידו, בעל הטור האמריקני רב ההשפעה ויליאם ספאייר.

בדיחת יעקבי

בנימין נתניהו מתאר את פרשת פולארד כ"סריטה קלה" ביחסי ישראל-ארה"ב, אך אין תיאור זה תואם את דעתו של שר הכלכלה והתכנון גד יעקובי.

מות אמו של השר יעקובי אילץ אותו לקצר את ביקורו בארה"ב. בפגישה עמו בתום השיבעה סיפר לי השר, עד כמה אינו מסכים עם השגריר לאו"ם. "אני חושש כי פרשת פולארד ותפקידנו באיראנגייט, יותירו צלקות עמוקות, שיעבור זמן רב עד שתעלינה ארוכה", אמר.

בפני כינוס גדול של "בני ברית" בלוס-אנג'לס, אמר יעקובי: "ישראל ביטאה את צערה העמוק בעניין פרשת פולארד, ואותם יודעים שהיה עליה להתנצל. הדבר מנוגד לאופיינו הלאומי".
הוא גרם לצהלה כללית כאשר סיפר את הבדיחה על צוות סוקרי דעת הקהל הבינלאומי, שאספו תשובות לשאלה: "סליחה, מה דעתך על המחסור בבשר?". הפולנים שאלו: "מה זה בשר?", הרוסים: "מה זה דעה?", האמריקנים: "מה זה מחסור?" והישראלים: "מה זה סליחה?".

מבחן ברונפמן

פקידים סובייטיים ודאי נהנים למראה יהודים באמריקה ובישראל, ביניהם יהודים סובייטיים לשעבר, שמתווכחים ביניהם בלהט על מה הבטיחו או לא הבטיחו לנשיא הקונגרס היהודי העולמי אדגר ברונפמן בקרמלין.
יש האומרים שהבעיה היא תערובת של וודקה ונפט – כלומר ענינם של הסובייטים לעשות עסקים עם חברת הנפט של ברונפמן ועם הסוכנות "סיגרם" לממכר וודקה סובייטית שבבעלותו. יש הסבורים כי מבחנם האמיתי של כוונות הרוסים הוא יחסם לאידה נודל, שבקשת ההגירה שלה נדחתה שוב.

מירוץ השגרירים

סגן שר החוץ לשעבר, יהודה בן מאיר (מפד"ל), הוא המועמד האחרון ששמו הועלה לדיון כמועמד להחליף את מאיר רוזן, שגרירנו בוושינגטון, העומד לסיים את כהונתו אחרי יום העצמאות.
יש ניחושים כאילו מינוי כזה יעמיד במבחן את שמעון פרס. אם יתנגד בתוקף, זה ירגיז את המפד"ל, שותפה פוטנציאלית בקואליציה מצומצמת.
עד כה ירדו מן הפרק השם הראשון והאחרון ברשימת המועמדים המעודכנת של פרס: גד יעקובי והפרופסור שלמה אבינרי.
שני האחרים הם: יועצו המדיני נמרוד נוביק והשגריר לשעבר בפאריס ובון אשר בן-נתן.
בסיבוב קודם המליץ פרס גם על הקונסול הכללי לשעבר בניו-יורק נפתלי לביא.
סיפרו לי כי בהמליצו על נוביק, אמר פרס ליצחק שמיר: "אנחנו זקוקים למישהו שייראה טוב בטלוויזיה".

פרס לזכר דבורה לוין

יהודית כהן, ילידת ארה"ב שעלתה לישראל לפני עשר שנים, היא אחת משתי הזוכות בתחרות הסיפור העברי הקצר, שערך ירחון "את", לזכר העורכת המנוחה דבורה לוין.
יצירותיהן של כהן ממושב ניר-ישראל וחנה ריכטר מחיפה, נבחרו מתוך 130 סיפורים שהוגשו לחבר השופטים, בראשות העורך הספרותי של "מעריב" חנוך ברטוב, ובהשתתפות אחיה של המנוחה השופט המחוזי מבאר-שבע יוסף לוין וסגן עורך "מעריב" לוי יצחק הירושלמי, שהספיד את המנוחה. עורך "את" יחיאל לימור הנחה את התחרות, ביום השנה הראשון למותה.

חתונת השנה

זו היתה חתונת השנה, עם תערובת נאה של צמרת הדת והפוליטיקה, מעורבבים עם נשים חרדיות לבושות על פי צו האפנה. הסטודנט למשפטים מיחן, בנם של ח"כ הרב מנחם הכהן ואשתו, הד"ר דבורה הכהן, מרצה מאוניברסיטת בן-גוריון, הושא על ידי אביו לקארלין, בתם של אדריאן והארווי בייקר מלונדון.
החתן קיבל מכתב ברכה חם מהרבי מליובאוויטש, רבי מנחם שניאורסון, המאחל לו שיזכה לבנות בית נאמן בישראל "על יסודי התורה והמצוות, כפי שהם מוארים במאור שבתורה, זו תורת החסידות".
בין האח"ם היו שם יו"ר הכנסת שלמה הלל, הרב הספרדי הראשי מרדכי אליהו – שבירך את הזוג הצעיר בברכה מיוחדת – וכן השרים יצחק נבון, עזר ויצמן, משה שחל, זבולון המר, יעקב צור ואריק נחמקין, וכן סגן שר האוצר עדי אמוראי וחברי כנסת מכל המפלגות, כולל שמחה דיניץ, אליהו שפייזר, חיים רמון, יצחק ארצי (מהמערך), הרב חיים דרוקמן (מפד"ל) וכן חברי כנסת לשעבר לובה אליאב, דענן נקים ומנהיגים אחרים של תנועת המושבים, שהרב הכהן משמש כרבם. כן נכחו בחתונה הרב הראשי של נתניה, הרב ישראל לאו וראש המגבית היהודית המאוחדת בישראל נפתלי לביא.

(בהסכם עם "ג'רוזלם פוסט")

מסמכי האינקוויזיציה במכירה פומבית

מאת שאול הון

אגודת חובבי יודאיקה חוזרת להפתיע: למחרת הפסח, ב-21 באפריל, תוצג במלון "הילטון" בירושלים תערוכה של ספרים עבריים עתיקים, תעודות היסטוריות, אמנות יהודית מודפסת וכתבי יד נדירים. מהם אף בני 500 שנה.
התצוגה כוללת 746 כתבי יד ותעודות, כמחציתם מהקהילה היהודית באמסטרדם. השאר מארצות אירופה במערב ובמזרח. גווילים עתיקים, המקפלים היסטוריה של עם נרדף העומד על נפשו ומקיים חיים עצמאיים בתוך סביבה עוינת.

הוראות מלך ספרד משנת 1679 בדבר סמכויות האינקוויזיציה

הנה, למשל, שבעה מסמכים של האינקוויזיציה, המעוררים רטט כשאתה מתבונן בהם.
- מסמך אחד מכיל הוראות של מלך ספרד לאינקוויזיציה על סמכותה ודרכי פעולתה.
- מסמך אחר מפרט את תקנות המוסד החשוך הזה בארצות השפלה, לאחר שנכבשו בידי ספרד.
- מסמך שלישי כולל את האיגרת הנודעת לשמצה של הארכיבישוף הכללי אנדראס פאצ'קו אל האינקוויזיטורים במלכות ספרד, בשנת 1622.
- "גולת הכותרת" היא הוראות האפיפיור החמישי אל האינקוויזיטורים כיצד לטפל ב"מורדים המתווכחים אתנו" – ואין צריך לומר שמדובר ביהודים. בסוף אותו חוזר באה רשימת האינקוויזיטורים שאליהם מופנים הדברים. ללמדך ש"הפתרון הסופי" של אותם ימים לא היה "יוזמה מקומית" של ספרד, אלא אומץ ע"י "הכס הקדוש" ברומא.
- אחד המסמכים הללו הוא אפילו מ"היבשת החדשה" – מקסיקו ואמריקה התיכונה.
- הנה, רשימה של 69 אנשים, גברים ונשים, שהועלו לשריפה (אוטודפה) בליסבון ב-16 באוקטובר 1746 – ופירוט חטאיהם ועונשם.
- עוד מסמך כזה, אף הוא מליסבון, נכתב ב-19 במאי 1754. בלשון יבשה, כאילו מדובר בסחורה של כמה תריסרים, הוא מביא רשימת 49 נדונים לשריפה על המוקד.

אגודת חובבי יודאיקה עורכת בירושלים תצוגה ומכירה של ספרים עבריים עתיקים, תעודות היסטוריות, אמנות יהודית מודפסת וכתבי יד נדירים

קבוצת מסמכים אחרת יש לה רקע מעניין. מספר הרב אברהם פרוליק, יו"ר אגודת חובבי יודאיקה: "מסמכים אלה גילה בוורשה חייל יהודי מהצבא הסובייטי, לאחר שהצבא הגרמני נסוג ממנה. הדבר שהנאצים ריכזו שם מסמכים ותעודות על היהודים, שאספו מכל אירופה. שלטונות ברית המועצות העבירו את כל המסמכים במאות משאיות ללנינגרד. אבל החייל היהודי הסתכן והציל כמה שקים. בדרך-לא-דרך הוא הצליח להבריחם והביאם עמו כשעלה לארץ. יהודי זה הוא כיום תושב הרצליה".
כששאלתי לשמו השיב הרב פרוליק שלא קיבל רשות לגלות מיהו האיש.
חיכוכים בין העדה הספרדית לבין העדה האשכנזית אינם נחלת ימינו בלבד. כבר לפני יותר מ-160 שנה נתגלעו חיכוכים כאלה על רקע איסוף כספים ותרומות בגולה. הגיעו דברים לכדי כך, שבשנת 1824 ביטלו ראשי יהדות הולנד את מוסד השליחות מא"י לארצות מערב אירופה. אף על פי כן שיגרו חסידי צפת שליח לגרמניה, כי נתמעטו התרומות מרוסיה בשל גזירות הצאר ניקולאי הראשון. עמדו עליו "הפקידים והאמרכלים" בגרמניה ונטלו מהשליח הצפתי את איגרת השליחות שלו והחזירוהו לא"י. לבסוף התערבו גדולי הרבנים והסדירו פשרה ו"מלאכת השנוררות" נמשכה...
מבין הספרים מעוררים ענין מיוחד אלה הדנים במתימטיקה ופיסיקה ושאר מדעים מדוייקים. מתברר שגדולי הרבנים שלטו בנושאים אלה וספריהם עשירים בנוסחאות וטבלאות של הנדסה וחישובים ואפילו אסטרונומיה.
לאחר כמה ימים שהתערוכה תהיה פתוחה לציבור תיערך המכירה הפומבית ב-27 באפריל.

פסוק השבוע

ח"כ דב שילנסקי: אם הערבים ימכרו חמץ בפסח, ברובע היהודי בעיר העתיקה - היהודים יחלקו יין בשער המוגרבים.

אומרים השבוע

משה קצב: שמיר לא חרג מתורת הנימוס

מעט אחרי באו למדריד של שר החוץ שמעון פרס, הגיעו לספרד הברכות של ראש-הממשלה לממלא-מקומו: "אני מקווה שלא יצליח", איחל יצחק שמיר לפרס, בעניין הוועידה הבינלאומית שאת עריכתה הבטיח שר החוץ לקדם. היה בכך, אולי, חידוש במישור הפוליטי, ואולי אף נקודת-ציון בתחום הנימוסים וההליכות.
אבל השר משה קצב סבור אחרת; וקצב, יש לדעת, הוא בר-סמכא בענייני נימוסים והליכות, גם בתוקף היותו בוגר ועידות חרות וגם בזכות אותו מגן-אדיבות שהוענק לו פעם על היותו אלוף המנומסים בכנסת.
"אם יש תורה לנימוס – ואני לא חושב שיש תורה כזו – אני לא חושב שהתבטאות ראש-הממשלה חורגת מתוקף התורה הזאת", הצהיר השר המנומס. "ראש-הממשלה בהחלט מצפה ומאחל להצלחתו של שר החוץ, בכל שליחות מדינית וגם בשליחותו זו, ובלבד שהשליחות, תוכנית הביקור והיוזמות שעולות במהלך הביקור הן במיסגרת הקווים המוסכמים של הממשלה, באישור הממשלה ועל-פי קווי-היסוד של הממשלה.
"אם מדובר בסטיה בכל אלה, זה נוגד את התפיסה המדינית שלנו, והרי לא יכולים להיות מזוכיסטים ולאחל הצלחה למישהו שמזיק לנו. זה ששמעון פרס סדיסט ומתעלל בליכוד – זה מילא, אבל למה מחכים שהליכוד יהיה מזוכיסט ויאחל הצלחה למה שלפי דעתנו מזיק".
בקיצור, מי שלא מנומס בכל העניין הוא דווקא שמעון פרס. מעניין רק לדעת, מה חושבים עלינו במדינות הים.
"אני מסכים שהדבר כולו מזיק", מודה קצב, "בוודאי שאין בכך להתפאר, אלא להיפך".

יהודה עמיחי: הסחורה הזאת עוד הולכת

מסע בן חמישה קילומטרים ציפה השבוע למבקרים ביריד הספרים הבינלאומי של ירושלים, שלאורך מסלולו הוצגו יותר ממאה אלף ספרים. נוסף לספרים, היו ביריד כאלף מו"לים מארבעים מדינות. אהה, כן: היו שם גם סופרים.
"זהו מיפגש של כל מיני אנשים שעוסקים בספרות, בכל התחומים, גם בכתיבה וגם בהוצאה-לאור, מהצד המסחרי ועד המו"לות והדפוס", אומר המשורר הירושלמי יהודה עמיחי. "פשוט מרענן לפגוש אנשים שכל עיסוקם בספרות. אני פוגש את האנשים הללו בכל מיני מקומות בעולם; נעים לראות אותם שוב".
גם את ספריו של עמיחי עצמו אפשר למצוא בכל מיני מקומות וירידים בעולם: הוא תורגם ללא-פחות מעשרים שפות.
– איזו תחושה עולה בך בזמן הצעדה לאורך הערימות האינסופיות הללו של ספרים?
"שימחה. שימחה שהסחורה הזאת עוד הולכת. גם ספר-בישול הוא ספר, ועצם העובדה שאנשים עוד עוסקים בספרים, שיש מה לחפש ומה למצוא ומה לכתוב – מעוררת שימחה".
יהודה עמיחי נמנה עם חבר השופטים שהחליט על הענקת פרס-ירושלים – בטקס שנחשב לשיאו של היריד – לסופר הדרום-אפריקאי ג' מ. קוטזי, "בזכות התנגדותו החריפה להפרדת הגזעים, לאלימות ולדיכוי בכל צורותיהם".
"קוטזי הוא סופר טוב", אומר עמיחי, "וגם סופר שמצא דרך להילחם נגד העוול בארצו, דרך שיש לה השלכה על מלחמה ספרותית נגד עוולות ממינים שונים בכל מקום בעולם".
– גם אצלנו, בישראל?
"גם אצלנו, כמובן".

פרופ' אוריאל רייכמן: דוגמה שלילית לציבור כולו

לכבוד הבחירות לאגודת הסטודנטים של אוניברסיטת תל-אביב, שבו השבוע הסטודנטים התל-אביבים מחופשת-השביתה שלהם. הבחירות, כמו ההפגנות העליזות נגד העלאת שכר-הלימוד, זכו לאדישות המקובלת, כשרק מעטים, יחסית, נוטלים חלק פעיל. אבל הפעילים הללו, ובראשם עסקניהם, הצליחו השבוע, בהפגנותיהם הפרועות, להרגיז את המשטרה, שאיימה כי בעתיד לא תתיר להם להפגין.
"חופש ההפגנה הוא זכות-יסוד בזכויות האזרח", אומר פרופ' אוריאל רייכמן, דיקאן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב. "אבל חורה לי שהסטודנטים אינם מסתפקים בהפגנות אלא גם משביתים את הלימודים. אין כל הצדקה להפסקת העבודה האקדמית, הפוגעת בסופו של דבר בסטודנטים עצמם. ניתן בהחלט להפגין, ויחד עם זאת, בזמנים אחרים, ללמוד.
"משמעותית מאוד בעיני היא שמירת החוק בעת מימוש הזכות להפגין. לא ייתכן שציבור הנלחם בדרך-כלל על שמירת החוק והסדר יסטה מנורמה זו בשעה שהדבר נוגע בו. זו דוגמה שלילית לציבור כולו.
"לעצם המאבק, עלי לומר כי יש בטיעוני הסטודנטים ובדברי הפוליטיקאים התומכים בהם משום פופוליזם שאינו מקיים את האיזון בין מתן אפשרות ללמוד לכל דורש בתנאים סבירים, לבין העמדת המשאבים הנאותים לרשות האקדמיה כדי שלא תתרחש פגיעה שלא יהיה אפשר לתקן אותה בעתיד במחקר ובהשכלה הגבוהה".
אגב, מהיום שובתים הסטודנטים מלימודיהם למשך שבועיים, אלא שהפעם, לשם שינוי, מדובר בחופשת פסח.

יגאל ביבי: שני רמזורים למבקרים בטבריה

השבוע תמו, למעשה, ההכנות לשבוע הפסח שבו, כמו תמיד, יציף עם ישראל את חופי אילת. אבל השנה, לרגל הגאות של מיפלס הכינרת, יש תיקוות להיות דומה גם לחופי האגם הצפוני. בעבר, בימי שיא, הגיעו לכינרת שבעים-שמונים אלף בני-אדם. "אם מזג-האוויר יהיה טוב, אנו מצפים למיספר דומה", אומר יגאל ביבי, ראש עיריית טבריה.
טבריה התפתחה מאוד, מאז הפסח שעבר: לפני שנה, למשל, לא היה בה אף רמזור, ואילו השנה היא מציעה לבאים בשעריה שני רמזורים תמימים. וחוץ מזה, הטבריינים מתקינים באתרי-הקיט ספסלי פלדה, לזכר ספסלי-העץ שבני-ישראל נהגו בשנים קודמות להעלות באש, לטובת המנגלים והסירים.
"נא לא לשכוח שמאז הפסח שעבר התקבל בכנסת חוק-החמץ, ואוסר מכירת חמץ ברשות הרבים", מזכיר ביבי, מפד"ל-ניק חבוש-כיפה, וצוחק כשמעירים לו כי אכילת חמץ ברשות הרבים – פיתות, נגיד – זה בסדר. בשעות היום, מתמוגג ביבי, יוכלו הנופשים בטבריה והסביבה ליהנות מחידושים מרעישים כמו סירות-פדלים, אופניים-להשכרה ורכבת-שעשועים שבאל-חמה, כל אלה נוסף לשלושה פארקי-מים, בעיר עצמה ובסביבותיה.
– ומה בלילה?
"מי שרוצה סרט טוב – יש לו: הזמנו את הסרט שזכה ב'אוסקר', 'פלטון', והוא יוקרן באמפיתאטרון העירוני. מי שרוצה תיאטרון על רמה – פסטיבאל עין-גב. ומי שעוד יכול להתנועע, הדיסקוטקים לרשותו. ותתפלא: רבים באים לטבריה לנוח וללמוד תורה. הרי זו העיר העתיקה ביותר".

אבי רון

هكذا من الاصل

בילויים

יוצאים לבלות

נופש, בילוי, אירוח, בתי מלון, מועדוני לילה, פאבים, מסעדות, קולנוע, תיאטרון, בידור.

הולכים על נופש? בואו לטעום משהו גדול! אכזיב ואילת – המקומות המדליקים לבילוי חופשה אביבית עם כל המשפחה. האושר הקלאב על בילוי כזה לא מוותרים בקלות. עכשיו הזמן להרשם לנופש חלומי כמו בסרטים. קלאב מדיטרנה מציע לכם את האושר והכיף באכזיב ובאילת. טלפנו עוד היום 03-254206 ותבקשו פרטים על נופש בחודשים מאי, יוני, ספטמבר, אוקטובר. קלאב מדיטרנה, רח' אבן־גבירול 38, תל־אביב. האושר והנופש שלכם.

מולין רוז' – מועדון מסעדה פרסית. הבילוי הססגוני המיוחד בערב מהנה ובלתי נשכח. במולין רוז' כל ערב תכנית אחרת. יש ערב הווי פרסי, יש ערב דיסקו בהמם פרסי, ויש ערב שירי ארץ ישראל וכמובן תוכנית אמנותית בפרסית וטורקית בכל יום שישי ובמוצ"ש. לבלות בכיף עם אווירה של חג ושמחה. לבלות במולין רוז' ממש שמחה וחגיגה! יפו, רח' יפת 15, טל' להזמנת מקומות: 03-815718.

אנרג'י – המועדון האהוב על כולם. במלון פאלאס תל־אביב, יופי של תכנית במועדון אנרג'י המדליק ביותר בעיר. הערב, תכנית חדשה: אריה מוסקונה ולהקתו בתכנית מהממת! תצוגת אופנה של גדולי היצרנים. במוצ"ש ערב הכרויות לפנויים־פנויות עם הזמר־פסנתרן מומי אלפין והקוסם שימי אילוזינו. אנרג'י יופי של מועדון! בואו לבלות על רמה ולהכיר אנשים נחמדים, בערבים נעימים סולידיים ותוכניות מאלפות. אנרג'י המועדון המומלץ, מלון פאלאס, רח' הירקון 277, ת"א, טל' 03-445111.

חגיגה של סרטים טובים בבתי הקולנוע סיוון תל־אביב, תמוז רמת־אביב שם מקרינים סרטים טובים! לקראת החג הקרנות בכורה עולמיות לקומדיה הישראלית החדשה האינסטלטור בכיכובו של טוביה צפיר. סרט מבדר, מצחיק ומשעשע. תוכלו לבלות בכיף עם כל המשפחה. הקרנות מיוחדות של סרטים מעולים, כמו הזלילה הגדולה, הסנדק, מ.א.ש, מונטי פייטון, קטר ובון, המפיקים „ברזיל" ורטיגו, פסיכו ועוד רבים וטובים בשישי שבת ב„סיוון" תל־אביב ו„תמוז" רמת־אביב. אל תחמיצו!!!

ערב שכולו בידור במלון דיפלומט תל־אביב. חגיגת בידור משגעת עם מיטב האומנים. מופע מצליח מאד שאסור להחמיץ. חדש! הערב, תצוגת אופנה מרשימה, נועזת של בגדיים עם מיטב דוגמניות הצמרת בארץ. משהו־משהו. כמו כן, הבדרן פרץ טלמור בתוכניתו „טיפוסים מהחיים", הזוכה להצלחה עצומה, וחיים שנער – לצחוק עד כאב בטן. אחרי התכנית מוסיקה לריקודים במופע המצחיק ביותר בעיר. הערב בלו במלון דיפלומט, ליהנות מערב שכולו בידור. הפקה „סופרסאונד" הפקות, וכדאי להזמין מקומות מראש בטלפון 03-294422. שאל את מי שכבר צחק במופע של השנה!!!

מסעדת אולימפיה – המסעדה היוקרתית והמצויינת ביותר בארץ מברכת את לקוחותיה בברכת חג־שמח. המסעדה סגורה לרגל החג מיום שני (13.4) עד יום שני (20.4). להתראות שוב במסעדת אולימפיה, רחוב קרית ספר, ליד פינת קרליבך.

קפיצה למועדון „קולנוע פוקוס" בכפר המכביה תעניק לכם ערב תרבותי אידאלי לחזות בסרט טוב, באולם קולנוע חדיש. השבוע סרט המתח המצוין „העלול קטלני", שזכה להצלחה עצומה ולשבחי הביקורת. לפני או אחרי הסרט תיהנה מכוס קפה ועוגה טעימה בבר או בקפיטריה במקום. השילוב החסכוני במקום שקרוב לכל מקום. בוא גם אתה ל„פוקוס" בכפר המכביה, סרט טוב, קופה ועוגה – יופי של בילוי! מתאים לך?

„אוסלו" – קפה מסעדה הכי יפה בעיר, איפה שכל ה„מי ומי" נפגשים, מזמין אתכם ל־Good time ומבטיחים לכם חוויה גסטרונומית אמיתית. בקפה אוסלו תפריט מגוון של מטעמים, כמו שיפודי גבינה בטעם גן־עדן, מבחר סלטים, מבחר מטוגנים והחידוש האחרון פלטות דגים כבושים ופלמידות, הרינג, מטיאס, כבד דגים, וכמובן בירה מהחבית. בימים ב', ג', ה' – זמר אורח (באולם למטה). ארוחות עיסקיות כל יום (לא כולל שבת) – יש חדש באוסלו, ארוחות עיסקיות בין השעות 17.00-12.00 ב־15 ש"ח בלבד, כולל: מנה ראשונה, מבחר סלטים, או שני סוגי מרק, מנה עיקרית – לבחירה 3 סוגי בשר, ולקינוח הגלידה של אוסלו וכוס יין על חשבון הבית.

שבת בצהריים אוכל יהודי – בקפה אוסלו ממשיכים במסורת של חגיגות הצ'ולנט לכל המשפחה. בטעם הביתי המשופע בכל טוב (ניתן לקחת גם הביתה באריזות מיוחדות).

ב„אוסלו" מבחר המנות האחרונות הייחודיות כשמנצחת על כולם עוגת הגלידה הידועה לשמה. מסיבות, אירועים ושרותי קטרינג – שרותי הקטרינג ברמה גבוהה עם מבחר מגוון של תפריטים. ב„אוסלו" עורכים גם אירועים משפחתיים (בר־מצוות, בריתות ועוד) ומסיבות הבדחויות.

בקפה „אוסלו" חוויה בשפע גם בחזית וגם מאחור (נכנסים דרך יהודה המכבי לרח' מרים החשמונאית). תענוג אמיתי. קפה „אוסלו", אבן־גבירול 192, טל' 03-458591.

ערב נעים באווירה נוסטלגית, רומנטית כמו פעם, יושבים לאור נרות, נהנים ממוסיקה שקטה ועדינה וכמובן מהמטבח הרומני המעולה. הפעם בחורים בבוקרשט מסעדה רומנית אמיתית. רק בבוקרשט, תרגישו את ההבדל בין מסעדה שאוכלים בה, לבין אירוע חגיגי שקט ועל רמה בינלאומית. האוכל הרומני ידוע באיכותו בעולם כולו. בסעודה רומנית אתה מקבל אוכל ביתי בטוב טעם. מרק הצ'ורבה הידוע, האיקרה הביתית, ממולאים, ממליגה, סטייק אנטריקוט והכל מוגשים בטוב טעם. על מסעדת בוקרשט כתבו ושיבחו: „מסעדה מפוארת ביותר שניתן למצוא, מקום שמח עם יבבת כינור צועני ושמחת אקורדיון". נעים להיות בבוקרשט, נסו גם אתם לאכול טוב וליהנות מערב בלתי נשכח. בוקרשט – המסעדה שצריך לבקר בה להנאתכם. מתקבלות הזמנות לשמחות, ימי הולדת, יום נישואין וכן ארוחות עיסקיות במשך היום במחיר מיוחד. בוקרשט, שדרות ח"ן 25, תל־אביב. הזמינו מקומות מראש בטלפון 03-262922, בוקרשט, מסעדה רומנית מומלצת מאד.

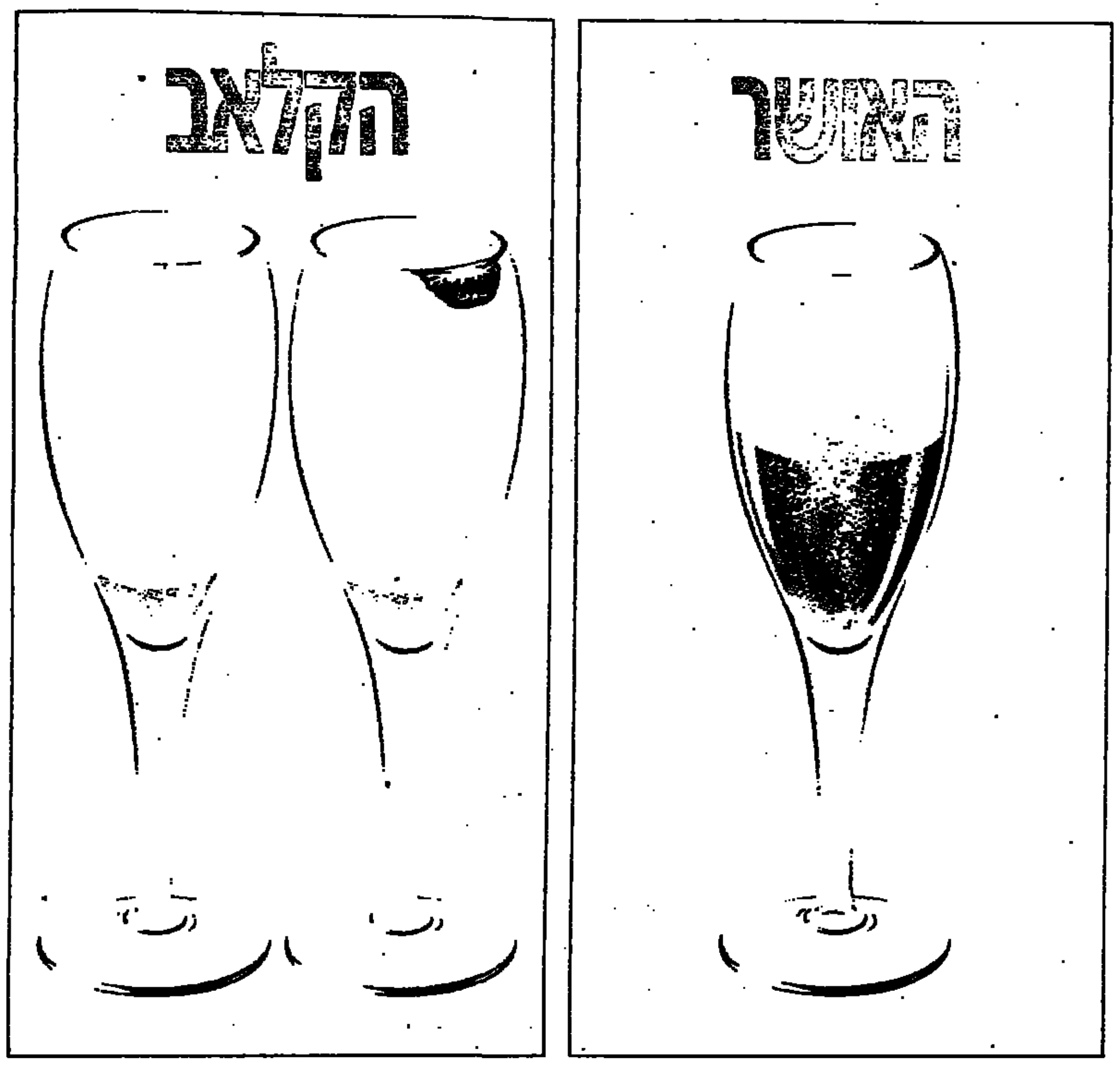

הקלאב ממציא את האושר מחדש

אכזיו ואילת: ההרשמה לקיץ נפתחת ב-15.4.87

לילדים מגיל 4 עד 6 — חינם. מגיל 6 עד 12 — 50% בחודשים מאי, יוני, ספטמבר, אוקטובר.

קלאב מדיטרנה, רח' אבן גבירול 38, תל-אביב, (03)254206/7/8

MEDIAPRESS OPATOWSKI

מולין רוז' מועדון־מסעדה פרסית
כל ערב תכנית אחרת:
יום ב' – ערב הווי פרסי
יום ד' – ערב דיסקו פרסי
יום ה' – שירי ארץ ישראל
יום ו' ומוצאי שבת – תכנית אמנותית בפרסית וטורקית
יפו – רח' יפת 15
טל. 815718

מועדון אנרג'י ENERGY CLUB
הערב ערב מהמם!!!
בתכנית חדשה
אריה מוסקונה ולהקתו
תצוגת אופנה של גדולי היצרנים
מוצ"ש ערב היכרויות לפנויים ופנויות בחסות יוסקה הג'ינג'י
בתכנית הקוסם-שימי אילוזיני
זמר פסנתרן מומי אלפין
מלון פאלאס, הירקון 277, ת"א 445111

מסעדת אולימפיה
רחוב קרית־ספר, פינת קרליבך, טלפון 283312, תל־אביב
מברכת את לקוחותיה מכריה וידידיה
בברכת חג שמח
לרגל החג המסעדה תהיה סגורה מיום שני 13.4.87 עד יום שני 20.4.87

קולנוע סיון
הערב, 10.00, 12.15, חצות
טוביה צפיר
האינסטלטור
שבת
11.00 – האינסטלטור
13.00 – הזלילה הגדולה
15.30 – הסנדק
24.00 – מונטי פייטון טעם החיים
א' 24.00 – מ.א.ש.
ג' 24.00 – העבד שושאנג
ד' 24.00 – 1941
ה' 24.00 – בית החיות

קולנוע תמוז
הערב, 10.00, 12.15, חצות
טוביה צפיר
האינסטלטור
שבת
11.00 – האינסטלטור
13.00 – קטר ובון
15.00 – המפיקים
17.00 – ברזיל
24.00 – הזלילה את המהפכה בלפורד
א' 24.00 – ורטיגו
ג' 24.00 – להיות שם
ד' 24.00 – צלזון ניו־המפשייר
ה' 24.00 – פסיכו 3

★★★★★
לילות (חמישה כוכבים)
במלון דיפלומט תל־אביב
תכנית עשירה הרבה מצב רוח
הערב, 10.4, בשעה 22.00
תצוגת אופנה מפוארת עם בגדיים מקסים ועם מיטב דוגמניות הצמרת
הבדרן פרץ טלמור בתכניתו „טיפוסים מהחיים"
חיים שנער להתגלגל מצחוק ★ שעשועים ★ הגרלות
פרסים ★ משקה ראשון ★ מוסיקה לריקודים באווירה מקסימה
טל' להזמנות מ־19.00 — 03-294422

ניק קרשאו
להופעות בישראל ב־ אפריל 87
„סינרמה" תל־אביב
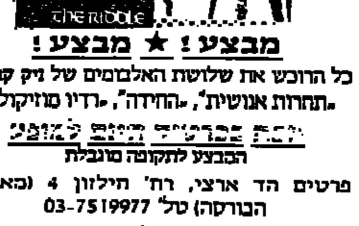
THE RIDDLE
מבצע! ★ מבצע!
כל הרוכש את שלושת האלבומים של ניק קרשאו „תחרות אנושית", „החידה", „רדיו מוזיקולה"
הבבצע לתקופה מוגבלת
פרטים הד ארצי, רח' תילזון 4 (מאחורי הבורסה) טל' 03-7519977
ניק קרשאו – מעל גבי תקליטים וקסטות הד ארצי

ב־12 ש"ח בלבד
ארוחות עסקיות – 15.- ש"ח בלבד
מנות ראשונות סלטים או מרקים מנה עיקרית 3 סוגי בשר לבחירה וקינוח
פסח באוסלו
חגיגה שמונה של מטעמים!!
קפה „אוסלו"
אבן־גבירול 192 ת"א.
טל. 458591, 442300

אוירה רומנטית אמיתית
מסעדת
ארוחות עסקיות באמצע השבוע
יסעודות באוירה רומנית קסומה עם מרק הצ'ורבה, האיקרא הביתית, הממולאים עם ממליגה, גולש רומני מעולה, אנטריקוט בכף 350 גר'... ערוכים למענך ע"י המטבח הרומני המקורי בהנהלת סימון ומרקו מרומניה.
צלילי מוסיקה רומנית ע"י להקה צוענית משלימה הנאה ובילוי בלתי נשכח.
המלצה: „המסעדה הרומנית המפוארת ביותר שניתן למצוא במקומותינו: מקום שמח, עם יבבת כינור צועני ושמחת אקורדיון. אוכלים תבשילים מעודנים, שמחים ולא שוכחים את השתייה. ולקינוח: „ספיישל" – בקלאווה רומנית, דובש ועוגות ביתיות" – מעריב
מסעדת בוקרשט
שד' חן 52, ת"א
טל: 262922
פתוח בשעות 12 צהרים עד חצות.
מתקבלות הזמנות לאירועים

מסעדה רוסית מעיה!
בהנהלת
רפי כץ ודוד טרויטמן
סולנית חסיה קוטלר
בימי חמישי מופיעה הזמרת אידה גרינברג
ומולה סייביץ
פתוח בכל יום כרגיל
ארוחות צהריים משעה 12.00 עד 16.00
ובערב משעה 20.00 עד שעה 2.00 בבוקר
ארוחות צהריים בשבת בלוגו המסורת
כדאי להזמין מקומות מראש
מתקבלות הזמנות לארועים
עד 170 איש
ת"א, רח' בן־יהודה 77
טלפון 223355

קולנוע פוקוס
כפר המכביה רמת־גן
מועדון קולנוע לסרטים איכותיים
היום, שישי 3 אחה"צ
מוצ"ש ומוצאי חג 6.30
יום ו' 7, 9.30
„העלול קטלני"
איסור להחמיץ!!!
לפני ואחרי הסרט בואו לבקר
הבילוי המושלם בכפר המכביה, רמת־גן
כרטיסים במקום

עקב הביקוש הרב נא להכין כרטיסים מראש!
לצון נופל על לצון
כתב: יואל ריפל ★ משתתפים: יואל ריפל, רותי הולצמן, מוצי אביב
ליד הפסנתר: יעקב הירוש
הערב, יום שישי, 10.4, ב־10.30 בלילה, במרכז התנועה הישראלית, יפו העתיקה, רח' מסגד 4

הקרנות מיוחדות בסוף השבוע
היום, יום שישי, 2.30 בצהריים
„דיקמה התחרה"
„שיבנוע עדיין"
12.00, 10.00 בלילה
„שיער"

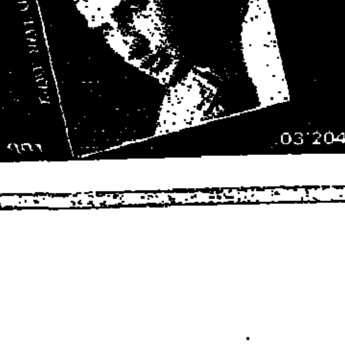
ירין שחף
אמן האיפור מזמין אותך
לקורס איפור מקצועי
בקורס תלמד/י איפור:
בסיסי, אישי, צילום, טלויזיה, כלות וכו'.
משך הקורס: 4 חודשים. למסיימים תוענק תעודה.
הקורס נערך ב"איפור ירין שחף".
מודים, רח' דיזנגוף 34, ת"א. טל. 03-204901

טיולי בית ברנר
מועצת פועלי ת"א יפו
המחלקה לתרבות וחינוך

★ לאילת – 15-17.5, 3-4.6, 4-6.6 (חצי פנסיון)	185.- ש"ח
★ יומיים נופש בגליל – 3-4.5, 5-6.6 (פנסיון מלא)	140.- ש"ח
★ יום כיף בכנרת – 20.4, 23.5, 3.6 (כולל צהריים)	48.- ש"ח
★ למצפים בגליל המערבי – 15.4, 18.4, 4.5, 16.5	38.- ש"ח
★ למצדה וים המלח – 4.5, 30.5	30.- ש"ח
★ לקרוז בירושלים וארמון הנציב – 16.4, 20.4, 25, 3.6	25.- ש"ח
★ לציפצה ואפיק מבוגש רשן – 16.4, 20.4, 4.5	30.- ש"ח
★ לגמלא ואחוזת דוברבין – 18.4, 4.5, 23.5, 3.6	30.- ש"ח

ההרשמה ברחוב ברנר 4 ת"א

★ יוצאים לבלות ★
מדור הנופש והבילוי
מתפרסם בכל יום שישי
כדאי לך לפרסם
פרטים בטלפון 03-439252

לוח מעריב

לך על בטוח

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2, תל־אביב מיקוד 132 67, טלפון ישיר למסירת מודעות: 251333–03 (רב קווי). מחיר מודעת מינימום (8 מילים): 70 ש"ח. כל מילה נוספת: 9.45 ש"ח (המחירים כוללים מ.ע.מ). מחיר אחיד לכל ימי השבוע (כולל ערב שבת וחג)

בשיתוף עם THE JERUSALEM POST

דירות
1000

אנגלו־סכסון

סביון
רמת אפעל
נוה מונסון
תל־השומר
קרית אונו
קריאון
רמת אילן
גבעת סביון

03־347251, 03־341533

לאנגלו סכסון נותרו מספר דירות במרכז תל־אביב

רון את רוני! חומרי בנין כלי עבודה ואינסטלציה עבורות צבע חשמל ותיקונים בביתו

וילות ובתים
1050

בהרצליה פיתוח וסביבתה דרושות וילות ובתים

בקרוסים שבשומרון

וילה יפיפיה + בריכת שחיה באבן־יהודה.

תיבות מכתבים מכל הסוגים והגדלים ולפי הזמנה.

בזכרון יעקב "הבית הגדל" בונה הברון זכרון יעקב. קוטג' דו משפחתי על כ־400 מ"ר קרקע. החל מ־83,950 דולר

לתשומת לב המפרסמים בלוח מעריב

כל המפרסמים להמשיך לפרסם את מודעותיהם לאחר הפרסום הראשון. המבקשים להפסיק לפרסם את מודעתם מתבקשים להודיע למחלקת המודעות בטלפון (03)251-333 לא יאוחר מ־4 שעות לפני הפרסום הבא.

הנהלת מעריב

בתניה לסכירה פנטהאוז מקסים

דירת גג 4 חדרים מפוארת במקום יוקרתי בר"ג

לסכירה "בלב־רוטשילד" דירות גג מפוארות

בראשל"צ דירות יוקרה בכל תקן העוד 4, 5 חדרים. פתוח גם בחוה"מ פסח

קבלנים מציעים
1200

"בת און" בלי עבודה חמרי בנין וצבעים במבצע!!

הקבלן י. ארלר ובניו בע"מ ★ בונה דירות איכות 5,4,3 + חדר גג. ברמת־גן, בני ברק, ובאשדוד. 03־705811, 03־781640

חברת ירון ישעיהו בע"מ

רמט בונים גם בפסגת זאב ירושלים, נווה רם – רמלה, גבעת העצמאות – יבנה

רמט 4 חדרים גם ללא זכאים במחירי זכאים! בנוה פולג נתניה כמו כן דירות 2, 3, 3½ חדרים

דירות נופש
1170

החלפת דירות
1200

תל־אביב

4 חדרים ויותר
1300

פירסי דירות בשידור טלפוני 24 שעות ביממה

2–2½ חדרים, חיוג 03־428658. 3 חדרים, חיוג 03־428224. 4–4½ חדרים, חיוג 03־429527. 5 חדרים, חיוג 03־428227. וילות, חיוג 03־428926

האושר מחדש ... נפתחת ב־15.4.87

קפה "אוסלו"

בריזקה

הכלבי מהאלון

هكذا من الاصل

לך על בטוח לוח מעריב נדל"ן

דדי
הובלות
מבצע!!!
ב-2
תשלומים
החברה מס' 1
בהעברת דירות
03-216297/8
קרליבך 10, ת"א

"שחפים"
חרסינה וקרמיקה
אסלות וכיורים
תוצרת הארץ וחוץ.
03-9223718
03-9232691

"קריר"
פתרונות
מיזוג ואוורור
03-295750

מבצע ב"חישרד"
ב-4 תשלומים
מהפכה בדיזום מים
בעל תו תקן

תריסי פז
מבצע לחגים!
ויטרינות
ותריסים
בתשלומים נוחים

ארזים
חלום של
מטבח
מבצע
ב-12 תשלומים
260 ש"ח
+ מ.ע.מ.
למספר רץ
03-826695

לצעירים!
מחפשים בית מפואר
להשכרה

[illegible]

למשפחה מסודרת
דרוש
בית/וילה ריקה
4-5 חדרים + טלפון

[illegible]

פירמי דירות
בשידור מלפוני
24 שעות ביממה

[illegible]

בשוכן ל'
דירות לאיכלוס מיידי
5 חדרים

[illegible]

למכירה דירות
במגדל-דיזנגוף
2-3-4 חדרים

[illegible]

שכונות דרומיות

[illegible]

שכונות צפוניות

[illegible]

דרושים בדחיפות
דירות ופנטהאוזים
בצפון ת"א בבבלי ל'
רמת אביב

[illegible]

גוש דן

[illegible]

רמת גן

[illegible]

הובלה ארי
מבצע הובלות לחגים
ב-2 תשלומים

[illegible]

בשוק העבודה

המון אנשים מוכשרים

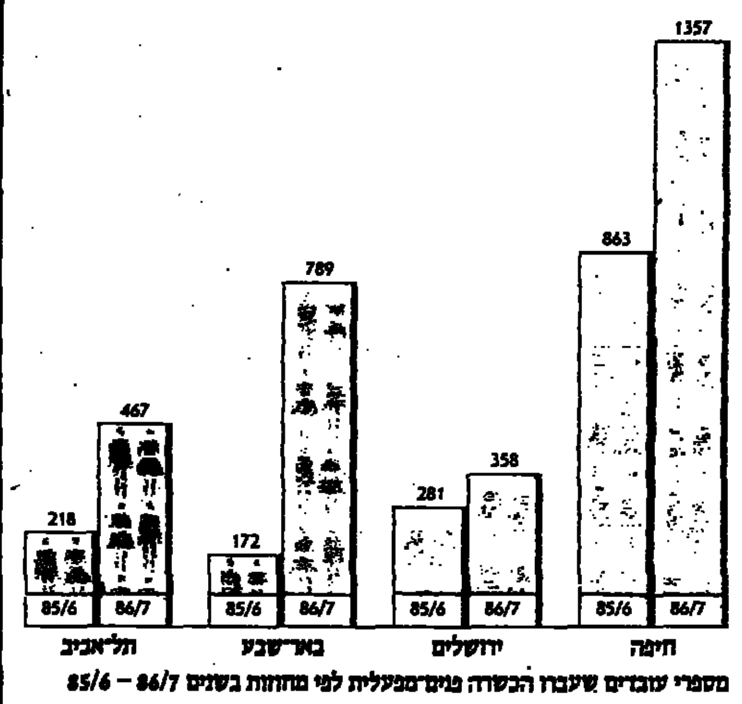

מספרי עובדים שעברו הכשרה פנים-מפעלית לפי מחוזות בשנים 86/7 – 85/6

מספרי עובדים שעברו הכשרה פנים מפעלית לפי מחוזות בשנים 86/7 – 85/6

האגף להכשרה ולפיתוח כוח אדם במשרד העבודה והרווחה, ביחד עם הוועדה הבין-משרדית להכשרה פנים-מפעלית, אישרו בשנת 1986/7 יותר הכשרות מאשר בשנה הקודמת.

התעריף הסיוע למפעלים עומד היום על 150 ש"ח לחודש, לכל מובטל המופנה לתכנית ההכשרה במפעל.

המפעלים המקבלים את הסיוע מתחייבים להכשיר את המובטלים, בהתאם לתכנית הכשרה מוסכמת על המפעל ומאושרת על-ידי הוועדה.

מפעלים המכשירים את המובטלים לרמה המקצועית המתאימה לתוכניות ההכשרה, זכאים לדרוש עבור אותם מובטלים תעודה המאשרת את לימודיהם העיוניים והמעשיים.

בשנת 1985/6 פנו 57 מפעלים לקבלת הסיוע בהכשרה הפנים מפעלית, 1,539 מובטלים למדו בתוכנית ההכשרה בהיקף של 4,282 חודשי הכשרה.

בשנת 1986/7 פנו 89 מפעלים, 2,966 עובדים עברו הכשרה בהיקף 9,014 חודשים.

הגידול היחסי באחוזים הוא:

57% במספר הפניות, 93% במספר העובדים ו-111% במספר חודשי ההכשרה.

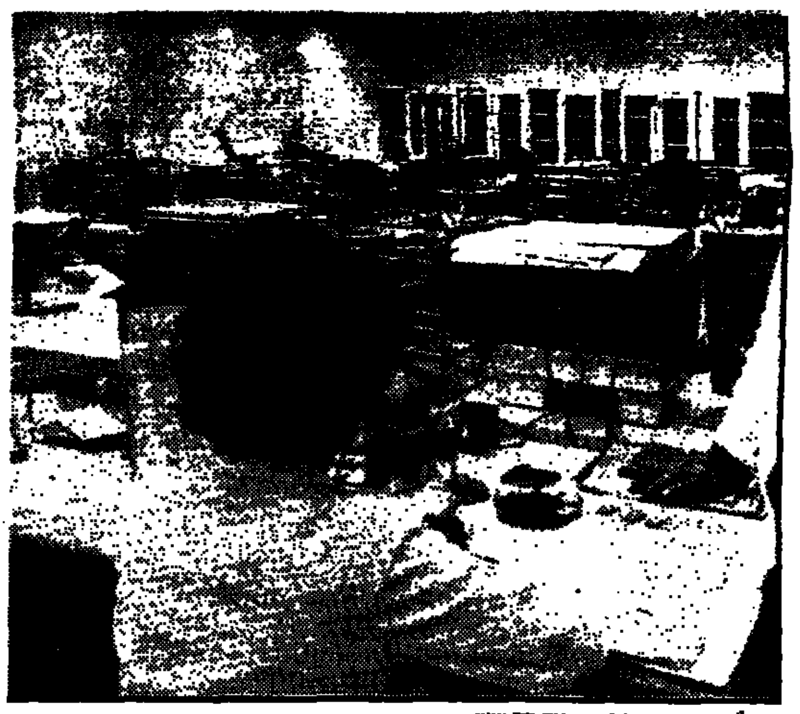

במקום שמונה שעות עובדים רק שש

מה קורה

המשק מושבת חלקית בחול המועד

השנה לא יפסיד המשק ימי עבודה רבים מדי בגלל חול המועד. ימים ג' וד' הם ימי עבודה מלאים, יום ו' – חלקי ויום א' שלאחריו הוא שוב יום קצר של ערב חג.

ובכל זאת, ימי עבודה הם ימי עבודה. או מי יעבוד ומי ינוח?

בחברת „שפע", המספקת מזון מוכן למפעלים ולמוסדות הגדולים בארץ, לא עובדים בחוה"מ. לדברי בני חרש, מנהל אחת מחטיבות החברה, ארגונים רבים הנמנים עם לקוחותיה אינם עובדים. מיעוטם עובדים חצאי ימים ועל-כן אין המפעל חייב לספק מזון לעובדים.

כל עובדי התעשיה האווירית יכולים לנוח בחוה"מ. המפעלים סגורים.

לעומתם, עובדי „אסטרונאוטיקס" עובדים. רק יומיים, אבל עובדים. ביום שישי לא עובדים אף פעם וביום ראשון יהיה גשר. בימים רביעי וחמישי של חוה"מ יעבדו כרגיל. מנהל הארגון, אברהם דניאלי, אומר שלא יוגשו ארוחות בחדר האוכל של החברה, מאחר ו„שפע" לא הכשירה את מטבחיה ולא תספק מזון כשר לפסח. לא נותר לעובדים אלא להביא אוכל מהבית, בתיאבון.

ב„י.ב.מ." עובדים בחוה"מ, אבל החברה מעודדת את עובדיה לצאת בטועד זה לחופשות. „ההחלטות הן אישיות", אומר צבי ינאי, דובר החברה. שעות העבודה קצרות – עד 1 בלבד ולכן חדר האוכל אינו מתפקד. העובדים יביאו שקית אוכל מהבית.

ב„תדיראן" קבעה כל הנהלת חטיבה את סדרי העבודה לפי הצרכים. מי שהתמזל מזלו לעבוד במינהלה או בחטיבת הרכיבים, משוחרר מעבודה בחוה"מ של חג החרות. בשאר החטיבות עובדים. במקום שמונה שעות עמל, מסתפקים בימים טובים בשש שעות בלבד. „חדרי האוכל מתפקדים בכל מקום שבו עובדים, ויש להניח שהכשירו אותם", אומרת זהבה חן, ממשרד סמנכ"ל לכוח אדם.

ב„גיטה" וב„טיח-בית" עובדים בחוה"מ, אבל פחות שעות. מי שעובד משרה מלאה יעבוד עד השעה אחת בלבד. חדר האוכל של המפעל סגור ואין ארוחות. קפה ותה אפשר לשתות בכלים מיוחדים. יום ראשון, ערב החג השני, יקחו כל עובדי החברה יום גשר.

מי שצריך ללכת לבדיקות במרפאות החוץ של „תל-השומר" יכול להיות שקט. הביקור, שתואם מראש, עדיין בתוקף. המרפאות פתוחות כמעט כרגיל. במקום לעבוד עד שעה ארבע אחה"צ, יעבדו רק עד 12:30. חצי יום מקוצץ קימעה.

ב„אמפא" עובדים כמעט כרגיל. חנויות החברה וסוכנויותיה עובדים כמו בכל יום חול. במשרדים עובדים רק עד שעה 1. רצוי שהמוקד הטלפוני, העוסקים כל טוב לחג, יצאו מכלל פעולה בבוקר. אחה"צ לא יהיה למי להודיע על הקילקול.

מי שנשמר לו מוצרי חמץ, יוכל לקנות אותם ברשת „הריבוע" כמעט כמו ביום חול. חנויות ההיפר יפעלו כרגיל (עד 10 בלילה), כולל במוצ"ש. רק במוצאי החג יסגרו ההיפרים. ביום ד' יפעלו רוב סניפי הסופרמרקטים כרגיל. רק הסניפים המרוחקים יעבדו חצי יום. ביום ה' יעבדו כל הסניפים כרגיל.

תמי זילברג

עצה

ה"שדים" שמונעים ג'וב חדש

מאת תמי זילברג

יש להתגבר על עשרה מחסומים פסיכולוגיים המפריעים בחיפוש עבודה חדשה

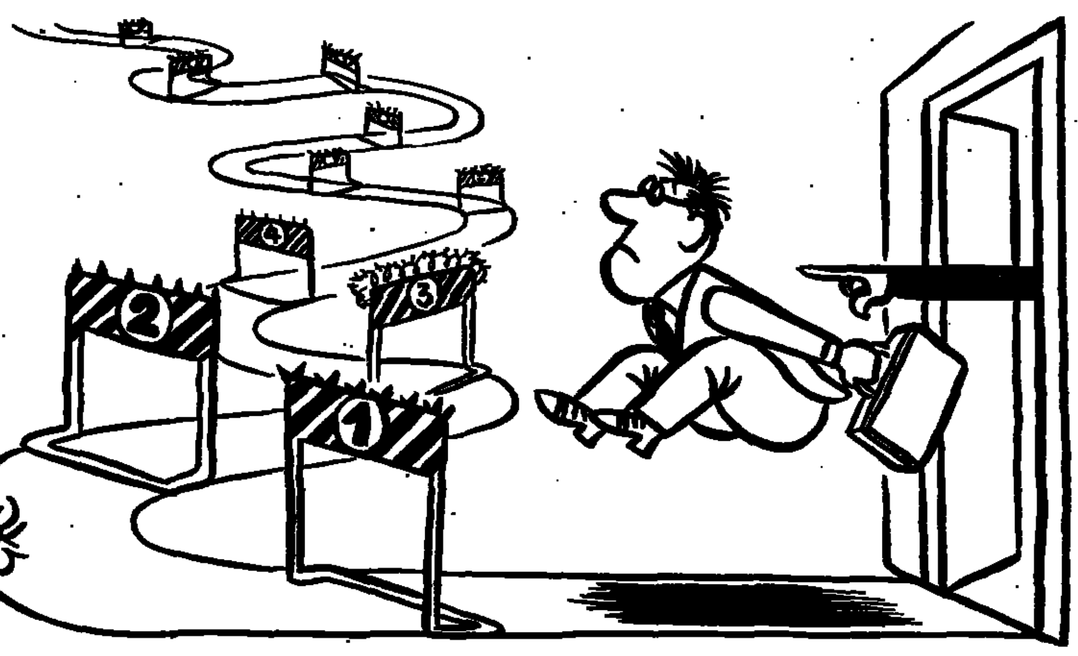

מנהלים ובעלי תפקידים בכירים, שפוטרו מעבודתם ומתקשים למצוא מקום עבודה תוך שבועות ספורים, נוטים להפסיק את החיפושים בשלב מסוים. רוב מחפשי-העבודה נתקלים ב„שדים" קטנים – כלומר, במחסומים פסיכולוגיים, בשלבים שונים של התהליך, ורק מעטים מתגברים עליהם בבהירות וללא עזרה. אצל רובם, המחסומים גורמים לשיתוק כמעט כללי: יש מי שמסרבים להמשיך ולנסות בסקרנות עבודה אפשריים, אחרים מפתחים רגשות דכאון וכעס.

הדרך הטובה ביותר לעקוף את השיתוק הזה היא לבחון את רגשותיך. בחן את המחסומים המתוארים בהמשך, ואם תוכל לזהות אחד או יותר מהם כמאפיינים את המצב בו אתה שרוי, תוכל לפעול כדי להתגבר עליהם.

.1
כעס

כעס כלפי המעביד הקודם יכול לגרום לשאיפה להעניש את החברה. למרות שתחושה זו מוצדקת למדי, היא מתעצמת במיוחד חודש או חודשיים לאחר סיום העבודה. אם היא נשארת בתוקפה, היא עשויה להביא את האדם לצעדים כמו הגשת תביעה משפטית נגד החברה, חיפוש עבודה אצל מתחרים ישירים והכפשת שמה של החברה.

בכל מקרה, הכעס הזה הוא עקר ובכל ששוכך זו תובן מוקדם יותר – ניתן להפחיתו.

.2
אשמה

יש מחפשי-עבודה שחשים אשמה או בושה על כך שאיבדו את מקום עבודתם הקודם. הם עשויים לחוש רגש אשמה (דבר שיכול להיות נכון בחלקו), וכעת הם צריכים לכפר על חטאם. בגישה מזוכיסטית, הם מתחילים להעניש את עצמם ודוחים חיפוש עבודה חדשה, עד שנראה להם שריצו את עונשם.

.3
דכאון

דכאון אמיתי דומה לאשמה, אבל יש לו יותר קשר עם תחושת חוסר הנאה כללית מהחיים. איבוד מקום עבודה הוא מצב מדכא באמת. אם מאבד-העבודה הוא גם טיפוס דכאוני באורח בסיסי, מעמיק ומוכפל דכאונו. אנשים השרויים במצב זה נרתעים מפני אתגרים. הם מעדיפים להתכנס בתוך עצמם, להרבות בשתיקה ועצבות, לצאת לחופש, או להתעסק בפעילויות שונות שמהנות אותם. רק לחפש עבודה חדשה הם אינם רוצים. אפשר להניח שבמצבם זה לא יוכלו להתראיין בצורה אופטימלית לכל תפקיד שהוא.

.4
חוסר תכנון

מחסום אופייני לאנשים רבים הוא היעדר מטרות ברורות. אדם שפוטר מעבודה נאלץ לקבל החלטות ולהציב לעצמו מטרות – וזה קשה לו. הבעיה פחות חמורה לגבי אנשים שיש להם מטרות אחת ויחידה. האחרים, מכל מקום, נאלצים להתמודד עם בחירות והעדפות קשות. רוב מחפשי העבודה חוששים מבחירה העשויה להשפיע על החיים. הם קופאים על מקומם, כאילו כדי להימנע מעשיית שגיאה איומה.

.5
חוסר החלטה

צפוי מאוד שאנשים לא ידעו איפה ואיך לחפש מקום עבודה חדש. במהלך ההכשרה המקצועית שלנו לא מלמדים אותנו איך לחפש עבודה. ואכן, כל חיפוש עבודה הוא מצב ייחודי שמשקף את אישיותו של המחפש, קשריו ושאיפותיו. בקיצור – זה לא פשוט.

מחפשי עבודה אמיצים קופצים למים הקרים ומקבלים החלטות לפי הצורך. הפחות אמיצים מתחילים לאט או לא מתחילים בכלל, משום שאינם יודעים מה לעשות עם עצמם.

.6
פחד מדחייה

הימנעות מדחייה היא מעשה בריא ונורמלי. לעומת זאת, פחד תהומי מפני דחייה יכול לגרום לשיתוק. חיפוש עבודה הוא מעגל רצוף של נסיונות ודחיות. אפילו לאיש המבירות המגוננה ביותר קשה להתמודד עם רמה של 95% דחיות. מעטים בלבד מסוגלים לספוג מהלומות רצופות שפוגעות באגו, והדרך הנגיונית היחידה שנראית להם כדי להימנע ממצב כזה היא על-ידי נסיגה מראש אשר תימנע מכך גם של תבוסות נוספות.

.7
גאווה יתרה

יש אנשים שעבורם בקשת עזרה נראית כצעד קל וטבעי. לאחרים, עצם בקשת העזרה מהווה בושה למצב, במיוחד אם יש להם הרבה גאווה עצמית. אמנם אפשר למצוא עבודה חדשה מבלי לבקש עזרה מחברים, אבל זה לא קל. עדיף להיעזר בידידים ומכרים. לאנשים מסויימים ההתגברות על גאווה זו יכולה לדרוש חודשי מאבק רבים, ולעתים תמאבק נכשל.

.8
הטלת אחריות על אחרים

מי שדוחה את חיפוש העבודה מפליג לעתים קרובות בדמיונות נהדרים של הצלה. יש מי שמצפים מהמעסיק הקודם שלהם למצוא להם עבודה. אחרים סומכים על משרדי השמה או על חבר קרוב ש„יש לו קשרים טובים". בינתיים, הם יושבים ומחכים לצילצול הטלפון הגואל. דמיונות כאלה באים במקום אחריות אמיתית של חיפוש עבודה.

.9
ציפיות גדולות

מטרות בלתי מציאותיות הן דרך נפלאה לצאת מהמשחק. כזה הוא, למשל, מנהל שיווק שמוכן לקבל רק תפקיד מנכ"ל, למרות שאין לו כישורים מתאימים, או מישהו שאינו מוכן לחפש עבודה בענף חדש, למרות שהענף בו עבד נמצא בהאטה ואין צופים שינוי בעתיד הנראה לעין. לסיפורים כאלה יש אין-סוף ואריאציות, שכולן מאופיינות בחיפוש אחר משהו בלתי אפשרי במקום לחפש אחר משהו מציאותי, שניתן להשגה. במצב כזה עלולים לחלוף חודשים ארוכים – עד שהאדם ייאלץ להתעורר מהחלום המתוק אל המציאות האכזרית.

.10
חוסר-רצון

יש גם אנשים שאינם רוצים עבודה חדשה. לגביהם, חוסר-עבודה הוא מצב נפלא. הם נחים בבית ומאפשרים לבני-זוגם לטפל בהם. יש מי שמרגישים שזו זכותם ליהנות משבתון. אם הם יורדו לחפש עבודה, הם יעשו זאת מתוך חוסר-חשק בולט.

יש תקווה

ברוב המקרים המחסומים, בסופו של דבר, אינם מונעים בעד האדם באופן מוחלט מלחפש עבודה בצורה כלשהי. כמו בכל הדברים שבהם אנו מוכנים להשקיע מאמץ ועבודה, גם מחפשים אלה ייצא משהו בסופו של דבר. יתכן שהעבודה החדשה תהיה פחות מרתקת, אבל זו תהיה עבודה.

בית הספר לטכנולוגיה של האוניברסיטה הפתוחה

מפעל משותף של קרן ברכה ויד הנדיב

נפתחת ההרשמה ללימודים
לסמסטר סתיו תשמ"ח (23)
ספטמבר 87 - ינואר 88

• אלקטרוניקה
• מחשבים - תכנה
לקראת תואר:
הנדסאי, טכנאי, אלקטרונאי, תכניתן סוג 2.
קורסים להכשרה ולהשתלמות טכנולוגית
• חשמלאי מוסמך שלבים א' ו-ג'
• טלוויזיה בצבעים
• מיקרופרוססורים (8085)
• אלקטרוניקה תעשייתית לחשמלאים
• קריאת ספרות טכנית באנגלית

הלימודים בבית הספר לטכנולוגיה מבוססים בעיקר על למידה עצמית בביתו של התלמיד באמצעות חומר כתוב שהוכן ע"י טובי המומחים בתחום הלימוד, מערכת מטלות הבדיקות ע"י מנחים ובחינות גמר. הסטודנט נעזר במעבדות ביתיות ומחשב אישי שיושאלו לו לפי הצורך, תרגול במחשבים במרכזי הלימוד ופגישות עם מנחים. פיתוח מערכות הלימודים ע"י המרכז לטכנולוגיה חינוכית.

ההרשמה תיסגר ב-14 ביוני 1987.

לקבלת חומר הרשמה מלא ושלח את התלוש הרצוף.

לכבוד האוניברסיטה הפתוחה, המחלקה למידע למירשם ולמעקב ת.ד. 39328 רמת-אביב, 61392
אבקש לקבל את ידיעון בית-ספר לטכנולוגיה וחומר הרשמה.
שם ______
כתובת ______
10/4 מע

هكذا من الاصل

לך על בטוח לוח מעריב נדל"ן/עסקים

1-1½ חדרים

בחולון/בת ים דירת חדר, מטודרת, בני + טלפון. 03'492656 (22764)

נס ציונה

4 חדרים ויותר

בנס ציונה, 4 + מחסן, מושקעת + טלפון, שמורה היטב. 08'469057 (23696)

4, בוס ציונה, שרותים כפולים, ק"א (17995) 08'469139

3-3½ חדרים

למכירה בנס ציונה, 3 חדרים + טלפון, מרוהטת. (18037) 03'720734

ביקוש דירות

מבקשת בשכר דירה, 4 +, עם טלפון בנס ציונה. (24279) 08'473471

רחובות

4 חדרים ויותר

ברחובות דירה ק"א, 4 חדרים, מחסן, שכ' יפהפיה. (24102) 08'460226

ברחובות 4, דרך יבנה בקרבת המכון. (11272) 03'869454 ,063'64326

ברחובות, 5 וגלריה יפה, 6 דיירים. (15576) 08'457030 ,130,000

3-3½ חדרים

ברחובות 3, ק"ב + טלפון, של מכון ויצמן. (24092) 08'461882 ,03'7510566

2-2½ חדרים

דירות בשכר חודשי

ברחובות, למכון + חצר לגרושין רב ... (7880) 03'9321170

רמלה

4 חדרים ויותר

ברמלה, 4 + ג, ק"ב, מיקום יוקרתי + טלפון. (21536) 052'21660

3-3½ חדרים

ברמלה 3½ חדרים, יפה להפליא, מר שקוף, בהזדמנות. 08'240733 (11569)

2-2½ חדרים

לוד

4 חדרים ויותר

איזור השרון

דירות להשכרה

ביקוש דירות

הרצליה

בהרצליה מבחר דירות 3,4,5, בבניה ויוקרתית, "מטאר". 052'540544 (10914)

דירות למכירה

"דיר - דירות" קניית דירות ללא תיווך בהרצליה, 3 מ- 35,000, 4 מ- 55,000 דולר, 4 + ג מ- 55,000 דולר, 5 מ- 92,000 דולר. (23526) 052'544722 ,052'544711

4 חדרים ויותר

בני הרצליה של "אורים" שכונה יוקרתית חדשה

ביקוש דירות

כפר סבא

4 חדרים ויותר

3-3½ חדרים

דירות בשכר חודשי

רעננה

4 חדרים ויותר

הוד השרון

4 חדרים ויותר

רמת השרון

עסקים

להדפסה לפרסום צלומים אומנותיים בצבע מירושלים

רווחים מצויינים בבורסה!!!

"חשמל שלמה" ביצוע עבודות בתעשיה משרדים חנויות מעבדות ומפעלים

עצורו!!! משה נרין 03'236810

"בל" שרותי ליווי ברמה בינלאומית (שפות)

מתקני תצוגה מאלומיניום מדפים ודלפקי מכירה

דוכנים אחרונים!!! בני התערוכה!!! בפשפשוק!!! בפסח!!! + שבת!!!

גביית שיקים וחובות

בארץ, בשטחים ובחו"ל

א. בירמן את רפי שרותי גביה ואבטחה בע"מ

טיפול בשיקים ללא כיסוי

גביה וביצוע צווי מעצר וצווי עיקול

בלדרות לחו"ל

פיצוע פסקידין ופיוניים

אבטחה מיוחדת

שומרי ראש

03'854233 חולון, סוקולוב 13

איתורית 03'7549111 מנוי 6444 (רפי)

04'670646 חיפה, צהיון 18

(22712)

מעוניינים בקבלת סוכנות למכירה והפצת מוצרים

עסק "מוכר"! TEXT-LITE "סקופר" - שילוט ממוחשב

תוכנה - שלמים ממוחשבים

המתנה לחג

אלבומים של אל הבול

מוצרי איכות

03'826113

03'823839

אלבומי המתנה בארכות מסולה. אלבומים עם הדפסות מיוחדות למוסדות לשונד עובדים. אלבומי בולים. מוצרי אר לקידום מכירות מבוקרי מכירה. חנות המפעל - אולם תצוגה: בין מרכיס קיבוץ גלויות 24 ת"א (28153)

נציבות שרות המדינה

מודיעה על מכרז פומבי קיבוצי מס' מק/87/4

למשרות

מפקחי / מפקחות מס

באגף מס הכנסה ומס רכוש בתחום השומה והשגת ניכויים

★ אזור תל-אביב והמרכז
(חולון, כפר-סבא, תל-אביב, מזרח, רמלה, פתח-תקוה, רחובות) (64 משרות)

★ אזור הצפון

★ אזור הדרום

מנהל/ת חשבונות סוג 3

מהנדס/מתמסקאי

דרוש לעבודת מו"פ רבת אתגרים

למוסד ציבורי ארצי דרוש/ה כלכלן/ית (משרה חלקית)

קורסי "אוטוקד" לשרטוט ממוחשב ב"לרנר" – מדוע?

דרושים כלכלנים

למוסד ממלכתי גדול בתל-אביב

רוקחות

לבית מרקחת בפתח-תקוה

03-413919, 03-9321067

ל.א.ו.ת.

מלחימות מחוממות לאחר שירות צבאי

מחווט

לוחות חשמל ובקרה מנוסה

מלחימות מחוממות

מבקר/ות מ"ב

לחנויות כלי בית ומתנות

ברמת-גן ותל-אביב

מזכירה אינטליגנטית

בת 30 + בוגרת בי"ס מקצועי השולטת ב-WORDMILL

לחברה ליבוא מזון ברמת-גן

מזכירה

לחברה לניירות ערך ברמת-גן

מזכירה מעל גיל 25

קופאי

לעבודה חלקית בזוגין בתל-אביב

למפעל אלקטרוניקה גדול דרושים

מהנדסי תוכנה בכירים

למרכז מחשבים המפעיל מחשבי י.ב.מ. גדולים (3090, 3081) דרושים

מפעילי מחשב ובקרי תקשורת

בעלי השכלת הנדסאי או מכאי,
לעבודה במשמרות.
מקום העבודה באזור תל-אביב.

(20150)

למפעל אלקטרוניקה גדול דרושים

ראשי צוות תוכנה

(משרה 4167)
נסיון בזמן אמת של 6 שנים לפחות

מתכנתים בכירים

(משרה 4168)
נסיון בזמן אמת של 4–3 שנים

(20155)

صكذا من الأصل

לך על בטוח לוח מעריב מכוניות

יעקב מייזליץ „מכוניות הצומת"
03-330142
03-333054
העסק הנבחר – בבית העסק והשרות המומלץ בענף המכוניות לשנת 1987 !!!
מציעים למכירה מיד ראשונה צבע מקורי קילומטרז' נמוך !!!
אמינות ואמנות – הגינות ואחריות !!! האשראי הזול בשוק!
(23699)

מכוניות „הבורסה"
קונים ומוכרים רכב מכל הסוגים!
★ אפשרות החלפה ★ תנאי אשראי
03-7522208, 03-7518914
רחוב היצירה 13, ר"ג
(22898)

„מכוניות הבורסה" מציעים למכירה מכוניות מכל הסוגים והדגמים, אפשרות לאשראי!!! אאודי 1987!!! + פז'ו 1980!!! + אוטוביאנקי 1979!!! + פרצים 200 1979!!! + קאפרי ספורט 1977!!! + פחוק אוטומטי 1986!!! + סובארו 1985 + 1980 + 1979 + 1978!!! + אאודי אוטומט 1984!!! + גולף אוטומט 1982!!! + ני"פ 1982 ועוד מבחר משומשות. קנייה-מכירה, תיווך והחלפה. (26379) 03-7518914

חדש ברמת-השרון מוסך דייהטסו!
באזור המלאכה. עה מן
03-5400566-7-8
03-491465
מחלקות לעבודה: מכונאות, חשמל, פחחות, צבע, מזגנים
(12527)

רפיד

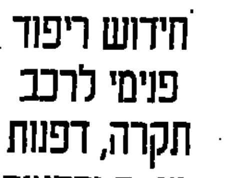

חידוש ריפוד פנימי לרכב
תקרה, דפנות רצפה וכסאות
משענות ראש אורגינליות
כיסויים למושבים
ליחידים וסיטונאים
03-370823, 03-373007
דרך פ"ת 62 ת"א
(13345)

מבצע! לחגים
אצל אבי את מוטי
לחלקים ואביזרים לכל סוגי הרכב
כיסוי קפיצה פנימי + כיסוי חיצוני + כיסוי הגה + ריפוד במחיר מוזל.
רח' סלמה 17 (מול מסה המשטרה) תל-אביב 824836
(25159)

אל תתאמץ יותר למכור את מכוניתך
אף פעם אין יודע מי נכנס לביתך
פנה מיד „למכונית אפשטיין" ותקבל כספך תוך 24 שעות!!!
פרטיות-מסחריות משאיות-מגדים
03-411000
03-429695
(25031)

טופ קאר
סוכנות ב.מ.וו.
03-442842
הספקה מיידית
החלפת רכב ישן בחדש
מחלקה מיוחדת לרכב משומש. אפשרות לאשראי עד 36 חודש! יהודה המכבי 4 ת"א (בכר סילון) 03-442842, 03-440735
(18510)

עלה על הגל של טוב-גל
סוכנות B.M.W.
דגמי '87 מיד!
★
אפשרות החלפה TRADE IN
03-242008
03-222344
★★
קניה מיידית במזומן!!!
• דיזנגוף 274, תל-אביב תצוגה: בן יהודה 208 • 03-5461777/8
(21455)

ד'

יעקב מייזליץ „מכוניות הצומת"
03-33014[...]
03-33305[...]
קונים מכוניתך מיד ובמזומן

א.ק.י.

לך על בטוח — לוח מעריב — מכוניות

יעקב מייזליץ
„מכוניות הצומת"
03־330142
03־333054
קונים מכוניתך מיד ובמזומן
מחיר מקסימלי למכוניות מיד ראשונה, צבע מקורי, ק"מ נמוך
אפשרות החלפה, האשראי הזול בשוק!!!
דרך פ"ת 72 פינת יצחק שדה 1, מול בית מעריב.
(22664)

א.ק.י.
ייצור כיסויים למושבים לכל סוגי הרכב בסיטונאות וגם ליחידים
03־378573
(21079)

„חבשוש"
יבואנים לאביזרי יוקרה לרכב
מבצע!!
רדיוטייפים, נעילת מסות, אזעקות
רב בריח לרכב
ב־5 תשלומים
(20213)

[illegible]

מרכבי המרכז
★
ייצור והרכבת מרכבים לכל סוגי הטנדרים!
03־381131
(21438)

חדש למרדים
ארגזים ספיברגלס
(17145)

[illegible]

מוניות

מוניות לתחנת
"מוניות הצפון"
(12512)

[illegible]

מהפך ברכב המשומש
במכונית אפשטיין
20% במזומן
80% ב־36 תשלומים
פרטיות, מסחריות, טנדרים ומשאיות
03־411000
03־429695
קונים במזומן ובמחיר הוגן
פרטיות, מסחריות, משאיות וטנדרים
(ראה מודעתנו בכל הסיווגים)
(24231)

[illegible]

אנחנו מתעסקים עם גרמניות!!!
רוצה להצטרף?
חסוך את פער התווך
בוא למקור!!!
אירופה חלפים
03־338356
(11416)

[illegible]

הכוכב בע"מ
תיקון וייצור
(26499)

לאחזקה טובה וחסכון
— NRG —
הפתרון
(24106)

[illegible]

קונים משאיות סייד
במזומן ובמחיר הוגן!
מכל סוג ודגם
„המכוניות אפשטיין"
03־429695, 03־411000
(24097)

[illegible]

هكذا عن الأصل

هكذا من الأصل

לך על בטוח לוח מעריב מכוניות

NRG
יותר עוצמה
למנוע!
להשיג בחנויות לאביזרי רכב
יבואן: 03-524141
(24105)

SUBARU
הרצליה
מכוניות
חדשות
ומשומשות
אביזרים לכל כלי הרכב אפשרות החלפה. חניה במקום שרות אישי. אשראי
052-540818 סוקולוב 48 הרצליה
(25199)

איפה תקבל
תעודת אחריות
ל־½ שנה
בבדיקת רכב
לקניה???
רק אצלנו!!!
„קומפין
טסט"
תל־אביב
רשת
המכונים
הממוחשבים
המשוכללים
ביותר
בעולם
ליד
היכל
הספורט
(יד אליהו)
טל' 03-330418
(23299)

בסחוקי ראשל"צ
מבצע
מדהים!
לחצי יום!
חינם!!
*
סע לכל מקום
והשווה בעצמך!
*
TRADE IN
תן ישן – קח חדש!
והיתרה בתשלומים
*
בסחוקי ראשל"צ
מוסך מורשה
וממוחשב משוכלל!
(22200)

המרכז לשיפוץ
מנועי סובארו
„בסובארו חולך"
מורשה יבואנו 03-805050
(12732)

לתשומת לב המפרסמים בלוח מעריב

כל המעונינים להמשיך ולפרסם את מודעותיהם לאחר הפרסום הראשון, מתבקשים להתקשר לטלפון 03-251-333 (רב־קווי) ולמסור את מספר הקוד כפי שהופיע בסוף המודעה.
הוכחה לפרסום חוזר הנה ללא תשלום מוקפה עד 4 שבועות מיום הפרסום הראשון.
בקשות לפרסום חוזר מתקבלות בכל יום עד שעה 18.00 ובמוצ"ש עד שעה 11.00 בלבד.

הנהלת מעריב

מוסך
מאיר
מורשה לתיקון
מכוניות
סובארו
מטרו

בסוכנות סחוקי
הרצליה!!!
סוקולוב 99
הרצליה
052-86966
(22681)

„בסובארו חולך"
המרכז לשיפוץ
מנועי סובארו
מורשה יבואנו 03-805050
(6496)

קופת חולים מכבי

דרושים

★ ביוכימאי/ת
- לעבודה במעבדה קלינית
- מקום העבודה: יפו
- לפנות טלפונית 812361, בשעות לפני הצהריים, אל ד"ר הנס.

★ פקיד/ת חשבונות
- השכלה תיכונית, לפחות.
- ידיעת שפה לועזית.
- ידע ונסיון בעבודה בחשבונות.
- מקום העבודה: תל־אביב.
- לפנות טלפונית 292911, למחלקת כוח־אדם.

★ פקידה–כתבנית
- השכלה תיכונית, לפחות.
- נסיון בהדפסה בעברית.
- רצוי נסיון בעבודה במעבד תמלילים.
- מקום העבודה: תל־אביב.
- לפנות טלפונית 292911, למחלקת כוח־אדם.

★ מנהל חשבונות
- לניהול מערכת הנה"ח ממוחשבת.
- סוג ד' או מדופלם.
- מקום העבודה: חולון, רמת־השרון, רמת־גן.
- לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות־חיים ונסיון מקצועי, דרישות שכר, אל מחלקת כוח־אדם, ת.ד. 40206 תל־אביב, 61040, עד 30.4.87.

הרשות לשיקום האסיר
מכרז מס' 1–4/87
יועץ מחוזי לשיקום אסירים
(4 משרות בכל הארץ)

תיאור התפקיד:
א. ריכוז פעולות השיקום לאסיר המשוחרר במחוז.
ב. נציג הרשות בבית־הסוהר.
ג. ריכוז צוותות בין מקצועיים בתכנית לשיקום האסיר והפעלת פרוייקטים מיוחדים לשיקום האסיר במחוז.
ד. קשר עם רשויות ממשלתיות ומקומיות, גופים ציבוריים, מתנדבים ופורסים בנושא שיקום אסירים.

דרישות המשרה:
א. תואר ראשון בעבודה סוציאלית או בקרימינולוגיה, או פסיכולוגיה עדיפות לבעל תואר שני.
ב. נסיון של לפחות 6 שנים בעבודת שדה והדרכה.

הדרגה:
א. עובד סוציאלי – לפי דרוג עובדים סוציאליים רמה 5–6.
ב. קרימינולוג, פסיכולוג – לפי דרוג מח"ר דרגה 7–8.

הערות:
א. העובדים יידרשו לעבוד גם בשעות עבודה בלתי מקובלות.
ב. העבודה כרוכה בנסיעות רבות ועל המועמד להיות בעל רכב.

מועמדים ישלחו תולדות חיים בכתב ויצרפו תעודות ומסמכים על השכלה ונסיון, רק המלצות, לפי הכתובת הרשות לשיקום האסיר, ת.ד. 71050, ירושלים.

המועד האחרון להגשת מועמדות ט' באייר תשמ"ז (8.5.87)

לחברה פרטית באזור באר־שבע
דרוש
חקלאי — אגרונום
בעל נסיון מעשי

דרישות המשרה:
- השכלה חקלאית – רצוי נסיון במטעים ושתלנות
- שליטה באנגלית, שפה נוספת – יתרון
- בעל רשיון נהיגה
- מקום מגורים בין באר־שבע לאשקלון

נא לפנות בכתב־יד, תוך פירוט קורות חיים ונסיון קודם, בציון מס' טלפון לת.ד. 50250 ת"א 61500, עבור "חקלאי אגרונום".

לחברה פיננסית
דרוש
פקיד גביה

דרישות התפקיד:
★ השכלה תיכונית
★ ידע בסיסי בהנהח"ש

מקום העבודה – ת"א
ימי עבודה א'–ה' 8.00–17.00

להתקשר מיום א', לטל' 295222
לבקש את מר יצחק הראל

למפעל גדול באזור מגדל העמק
דרוש
חשמלאי תעשיה

★ תעודת חשמלאי מוסמך
★ 3 שנים עבודה בתעשיה לפחות
★ תנאים טובים / שכר גבוה למתאים

לפנות: מנהל כח אדם, ת.ד. 1278 קרית טבעון.

פז
בתעשיות פז (יצור)
דרוש/ה
הנדסאי/ת מיכשור ובקרה

הכישורים הדרושים:
★ הנדסאי מוסמך בוגר ביה"ס להנדסאים במגמה למיכשור ובקרה.
★ נסיון של 5 שנים בתעשיה הפטרוכימית.
★ נסיון באחזקת מערכות בקרה ממוחשבות.
★ נסיון באחזקת מיכשור שטח.
★ ידע באנגלית והבנה טובה בנושאי ספרות טכנית באנגלית.

תנאי שכר בהתאם לכישורים.

לפנות בכתב־יד בפירוט קורות־חיים ונסיון קודם לת.ד. 434 חיפה, מיקוד 31003, עבור משרה מס' 1/87

סודיות מלאה מובטחת

פז חברת נפט בע"מ

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

מכרז מס' 19/87
אחראי לתקצוב ביחידה לחוזי מחקר

תיאור התפקיד:
א. תיקצוב החוזים בכפיפות לתנאים.
ב. פיקוח על הוצאות ואישור ניצול תקציבי מחקר בהתאם לתנאי החוזה.

הכישורים הדרושים:
א. בעל תואר B.A לפחות בתחום רלוונטי.
ב. נסיון של 6 שנים בעבודה דומה עם נסיון ניהולי.
ג. שליטה בעברית ובאנגלית.
ד. כושר ניהול מו"מ.
ה. נסיון בשימוש במערכת ממוחשבת.

הדרגה: 7 – 9 בדרוג מח"ר.

● פניות בכתב בצרוף קורות חיים, יש לשלוח למחלקת כוח אדם אוניברסיטת בן־גוריון ת.ד. 653 באר־שבע. עד לתאריך 26.4.87 עבור מכרז 19/87

דרושה
מזכירת הפקה בעלת נסיון
לחברה מבוססת בשטח הפרסום

תנאי שכר טובים למתאימות

בפרטים לפנות לטלפונים:
337129 – 03-337125, לדני אלימלך

למרכז ההדרכה של מרכז תעשייתי עתיר ידע במרכז הארץ
דרושים/ות
משרה 1429:
אנשי מקצוע בעלי ידע ונסיון בעבודה על תוכנות שונות של IBM–PC
להדרכת הקורסים הבאים:
1) LOTUS 1–2–3 – מתחילים ומתקדמים.
2) DBASE III + – מתחילים ומתקדמים.
3) FRAMEWORK II – מתחילים ומתקדמים.

● רצוי בוגרי מדעי המחשב או הנדסאי/ות מחשבים.

נא לפנות לשמעון טל' 03-9717806.

למושב עין הבשור
דרוש
מרכז משק/גזבר

בעל ידע ונסיון:
★ בהנהלת חשבונות
★ גזברות
★ ריכוז משק
★ גידולי שדה

נא לפנות בכתב למזכירות מושב עין הבשור, ד.נ. הנגב, מיקוד 85405.
לפרטים נוספים טלפון: 057-82742-8-9.

למפעל גדול במגדל העמק
דרוש
מכונאי תעשיה

★ ידע ונסיון – מנועים, משאבות
★ 5 שנים עבודה בתעשיה לפחות
★ תנאים טובים / שכר גבוה למתאים

לפנות: מנהל כח אדם ת.ד. 1278, קרית טבעון

רשות שדות התעופה בישראל
נמל התעופה בן־גוריון

ד ר ו ש י ם
בחורים / בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן־גוריון

העבודה מוצעת למשרה מלאה במשמרות מגוונות לחוזה מינימלי של שנה.

אפשרות העסקה גם במשרה חלקית (לסטודנטים).

תנאי הקבלה
● לאחר שירות צבאי
● 12 שנות לימוד לפחות
● דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון יערך בשפה האנגלית).
● מצב בריאותי תקין
● מגורים באיזור גוש דן – חובה לתקופת החוזה.

– למועמדים שימצאו מתאימים יוצעו תנאי עבודה נאותים.
– למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה במינהלת נמל התעופה בן־גוריון, בבניין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס), בתאריך 12.4.87 יום א'.

הרשמת מועמדים תתקיים משעה 06.00 ועד השעה 08.00.
מספר המועמדים הינו מוגבל ומותנה בהחלטת הועדה.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.

למפעל אלקטרוניקה גדול
דרושים

★ 4461 – **מהנדסי אלקטרוניקה/מערכות**

להגדרה, תכנון ופיתוח מערכות ל"א מתקדמות בעלות תכונות ייחודיות, תוך קשר הדוק עם לקוחות בארץ ובחו"ל.

עדיפות למועמדים בעלי ניסיון במכ"מ ו/או ל"א.

★ 4482 – **הנדסאי/טכנאי מכונות**

להשתלבות בצוות תכנון זיווד אלקטרוני צבאי.

הכישורים הדרושים:
– נסיון של שלוש שנים לפחות בעבודת תכנון זיווד על פי מפרטים צבאיים.
– הבנה בפתרונות תרמיים ודינמיים.
– רצוי ידע בתכנון גרפי ממוחשב.

● על המעוניינים יש לפנות בכתב, בציון מספר המשרה המבוקשת לת.ד. 612 יבנה.

– סודיות מובטחת –

מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים

למלון 5 כוכבים
דרוש/ה
הנדסאי/ת בנין מעולה

- נסיון בפיקוח ובעבודות גמר, מוכח
- טיפול בלוחות זמנים ומעקב תקציבי
- קשר עם גורמי חוץ ועיריה
- נסיון בבדיקת חשבוניות ואישורי כמויות
- בעל רכב פרטי

העונים לדרישות יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 3036 תל־אביב עבור הנדסאי בנין

לבית מרקחת בפתח־תקוה
דרוש/ה
רוקח/ת
למשרה חלקית

בערב – 03-354415

מרכז תקוותנו
מרכז קהילתי מורשה ירושלים

דרוש **רכז חינוכי לילדים ונוער**
שומר מסורת

תאור התפקיד: הפעלת תכניות לילדים ונוער.
דרישות התפקיד:
1) בוגר תואר ראשון במדעי החברה, חינוך.
2) נסיון בעבודה עם ילדים ונוער. היקף המשרה 60%
תנאי העסקה: בהתאם לכישורי המועמד.

בדבר פרטים נא לפנות לטלפון 02-289229 או 02-285035, מיכאל בן ארי.

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לנוער והחלוץ
מפעלי קיץ

דרושים/ות
מדריכים/ות
לעבודה חינוכית בארץ עם נוער וסטודנטים מחו"ל

המטרה: לעזור למשתתפי התוכניות להכיר את הארץ על מרכיביה השונים ולחזק את זיקתם לעם היהודי.

*המדריך יהיה צמוד לקבוצה במשך כל שעות היממה, במקומות שונים בכל רחבי הארץ.
*עבודה רצופה מ־6—3 שבועות.
תחילת העבודה באמצע חודש יוני בלבד.
*המועמדים נדרשים להשתתף בסמינר בן 5 ימים בחודש מאי

הכישורים הנדרשים:
— השכלה תיכונית מושלמת כולל בגרות
— לאחר שירות צבאי/לאומי
— שליטה טובה באנגלית
— נסיון בהדרכת נוער (בתנועה, מתנ"ס, מחנות קיץ)
— עד גיל 30

להצעת מועמדות יש לפנות טלפונית היום, ביום ראשון או ביום שני, כדי לתאם ראיון לשבוע המתחיל ב־22 באפריל. בטלפון 02-208522/5

אין ההסתדרות הציונית מתחייבת לקבל הצעה כלשהי

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
למערך המיחשוב האוניברסיטאי
ד ר ו ש י ם
תוכניתני מערכות הפעלה (SYSTEM) מתחילים
לאחזקה ופיתוח של מערכות הפעלה על מחשבי CDC, IBM, VAX, ומערכות תיקשורת מתקדמות.

מועמדים מתאימים למשרות הנ"ל יהיו בוגרי אוניברסיטה בעלי רקע מבוסס היטב בנושא המיחשוב. באים בחשבון גם בוגרים מצטיינים של מכללות טכנולוגיות, בעלי אותו רקע.

המועמדים שייבחרו יעברו קורס מתאים בן כ־4 חודשים, אשר ייפתח בתחילת חודש אוגוסט 1987. במשך הקורס יקבלו המשתתפים מילגת קיום, ובתמורה יתחייבו לעבוד באוניברסיטת בן־גוריון לפחות שנתיים.

בבחירת המועמדים לקורס יועדפו בוגרי מדעי המחשב, תושבי באר־שבע וסביבתה הקרובה. מועמדים שיסיימו את הקורס בהצלחה ויתקבלו לעבודה, יחוייבו לגור בבאר־שבע.

פניות בכתב, בצירוף תולדות חיים והעתקי תעודות רלוונטיות, נא להפנות, עד ה־25.4.87, אל מזכירות מערך המיחשוב ת.ד. 653 באר־שבע 84105.

למשרד הראשי של חברה גדולה בענף המזון
דרושה למשרה מלאה
מזכירה לעורך־דין החברה
הכישורים הדרושים:
נסיון של מספר שנים במזכירות ★ רצוי ידע בביטוח, הדפסה ועיבוד תמלילים ★ שליטה באנגלית ★ גיל מעל 30.
● מקום העבודה בפתח–תקוה ●

נא לפנות בכתב יד, בציון קורות חיים ונסיון מקצועי, לת.ד. 2438 תל־אביב 61024 עבור "מחלקת כוח–אדם, משק ותחזוקה"

לקיבוץ משאבי שדה
דרושה
אחות כפר
לפנות למזכירות כל יום עד השעה 14.00, טל. 057-963111

המוסד לביטוח לאומי
המשרד הראשי

דרוש/ה
אמרכל/ית ראשי/ת בסניף תל־אביב

הדרגה: יז–יט בדירוג האחיד (5–7 בדירוג המח"ר)

תיאור התפקיד: מטפל בענייני המינהל בסניף מבחינה ארגונית וניהולית לפי הנחיות מנהל הסניף.

הכישורים הנדרשים: השכלה אקדמית ונסיון של 3 שנים, או 14 שנות לימוד ונסיון של 4 שנים; כושר לנהל משא־ומתן בדרג בכיר עם גורמי פנים וחוץ; כושר הבעה בכתב ובעל־פה.

הערות:
א. המועמדים למשרה יבחנו בכתב.
ב. את הבקשות, בצירוף תעודות השכלה, יש להגיש למחלקת כוח־אדם, המוסד לביטוח לאומי, שד' ויצמן 13 ירושלים, בטופס בקשה למשרה פנויה (נוסח 2115) עד 26 באפריל 1987.
ג. עוד פרטים אפשר לקבל בטלפון 02-559419.

למערכת פרויקטים מיוחדים בשטח הפרסום וקידום המכירות
דרושים

★ **מנהלי מכירות איזוריים** בכל חלקי הארץ

★ **מקדמי מכירות ורוכשי מודעות**

תנאי העסקה מיוחדים הכוללים שכר בסיס + עמלות + אחזקת רכב + בונוסים הכוללים נסיעות לחו"ל.

עדיפות לבעלי רכב – סודיות מובטחת

פרטים: טלפונים 03-381254, 03-379392, 03-376869 לצביה או מישל.

למשרד ביטוח חיים בת"א דרושה
כתבנית/מעבדת תמלילים למחשב פי.סי.
אפשרות לשילוב בעבודות פקידות
03-621806, 03-621098, 03-621630, לפנות למרים

صكذا من الاصل

לך על בטוח לוח מעריב מכירה ושרותים

למכירה

לתשומת לב המפרסמים בלוח מעריב

כל הסטודיוים להמשיך ולפרסם את מודעותיהם לאחר הפרסום הראשון, מתבקשים להתקשר לטלפון 333-251(03) (ורביקוד) ולמסור את מספרי הפרסום הרצויים וכן את מספר הקוד כפי שהופיע בסוגריים בסוף המודעה.
הזמנת לפרסום חוזר הנה ללא תשלום ותקפה עד 4 שבועות מיום הפרסום הראשון.
בקשות לפרסום חוזר מתקבלות כל יום עד שעה 18:00 ובערב שבת וחג עד שעה 11:00 בלבד.

הנהלת מעריב

דוד הירש
מכונות וכלים
לעיבוד מתכת
100 מכונות
משומשות במלאי!!!
• מחרטות, כרסומות, מקדחות, משחזות, גליוטינות, מכבשים, ברקפרסים
03"839852
ת"א הרצל 105 03"829535
(26288)

הי־פיי אלקטרוניקס
מעבדה לתיקוני
וידאו וסטריאו

הלוואה
ללא ריבית!
9,000–1,800 ש"ח
ב־36 תשלומים
שווים וצמודים!
•
חברת חסכון
וביטוח חיים!
(25322)

אובליגו
חברה לסימון
שכירים בע"מ
הלוואות
בריבית קבועה
ללא הצמדה!
1,000–3,000
ש"ח
בסניפים בירוקרטיה. הערי 62 ת"א
03"283963, 03"201549
(26865)

הסרכז
לבין־פידבק

"דעך"
חברה למכירות
פומביות
מעוניינים לקבל

מקור ההלוואות
הלוואות
לשכירים קבועים
(10480)

שיבולת
הדברת
מזיקים
בפיקוח אגרונום
052"82160
03"490741
(11919)

סלע
הדברת
מזיקים
באחריות
03"473271
03"498151

מלויזיה גרונדיג
חדשה
מסך ענק 47 אינץ
MULTY SISTEM
(22844)

פקסימיליות
NATIONAL-PANASONIC
בשירות ואחריות
תדיראן
(22807)

ש.ט.ר
יהודה
בורשוב 54
אצלנו כדאי!
שפיחים
טפטים
ריצוף P.V.C

NRG !
להתענה קלה
וחיים ארוכים !
(24104)

"מלניק
פסנתרים"
45 שנה בשיווק
פסנתרי איכות
(9978)

בפסנתרים
אל תתפשר
ואל תתפתה
ייעוץ ושרות מקצועי
רק ריקרדו
(26549)

כספות
כספות ISM
מגן גולדמן
במבצע מיוחד!
כספות אישיות
(במחירי המפעל)
NUSAFE
03"922607

ילקוורף
03"657706
03"658744

מילא' נבעתיים
מוגים חדשים
אלקטרה תדיראן

לקוחות סאומר
בחיפה והצפון
סוגית בע"מ
04"234443

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • לימודים • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

המכללה לחינוך גופני
ע"ש זינמן
במכון וינגייט

מודיעה על המשך ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח

להשלמת הלימודים האקדמיים לקראת תואר ראשון (B.Ed.)

1. תוכנית חד/דו שנתית לבוגרי המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט.
2. תוכנית דו שנתית לבוגרי סמינרים אחרים לחינוך גופני.

פרטים והרשמה
חומר הרשמה יישלח למצרפים 16.50 ש"ח,
לפקודת: המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט

נא לשלוח לפי הכתובת: המדור לרישום ולקבלה, לימודי שנה ד',
המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט, 42902
טלפון ישיר למדור: 053־29239

המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין
בית הכרם, ירושלים

מודיעה על פתיחת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח

לימודים לקראת תעודת „מורה מוסמך בכיר" (3 שנות לימוד)
ותואר „בוגר הוראה" – B.Ed (4 שנות לימוד)

מסלולי הלימוד
- הגיל הרך – גן ילדים, כיתות א'–ב' – 3 או 4 שנים*
- החינוך היסודי הרגיל – כיתות ג'–ו' – 3 או 4 שנים*
- החינוך היסודי המיוחד – כיתות 1–ו' – 3 או 4 שנים*
- חטיבת הביניים לקראת תואר – כיתות ז'–י' – 4 שנים
- החינוך הערבי (והחינוך המיוחד) – כיתות ג'–ו' – 3 שנים

לימודי התמחות מקצועית
- מורים לאומנויות מכניות – 3 שנים
- מורים למדעי התזונה והבית – 3 שנים
- חינוך לילדים בעלי סובלנויות חמורות – 2 שנים

לימודי השתלמות והסבה
- המכון לחינוך ריפויי ע"ש רחל שחר
- הסבות לכל המסלולים לבעלי תואר אקדמי
- לימודי השלמה לקבלת תואר „מורה מוסמך בכיר"
- הסבות והשתלמויות למורים בפועל ובשנות שבתון
- לימודי השלמה לקבלת תואר „בוגר בהוראה" (B.Ed) למורים בעלי תואר „מורה מוסמך בכיר"
- מכון להכשרת מורי הרים

מכינות
- מכינה לעולים • מכינה קדם אקדמית

מבחן הסף יתקיים ב־22.4.87

מדריך וטופסי רישום ניתן לרכוש תמורת 10 ש"ח (במזומן או בהמחאת דואר)
המעוניינים יפנו למזכירות המכללה בימים א'–ה' בשעות 8.00–12.00 או בכתב ל: ת.ד. 3578, בית הכרם ירושלים, 91035.

* מתן תואר בוגר בהוראה מותנה בהחלטה סופית של המועצה להשכלה גבוהה.

משרד החינוך והתרבות
המכללה לחינוך ולספורט
אוהלו לחוף הכנרת
מפעל זכרון לברל כצנלסון

א. מסלולי הכשרה להוראה
1. גננות.
2. גננות ומורות לגיל הרך
3. מורים לכיתות ג'–ו'
4. מורים כוללים לאמנות
5. מורים לחינוך גופני.

ב. השתלמויות מורים
1. לתואר: א. מורה בכיר/ה
ב. גננת בכירה
ג. מורה בכיר/ה לחינוך גופני
ד. לימודי הסבה להוראה
2. לגמול: במכללה קיימים תחומי לימוד והעשרה רבים המקנים זכות לצבירת שעות גמול.

פרטים נוספים במזכירות המכללה.

נמשכת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח
הסעות מאורגנות לתלמידים מעפולה, נצרת ובית שאן

★ במוסד פנימיה מעולה
★ לזקוקים – מילגות ומענקים
★ עתודאים מתבקשים להקדים ההרשמה

המכללה לחינוך ולספורט אוהלו

כתובתנו: המכללה לחינוך ולספורט „אוהלו"
ד.נ. עמק הירדן, מיקוד 15110
טל: 06־752270, 06־750330, 06־750296

משרד התיירות

תלמידי כתות ט'
רכשו מקצוע מעניין עם תעודת בגרות.
בבתי ספר תיכוניים מקצועיים רבים קיימות מגמות מלונאות ותיירות.
תעשיית התיירות בצמיחה מתמדת בוא ותגדל איתה.
פרטים בבתי ספר תיכוניים מקצועיים או במחלקות החינוך של הרשויות המקומיות ובמשרד התיירות טל. 02־237311

ל.פ.מ.

אוניברסיטת בר־אילן
המכון הגבוה לתורה
רמת־גן
הישיבה לבנים
נמשכת ההרשמה למכון הגבוה לתורה לשנת הלימודים תשמ"ח

המכון מיועד ליוצאי ישיבות הסדר, לבוגרי ישיבות הסדר, תיכוניות ולאחרים, בעלי ידע מוגבר בתלמוד. המכון מאפשר המשך לימודים ישיבתיים, בד בבד עם הלימודים האקדמיים בכל מחלקות האוניברסיטה.
הלימודים במכון מתקיימים בימי א'–ה', בשעות לפנה"צ. תלמידי המכון זכאים למילגת שכר לימוד באוניברסיטה! למילגות־עזר, ולפרסים למצטיינים.
כמו כן פטורים התלמידים מלימודי־יסוד ביהדות ומלימודים כלליים, בהתאם למספר שנות הלימוד במכון.
פרטים נוספים וטופסי־הרשמה אפשר לקבל ע"י פניה בכתב או בטלפון למזכירות, בבניין החדש של המכון הגבוה לתורה (מול בנק המזרחי) טלפון 03־718479 בשעות 8.30–12.30.

ההרשמה תסתיים אי"ה ביום א', י"ח אייר תשמ"ז, ל"ג בעומר, 17.5.87.

כפר הנוער „ניר העמק"
הסתדרות עולמית לנשים ציוניות ויצ"ו
עפולה 18445 ★ ת"ד 2165

בוגרי המוסד בגלגוליו השונים:
משק פועלות, חות הלימוד,
חות הגרג"ע, תיכון אזורי ויצ"ו,
כפר הנוער „ניר העמק"

במסגרת שנת ה־60 לכפר תשמ"ז ח מתוכנן

כנס בוגרים

אנא שלחו מייד פרטיכם האישיים: שם מלא (ושם קודם), כתובת, טלפון, מס' זהות, המחזור (או השנים), עיסוקך.
למזכירות בית הספר עבור „כנס בוגרים".
ועדת הארגון.

המוסדות להשכלה גבוהה · משרד החינוך והתרבות
הועדה לקידום החינוך המדעי לנוער

מודיעים על פתיחת ההרשמה למחנות הקיץ לנוער שוחר מדע

המחנות מיועדים לתלמידי החטיבה העליונה וחטיבת הביניים ויתקיימו בחופשת הקיץ תשמ"ז (יולי אוגוסט 1987)
המשתתפים יעסקו בפעילות מדעית במעבדה ויאזינו להרצאות בנושאים מדעיים.
נוסף לכך יתקיימו פעילויות חברה וספורט.
בדבר פרטים והרשמה יש לפנות למוסדות המקיימים את המחנות:

שם המוסד	מיועד לבוגרי הכיתות	כתובת וטלפון
אוניברסיטת תל־אביב	ו' – י"א בלי פנימיה	היחידה לפעולות נוער רמת אביב, ת"א 69978 03־423380, 420469
האוניברסיטה העברית ירושלים	ט' – י"ב עם פנימיה; ז' – ח' בלי פנימיה	היחידה לנוער שוחר מדע גבעת רם, ירושלים 91904 02־585346, 585475
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל חיפה	ה' – י"א בלי פנימיה	היחידה לפעולות נוער המדור ללימודי חוץ קרית הטכניון חיפה 32000 04־225150, 294464
מכון ויצמן למדע רחובות	י"א עם פנימיה	היחידה לפעולות נוער רחובות 76100 08־482970
אוניברסיטת בר־אילן רמת־גן	ז' – י"א בלי פנימיה	היחידה לפעולות נוער רמת גן 52100 03־718207
אוניברסיטת בן גוריון באר־שבע	ז' י"א – עם פנימיה	היחידה לנוער שוחר מדע באר־שבע 057־39947
מינהל המחקר החקלאי מרכז וולקני	י"א – עם פנימיה	היחידה לנוער שוחר מדע מרכז וולקני ת.ד. 6 בית דגן 50250 03־980358
המרכז למחקר גרעיני נחל שורק	י' – י"א עם פנימיה	היחידה לנוער שוחר מדע דואר יבנה 70600 08־484496

סיום ההרשמה בכל המוסדות 31.5.87

ב"ה
משרד החינוך והתרבות · המחלקה להכשרת עו"ה
מכללת „תלפיות"
המכללה הדתית להכשרת עובדי חינוך והוראה
בית־המדרש הממ"ד ל־
מורים למוסיקה
רחוב הרב הרצוג, פ"ת 49270,
טלפון (03)901743

החלה ההרשמה למורים משתלמים לשנת הלימודים תשמ"ח

מסלולי ההשתלמות בהוראת מוסיקה וריתמוסיקה הם:
לימודי הסבה או הרחבת מסלול,
לימודים לקראת מורה בכיר,
לימודים לפי מסלול אישי למורות בשנת השבתון.

כל הקורסים מוכרים לגמול השתלמות.

בדבר פרטים ותיאום מועד הראיון נא להתקשר בכל ההקדם לפי הכתובת הנ"ל או בטלפון (03)901743.

מדרשת פיינברג של מכון ויצמן למדע
מזמינה מועמדים המבקשים ללמוד לקראת תואר שני (M.Sc.) או שלישי (Ph.D.)
ל„ימים פתוחים"
בהם ימסרו פרטים על תכניות הלימוד ותחומי המחקר בהם ניתן להתמחות.

- **מתמטיקה** (עיונית ושימושית) ומדעי המחשב: ביום ה', 23.4.87, בשעות 15:00 עד 16:00, במזכירות מדרשת פיינברג.
- **פיסיקה** (עיונית ניסויית ושימושית): ביום ו', 24.4.87, בשעות 09:00 עד 13:00, בבניין המחלקה לפיסיקה גרעינית.
- **מדעי החיים** (ביולוגיה, ביוכימיה וביופיסיקה): ביום ו', 24.4.87, בשעות 08:30 עד 12:30, במזכירות מדרשת פיינברג.
- **כימיה** (פיסיקלית, עיונית, אורגנית, ביולוגית, גיאולוגית וחקר חומרים): ביום ו', 24.4.87, בשעות 08:30 עד 12:30, במזכירות מדרשת פיינברג.

נציגי ועדות ההוראה של התחומים השונים יספקו לפונים מידע וידריכו את המעוניינים – במידת הצורך – אל המעבדות המתאימות.

A.S.A. · א.ס.א
לימודים בארה"ב
ייעוץ אישי וטיפול בהרשמה
ימים א'–ה' 16.00–19.00
רח' שאול המלך 35 תל־אביב
בית אסיה קומה 11
טל. 03־472701

עשן קצת פחות!
בכסף שתחסוך,
קנה לילדך
„מעריב לנוער"

האוניברסיטה העברית בירושלים
לרגל חג הפסח תהיה האוניברסיטה על כל יחידותיה
סגורה
מיום שני י"ד בניסן תשמ"ז (13.4.87)
עד יום שני כ"א בניסן תשמ"ז (20.4.87)

האוניברסיטה העברית מברכת את כל תלמידיה, עובדיה, מסיימיה, שוחריה ואת כל בית ישראל בברכת מועדים לשמחה.

כתיבה במכונה בשיטה עיוורת
תלמדו ב־12 שעות
בבי"ס למסחר „רימון"
ת"א, דיזנגוף 85
☎ 281985

המלכה „אינדיאנה" 650 סמ"ק
המלך „פאסו"
וכל שושלת המלוכה
לבית „דוקטי"
בבית דיזנגוף
צ'לנוב 37 ת"א
03־372890 383151
תצוגה מתמדת, הזמנות ותשלומים

המתנה לילדים לחג הפסח

לך על בטוח לוח מעריב מכירה ושרותים/שידוכים

א. ניאזוב

מקור הארונות והספריות

בלעדי ברח' הנגרים

לקראת 30 שנות ותק

מבצע

הנחות ענק

ארונות כפריים ממין מהודר מלא. ארונות קיר קוסמיים ממלכת, סלונים חדרי שינה ומזנונים מקסימים בסגנון כפרי ובצבע אפוקסי

אספקה מיידית

רח' הנגרים 9 ח"א 03-826638

ימי כיף וקייטנות

לספעלים ומוסדות

בחרבו הנופש

נס-הרים

בנוף המרהיב של הרי ירושלים

קליית קפה

קמפינג

רהיטים

צביעת רהיטים בתנור!!!

לאדריכלים

לנגריות

ולקהל הרחב

איכות גבוהה

עמידה בלוח זמנים

א.ב. צבע הים בע"מ

03-844959

03-824635

סנג' + סאונה

יפות יפות שבא לבכות "ריד סוכנויות"

שטיחים

שיעורים

רהיטי משרד

ריפוד ועיצוב

שרותי משרד

נגרית

דמבי

יצור ושיווק

מזנונים מודולריים ובהזמנות

03-822818

רח' בן עטר 18 ת"א (פינת סלמה 50)

מזנונים

בכל הסגנונות

5 תשלומים ללא ריבית

אספקה לחגים

03-821139

נגרית גור בע"מ

א
ל
ק
ל

רהוט יוצא מהכלל

תל-אביב: שלבים 8

(מול מגרש בלומפילד)

03-824230

03-827949

חדרי שינה ומזרונים

קונים ב"דימור"

מבחר עצום של כל סוגי המזרונים

"עמינח" "סילי" "פרדייז" "ספי" "גומאויר" במחירים

הזולים בארץ!!

ובאספקה מיידית!!

פתוח במוצאי שבת משעה 19:30

"דימור"

ארלוזורוב 53 תל-אביב

הגיע משלוח של:

מערכות ישיבה וכורסאות מלזיה

מעור מעולה תוצרת איטליה

אספקה מיידית!!!

פתוח במוצאי שבת 11.4.87

...רק לקשר משמעותי

לקשר טוב עם

שידוכים

7000

שרותי ליווי ובילוי ברמה בינלאומית

PERSON TO PERSON

******
מעריב כלכלה

חלק ו/יום ו', 10.4.87, י"א ניסן תשמ"ז

תקציר

כתבה בעמוד 2
הטאייוואנים מגיבים
לארץ הגיעו נציגי חברת יצרני המחשבים מטאייוון „מולטיטק", שהודיעו כי תוך שה־שמונה חדשים תהיה להם תשובה למחשבים האישיים החדשים של יבם, שהוכרזו בשבוע שעבר.

כתבה בעמוד 3
הזהר במשיכת־יתר
המדור „כסף קטן" בדק את הריבית האמיתית על משיכת היתר בבנק. כדאי לזכור שבנק ישראל הוריד את הריבית. על האשראי יש הוצאות נוספות. המדור ממליץ להקפיד על החזר אשראי בזמן.

כתבה בעמוד 3
טבלת המשומשות
השינוי במיסוי הגביר הביקוש למכוניות של 1600 סמ"ק. המחירים יציבים אבל הסוחרים במכוניות המשומשות לא זוכרים שפל שכזה בפעילות. טבלה מפורטת במדור הצרכנות.

כתבה בעמוד 4
פומה מול אדידאס
שני בני־הדודים לבית דסלר נלחמים על שוק ביגוד הספורט. „פומה" עדיין מקווים להגיע לענק „אדידאס" אבל בינתיים מדגדג אותם ענק חדש — „ריבק".

עולה יורד

כמה תשלם עבור האשראי בתכניות הבנקים החדשות*

	בנק לאומי	בנק הפועלים	בנק דיסקונט	הבנק הבינלאומי	בנק המזרחי
גובה האשראי:	עד 100,000 ש"ח	עד 150,000 ש"ח	עד 200,000 ש"ח	עד 200,000 ש"ח	100% מהערך הנומינלי של החסכון או 75% מהערך המשוערך
גובה הריבית על האשראי לשנה:	50% בריבית צמודה של 5% לשנה או 50% לפי 17.25% לא־צמוד	14.2% לשנה	17.25% לשנה	5% צמוד לשנה	17.25% צמוד לשנה
גובה הריבית הריאלית על האשראי ב־: 20% אינפלציה:	9.68%	20.6%	24.8%	5%	11.3%
25% אינפלציה:	7.45%	15.8%	19.7%	5%	6.9%
30% אינפלציה:	5.38%	11.4%	15%	5%	2.7%

תכניות החסכון החדשות של כל הבנקים מציעות לחוסכים מגוון תכניות אשראי. סכומי ההפקדה שונים מבנק לבנק וכן גם דרך ניצול האשראי: משיכת־יתר, קו אשראי או הלוואה צמודה.

* בהנחות הבאות: 1. תנצל את כל האשראי המוצע; 2. בכל הבנקים הפריים — 2.25% חוץ מהפועלים — 2.2; 3. ההלוואה בבנק המזרחי תוחזר ב־24 תשלומים וכן אותו חלק שניתן צמוד־בל"ל.

הבנקים: איך הם לקחו את כספנו

במשך שנים גבו הבנקים, חוץ מבנק הפועלים, ריבית גבוהה מהנדרש. אצל הלקוח היה מדובר בסכומים קטנים אבל אלה הצטברו לסכומי כסף גדולים. בפרק הראשון של התחקיר אנו מביאים את השיטות של בנק המזרחי לחיובים המוגזמים. בבנק אומרים לנו: מדובר בחריגים. לא הסתרנו את שיטת החיוב.

מאת עודד שורר ויאיר זימון

הפרסומים על חיוב מוגזם ומופרז במיליוני ש"ח שחייבו בנקים את הלקוחות שנטלו אשראי אינם מוגזמים כלל וכלל, ובניגוד לטענות הבנקים יש לכך הוכחות מוצקות. התחקיר שערכנו אכן מגלה כי מספר בנקים "חלבו" בשיטתיות אותך הלקוח במשך שנים. גבו ממך, ללא נקיפת מצפון, ריבית על אשראי הגבוהה בהרבה ממה שהיה עליך לשלם ושלשלו לכיסם סכומי כסף גדולים.

התמונה המצטיירת של "יד השלוחה לחשבון הבנק שלך בסתר" המושכת 100 ש"ח פה ו־100 ש"ח שם" היא נכונה. גביה בחשבו־נות־בנק של עשרות לקוחות, שלוש וארבע שנים אחורה, גילתה כי, כמו אז, גם היום, מנצלים בנקים מסויימים את בורות הלקוח (ואולי את רגש האמון שלו) וגובים ממנו, בתואנות שונות ומשונות שונים ריבית מוגזמת.

> **בנק ישראל: „לקוח שגבו ממנו מעבר למה שהיה צריך לשלם - חייב לקבל כספו חזרה ללא קשר לגובה הסכום. אי אפשר להתלות בנימוקים שהמחשב אינו יכול."**

מספר בנקים תולים את האשם במגבלות תוכנת המחשב הממונה על חיוב הלקוח, טיעון מוזר, לדעתנו. עובדה, בעקבות חקירת "מעריב" חייב בנק ישראל את הבנק המזרחי המאוחד לשנות את התוכנה שלו, אשר היתה בנויה כך שהבנק גבה באופן שיטתי מכל הלקוחות סכומי כסף ללא הצדקה על האשראי שהבנק העניק במשך שנים. ומדובר כאן בחיוב ריבית הגבוה — גם לדעת בנק ישראל — מן הריבית המוצהרת: על פי הוראת בנק ישראל, חדל בנק המזרחי לחייב את לקוחותיו בריבית חריגה על קרן שכוללת חיובי ריבית מחודש קודם. וזאת החל מאחד באפריל 1987. כלו־מר — אפשר גם אחרת — לנהל מערכת גבית ריבית בלי לעשוק את הלקוח. הסבר מפורט יבוא בהמשך.

המשנה למפקח על הבנקים, ד"ר אמנון גולדשמיט, אומר בראיון ל"מעריב" כי במסגרת הבדיקות השיגרתיות והמיוחדות שעושים אנשי הבנק המרכזי בנהלי חיוב ריבית ובתוכנות של הבנקים, נמצ־או ליקויים שחייבו תיקונים בתוכנה: "בשני מקרים חייבנו תיקו־נים בתוכנה כדי שתספק אותנו".

בתחקיר הצלחנו לאתר מספר שיטות ל"חליבת" הלקוחות, בהם התמחה בנק המזרחי. מפאת חובת הסודיות הבנקאית לא יכול היה ד"ר גולדשמיט לגלות לנו מי הבנק השני שנוזף ונדרש לשנות את אופן חיוב הלקוחות בריבית. זה יכול להיות הבנק עמו אתם עובדים.

בעקבות התחקיר שערכנו, עולה מסקנה ברורה אחת, הנשמעת כלקוחה מסרטון פרסומת — בבנק הפועלים זה לא קורה. נהלי החיוב בבנק זה ואופן החיוב, הנעשה על ידי התוכנה של המחשב המרכזי של הבנק משקפים את הפרסומים על הריבית הנגבית באמת. אין חריגה. אין גביה מתחת לשולחן.

אילו שיטות הם נוקטים כדי "לקצץ פינות" ולגבות ריבית הגבו־הה מן הריבית המוצהרת — את הפרק הראשון בסידרה, נייחד לחשיפת השיטות על פיהן גבה הבנק המזרחי המאוחד ריבית מעל ומעבר למה שלקוחותיו היו צריכים לשלם. נדגיש כאן כי במקרים רבים מדובר בסכומים קטנים. למרות זאת הגיב בנק ישראל: „לקוח שגבו ממנו שני שקלים או 200 שקלים מעבר למה שהיה צריך לשלם, חייב לקבל את כספו בחזרה ליום הערך שבו נעשה החיוב המוגזם. אין כל קשר לגובה הסכום. זהו ענין עקרוני. אי אפשר להתלות בנימוקים שהמחשב אינו יכול. הפיצוי חייב להיות הולם בהתחשב בסולמות הריבית ובנזק העקיף שנגרם ללקוח" — אומר ד"ר גולדשמיט.

הבנק המזרחי המאוחד, למשל, השתמש עד עתה בכמה שיטות שנועדו ללקוחות לשלם כספים מיותרים:

א. חיוב חשבון הלקוח בריבית על... ריבית שכבר נגבתה על אשר־אי שהועמד לרשותו במשך החודש שחלף (או הרבעון שחלף).

במרבית הבנקים מחייבים את חשבון הלקוח בריבית על החודש או הרבעון שחלף באחד בחודש שלאחר מכן. נניח, למשל, לקוח, שחשבונו היה ביתרת חובה של 10,000 ש"ח במשך כל הרבעון שחלף (ינואר־פברואר־מרס) וחוייב בריבית של 10 אחוזים. במר־בית הבנקים, המחייבים את חשבון הלקוח עד היום האחרון של החודש, או הרבעון, יחוייב בתחילת החודש שלאחר מכן חשבונו ב־1,000 ש"ח ריבית וזהו.

בבנק המזרחי חייבו את הלקוח ביום העסקים האחרון של החודש או הרבעון. אם 31 בחודש הוא שבת, חייבו את חשבונו של הל־קוח בחישובי הריבית עד 30 בחודש. כאן הסיפור לא נגמר ב־1,000 ש"ח ריבית. בסוף הרבעון שלאחר מכן חייב המזרחי את הלקוח בריבית נוספת על היום האחרון ברבעון הקודם (31 במרס בדוגמא שלנו) בו היה הלקוח ביתרת־חובה של 11,000 ש"ח (כלו־מר החוב של 10,000 ש"ח בתוספת הריבית). על אותם 1,000 ש"ח שהבנק גבה כריבית, הוא חייב את הלקוח בריבית נוספת של 0.11 אחוז.

יש מקרים בהם יום העסקים האחרון היה ב־29 בחודש וברבעון שלאחר מכן חויב הלקוח בריבית לשלושה ימים על הריבית שכבר שי־לם. אין מדובר בדוגמא שלנו בכסף רב אך אם תכפילו נתון פסול זה במספר הלקוחות העסקיים של המזרחי, המצויים ביתרת חובה של מאות אלפי שקלים, לאורך מספר שנים רב, תגיעו למסקנה כי "פרוטה לפרוטה מצטרפת לרבבה".

יש לזכור כי בשנים שחלפו, עת האינפלציה השתוללה, חישוב הריבית היה חודשי והיו לא מעט תקופות בהן הריבית החודשית הגיעה ל־10 אחוזים ויותר!

באו וניקח את 1984. כאשר הריבית החודשית היתה לפחות 10 אחוזים, הרי חיוב כפול על הריבית שכבר שילמת — מקפיץ את הריבית הכוללת שבה חוייבת באותו חודש מ־10 ל־10.033 אחו־זים. ההפרש הקטן והלא מוצדק, גדול יהיה — כאשר אתה מכפיל אותו בעשרות אלפי לקוחות לאורך שנים.

רק כדי לסבר את האוזן — אם כל המערכת הבנקאית היתה נוהגת בשלושת החודשים שחלפו על פי המנהג הפסול הזה — היו כל הלקוחות משלמים באפריל 1,166,000 ש"ח מיותרים. למזלכם, רק הבנק המזרחי המאוחד נהג כך:

ב. הבנק המזרחי עיכב העברת זיכויים לטובת הלקוח. אך כאשר הסתבר שהבנק טעה לרעתו בחיוב ריבית — הוא הזדרז לבצע תיקון ידני בחשבון הלקוח.

אין כמו דוגמא מן החיים. לקוח מסויים בבנק המזרחי גילה בפב־רואר 1987 כי חשבונו חוייב ב־31 בדצמבר 1986 בריבית מוגזמת. הוא פנה לבנק בציפיה לכך שיתקנו את הנדרש וישיבו לו כספו לפי ערך 31 בדצמבר 1986. אך לא. הכסף הוחזר לו ב־26 בפברואר 1987 לפי ערך של אחד בפברואר 1987.

בתגובה לפנייתו המחודשת, ענו לו בבנק המזרחי כי ממילא לא יתפוס המחשב בפברואר 1987 זיכוי ערך של 31 בדצמבר 1986, השייך לרבעון הקודם. שיטת החיוב הממוכנת של הבנק בנויה כך שאינו יכול להחזיר ערך של חודש או חודשיים אחורה. למה? — ככה. נציגי בנק ישראל לא קיבלו תשובה זו ועתה הם מחייבים תיקון מדוייק — גם ידנית — כדי למנוע הפסד מן הלקוח.

> **במקום לזכות את הלקוח באותו יום בו בוצע החיוב, כיוון שהשיק למעשה לא נפרע והכסף "נשאר" בחשבון העו"ש, החזיק הבנק את הכסף יומיים וגם שלושה וזה עלה כסף**

ראו זה פלא — השיטה אכן פועלת במקרה הפוך. סיפור מן החיים: לקוח הפקיד ב־30 באוקטובר 1986 שיקים שחזרו. הבנק חייב את חשבונו בקנס רק בשלושה בנובמבר 1986. את הטעות גילה בנק המזרחי רק בינואר 1987. בחגג, נפרצו לפתע כל המחסומים וחש־בונו של הלקוח תוקן בינואר 1987 אחורה עד אוקטובר 1986. הוא חייב את הלקוח בריבית על ההפרש הזה לפי ערך של 30 באוקטובר 1986.

ג. בנק המזרחי "משחק" בימי ערך במקרה של שיקים חוזרים. כאן מדובר בתחום שהוא באופן מסורתי "כבד" יותר בכסף מבחינת רווחי הבנק. הפסד של יום ערך אחד על שיק בסך 100־150 אלף ש"ח משתקף כבר בתרומה של מאות ש"ח לכיסי הבנק.

נניח שנתת שיק למישהו ב־16 בפברואר והמזרחי חייב את חשבו־נך באותו היום. משום מה לא כיבד המזרחי את השיק והחזירו. חשבונך יזוכה בסכום השיק שלא שולם ב־17 בחודש. הפסדת יום־ערך ללא הצדקה.

באמתחתנו מקרים רבים של עיכובים עד יומיים ושלושה. במקום לזכות את הלקוח באותו יום בו בוצע החיוב, כיוון שהשיק למע־שה לא נפרע והכסף "נשאר" בחשבון העו"ש, החזיק הבנק את כספו יומיים וגם שלושה וזה עלה לנו, לכם, ולעוד רבים־רבים מלקוחות בנק המזרחי כסף טוב, מעבר לתשלום עמלת החזר שיק. וזאת בניגוד לדעתו של בנק ישראל המחייב זיכוי הלקוח באותו יום ערך.

עד כאן מבחר שיטות לגביה מוגזמת של כסף מן הלקוחות, שאינן מוצדקות לדעתו של בנק ישראל.

האם יתחייב הבנק המזרחי בהחזרים ללקוחותיו כדי לפצותם על חיוב מוגזם, מי יחייב אותו ובאיזה אופן יוחזר הכסף לקוחות הנפגעים? בנק ישראל אינו מוכן להרחיב את הדיבור על כך וטוען כי הנושאים נמצאים בבירור ועדיין יש חילוקי דיעות בין הבנקים לבנק המרכזי. (בשבוע הבא: איך מחייבים הבנקים האחרים.)

בנק המזרחי: מעולם לא הסתרנו את תנאי החיוב

„הנסיון להציג את בנק המזרחי כאילו נטל בסתר מחשבו־נות הלקוחות רחוק מהמציאות. לא הסתרנו מעולם את שי־טת החיוב ליום העסקים האחרון בחודש או ברבעון שחל־ף. הכל הופיע בחשבונות הלקוחות. מי שרצה התעניין — היה רואה מיד את החיוב לחודש שחלף. באופן פורמלי לא יכולה להיות לאף לקוח טענה על כך כיוון שתנאי החיוב מופיעים במפורש בחוזה שבין הלקוח והבנק כאשר הלקוח פתח חשבון באחד מסניפי הבנק" — אומרים בתגובה בבנק המזרחי המאוחד.

לדברי נציגי הנהלת הבנק — שיטת החיוב של ריבית על קרן הכוללת חיובי ריבית, היתה נושא לדיון שנמשך יותר משנה ורבע בבנק ישראל.

„איש לא ייחס חשיבות לנוהל גביה זה כיוון שמדובר באמת בכסף קטן. שאלנו בנקאים מבנקים אחרים על כך והם לא ידעו אם התוכנה אצלם בבנק מחייבת בצורה זו את הלקוחות או לא. לדעתנו, יש להגדיר את שיטת החיוב כטעות טכנית. הסיבה שלא תיקנו את התוכנה היתה שה־מתנו לסיום הדיונים בבנק ישראל שניסה לגבש יחד עם הבנקים נוהלי גביה אחידים. לא רצינו לתקן את התוכנה שבע פעמים".

על קשיין של הבנק לזכות לקוחות על טעויות שנעשו לרעתם לפי יום הערך בו נעשתה הטעות, אומרים בבנק המזרחי כי הדוגמאות שבידי "מעריב" הן חריגות והמדיני־ות היא בפירוש לתקן טעויות אחורה עד ליום הערך שבו נפלה הטעות. מחלקת הבקרה של הבנק בודקת נושאים כאלה בקפידה.

גם את הטענות שהעלנו בדבר האיחור בזיכוי חשבונות עובר־ושב של לקוחות על שיקים שהם משכו והוחזרו על ידי הבנק, מגדירים בבנק המזרחי כחריגות מן הנוהל. לדב־ריהם, ישנה הקפדה שחשבון לקוח שמשך שיק והבנק הח־זירו, מסיבות השמורות עמו, יזוכה באותו יום ערך.

אולם ישנם חריגים, הנובעים בעיקר מבקשות של לקוחות להמתין עם השיק יום יומיים נוספים ולא להחזירו, בעוד שהם דואגים להחזיר את חשבונם ליתרת זכות, למשל. כאן "אשם" המחשב המתוכנת כך שהוא מזכה את חשבון הלקוח במקרים כאלה ביום ערך אחד אחורה. „המחשב אינו מבין שהלקוח ביקש לדחות את החזרת השיק ביומים שלושה. כאשר הבנק מחזיר את השיק, המחשב מזכה את הלקוח לפי יום ערך אחד אחורה בלבד. לכן החריגות".

עמדה

דן פרופר, מנכ"ל אוסם

מינימום שכר מקסימום נזק

בעיה קשה מטרידה בימים אלה את התעשיה והמשק. לאחר מערכה קשה, עבר בכנסת בשבוע החולף חוק שכר המינימום.

החוק — אשר התקבל פה אחד — טומן בחובו סכנה רבה לעתיד יציבות המשק מצד אחד ומותיר אחריו פצצת זמן בתחום השכר ויחסי העבודה — מצד שני.

כיצד מתיישבת הסתירה שבין הצבעה מידה של פה אחד בכנ־סת ובין זעזוע כלכלי למשק? ההסבר הוא פשוט ונובע מן הדחף הפופוליסטי של חלק מחברי הכנסת מן הסיעות השונות, מרצו־נם למצוא חן בעיני דעת הקהל, אף במחיר כבד למשק הישראלי ואולי גם מאידיאה של התוצאות החמורות של צעד תחיקתי, שנראה על פניו פשוט ובלתי מזיק.

אותו חלק מחברי הכנסת אשר הצביע בעד החוק מתוך אמונה תמימה שיש בחקיקה לשפר תנאי חייהם של חלק מעובדי ישר־אל — יכול היה להעמיק אך מעט בבדיקת תוצאות החקיקה ולמצוא את ההשלכות ההרסניות שלה לעתיד תעסוקת אותם עובדים ולכלכלת המשק.

במשך שנים רבות היה שכר המינימום מתעדכן מדי פעם לאחר מו"מ בין ההסתדרות והארגונים הכלכליים. במסגרת משא ומתן, תוך כדי העמדת טיעוני הצדדים זה מול זה ובחינת הבעיה בכל היבטיה — נלקחו בחשבון הן הצרכים הסוציאליים והן ההשל־כות הכלכליות של הנושא. רק בחינה כזו, הנעשית בחיכוך של ההסתדרות במסגרת מו"מ, מסוגלת לשקף את כל התוצאות האפ־שריות של שינוי שכר המינימום, לאמוד את הפירות החיוביים של השינוי מול הנזקים האפשריים.

במשך כל אותן השנים קודם שכר המינימום מעבר להתקדמות השכר בתעשיה, מתוך מגמה כנה של כל הצדדים להגיע למצב בו תועלה רמת החיים של מתפרנסי שכר המינימום ובעת ובעו־נה אחת לשמור על יציבות המשק. היה ברור לשני הצדדים במו"מ שיש לקדם את שכר המינימום תוך זהירות שמטרתה למנוע פגיעה בענפי המשק המעסיקים את מקבלי שכר המיני־מום. ואכן תמיד, הגיעו הארגונים הכלכליים לסיכום והבנה עם ההסתדרות באשר לרמה המתוקנת של שכר המינימום, אשר הבטיחה את התקדמות העובד תוך שמירת חסן מקום עבודתו.

החקיקה הנוכחית, שבאה לשפר בקפיצת מדרגה את תנאי הש־כר של חלק מן העשירון התחתון של העובדים, תשיג תוצאות הפוכות. העליה החדה הנגרמת בעלות העבודה כתוצאה מן הח־קיקה, תביא בהכרח לתוצאות הבאות:

א. אי יכולת של חלק מתעשיית היצוא להתחרות בשווקי חוץ — ומכאן סגירת חלק מאותה תעשיה ואבטלה של מקבלי שכר המינימום (אגב, מחקרים אקדמיים שהוצגו בפני ועדת העבודה והרווחה של הכנסת הצביעו על תוצאה כזו).

ב. עליית מחירי המוצרים בשוק המקומי כתוצאה מהתייקרות עלות העבודה — ומכאן זעזוע לתוכנית הכלכלית וליציבות המ־שק וחזרה לסחרור האינפלציוני.

ג. גרירת המשק לתוספת שכר גם ברמות שכר שמעבר לשכר המינימום — כי הרי תוזזה בתחתית סולמות השכר סוחפת איתה גם את העובדים מעליה, והדוגמאות לתופעה זו ראינו בעבר לרוב.

ד. אי עמידה בתקציב המדינה כתוצאה משינויים במדיניות הש־כר במשק הציבורי המתבקשים מן האמור לעיל.

חברי ועדת העבודה והרווחה של הכנסת לא יוכלו לטעון לאי ידיעת התוצאות החמורות של החקיקה — כל הנכתב כאן — נאמר להם בצורה ברורה תוך הסתמכות על מחקרים ודוגמאות מכל רחבי תבל. גם נציגי הממשלה העמידו את חברי הכנסת על חומרת השלכות החוק — אך לשווא.

הלוואי ואתבדה, אך, לצערי, ההתנתקות מדרך המו"מ שהביאה להעלאה הדרגתית של דרגות השכר הנמוכות, והמעבר לחקיקה בנושא שכר מינימום והקפיצה החדה בעלות השכר בחלק מענפי המשק, תסיט את הכלכלה מן היציבות אליה הגענו תוך קורב־נות קשים. בטוחני שאיש מבין חברי הכנסת המתפארים ב„הישג" החקיקה לא יהיה בין המתנדבים לשאת באחריות לתוצאות הכלכליות שלה.

חגים
7040

לשמירים נדירים שירותי ליווי על ידי ... 02-243274 (21997)

לוח חיפה

דירות
1000

וילות ובתים
1050

במבנין, ברמת־שרת, וכיבוש – בורח, קומות וסורגים, ..וכים מבנין 04-934125 (10405)

בצפת עוד לילה על מרגע 650 מ"ר באיזור הווילות, נוף מעל הכנרת. 02-822163 (15364)

במבריה וילה חדשה, גינה, נוף, לאגם. 02-817504 (23814)

ברמת־שרת, קומה ברמשפחתי, חדש, 120 + קרקע ותוספת. 04-936134 (23867)

בוכון־יעקב, דו־משפחתי 180 מ"ר, חדש, 4 + סלון 04-662963 (24110)

במבנין בסדרים 31/2, מרכזית מא' ארדה + מחסן וארונות 04-932349 (7048)

ברמת־אשכול, קוטג'ים 5, 6, + גינה פרטית, בנוי. 04-257038 (11480)

בקריית־טבעון, בית קטן ברחוב יפה, מגרש ישר, 1,290 מ"ר. 04-231384, 03-479562 (11530)

בכרמל, דירת גן מקסימה, 7 חדרים, 2 כניסות. 04-255658, 04-256435 (11959)

בהדסטות וילה, למכירה במגרש עי' מכירה. 06-792265 בנוב. (11995)

[illegible]

2-2½ חדרים
1400

דירת 2 חדרים בוותהזור + מלפון, להשקעה אמידה. 03-232717 (16230)

2 + מרפסת סגורה, באחוזה, ישראלי + ריהוט. 04-242293, 04-258970 (24117)

2 בשנה + 3 מרפסות, קיא, מרוחת, + נוף, ... 04-387018, 04-387004 (6187)

במבנין, בית בודד, 2½ מטורים, חצר, רחום, 85,000 דולר. 03-200112 (11475)

2 חדרים, בשדרות המשולל, מרכזית, קיה, כניסה פרטית. 04-389769 (12664)

2 חדרים, קיק + גינה, אפשרות בית, ..., 03-846146 (15759)

בהדסטות 2 + 3 מרפסות באחוזה, מסודרת, 04-667345, 04-721522 (17927)

[illegible]

4 חדרים ויותר
1300

בסביבה, 4, בהדסה, מיקום מצוין, מסודרת ותוספת. 04-717222 (16032)

באחוזה 5 + גינה והדרת נוף. 04-335243 (23471)

בסביון (פלנית) פנטהאוז 4½ + ... 04-388191, 04-640130 (23545)

מרכז הכרמל 4, 90,000 דולר, לא בטור. 03-220526 (23930)

בהדסטות, בסאר, 4, יפה + ארונות + פלדלת + דו"ש. 04-211755 (6880)

[illegible]

3-3½ חדרים
1200

ברחוב יער, 3 מסודרת, ארונות, מרפסת, מלפון, קיא, ... 27,000. 04-570368 (11855)

ברמת ספיר, 3, ק"ק, פיור והשגים נוריים. 04-546388, 04-334176 (11918)

בקריית־ים מרכזית, 3 מסודרת, אור ירידה, נוף לים. 04-707325 (16162)

ברמה, קרית מוצקין, 3½ חדרים, ... 04-330159 (16248)

דרך הים, 3, מסאר, מתאים לזוג, ..מגן מסחרי 04-335243 (19127)

במוצקין, ביסקופ 3 + בית + מחסן, קיג, פינוית. 04-981857 (23449)

בחרבשם, 3, קיה + סגירה + מלפון + רחובים. 03-776391, 08-465886 (23948)

בדז משפחתי דירה מקסימה

בקריית מוצקין 3.5 חדרים + גינה לאחר שיפוצים. במבנן אמריקאי. מגוים וסמסורים אלקטרונים. מלפון: 04-700445 בשעות 19:00-21:00 כל יום (24233)

במוצקין מסודרת 80 מ"ר, מסבה + תוספות + מחסן. 04-700532 (11109)

[illegible] (13535)

בקריית ים א', 3, ...מסודרת, קיג + מלפון + מחסן. 04-966583 (14305)

ליד המכנין, קיג, 3 חדרים + מלפון. 03-402980, 04-230719 (145211)

במבנין, 3½ + דו"ש + מחסן + מלפון, 32,000 דולר. 04-933754 (16147)

בכרון יעקב 3 + מרפסת + דו"ש, מאוד מסודרת, קיג. 04-731192 (16263)

מירוצו בקריית־אליהו, קיג, 32,000 דו"ר. ... 04-385377 (16985)

בקריית־אליעזר, 3, קיא, ערב, לא בטור. 052-29629, 04-530751 (16987)

ברחובה יעוה, 3 + נוף, שמורה ומושגת בחושלים. 04-242137 (17032)

בקריית־ביאליק, 3½ קיר + שיפורים, מסודרת, חניה + מחסן. 04-730420 (17726)

דירת 3 חדרים מסודרת, בקריית־ים. רינגק + פלדלת, מלפון. 04-539540 (20093)

3, במבנות, 75 מ"ר + מלפון, פינוי, מסודרת. 04-935046 (21540)

ברמת־ים 3, דו"ש, גן מרכזי, קיג, מ"ר. 053-59927 (22494)

בצפת בהדסטות 3 + הכנה לאמים + שירותים + דו"ש + מלפון, פינוי נסים. 06-931233, 053-614515 (22873)

3 חדרים קיג רחוב אלי כהן קריית־ים. 03-903079, 04-750350 (25526)

בחלל, 3 גדולים, מרפסת סגורה + מרפסת קיג. 04-511007 (26049)

[illegible]

דירות בשכר מרוש
1500

3½ חדרים + מלפון בכרמל המערבי, מלפון. 04-246480, 04-669106 (23582)

5, בכרמליה, קיג, מרוהטת + נוף. בגד רב. 04-380621, 04-382926 (13796)

בכרמל הצרפתי 5 חדרים בלי ריהוט. 04-384608 (18662)

בדירה ברמשפחתי, ללא ריהוט, מ"ר. ... 04-256946, 04-221498 (19914)

דירות מרוהטות

3 חדרים מרוהטת, עוקבת בחלמוב, לחמסוף. 04-257489 בנוב (11933)

במרכזיה, 3, מרוהטת, 350 דולר. ... 04-385377 (14148)

ברחוב הגפן להשכרה 4, מרוהטת קר מפלים, קיג. 04-343613 (20094)

דירות בנופש

למסרה ביב"ם, ברחוב מיכאל, דירת 3 נוף + מרפסת, קיג. 04-644498 (16279)

ברמת־ספיר, 2 + מרפסת סגורה, מהר... 04-644825 (23830)

בגלוון 3 מולדה + מלפון + מרפסת הדר חחתון. 04-253775 (18643)

חדרים מרוהטים

לבחורה, חדר מרוהט, ללא תשלום, בבית תרבותי. 04-244163 (14598)

ביקוש דירות

בכרמל, מרוהטת, או חדר מכור. בית ישראל. 04-233292 (7028)

עסקים
2000

להשכרה מבנים לתעשייה, מלאכה ומחסנים במפרץ חיפה. 053-334938 (15348)

חברת שיווק מחפשת סוכנויות. ת.ד 1044 מתרחשת. (15416)

לרצידיום מסיבות בריאות, מסעדה במוכ"ם + ציור. 04-330799 למסרה אחר 20:00 (16786)

היפתכל היפה, ציק סוסם, רחום קר לן להפעלת מסעדה – קפטריה, לפי גוף לשנהל הפוך בעסק. (17783)

למכירה עסקים, חנויות ומסעדות לה שקעה בראיות ..מסחר" 04-385232 (20903)

למכירה מבנה המתאים לעסק, תעשייה, אולם שמחות מועדון. 04-528918, 04-645538 (25602)

הסוכנה בבוסומות, מסונן בהצעה + השקעה 04-712472 (19682)

חנויות
2300

למעונים לשכור חנות, 80-120 מ"ר, בכרמל/הדר. 04-718099, 04-256493 (19800)

חנות למכירה בהדר ליד התיאטרון העירוני. 04-669106, 04-246480 (23588)

למכירה חנות במרכז קריית אתא, מ"ר. 04-443817, 04-444278 (13814)

להשכרה, חנות ברחוב לנין 4 חיפה. 04-258135 (20344)

משרדים
2250

בבניין משרדים, בדרך העצמאות, 25 מ"ר, ניתן לחלוקה (2 כיסוחי) + מטבח. 03-471530, 03-297152 (11979)

להשכרה משרדים בגדלים שונים, בנייני התחנה, הדר, בכרמל, ..אור ניר. 04-386047 (17833)

להשכרה: לעסק, למשרד, 2 + הול + שירותים משותפים, בהולוק 20. 04-665015 (25010)

להשכרה קומה משרדים בשדרות המגינים, 350 מ"ר, 15 חדרים, ארוגות קיר, ... 04-246480, 04-669106 (25748)

במקום בית מקסים, 7 חדרים, מקום מרכזי, למשרדים, למרפאות. 04-931380 (25000)

חבני תעשיה
2600

350 מ"ר + מלפון + כוח, לתקופה ממושכת. 04-711446 (11664)

בהדר מבנה 100+ חדר קבוד לכל מסרה. 04-666470 (16084)

מכוניות
4000

..מרצדס מכור חדש למכירה קיה השוכרה של מיוחד מכל הדגמים. ... (23552)

אופל

אסקונה, 84, 1600, אוטומטי, לוקס. 04-661489, 04-669348 (13661)

אסקונה 1982, 2 דלתות, 57,000 ק"מ + תוספות, מחירון. 04-755854 (19612)

קדם סמיטין, 82, 78,000, יד ראשונה. 04-647485, 04-740784 (21868)

רקורד סמיטין 1983, 35,000 ק"מ. 04-912078 (11923)

אמריקאיות

אולדסמוביל אומגה 1981, אוטומטית, מצב טוב. 06-366254 (23792)

מלכוס

מלכוס סוללה מ"איקה, ... 1981, אוטומטית + בוק + הגה כח. 04-671171 (16798)

מסחריות

פיורינו 1982, במצב מצוין, 74,000 ק"מ. 04-933658 (22106)

מרצדס

מרצדס 280 אס. 1982, מצב מצוין, יד ראשונה ... 04-338287, 04-663078 (20103)

סובארו

1300, 1982, ראשונה + תוספות, 60,000 ק"מ. 04-389438 (23421)

1300, 1982, 5 הילוכים, 64000. 04-234440 (23460)

1300, אוטומט 1983, 47,000 ק"מ. 052-88824, 04-212860 (19650)

FF 1, 1300, 72, 9 מושבים. 04-245827 (11869)

סובארו 1600 ד"אל, 5 הילוכים, 1982. 04-331931 (14361)

סובארו סמיטין, 83, יד ראשונה. 04-252302 (20090)

טיפולים

ג'י.אמ.אי פרוסט 1982, ראשונה, 46,000, מצויינת. 03-665022, 04-722968 (20008)

ג'י.אמ.אר. ספיישל 82 מסם לשנה, ... 04-253289 (21338)

רוזה 1984 יד ראשונה מסם לשנה. 04-252006 (18978)

פיוט 1978, 85000 ק"מ, שמורה. 04-719150 (23456)

פולקסווגן

411 1972 + אבזור + נד + ... 04-570230 (25596)

גולף, 1983, יד ראשונה, ... 60,000, ... 04-927827 (10157)

גולף 1100, 4, 1979, יד שלישית. 06-340845 (21565)

גולף, אוטומטית, 1982, ראשונה, ... 58,000 ק"מ. 04-700994 (26196)

פורד

2 טאונוס פורד 910/78, פורד 79/ 1210 + ארונים להוברה, במצב טוב, סוכני פג'ו. 04-672127 (14614)

אסקורט גרמניה, 1300, 1986, 11,000 ק"מ. 04-823060 (14397)

פיאסטה 1100, 87, ראשונה, 6,000 ק"מ, שמורה + תוספת. 04-221839 (21188)

פיאט

ראטמה 70, אוטומטית, 1986, יד ראשונה, 7,000 ק"מ. 04-709291 (21194)

ריטמו סופר 75, 1982, ראשונה, 72,000 ק"מ. 04-443079 (13413)

ריטמו סופר 75, 1982, 65,000, ... 06-930640, 06-971213 (21437)

בריאות

רפלקסולוגיה – טיפול להורדת הדם, ... 04-525217 (16791)

מכירה ושירותים
5000

שונות

קורסות בצפת הדיים, בקלפים ובק... 04-536813 (15480)

ציוד לבית

למכירה טרי פיונר ... 04-521323 (17162)

כלי נגינה

פסנתר ..קימבל" במצב טוב, 2,000 ... 04-932859 (16129)

מרוט

הסטיגנהאוז 17.5, אופר ב"א.אקט. ... 04-388596 (19163)

ציוד משרדי

יאכטה, בבנייה, מנוע, 44 פים, למכירה. 04-711446 (21468)

לאוניבת ביבלושינג בע"מ
"ביג סטאר"
דרושים:
★ שף לצבע
★ שף לדום
★ מנהל משמר
עדיפות לבעלי נסיון
053-28382

סטודנטים

בשקון, נדיר ... 04-247... (14161)

שידוכים
7000

חגים
7040

נימר במצבו ...ו"ל, ... 04-252410 (11847)

לוח נתניה

דירות
1000

בתורה קומר, 250 מ"ר, ... 053-334033 (11482)

יחיד ..איל", ... דירות, ... 053-23640 (13519)

בית + 4 דונם, במצב, לבניית 3 קוטג'ים. 053-699813, 053-336324 (26217)

דירות מרוהטות

במורחת גיצה, 100 ... 04-386602, 04-380156 (21257)

4 חדרים ויותר

4½ חדרים, מסודרת, קיב + חניה. 053-617551 (16074)

דירה + מלפון, ... 03-233714 (23888)

בקריית, 4, מרוחה + שירותים כפולים + מרפסת + חניה. 053-340995 (6275)

פנטהאוז ... 053-35673 (9882)

למכירה דירה 4 ... 053-24550 (14060)

בגורדון 4, קיא, מידיוו, 03-522072, 03-472693 (21139)

4 (גיר חיכון ממורחבותכוק), קיב + נוף, 147 מ"ר, ... 053-342547 (23636)

בראשלציון 4-5 + דירת ... 053-23867, 053-35473 (25163)

ביהודה הלוי, דירת 4, 4½, 5½. 053-23867 (25164)

3-3½ חדרים

3 חדרים ... 03-866164, 052-558649 (11351)

בהדסות באלוהושר, 74 מ"ר, ... 053-336989 (11396)

3, מרוחת, ... 053-335546 (16358)

בתורה ... 3 ... 03-427426 (17587)

3 באחר ... 053-54766 (21023)

3, ליד הים, מסודרת, ... 053-27303 (21954)

... 3 ... 03-431067, 03-747225 (22698)

דירת 3, ... 053-47063 (25487)

בהדסות ... 03-741486, 03-741448 (26214)

דירות בשכר מרוש
1500

בגוה ... 3 חדרים ... 03-909013 (19766)

עסקים
2000

סגנון בחוות או בתחנון ... 053-617928 (23693)

להשכרה/למכירה ... 03-288418 (12953)

בטרס חנות ... 053-22415 (21521)

מכירה ושירותים
5000

מכירה ... 06-330445 (25187)

..פסנתר ..למנומר" 03-801085, ... 053-333347 (21854)

מכירה פומבית מיוחדת במלון פארק נתניה

ביום הפסח תמונות ... 053-333347 (26301)

לוח אשדוד

4 חדרים ויותר

באשקלון באפרידר 4 חדרים, קיב, מסודרת + דו"ש. 051-32759 (26320)

3-3½ חדרים

3½, בגרם ג' של ... 055-22792 (19795)

2-2½ חדרים

באשקלון, בבנות צין, 2 + הול, 24,000 דולר. 051-25036 (15899)

דירות בשכר מרוש
1500

באשקלון בבנות צין 120 מ"ר ... 051-25036 (15661)

לוח באר שבע

דירות
1000

למכירה בעומר, וילה גדולה, ... 057-890952 (11219)

דירות קוטג'

וילה בעומר, 170 מ"ר, ... 057-899686, 135,000 (12558)

4 חדרים

בורלת, 4, ... 057-77646 (16280)

4, הדרת + תוספת, ... 03-238771, 38,500 (22081)

3-3½ חדרים

בהדסות, 84 מ"ר, קיר, ... 057-415248, 057-424388, 057-424422 (15010)

קבלת מודעות!

מ-8.00 עד 20.00 רצוף

לוח מעריב

*** מבצע מיוחד!**

03-738707

03-727630

לבעלי כרטיסי אשראי

לארטל פרסומים בע"מ
דרושים:

1. **מנהל מכירות ושיווק** ברמה גבוהה, עם נסיון מוכח בהפעלת סוכני מכירות
נא לפנות לת.ד. 33792 ת"א, מיקוד 61537

2. **גובה כספים מעולה** עם נסיון מוכח

3. **כותבים מעולים** לכתבות תדמית

טלפון 03-664192

לדיפלומט תמרוקים בע"מ
דרושים:

1. **אנשי מכירות מנוסים**
בתחום ענף מוצרי צריכה
הכישורים הדרושים:
★ השכלה – 12 שנות לימוד
★ נסיון מוכח בתחום מוצרי הצריכה
★ רשיון נהיגה ב' – חובה
★ עדיפות לבעלי נסיון במכירות לרשתות השיווק

2. **מחסנאי – למחסן משלוחים**
הכישורים הדרושים:
★ בעל רשיון ב'
★ השכלה – 10 שנות לימוד לפחות
★ בגילאי 25-35
★ עדיפות לבעלי נסיון קודם מוכח
★ נכונות לעבוד בשעות בלתי שיגרתיות

תנאים טובים למתאימים.

נא לפנות בכתב יד בלבד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 5036, רמת־גן, מיקוד 52150

כפר בני־ציון
דרוש מחסנאי
למילוי התפקידים הבאים:
1. ניהול מבון תערובת.
2. ניהול תחנת מיון ביצים.
3. ניהול מחסן טכני.

הכישורים הדרושים:
★ 12 שנות לימוד לפחות.
★ נסיון של 3 שנים כמחסנאי, או מקביל.
★ מגורים בסביבה הקרובה.

– לפנות בכתב בלבד למזכירות כפר בני־ציון, מיקוד 60910 – עבור מחסנאי.
– על ההצעות להגיע עד 24.4.87

תגבור
חברה ארצית לשרותי כח־אדם
לסניף ירושלים דרושה
כתבנית עברית מעולה על מכונת I.B.M
תנאים סוציאליים מעולים
הסעות + ארוחות, תנאים סוציאליים מלאים.
ירושלים רח' שמאי 12 כניסה א' קומה ד' 02-240438/9
הדרך הטובה לעבודה!

לחברה מבוססת בשטח הפרסום והרווחה
דרושים
אנשי מכירות רציניים
– בעלי נסיון והבנה בתחום הפרסום
– ניהול מו"מ עם ועדי עובדים
– בעלי חוש מסחרי
– בעלי יחסי אנוש, חריצות והתמדה
עבודה בכל רחבי הארץ
תנאי שכר הולמים למתאימים
לפרטים לפנות בטלפון 531254, 376569 לגיר עזי
– סודיות מובטחת –

בית הספר המשותף חוף־הכרמל מעגן־מיכאל
אנו מציעים לך משרה של
רכז הוראה ופתוח
בנושא מכניקה הנדסית
(בעקרה ספרותית, חורטות, כרסום וריתוך)
לפנות למזכירות ביה"ס 06-390122 או לאשר לוי בבית 06-368416

מבצע עובד ישראל פרסים בעשרות מיליוני שקלים לעובדים המצטיינים

מנהלים, עובדים וועדים
בשם הוועדה הציבורית של המבצע, אני קורא לכם להצטרף למבצע "עובד ישראלי" ולרשום את עובדיכם כמשתתפים במבצע חשוב זה.

בכבוד רב,
בוסה שביט
יו"ר הוועדה הציבורית

את המבצע מארגנים
מ השעה השלישית שעוזן מעריב בחסות שר האוצר ובשיתוף כל הגורמים הכלכליים החברתיים המדינה: הסתדרות העובדים הכללית, לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, ההתאחדות התעשיינים ומועצות שירות המדינה. העוזר המקצועי למבצע ניתן על ידי המכון לפריון העבודה והייצור.

במבצע זכאי להשתתף
כל מפעל, מוסד או גוף ציבורי מכל ענף שהוא במשק.

העובדים המצטיינים במפעלים יקבעו
בהתאם לרשימת מדדים (קריטריונים) שעובדה ע"י המכון לפריון העבודה והייצור.

הזוכים הענפיים יקבעו
ע"י ועדות שיפוט ענפיות.

הזוכים הארציים יקבעו
ע"י ועדת שיפוט עליונה בראשות שופט הכוללת את נציגי הגופים המשתתפים במבצע ואנשי המכון לפריון העבודה והייצור.

הפרסים
★ עובד ישראל יזכה ב־5,000 $ (שווים בשקלים).
★ העובדים המצטיינים במגזרים יזכו ב־1,500 $ (שווים בשקלים).
★ העובדים המצטיינים בענפים יזכו ב־1,000 $ (שווים בשקלים).
★ הזוכים בציון לשבח יזכו ב־500 $ (שווים בשקלים).
★ וכן יחולקו 280 פרסים בשווי של 250 $ כל אחד להלק מהעובדים המצטיינים במפעלים.
★ מאות העובדים המצטיינים במפעלים יקבלו תעודה והוקרה.

טקס הענקת הפרסים למצטיינים בענפים, למצטיינים במגזרים ולעובד ישראל יערך במשכן נשיאי ישראל בירושלים.

ההרשמה למבצע
באמצעות טופס ההצטרפות המצורף, או באמצעות הטלפון 03-439217, 03-439321

טופס הצטרפות
לכבוד "עובד ישראל 1987" רח' קרליבך 2 תל־אביב 61200
נא לצרף אותנו למבצע "עובד ישראל 1987"
שם ______
שם המפעל ______
כתובת ______
מס' טלפון ______
התפקיד במפעל ______
מס' העובדים במפעל/מוסד ______
שם איש הקשר של המפעל עם המבצע ______
חתימה ______

עובד ישראל '87
המבצע מאורגן ע"י מעריב

הרבנות הראשית לישראל

דרשת שבת הגדול

כב' מורנו ורבנו מרן הגאון

רבי מרדכי אליהו
שליט"א
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

ישא דרשה

בעניני הפסח
בהלכה ובאגדה

בשבת קודש פרשת „צו", י"ב ניסן התשמ"ז, בבית הכנסת „קהל ציון", רח' יפו 91, בחצר בית היתומים הספרדי, בשעה 5.00 אחה"צ.

תפילת מנחה בשעה 4.30 אחה"צ
אחרי הדרשה יהיו שירות ובקשות ותפילת ערבית

הציבור מוזמן תזכו לשנים רבות נעימות וטובות

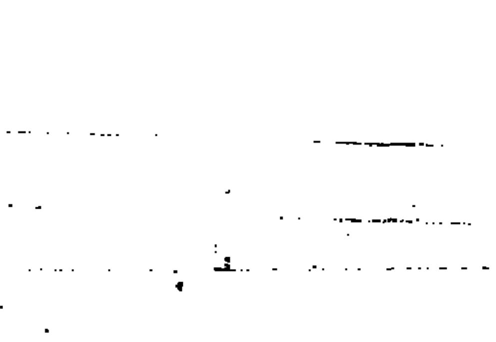

הנעל שתלווה אותך לכל מקום

★ נעלי ילדים מעור ממידות 30־39 חצאיות וגבוהות
★ נעלי נשים בכל הגדלים
★ נעלי כדור־סל בדגמים עבדול ג'אבר וקלמנסון בכל הגדלים

ועוד הרבה דגמים נוספים

היבואנים הבלעדיים בישראל
מגן ספורט בע"מ שד' ההסתדרות צ'ק פוסט חיפה
סמקו בע"מ שד' הר ציון 108, תל־אביב

„להרגיש כבכפר לחוות בעיר"

עמותת „חיים טובים"
בית אבות 03־778051/2/3

מודיע על

פתיחת ההרשמה לכניסה מיידית לועדת הקבלה

דירות לעצמאיים – שלב א' – כניסה תוך 3 חודשים
מקומות לתשושים – כניסה מיידית – יוני
מקומות לסיעודיים – כניסה מיידית – יוני

★ חדרים לזוגות ויחידים, כולל שירותים ומקלחות.
★ מחלקה סיעודית, תשושים ותשושי נפש.
★ טיפול רפואי צמוד, פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק.
★ 12 דונמים של דשא וירק, שמירה 24 שעות.
★ קווי אוטובוסים עד המקום 54, 61, 30, 60.
★ כשר בהשגחת הרב לנדא – אוירה מסורתית.
★ החלה ההרשמה לשלב ב' – 34 דירות לעצמאיים
★ דוברי השפות: עברית, גרמנית, אידיש, פולנית, אנגלית.

דרושים – למשרות מלאות וחלקי משרה

אם בית – חייכנית ויעילה, תנאים טובים

אחים/אחיות מוסמכות
– דוברות אנגלית, אידיש, עברית וגרמנית והחשוב בעלות נפש אוהבת. תנאים טובים למתאימים.

כוח עזר – רציניים

לפנות 03־778053

ב"ה

נוה דניאל

קולטים משפחות לשלב ב' של בניה בקיץ תשמ"ז רק רבע שעה מירושלים

ישוב קהילתי דתי בגוש עציון

מזמין את הציבור הרחב

ליום קליטה

ביום ד' א' דחול המועד פסח 15.4.87
★ סיורים לאתר הבניה של בתי הקבע
★ כיבוד קל
פרטים במקום או בטלפון
נוה דניאל, גוש עציון ד"נ צפון הרי יהודה 90802
טל' (שרגא) 02־931764, (נאוה) 02־931514,
(יהושע) 02־931536 אוטובוס קו 60, 61 מהתחנה המרכזית י־ם

איגוד ספורטיבי דתי אליצור — ב"ה — מעריב

המחלקה לספורט עממי

„קום התהלך בארץ לאורכה ולרוחבה" (בראשית י"ג)
הצטרפו לצעדת עליה לרגל לירושלים

במטרה לחדש את העליה לרגל המסורתית לירושלים בהצלחה, הננו מקיימים צעדה חדשה ראשונית, צעדת „עליה לרגל לירושלים" בצורה יהודית ספורטיבית, אשר תצא מאיזור השפלה ותסתיים בשערי העיר. מסלול הצעדה יעבור דרך פרדסים ושדות, נופי מרחבים והרים, בינות לסלעים ונחלים, נופים מרהיבים המשלבים את מורשת הקרב מאז ימי דוד בהרמה, ומלחמות העצמאות.
הצעדה תהיה לאורך כ־62 ק"מ, ולאור אורכה היא מתבקש להערך אליה ולהתאמן כראוי.
להלן הנחיות ופרטים, אשר יסייעו לך להתכונן לצעדה:
1. מועד: יום ד', ט"ו ניסן תשמ"ז, א' חוה"מ פסח (15.4.87).
2. שעת זינוק: 04:00 בבוקר.
3. שעת סיום: 19:00 (משוער).
4. מסלול: אנדרטת חט' 8 בחטב"ע, כ. טרומן, תל חדיד, מודיעים, כפר מכבים, שער הגיא, שואבה, מעוז ציון, ירושלים.
5. עליך להתאמן לקראת הצעדה. מומלץ להתאמן במרחקים החל מ־10 ק"מ (כל אימון) לשבוע ועד 30 ק"מ לשבוע. רצוי לבצע מרחקים אלו לפחות פעמיים בשבוע.
6. עליך להיבדק אצל רופא לקביעת כושרך הגופני, לצורך ההשתתפות בצעדה.
7. הצעדה באישורה של משטרת ישראל, ומאובטחת עלידה.
8. באם הינכם מעוניינים להשתתף בצעדה, כגוף או כבודדים, נא לכתוב אלינו בהקדם ואנו נמציא לכם טופסי הרשמה נוספים בהתאם. ניתן גם להתקשר טלפונית כדלקמן:
(1) דוד מרק – 03־799191
(2) מרכז אליצור – 7514208/9, 03־7513096/7.
9. לצועדים תוענקנה תעודות ומדליות. לכל קבוצה – דגלון השתתפות. לקבוצות המצטיינות – פרסים.
10. הכתובת למשלוח דמי השתתפות: „מרכז אליצור", רח' בצלאל 3, ת"א מיקוד 52521
11. דמי השתתפות: 10.־ ש"ח לכל משתתף.

הננו מצפים תמיכתכם להשתתפותכם בצעדה יהודית וראשונית זו.

האוניברסיטה הפתוחה

משרדי האוניברסיטה יהיו סגורים בחופשת הפסח

החל מיום שני
י"ד בניסן תשמ"ז, 13.4.87
עד יום שני
כ"א בניסן תשמ"ז, 20.4.87

בברכת
חג שמח

רשום לפניך תאריך זה!

15 באפריל

• עבודות יד מיוחדות! • יריד לצרכנים
• מעל 60 דוכנים • יריד חינם!
• מופעי תאטרון בובות חינם ע"י "מעבר לדף"
• טעימת יין חינם אין כסף!
• הגרלה ענקית! • בלונים!

יריד פסח של הג'רוסלם פוסט – קרמיקה, תכשיטים, מוצרי עור, זכר בית חברון, מירוץ נייר, חלילים, יודאיקה, בובות, צעיפי משי, אמנות אתנית ועוד ועוד ועוד...
במוגבמטה: 5 שקלים. תבוטמה לקרן "אל תשליכני לעת זקנה" (כולל כרטיס חינם להגרלה), לילדים בני 12 ומטה – הכניסה חופשית!
תוכל להרוויח סופשבוע זוגי במלון הילטון ירושלים, ארוחת ערב בשניים במסעדת "המסה" בהילטון, או כל פרס אחד מ־40 הפרסים שבהגרלה.

אל תחמיצו!
15 באפריל בין 12.00–21.00,
מלון הילטון ירושלים

THE JERUSALEM POST

ב"ה

כנס יובל החמישים לכפר הנוער הדתי – כפר חסידים

יתקיים אי"ה ביום רביעי כ"ז בסיון תשמ"ז (24/6/87).

עובדי הכפר ובוגריו בעבר ובהווה מוזמנים להשתתף בארוע.

העובדים והבוגרים מתבקשים לשלוח גלויה לכפר הנוער הדתי דאר כפר חסידים מיקוד 20494, עם הפרטים הבאים: 1) שם פרטי ומשפחה (ישן וחדש); 2) כתובת וטלפון; 3) מחזור או באילו שנים עבד בכפר. 4) מסלול יד / מסוק נבחר; 5) אשור השתתפות בכנס; 6) שמות טפלים ופרטים עליהם (לצורך סידור); 7) נכונות לסייע בהכנות לקראת היובל או ביום היובל עצמו (רצוי פרוט)
הבוגרים מתבקשים להודיע לחבריהם על תאריך הארוע.
הודעה ראשונה.

הודעה ללקוחותינו

שינויים בשיעורי ריבית החובה

החל מיום ה', י' בניסן תשמ"ז, 9.4.87, הופחתו שעורי הריבית על יתרות החובה במסגרת המאושרת בחח"ד והם יהיו החל מ־26.4% לשנה (ריבית מתואמת שנתית של 29.6%).
שעור הריבית על משיכות יתר של עד 500 ש"ח בחשבונות עו"ש מקבלי משכורות יהיה 37.5% לשנה (ריבית מתואמת שנתית של 43.8%).
שעורי הריבית בחשבונות „סופר עו"ש" (עו"ש גמיש) יהיו החל מ־38.4% לשנה (ריבית מתואמת שנתית של 45%).
תוספת הריבית בחריגה בחשבונות חח"ד ובחשבונות „סופר עו"ש" תהיה 15.96% לשנה וזאת החל מיום א' י"ג בניסן תשמ"ז 12.4.87.
הודעה זו מתפרסמת במקום משלוח הודעות ללקוחות.
פרטים נוספים ניתן לקבל בסניפי הבנק.

בנק הפועלים

Carmel PRODUCE OF ISRAEL

אגרקסקו החברה ליצוא חקלאי

מודיעה שבחול המועד פסח

לא תתקיים קבלת קהל

באגף החשב

אוניברסיטת תל-אביב

הפקולטה לאמנויות / האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בשיתוף קרן התרבות אמריקה–ישראל

טקס הענקת מענקי קלרמונט וקונצרט סיום של התחרות 1987

בביצוע זוכים בתחרויות:

פסנתר: אוהד בן־ארי, שלמה שם־טוב, עינת פבריקנט, מאיה ולטמן, יונתן שנער
כינור: איתי שפירא, ליאוניד קובל
צ'לו: יפעת ולטמן

הטקס והקונצרט יתקיימו ביום ראשון 12.4.1987 בשעה 20.30 במוזיאון תל־אביב, באולם רקנאטי. הזמנות בכניסה לאולם.

זקוק למזגן אוויר?
מערכות קול?
מוצרי חשמל?
לוח מעריב עכשיו – מדריך קניות ושירותים.

הלוח הגדול במדינה.

נחליאל ישוב קהילתי של פועלי אגודת ישראל

עם התחלת איכלוס ישוב הקבע אנו ממשיכים לקלוט משפחות בעלות רקע תורני לאומי.

יום פתוח לקליטת משפחות
יערך ביום חמישי, ב' דחול המועד פסח.

בדבר פרטים טל. 08־248801 – מזכירות 08־261333 בערב לשלמה.

בס"ד

בואו לבקר בפסח

במעלה לבונה

כפר קהילתי דתי בשומרון

הקליטה בעיצומה

בדבר פרטים: 02–244892 ועדת קליטה. אוטובוסים מתחנה מרכזית בירושלים, כפר־סבא ונתניה: 474, 473, 955, 76, 78.

חג שמח ולהתראות

ספרית מעריב

לקרוא את ההגדה של פסח ??
תן לילדים לנגן אותה...

חדש

הגדה מנגנת לפסח

בצירוף „פסנתר לנגינת השירים"
כל קליד צליל שונה
לפי הצבעים המאויירים

הוצאת פרלוק/ שפירא, ספרית מעריב

בקש אותה כבר עכשיו בחנויות ובספריות מעריב
תל־אביב, דרך פ"ת 72 א'
חיפה, בן־יהודה 29
באר־שבע, קק"ל 90

ספרים מבית טוב ספרית מעריב

מועדון מטיילי מעריב

יום טיול

למערות בר־כוכבא באמציה ולמוזיאון הבדווי בקיבוץ להב

תאריכי יציאה: 11.4, 16.4

פרטים: „מועדון מטיילי מעריב", 03־439207

למכירה
מפעל רווחי בתחום החלפים לרכב
(פלסטיק ומתכת)
השקעה נדרשת –.$2,000,000
ת.ד. 14103, ת"א 61140

עיריית ירושלים

פרסי ירושלים לשנת העשרים לאחוד העיר

עיריית ירושלים מתכבדת להכריז על הפרסים הבאים:
א. פרס לספרות תורנית ע"ש הרב עוזיאל זצ"ל.
ב. פרס לאזרחות טובה ע"ש משפחת גולדשטיין.
ג. פרס למחקר ארכיאולוגי על ירושלים.
ד. פרס לציור ופסל ע"ש א. ארדון ז"ל
ה. פרס לספרות יפה ע"ש ש"י עגנון ז"ל
ו. פרס לקידום הבניה בירושלים ע"ש י. פרחון ז"ל.

תאריך סופי להגשת מועמדים: יום שישי כ"ג באייר תשמ"ז 22.5.87

פרטים נוספים ורשות – במחלקה לתרבות של עירית ירושלים רח' יפו 2 טל' 02־226210

עכשיו יותר מתמיד – חסוך במים!

מעתה בכל חנויות התקליטים -

כתיבה במכונה תלמדו ב־12 שעות בשיטה עיוורת
בי"ס למסחר „ריבוק" ת"א, ריינס 85, ☎ 281985

רשות מרכזית לקניות גומלין
משרד המסחר והתעשיה

משרדי הרשות יהיו סגורים בפסח בין 13 – 20 באפריל

במקרים דחופים לפנות טלפונית: לצבי אלון 03־472692
סיגלית שידלובסקי 03־9365261

הכנסת

מהכנסת מבקשים להודיע לציבור הרחב

שבחול המועד פסח יהיה משכן הכנסת סגור

ולא יתקיימו סיורים

להשכרה
במפרץ חיפה
3½ דונם חזיתי

כולל: סככה, מחסנים, משרדים, מים, חשמל וטלפון.
לפנות טל. 04־256943, 04־720877, 08־411394

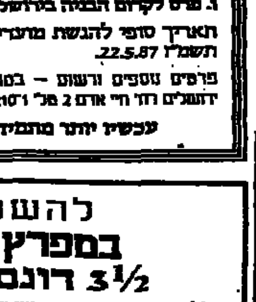

הכל נשאר במשפחה...

דרך אמינה, מכובדת ופרטית להכיר בני זוג רציניים לנישואין

פנה/י לאלי שלוש שדכן משפחתי, פרטי, אמין, בעל קשרים ומאגר נכבדים/ות אקדמאים ומשכילים.
לשרותך בבית גם בשבת.
03־990507 – 991949

אוניברסיטת בר־אילן

מכרז מס' 140/87
למכירת חנות בבני־ברק

אוניברסיטת בר־אילן מציעה בזה למכירה חנות בשטח של 17 ממ"ר ברח' רבי טרפון 2 בני־ברק.
הצעות בכתב בצרוף שיק בנקאי או ערבות בנקאית בגובה 5% מערך ההצעה, יש לשים בתיבת המכרזים של האוניברסיטה חדר מס' 206 בבנין המנהלה.
המועד האחרון להגשת ההצעות הוא יום חמישי א' באייר תשמ"ז (30.4.87) בשעה 12.00.
אין האוניברסיטה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
הערה: תינתן אופציה לרכישת חנות סמוכה לצורך הגדלה.
• בדבר פרטים נוספים ניתן לפנות לב"כ האוניברסיטה:
עו"ד מנחם מיזליש, רח' רבי עקיבא 93 בני־ברק טלפון: 706654 – 795938 או טלפון באוניברסיטה: 718553.

מכאן من الاصل

هكذا من الاصل

המוסף היחיד בישראל שעובד בשבילך במשרה מלאה.

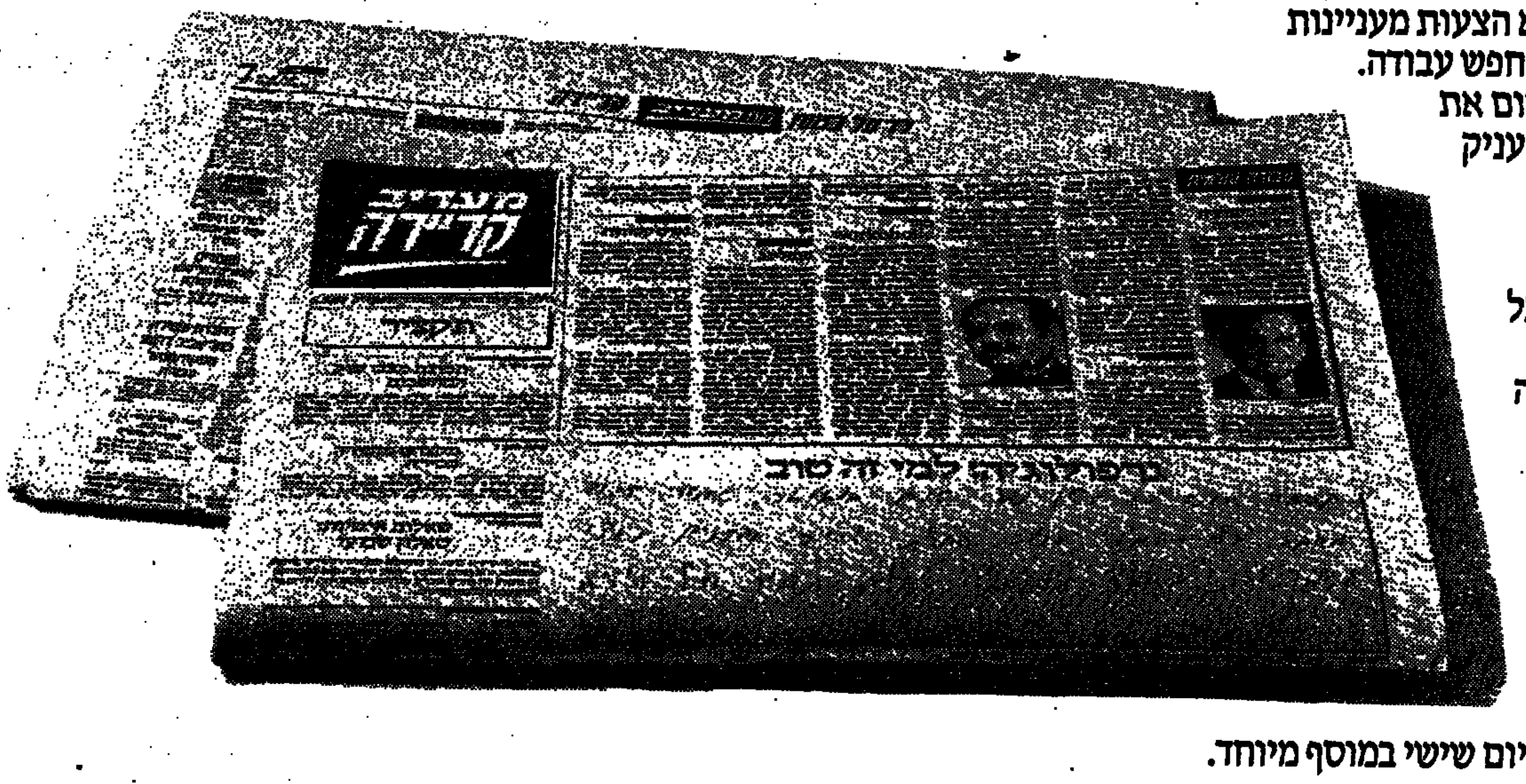

מהיום תוכל למצוא הצעות מעניינות יותר - אם אתה מחפש עבודה.
מעריב, המציע לך יום יום את הלוח הגדול במדינה, מעניק לך כעת כלי יעיל נוסף בחיפושי העבודה:
"מעריב קריירה" -
כל הצעות העבודה, בכל התחומים - ובסדר המאפשר לך למצוא מה שחיפשת בלי...
לעבוד קשה.
"מעריב קריירה" - כל מה שרצית לדעת על ניהול, היצע וביקוש, קידום, דיני-עבודה ועוד.
"מעריב קריירה" -
כל יום בלוח מעריב וביום שישי במוסף מיוחד.

כן, מעריב מקדיש עכשיו מוסף מיוחד לנושא מיוחד - הקידום האישי שלך. מהיום תוכל למצוא מקום עבודה טוב יותר, רק במקום אחד. "מעריב קריירה".
זהו שלב נוסף בכיוון של מעריב עכשיו - להעניק לך עיתון מלא עניין, תמציתי, נכון להיום, קריא, ממודד נכון ומעוצב באופן אטרקטיבי. כמו החשובים שבעיתוני העולם. כמו שאתה צריך.

מעריב עכשיו
כי מדברים על זה אחר כך

תקציר

רדיו/טלוויזיה

כתבה בעמ' 2

32 בסולם הסבל

דליה רביקוביץ על 2 משדרי רדיו שעסקו בענינם של ילדים בעלי תסמונת דאון ועל הממאנים להינתם – כתבה ביומן החדשות של הטלוויזיה על מובטלי יוקנעם ומפוני סיני.

תיאטרון/מופע

כתבה בעמ' 3

החתונה שלא היתה

שרית פוקס על מחזה של גוגול "שידוכים" העולה עכשיו על במת תיאטרון חיפה. הכלה מחוסרת עניין בחתונה והחתן מקווה לשינוי במעמדו.

מוסיקה

כתבה בעמ' 4

אילנית נשמת פרח מתפרע

יוסי חרסונסקי על אלבומה החדש של אילנית: הזמרת שעשתה את זה עכשיו לאט, בשקט בביטחה.

מן המגירה ומן המדף

כתבה בעמ' 7
שלום רוזנפלד על "אמנות במהפכה", ביאת המשיח וסודי בהחלט.

השחקנית שגילמה את סיפור חייה

מאת עירית שמגר

אי אפשר היה לא לתת לה את הפרס. תפקיד ראשון, חשיפה מיד־בית ובעצם סיפור החיים שלה על המסך. הוליווד, המאוהבת בדר־בה הזוהרת של עצמה, מתמוגגת בשביל מרלי מטלין. אוסקר לש־חקנית חרשת המגלמת אשה חרשת בסרט „בנים חורגים לאלוהים". שם היא זוכה בהכרה ובאהבה בזכות עקשנות, יופי ופקחות (שלה) ומסירות (שלו).

אז איך אפשר לא לחפש אותם הדברים גם במציאות? היא הפכה לחרשת עקב סיבוך של מחלת ילדות והיא בת שנה וחצי. בניגוד לשרה נגדבן מן המחזה היא יכולה לשמוע מעט בעזרת מכשיר שמי־עה והיא גם מדברת. מילדות היא מופיעה על הבמה. בת שמונה כבר הופיעה בתיאטרון חרשים אילמים בעיר הולדתה, שיקגו.

אחרי שגילמה את שרה בגירסה הבימתית של המחזה, גילה אותה צייד כשרונות חרוץ וביקש ממנה לבוא ולהבחן בשביל הסרט. מאז כבר אין צורך לגלות אותה, אך עדיין היא בעמדת התגוננות: „אני קודם כל שחקנית, ורק אחר כך חרשת", אמרה עם קבלת האוסקר.

מאז שעשתה את „ילדים חורגים לאלוהים" היא חיה עם בן זוגה לסרט, השחקן המעולה ויליאם הרט. ויליאם, שלעולם אינו מתר־איין, ומרלי, שומרים על פרטיות ואינם חושפים את חייהם לציבור.

המחזה „ילדים חורגים לאלוהים" זיכה כבר את מחברו, מרק מדוף, בפרס הטוני לשנת 1980. הוא הוצג בברודוויי ובארץ (עם יהורם גאון והרקדנית החרשת־אילמת מ„קול ודממה" יולה). קל להבין את ההצלחה כי הדרמה כאן בהירה וברורה וסנטימנטלית.

מורה אידיאליסט וצעירה עקשנית

מורה חדש מגיע לבית ספר לחרשים. יש לו הרבה רעיונות טובים על איך צריך לעשות את הדברים נכון ומובן שהוא נתקל פה ושם בוותיקים ומנוסים ממנו שהתייאשו כבר מזמן מן החדשנות והמא־מץ. המבחן האמיתי לכוונות הנעלות יגיע כאשר יפגוש אותו מורה אידיאליסט באשה צעירה, יפה ועקשנית שאינה מתמוגגת מייד מכוונותיו הנאצלות.

ויליאם הארט, מורה עם רעיונות

מרלי מטלין, סיפור חייה

זו הפעם הראשונה ששחקנית חרשת מככבת בסרט הוליוודי ומגלמת חרשת. מרלי מטלין רוצה להמשיך להופיע בסרטים, לאו דווקא בתפקידי חרשים: „אני קודם כל שחקנית, אני מסוגלת לעשות הכל"

אבל אם לא מייד, אז כעבור חצי שעה, גם היא, מסתבר, מסוגלת להרגיש, לחוות, להשתנות. לעזרת הטקסט באו שני שחקנים מעו־לים, מרלי מטלין וויליאם הרט שאינו יכול להיות גרוע גם כשהוא בינוני, ועשותה עבודת בימוי נקיה למדי של רנדה היינס.

מבחינתה של הוליווד יש כאן חידוש. זו הפעם הראשונה ששחקנית חרשת עובדת בסרט הוליוודי ומגלמת חרשת. בסרטים קודמים, כמו „עושה הנפלאות" או „צייד בודד הוא הלב" כיכבו שחקנים שומעים שלמדו את שפת התנועות וקולות החרשים.

האם יהיה גם המשך לקריירה של מרלי מטלין? „תמיד היה לי תיאבון גדול לחיים. תמיד רציתי לעשות הכל. אני רוצה לטייל בכל ארה"ב, לבקר באירופה ובישראל. אני טיפוס מרדני, אוהבת לעשות דברים בדרכי. תמיד הייתי כזאת. פעם הייתי מלאת כעס, קצת כמו שרה נרמן בסרט, כעסתי על קיפוח החרשים, כעסתי על האפליה. היום מצאתי את מקומי. המשחק עזר לי המון. פירק את התיסכול שלי, ואת הכעס. למזלי, משפחתי עמדה לצדי, ולא שלחו אותי אף פעם למוסד נוסח זה המתואר בסרט. איני רואה שום סיבה מדוע לא אוכל להמשיך ולעבוד בסרטים. הייתי רוצה לעשות סדרות טלווי־זיה, לעבוד על הבמה ובקולנוע, לאו דווקא בנושאים הקשורים לחרשים. אני חושבת שאני מסוגלת לעשות הכל".

עלילות הזכרון והזמן

מאת עירית שמגר

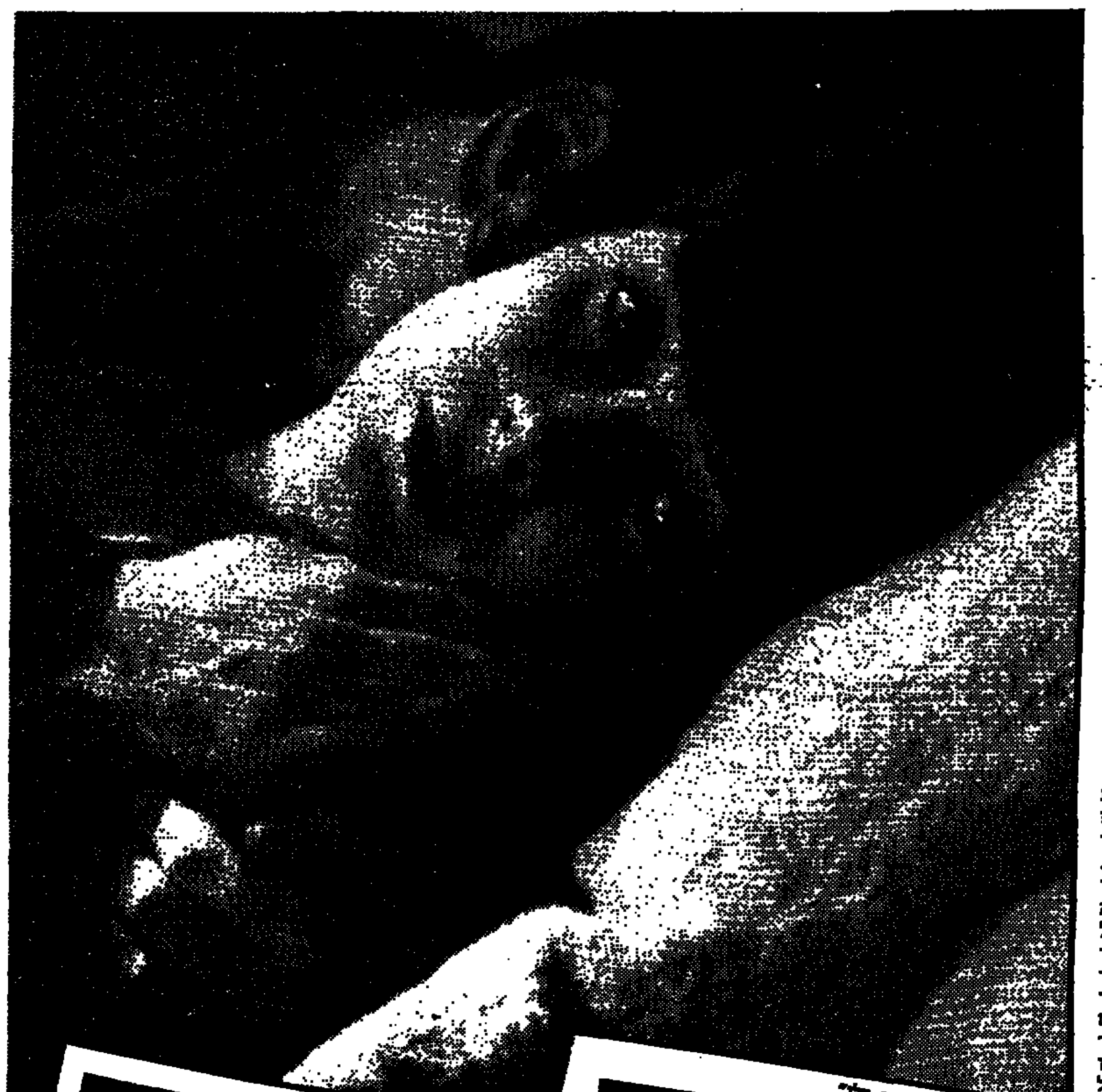

פני ארדן ואנדרה דיסוליה, „מלו"

פייר ארדיטי וסאבין אזמה ב„מלו"

אלן רנה מביים את אזמה ב„מלו"

אלן רנה הוא במאי קשה. קולנוע ייחוד אך לא אישי. דקדקני ואיטי. הבט עתידני והמציאות נבדקת אט אט. מבחינת ההשתייכות הדורית קל לסווגו עם אנשי „הגל החדש". כמותם הוא החל לעבוד בשנות החמישים, אך הוא מסרב להגדרות סגנוניות או חיפוש אידיאולוגי של קולנוע כזה או אחר.

המכון לתרבות צרפת עורך עכשו רטרוספקטיבה של כל יצירתו. סר־טים שאינם מוקרנים בדרך כלל: „אהבתיך", „המלחמה נגמרה", „התי־ים הם רומן", „הירושימה אהובתי", „רחוק מוויטנאם" ו„פרשת סטאר־ביסקי". רנה הוא במאי שיוצר מעט: תשעה סרטים בעשרים וחמש שנים. הנושאים שלו, ויותר מכך דרך הטיפול הכבד־הישירה בדברים, אינם מקלים על מפיקים להשקיע בסרטיו. מתנגדיו אף יאמרו כי יו־מרתו האינטלקטואלית יצרה נתק בינו לבין הקהל, מחשבתו נעלה יותר מביטויה בסרטיו. בהתחלה רצה להיות שחקן. אחר־כך הלך לל־מוד עריכה ולבסוף החל ליצור סרטים באופן פרטי. אם כן, אינדיווי־דואליסט מתחילת הדרך. שנו סרטי עלילה וכמה סרטים על ציירים. רנה הודה, כי עשה סרטים אלה כיוצר הבא להתבונן בעבודתו של יוצר אחר. הלך לעקוב אחר מקס ארנסט, לוסיאן קוטרד, הנס הרטונג ואחרים. עשה סרט על „גרניקה" של פיקסו, סרט על ואן גוך ועל גוגן. ואז, בשנות החמישים עשה את שני הסרטים שהקנו לו מוניטין מייד, „לילה וערפל" ו„זכרון העולם". סרטים צנומים אך מדקדקים ומע־מיקים להלוטין. ראשית סגנונו הייחודי ההזכם להלוטין של אלן רנה נקבע כאן. בשני אלה גם ביסס את הנושאים שילוו את כל סרטיו, זכרון וזמן. העתיד כמרכיב בזכרון, באמצעות המחשבה.

המכון לתרבות צרפת עורך רטרוספקטיבה של סרטי הבמאי אלן רנה. גם סרטו "מלו" עולה עכשיו על מסך הקולנוע שלנו

הדברים באים לידי ביטוי תוכני וסגנוני כאחד. הגישה הבידיונית שלו, השיטתיות שבה הוא מתבונן בגיבוריו אינה מצריכה השוואה ישירה בין בני אדם לעכברי מעבדה (כפי שעשה ב„הדוד שלי מאמרי־קה"). כל סרטיו של רנה הם בדיקה מעבדתית, קרירה וחסרת רחמים. הוא נקי מזדון (ומהומרה) ולכן אין חניגות רשעות בסרטיו. לרוב אין הוא מתנשא מעל גיבוריו וכך נותן להם הופעה של כבוד, אם לא חמלה ואהבה. העמדת הנושא המופשט במרכז היצירה הקנתה לו מעמד של אינטלקטואל. אין ספק שכך הוא, אך אין סרטיו מתוחכמים יותר מסרטיו של טריפו, למשל, או רוהמר, שאינם מעמידים אינטלקטואר־ליזם צרוף אלא מספרים סיפור. את „אהבתיך" כמו את „אשתקד במרי־ינבד" קל ביותר לנתח מן ההבט העתידני, בידיוני, וזו, אולי, גם הדרך לנהוג בהם בהגינות אחרת. שכן כמספר סיפור או מתעמק בד־מויותיו לא יעמוד רנה במבחן הצפיה הביקורתית. הגיבורים שלו מנותקים וסגורים. לרגשותיהם הוא מתייחס בשגרתיות די מוזרה אצל במאי כל כך מתוחכם.

מסורת של סופרים

במסורת הקולנוע הצרפתי הקלאסי הוא נשען על תסריטאים־סופרים, מרגריט דיראס („הירושימה"), אלן רוב גרייה („מריינבד") או חורחה [illegible] („מלו"). הוא מקפיד על עבודת שחקנים דקדקנית ועובד עם [illegible] לחוד על הדמות. לכל גיבור יש ביוגרפיה שלימה, ההולכת [illegible]ורה לפני שאנו פוגשים בו וכך ניתנת לשחקנים דמות שלימה [illegible]ה בעבודתם. יחד עם כל זאת, התוצאה על הבד היא לעולם [illegible]ל רנה". לא כוכבים, לא שחקנים (אף שעבד עם גדולים ומו־כשרים) מצליחים לעבור את רובד הרצינות, הכובד והמבט המרוחק שכופה רנה על סרטיו, מבטל את התבונות האנושיות ביותר: הומור וספונטאניות.

לכבוד הרטרוספקטיבה של סרטיו ראיין לק גרסטקורן את אלן רנה. אביטל ענבר תרגם את הראיון לעברית. רנה מתחיל בספרו על הסרט „הירושימה אהובתי". „השתוקקתי לעלילה בשתי מהירויות, כמו שי־מים של שני מסוקים, שמגיחים אותם תופפים זה על זה. לכל אחד משני המסוקים מהירות שונה לגמרי. בחיי היומיום כל אחת מפעולו־תינו מותנית על־ידי כל מה שחווינו. ילד קטן רואה יום אחד גחלת פחם לוחשת, הוא רוצה לקחת אותה בידו, ונכווה. בפעם הבאה ירחיק את ידו. כך קורה גם בתחושות הרגש שבחיינו, ואפשר להשתמש בכך במישור הדרמטי. הסרט מתארגן סביב לרעיון זה, שהוא מעורפל במקצת.

עניין אותי לעשות סרט שלא תהיה בו שיבה לאחור. שהמסקול ימ־צא תמיד בהווה, גם כשעל המסך רואים תמונות מן העבר. כמו כן, מעולם לא נראה דבר שהגיבור הראשי אינו רואה אותו בעיניו. המי־פוש הדרמטי היחיד שלי, כשאני עושה סרט, הוא למצוא את הצורה הסיפורית שתעניין את הצופה. שלא ייצא מן האולם. האימה הגדולה ביותר שלי היא שמא אני חוזר על אותו הסרט, משעמם את הצופים. זו הסיבה שכבר בשלב הראשון אני מנסה לשנות את הדברים אם אני רואה משהו שדומה לסרט שכבר ביימתי, אני מבקש מן התסריטאי לשנות את הסצינה, למצוא כיוון אחר".

„אני מפחד מאד לחזור על אותן התמונות, אותם אפקטים של עריכה. אולי זו הסיבה לכך שאני מחליף לעתים קרובות את התסריטאים שלי. כשצייר מצייר את קו הפנים לאחר שצייר קו של גבה, הוא יוצר זיקות בין שני הקווים. כך גם במוסיקה, כשמלחין מתן בפתיחה נוש־מת נושא, ואחר־כך חוזר עליה תוך שהוא משנה אותה, מרחיב מצמ־צם, מעבד אותה. גם אלו אנלוגיות. אני אכן סבור שסוג זה של זיקות הוא שיוצר את ההתרגשות כשמסתכלים בציור, מאזינים למוסיקה או קוראים שירה. צריך להפעט את הצופה".

הצופה יחליט מתי לצאת מהאולם

על „אשתקד במריינבד" אומר רנה: „מדובר בתחזואות בדרך של תוס־פות. באחת משיחותי עם רוב גרייה (בעל התסריט. ע.ש.) הצעתי שיד־מיין לעצמו את הסרט מוקרן ברציפות, ללא בוחרות כלל. כשיקבל הצופה את סך הרגשים שלו, יחליט בעצמו מתי לצאת מן האולם".

„רוב גרייה נתן לי יד חופשית בעריכה. יכולתי לחבר את החומר המצו־לם לפי הסדר שנראה לי. שמחנו לראות שב־95% שיחזרנו את המבנה הראשוני. לי הייתה זו הנבוה לכך שמחנו תוכנת כדי לפעול באורח מסויים, והלא־מודע מתבטא על פי כללים נתונים. יש שלש או ארבע פרשנויות שונות ל„אשתקד במריינבד". מיתוס המוות, המותיר שנת חיים אחת לאדם הנתון לשליטתו ובא לקרוא לה; מיתוס הכיבוש בדרך השיכנוע, כיצד משכנעים אשה שעליה לעזוב את בעלה או מאהבה וללכת אחריו; או פשוט מיתוס התשוקה ואי הוודאויות. מעו־לם אינך בטוח בראשה של איזו דמות אתה מצוי, ואני מקווה שתחור־שת הריתוק הזו נעימה".

סרטיו של רנה מורכבים במעט תמיד מכמה רבדי־זמן. „ישנו עבר שטורד את ההווה, כמו ב„הירושימה", „מריאנבד" או „מוריאל". לעי־תים זהו מסע בתוך הזמן כמו ב„אהבתיך, אהבתיך", רבדי־זמן שונים המפרים את דימיונו של הסופר ב„פרובידנס" או שלושת הגולים המר־כיבים את הסרט „החיים הם רומן". ועדיין לא עשיתי זאת כפי שאני רוצה לעשותו. כשאתה פועל, אינך פועל אך ורק מתוך מחשבה על העבר, אלא גם מדמה בנפשך את העתיד".

אהבה גנובה ומפגש תרבויות

„אהבה גנובה", סירטו החדש של משה מזרחי מנסה לערוך מה שנקרא „מיפגש תרבויות". משפחה ספרדית נכבדת ועשירה לעומת עולם הפוהך, זו חסר שורשים של גברים צעירים המשרתים כקייסים וכ־מצאים יום אחד פה ויום אחד שם.

העלילה שתולה בתוך מלחמת העולם השניה, כך שהמיפגש בין הקצר־ות הוא סביר. שני קייסים, אמריקני ובריטי, דויד ופיטר משרתים בחיל האוויר המלכותי ונמצאים זמנית בירושלים. רומל מתקרב והאו־וירה לחוצה ומעורערת. ברור כבר שכוחות חדשים מתחילים לזעזע את החברה שהיתה, אך גיבורי הדרמה עדיין אינם יודעים זאת.

בת למשפחה ספרדית שורשית ומלוכדת מתאהבת בגוי. שערוריה על רקע מלחמת העולם השניה בסרט „אהבה גנובה" של משה מזרחי

בשביל משפחה ספרדית שורשית אין בושה איומה יותר מן האפשרות שהבת תנשא לגוי. הבת, (כריסטינה היפה), מתאהבת בגוי. דיוויד אינו גוי „סתם", הוא בנו של כומר. הצעירה מבטלת את אירושיה לבן הדוד התמהר (מוני מושונוב) ומחליטה לחכות לאהבה היוצא להלחם במצ־רים. כמו בכל סרטי אהבה־מלחמה־פרידה יש הרבה דמעות, כאבי לב וגם שמיים אדומים בזריחה לפני שהאהוב ממריא מעבר לגבולות.

כריסטינה מרסילה ומוני מושונוב ב„אהבה גנובה"

מזרחי בנה את סרטו בסימטריה מושלמת. ספרדים מול גויים, משפחה שורשית, מלוכדת, עגולה וסגורה מול שני צעירים חופשיים, וגם שני זוגות. אחד (ענת עצמון ו...) נישא מהר ונפרד מהר והשני מתאהב, סובל ואולי אולי יתאחד בעתיד. הכל מדבר, כביכול, נגד האהבה הצעירה (במקור נקרא הסרט „אהבה צעירה למצח"). גם הבדל התרבוי־ות, גם המרחק והפרידה הצפויה. גם התנגדות ההורים („לא תהיי יותר הבת שלי", כך גם אמה ההיסטרית וגם אביה השקט של הילדה הסור־רת) וגם הדוגמא המפחידה של הזוג השני: יש לא די באהבה. השוני גדול מן הקשר והם נפרדים זמן קצר אחרי הנישואים השערורייתיים. בני־גוד לרב מלודרמות המלחמה מסוג זה, לא נופל אף מן הטייסים בקרב וסצינת מכתב־הבשורה־המרה נמנעת מן הצופה. הנשם לרוווחה באומ־נה שהתאהבים הצעירים והיפים אמנם יתאחדו בעתיד הקרוב, והאה־בה תפרח כאשר ידמו התותחים.

هكذا من الاصل

هكذا عن الاصل

דליה רביקוביץ

רדיוטלויזיה

32 בסולם הסבל

רדיו־דרמה ו"תעודה", שני משדרים ששודרו בזה אחר זה בשבת לפני הצהרים עסקו בעניינם של ילדים בעלי תסמונת דאון. המשדר האחד "הילד שמאחורי העיניים" מאת גאוה סמל הביא את סיפורו של ילד מונגולואידי מנקודת ראותה של האם, ואת החיבוטים והלבטים שהאם התייסרה בהם מאז קבלת הידיעה על מצבו של התינוק שנולד לה ועד להשתלבותו הגמורה של הילד בתוך משפחתו ובאופן מהוסס יותר גם בתוך החברה.

משדר התעודה בעריכת עמת פלג היה משולב באופן מעניין ביותר מחלק מוקדם שהוקלט לפני שתים עשרה שנה, בצירוף השלמות מן ההווה על התפתחותה של אשה חולת תסמונת דאון בשם רבקה'לה. כיום, לאחר שהתייתמה משני הוריה.

תמוה היה בעיני ששני המשדרים נסמכו זה אל זה והפכו בשל סמיכותם למעין שירותרום זוטא. אפילו היתה כוונה מפורשת להפיק תועלת מן המשדרים ולתרגם את האמפתיה שתתעורר במאזינים למעשים של עזרה, ספק אם הכמות אמנם הפכה הפעם לאיכות, ואם לא הצטברה לגודש המעיק על המאזין. מאידך גיסא אולי היו מאזינים שהעדיפו להאזין לשני המשדרים ברציפות, וריכוז החומר יש לו פנים לכאן ולכאן.

דרמת הרדיו "הילד שמאחורי העיניים" היתה תיאטרון קריאה מקצועי, קורקטי, ומבוצע בזהירות ובעדינות מפי אפי אשד, ועם זאת לא היתה הדרמה נקיה מגודש סנטימנטלי, ומן הסמלים המוקצנים שאנחנו מוצאים בספרות מגויסת.

הילד המפגר הוצג כיצור שהצד השני של נכותו מתבטא בתכונה של קדושה. אמירותיו ואבחנותיו נבעו מתוך אינטואיציות עמוקות בהרבה משל ילד נורמלי, ולסלחנותו שאין לה גבולות העמידה אותו לא הרחק ממדרגתו של אחד מגיבורי דוסטוייבסקי שרוח אלוהים דוברת מגרונו.

דמות אלוהית שניה במחזה היתה סבתא קשישה, שוכנת בית אבות, שבטובה וחמלתה האינסופית כיסתה על חסרונותיה של האם הגיבורה.

מבחינה ספרותית "הילד שמאחורי העיניים" לא היה יצירת מופת, אבל היה זה מחזה שפעל את פעולתו והציג באופן עקבי את הילד הפגוע ואת מאמצי אמו לגדל אותו כבן לגיטימי, באור חיובי ומעורר הזדהות, אולי בשירות המטרה היה גם צורך בסמלים העממיים והסניטמנטליים ובהגזמות. דרמות מסוג זה אין לשפוט רק על פי נקיון הספרותי, אלא גם על פי יכולתן לפנות אל שכבות אוכלוסיה רחבות ולא הומוגניות.

אבל אם לפעמים תקצר היד האוחזת בעט, החיים הפעם גוללו לפנינו את יצירת האמנות האמיתית בצורת סיפורה האותנטי של רבקה'לה, ילדה נצחית בת שלושים ושש, שהתייתמה מזוג הורים מסור ואוהב ונאספה על ידי קרובי משפחה.

סיפורה של רבק'לה שלא היו בו קדושים ורשעים היה הדרמה האמיתית שבה צורכי הקיום הלגיטימיים של בני אדם שונים עומדים בסתירה אלה לאלה.

קרובת המשפחה שאספה לביתה את רבק'לה נשמעה עמוסה רגשי אשמה גם לגבי ילדיה שלה, שנוכחותה של רבקה'לה מכבידה עליהם ומביכה אותם, וגם לגבי רבקה'לה עצמה שאינה זוכה לכל הסיוע שהיא זקוקה לו.

רבקה'לה פוטרה מעבודתה המוגנת בבית רחולים בבאר שבע והיא נמצאת כיום במצב שבו קירות עולמה הולכים וצרים עליה. היא חסרת תעסוקה וקיומה הופך להיות חסר תכלית, ואינו אלא העברת זמן נטולת ארועים.

שוב ושוב השתמעה מתוך הסיפור האשמה, שלא נאמרה בו במפורש, שהחברה אינה לוקחת כל חלק מהקלת סבלם של אנשים חריגים ופגועים, והמדובר לא בשיקום מרחיק לכת כי אם במחוות קלות בלבד. רבק'לה היא יושבת בית מאונס, אך ורק משום שאין מי שיסיע אותה לעבודה. הדברים אינם חדשים, ונראה שגם אם ייאמרו שוב ושוב לא יגרמו להתעוררות בלבבות. לא לחינם דורגה ישראל במקום השלושים ושנים בסולם הסבל האנושי ומיעוט האושר, השכיחות הגבוהה של ילדים חריגים המידפקים על דלתות אטומות, ושחקים בין משרד ממשלתי דל תקציב ועתיר פקידים לבין משרד ממשלתי אחר הדומה לו בדיוק, היא חלק מנורמה כללית של חוסר חמלה וחוסר ערבות הדדית.

ממאנים להינחם

ב"השבוע" יומן ארועים, מבזק המגלה כיום עירומת חברתית שלא ידענוה מזה שנים, היינו עדים שוב לתרדה הפוקדת ישוב זעיר, הפעם יוקנעם, כאשר אחד ממקורות פרנסתו העיקריים נלקח ממנו, והכוונה לבית החרושת סולתם שהיקף הייצור בו הולך ומצטמצם בשל מיעוט הזמנות. הסצנריו במקרים כאלה חוזר על עצמו. מועצת הפועלים או ועד העובדים מכנסים עצרת מחאה כנגד הפיטורים.

נשים עם תינוקות בזרועותיהם דומעות מול המצלמה. הגברים אובדי עצות. מי שבקי בהווי הישראלי יודע שרוב פעולות המחאה וההתנגדות לא יועילו אם לא יעמוד מאחוריהם כוח פוליטי, פיני גרוב שהצטלם עם מזכיר ההסתדרות לפני הבחירות להסתדרות מבלי להשיג מן המזכיר התחייבות מפורשת למד עד מהרה לדעת מה ערכם של תצלומים ישנים.

וסמוך לסוף המהדורה סיפורה של טרגדיה ישראלית נוספת, כתבתו של מנחם הדר על מפוני סיני.

למען האמת עלי לומר שברוח השיר על היאחזות הנח"ל בסיני אני ממש שפשפתי את עיני למראה שמו של מנחם הדר החותם על הכתבה.

הכתבה היתה כולה נהי בכי תמרורים על גורלם המר של מפוני סיני מקץ חמש שנים לפינוי חבל ימית. מתוך הכתבה עלה שאיש מן המפונים לא היכה שורש במקומו החדש בארץ ישראל. כולם העידו ש"משהו מת בכל בנו". "הרוב הפסידו". מספר הגירושין הרקיע לשמים, וזאת בנוסף לקשיים הביורוקראטיים שבהם נתקלו חלק מן המפונים, ואשר היו הקטע היחיד במסכת הסבל שעוררה בי אמון מלא.

ההתייחסות אל פינוי חבל ימית כאל טראומה, שאין ממנה תקומה מעוררת תמיהה לגבי אובדן חוש הפרופורציה, וספק לגבי הכוונה שמאחורי הדברים. ביטוי כמו "משפחות העקורים משלמות מחיר כבד" היה מתאים לתיאור גורלם של העקורים באירופה, שהמתינו שנים במחנות פליטים, במצב של חוסר אונים וחוסר ודאות קיצונית. האם גם מפוני סיני לעקורים ייחשבו? בין כל גיבורי הכתבה לא נמצא אחד משוקם ומרוצה בחלקו. הכל מתהלכים כסהרורים, מזכרת חיה לעוול מרחץ שנעשה להם, אינם מוצאים את מקומם ואינם מוצאים דבר להאמין בו. וכל הטרגדיה הנוראה הזאת מתרחשת בארץ, שבה ניצולי שואה הצליחו לשקם את חייהם מי ברב ומי במעט. בארץ שרוב אוכלוסיה הגיעו בגלי עליה המוניות ועברו על בשרם את כל חבלי הקליטה, בחוסר כל, בחוסר שפה, ללא שילומים ופיצויים וללא אפיקים ראשוניים של התמצאות. כל אלה מצאו בארץ את ביתם, רק מפוני סיני אינם מוצאים מנוח ואין מרפא לכאבם.

בסבל האנושי אין להקל ראש ומי שמעיד על עצמו שעבר טראומה יש להאמין לו, ועם זאת נראה לי שעל פי כל מד לכאב וסבל, קשה יותר להיות מובטל אחד ביוקנעם מאשר עשרה מפונים מחבל ימית.

מנחם תלמי

כותר הלילה

זונות מימין, זימרה משמאל

גבי ברלין, טרובדור של שירי עם בחוף הים

לשיר, לשיר. לשבת בצפיפות, דחוקים זה אצל זה. לחוש את הקשר הסמוי, את לפיתת החבל המיוחד הזה, שסיביו עשויים לחנים ומלות־שיר ולהכרך בו לצוותא־אחת.

מאוחר בלילה, אצל אהרון, בחוף תל־ברוך. במיבנה השטוח, הרובץ על החול. המקום, שמחלונותיו רואים את הים הסוער לתוך הלילה, את רעמות הקצף המלבינות שלו, את אור הירח, הבוקע מפעם לפעם מתוך גדש העננים. רוח בחוץ. תיקתוק של גנרטור המספק אור למקום הזה. צינת לילה של שלהי החורף. שולי הלא־כלום של הגבול המוניציפאלי עם מבנה בודד הנדחק אל כתפי גבעת כורכר ומשטח עצמו על מצע החול. ובפנים, ב"מקום בחוץ", חם ורחשני וריח כבד של טיגון דגים, המצטמצת יין ועשן סיגריות. בית מרזח ישראלי שבו מטביעים את היגון השמחה יותר בשירה מאשר ביין. שירי מולדת עם ברבוניים מטוגנים. ריח של בירה עם ניחוח שירי ירדן. פעמיים חומוס עם פעם אחת רצופה של גיטרה.

כל יום רביעי בערב אל תוך הלילה. קיץ וחורף, שנים, בלי ליאות, בלי עייפות חומר. הקהל רוצה חומוס וברבוניים וזימרה, עמוק עמוק אל תוך הלילה. הקהל רוצה צוותא חמימה והוא נוהר לכאן בקביעות. אתה יכול להזמין שולחן. ישמרו לך אותו עד עשר בערב. אחר כך, האל גדול. אם תצליח אז להדחק פנימה, בעמידה על רגל אחת, תוכל להודות לו.

כל יום רביעי שר גבי ברלין עם ה"גרופיס" שלו שירי עם בחוף תל־ברוך. לא בדקנו מה המצב אצל הזונות לא הרחק משם, אבל ב"מקום בחוץ" לא היה מקום

לפני שבועות אחדים, בליל הגשם הגדול, נסענו לשם. לא הזמנו מקום כי חשבנו שרק משוגעים יבואו בחצות לילה חורפי זועם אל הצוק שתוך הרוחות והגשם. הכביש הצר המתעקל היה גדוש אורות רכב. ליד מגרש החניה הגדול התפצלו האורות. ימינה פנו הבאים אל הפרוצות, תורף הצינה ואימת האיידס. שמאלה פנו הבאים אל השירה. דו־קיום בשלום של זונות וזמרה. אלה עוסקים בזה ואלה עוסקים בזה וממלכה אינה נוגעת בממלכה. ימינה הנאות־בשרים הפרוצה. שמאלה הנאות זימרה וצוותא, עמוק־עמוק אל תוך הלילה.

הרוח שורקת, הגשם הצליף והקהל הוסיף לזרום. אלה ימינה. ואלה שמאלה. לא ראינו מה המצב אצל ז'קלין וימימה ובלנקה ושושנה. אבל אצל אהרון, ב"מקום בחוץ", לא היה מקום בפנים. המסעדה־מסבאה המזמרת היתה מפוצצת. כולם שרו שם עם גבי ברלין משירי העליות הראשונות. אחר כך עברו לתקופות אחרות.

הכל התחיל מקיוסק קטן. לפני שחוף תל ברוך זוהם בנבזביל השפכים התל־אביבי. הסבא של אהרון, דייג שנצמד אל החוף הזה עוד בטרם קום המדינה, קיבל רשיון לפתוח שם קיוסק. עד היום עוסקים שם הנכדים בדייג ואת הקיוסק הקטן הפכו למזללת דגים. בלילות הקיץ החמים מתאסף שם קהל המונה כמעט אלף איש. בחורף, משום שאי אפשר לפרוש שמיכה ולשבת על החול, המספר מצטמצם. בחורף ובקיץ איש אחד, עם משקפיים וגיטרה ומיקרופון ואהבה לשיר העברי שר להם והם מצטרפים אליו, לעתים קרובות בערגה מתמוגגת.

איש אחד ושמו גבי ברלין. מהטרובדורים של הזמר העברי. בן 45, יליד תל־אביב. עיניים כחולות ושורשים ישראלים עמוקים. הדודה שלו, לאה ברלין, היא שייסדה לפני שנים רבות את בית ההבראה הצמחוני בגבעת־ברנר. מי שלא פגש אותה, אבל קרא את "יונה בחצר זרה" של משה שמיר מכיר אותה, את לאה ברלין, שהיתה דמות נודעת באותם ימים. מדי יום ו' היו אנשי שם עולים אליה לרגל, ביניהם מנהיגים נודעים, סופרים ואמנים וכן בני משפחתה הענפה, ששורשיה אצל חסידי חב"ד. שם, עם כניסת השבת, היו נשפי שירה בצוותא. לאה ברלין היתה פותחת את הערב בשיר המפורסם באותם ימים "שאבס" ומכאן ואילך היה הערב זורם אל תוך הלילה וכולו שירה והמיית־נפש. גבי החל משתתף בערבים אלה עוד בהיותו בן שלוש.

אביו של גבי היה עורך, יחד עם המלחין זעירא, ערבי שירה בחוצות הארץ. אמא של גבי היתה מורה לפסנתר. גבי הילד ניגן על כינור. רק לפני גיוסו לצה"ל עשה הכרה של ממש עם הגיטרה, אותה קיבל כמתנת גיוס מאחת מדודותיו הרבות. הוא החל פורט עליה ומזמר לעצמו. חבריו ליחידת התותחנים נסחפו אחריו, שרו עמו. שאול ביבר נקלע לבסיס, ראה, שמע ולקח את הבחור הצעיר עם הגיטרה והקול החם אל להקת השריון. אחרי שחרורו מצה"ל הלך גבי ברלין ללמוד ביולוגיה באוניברסיטת תל אביב. לפרנסתו החל שורך ערבי שירה, עם הגיטרה שנתנה לו הדודה. ומאז, מורה לביולוגיה ביום וזמר־עם מבוקש בלילה.

פעם בשבוע, בלילה שבין יום ד' ליום ה', הוא שם, מאחד בפנים, בפונדק־דופים שנקרא "מקום בחוץ". עם ה"גרופיס" שלו. עם התופעה המיוחדת הזו של קהל־לילה צעיר, המזוג עם יין ובירה וחומוס ודגים שירי עם וזימרה עברית, קהל המתרפק על שירי מולדת ומתמכר לשירי חסידים.

תל ברוך בלילה. ימינה אל הזנות. שמאלה אל השירה. והאל בשמים שומע את הקולות. מימין ומשמאל.

ומי בא בפסח? אליהו

סטופניק בנובמבר, באפריל יש אורטוריה.

...מופיע שם אחד אשכנזי, מנדלסון, עם האורטוריה של אליהו. את אורטוריה אתה מכיר? בטח עושה סטריפטיז...

מאת מנחם תלמי

(בפסטיבל תל־אביב למוסיקה ווקאלית, שייערך בפסח ביפו, תושמע האורטוריה אליהו של מנדלסון במועדון נובמבר. מן העתונות)

– תגיד, תבוא אתי בפסח לנובמבר?
– מנובמבר ביפו?
– איפה יש עוד נובמבר? רק ביפו.
– טייב, אז מה נותנים שם בפסח?
– לא יודע בדיוק. האבא של אשתי הביא הזמנה. קיבל בעירייה. לא הולך זה מועדוני לילה. אז הביא לי.
– סחתיין. אז מי אמרת מופיע שם?
– אחד אשכנזי. קוראים אותו מנדלסון.
– קוסם?
– אנא עארף. אולי קוסם, אולי קוקסינל.
– מופיע לבד?
– אנא עארף נסתכל מה כתוב בהזמנה. דווקא לא לבד. כתוב שמופיע עם אורטוריה של אליהו.
– אליהו מבת־ים?
– אנא עארף איזה אליהו.
– גם כן קוקסינל, אתה חושב?
– מי, מנדלסון?
– לא, אליהו.
– לא מכיר אותו.
– תגיד, את אורטוריה אתה מכיר? שמעת עליה משהו?
– וואללה, לא שמעתי. בטח עושה סטריפטיז. בשביל מה יביאו אותה למועדון נובמבר ביפו אם לא עושה סטריפטיז.
– אולי עושה ריקודי בטן?
– מי עושה ריקודי בטן?
– אורטוריה, החברה של אליהו.
– וואלאק, למה לדבר כל כך הרבה. הזמנה יש? יש. פסח מתקרב? מתקרב. אז נלך לראות. אולי יפול לנו שם האסימון על איזה אהול־מניוקי של סטריפטיז. אתה חושב שגם הקוקסינל הזה יעשה סטריפטיז?
– איזה קוקסינל?
– נו, שראיסטו, האשכנזי הזה, מנדלסון.
– אנא עארף. נלך בפסח, נראה בעיניים שלנו.

החתונה שלא היתה מעולם

מאת שרית פוקס

זו יכלה להיות קומדיה, אך זו טרגדיה שנושאה הוא איך לא מתחתנים לעולם למרות שנדמה כי רוצים בכך מאוד. גיבוריה הם מונומאניאקים, משוגעים לדבר אחד. לעצמם. „שידוכים" מאת המחזאי הרוסי ניקולאי גוגול – פאנטאזיונר מציאותי באופן מצחיק ומבהיל – חוזר לבמה הישראלית בפעם השלישית אל תיאטרון חיפה בבימויו של אילן תורן ובתרגומו החדש של יעקב בסר. הקומדיה מפיקה מצופיה צחוק עז על חבורת חתנים בפוטנציה, רפי רצון ושכל, מאוהבים בעצמם ואינם רואים את זולתם. דמויות לא מזוהות, קריקטורות, שאינן דומות לכלום חוץ מאשר לעצמן.

חמישה חתנים עטים על כלה אחת בעווית של רצון נטול רגש. הכלה: פתיה כמו סוכריה ורודה, חסרת דיעה משל עצמה. החתנים בפוטנציה פונים לשדכנית לא כדי ליצור חלילה יחסי רעות, הדדיות, זיקה, עם אשת חלומותיהם, אלא כדי לעלות מסטטוס של רווק לסטטוס של נשוי שהוא נעלה יותר כידוע על פי אמות מידה חברותיות.

המחזה מתרחש כמעט כולו בסלון ביתה של הכלה המיועדת, לשם מגיעים בו־בזמן חמישה חתנים מיועדים. על הכלה הנבוכה, חסרת הדעת, לבחור את בחיר ליבה מבין אוסף הנלעגים שבעי הרצון. מהיותה חסרת אמות מידה היא מתקשה בכך, עד שמשרתו של החתן פודקולושין, קוצארוב, משתלט על דעתה ומשכנעה בסגולותיו הנעלות של אדונו: „אדם מקסים, איש פלא ממש". בקלות שלא תאומן, משתכנעת הכלה עד כמה התאהבה באיש הפלא. תהליך התאהבותה שם ללעג ולקלס את ההתאהבות המופיעה במוד זה כמין היפנוט עצמי, משהו היוצא מהכלה וחוזר אליה. בינה לבין עצמה. בוקע ממוח נפוח מקלישאות על התאהבויות בזק הפוקדות עלמות בבוא יומן הגורלי.

כדרכו של גוגול, אין במחזה אף דמות חיובית זולת הצחוק, שאותו הציג גוגול כדמות החיובית שלו. זהו צחוק המטהר אותנו מן החשד שאנו די דומים לאוסף השבלולים שלפנינו.

■ סגולות הולמות לבעלים

הכלה, אגאפיה, מחוסרת עניין בחתניה כבני אדם. בעיניה הם ליטרות בשר אפופות או בלתי אפופות סגולות הולמות לבעלים. יחסי אהבה אצל גוגול מעוצבים תמיד, במידה זו או אחרת, עיצוב סטרילי. על גוגול עצמו נכתב לא פעם שהיה א־מיני. על כל פנים לא נישא ולא ידוע על קשריו עם נשים. הנשים ביצירותיו מופיעות כתאוותניות מתעבות או כקדושות א־מיניות, זרות לחיים.

הכלה המתלבטת הזה באחד מקטעי המחזה המצחיקים במיוחד, כיצד תפורר את כל החתנים המוצעים, ותלכד את חלקיהם המוצלחים לגוש אדם מושלם על פי ציפיותיה: „כל כך קשה להחליט, אי אפשר לתאר. לו אפשר היה להצמיד את שפתי ניקנור איבאנוביץ, לאפו של איבן קוזמיץ, או לקחת משהו מהקלילות של באלטזרא בלטאזרוביץ ולהוסיף מעט מן השומן של איבן פאבלוביץ – הייתי יכולה להחליט בו במקום".

במחזה „שידוכים" של גוגול אין אף דמות חיובית. הכלה מחוסרת עניין בחתניה והחתן מקווה לשינוי במעמדו

פירוק האדם למרכיבים הנוטלים ממנו את אנושיותו, זכור מדבריו של גיבור חנוך לוין, הלוא הוא צ'רכס („שיץ"), והרוצה לדעת מהו אחד ממעיינות ההשראה של לוין ילך אצל גוגול. צ'רכס מתלונן על שעליו לשאת את האשה כולה, על כל חלקי גופה, בשעה ש„היא מלאה שאריות" שאין לו צורך בהן כגון הראש שלה האוכל ומסתכל ורוצה, או הידיים המתמטטות, כפות הרגליים, היבלות, בתי השחי וכו'. „שני שליש מהאשה פסולת. לקצץ ולזרוק". לוין קיבל מגוגול את אובססיית ההתחתנות של גיבוריו, הלהוטים להזדווג כמו שהאמבות מעוניינות להתחלק. ערב נישואיו מתייפח פופר, הגיבור הלויני („פופר") „על כל הזמן שלא הייתי נשוי". יכולת גיבורי גוגול ולוין להתאבל על אי היותם נשואים גדולה מיכולתם לשמוח שיהיו נשואים. החתנים המיועדים ב„שידוכים" מצטיינים בכך.

בכלל, גיבורי „שידוכים" אינם מצליחים להגדיר מדוע הם רוצים להתחתן. החתן הנקרא חביבתו (לגוגול יש חולשה לשמות משפחה מגוחכים) מגדיר נישואין כמשהו הגואל את הרווק ממזג אוויר לא נעים. הכלה המיועדת רואה בנישואין אנטי תיזה לחיים, פרידה מהם: „כל כך הרבה שנים ביליתי בשלווה ... חייתי ... חייתי ... ועכשיו, אין מה לעשות. צריך להתחתן", היא מתייפחת. משרתו של פודקולושין יודע להגדיר נישואין באמצעות מה שאין הם: „נישואין זה סיפור ש...זה לא כמו לקרוא לעגלון ולנסוע לאן שהוא".

■ הרגל הישן לא להיות נשוי

בדמותו הנרקיסיסטית של פודקולושין מתמצית עיקר הטרגדיה של הקומדיה. שש פעמים מצליח משרתו לגרור אותו לכלתו המיועדת ושש פעמים הוא בורח, שבוי בתבנית ההרגל הישן שלו לא להיות נשוי: „כל הזמן הייתי לא נשוי, ולפתע פתאום נשוי". כדי לעורר את אדונו להתמיד אשה חייב המשרת להעמיד מראה מול פני פודקולושין ולפתות אותו במחשבה שבנישואיו יצליח לשכפל את עצמו פעמים אחדות דרך ילדיו. לרגע חושש פודקולושין מנחת. בסלון הכלה מטה פודקולושין אוזן לדעות המושמעות על חטוטמת הכלה ומייד. מתכחש. לטעמו האישי. כל החתנים הם בעלי ציפיות שאינם נובעות מהכרה אלא ממישהו ששמע מישהו שאמר משהו על זה שכך צריך להיות. החתן אחד מתעקש שהכלה תדע צרפתית. הוא בעצמו אינו דובר שפה זו, אך ידוע לו שזו תבונה תרבותית נעלה. בני אדם מנותקים ממניעיהם במחזה בלהה זה. המשרת הדוחף את אדונו באובססיביות להתחתן אינו יודע למה הוא פועל כפי שהוא פועל. תוצאה מנותקת מסיבה: „השד יודע למה. לך תשאל את האדם למה הוא עושה מה".

■ פטריוטיות ונרקיסיזם

החתנים משמיעים בין השאר אמירות פטריוטיות. המולדת אינה נחלצת מראשם. פודקולושין סבור שנישואין הם לטובת המולדת. הלויטנט בדימוס אנוצ'קין המתרפק על זכרון ביקורו פעם בסיציליה מתפעל ומעורר התפעלות מן העובדה שבסיציליה לא מדברים רוסית אלא שפה אחרת. גוגול רומז כי פטריוטיות קרובה מהחומר הנרקיסיסטי של חסרי היכולת לאהוב: אהבת מולדת אובססיבית היא רצון להגדיל את האני, ולא להעניק או ליצור דיאלוג עם האהוב (ראה ספרו של דניס דה רוז'מון „אהבה בעולם המערבי").

זו היתה צריכה להיות טרגדיה אך זו קומדיה המבשרת באמצע המאה הקודמת את אובדן הצופן והקואורדינאציה של האבסורד. אנשים־צללים נדחקים לעלות בסולם ההיירארכיה כי בלי סטאטוס אין להם תחושת ממשות. אנשים שאפילו את בדידותם אינם מסוגלים לחוש כיאות. אומרים לא כלום ונדמה להם שאמרו המון (על הדיאלוג הטריוויאלי של גיבורי גוגול נכתב הרבה), מקובעים בשגרה מסיימה. המחזה מסתיים במקום בו החל: בלא כלום. התנועה היתה מדומה. תנועה עומדת. ריצת מרתון של הגיבורים סביב זנב עצמם. איש לא מתחתן. כבר אין למה לצפות ומתחילה הגלות.

יתומים בשולי חברה מנוכרת

מאת תלמה אדמון

במקרה אלה שני אחים מצפון פילדלפיה, אבל הם יכלו לגור במקום אחר. בכל מקום שורה היתמות. במחזה „יתומים", שיועלה בקרוב בבית ליסין, תחושת העזובה חשופה על הבמה. היא מקובעת בעובדות. שני אחים, טריט ופיליפ, יתומים מאם, נטושים מזה שנים על־ידי אביהם, חיים בשוליים הפליליים של חברה מנוכרת. אין צורך בביקוש קדחתני אחר סמלים ורעיונות ניסתרים. לייל קסלר, שחקן ומחזאי אמריקני, כתב מחזה מובנה, סימטרי, שאינו ניזקק לפרשנויות יתרות.

הבימוי של אילן אלדד לא הוסיף נופך של צעיפי רמיזות. דרך העמדת המחזה מעוררת הרבה אסוציאציות קולנועיות. מה שקורה, הוא המתרחש. והצופה רואה ומרגיש. לא מחזה פוליטי לפנינו, לא הכרזה חברתית מורה. הדברים ייקלטו על מישור החוויה המידהה הכרוכה, לעתים, בהולת דמעה.

„יתומים תמיד יורקים דם, יתומים תמיד מפגרים"

השחקן, אומר אלדד, הוא הגורם המכריע בתיאטרון, מבחינתי: כל השאר בא לשרת אותו. אלדד בחר לו שלושה שחקנים, שהוא שואב מתוכם רגשות במלוא הנפח. בן לוין, בתפקיד האח הצעיר, מבצע תפקיד תיאטרולי ראשון לאחר שחרורו מתיאטרון צה"ל. לפני זה הופיע בסרט „נגוע". דליק וליניץ רואה בתפקיד האח הבוגר את האתגר המעניין ביותר, שניקרה בדרכו הבימתית. מכרם חורי, בתפקיד האורח המבוגר שנכנס לחייהם, הוא שחקן עסוק מאוד בתיאטרון חיפה. אילן אלדד רצה רק בו לתפקיד האבהי של הרולד. „חיפשתי מישהו שיתן חום, ואנושיות, ויחס". הוא מצא. מצרה כאן סדנת רגשות מרתקת, אולי מתוקף ההרכב האנושי שלה. „על הליהוק", אומר אלדד, „עבדתי יותר מאשר על החזרות".

„יתומים תמיד רעבים", אומר הרולד, גם הוא יתום. „יתומים תמיד יורקים דם, יתומים תמיד מפגרים". מהבחינה הזאת, היתמות היא תכונה מולדת, שאי אפשר לנער אותה מן האישיות המתפתחת. גם גבר מבוגר, שראה כבר הרבה בחייו, קורא לאמא בחלום השקרות המטאייט של. מי שגדל בילדיתומים כמו הרולד, מי שמכר עתונים בלילות חורף מקפיאים בשיקאגו, או מי שגדל בשכונת עוני עזובה בפילדלפיה, כמו טריט ופיליפ. אין לו מוצא. לכן, אם תירצו, גם מסר חברתי יהיה כאן.

מימין לשמאל: בן לוין, דליק וליניץ ומכרם חורי.

הרולד מבקש אחר „הילדים ללא מוצא", אחיו לגדול, בכל פינה שהוא נימלט אליה. המחזה כולו עוסק בהימלטות של בני אדם ממציאות חייהם הרעה. זו החיצונית, המומשת בדירה דהויה, נטושה מחום ורגשות, וגם מהמציאות הפנימית, לפחות ההרדות. המחזה מפרט את דרכי הבריחה של שלושה גברים בודדים, שהמגעים ביניהם מספקים להם, בסיכומו של דבר, את המיפלט היחיד.

דליק וליניץ, צבר קודן רעננות פיזית וחברות אמינה בתוכניות נוער בטלוויזיה, נדרש הפעם לדלות חומרים משכבות עומק. הוא לא משחק את עצמו, כפי שהורגל בתיאטרון של גלה צ'לטון. גם טוליפ, כלב מאבן המציל מכל מיני מבוכות, אינו לידו על הבמה הזאת. הפושש האמריקני בג'ינס המהוה, שערו משוך לאחור בבריליאנטין, אינו נישאר דמות מוחצנת, אלימה. וליניץ עובר תהליך שכולו הבסת הקליפה החיצונית. כצפוי, הגינונים הוולגאריים שלו, המלים הגסות, הסאדיזם שהוא מפעיל על אחיו הצעיר במחזה, אינם אלא שריון מאומץ של מי שמתבוש לגשר תיו. זהו חלק מן המשוואה המונוטונית של פיה בני המחזה. גיבוריו עוברים תהליכים מקצה לקצה, והם מתחלפים ביניהם בבוני הדרך עד שהם נפגשים כולם ברגע המוות, שהוא רגע הקתרזיס, שהוא מקסימום ההצלה שמישהו יכול לזכות בה.

■ חוויה נדירה ומשחררת

אומגל, מספר דליק, עשינו שני ראנים. בראשון הייתי צריך להרוג בדמיוני את כל יקירי, כדי להגיע לבכי של הסוף. בראן השני הייתי להלוטין טריט. לא הייתי זקוק לשום חומרים מבחוץ. זאת היתה חוויה נעימה, נדירה, משחררת.

אם השחרור של הבכור נעשה פנימה, לכיוון מעיין הבכי הכלוא בתוכו, האח הצעיר, פיליפ, משתחרר החוצה, אל הרחוב. כל חייו הוא מסתתר בארון, מתחבק בריח מעיליה של אימו המתה. טריט מקבע את ההסתגרות של פיליפ. האיום של העולם החיצוני, שאינו מכיר ביתומיו, מועצם על־ידי האח הבוגר, שכל מגעיו עם האנושות מסתכמים בעסקי שוד קטנים ואלימים.

■ השיבה אל הרחם

טריט רוצה את פיליפ בבית, כשסר ערבות מחמיו, לאפשרות השיבה אל הרחם. ופיליפ פורץ את הרחם הכפוי. מה שהרולד חולל בטריט, חולל גם בו. פיליפ לא נזקק אלא למפתחות פרקטיים פעוטים, כדי לתפקד כאדם עצמאי. הרולד קונה לו מוקסינים במקום נעלי השרוכים שאינו מצליח לקשור. הרולד מעניק לו מפה של פילדלפיה, כדי שימצא את דרכו הביתה. הרולד תוקע לידיו אסימון של רכבת תחתית ופיליפ, רעב להכרות עם ריח הלילה, עם העולם שבחוץ, שר עם קדימה. בן לוין, בתפקיד הזה, הוא נער טעון רגישויות, מלא מרץ נעורים, הבטוחה אנושיות לעתיד טוב יותר. סובביו בהצגה סבורים בלחש, שזוהי רק תחילת דרך לכישרון משחק גדול.

מי שגדל בשכונת עוני עזובה בפילדלפיה, כמו טריט ופיליפ, אין לו מוצא.

הוא מאלה שלא יתקלקלו כשיגדלו, אומר מכרם חורי, אבהי כמו במחזה. „יש לו פנים ידידותיות", אומר פיליפ, כשהוא מתבונן בהרולד הישן. הידידות של הרולד היא דרך החיפוש שלו אחר משפחה. „תן לי לתת לך עידוד", הוא חוזר ומבקש מכל אחד מהצעירים. הרצון שלו להעניק דגש היננו הבעת תחושת היתמות, בהיפך. הצופה מתוודע אל הדמות הבוגרת, המודעת. דווקא ברגע של הסרת מיגננות. טריט נודד אל תוך הדירה שיכור עשיר שפגש בבאר. מה צועק המבוגר מתוך תרדמת היין שלו „אמא!"

„סוף סוף, אתה נפגש עם מחזאי שיודע לכתוב על אנשים", אומר חורי. „לא שאני נגד פוליטיקה ותיאטרון חברתי, אבל בארץ לא יודעים לכתוב על אנשים. „יתומים" זה תיאטרון של דרמה אמיתית". אילן אלדד ביקש ממני: אל תעשה לי דמות. בהיקף הקאמרי האינטימי שנוצר, בעיסוק הקדחתני ברגשות היותר כואבים בתוכנו, גם מכרם נידרש להביא צער מתום. תמונת המוות של הרולד, תבעה ממנו לא לשכוח את מראה פניו של אביו ברגע מותו, ברצפבר האחרון.

אליקים ירון

ביקורת

„רקויאם למהפכה קטנה"
כתב וביים יצחק לאור
תיאטרון הקיבוץ (ב„צוותא")

מהפכה מבדרת את בניה

המהפכנים ב„צוותא". לא וירטואוזים.

למהפכנים של יצחק לאור אין אחיזה בעולם. כמהפכנים, המהפכה גדולה עליהם בכמה וכמה מספרים. חלומות של אימפוטנטים לשנות את העולם. מה אם כן ניתן להם לעשות? מסתבר שהם בסך הכל רוצים ילד. קצת אהבה. אבל גם לזה אין הם מסוגלים. אנשים חולים באמצע שנותיהם היפות. רק מדברים. מדברים ומדברים.

התיסכול הוא אמיתי. צ'כובי כמעט. אבל צ'כוב מציג בפנינו אנשים המרתקים אותנו גם בשעמום שלהם. המהפכנים של לאור, לעומת זאת, הם בקושי מריונטות בשהם חושפים את תיסכולם. אחרי רבע שעה נעשה המחזה מיותר. התיסכול של התיסכול נעשה שקוף מדי. המחזה מתפורר לרסיסים. כמה זמן אפשר לשחק בפרוזות, במחשבה שניה, אולי אפשר. שחקני תיאטרון הקיבוץ עושים זאת אפילו קרוב לשעתיים. השאלה האמיתית היא, כמה זמן אפשר לראות פרזות חלולות?

הכוונות היו טובות. בדף התוכניה אפילו מדובר על שני רבדים: על ממשות ועל בדיה. הצרה האמיתית של ההצגה, היא שאנף הממשות שבה איננו ממשי כלל. לשחקנים הטירונים של תיאטרון הקיבוץ אין כל כוח להעביר אלינו אפילו שמץ של אמינות אנושית.

על איזו ממשות מדובר כאן? והבדיה? אותם שחקנים שלא עלה בידיהם להעביר אלינו תחושה כלשהי של ממשות, משחקים לפתע בעולם של העמדת פנים. וזה באמת כבר עובר כל גבול. בשביל לעבור ממישור הממשות למישור הבדיה צריכים שחקנים וירטואוזים. או שמלכתחילה עושים תיאטרון בובות.

אבל כדי למנוע טעות: הכישלון הוא כפול. לא רק של השחקנים שהמשימה הזאת היא בפירוש לא לפי כוחם. גם של המחבר. וחלק זה הוא גם עצוב יותר. מפני שמן המחזה עולה כאב אמיתי ויש בו גם רגעים יפים. פה ושם משפט מבריק, או בעל עוצמה פיוטית של ממש, פה ושם רעיון יפה להפליא – ופה ושם אפילו הבריקה בימתית. אבל איך שהוא הולכות כל הכוונות הטובות לאיבוד בתוך העיסה הגדולה והארכנית הזאת. אולי היא מבדרת את בניה, המהפכה הזאת. אותי היא פשוט שעממה.

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

אילנית: נשמת פרח מתפרע

אילנית צילם סמי בן גד

מאת יוסי חרסונסקי

אילנית, לקראת העשור הרביעי שלה, מוציאה תקליט לאט, בשקט בביטחה. לוקחת את זמנה, לוקחת נשימה. השיר של רחל שפירא אומר: "את מוכנה לפגוש את רצונך". קצב פופ סולידי של מיק' הילד.

אילנית. פגישה עם רצונה. זהו חופש תנועה תוך ציפיה להפתעה נסתרת, התבהרות חדשה בגיל הזה. "אולי השנה תהיה לה עונה מוצלחת", היא שרה את רחל שפירא.

קפה תל־אביבי, אחרי תוכנית טלוויזיה, אחרי תוכנית רדיו, בדרך הביתה לכפר שמריהו. בערב ישדרו את קדם האירוויזיון. היא מאושרת שכבר אינה בתוך הקלחת הזו.

רחל שפירא מכתיבה לה מוטו חיים שירי עכשווי. "הפנינה" ללחן נורא-נורא צרפתי (גם במקורו) שעשה חסד עם הזמרת. אותה מגלה אצלה לפעמים קו מינורי-מלודי שיש בו מן הפאתטיות היפה. היא שרה: "מיום ליום אני עוברת/ מחברת תקופות שנה/ קורה שמכאב נוצרת פנינה". פנינה צרפתית-ישראלית שנשפכת כשמפניה תוססת.

שכנות מעבר לכביש

המנגינה הצרפתית מגיעה יחד עם אילנית מכפר שמריהו לשפיים. אילנית ושפירא הן שכנות. כפר העשירים ליד הכפר של הקיבוץ.

כמעט מעבר לכביש. אילנית קופצת אליה. מפטפטות. מההא והדא טווה רחל מילים לשירים לזמרות העירוניות. קולטת אותן, חודרת אל מתחת לעורן. קוראת מחשבות. משוררת פסיכולוגית. עובדת על מישור הבנה המשותף הנשי. רחל שפירא היא שכתבה לאילנית את היפים שבשירי הרפרטואר שלה - "נחמה", "שיר של יום חולין", "חלק בעולם" (נמצא בתקליט), "לילות לבנים".

התקליט נקרא "סרט שחור לבן". הזמרת מנסחת את הקונספציה: בין השורות קיימת חוויה של בריחה משיגרת המציאות אל החלום הרומנטי. המונוטוניות שבחיים של אדם מול מול הנשימה החדשה, המפגש עם הרצון והתחושה של פרח שנעור מעמקי הנשמה, שמתפרע ומדהים אותה (שימרית אור).

תחילתו של שינוי אצלה אילנית לא תהפוך מחר לזמרת רוקנ'רול, אבל היא כבר מקשיבה לפיטר גבריאל, קייט בוש ולגרייס סליק מ"ג'פרסון איירופלן". בדיקת כל טקסט חדש דרך הפריזמה שלה. בדיקת הזהות, רגישות לניואנס, לצירוף השירי. בתוך השקט שלה, אילנית בודקת ומתעניינת.

הייתי זמרת השנה שבע פעמים. אני לא יכולה לרוץ יותר, לא יכולה להופיע ערב ערב

כשדיברנו על האינטנסיוויות בקריירה של ירדנה ארזי, אמרה אילנית: "הייתי זמרת השנה 7 פעמים. אני לא יכולה לרוץ יותר, לא יכולה להופיע ערב ערב. הגעתי לשלב שהפרנסה לא לוחצת. אני בוחרת את ההלטורות ואת הנגנים, מחפשת מגע חם עם קהל. דברים השתנו בארץ.

קריירה בלי לחצים

זמרים יוצאים מהצוותאות ומגיעים להיכל התרבות. אני כבר עובדת על רעיון כזה. אולי זה יקרה בסוף השנה".

קריירה בלי לחצים מאז שהיא מגדלת את עמיחי (11.5) ומאז שנטלי בת ה-9 בבית. קריירה בלי לחץ זה לשבת עם קובי אושרת על מנגינות בלי להתחייב למועד יציאת התקליט. ב"סי.בי.אס", חברה חדשה, נתנו לה הרבה חופש. היא מתרגשת מהבית החדש, כבר שרה לו שיר הלל.

על עטיפת התקליט ש"סי.בי.אס" מוציאים לאילנית השבוע, נראית הזמרת באלומת אור על רקע מסך קולנוע ודיוקנאותיהם של המפרי בוגארט ואינגריד ברגמן בסרט "קזבלנקה". הגבול שבין חלום למציאות. השיר הוא של מתן כהן. אשה בודדה שיושבת בקולנוע וצופה בסרט. בסוף הסרט היא שוב לבדה עם עצמה אחרי שהתפקחה.

רומנטיקה. רוב התקליט הוא כזה. גם נורית הירש וגם קובי אושרת וגם המנגינות ששלמה צח הביא מפריס. אילנית רומנטית, נעימת קול רק לעיתים. החזקות נשמעת "חזקה" יותר כמתעוררת מאותו חלום. בשיר "כמעיין המתגבר" של שימרית אור ונורית הירש היא שרה בעוצמה: "יש בי איזה כוח/ שמוסיף לבקוע/ שורשים יכה ובסופה לא ישבר". גם השיר הזה הגיע לידיה אחרי שיחה עם החברה הטובה, נורית הירש. קובי אושרת אמר לה שהיא צריכה לצאת מתוך ה"ארצישראליות" שלה, להעיז לפרוץ החוצה, להיות יותר עכשווית. אפילו לצעוק.

8-6 הופעות לחודש. לא יותר. יש בעל שדואג לפרנסה. אחרי 20 שנות קריירה, מודעת אילנית, שהיא כבר אינה זמרת "חמה" או מכירה זהב לחברות תקליטים. כמה "בללייקות" יכולות להיות לזמרת, והיא הרי כבר לא רוצה לגעת בשירי מולדת דביקים, כי משהו קורה איתה, נוגעת בדברים שהיא חולמת עליהם. משהו שקורה איתה. ניחוח אביבי שמסחרר את הראש, פרח חדש שמתפרע בתוכה. אשה שלוקחת נשימה חדשה.

ביקורת

צבי לביא

פפה רומרו (גיטרה) בליווי תזמורת האקדמיה של סט. מרטין בניצוח סיר נוויל מרינר.

ביצוע וירטואוזי והקלטה מזוככת

שניים וחצי קונצ'רטים לגיטרה ולתזמורת, שלושה יהלומים ברפרטואר, בביצוע וירטואוזי של אחד מנושאי דוחו של אשף הגיטרה אנדריי סגוביה, אשר הטביע חותמו גם בשתיים מיצירות התקליט. רומרו פורט אותן, תרתי משמע, כך שהאוזן אינה מחמיצה אפילו את הנימה השולית ונסתרת, מבחינה בכל פרט מהמון העצים הפרחים והשיחים, מבלי להחמיץ את תמונת היער.

יצירתו של וילה-לובוס, המובילה בשלישיה, היא בסגנון אירופאי משאריות המאה הקודמת מתובל בניחוח שירי עם ברזילאיים. אנדריי סגוביה שיכנע את המלחין להוסיף קדנצה, שהיא פרק בפני עצמו, אשר הפך אותה מאפיזודה פנטסטית לקונצ'רטו. מהיצירה השמיימית הזאת נוחת המאזין בקונצ'רטו של קסטלנואבו-טדסקו ישר אל נשפי הריקודים בארמונות הבארוק האיטלקיים, אף כי הוא נכתב ב־1939 כמחווה פרידה מתבל טרסקנה לפני שהמלחין נאלץ לגלות לארה"ב.

סגוביה הוא שהעלה את היצירה על המפה בביצוע בבורה במונטבידיאו. ומכאן, נסיקה נוספת בפנטסיה של רודריגו שנכתבה במקורה ב־1963 לנבל. הגירסה שלפנינו היא בעיבודו של רומרו, לפי בקשת המלחין, ומוקלטת לראשונה. "לה גירלדה" הוא מגדל עתיק בקתדרלה של סביליה, מיפגש לאוהבים, אבל שני פרקי היצירה נשמעים כמו מחול של רוחות רפאים, גם במיקצב הפלאמנקו.

ההקלטה הדיגיטלית, מזוקקת ומזוככת, מחייבת את האמן לביצוע נקי ומדוייק, ומגרעתה בתוצאה הערוכה בתיחכום יתר, שמעמיד אותה על גבול הסינטטיות. עם זאת, חוויה לאוהבי הגיטרה הקלאסית שאינם מבורכים ברפרטואר מוקלט עשיר.

ביקורת

יוסי חרסונסקי

"נערת הרוק" תקליט של ריקי גל סי.בי.אס.

למה היא חיכתה עד עכשיו?

ריקי גל: זמרת מעולה

ההזדהות של ריקי גל עם "נערת הרוק" טוטאלית בצורה מפתיעה. האם יש במציאות המקומית "גרופית" כזו שמוכנה למכור גופה לפופסטאר? היא מגיעה עד הבאסה הרוקנ'רולי האמיתי.

אפיון ברוס ספרינגסטיני. קול חם מאד. זמרת-שחקנית שלוקחת לעצמה תפקיד תיאטרלי בכל שיר. יצחק לאור הלך על הסנסציוני. גל קנתה, כי זה אפטודייט. גם מריחואנה גם קוקאין, גם זיונים וכל השאר. סטריאוטיפ. אבל, כאמור, הביצוע.

אגב, יש בתקליט שיר ארוטי של נתן זך ("לא") שהצנזורה של רשת ג' לא תפסול (מרומז מדי). כל הלחנים והעיבודים של מתי כספי. גל בתקליט הזה לקחה כמעט כל לחן שלו והפכה אותו לרוקנ'רול.

האינטרפרטציות לא תמיד תואמות את רוח ותוכן השירים. "ליל שרב" לנתן זך, למשל. צריכים לקרוא את הטקסט כדי להבין שמדובר בהתגלמות הניכור של היות האדם הבודד. הביצועים התיאטרליים של גל לעיתים מסתירים יותר משהם מגלים. הקצב הפאנקי ב"פה ושם" לתלמה אליגון. סטיוי ונודדיות בעיבוד, אבל המסר נבלע בתוך הפוזה התיאטרלית.

בכלל הבחירה של גל בטקסטים מבולבלת, חסרת כיוון. מה עושה כאן שיר של תרצה אתר "מערבה מכאן"? העיבוד של כספי מצויין, מורכב, אבל השיר עצמו די לא שייך לכאן. לעומת זאת "ילד אסור, ילד מותר" הוא בחירה מצויינת, הגם שהסיפור הדכאוני טראגי על ילד נטול הורים שייך כבר לאיזו אופרטת רוק. ריקי נשמעת כל כך כואבת וסרקסטית, שאתה מאמין לה. צריך להמתין ל"חלומות ארוכים" כדי לקבל את ריקי גל בשלמות שלה. מגע רגשי נפלא עם הטקסט (מירי פיינגבויים). שיר אהבה תשוקה-ערגה לילד הישן במיטתו.

תקליט די מיוחד במיזוג של לחנים, קצבים והרמוניות כספיים ואווירה רוקנ'רולית. לא תמיד השידוך בין כספי לגל הוא משמים. יתכן שהיא היתה צריכה לגוון מוסיקלית, ומאידך להגיע לקו טקסטואלי מגובש יותר. מכל מקום, התקליט מאשר את מה שכבר ידענו, שזמרת מעולה כמוה לא היתה צריכה להמתין עד עכשיו כדי להגיע לתקליט ר א ש ו ן

הפרובוקציות שהעלו את הסמיתס

מאת אבי מורגנשטרן

מוריסי שר בקול מיוסר, כמעט מייבב, נוגע בעצבים הכי רגישים וכואבים

מה הסוד שעושה את הסמיתס? השירה הכנה מיוסרת של מוריסי? הפרובוקטיביות שבו, הלחנים של מאר? קשה לענות. אולי אחד מהם, אולי המכלול עושה את הכל.

לפני זמן קצר יצא אלבום חדש שנושא כמה סינגלים מוכרים ולצידם שירים שהתחבאו בצד ב'. אלבום אוסף. כדי לשמור על המומנטום. הסמיתס היא הלהקה הפופלארית ביותר כיום באנגליה לצד יו"2. בראש הלהקה עומד מוריסי. דמות שנויה במחלוקת שעורר הרבה פרובוקציות קטנות כלפי הממסד השמרני. מוריסי לא מתבייש להפריך על המלכה, על האצולה הבריטית וכל שאר הדברים הקדושים שהבריטים אוהבים להתעטף בתוכם. ואם זה לא מספיק, אז מוריסי הוא גם הומו גאה. בשביל האנגלים זה קצת יותר מדי. אבל הסמיתס הצליחו במאמץ ובהתמדה לעשות את זה. הסינגלים שלהם מטפסים לראשי מצעדי הפזמונים וגם השוק בארה"ב הולך ומתרחב. רק עניין של זמן עד שהם ילכו בעקבות יו"2.

"המלכה מתה, תסמכו עלי"

האלבום הקודם של הסמיתס נקרא "המלכה מתה": "המלכה מתה בחורים, אתם יכולים לסמוך עלי, המלכה מתה". שר מוריסי בעוקצנות. אבל המאפיין ביותר את השירה של מוריסי וחבריו היא העצבות. הקדרות. מוריסי בקול מיוסר כמעט מייבב נוגע בעצבים הכי רגישים וכואבים. טקסטים ללא עטיפות מגן שצובטים את הלב והרגשות. יותר מכל מבטא את המסר של הסמיתס השיר "אני יודע שזה נגמר". "הו אמא, אני מרגיש את הצער זוחל מעבר לראשי. וכשאני מטפס לתוך מיטה ריקה, הו מספיק צער. את מבינה, הים רוצה לקחת אותי, הסכין רוצה לחתוך אותי, האם את חושבת שתוכלי לעזור לי" ואז עובר מוריסי לתשובתה של האם: "אם אתה כל כך מצחיק אז למה אתה לבד הלילה, ואם אתה כל כך חכם, אז למה אתה לבד הלילה, ואם אתה כל כך מבדר, אז למה אתה לבד הלילה, ואם אתה כל כך יפה, אז למה אתה הולך לישון לבד. כיוון שהלילה הוא כמו כל לילה זו הסיבה שאתה כל כך בודד הלילה".

השפיץ של הלהקה כאמור הוא מוריסי והתמלילים שלו. את המוסיקה כותב הגיטריסט המצויין ג'וני מאר. עד לאלבום האחרון הוא הסתפק בצליל אקוסטי והתרכז יותר בגיטרת קצב. ב"המלכה מתה" הוא כבר החל לגעת במיתרים הרבה יותר לעומק. סולו קטן פה ושם. גונב את הפוקוס לכמה שניות ממוריסי. את הרכב הלהקה משלימים מיק ג'ויס בתופים ואנדי רארק בבס.

הסינגל הראשון של הסמיתס היה "יד בכפפה" בשנת 1983. כאילו הגיע משום מקום. הסמיתס החזירו את הצליל המלודי, הנעים. ריתם סקשן טבעי. בלי מכונת קצב, בלי אפקטים מתעלולים. העדיפו להתרכז בעיקר. זה לא היה קל במיוחד. מוריסי טיבל את השירים בבשר שחור ויפה. מיקס מחור. השירים של הסמיתס בתקופה הראשונית היו למעשה די דומים. האשימו אותם בבינוניות. היה חסר פלפל שיגרום לשירים לעשות את הפיצוץ האמיתי. הלהיט השני היה "אדם מקסים" בסוף 1983. השיר הראשון שהגיע ל־10 הגדולים היה "מה זה בעצם משנה"?. לאחר צאת האלבום הראשון שנקרא בפשטות "הסמיתס", יצר מוריסי את השואו הפרטי שלו בעתונות הבריטית. הוא דיבר על האהבות שלו, הבדידות, על אנשים שהוא מעריץ. ביניהם אסף את אוסקר ויילד, ג'ייסס דין, סנדי שואו. מסתבר שאחרי שנה מוריסי הבין שהעניין התקשורתי היה מעבר למימדים שהוא חזה. "אנשים ברחוב" אמר מוריסי "היו באים ושואלים אותי כמה אתה אומלל היום, האם אתה בודד, האם אתה חולה"?. שנת 1984 נפתחה בצפוי עם הבדידות האומללות בשירים "השמיים יודעים כמה אני אומלל" ו"ויליאם זה היה באמת כלום". באלבום השני היה כלול אחד השירים הכנים שכתב מוריסי "כמה קרוב הוא העכשיו": "סגרת את פיך, איך יכולת לומר, הלכתי על דברים בדרך השגויה, אני בן אדם וזקוק לאהבה, כמו כל אחד אחר".

האלבום השלישי היה "בשר הוא רצח" הציג על העטיפה תמונה של

הסמיתס: להיט רודף להיט

חייל ממלחמת וייטנאם. התוכן המוסיקלי המשיך את הקו האופייני של הסמיתס אבל הדגיש אותו הרבה יותר. כבר היה ברור שזו להקה חשובה שאי אפשר עוד להתעלם ממנה. הסמיתס הפכו לסמל של להקות האינדי שפרחו בלונדון. המסר שוב חזר על בדידות. בשיר הנושא לקול מכונת שחותכת פרה, שר מוריסי על רצח בעלי החיים כדי לספק את השומן של בני האדם. מוריסי כמובן הוא צמחוני. "האם אתה יודע איך חיות מתות, מי שומע כשחיות בוכות"? שאל מוריסי.

לאחר יציאת האלבום יצאה הלהקה לסיבוב הופעות בניו־יורק. על הבמה מוריסי היה גדול לא פחות. קשה לומר שארה"ב מחכה להם בזרועות פתוחות. באווירת הרייגניזם הדמגוגאית ששלטת בארה"ב קשה יהיה לנושאי הדגל של ההומוסקסואלים לתקוע יתד חזק מעבר לאוקיינוס. אבל מוריסי מלא בבטחון. כמו שהוא מפגין תמיד מול העיתונות. "תחילת הדרך היתה קשה מאד בשבילנו. לקח לנו הרבה זמן עד שהגענו להכרה. אבל היום אני מתחיל להרגיש את השינוי. המצב מוזר שאנשים התרגלו לכך שאנחנו נהיה בסביבה עד הרבה הרבה שנים". אומר מוריסי.

לאחרונה נפרצו שמועות שהסמיתס היו מתוכננים כלהקת החימום באחד מהופעי הפארק. אבל לבסוף התברר שלמפיקים שהסמיתס מספיק פופלארים כדי למלא בעצם, אולי לא את הפארק אבל בטח מועדונים תל־אביביים. שנת 1986, הביאה את הסמיתס לנקודת שיא. הרבה סינגלים. להיט רודף להיט. "פה גדול מכה שנית" (מוריסי על עצמו), "הנער עם קוץ בישבנו", "פאניקה" ("תלו את הדי־ג'יי") ועוד.

לא צריך להסתכן הרבה כדי לנחש שהאלבום הבא של הסמיתס יהיה מהר מאד בראש מצעדי המכירות הבריטים, ואם טיפ טיפה מזל ותיתכן גם סמל החירות יקבל את הסמיתס.

מי שמתבייש, שיבוא עם הילדים

פסטיוואל הצגות הילדים הראשון בישראל; לא קישקוש או מסכת חינוכית אלא דווקא השתוללות של חדשנות ואמנות. הכרטיסים נחטפים בכל זאת

פסטיוואל הצגות הילדים הראשון בישראל יוצא לדרך. 400 אירועים ב־4 ימים. מהם, 14 הצגות שנתפרו במיוחד לתחרות בתקציב של אביונים עם הרבה רוח התנדבות ויוזמה אמנותית חדשנית. תפרו לתחרות, אם כי איש אינו יודע עדיין מה יהיו מידותיה. לא רק טעם השופטים המקצועיים אינו ברור לגמרי. גם העדפותיהם של הילדים, שיבחרו בהצגה הזוכה בקלפי משלהם, הוא בבחינת נעלם.

מעולם לא נעשה בישראל מבצע כזה, עד שבא נועם סמל, מנכ"ל התיאטרון החיפאי, ובבלדזוריות האופיינית לו יזם במעט מהפך. פסטיוואל עבו לטף. מי אמר שהצגת ילדים צריכה להיות קישקוש מביך או מסכת חינוכית. היא יכולה להיות גם אמנותית ומקצועית.

לא שזו בשורה חדשה. התיאטרון לילדים ולנוער מקץ ניסה כזו כבר שנים ועל פי שרות ההצלחות שלו בעונה זו, המאמצים שלו זוכים גם להיענות. אבל בצד כתריסר הצגות באלה יש עוד עשרות (בחיפה ספרו בסקר המיקדמי, לפני הפסטיוואל, לא פחות מ־250), ולא כולן היו זוכות לפחות תשואות הביקורת כמו „נחמן" או לחיפות כמו „הפיצע ברחוב אהלך". אגב, התיאטרון לילדים ולנוער בא לחיפה עם שש מהצגותיו, והכרטיסים כמעט לכולן נמכרו שבועיים לפני מועד הפתיחה. ללמדך שלא תמיד יש קשר בין גישת המחנכים הדוגלים לבין טעם הילדים או דעת ההורים.

לבקיאים בענף ידוע: בדרך כלל, כאשר רוצים למכור הצגה לבתי הספר, צריך לתפור אותה לפי מידות המחנכים. ולא סתם המחנכים, אלא אותם יחידי סגולה, שההשגחה העירונית מינתה אותם לברור את התבן החי־נוכי מן המוץ. הרבה יותר קל למכור להם מסכת על חיי בן־גוריון, מאשר תיאטרון מבדר שהמסר החינוכי שלו אינו מוצב על פני הבמה באותיות אש עקיות. מפקחת עירונית אחת יכולה למור כרת על הצגה, אם „המסרים" שלה אינם ברורים לה דיים, ומאות בתי ספר לא יראו אותה. החדשנות, האמנות, ההעזה אינם במקרה זה אמצעים בדוקים להצלחה.

קורין אלאל כותבה את המוסיקה ל„סיפורי שום שיר".

בחיפה ישתולל דווקא החדשנות והאמנות, אם לשפוט לפי המעט שראיתי בשלבים העוברים של החזרות, בשבוע שעבר. את הגיבוי למגמה הזו, וגם את העזרה הכספית, נותנה העיריה שקיבלה את התמורה הראויה: היא תהיה החל מהשנה בירת הצגות הילדים. ד"ר מוטי פרי, מנהל מחלקת התרבות והחינוך העירונית הוא המנהל השני של הפסטיוואל. יו"ד הפסטיוואל, מיותר להוסיף, הוא ראש העיר, אריה גוראל, המגלה באחרונה מעורבות הולכת וגדלה בתיאטרון. הוא אף יוצא אתו למסעו באירופה בחודש הבא.

התוצאה: הצלחה. לפחות לפי מצב הקופה, נכון להיום, ארבעה ימים לפני הפתיחה הרשמית, תכננו למכור 30 אלף כרטיסים, וכבר עברו במכירה המוקדמת את המיכסה בכמה אלפים טובים. רחוב נורדאו הסמוך לתיאטרון, יהפך למדרחוב וגם שם יעלו הצגות. ירפיעו גושים, יפוזו פנטומימאים ויבהילו את הילדים עם בובות ענק. לטף מציעים גם קייטנה המשולבת בביקור בהצגת תיאטרון, ולבאים ממרחקים, עיסקת חבילה: סיורים בעיר, דיחוף ברכבל, ביקור במוזיאונים. מה שקוראים, לא רק חוויה אמנותית. גם אירוע תיירי.

הכל מרוצים, אפילו האמנים המתכוננים בימים אלה לקראת הופעים. ביקורתי בשלוש במות חזרות. בכמות זו כמובן לשון הגזמה. מדובר במועדונים מרופטים בשכונות בפאתי העיר. שי שורץ הזדמן לפני חודשים אחדים לבית הספר לאמנויות בתל־אביב, וכיוון שהוא מתמחה בסיפור סיפורים לילדים, נדרש לספר להם סיפור. לא היה לו שום סיפור בראש, ומה שעמד לו על קצה הלשון יצא החוצה. זו היתה חוויה חד־פעמית. הוא לא ידע מה יהיה אפילו המשפט הבא, שלא לדבר על התבנית הכללית של העלילה. נוצר סיפור חמוד ושמו „הסוד מן הבאר". העלילה מספרת על עיר נידחת בקצה המדבר. הלך מגיע אליה ומנבא כי הנסיך ימצא בבאר אוצר, שיתגלה עד מהרה כמפלצת מחרידה. הנבואה מתגשמת. המפלצת מתגלה כאוצר של כסף המשחית את הנתינים. אבל הסוף טוב, וגם מוסר ההשכל ברור. אפילו כמה רמזים אקטואליים לעידן השפע מצאתי. מדברים על ההצגה כעל אחת היצירות המבטיחות של הפסטיוואל, ואמנם היא מועלית ע"י ארבעה שחקנים בסגנון ייחודי של תיאטרון מסופר, שבו המציגים מופיעים בשלל דמויות תוך כדי סיפור העלילה. כולם גם יודעים לנגן, ומשמיעים צלילים, רחשים ומוסיקה תוך כדי תנועה ומשחק.

במועדון שכונתי אחר עוסקים שלושה שחקנים צעירים בחזרות על הצגתו של המחזאי והבמאי הצעיר אבי שחרון „האבר והזהבנית" סיפור עם רוסי מעובד לבמה. סמנית שובבה גונבת מן האבר את זרעוני. האברה לדמילה מסכימה לסכור לו עד זרעים בהקפה, אם יקח אותה לאשה. נפש האבר נקשרת בסמנונית, אבל הוא מוותר על האהבה למען הקדרה. גם זה מסר חינוכי אתמהה.

הצגה אחרת היא „פרעוש הלמה" בסגנון הקומדיה דל'ארטה, בבימוייה של ורדה קמל יהלום, עם צוות שחקנים שאחדים מהם ראויים בפסטיוואל עבו האחרון. זהו סיפורו של מלך מרושע האוסר לשאול שאלות, ומקבל את עונשו, גירוד נורא אוחז בבשרו. אפשר לרפא אותו רק אם שואלים וחוקרים לסיבת הגירוד. אבל הצנזורה הממלכתית אוסרת להציב סימני שאלה. הסיפור נשמע אולי קצת כבד, אבל דרך ההצגה קלילה והומוריסטית, רצופה פזמונים בהעמדה חמודה.

יש גם הצגה על פי סיפור של חנוך לוין בשם „מסע הדוד מקס", וגם יוני להב תרם את חלקו בקומדיה „אמא הסידה ואבא כרוב". בהצגה הזאת יסבירו לילדים איך הם באו לעולם בדרך מדעית ומדוייקת לחלוטין. לא אתפלא אם יהיו גם המוחשות. מי שחושש כי ישחיתו בה את נפש הנוער, שייזהר.

גילה אלמגור בהצגה שכתבה „הקיץ של אביה"

ההצגה המהפכנית ביותר בז'אנר מועלית על ידי חברי המרכז לתיאטרון עכו. „הנסיך הקטן" על פי ספרו של סנט מישל אכזופרי. המהפכנות היא בקונספציה. אם עד כה נתפסה הצגת ילדים כדרך מהירה להפיק רווחים, כאן מעמידים את הקונספציה על ראשה. עשרה שחקנים על הבמה. ורק עשרה צופים בקהל.

אז מי שחושב כי מדובר באיזה אירוע רזיסאי לטף, ייתכן שצפויה לו הפתעה בחיפה. אני מתכוון לאוהבי תיאטרון. נראה לי שהפסטיוואל הזה עשוי בהחלט להפתיע אותם. ואם הם מתביישים לבוא לבדם, שיגררו אתם לשם את הילד או את הבן של השכן.

יום העצמאות של מדינת הילדים

מאת אבי מורגנשטרן

מיקי פלד קצת מתרגש. אפילו למפיק ותיק ומנולח כמוהו יש רגעים קטנים של התרוממות רוח. מעבר לשיקולים פיננסיים ומקצועיים. השנה הוא חוגג עשור למדינת הילדים. במשרד המרווח שלו בתל־אביב יש תחושה של חמ"ל. יכול להיות שכך זה פועל ברוב ימות השנה. הפעם יש אופי חגיגי.

עשר שנים מריץ האמרגן מיקי פלד במתכונות שונות את מדינת הילדים, כמעט מסורת

הימים האלה, ימי עומס. מכינים את הפרטים האחרונים למדינה שתקום בקרוב בגני התערוכה בתל־אביב. על השולחן של פלד, בין קופסת סיגריות וכוס קפה, מצוי התרשים של המדינה. רגע לפני שיוקמו הביתנים ויהפכו לממלכה קטנה. 10 שנים פלד מחיה את מדינת הילדים. הוא אוהב דברים שתופסים יותר משנה. שרצים כמה שנים והופכים למושג בבידור המקומי.

פלד מעדיף לדבר יותר על מדינת הילדים. לא רק בגלל שזה מה שעומד כרגע על הפרק, ובודאי יעזור לקידום המכירות, אלא גם בגלל הפנטזיה. מדינה שנותנת לילד שבך לפרוח החוצה.

„בארץ עד שקמה מדינת הילדים היו 2 סוגי תרבות פנאי. אחת לראות אומן בהופעה וללכת הביתה והשניה לעשות גריל בפארק. מדינת הילדים נבנתה לפי מודלים בחו"ל. קהל שיוצא עם האמנים ומשתתף ביצירה. מתאפר, משחק, מתבדח משתולל. חוזר להיות ילד לכמה שעות. וכולנו בעצם ילדים" מדגיש פלד. השנה הראשונה של מדינת הילדים היתה במתכונת הזו. הרבה ליצנים פנטומימאים שהולכים בקהל ומצרפים אותו לחוויה. זה נמשך כמה שנים בהצלחה לא קטנה. שיהיה ברור, פלד הוא בפירוש לא פילנטרופ. נכון שמדינת הילדים מחזירה גם אותנו אל מחוזות ישנים אבל גם לכסף יש מה לומר. לפני 3 שנים הוא שינה את הכיוון. במקום הפנינג ללא גבולות, הוא למעשה חזר למתכונות הקונוונציונליות. אותן מתכונות שניסה לברוח מהם לכמה שנים. אבל גם הוא הוכיח. אותה מדינת פנטסיה הפכה גם היא לבימת בידור שעלו אליה כוכבים ושמות ידועים. אבל הקהל רצה משהו אחר. לפארק מגיעים כדי להיות ליצן ליום אחד. פלד עוד זוכר את הימים הראשונים של מדינת הילדים כשאנשים פחדו להתאפר, חששו לשתף פעולה עם ליצנים. תחושה של בתולין. „אבל לאט לאט זה תפס.

מיקי פלד, מייסד המדינה

השנה יהיו 68 מוקדי בידור. לא עוד אמנים מפורסמים. ההשואה עם כל הכבוד נגמרת כאן. השנה בעזרתו של אביטל מוסינזון יבואו לארץ להקות ואמנים מפסטיבל אדינבורו. הרבה אימפרוביזציה, מגע בלתי אמצעי עם קהל. חוגי דרמה משפחתיים. הרבה צבע ושמחה. תנועה מתמדת. פלד מתרגש. „אני הופך לילד בתקופה הזו. מבוגר לא יכול לחשוב על 68 פינות כאלו. רק ילד בנפשו יכול ליצור דברים כאלו. אני מודה ששלוש השנים האחרונות היו טעות גדולה. ניסינו לעשות דבר שלא היינו צריכים. אבל למדנו את הלקח היטב. ישבנו וראינו באיזה שנים בא הכי הרבה קהל ואיפה הוא הכי נהנה ולפי זה בנינו את מודל המדינה של השנה. חוץ מזה שהשנה תעמוד בסימן חגיגת העשור. האושר הכי גדול שלי, להסתובב בפארק 3 חודשים לפני כשהכל ריק ולבוא ביום הפתיחה ולהרגיש את ההבדל הגדול. זה החלום הכי יפה שיש. אני מרגיש שאני יוצא משהו אמיתי. זו הסיבה שאני כל כך אוהב את מדינת הילדים".

בואו לתפוס מציאות בפישפשוק

חוה"מ פסח 15־20/4 בגני התערוכה ת"א מבוקר ועד ערב

כולם יהיו שם: מוצרים במבצע בפישפשוק

הוצאת לאור
סטימצקי: ספרי אומנות עד 25% הנחה
ספרי חמה
סריאקס ספרים בע"מ: סדרות ללימוד אנגלית בוידאו BBC במבצע
תרבות־לעם: אנציקלופדיה עברית בתשלומים
צעצועים, בובות ודברי פופ
א.י. סומך סוכנויות בע"מ:
א. רוגל: קליפס הבישימושי 0.5 ש"ח
ברק צעצועים + י.מ. שיווק: בובות סינדי ואלבומים 20% הנחה
אל־בר: בית בובות במבצע
וינברג בע"מ
חצב פרסומאים בע"מ
מוני: שווק רהיטים בע"מ: מחשב מגנו 14 ש"ח
סימונה: מוצרי פופ במבצע
שחק ולמד: צעצועי פופ במבצע
צעצועי שירן: צעצוע טנטה ב־20% הנחה
ישראפרס: משחקי חלינג 15 ש"ח
קופרמיקס בע"מ: כדורגל סטונה 6.5 ש"ח
ה.י.מ ספנות וסחר בע"מ: כדורפלא 25 ש"ח
משתלות ופרחים
אספיר בע"מ: מתקני הרכבה "קוודרו"
גרינשטיין אייל: צמחיה הידרופונית מקיבוץ יד־חנה
פרחי לה־רוז: מבחר פרחים
פרחי רן: אדניה 10 ש"ח
ביטוח
תלם סוכנויות ביטוח מתנה מצעצועי ממאריקרו לכל מבוטח
ציוד ואביזרי ספורט
הפ־לי חיפה ושות' בע"מ: סקייטבורד 55 ש"ח
א. רוגל — בריכת כדורים
שרון הכט: מוצרי ספורט
ספולדינג: מוצרי ספורט
אביזרי רכב:
אי. פי. אס. עבודות עזר למפעלים החל מ־10 ש"ח
הדפסת חולצות
דוז: כל הקונה 3 חולצות מודפסות מקבל חולצה במתנה

פרסום MX
אל־בר: חולצות מודפסות במחירי מבצע
אופניים, סקייטבורד
נסבאד בע"מ: הדפסות מעולם אחר
אופני OMNO
דני יוסמן: במחירי מבצע
אל. טי. סי: לה בייק
שרודר בע"מ — כל המוצרים ב־15% הנחה, מופע סקייטבורד ענק
נעלים
די.ג'. — (לובינסקי) פינ"ג: אופני־ילדים טורבו 120
אהילים ואיברשות
אורות: כל מוצרי מגה ונאות ב־20% הנחה
כלי נגינה
קול צלילי המוסיקה
פוסטרים אומנותיים
דניאל — אורגנים
ציוד קמפינג
שיווק 1: קניה מעל 80 ש"ח תמונה במתנה
מכלו בע"מ — אוהלי הגור בתשלומים
אלי את אלי: גריל חוצות "חבר" 75 ש"ח
ת.פ.י. — אוהל קטן 90 ש"ח
תעשיות פלסטיק בישראל: שולחן פלסטיק לפיקניק 7 ש"ח
פטנטים
בית הג'קוזי — אקופמפ
שמר־סף: שמרסף 25 ש"ח
ניבים בע"מ: אוקו — מונע פנצ'רים באופניים ואופנועים
צ.ת.מ. אפיקים 12 ש"ח 20 ש"ח
כלי־בית ומתנות
י.מ.ה שיווק והפצה בע"מ: קלינועית
תפנית 85 בע"מ
א. ברזני שרותים ועסקות בע"מ: סולמוט — החלף ישן בחדש
אלפרט אורי: חרשו תמונות קיטשיות במבצע
ארקרב + א.ב. שיווק: סלים מקניה 30 ש"ח
סוטה בע"מ: פטנט חדש במבצע! קלסיקל־ידנית
שוק בוזי — מתנות
זרי — מתנות מעולם אחר
תיקים וארנקים
מוזן בע"מ
מכלו בע"מ — תיק עם גב חזק

תכשיטים ואביזרי־אופנה
כפר חיטים: תכשיטי טיטניום במבצע
בלושוף — אביזרי אופנה
חקר־כסיף דפנה: מחרוזות אומנותיות 10 ש"ח
מוסיירי שמעון: צמידי טורקיז 8 ש"ח
רויאל תכשיטים: תכשיטים יפניים. עגילים 10 ש"ח
ארקרב: משקפיים במבצע
יעל סעידי: מבצע עגילים וסיכות 10 ש"ח
א. ברזני שרותים ועיסקות בע"מ: שעון "פנסי" 14 ש"ח
סוזי אליה: תכשיטים אומנותיים
החתמת מנויים
מפעל הפיס
עם יפה עם אחד
החברה להגנת הטבע
הועד למען החייל
בגדי ילדים
עגור בע"מ: בגדי ילדים
אופנת פמפם: מלביש ילדים ב־10 ש"ח
אשדות יעקוב: מכנס רכיבה 20 ש"ח
חשמל ואלקטרוניקה
סקופר חברה לתקשורת בע"מ: טלפון בתשלומים
אי. פי. אס. מכונת גילוח נשיול 22 ש"ח
שווק בוזי: רדיו טייפ 200 ש"ח
קוסמטיקה
נייטשר ביוטי — זמין ענת: ג'ל אלוורה ב־10% הנחה
תומרי ניקוי
לורט בע"מ — סנו מטליות הפלא מיפן
השוק המצרי — גימונית ב״ש פפירוס במחיר מבצע
השוק הדרוזי
קידמה מדליות אל כרמל מבחר מוצרים אותנטיים
להיות אמא במבצע!
מירי — בו סלף מד הפוריות שעוזר לך
דיפרשפלד רוני — כלי בית ומטבח: הכל בזול
לויט גד — תה מצמחים
רמי נעמן — ילדים מציירים לבד
בכר ברוך — צילומי פולארויד: על כל 3 תצלום חינם
בלונים אומנותיים

"השוק הנודד" 150 דוכני מכירה מהשווקים של: לוד, באר שבע ואשדוד

עשור מדינת הילדים

השנה זה משהו משהו הפשפשוק מגיע למדינת הילדים

הסרט המשכנע ביותר בעיר
★★★★
סרט יפה ועדין המבוים ברגישות... לורה דרן שחקנית מעולה"
י. סתיו, ידיעות אחרונות
"סרט יוצא מן הכלל מומלץ מאד!"
דן פיינרו, דני ורט־קול ישראל
"8 בסולם" איציק בן נר־גלי צה"ל

שיכנוע עדין
סרט על צעירים ועם צעירים
עם לורה דרן טריט וויליאמס
שבוע 4
גלובוס הקולנוע
ב״ח צוותי אפריקה אבן גבירול תל־אביב
ליל שבת: 10, 12
מוצ"ש + חוה"מ: 7.15, 9.30
א' עד ה': 4.30, 7.15, 9.30
גלובוס־פילם

הונגריה
מועדון מטיילי מעריב
8 ימים. יציאה: 4, 10.5; 7.6
ביצוע: „נאות הכיכר"
פרטים: 03־439207

מה השעה בג'ינס שלך?
הגיעו משווייץ שעוני ג'ינס!!
הבדים הטובים בעולם לאופנת הג'ינס
עיצוב אופנתי

בית: בשמח מתפרע

סכנה מן הנה

הסנוניות הראשונות לפסח

עמוד ראשון מתוך הגדת דויד בן יוסף שנכתבה באלטונה. הוצ' טורנובסקי

דף מהגדת אמשטרדם של הוצ' פלפוט. הכותב־המאייר אינו ידוע.

מאת משה בן־שאול

שנה אחת מפרידה בין שתי הגדות לפסח, שנכתבו וצוירו באירופה במאה הי"ח. האחת נכתבה בשנת תצ"ז (1737) לפ"ק (לפי פרט קטן – חמשת אלפים ארבע מאות תשעים ושבע לבריאת העולם). לא ידוע מי כתב אותה, בשביל מי נכתבה ובאיזו עיר. היא קרויה „סדר הגדה של פסח עם ציורים יפים הכל בכתיבת יד על קלף באותיות דפוס. אמשטלדם בשנת תצ"ז לפ"ק". הל' המוספת בעיר אמשטרדם היא שגיאה שנעשתה לפני 250 שנה. ההגדה השניה היא הגדת פסח מאוצרות ספריית הרוזנטליאנה אמשטרדם, שכתב וצייר יוסף בן דוד מאלטונה, אשכנז בשנת תצ"ח, היא 1738.

שתי הגדות אלו יצאו בימים אלה לאור במהדורות פקסימיליה צבעוניות על־ידי שתי הוצאות ותיקות ונודעות. הראשונה על־ידי פלפוט והשניה על־ידי טורנובסקי, הוצאה הידועה בשל הפקסימיליות המהודרות שלה של לוחות־שנה עם כתבי־יד עבריים עתיקים, מטבעות וכו', הוצאה שקוצרת מדי שנה פרסים נכבדים בירידים בינלאומיים וישראליים. ייאמר מיד ששתי ההגדות יפות מאוד, גם הדפסתן טובה והן משוחזרות בצורה נהדרת את המקור. פלפוט נכנסת איפוא למרוץ ואני מאחל לה הצלחה, אם כי נראה לי שקשה להתחרות בטיפול הדקדקני, לפחות כאשר מדובר בכריכה, בפורמאט ובעימוד של הטורנובסקים.

אם אין לנו ידע על סדר הגדת פסח משנת תצ"ז הרי כתב היד היהודי של הגדת־פקסימיליה טורנובסקי – ידוע. יוסף בן דוד מלייפניק, היה אחד מאמני כתבי־היד המאויירים של המאה ה־18 וההגדה שלפנינו היא מעבודותיו האחרונות. אין זו הגדתו היחידה. הגדה נוספת, מיצירותיו המוקדמות, שמורה בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים וכבר הופיעה במהדורת פקסימיליה בהוצאת טורנובסקי בשנת 1984.

הגדות של פסח כבר מציפות את השוק ואת דוכני חנויות הספרים. הבחירה הראשונית שלנו בשתי הגדות „אמשטרדמיות" בהוצאת טורנובסקי ובהוצאת פלפוט. שתי פקסימיליות צבעוניות ויפות, כתב־יד ואיורים. במקור מפרידה ביניהן שנה אחת בלבד.

כדאי לציין שעם המצאת הדפוס במאה ה־16 חדל הספר מלהיות נכס יקר וכמעט בלעדי של הפרט והפך להיות נחלת רבים. הגדות פסח הודפסו ועוטרו בחיתוכי־עץ בבתי הדפוס הנודעים של פראג, מנטובה וויניציאה (ונציה).

הגדות אמשטרדם הנודעות (1695, 1712) כבר עוטרו בפיתוחי נחושת „מודרניים" יותר. אבל במאה ה־18 היתה תחיה מחודשת של כתבי־יד מאויירים, גם בספרים שימושיים כתהילים, ספרי־מילה, ספירת העומר ובעיקר הגדות לפסח.

הסיבה לכך: הקאליגראפים הרבים, בעלי מקצוע מעולים, רבים מהם ממורביה, שנדדו על־פני אירופה ויצרו יצירות מצויינות בתעתיקן וגם במקוריותן. מצד שני – גדל מספרם של יהודים עשירים שיכלו להרשות לעצמם הזמנת ספרים, מגילות הגדות. לעצמם, או כמתנות. בעיקר הגדות.

ההשפעה באה מאמשטרדם. היא היתה המרכז שממנו נטלו הסופרים והמהדירים את יפי האילוסטראציות והכתב העברי. יוסף מלייפניק היה מן הגדולים ביותר. בדארמשטאדט, בשנת תע"ב כבר כתב הגדה והוסיף לה מיניאטורות מיוחדות משלו. (זו ההגדה שהופיעה אצל טורנובסקי ב־1984). בהגדת פלפוט שלפנינו הציורים הם לפי תחריטי אמשטרדם והכותב־המאייר האלמוני, אף הוא, הוסיף תוספות משלו ולא העתיק בדיוק. הוא הוסיף משהו לציורי החד־גדיא ויצר שינויים שונים, כך למשל בציור שלושת המלאכים המבקרים את אברהם כדי לבשרו על לידת יצחק, הוסיף ציור של קן חסידות קטנות על ארובת גג כשהחסידה האם עפה לעבען. עניין החסידות ברור לחלוטין, שהרי באירופה סופרים לילדים כי את התינוקות מביאות החסידות, וממילא הפכה החסידה לסמל של לידה חדשה.

לעומת המאייר האלמוני הזה, הרי ידוע שיוסף בן דוד מלייפניק כתב ואייר את הגדתו באלטונה, אשכנז. ההגדה כתובה בכתב מרובע שבסגנון הדפוסים וכוללת את נוסח אשכנז, נוסח ספרד, פירוש אברבנאל ופירוש על פי הסוד. ציוריו של יוסף בן דוד מתארים את טקס סדר הפסח, מביאים ציורי סיפורים מן המקרא ופיזמוני סיום. מעניין לראות את תלבושות האנשים המאויירים ואת הנופים המעידים על הסביבה והתקופה בהן חי ויצר האמן. מעבר לכל – לפנינו שתי הגדות, שני נכסים יפהפיים

מ. משב

תערוכות

ירושלים

מוזיאון ישראל
תערוכת אונורה דומייה, 200 עבודות מאוסף האמר. תערוכה חדשה: חדשות בעתיקות 1987, 100 ממצאים. וכן: שטרייכמן תערוכה מקפת, תמרה ריקמן, „התוף המבושף", סידרת ציורים, ניו־יורק עכשיו. באגף הנוער: אמנים מצטטים אמנים. בבניסה תערוכת גרוברי – אוסף צילומים. וכן, פליקס נוסבאום – אמן יהודי שניספה בשואה.

בית האמנים
(שמואל הנגיד 12) בשבת (11, 11.30) נפתחות: בני זילברמן עבודות השנתיים האחרונות, תערוכת שמן דונר־כהן ז"ל, „חד גדיא" של מירה שביר. עד 28.4, הגדת ירושלים שצייר וכתב יעקב מלכה עד 21.4. א' – ה' 10 – 13, 16 – 19. ו' 10 – 13, שבת 11 – 14.

תיאטרון ירושלים
צילומי ירושלים ואושיה של פרי פרנ, כרזות של הגרמני מאתייאס הולצ. א' – ה' 17 – 19

בית האומן
(קרן א. דה רוטשילד, רח' אור החיים 4, הרובע היהודי) נפתחה תערוכת צורפות (רחל פריאר) וקרמיקה (נורה נעמי) פתוח 14 – 18.

הגלריה העירונית
(יפו 17) „חיוכים מן הטבע", צילומים של גד קליין עד 24.4. א' – ה' 9 – 13, 16 – 19. ו' 9 – 13.

גלריה נורה
(שד' בן־מימון 9) נפתחת בשבת תערוכת הפסל מרדכי ממפל, המציג עבודות חדשות בטכניקה מעורבת עד 2.5. 11.30 – 13, 16 – 18. שבת 11 – 14

במרכז תרבות אמריקה
(קרן היסוד 19) תערוכת צילום של יואל פישמן, דיוקנאות אמריקאים בישראל. עד 30.4. א'־ד'־ה' 10 – 16, ב' 10 – 15.

חיפה

מוזיאון חיפה
(שבתאי לוי 26) במוזיאון לאמנות חדשה: תערוכת הקריקטורה הישראלית. במוזיאון למוסיקה ואתנולוגיה: מגזרות נייר בעולם. במוזיאון לאמנות עתיקה מטבעות עבו בעת העתיקה. במוזיאון היפני (אלנבי 198) גישון קוסמפל מסע בים. א' – ה' 10 – 13, שבת 10 – 13. במוזיאון היפני (שד' הנשיא 89) במוצ"ש פתיחת תערוכה מאוספו של יעקב פינס.

בבית האמנים
(שד' הציונות 24) במוצ"ש נפתחת תערוכה רטרוספקטיווית של דוד בקובס 1950 – 1987. עד 29.4. א' – ה' 10 – 13, 16 – 19. שבת 10 – 13.

גלריית מגדלי פנורמה
(שד' הנשיא 109) תערוכת שמואל סלע

ברחבי הארץ

גלריה וייצמן
(באר שבע, גבה 15) מוצגת תערוכת הצייזת זהבה גבעון. א' – ה' 17 – 20. שבת 18 – 20.30

מכון בר־דוד
(קיבוץ ברעם) תערוכת משה נבאי. שורשים, הווי ופולקלור של יהודי מרוקו. שבת 12.30 – 14.30. או תיאום עם יואל הנשיא 06-988295

הגלריה באילון
תערוכת בוגרי המכון לאמנות, אורנים 1980 – 1986.

במתנ"ס וולפסון, צפת
תערוכת יהודי אתיופיה, אדם ומלאכה.

מוזיאון יד לבנים פ"ת
(ארלוזורוב 30) תערוכת חיה שוהק, עד 9.5. א' – ה' 16.30 – 19.30. שבת 10 – 13

במוזיאון עוד
„מסע לבית סבא", תערוכה מאוספי מוזיאון ישראל בנושא חיי המשפחה היהודית בתפוצות.

המוזיאון הפתוח כפר ורדים
(תפן גליל) תערוכת מ. ק. אשר, וכן „הקורבן" של יצחק דנציגר.

במוזיאון נהריה
במוצ"ש נפתחת תערוכת צילומים של יצחק בראורה, עד 4.5. א'־ו' 10 – 12, א'־ד' גם 16 – 18.

האגרטל השלישי

רחל אנגל

ביקורת

עד אוקראיני, אבל הרחק מבית המשפט בירושלים: אלכסנדר ארכיפנקו. משקל־נגד נעים ומשתרר. מוזיאון תל־אביב חוגג עכשיו את יום המאה להולדתו של האמן, בתערוכה יפהפיה, לא גדולת־ממדים, אך מעוצבת לתפארת. התערוכה אורגנה בשיתוף הגלריה הלאומית בוושינגטון, והיא הוצגה שם ב„אגף המזרחי" המפורסם.

בפאריס ייסד ארכיפנקו בית ספר לאמנות שבו פיתח את רעיונותיו המקוריים. הוא הרי היה הראשון שיישם האמנות בפיסול עקרונות קוביסטיים ששלטו אז בציור. הוא גם גילה את „הריק" בפיסול, את הצורה הנגטיווית של החלל הריק, הכלוא בין הצורות הפוזיטיוויות.

ב־1923 עבר ארכיפנקו לארצות הברית, לימד אמנות בקולג'ים ובאוניברסיטאות במקומות שונים שם. לימים שב והקים וניהל בית ספר לאמנות משלו – הפעם בניו־יורק.

תל אביביים שנתחנכו על מיבחר יצירות ארכיפנקו שבאוסף המוזיאון – מבחר נכבד, הנחשב כריכוז הגדול ביותר של יצירות האמן המוקדמות – ישמחו למצוא בתערוכה השלמה רבת עניין וסימפטית. אל הצורות המחודדות, האגרסיוויות נוספה עתה גם נימה של שובבות, יופי וחיוך. כזה, למשל, התבליט הקרוי „קליאופטרה". בין הצורות הצבעוניות תמצא כאן גם מתפציה האישיים של הגברת, ובעיקר גם מתכשיטיה. ענק אלמוגים שעדה, צמיד של פלין, סיכה של יהלומים־כביכול ואבן חן ירוקה במרכזה; ראי מהווה חלק מן הקומפוזיציה ומבנו נשקפות כמה מצורותיה.

קבוצת פסלונים בפתח התערוכה: ה„מלכה" עשוייה הפעם כולה עץ צבוע. „שלמה המלך" אלגנטי בשחור־לבן, עשוי הידרוקל צבוע. הדמות הקרויה „אגן ניצב", עץ צבוע, כמו גם חלק ניכר מן הפסלים האחרים, הושאלה לתערוכה מאוספה של אלמנת האמן, הגברת פרנסיס ארכיפנקו גריי.

דמותו הססגונית של אלכסנדר ארכיפנקו באה לידי ביטוי במבחר המגוון של עבודותיו המוצגות כאן, שקובצו מאוספים שונים וחשובים, בהם מוזיאונים ידועים.

פרטים מאלפים מספרים לך הטקסטים הכלולים בקטלוג הנאה, העשיר ברפרודוקציות. מזמה גודליק, אוצרת התערוכה בתל־אביב, מגישה את סיפור תולדותיו של אוסף אריך קאריץ – קבוצת יצירות ארכיפנקו שנתרמו למוזיאון תל־אביב, והגיעו לתל־אביב מברלין עוד ב־1933, עם עלות היטלר לשלטון. עמיתתה האמריקנית של מזמה, הגב' קתרין יאנקי מיכאלסן, מנתחת בתבונה רבה את יצירתו, דמותו של אלכסנדר ארכיפנקו (1887־1964).

אתה לומד כאן, למשל, על „תבונות הממציא" של אלכסנדר ארכיפנקו אשר לא הצטמצמו ביצירתו האמנותית בלבד. הוא גם רשם לזכותו פטנטים ממש, כמו פטנט בשם „ארכיפנטורה", מעין מיתקן להצגת תמונות מתחלפות, וכן גם „שיטה לקישוט מיתקן תצוגה מתחלפת".

„גילוי... שהיה משמעותי ביותר לגבי עבודתו...", מספרת המחברת האמריקנית, „התרחש לדבריו בילדותו בקייב. ארכיפנקו נזכר כי יום אחד הביאו הוריו הביתה שני אגרטלים זהים. הוא סיפר שבהתבוננו בהם חש דחף עז להניחם זה לצד זה. ברגע שעשה זאת, גילה לפתע אגרטל שלישי, לא ממשי, שנוצר בחלל שבין השניים הראשונים. בדיעבד ראה ארכיפנקו בחוויה זו את היסוד לתיאוריה שלו בדבר הריק כסמל לנפח החסר".

מוזיאון ישראל, ירושלים
תערוכות
שעות הביקור לשבוע זה:
שישי, שבת, ערב־חג: 10־14; ימים א', ד', ה': 10–17

דומייה
200 יצירות של גדול הקריקטוריסטים בכל הזמנים. (מאוסף ארמנד האמר)
הפתיחה: 31/3

★ „בנין בית המשפט העליון, ירושלים" – תיעוד התחרות שנערכה ב־1986 באמצעות שקופיות, שרטוטים ורגמים.
★ „רקמת בית לחם" – שמלות וחלקי לבוש רקומים המתארים את התפתחות סגנון רקמת בית לחם" עד 28.4
★ „חדשות בעתיקות 1987" – תערוכה שנתית המציגה למעלה מ־100 ממצאים מ־20 חפירות ארכיאולוגיות שנערכו בארץ בקיץ האחרון ושטווח גילם מתפרש על פני 50,000 שנה.
★ „שטרייכמן" – תערוכה מקפת של יצירת יחזקאל שטרייכמן, מגדולי הציירים הישראלים הכוללת ציורי שמן משנות הארבעים ועד היום.
★ „תמרה ריקמן: התוף המכושף" – סדרת ציורים שנעשו במהלך 1986 ונושאם תוף נבטרעליה ביגו.
★ „ניו־יורק עכשיו" – שישה אמנים אמריקאים, מנציגי הדור החדש הפעיל בניו־יורק מציגים יצירות ציור ופיסול המצביעות על כיוונים חדשים.
★ „פליקס נוסבאום (1904-1944)" – ציורים של אמן יהודי שניספה בשואה.
★ „מוזיאון לתלת־מימד – הבר אגן ישראלי" – עולמו הקסום של האמן דוד גרשטיין הכולל פסלים צבעוניים עם הרבה הומור, שצוירו בחמש השנים האחרונות והתערוכה „אמנים מצטטים אמנים" באגף הנוער „תרומת גרוברי – צילומים" – צילומים מקוריים ונדירים שצולמו מאמצע המאה הי"ט ועד ימינו העוסקים בנושא דמות האדם, ביניהם יצירות של מרגרט קמרון, מאן ריי, וסטון ועוד.
★ „עדו בראל", ציורים וביל בלק, פסלים" – שני אמנים ישראלים צעירים, בביתן בילי רוז, עד 11.5.

רשימת אירועים ותערוכות נידות ברחבי הארץ – ראה עתונות מקומית (פרטים בטל. 02-698213)
הדרכות – בימי ד' ב־10.30
לתשומת לב – אין להכניס נשק למוזיאון ואין תנאים להפקדתו.

במוזיאון לארכיאולוגיה (רוקפלר) שעות הביקור: שישי, שבת, ערב חג, חג 10–14. ימים א', ד', ה' 10–17 „חיות מן העולם העתיק" – 400 תיאורי חיות – בציור, פיסול ותבליט מאוסף ליאו מילדנברג. אגן הים התיכון מאוסף „רעשנים וטטבות בעת העתיקה" – תצוגה מיוחדת ובה כ־20 חפצים מא"י ומתרבויות שכנות. „אמנות האיסלאם" – תערוכה ליסודית במרכז פילי ליד המוזיאון לארכיאולוגיה.

שלום רוזנפלד
מן המגידה ומן המדף

„אמנות במהפכה"

בין האמנים שנתבקשו על ידי משטרו החדש של גורבצ'וב בברית המועצות לחזור למולדתם גם הפסל הידוע ארנסט נייאיזווסטני. עדיין אין זו הזמנה רשמית, אך לפי השבועון הוושינגטוני „אינסייט" ביקרו נציגי ה„ליטרטורנייה גאזטה" בסטודיו שלו בניו יורק והזמינוהו לשוב.

נייאיזווסטני בן ה-61 הוא גיבור מלחמת העולם השניה ופרסומו העולמי בא לו – בנוסף למוניטין שרכש בגין עבודותיו – בזכות עמידתו האיתנה והאמיצה מול ניקיטה ברושצ'וב עת שהמנהיג הסובייטי ביקר בדצמבר 1962 בסניף המוסקוואי של איגוד האמנים.

פרטים על התקרית הזו מוזכרים בספר „אמנות במהפכה" של ג'והן ברגר.

כאשר נכנס המנהיג הסובייטי לאולם התצוגה פרץ בצעקה: „זוהמה, בושה! מי אחראי לכל זה, מי כאן המנהיג?" נייאיזווסטני פסע קדימה ועוד בטרם הספיק ברושצ'וב לפתוח שוב את הפה, קטע אותו האמן:

„אתה יכול להיות ראש ממשלה ויושב הראש של הוועד המרכזי, אך לא כאן בין העבודות שלי. כאן אני ראש הממשלה ואנו נשוחח בינינו כשווים".

שני אנשי בטחון שמו ידיהם מיד על האמן המתחצף, אך נייאיזווסטני לא הירפה מברושצ'וב.

„אתה מדבר אל אדם אשר מסוגל ללא ניד עפעף לשים קץ לחייו בכל רגע. איומיך אינם עושים רושם עלי כל עיקר".

אנשי הבטחון הידפו ממנו וברושצ'וב המשיך לסייר בתערוכה בהדרכתו. „מהיכן אתה לוקח את הארד?", שאל את האמן. „אני גונב אותו", השיב הפסל ובהמשך דיבר על תביעותיו הבלתי נסבלות של סטאלין מן האמנים.

לפני שעזב אמר ברושצ'וב לנייאיזווסטני: *„אני מחבב אנשים כמוך. אך בתוכך שוכנים מלאך וגם שטן. אם ידו של המלאך תהיה על העליונה נוכל לחיות יחדיו. אם השטן יגבר – נחסל אותך".*

במשך שנתיים המשיכו שליחיו של ברושצ'וב להטריד את האמן „כדי להוציא את השטן מתוכו". בזכרונותיו מביע ניקיטה ברושצ'וב חרטה על צורת התייחסותו לאמן. משפחתו של ברושצ'וב בחרה לבסוף בנייאיזווסטני שיפסל את המצבה על קברו במוסקווה. הפסל עזב את רוסיה בשנת 1976 וכאשר נשאל לדעתו על השינויים של העת האחרונה, השיב:

„אני ספקן. מדינה גדולה אין משנים בקלות. על המערב לנהוג בזהירות. אני סבור שמוקדם מדי להרגיש מאושר".

עם אב"א אחימאיר ערב פסח תרצ"ה

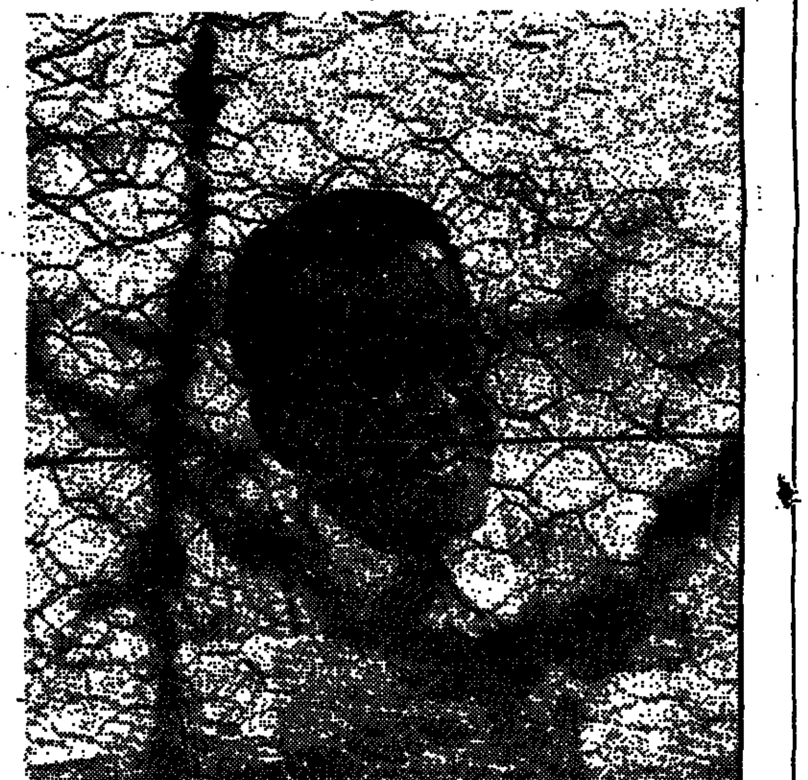

התמונה שצולמה בהיחבא לפני 52 שנים

אב"א אחימאיר המייסד והאידיאולוג של הארגון המהפכני־ציוני ברית הבריונים היה בצד ז'בוטינסקי ממעצבי עולמי הרוחני בימי נעורי. לימים ראיתי בו גם מורה וידיד כאשר עבדנו יחד ב„המשקיף" וב„הירדן". הידידות האישית רבת השנים אתו, חרף הבדלי הגילים בינינו, היא מן הזכרונות היקרים ביותר שאני אוצר בלבי. אדם מיוחד היה: בעל ידע אנציקלופדי, צנוע, עדין נפש, בעל חוש הומור.

במלאות 25 שנה למותו (ערב שבועות) ו-90 להולדתו עומדת קבוצת ידידים להוציא בקרוב קומץ מאמרים שנכתבו על אחימאיר. תהיה ביניהם כנראה גם כתבה שלי מלפני 52 שנה בבטאון בית"ר בווארשה „המדינה", שבה תיארתי את פגישתי הראשונה עם אחימאיר, זמן קצר אחר עלייתי ארצה; הוא – מאסירי סורג ובריח ואני כנלווה לקבוצת ידידים ותיקים שלו, עם „הנסיך השחור" יוסף כצנלסון בראשם שהלכו לבקר את אחימאיר ב„מוסקוביה" בירושלים.

זו רפורטז'ה סנטימנטלית, השופעת חיבה רבה לאחימאיר. אביא ממנה (בתרגום מיידיש) כמה קטעים המספרים משהו על הווי הכלא בימים ההם:

– – – השעה תשע בבוקר וכבר משתרך בכניסה לבית הסוהר המרכזי בירושלים, ליד שער הברזל, תור ארוך של ממתינים. בצדו של השוטר הבריטי עומד ברנש, שרושם את שם האסיר אותו רוצים לבקר. ברנש זה אינו פקיד של בית הסוהר. הוא אסיר שיושב עם אחימאיר בתא אחד ומיודד אתו מאוד. ערבי מלומד ושמו שיח' נור. הוא מרצה עונש של 15 שנות מאסר, בעוון הריגת כושי בצהרי יום ברחוב יפו בירושלים.

– – – הוא כבר הכיר חלק מקבוצת המבקרים שלנו ופסק, בטרם הוצאנו מלה: אלה לאחימאיר. כעבור דקות מספר מגיעים שני שוטרים והשורה זזה. גלריה של טיפוסים שונים של אסירים חולפת על פנינו. הפושעים המקצועיים צועדים בגאווה בבגדי אסירים כשמספריהם מתנוססים על החזה; אחריהם, כאילו להדגיש את ההבדל, צועדים כמה צעירים לבושי אירופית, המרצים עונשם על „עליה בלתי ליגאלית"; והנה עומד, לבוש בגדים ערביים, אודפלי ולידו לבוש בהידור חיונקס. לרגע נתקל מבטך במבטיהם המחוצפים של רוצחי חברון, ולבסוף – בקצה, בקצה של השורה, מופרד מכולם – אבא אחימאיר. רזה מאד, פניו צהובים ובדקות הראשונות של הפגישה – עצבני מאד".

לאחר השיחה אתו ואחר שלקראת תום הראיון אנו שומעים בעצתו של אחימאיר „לעשות הקפות", היינו להתייצב בחוץ מחדש בתור ו„להשפיע" על השוטר שלא יכיר אותנו ויאפשר לנו להיכנס פעם נוספת (כש„השפעה" זו חוזרת על עצמה לא פחות משש פעמים) בא לפתע מבחינה המקצועית שיא הביקור:

„– – – מתקרב סיום הראיון. אני מנצל את ההזדמנות שהשוטר מסתכל לצדדים, שולף מצלמה זעירה (שהברחתי בשרוול – ש.ר.) ולוחץ. הצלחתי להחביא את המצלמה, בטרם ניגש השוטר לאחימאיר, אוחז בידו ומאותת בכך כי הפגישה נסתיימה".

לא ייחשב לי הדבר ליוהרה, אם אומר שכבר כתבתי בעשרות השנים שחלפו מאז כתבות יותר מוצלחות. אולם צילום חשוב מזה שעשיתי במצלמה הפרימיטיבית ובמהירות הבזק אותו יום בכלא ירושלים – שהיה בבחינת „סקופ" ממדרגה ראשונה – לא הצלחתי עוד לעשות בחיי.

הטרגיקומדיה היהודית

ציור של ברגנר

במלאות עשר שנים למותו של מלך ראוויטש – אחד מגדולי הסופרים והמשוררים ביידיש – מפרסם השבועון „די גאלדענע קייט" את ה„מדיטציות" של ראוויטש. „מדיטציות אלה נכתבו בשנים 1941-40 במקסיקו ואחר כך במונטריאול.

מיומניו של הסופר עולה, כי משהו עצר בעדו לפרסם את הספר שהוא קרא לו: „תרי"ג מחשבות שלי". הקטעים שמתפרסמים עתה ב„גאלדענע קייט" (גליון 121) הם מבחר מכתב־יד המצוי ב„ארכיון מלך ורחל ראוויטש" בבית הספרים הלאומי של האוניברסיטה העברית בירושלים.

מתוך המבחר הגדול הזה של אפוריזמים ופרקי הגות הריני מביא כאן שלושה:

כאשר אני מהרהר במוות, הריני נזכר כל פעם שאינני יכול עדיין למות, שהרי טרם השלמתי כתיבת ה„טראגי־קומדיה היהודית" – היצירה שמשתרבת אחרי זה עשרות שנים כחלום בלהות או חלום נעים. הדבר הטראגיקומי ביותר בענין, שאת היצירה הזו לעולם לא אכתוב. כל פעם היא מתגלה לפני בצורות ספרותיות שונות. הנה רואה אני אותה כרומן, והנה כדרמה, כאן כפואמה וכאן כאוסף שירים והנה כבליל של כל הצורות גם יחד ואפילו מאמרים מתערבים בכאן.

הקומי הוא, שאפילו לא אתחיל לכתוב את היצירה. הטראגי – שאם בכל זאת אתחיל לכתוב, מיד אוכח שאין המשימה לפי כוחותי ושבכלל היא מעל לכוחות אנוש.

הטראגי־קומדיה היהודית היא יצירה שאלהים עצמו כותב אותה בדם על פני מישעת האדמה. ואלהים שונא כאשר מתערבים לו במלאכה כלשהי שלו. כאשר יקיים אלהים את המערכה האחרונה של הטראגיקומדיה, הוא יכנס את כל אומות העולם ויקרא אותה בפניהם.

★ ★ ★

„ישמרני האל מפני כסף. אילו יכולתי לסמוך על עצמי לא הייתי פונה בבקשה זו, אבל אינני יכול לסמוך על עצמי. ישמרני האל מפני כסף. נושא אני תפילה זו אליך באמת ובתמים, כל עוד אין לי אותו. שהרי אם יהיה לי כסף, ודאי כבר תהיה תפילתי שונה – שיהיה לי יותר.

שמרני איפוא מכסף, כל עוד אין לי".

★ ★ ★

„שירתו של איציק מאנגר, היא ארמון מלא מסתורין. אבל הוא עצמו מתגורר במרתף טחוב של ארמונו שלו. אם לא למטה מזה".

למיבחר המדיטציות מתלווה ציור של יוסל ברגנר (בנו של ראוויטש), שטרח להעביר ולהסדיר את ארכיון אביו בירושלים. זהו איור ל„נסיון פראטי" שראוויטש עשה במשא שפינוזה: „נסיון פראטי בארבעה מחזורים: האיש, יצירתו, העבבליש, קטורת 1916־1918".

ביאת המשיח

עפר אנו לרגליו של האדמו"ר מלובביץ' ואם הוא מבשר על ביאתו הקרובה של המשיח, מי אנו שנעמוד בדרכו.

כאשר קראתי על „דרשת המשיח" של הרבי מלובביץ' נזכרתי כי מצוי במגירתי קטע המיוחס לצדיק ר' ישראל מרוז'ין (הקטע לקוח מן הספר „ערבות ירושלים" של ש"י קרויסנר, בהוצאת ראובן מס). ואלה הדברים:

„ביציאת בבל בימי עזרא לא נתרחשו נסים ונפלאות כבימי יציאת מצרים. כורש, מלך פרס הוא שהכריז על קץ הגלות. כן יבוא על גלותנו הקץ בדרך הטבע, כלומר מלכי אומות העולם יתישבו ויחליטו להחזיר ליהודים את ארץ ישראל והיהודים יעלו ויבואו ויבנו את הארץ.

„אמנם, יתרחשו נסים גדולים, אך הם יהיו סמויים מן העין. אחרי זה יזכו גם לביאת המשיח.

„כמו הכסף החי (הכספית) המרגיש בין קור לחום, כן אני מרגיש בצערם של ישראל מסוף עולם עד סופו.

„הצדיק, בכל מקום שהוא, מרגיש את טעמה ואת אווירה של ארץ ישראל".

בל נשכח שהצדיק מרוז'ין (פרידמן) נין לר' דב־בר ממזריץ' נולד בסוף המאה ה-18 והדברים נאמרו איפוא כמאה שנה ויותר לפני ההצבעה באו"ם ולפני מלחמת השחרור בתש"ח.

ר' ישראל תרם רבות, בשעתו להקמת בית הכנסת „תפארת ישראל" בעיר העתיקה בירושלים.

סודי בהחלט

זה לא יכול לקרות אצלנו. אבל באנגליה זה קרה. אפשר לקרוא על כך בספרו של ג'ונתן איתקן (Aitken) – „סודי באורח רשמי" (Officially Secret), שבו הוא מספר על צביעותם של שרים שמטיפים לסודיות ומתירים לעצמם הפקרות מוחלטת, כאשר נוגע הדבר להם עצמם.

„– – – דבר זה התחיל כמדומה ב-1861 כאשר ראש ממשלת בריטניה מר ה. אסקוויית, אמר בבית הנבחרים כי 'חוק הסודות הרשמיים' חל במובהק על שרי הממשלה. קביעה סמכותית זו מפי ראש ממשלה היתה למעשה התגלמות מפוארת של צביעות, שכן ממש באותו זמן נהג מר אסקוויית לכתוב יום יום מכתבים לאהובתו, העלמה ונסיה סטנלי, שהיו גדושים בגילויי פרטים מסווגים על בעיות רגישות ביותר שעלו על שולחן הממשלה (אכן, כמה מאותם מכתבים נכתבו על ידיו בעצם שבתו בראש ישיבות הממשלה)".

* * * *

מה פלא שמדי כמה שבועות מזעזעות את אנגליה שערוריות־ריגול ומיתות משונות בשרותי ביון ומחקר רגישים?

התנ"ך ותרגומו על „קומפאקט דיסק"

בארצו של גוטנברג, שבה הודפס לראשונה לפני 531 שנה התנ"ך ב„אותיות הנעות" יצא זה עתה התנ"ך בעברית ובתרגום הגרמני של מרטין לוטר ב„קומפאקט דיסק" (C.D. – Rom) עבור חוקרים שמשתמשים בשיטות המולטי־מדיה (כתב, צליל, תמונה).

למעשה זוהי קונקורדנציה בשתי שפות שהוצאה בשיטה זו על ידי אגודת חקר־המקרא הגרמנית וההוצאה לאור ברטלסמן.

הוצאה זו הממוקמת בעיירה הקטנה גוטרסלוה (Gutersloh) נחשבת השלישית בגדלה בעולם, ידה בכל: ספרים, עתונים, תקליטים, קלטות, אמצעי תקשורת אלקטרוניים, סרטים, ווידיאו וכיו"ב.

לפי סקירה שמתפרסמת בעיתון „הראלד טריביון" צופה הוצאת ברטלסמן לשנת 1987 מכירות ביותר מ-70 מיליארד מארק.

תודות לשליטה שיש לה גם בהוצאת הספרים „באנטאם", „דאבלדיי" ובחברת התקליטים RCA, מעמדה של ההוצאה הגרמנית באמריקה אינו נחות מזה שבמולדתה.

פרשה ופשרה/שבת הגדול

לספר ולספר!

מאת משה גרילק

ביום שני הקרוב, לעת ערב, תפנה כל משפחה בישראל את מבטה אל בנה ואל בתה. בערב זה הם הכוכבים. בהם תתמקד תשומת הלב ולמענם תיערך ה„הצגה" הגדולה של ליל „הסדר". בערב זה יטרחו לספר להם את הקורות אותנו במצרים, בעבדנו הרחוק. זאת, כדי לעורר בלבם את הרצון לדעת ובעיקר את התשוקה להזדהות. כך ימלא ערב זה את התפקיד שיעדה לו התורה. ארבע פעמים, בארבעה פסוקים, חוזרת התורה על דרישתה זו. היא מבקשת שבכל שנה, בלילה בו התחולל נס יציאת מצרים, נדבר עם דור העתיד, נספר לו, נגרור אותו לדו־שיח בנושא וניצור איתו קשר רוחני. שלושה מן הפסוקים הללו הושתלו בפרשה, מיד עם היציאה ממצרים, בעת הסיכום הראשון שנערך בספר „שמות", למאורעות המסעירים שחווה העם זה עתה. הפסוק הרביעי נמצא ב„משנה תורה", הוא ספר „דברים". מפאת חשיבותם הרי הם לפניכם:

„והיה כי יאמרו אליכם בניכם: מה העבודה הזאת לכם? ואמרתם זבח פסח הוא לה' וכו'..." (שמות יב כ־כז)

„והגדת לבנך ביום ההוא לאמור: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים" (שם יג, ח).

„והיה כי ישאלך בנך מחר לאמור: מה זאת? ואמרת אליו: בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים" (שם יג, יד).

„כי ישאלך בנך מחר לאמר: „מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלוקינו אתכם?"

ואמרת לבנך: עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה" (דברים ו, כ־כא)

בדרישה מקדימה זו, על סף היציאה לחרות ממצרים, השכילה התורה להקדים רפואה למכה. אנו, במדינת ישראל, חשים במכה זו, הקרויה פער הדורות, על בשרנו. דור בוני המדינה, שלחם למען עצמאותה, צופה בחרדה ובכאב בבנים ובעיקר בנכדים, שהמדינה אינה אומרת להם דבר, חוץ ממקום מגורים. הוא אינו מבין מדוע אין הנוער בשנות תשמ"ז, חווה כמוהו את גודל המעשה שעשו הלוחמים הראשונים למען ציון, אף מוכנים להגר עליה בקלות, עם התגלות הקושי הראשון בפרנסה ובדיור. הם יודעים שטענות כגון: „מה היה לנו כשהגענו לכאן" לא מנעו את ירידתו מן הארץ של צעיר אחד. פער הדורות בתחושה, בחזון ובחוויה, הינה עובדה, מצערת בכל שהוא.

מכך חששה התורה. היא לא רצתה שמסר יציאת מצרים תהיה נחלתו של דור היציאה מארץ השעבוד בלבד. היא חפצה להפוך חוויה זו, על חזונותיה, האמונות הנובעות ממנה ובשורותיה לנחלת העם לדורות, עד הדור האחרון. וכך – כאחד האמצעים – ציוותה על הדיאלוג, על הסיפור של דור אחד למשנהו, של אב לבן, אב לבן.

את מה שקרה שם במצרים העתיקה, לא יקראו בערב זה בספר, כל אחד בפני עצמו. אפילו קלטת או סרט המתאר את העלילות לא יועילו. רק שיחה אישית וקרובה. את מסיבת העצמאות בליל פסח, לא יחגוג כל דור בפני עצמו (כביום העצמאות בארצנו) הורים לבד, בנים לבד, כי אם יחד, בכפיפה אחת, תוך הגדה וסיפור שסממני הריגוש של עד ראיה למעשה המסופר, אינו נעדר ממנו. מה פלא שבבית אשר כזה, בית העברי בכל דורותיו, נפלו המחיצות הטבעיות של פער הגילים והמציאות המשתנה.

הבן החש בחשיבותו בעיני אביו (בניגוד לאוירת: קח כסף ולך לבלות כפי שמתחשק לך), ברצונו להעניק לו תשומת לב, מחפש להטות אוזן לסיפורו של האב. מאליו מובן שהוא יזדהה עם הדברים, אף יהיה נחוש בהחלטתו להתנהג באותה צורה חיה ומלבבת עם בנו אחריו.

הסיפור החי והבלתי אמצעי, הוא עיקרו של הערב. הוא יוצר את הקשר שבין חוליות הדורות והופכם לשרשרת בלתי ניתקת. עד כדי כך גדולה חשיבותו של אקט הסיפור, שחכמים הרחיבו אותו וחייבו לעסוק בו, גם אם אין בני דור העתיד מסובים אתנו ליד שולחן הסדר. כולנו יודעים את הנאמר בהגדה:

„ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו זקנים, כולנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח".

„מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני־ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו לילה".

אנו, שהיינו עדים למאורעות היסטוריים כבירים, מסתפקים בזכרון. לעתים מתרפקים עליו בנוסטלגיה, אף עושים ערבי הווי (ביובל ה-50 לייסוד הפלמ"ח, ביום השנה הכך וכך, לצניחה למיתלה וכו' וכו'). אולם לא עושים דבר, כדי להפוך אירוע מסוים לתהליך חי ותוסס בלבנו, עם משמעות לעתיד, וכך מתעמעם הזכרון ונשכח והולך. הוא הופך להיסטוריה.

בעל ההגדה מדגיש לנו את הצורך בסיפור. גם גדולי ישראל עסקו בסיפור המרענן את הזכרון, המחיה בלבבות את הנס, המחזק את החזון והאמונה הנובעים ממנו, המאפשר להנחילו לדורות הבאים, כאילו התרחשו המאורעות היום ועכשיו.

לספר את אשר ארע. לדבר על הנסים. לקשור שיחה עם בני הדורות הבאים, להרחיב אותה עד לפרטי פרטים. בהתרגשות, בחיות. בדרך זו טמונה הצלחת הסגירה של פער הדורות ושל יצירת תשתית משותפת לאב ולבן, לסב ולנכד, ויציאת מצרים שארעה לפני אלפי שנה תטביע את חותמה האיכותי על חיי ההווה.

התורה מחזקת צו זה בחזרה עליו ארבע פעמים. אולם בכל ארבע הפעמים מופיע הצו בנוסח שונה. מכך למדו חכמים שדרישת התורה מן האב היא, שיקדיש מזמנו לכל בן ובן שבביתו, לא חשוב אופיו, תכונותיו והתנהגותו המעשית. „כנגד ארבעה בנים דיברה תורה: אחד חכם, אחד רשע, אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול". (בהגדה).

אין אפשרות במסגרת מצומצמת זו לנתח את כל המערכות הפסיכולוגיות והחינוכיות הטמונות בארבעת אופני השיחה שמציירת לנו התורה בפסוקים אלו. די אם נאמר, שאנו לומדים מהם את החובה שהיא מטילה על האב היהודי להקדיש זמן לכל בן ובן. לא להפקיר לגורלו אפילו את הבן ה„רשע", למשל, או למעט בחינוכו של התם והתמים, או להתעלם מחוסר הדעה. הלילה.

אולם הפרט הבא חשוב ביותר.

„כאן נתנה לנו התורה, ובעקבותיה ההגדה – הנחיות חשובות בנוגע לחינוך הבנים.

א) אין לחנך את כל הבנים באופן שווה. כל אדם וכל ילד מהווה עולם בפני עצמו, ויש להביא בחשבון את תכונותיו ומדותיו האישיות.

ב) זכית בבן חכם וכשרוני, הדורש אחר האמת – ראה בכל האמצעים העומדים לרשותך להפנות כשרון יקר זה אל התורה – מקור האמת! למדהו תורה בעצמך – או העמד לו מלמדים טובים!

ג) גם מי שזכה לחינוך מעלה – הבחירה בידו לעזוב דרך יושר. לכן גם בבית מעולה, בעל הליכות אצילות – עלול לצאת בן רשע, הבוגד בעמו ובאלוקיו. כאן נדרש מהוריו ומחנכיו לכבוש רחמי אב, ולהרחיק – כחלק מתיקונו – את הבן הסורר.

ד) התייחס בהבנה ובאורך רוח לבן התם, הבלתי כשרוני. מה רבים ההורים המשפילים ילד כזה, או שאינם מוחים באחיו ובני ביתו הלועגים לו. הגן עליו וראה לחנכו כיהודי מאמין ישר ועדין נפש. לא הכשרונות הטבעיים – אלא האופי הזך וההתנהגות המוסרית – הם הקובעים את ערך האדם.

ה) יש ילדים הנראים כקשי קליטה, ולאמיתו של דבר כשרונותיהם רדומים ואינם גלויים. גדולה הסכנה שיחס נוקשה יהפכם לבני אדם קהי־רגש. המחנך הטוב ידע כיצד לדבר אל הילד בשפתו, לדובבו ולעורר בו את הכשרונות הרדומים בנפשו. „את פתח לו". (הגדה מפורשת על ידי הרב ד"ר מ. להמן).

נגענו באפס קצהו של הנושא. הנושא הגורלי, של יצירת קשר בר קיימא בין הדורות, קשר באמצעות השיחה והדיאלוג. שהיא מצוות הערב: „והגדת לבנך".

ספרית מעריב
ספרים מבית טוב ספרית מעריב

משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו
מאת ד"ר עמירם רביב ועדנה כצנלסון

הספר מבוסס על נסיונם של פסיכולוגים, מציע דרכים לפעולה כדי להקל על חיי של הילד ומשפחתו בנסיבות של לחץ, מתח ומכאוב.

להשיג בחנויות הספרים או בספרית „מעריב", דרך פ"ת 72/א', תל־אביב.

هكذا من الأصل

صكرا عن الاصل

בידור

מוזיאון תל אביב

שד' שאול המלך 27, תל אביב, מודיעין וקופה: טל' 261297, משרדים: טל' 257361.

שעות ביקור: א'-ה': 14.00-10.00; 21.00-17.00, שבת: 14.00-11.00; 22.00-19.00 יום ששי סגור.
הספריה פתוחה: בימים א', ב', ד': 16.00-10.00; ג', ה': 13.00-10.00; 19.00-15.00.

שעות הביקור בשבוע פסח: ערב פסח, יום שני, 13.4: סגור. א' דפסח, יום שלישי, 14.4: 22.00-19.00. בימי חול המועד שעות הביקור הרגילות.

אלכסנדר ארכיפנקו שתי נשים, 1920

תערוכות

אלכסנדר ארכיפנקו – מאה שנה להולדתו
תערוכה מקיפה ובה כחמישים פסלים, ציורי־פסל ורישומים, מאוספים ציבוריים ופרטיים בישראל, אירופה וארה"ב.
התערוכה מאורגנת בשתוף עם הגלריה הלאומית, וושינגטון, ונעזרת בשפעת מטעם המועצה הפדרלית לאמנויות ולמדעי הרוח.
שיח גלריה בתערוכה ארכיפנקו, מוצ"ש 11.4, בשעה 20.00; יום רביעי, 15.4 ויום חמישי, 16.4, בשעה 11.00 בבוקר.
תמונות באמנות המופשט האקספרסיוני
אוסקר קוקושקה, 1980-1886. מבחר הדפסים ואלבומים מאוסף המוזיאון.
ארוהארד מונק, מוות; אהבה ותהודה.
תמונה של מבחר מאוספי המוזיאון

מוצג מיוחד

לגל יובל המאה להולדתו של אריך מנדלסון (1987-1887). רישומים משנות ה־20 וה־30 מאוספים פרטיים, המוצגים עתה לראשונה.

מוסיקה

"של היומי" – קונצרט אמנים צעירים. ניהול מוסיקלי: עזי ויזל. בתוכנית: היידן, הנדל, סוזה, אנסקו, ראוול. מוצ"ש, 11.4, בשעה 20.30.

לילדים

"גמל ועוד משולש בריבוע". מופע לילדים מגיל 4. עם עירית ועזרא דגן. יום ראשון 12.4, יום רביעי 15.4 ויום חמישי 16.4 בשעה 9.00 בבוקר.
הרשמה להשתלמויות מורים לשנת תשמ"ח: טפסים ניתן לקבל במזכירות מחלקת החינוך של המוזיאון (שד' שאול המלך) ובביתן הלנה רובינשטיין.

קולנוע

הקרנת בכורה: "40 מ"ר גרמניה" (גרמנית, 1986, 80 דקות בצבע, תורכית וגרמנית בתרגום לעברית ולאנגלית) סרטו של טאפיק באשר. בדירה קטנה בהמבורג, נועל הפועל הזר את אשתו, אשר זה מקרוב באה מתורכיה. היא אינה דוברת את שפת המקום ומנועה מלהכיר את אורחות החיים בארץ זרה ומתנכרת.
מוצ"ש ובימים א'-ה', בשעות 21.30-19.30.
לפני הסרט יוקרן סרטו של דודי ברגמן "בחיה מתחתנת" (1986, 6 דקות) צילום: יצחק פורטל. הפקה: מאיר מלכי, עריכה: רפי גיל, דניאל אורסיני. שחקנים: דב נבון, איציק אביטל.
שואה: חלק ראשון, בימים רביעי וחמישי, בשעה 13.00.

ביתן הלנה רובינשטיין

שד' תרס"ט 6, טל': 299750.
שעות הביקור: א'-ה': 14.00-10.00; 21.00-17.00; שבת: 14.00-11.00; 22.00-19.00. יום ששי סגור.

שעות הביקור בשבוע הפסח: ראה שעות הביקור במוזיאון בשדרות שאול המלך.

תערוכה חדשה

ג'ילברטו צוריו
האמן האיטלקי ממייסדי תנועת "האמנות העניה" הציג בתערוכה זו 27 יצירות תוך התמודדות עם חלל הביתן. התערוכה אורגנה ע"י מרכז לואיג' פצ'י פרטו, המוזיאון לאמנות מודרנית, פאריס, המתקיימת בתל־אביב בשיתוף עם המכון האיטלקי לתרבות.

שיח גלריה בתערוכה צוריו: ביום רביעי, 15.4, וביום חמישי, 16.4, בשעה 11.00 (ללא כפי שנמדסם בלוח האירועים).

בית התפוצות
על שם נחום גולדמן

שעות פתיחה: א': 17.00-10.00
ב'-ג' (ערב חג וחג): סגור
ד'-ה' 19.00-10.00
יום שישי: סגור
שבת: 14-10

ארכיון התצלומים של בית התפוצות – קבלת קהל עפ"י תיאום מראש

לתיאום סיורים מאורגנים נא לפנות מראש בימים א'-ה' בין השעות: 13.00-9.00 בלבד

בחודש אפריל 1987 יתקיימו סיורים מודרכים בשפה הספרדית מדי יום בשעה 11.30

תצוגת קבע וכרונוספירה: 2500 שנות חיים יהודיים ברחבי העולם, מוצגות תוך שימוש באמצעי־הטכניקה המתוחכמים ביותר

תערוכות:

1. "בנות חיל – ארגון "הדסה", 1987–1912".

אירועים:

1. הקרנת הסרט "רכבות" – סרט תיעודי על הצלת יהדות בולגריה בתקופת מלחמת העולם השניה (בשיתוף עם איחוד עולי בולגריה)
במאי: חיים אוליבר
הסרט דובר בולגרית וגרמנית
יום ראשון, 12 באפריל 1987, בשעה 16.00
כרטיסים: 4 ש"ח; לחברי אגודת הידידים של בית התפוצות 3 ש"ח
2. יצוגת מצרים והאידיאולוגיה של תנועות שחרור
ערב עיון בספרדית
משתתפים: רחל הודרה, פרופ' צבי שולדינר, מנחה: ברנרדו טריסטר
יום ראשון, 12 באפריל 1987, בשעה 20.00
3. הבריגדה היהודית ופעילותה במלחמת העולם השניה ואחריה
ערב עיון לרגל הופעת הספר "מהסניו עד בולקר מילא 18" מאת יהודה טובין (בשיתוף עם "מורשת" בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ ומועצת הבריגדה – חיל).
משתתפים: שלמה שמיר, נחום גולן, יהודה טובין, שמואל פוטיק, מרדכי רוזמן ויתקה קובנר
מנחה: חנוך ברטוב
יום רביעי, 15 באפריל 1987, בשעה 18.00. לפני תחילת האירוע, בשעה 17.00, יתקיים מיפגש חברותי
4. "רפואה והלכה" – ערב עיון במסגרת התערוכה "בנות חיל – ארגון "הדסה" 1987-1912"
משתתפים: הרב ד"ר מרדכי הלפרין, פרופ' ישעיהו ליבוביץ, פרופ' אליעזר רחמילביץ
מנחה: פרופ' אנדרה דה־פריז
יום חמישי, 16 באפריל 1987, בשעה 17.00

תערוכות מתחלפות:

1. גיטו קובנה – תמונות ממצלמה נסתרת, צילומיו של צבי קדושין – מוזיאון ערד, ערד
2. יהודים באתיופיה – רשמי מסע, צילומים מאת פרדריק ברנר – בית גרארד בהר, ירושלים
3. בתי־כנסת בגרמניה במאה הי"ט – מוזיאון מאנה כץ, חיפה
4. אתרים יהודיים בלבנון – קיץ 1982, צילומים: מיכה בר־עם – מתנ"ס אשכול קרית־שמונה
5. ביקורים במרוקו 1979–1985 – בית פיליפ מורי, אילת
6. מגילות האש – היכל־שלמה, ירושלים.
7. הגשר החי – מיפגש המתנדבים הארצישראלים עם שארית־הפליטה – ספריית יד לבנים, רמת־השרון.
8. רגעים בתיאטרון היידי – התיאטרון הלאומי "הבימה", תל־אביב

מושגים וסוגיות בדברי ימי ישראל סדרה של שמונה מפגשים
ד"ר אלי ברגל משוחח עם פרופ' ישעיהו ליבוביץ
מחיר הסדרה כולה: 40 ש"ח; לחברי אגודת הידידים: 30 ש"ח
מכירת כרטיסים מוקדמת, החל מיום ראשון 12.4.87 בקופת בית התפוצות.

להשאלה בארכיון בית התפוצות סדרות שקופיות לבתי־ספר ולמוסדות־חינוך בנושאים הבאים:
חגי ישראל ★ עדות ישראל ★ סיפורי המקרא ★ בתי־כנסת ★ ירושלים בראי הדורות ★ שקופיות ליום הזכרון וליום השואה (הגשר החי – מיפגש המתנדבים הארצישראלים עם שארית הפליטה; גיטו קובנה – תמונות ממצלמה נסתרת, צילומיו של צבי קדושין)
בדבר פרטים נא לפנות לאגף הנוער או לארכיון בית התפוצות, טל: 03-425161

למכירה בחנות החדשה של בית התפוצות:
מתנות מיוחדות ★ חפצי יודאיקה מודרנית ★ פרסומי המוזיאון

בית התפוצות נמצא בקמפוס אוניברסיטת תל־אביב (שער 2), רח' קלאוזנר, רמת־אביב. טל. 03-425161.

אוטובוסים: 6, 13, 24, 25, 27, 45, 49, 74, 79, 86, 274, 572, 604.

פול ניומן

זוכה פרס האוסקר 1987 עבור תפקידו בסרט

צבע הכסף

the Color of Money

בסרטו של מרטין סקורסזה

טום קרוז

פול ניומן טום קרוז

תל־אביב "רב־חן"	חיפה "רב־גת"	רמת־גן "אואזיס"
ירושלים "אורגיל"	חולון "מגדל"	ק. ביאליק "סביון"

פס קול הסרט על תקליטי "הד־ארצי" DOLBY STEREO

יבואו לחויה משפחתית בחופשת הפסח

כלביאדה 87

באיצטדיון "יונטר" בר"ג יום חמישי 16.4.87 בשעה 16.00

כלבים עם זרחונים במופע לילי מרהיב

* מירוצי כלבים בהשתתפות החג
* חזיון אור קולי
* זיקוקי דינור
* תקיפה ממשוקים.

אטרקציה עולמית לכלבי רוח.

אמוני מצרי איכות לכלבים 03-9328444

כתיבה במכונה ב־12 שעות
בשיטה עיוורת
בי"ס למסחר "רימון", ת"א, דיזנגוף 85, ☎ 281985

17-20 באפריל, 10.00-18.00

יריד פסח בעין הוד

לראות לבלות ליצור ולקנות:
60 מציגים, פעולות יצירתית מודרכת (9 סדנאות למבוגרים ולילדים), תיאטרון רחוב, הצגת ילדים, סדנאות פתוחות, צלמוניה, בתיקפה, מסעדה, אוירה ונוף.
כרטיסים בכניסה: 5 ש"ח למבוגר, 3 ש"ח לילד הכרטיס כולל: ביקור ביריד, כניסה חפשית לגלריה, הצגת־ילדים: "יהחיות" הסדנאות בתשלום סמלי עבור חמרים והדרכה.

מוזיאון האסלאם מארח

תערוכת כלי קרמיקה של פבלו פיקאסו
מאוסף אייבורי פריידוס — ניו יורק

* התערוכה תפתח לקהל החל מיום 15.4.87 ותוצג לתקופה של שלושה חודשים.
* בתערוכה מעל 70 פריטים, קערות, צלחות וכדים

המוזיאון פתוח לקהל
ימים א — ה מ־10:00-1:00; 3:30-6:00
שבתות וערבי חגים מ־10:00-1:00 (ימי ו' סגור)

המוזיאון פתוח לקהל כרגיל בחול המועד פסח
יום ו' סגור, ערב חג שני פתוח מ־10:00-1:00
חג שני מ־10:00-1:00

יד ל.א. מאיר, מוזיאון לאמנות האסלאם רח' הפלמ"ח 2 ירושלים, טל: 02-661291/2, אוטובוס מס' 15

בן צבי — עין הוד
סטודיו פתוח - פסח 87
היתוכי עץ מיוחדים
לאינפורמציה טל' 04-842292

כוכבת השבת
רבקה זהר
מארחת: רבקה מיכאלי
בראיון ובשירים לתקליטה החדש
עברית
בכל חנויות התקליטים גם בקלטות
הד־ארצי

קול ישראל — קול המוסיקה

חידון
שיתקיים בשבת 11.4 בשעה 9.00

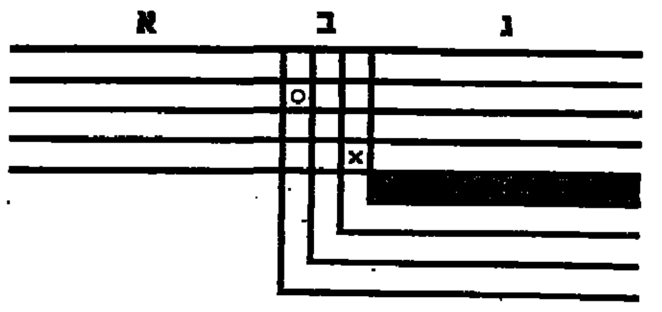

מעריב ספרות

חלק ה' / יום ו' י"א בניסן תשמ"ז, 10.4.1987

תקציר

עמ' 2 **משה דור על משה שמיר**

אי אפשר לטעות בעונג שמפיק שמיר – אפילו במרי ויכוח – כשהוא נזקק לשירה ולמשוררים – כותב משה דור על „ענין אישי עם 35 משוררים".

עמ' 3 **האדם שמאחורי המסכה**

שבעת הצעיפים, שבע המסכות – יוצרים מרקם סיפורי שיש בו גם פיוט וגם אמת פסיכולוגית עמוקה – כותבת יהודית ברטוב על הספר „אהבת שבע הבובות".

עמ' 4 **אלוהים יודע**

זה זמן רב שלא צחקתי כה הרבה למקרא הדברים על דוד מלכנו, הבא חשבון עם מיכלאנג'לו – כותב מנ"ל על „אלוהים יודע" של ג'וזף הלר.

עם יריד הספרים הבינלאומי ה־13 בירושלים

שלמה הרמתי

האמנם קשה לקרוא עברית?

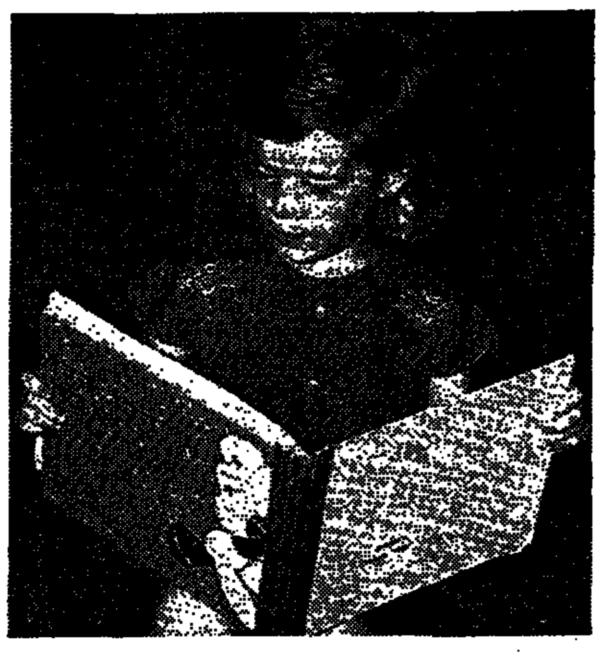

לומדי עברית בישראל, ובתפוצות מאמינים ברובם, שעברית היא שפה קשה (או כדברי הפזמון: „קשה שפה"). מחנך יהודי־אמריקני כתב בנידון: „סוף סוף קשה לימוד העברית לילדים כקריעת ים־סוף. צורות השפה כה זרות ומוזרות לאוזן האמריקנית, עד כי דרושים מאמצים על־אנושיים מצד הילד, כדי לרכוש – ולו גם במידה־זעומה – איזאלה מיסודות השפה בדיבור, בקריאה ובכתב".

כלום יש יסוד להנחה זו? התשובה היא שלילית. אולם בכל הנוגע לקריאה, תהיה התשובה חיובית, אם כי אין הכרח שיהיה כך. כל כך למה? משום העובדה התמוהה, שעדיין לא ניתן לה הסבר משכנע, שרוב כותבי העברית נוטים לרמת קריאות גבוהה (כאילו זה סימן היכר לאיכות ספרותית). עובדה זו מתגלית, למשל, בהשוואת טקסטים בלשונות זרות לתרגומיהם בעברית. ברוב המקרים הללו נמצא, שהנוסח העברי יהיה במספר רמות קריאות מעל לרמת הקריאות של המקור. נאום גטיסברג המפורסם של לינקולן, למשל, נמדד בדרך אובייקטיבית (באמצעות „נוסחת קריאות") ונמצא ברמת קריאות מקבילה לזו של קורא ממוצע בכיתה השישית של בית־הספר היסודי בארה"ב (ואכן, נאום זה נלמד שם בכיתה זו). תרגומיו של אותו נאום לעברית, לעומת זאת, מנוסחים בשתיים עד חמש רמות קריאות גבוהות יותר.

ספר לכיתה ב' - ברמת קושי של כיתה ה'

כך לגבי ספרי הלימוד המקובלים בבתי־הספר בארץ. לדוגמה: ספר לימוד פופלארי ביותר לכיתה ב' נמדד ונמצא ברמת קושי המתאימה לתלמיד בינוני (שאינו טעון טיפוח) בכיתה ה'. אין איפוא תימה, שרוב רובם של תלמידי כיתה ב' יתקשו מאוד בהבנת הנקרא בספר הלימוד שלהם. הוא הדין לרוב ספרי הלימוד לכיתותיהם. לפיכך אין להתפלא, שאחוז המתקשים בהבנת הנקרא בין חיילי צה"ל גבוה כל־כך.

כך גם לגבי ספרי קריאה, בייחוד לתלמידי בית הספר היסודי. מי שישווה את מדד הקריאות של ספרי קריאה בלועזית לתרגומיהם בעברית, יגלה שבעברית רמת הקריאות גבוהה יותר, ולעיתים במידה ניכרת. כבר אליעזר בן־יהודה השתדל – וגם הצליח – להוריד את רמת הקריאות בעברית. בספר אחד שבדקתי („מסביב העולם בשמונים יום" של ז'ול וורן), נמצא התרגום של בן־יהודה קל מתרגומים חדשים יותר. בן־יהודה ביקש לפתח סגנון חדש וקל יותר (שכונה: „הסגנון הירושלמי"), אולם רוב הסופרים דחו סגנון זה ומצאו בו פגמים רבים.

דרושים עורכים לקריאות

כאשר נתגלה לפני שנים אחדות, שאחוז גבוה מתלמידי כיתות יסוד בת"א התקשה בהבנת הנקרא – רעשה הארץ. אולם דרכי הטיפול גם במקרה זה הוכיחו שוב, כי המחנכים עדיין לא עמדו על שורשי הבעיה. הבנת הנקרא היא תולדה של שני גורמי יסוד: מיומנות הקורא ורמת הקושי של הטקסט. אצלנו הופנו הפתרונות לכיוון אחד, לקורא, תוך התעלמות מן הגורם השני: רמת הקושי של הטקסט – דרכי כתיבתו ועריכתו כהלכה.

בחו"ל, במדינות מתוקנות, מעסיק כל מו"ל, המכבד את עצמו – וכן כתבי עת ועיתונים רבים – עורך מיוחד לענייני קריאות. עורך זה מקפיד על מידת התאמת הטקסטים לקוראים המיועדים משלוש בחינות הקריאות: העניין, הלשון והסגנון והטיפוגראפיה (הדפסה ועימוד).

מי שיבדוק, לעומת זאת, את ספרי הלימוד והקריאה המיועדים לתלמידים בישראל, יגלה שהם משופעים בליקויים בכל שלושת גורמי קריאות אלה. מסקנתי היא, שאין לנו חומר קריאה מתאים לקוראים מתחילים, ילדים ומבוגרים, ולפיכך לקוי החינוך לקריאה (ואין להאשים בכך את הטלוויזיה).

לדוגמה: מופיעים בשוק סדרות לקורא המתחיל, כ„ראשית הקריאה" (הוצאת כתר) ו„שעת קריאה" (הוצאת מסדה). אולם המדפדף בסדרות אלה – גם אם אין לו ידע בקריאות – יראה, שאין אלה ספרי קריאה למתחילים, כפי שסבורים המו"לים ועורכי הספרים הללו, משום שהם קשים מדי מבחינת הלשון והסגנון וגם ההדפסה והעימוד אינם מתאימים לקורא המתחיל. אמנם, ייתכן שמספר ילדים יוכלו לקרוא ספרים אלה – ואולי גם ליהנות מהם – אך ה„קוץ" ב„אליה" זאת הוא ברכישת הרגלי־קריאה לקויים, שיפגמו ביעילות הקריאה של אותם קוראים בגיל מבוגר יותר. במחקרי הראיתי, למשל, שרוב הסטודנטים שלנו קוראים לאט מאוד, למעשה בקצב של דיבור, גם כאשר הם בבחינת קוראים בעיניים. זו תוצאה ישירה של טקסטים לא מתאימים ושל דרכי הוראה לקויות.

כדי לחנך קוראים יעילים, הכרח איפוא להכין סדרות של ספרי קריאה מדורגים ומותאמים לכושרו של הקורא הבינוני בכל כיתה וכיתה, כמקובל במדינות רבות. לפלא הוא, שאצלנו כל זה עודנו במישור הרצוי, ולא המצוי.

טעות נפוצה בהבנת הליך הקריאה, שמנעה עד כה הכנת סדרות כנ"ל, מתגלה בטיעון זה: הרי הילד בגן הבין סיפורים שקראו לו, וברמה לשונית גבוהה יותר מן המוצע לקורא המתחיל. וההסבר לכך הוא: הילד בגן למד להבין טקסט באמצעות האוזן (שמיעה), אך בבואו לבית הספר עליו ללמוד להבין טקסט באמצעות העין (ראייה). לשם כך עליו לתרגל את מיומנויות התפיסה הראייתית, על יסוד טקסט המתאים לכך מבחינת גורמי הקריאות. ראוי להדגיש בהקשר זה, שאיפיוני הכתב העברי (צורת האותיות וניקוד) מקשים על התפיסה הראייתית של טקסט עברי במידה ניכרת, בהשוואה לתפיסה הראייתית של הכתב הלטיני. משום כך חשוב עוד יותר להקפיד על גורמי הקריאות בעברית.

חשיבות ההדפסה והעימוד

ההדפסה והעימוד מהווים גורמים חשובים ביותר בהקלת תהליך התפיסה הראייתית בקריאה וכתוצאה מכך גם בהבנת הנקרא. גודל האות, צורתה, הרווח שבין השורות, גודל השוליים, אורך השורות וניגוד הצבעים שבין הכתב לבין הרקע – אלה הם גורמים הקובעים את יעילות התפיסה הראייתית בקריאה ואת הבנת הנקרא. ובכל אלה חוטאים רוב ספרי הלימוד וספרי הילדים שלנו. במקרים לא מעטים נעשה ההיפך מן הרצוי. כך הוא במיוחד לגבי אורך מופרז של שורות בספרי ילדים ובהדפסת כתב צבעוני על רקע צבעוני. הרצוי הוא – אות שחורה על רקע לבן. כל ניגוד צבעים אחר מאט את קצב הקריאה.

בשנתיים האחרונות הופיעו מטעם האגף לתכניות לימודים במשרד החינוך והתרבות מספר ספרים מותאמים לגורמי הקריאות. הניסיון מראה, שגם המורים ובייחוד התלמידים (ומהם אלה המתקשים בקריאת טקסטים מקובלים) מקבלים טקסטים כאלה בשמחה ומורים לא מעטים אף משכתבים טקסטים לתלמידיהם במיוחד כדי לקדם אותם בהבנת הנקרא. אולם סנוניות אלה עדיין אינן מבשרות את האביב. מן הדין, שמו"לים רציניים יתנו דעתם להיבטים של הקריאות וישתפו פעולה בהכנת ספרי קריאה ולימוד מדורגים לפי רמות הקריאה של התלמידים, ואז יש סיכוי, שהחינוך לקריאה יתן פירותיו וירבו קוראי עברית בישראל.

מחבר המאמר הוא פרופסור לחינוך באוניברסיטה העברית בירושלים

שלמה טנאי

אותיות פורחות

אותיות פורחות; מלים מעופפות בעולמנו, יחידות, בזוגות, בשלשות – וסופן שהן מקננות במוחות ובנשמות. כל העובדות והבדיות, ההזיות, האשליות, התקוות והאכזבות, השאיפות והשנאות מחפשים להם תבניות ליהפך לביטוי של ממש. המלים, יחידות, בזוגות, בשלשות – הן להן התבניות. וכאשר הן מוצאות ביטוי, הן מתמלאות כוחות טמירים או עילאיים. זה כוחה של הלשון, זו עוצמת חיים־זמנות שבה. מלים נהפכות למעשים, נכנסות לדם, לעצמות, מניעות אדם לחיים, לפעולה, או מדכאות אותו עד אדישות וחידלון.

והמלים האלו הן פשוטות, לבאורה. שם, שורה משיר או סיפור, סיסמה, חיבור עממי או צירוף־סופרים אמנותי. והן נעשות חלק מהחיים, מן התולדות. הן נקבעות וקובעות את מהלך החיים ואת התולדות.

אביא רק אחדות לשם הדגמה. „לעבודה ולהגנה" – אין כל המשפט, אך אלו שתי המלים המכריעות שבו, צמד שנולד בעת צמיחה ותנופה, בשאיפה לתנופה, והניע אנשים לשני מעשים מכריעים אלה שהיו משימות־דור: עבודה – למרות יבלות, אי־התאמה, סבל, ויתור על לימודים ותוארים, והגנה – לא כמקצוע, אלא כאורח־חיים המחויב מתנאי מקום ויחסי שכנים. או: „התקוה", „תחזקנה", – שני שמות של שירי־המנון, שהן מלות חיוב, התגברות ואמון בעתיד. „אין ברירה" – מי זוכר עוד את מצבי־היאוש הקודרים בימים מסויימים במלחמת השיחרור, כאשר הכל חבר נגד המעטים, שלא רצו לוותר על זכותם לחיים ולריבונות. שתי המלים הפשוטות בצירופן היו אמרת־קסם, שבכוחה לא נטשו אנשים ישובים, שלא היתה להם כמעט תקוות הישרדות על פי ההגיון הפשוט; עשו אנשים מעשים הנחשבים היום לאגדות. או: *„האחרון בלוד מכבה את האור"*, – זו כבר אימרה, שביטאה את תחילתו של הלך־רוח אפוקאליפטי, החביב היום כל כך במקומותינו, אמנם בדרך הצחוק. אחר כך באו שמות כ„מלכת האמבטיה" ועכשיו „החילוני האחרון", שהם כבר סאטירה מקברית.

יש שנעשו גם חילופי תוארים לשם השפלה וגינוי: במקום המלה העברית הנקיה „אלופים", שיש לה אסוציאציה חיובית, מרבים לנקוט „גנראלים", שבצליל־הביטוי שבו היא מטוחת ובאסוציאציה יש לה משמעות שלילית.

בכוונה איני מציין שם מחבריהן או ממציאהן של המלים המעופפות, אלו שאינן עממיות, כי באמת אין לי כאן דבר על אנשים ואין כוונתי לכל התנצחות אישית אלא רק לבירור לגופן של הויות־המלים המקננות בהוויית־החיים שלנו.

כל המלים, או האמרות הללו, הן ואחרות, לא היו אלא סתם מלים חופשיות, שנולדו מתוך מצוקות, רצונות, כוונות, וכך החלו מקננות במוחות ובנשמות. יש מהן, שהשפעתן היתה והינה כבדה ומכרעת אפילו יותר מהחלטת ממשלה או חוק. כי הן, בכוח־הקסם של הלשון, חודרות לתוך המקומים העמוקים והרגישים ביותר של האדם, הפרט והחברה. והן יוצרות אסוציאציות והן יוצרות דמיונות, פחדים או סיכויים, הכל לפי המלה, האימרה. והיש עוד צורך לנתח מה פעולתה של כל מלה, בין לשלילה, בין לחיוב, על יחסו ועמדתו של אדם לגבי החברה, העם הארץ שבה הוא חי?

•

וכאן מגיעים אנו אל קו־ההגנה, אל כוח־הבטחון המגן בכל מאודו על המלים, האמרות. הוא עצמו מלה: חופש־הביטוי. לנו, צאצאיהם של חושבים והוגים, מהפכנים ויוצרים, מחדשי־דת ומדע – חופש הביטוי הוא כאוויר לנשימה. וכי ייתכן שלא נגן על זכותו הבסיסית של האדם לומר כל

(סוף בעמ' 4)

בנימין צביאלי

גם בעידן הטלוויזיה קוראים ספרים

יש מבוכה רבה בין חוקרי הקומוניקציה באשר ליחסי הגומלין שבין הספרות והטלוויזיה, והשאלה היא כפולה: כיצד משפיעה הטלוויזיה על טיב היצירה הספרותית (ולהיפך), וכיצד משפיעה הצפייה בטלוויזיה על שעור הקריאה בספרים. לפני זמן לא רב הופיעה בארה"ב חוברת צנועה ובה הנתונים המעניינים דלהלן: ברבע המאה שבין 1950 ל־1975, היינו – בתקופת התפתחותה והתעצמותה של הטלוויזיה, גדלה האוכלוסיה בארה"ב ב־43%, אך מספר כותבי הספרים גדל פי שלושה. גם ערך המכירות של ספרים בכריכות רכות גדל פי עשרה ויותר מכך גדלה תפוצת כתבי העת. כל זה, מסכמת החוברת, מלמד שעלינו להתגבר על היצר להדביק לעידן שאנו חיים בו את התווית של „עידן הטלוויזיה". אנשים רבים רגילים אמנם לבלות שלוש־ארבע שעות ביממה בצפייה בטלוויזיה, אך את יתר שתים עשרה השעות של עירנות הם מבלים בעבודה, בשיחה, בקריאה ובנסיעות (שחלק מהם מוקדש לקריאה). לספר נועד עדיין תפקיד חשוב בתהליך תקשורת ההמונים ויעידו על כך ערמות הספרים בחנויות, בנמלי התעופה, בסופרמרקטים ועצם העובדה שהספר נשאר מקור לא אכזב לרעיונות חדשים ומקור הנאה למיליונים.

והנה בא הארלאן אליסון ובספרו „לראות" (הוצ' „מסדה", עברית עמוס גפן) הוא טוען, כי בעוד הספר הוא הרפתקה משותפת לסופר ולקורא, הוא כרוך בפעולה יצירתית בעת התהוותו ובפעולה יצירתית כאשר מגשמת המטרה, כלומר הסופר חולם את החלום ורושמו והקורא מפרש שנית את החלום במונחים אישיים ומתגבר אותו, הרי הטלוויזיה עושה את ההיפך: היא משתקת אותו ובעקבות כך מופיע עד מהרה הגיון.

האמנם הטלוויזיה היא האנטיתיזה של הספר? ואולי שני אלה, הספר והטלוויזיה, מפרים זה את זה, מעשירים זה את זה, ובסופו של דבר יוצאים נשכרים זה מזה?! הספר אמנם חסר את המיידיות של המדיום האלקטרוני, באשר הכתוב נמשכת זמן רב וכתיבתו, עריכתו, הדפסתו והפצתו הם תהליך ממושך. בניגוד לטלוויזיה הוא מגיע ליחידים ולא להמונים בבת אחת (עידן הקסטות מדמה את הטלוויזיה בימינו לספר). הוא „חפץ" כבד וממשי, אפשר להחזיקו, למששו ולקרוא בו בכל מקום *ובכל שעה לפי רצון הקורא היחיד*. אך הוא משמש גם מקור השראה להפקות של קולנוע, טלוויזיה ותיאטרון. הכתיבה היוצרת מגבירה בעקיפין וגם במישרין את כל סוגי המדיה האחרים ונוצרת ביניהם הפריה הדדית. „חיי השעה" של הטלוויזיה ניזונים מ„חיי הנצח" של הספר ולהיפך. הספר

מתגבר על ידי הרצון להראות את הכתוב. וכך זכו יצירות קלאסיות מן הספרות האנגלית והרוסית („האגדה לבית פורסייט", „מלחמה ושלום" ועוד ועוד) לעיבודים טלוויזיוניים. יותר על כן, אין ספק שספרים לא מעטים נכתבו ונכתבים מלכתחילה תוך פוזילה לטלוויזיה. ומצד שני סדרות טלוויזיוניות מולידות ספרים רבי מכר, שאלמלא הטלוויזיה, ספק אם היו מופיעים כלל („תרבות האדם" של קנת קלארק, „עלייתו של אדם" של יעקב ברונובסקי, „השואה" של ג'רלד גרין, „שואה" של לנדסמן – הן רק דוגמאות מעטות).

מרשל מק־לוהן, שכונה „נביא המהפכה האלקטרונית" טוען שכשם שהספר המודפס יצר את „האני" התרבותי של המערב (הטכנולוגיה של הדפוס ובעקבותיו הקריאה, עודדו תהליך של פרגמנטאציה, פיצול והפרדה, כי הקריאה היא פעולתם של יחידים), כך הטכנולוגיה האלקטרונית, הכובשת המונים בעולם, מעודדת האחדה ומעורבות. מורו ורבו של מק־לוהן, ה.א. איניס, מדבר על התפנית מן המסורת הקולית־אורלית (דיבורית) אל המסורת הכתובה שחלה בתקופה שבין סוקרטס ואריסטו. עידן הטלוויזיה תוזר למסורת הקולית־ויזואלית, אין צורך בכתיבה ואין צורך בספרים כביכול.

ונבואותיהם של איניס ומק־לוהן נתבדו והטלוויזיה לא דחקה את הספר, כשם שהרדיו לא העביר מן העולם את העיתונות, *אף שהעתון המופיע בבוקר הוא כבר* מיושן וקריאתו אינה אלא מין פולחן שקשה לאנשים לוותר עליו. אחד מחוקרי התקשורת ההמונית, ליאו בוגרט, כותב בספרו „עידן הטלוויזיה", כי עם הגידול המדהים במספר מכשירי הטלוויזיה אחרי מלחמת העולם השניה גדלה גם תפוצת מגאזינים ועתונים ואף של ספרים. הוא מציין בכל זאת, כי אי אפשר לדעת אם *תפוצת האמצעים המודפסים לא היתה* גדולה יותר אלמלא הופעתה של הטלוויזיה. חוקרים אחרים (לזרספלד וקנבל) מצאו, כי עם הופעתה של הטלוויזיה נפגעה אמנם הקריאה של דברי דפוס, אך רק פגיעה סלקטיבית. הנוטים לקריאה קלה מצאו תחליף מושך יותר בטלוויזיה, בעוד שהקוראים הרציניים נשארו נאמנים להרגלם.

הטלוויזיה היא גורם מעורר עניין בנושאים רבים ומגוונים שלא היו ידועים עד כה וזה מעודד קריאת ספרים בנושאים אלה, בעיקר בקרב נוער וילדים. גם ויכוחים ודיונים מעודדים קריאת ספרים וכן הופעת מחברים וסופרים על המרקע הטלוויזיוני.

לפני שנים אחדות פורסם בארץ סקר קוראי ספרים שהוזמן על ידי מוסד ואן־ליר. מטרתו העיקרית היתה, לברר „האם הספר עודנו מרכזי בתרבות עם ישראל בארצו, לעומת הטלוויזיה והרדיו". גם סקר זה יצא מתוך הנחה שהרדיו והטלוויזיה פגעו קשות בהרגלי הקריאה בישראל. אנשי המחקר מצאו כי ב־95% בתים בישראל יש מכשירי טלוויזיה ושעור הפקת ספרים ב־1932, יחסית לגודל האוכלוסיה היהודית, היה גדול פי שלושה מבזמן עריכת הסקר. עורכי הסקר אף ניסו לנחש את הסיבות לכך: מיעוט גרויים חיצוניים, רמת חיים צנועה שאפיינו את מצב האוכלוסיה לפני עידן חברת הצריכה ובעיקר לפני היות הרדיו והטלוויזיה. בסיום מובע החשש שמרכזיותו של הספר, לפחות בשביל מחצית העם נעלמה והטלוויזיה תפסה את מקומו. לגבי המחצית השניה עדיין קיימת מרכזיותו של הספר. מעניין שסקר זה כלל במושג „קריאה" גם קריאה בתנ"ך ובתלמוד. בעוד הארלן אליסון קובע בספרו „לראות", כי רק 8% מאוכלוסית ארה"ב קונים ספרים ורק 2% קונים יותר מספר אחד לשנה, הרי הסקר של מוסד ון־ליר קובע, כי בישראל רכשו כ־25% מן האוכלוסיה בין ספר אחד לארבעה ספרים לשנה וכ־15% רכשו יותר מעשרה ספרים.

האמנות הקולנועית והטלוויזיונית פיתחה קווי אופי ומבנים מיוחדים בטיבם שלא היו ידועים בעידן הטרום־אלקטרוני, היינו התפתחו דרכי הבעה ותקשורת שרק הדור הזה מבין את משמעותם. הסמלים האמנותיים של היתוך (Cut), נמוגה (Dissolve), *עירפול (Defocus) ורבים נוספים הם אלמנ*טים בלשון חדשה שרק האדם בין ימינו מבין אותם ומתרשם מהם. האם אין הם כופים את עצמם במודע ושלא במודע על הסופרים ויצירותיהם הספרותיות בימינו? עניין זה ראוי למחקר מעמיק, הבה נקווה שיבוא.

סבינה מסג

לפני שהחיים יתחילו לפרפר

לִפְנֵי שֶׁהַחַיִּים יַתְחִילוּ לְפַרְפֵּר
כְּמוֹ דָּג שֶׁכָּל מֵעָיו בַּחוּץ
אַף לֹא חַיָּיו,
חַיָּיו בַּמַּיִם,
חַיָּיו חַיִּים יוֹתֵר,
יֵשׁ יָם שָׁלֵם שֶׁלּוֹ –
הַמְּצוּלָה הִיא מְצוּלָה רַק בִּשְׁבִילוֹ.

לִפְנֵי שֶׁהֵם יַתְחִילוּ
לְפַרְפֵּר

בּוֹא נִשְׁתַּהֶה עוֹד קְצָת
אֶל מוּל קַשְׂקַשׂ מַזְהִיר

עַל אַף בְּרַק הַסַּכִּין שֶׁהוּא מַחֲזִיר.

מתוך הספר „הבית במגדל", העומד להופיע בהוצאת הקיבוץ המאוחד

מה קורא

ידידיה בארי
יו"ר מלר"ז

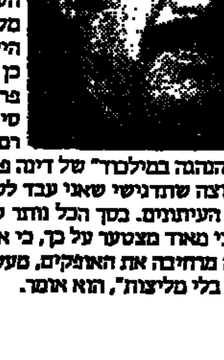

עו"ד ידידיה בארי, המכהן זה עשר שנים כיו"ר ההנהלה של מלר"ז, ממעט לקרוא ספרות יפה „מחוסר זמן" ובזמנו הפנוי מעדיף קריאת ביוגרפיות היסטוריות. לאחרונה, „קראתי ספר העוסק בקנדים, אחר העוסק בסוגיות פוליטיות מקומיות הקשורות בסכסוך הישראלי־ערבי". כן קרא את „קנאי האיסלם" פרי עטו של פרופ' עמנואל סיון, „העוסק בהתחזקות הזרם הדתי בארצות ערב" וכן את „ההנהגה במלכוד" של דינה פורת.

„אני רוצה שתדגישי שאני עבד לעיתונות. עובר כל יום כמעט על כל העיתונים. בסך הכל נותר לי מעט מאד זמן פנוי, לפעמים אני מאד מצטער על כך, כי אני באמת מאד אוהב לקרוא. קריאה מרחיבה את האופקים, מעשירה את התוכן הרוחני שלנו. וזה בלי מליצות", הוא אומר.

דיקי דיבלין

עורך: חנוך ברטוב עריכה: יהודה גוראריה

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

כתיבה על שירה בסימן אהבה

משה דור

ביקורת

משה שמיר
עיון אישי עם 35 משוררים
הוצאת עם עובד, 1987

"השירה היא, בכלל, עניין אישי. אבל בסך־בן בצועצם יותר כתיבתי על שירה ומשוררים היא כתיבה מתוך עניין אישי". כך משה שמיר בהקדמתו לקובץ מאמריו "עיון אישי עם 35 משוררים". ואכן, בכתיבתו של שמיר, המשתרעת על־פני ארבעים שנה, על ספרי שירה ועל מחבריהם עובדת בסימן זיקה אישית מובהקת אל ה"מטיה" הזה. ואם יש במספרים איזו נהייה אל השירה – מבש כשם שמשוררים נכספים, לא פעם, לשלוח את ידם בסיפורת – אפשר לחוש אצל שמיר, עד כמה היה נהנה אילו יכול לקרוא דרור לנטייתו־לב זאת.

והרי ממש כך הוא מעיד, במאמר על טשרניחובסקי, וליתר דיוק בהידרשו ל"שירת היקרנדה" שלו, כי "השיר (הזה) הוא קרדם־כל מקור לעונג נעלה, לתחושת סיפוק של כל החושים" (ע' 39). ואי אפשר לטעות בעונג שמפיק שמיר – אפילו בשרי ורוח – כשהוא נזקק לשירה ולמשוררים. תבונה זו אין עדון לחשיבותה אצל המבקר. ואף על פי שבשום פנים ואופן אין משה שמיר "מבקר" במובן המקובל של כונה זה, כי אם בראש וראשונה אמן יוצר, הבא לדון בענף מסוים של אמנות המלה, הנה בזמננו ובמקומותינו נתבעטה כדי כך אהבת השיר, שלא ייתכן שלא לדרוש בשבחה אצל מי שכותב על שירה. הקו השליט במחוזות הביקורת הספרותית שלנו בוודאי איננו של אהבה, אפילו צריך לרסנה כדי שלא תגלוש לכדי התאהבהבות רגשנית המקלקלת את השורה, אלא יותר בזה של הסתייגות במקרה הטוב ושל איבה במקרה הגרוע. ואם נוסיף על כך את אמת־הבוחן "האקדמית", שמרוב יבשנותה המדעית חדלה להתות על נשמת השיר והיא מבכרת על פניה את העיסוק באבזריו החיצונים – נבצר מאתנו שלא לקדם בסבר־אור־פנים בתיבה כגון זו של משה שמיר, ולוא גם ייחשד ב"אימפרסיוניזם" הנקי מבדיקה "חסרת פניות". אמנם כן, לחשד הזה יש במה להאחז, ועל שום שיש לו, ראוי שמיר לברכה: גם כשאתה מבקש לערער עליו, אתה מודע לעובדת־היסוד, היינו שאין לפניך אוטומאט "מדעי" אלא קורא חי ומרגיש ומגיב.

■ מביאליק עד בן־יוסף

קשת המשוררים, שלמשה שמיר היה עניין אישי בהם במרוצת 40 השנה שבהן עקב אחר יצירתם, מקיפה כמה וכמה דורות בשירתנו החדשה, החל בביאליק וטשרניחובסקי וכלה בויזלטיר ובבן־יוסף. אחדים מן המאמרים הובאו לראשונה בקובץ קודם של שמיר, "בקולמוס מהיר", שראה אור ב־1960. אם החליט לחזור ולכנסם – ונראה לי, כי הצדק אתו – אין זאת אלא שנראו בעיניו עמידים בתהפוכות הזמן וההשקפה, שלא פסחו על רבים מאתנו, ועל משה שמיר בכלל זה. מכל מקום, אפשר למצוא בהכללתם גם הוכחה לאינטנסיביות של הרגש הטוב, הפועם בשמיר כלפי אחדים ממשוררינו, אם ותיקים ממנו ואם בני דורו. כלפי נתן אלתרמן, למשל, יש לשמיר יחס עמוק בביוחד, יחס של הוקרה והערצה לנכסי הליריקה שהנחיל לנו, בניגונם הייחודי ובזוהרי ההשכשעויות המקופלות בהם. זיקת־הנפש הזאת היתה קיימת אצל שמיר – ומבחינה זאת הוא נציג אופייני של "דור הספרותי" – גם בהיותו חלוק על אלתרמן בהשקפותיו הפוליטיות, והיושר מחייב לציין זאת; והיא אולי נתהדקה כאשר בתוקף תמורות העתים מצאו השניים את עצמם במחנה אחד. אך עצם קיומה של זיקה נפשית ישירה ליצירתו השירית של אלתרמן איפשר לשמיר לצלול לנבכי המאגיקה הפיוטית האלתרמנית, מה שהיה אולי בלתי אפשרי אילו פרנסה אותו רק אהדה אידיאולוגית כלפי המשורר.

בכלל, רוב המאמרים המכונסים ב"עיון אישי" טבועים בסימן החיוב. שמיר מתחקה, בדרך כלל, באהדה אחר יצירתם של בני המשמרות השונות בשירה העברית המודרנית, וכיוון שהוא מחונן ברגישות לתבני השיר כמו לכליו, יכול היה לנתץ אקסיומת "קולקטיוויות" גם בימים, שבהם היתה התפיסה הכוללנית נר לרגלי הציבור האינטלקטואלי לא פחות מאשר לרגלי המבקרים שמלאכתם בכך (והרי החיבה היתרה, שהוגה הביקורת לדפוסי־הכללה, אינה צריכה הוכחה). הנה, למשל, במאמר על "שבע רשויות" של אמיר גלבוע – משורר אהוב ומכובד על שמיר – שראה אור לפני 37 שנה, יודע האחרון להבחין בשוני שמשתנה הראשון מחברי המשמרת שהוא נימנה כביכול עם שורותיה. "בדור של גלבבי הגידול הצבראי", כותב שמיר, "בולטת מאד דמות טראגית זאת, עם התו של כאב גורל המשוך עליה, שהוא לא רק גורל־אישי, אלא גורל־של דור בעל חותם יהודי־נזעי ברור. בדור שבו התרגלנו כבר ליוצרים שכוחם ועיקר הישגם בכיבוש הנוף, ליוצרים מאוהבים בארצם, מאוהבים בעצמם: בדור שקוי רננה, בדור שבו גם הרבה שלמות עצמית, פעמים מוצדקת ופעמים יהירה ובלתי־מוצדקת – בדור זה בולט אמיר גלבוע במשורר של עגות ושל טראגיקה, אשר אותה לבבות חינניות של אוהבי מולדת ואהובי מולדת, איננה מצויה אצלו, או על כל פנים, איננה מצויה באותה מידה ובאותו נוסח. הנה כבר בתחילת דיוננו רואים אנו כיצד קו־אופי, שרבים מבקשים לראותו בעיקר משותף לגבי משמרת המשוררים הצעירים, אינו תופש לגבי אחד החשובים בהם" (ע' 241).

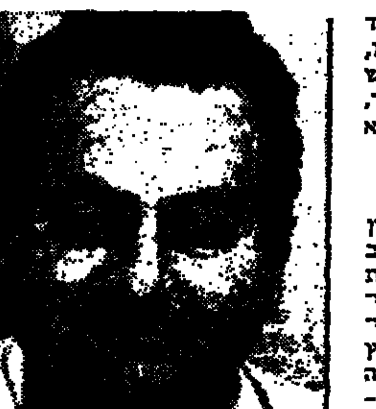
משה שמיר

■ "איך לשתות שמפניה בלי להיחנק?"

כאמור, החיוב איננו תקף לגבי כל העומדים למשפט שמיר, אם גם יפה הוא לגבי חלק־הארי שלהם. בחריפות יתרה הוא דן, למשל, את נתן זך ואת דוד אבידן, אבל אפילו כאן אין גירסתו של שמיר בחינת בית שמאי גמור, ואם יש לאלידה לחשוף איזו מידה טובה, חזקה שלא יתעלם ממנה. שתי סדרות־מאמרים מעניינות במיוחד בין אם מסכימים להנחותיהן ובין אם אין מסכימים אתן, עוסקות בשירתם של מאיר ויזלטיר וראובן בן יוסף. והרי ויזלטיר רחוק ומרוחק משמיר של ימינו בכמה שנוגע להשקפותיו הפוליטיות, ואף על פי כן – ואני מציין זאת לזכות שמיר – משכיל מחברנו להצביע על כשרונו הגדול ולקבוע, כי מחזור שירים מסויים שלו "היה מספיק כדי לקבוע את מקומו בשירה העברית, בשם שהוא מספיק לבדו כדי לתאר את קלסתרו של המשורר, החל בבבכי הפנים האישי שלו וכלה בקסמי עשייתו האמנותית" (ע' 404) ההסתייגויות שמסתייג שמיר מהיבטים אלה או אחרים של שירת ויזלטיר הן הסתייגויות לגיטימיות, שחילוקי ההשקפות המדיניות אינם מעיבים עליהן, ובתקופתנו, מן הראוי שיוכרו זאת לטובה.

אולם ודווקא משום כך אי אפשר שלא לציין לגנותו של שמיר את המאמר "איך לשתות שמפניה בלי להיחנק?" (ע' 87־89), שעניינו ויעוד שנועד אברהם שלונסקי עם שגריר ברית־המועצות בפאריס, בסתיו 1972, ובו, לדברי המשורר המנוח, שתו שמפניה משובחת ודיברו רק על ספרות ובפירוש לא על שום נושא פוליטי. לרבות גורל יהודי רוסיה. שמיר של ראשית שנות השבעים דן את שלונסקי ברותחין, אך הרי אל ויש בתוכנו גם בעלי זיכרון היסטורי, לא ייתכן שלא נזהר אחד ההגינות המפוקפקת שבתקופה זו, שנראתה לשמיר רלוואנטית די הצורך להכלילה במיבחר מאמריו על שירה 15 שנה לאחר מעשה. אין מדברים על חבל בביתו של תלוי. משה שמיר, שהפרק הסובייטי בעברו מן הסתם אינו מקור של התרוממות הנפש בשבילו, הוא האחרון הרשאי לידות אבן בשלונסקי: והרי הוא, שמיר, יצא בחרי־אף מועידת אגודת הסופרים העברים, בשלהי 1952, כשהועלה שם גורלם המר של סופרי יידיש בברית־המועצות של סטאלין – הוא ולא אחר, בראותו באותה העלאה פרובוקציה אנטי־סובייטית! אם כבר מצא משה שמיר לנכון להביא ב"עיון אישי" שלו רשימה מן הסוג הזה, היה נוהג יפה אילו הכליל באסופתו גם מאמרים ספרותיים־עיוניים אחרים, שכתב בשעתו, והדר פותם ושמינותם לא פגו עד עצם היום הזה, אלא שנושאיהם נימנים, לגודל האירוניה, עם האגף האידיאולוגי ששמיר הוא כיום אחד מנושאי לפידו.

הגינות איננה נפרצת לפרוסות. היא מחייבת בכל המקרים.

סיפור

איזבלה גינור

אטיוד לפסנתר מס'...

פעמיו של הלב מהדהדים ברקות. את העיניים מכסה ערפל בהיר. בתוך הערפל עדיין נישאים כל אותם הרמזים, המספיקים להבטיח זוהר לכוכב חדש. "אתה יורשו של רובינשטיין!" – מתדפק בראש בקצב ההתדפקות על הדלת – תזכורת מפועל בימה שהשעה מאוחרת, צריך לנעול את הבניין ואיש פה לא ישלם לו שכר שעות נוספות.

אין כוח לקום, להחליף את הבגדים הרטובים. אין כוח להניע ולהעלות את היד הימנית התלויה כעת לצד הגוף בשיתוק של יגע.

"יורשו של רובינשטיין"? – לא. אני יורש של עצמי. יורשו של אדם שהלך לעולמו בתאונה ובמקומו נוצר מישהו חדש. קיבל נשמה אחרת. יד המקרה בכך, שאדם חדש זה הוא גם פסנתר. כמעט ונהפכתי למכוון פסנתרים. לפני־כן הייתי בן־זקונים יחיד וחולני להורי, פליטי השואה. הורי באמת קיוו שאהיה רובינשטיין השני, אלא שהפחד שורם בעורקיהם עבר אלי בתורשה והיה משתק את ידי אפילו במלווה. אבל הייתי שותף לשמחת היצירה וההגשמה, וליותר מכך לא ציפיתי. גם זה התנפץ בתאונה קטנה. נקע ביד; הרופאים המתחלפים במרפאה החדשה לבקרים; הפגיעה הקטנה מסתבכת בטיפול רפואי. רק כעבור יותר משנה שמע האדם ההוא את גזר דינו: תשכח מהנגינה. רמז של רשלנות רפואית: לא היה שום צורך בזריקה ששיתקה את האצבעות. אנו מקווים שביטחת את ידיך. הביטוח הלאומי ישלם לך קיצבת נכות של כאה אחוזים. תמשיך בפיזיותירפיה. תבוא לביקורת בעוד שלושה חודשים. הנה לך רצפט לכדורים נגד כאבים. אם לא יפסיקו, רופא כללי יחדש לך את המרשם. להתראות. תרגיש טוב.

עד לרגע זה היה הפסנתר תחום חייו היחיד שלא בגד בו ולא איכזב אותו. מה נותר לו כעת: רחמנות על עצמו? רחמנות מצד עמיתיו: הוא יודע, שכפי המקובל בארץ, החברים למקצוע ימשיכו לבקר את הנכה הטרי, אך תדירות ביקוריהם תרד עם הזמן, כי הם יתקדמו בחייהם, בנסיונם. מישהו אחר ימלא את מקומו ליד הפסנתר והוא יישאר הרחוק מאחור. יישאר עם נכים אחרים בתור בדואר כדי לקבל מדי חודש את מה שפסקו לו כפיצוי על אובדן החיים. מאין יבוא עזרו? ההחלטה המתגבשת לקראת הבוקר: אשא עיני אל ההרים, אעבור לירושלים. שם לא מכירים אותו. אולי שם, גבוה יותר – קרוב יותר לשמים – יאזור אומץ להכריע: לחיות או לא לחיות.

את ההחלטות הוא יודע לבצע. ותוך כמה ימים הוא כבר מגשש את דרכו בעיר חדשה ובדירה חדשה. את הקשרים הישנים הוא מנתק באכזריות האופיינית לצעירים ולחסרי נסיון. רק אדם אחד רשאי לעבור את סף חייו החדשים – מכוון פסנתרים עיוור, דוגמה מהלכת של השלמה עם הגורל. גם אחיות, עובדות סוציאליות וקהילתיות, ומטפלות למיניהן מבקרות את מקום מושבו בשורות ודואגות לתעסוקתו. לפעמים הן נפגשות בדירתו ושיחתן מצלצלת כקדיש הנאמר באזכרה לאלמוני. בעיניהן הוא תיק רפואי וטיפולי וישותו הולכת ונמוגה בין דפי הניירת.

עולמו מגובל לידו הפגועה, הרגישה כל־כך לקור הירושלמי, לכאב ולרעב לעבודה; ולדירתו – זירת ההתנצחויות בין אצבעותיו הקפואות לבין פעולות זעירות. החוצות לשמירה על עצמאותו החלקית. עד עכשיו היה העולם מלא תמיד צלילים וצבעים. כעת מולך התוהו ובוהו בעולמו.

הבדידות של החודשים האחרונים – משא, הכבד אפילו לכתפי אנשים המנוסים ממנו בחיים. הפסנתר עומד נעול ומפתחו בשמירה אצל המכוון העיוור. וזה מנסה לרמוז, שברצונו ללמד את החבר־לצרה את מלאכת הכיוון, פרנסה מכובדת, בלתי תלויה, עוזרת לקיים קשר עם הכלי ועם בני אדם.

שמיתרי הפסנתר אינם שותקים לרגע, שתמיד אפשר לשמוע את הרטט העדין שלהם, אין איש יודע. הפסנתר קורא. בלילות מהדהדים המיתרים בקינון צלילי ופעמוני הכנסיות ותפילה מוקלטת, הנישאת מהמסגדים, מצטרפים אליהם לקראת השחר. לילה אחד עומד הוא על ברכיו לפני הפסנתר, מחבק אחת מרגליו הקדמיות ובוכה כמו שלא בכה גם כילד. העץ השחור המבריק משלח גלי חום, והחום הזה מעורר גל חדש של דמעות.

עוד כמה לילות כאלה ויוכל לבקש הפנייה לבית־חולים לחולי־נפש. או לבית־הקברות. אפשר לשכוח את ההופעות, אבל קשה להתרגל למחשבה, שלעולם לא תצליח עוד ליצור באצבעותיך את צלילי כל צבעי הקשת הנפשית – הצלילים שניתן להזמינם שוב ושוב. הרגע שבו היו הצלילים נסוגים היה רגע של חיים.

לא חשב על הצלילים. אבל אלה מגיעים אליו בקינה "לאליזה", המנוגנת מדי יום באצבעותיו של ילד באחת הדירות השכנות, בעוד חמור בכפר ערבי סמוך קוצב את הקצב בנעירותיו. אין תלמיד בעולם שלא עבר את מכשול "אליזה". ממש כשם שבימים ההם שיננו הכל את לוח הכפל. "לאליזה" היתה פסגת הקריירה של פסנתרנים לא מעטים, מקור גאווה לאמותיהם ומקור ייסורים למוריהם. כעת מנסרת "לאליזה" את נפשו. ויום אחד שוב אינו מצליח לכבוש את יצרו ועולה לחפש את המתגעגע לאליזה. מתנצל. מבקש להבהיר שכדאי להניח לילד. פסנתרן לא יצמח ממנו. איך אתה יודע? איך אתה מעז? פעם הייתי פסנתרן. לא מוכשר במיוחד, אבל פסנתרן מקצועי. מתי זה היה? לפני עידן עדנים. תודה. לא זקוקים לעצתך. והקינה נמשכת.

פעם הייתי פסנתרן. צלילי מרירות והשלמה עם הגורל מתנגנים למחשבותיו. סימן לא טוב. בדרך כלל מתנגנים צלילי ההשלמה למחשבתם של קשישים. כאשר חושבים כך צעירים – ניתן לחוש באויר את ריח ההתקוממות. אצל צעירים נהפך אפילו הסבל ללוחם. לחשוב על העתיד אין לו די אומץ. העתיד מצטייר כמו ציור מצרי עתיק – שטוח, דו־ממדי. וההווה דומה למחרוזות המסתובבות בתנועה מתמדת בין אצבעותיהם של בעלי חנויות ערבים בעיר העתיקה. ותוך ההסתכלות בידיהם הזריזות נמתחים קצות אצבעותיו בגעגועים לקלידים.

המצב ברור. החיים הקודמים תמו. נכון, היו פסנתרנים שניגנו ביד אחת, אלא שהללו היו סולנים ידועים. וכמה זמן אפשר לנצל את רחמנות הציבור? ומי ירצה מלווה, שידו הימנית פגועה? עם יד ימנית מוגבלת אי אפשר להפוך דפים לפסנתרן אחר בצורה נאותה. צריך לבחור בצורת חיים חדשה, או להסתגר בזכרונות. וזכרונותיו הם רק השתקפותו של נסיון, שכעת אינו יכול לשמש לו לעזר ולהדריכו בסבך החיים המשתק.

חודשים חולפים בהרהורים, ובין הרהור להרהור לוטדות אצבעותיו המגושמות לבצע משימות קטנות – לקשור שרוכים, לתפור כפתור, לפתוח קשר בחוטים, לטרוף קלפים, לעשות הרכבות עדינות לצמחים. אולי גם הקלידים יכולים לשמש מכשיר התעמלות? כדי לא להרגיז את השכנים ואת עצמו, קונה הוא מקלדת־צעצוע אילמת ומתחיל לתרגל בחשאי את ה"דו־רה־מי־פה־סול" ובחזרה. הוא היה משנן לעצמו: התרופה היחידה – תרגילים. לא להתייאש, לא להכנע. תרגילים בלי הרפייה. להזהר. לא להגזים. בחידוק שיניים היה ממשיך בנגינה אילמת של חמשת התווים ומבטיח לעצמו, שאחרי שישתלט על הקו הישר יעניק לידו ולראשו את פסק הזמן הנחוץ לבחינת המצב.

המכוון העיוור צופה בבהלה ובפחד במתרחש, שמא המיתר המתוח מעל יכולתו יוחלה בעייפות המתכת ויתפקע בתהודה עצומה.

אולי אפשר כבר לפתוח את הפסנתר? אז יוכל לשמוע את אצבעותיו. דרושים לו כעת ראש צלול ושמיעה מחודדת – אלה כלי נישקו, שיילחמו לפי המתכונים הידועים כבר שנים. רק להזהר. שומן איבד את ידו בלי תאונות. רק ממאמץ יתר.

הקלידים היו התגלמות המאבק בין גוני האור לבין גוני החושך. האצבעות לא נשמעו לפקודת הראש. וכאשר כבר הצליח לפעמים להפיק איזה רמז של תנועה מבוקרת, היתה האצבע הרביעית משמיעה קול תיש ובכוח עליון היה כובש את הדחף לטרוק את מכסה הקלידים על אצבעו חסרת הרגישות.

הרופא לא ממליץ להמשיך באימונים: יותר משנה סמכתי עליהם, ולאן הגעתי? הפסיקו את הפיזיותירפיה, כי לא באתי יותר לביקורת? אז נמשיך בפיזיותירפיה על הפסנתר. נעבור מהסולמות לאטיודים.

כאשר פתח לפניו את דפיו של אטיוד ראשון, שותק בפחד בפני המצבור של הצלילים המאורגנים.

האטיודים משמשים לתרגול האצבעות. מדפיו של צ'רני נודפים ריח שמן־הקיק של הילדות והשיעמום. בין דפי האטיודים נשמעים לפעמים צעדיה של אימו, המתרוצצת, בלתי־נראית, מבשלת לילדה חולה דייסת סולת. והריח התרופתי העולה מכל דף מעורר בחילה. לא נורא. "הדרך לפרנסוס", המומלצת על ידי כל המורים במאה והמישים שנים האחרונות, היא דרך השיעמום והבחילה הלא־נגמרים של מאה אלף אטיודים.

נכון, זאת לא מוסיקה לאנשים חיים. כדי שהשכנים לא ישתגעו, נעטוף את הפסנתר בשמיכות ונאטום את כל פתחי הבית. מ"בית־ספר לזריזות האצבעות" נושבת רוח המוות. אבל גם אתה מתת. וכל תו של האטיודים האלה אומר: קום, תניע את אצבעותיך, תניע חזק יותר ומהר יותר, עוד יותר ועוד יותר מהר... האצבעות הן רק כלי. אחרי האטיודים האלה יבוא תורן של יצירות אחרות, והן תהיינה בקול הייאוש שנשמע בו איום שאינו יודע על מה. כעת – להזהר. לא להגביר את הקצב, לא לגלוש לרגשות. ומה לעשות אם כעת הגיע תורה של אהבה נכזבת?

החיים הופכים לרצף של עבודות קטנות. עבודות קטנות אינן חשובות לרוב. אבל זה שהסולמות כבר יושבים היטב באצבעות והאטיודים מתקדמים בספירתם – זאת עבודה. עבודה קטנה, אבל בכל זאת יציבה ומוחשית. כמו שאי אפשר להתעלם מהעובדה, ששוב הולך ונוצר קשר חיים בין העיניים לבין הידיים, והאצבעות לבדן מתרגמות את המרחקים בין התווים למרחקים בין הקלידים. אבל תחושת חוסר האונים שלך גם היא עובדה. בערב אתה מרגיש את הכל באצבעותיך, בלבך, בעיניך. שימחה קטנה. נצחון קטן. בבוקר – שוב ריקנות. ריקנות בכל מקום: בידיים, בלב, לפני העיניים.

(סוף בעמ' 3)

מני בוקס

ציפורי שיר

מי יהיה יו"ר אגודת הסופרים?

נכון להיום, פחות משבוע ימים לפני הבחירות לוועד אגודת הסופרים, אין מועמד ליו"ר האגודה. היו"ר המכהנת, שולמית לפיד מועמדת להבחרות בוועד, ועל־פי התקנון אין שום מניעה לשוב ולבחורה שוב ליו"ר, אלא ששלדבריה איננה מועמדת.

ש. שלום

הוועידה תתחיל ביום רביעי, ה־15 בחודש, בשעה 7 בערב, בטכס חגיגי שבו ישתתפו ראש הממשלה יצחק שמיר, שר החינוך והתרבות יצחק נבון וראש עיריית תל־אביב, שלמה להט. בשם אגודת הסופרים ישאו דברים המשורר ש. שלום, המשמש כנשיא כבוד של האגודה, הסופר אהרן מגד והמשוררת הירושלמית רבקה מרים.

ביום חמישי תיערכנה הבחירות, והחל מן השעה 3 אחה"צ יתקיים רב־שיח על הנושא: ספרות, חברה ותקשורת.

20 סופרים תל־אביבים הציגו את מועמדותם לוועד האגודה. מתוכם אמורים הסופרים לבחור 11 חברים. בין המועמדים ותיקים כברוך אביבי, ק.א. ברתנא, יעקב הראובן, דוד אבידן, משה שפריר, שמואל שתל ובן־ציון תומר. משוררים כאשר רייך, אלון אלטרס, ארז ביטון, משה בן־שאול, חיים נגיד, סופרים כעמליה כהנא־כרמון, יותם ראובני, שולמית לפיד, מיכאל בר־זוהר, יואל לב, וכן אברהם בר־עוז, מנוחה גלבוע, יואב חייק, שלום כתב, גיורא לשם, מנחם פרי, עמנו דוד, זיסי סתווי, אביב עקרוני, פסח מילין, יפה צינס, עזריאל קאופמן, וציפי שחרור.

מבין המועמדים הירושלמים אמורים להיבחר 4 חברים. המועמדים: מרים איתן, יוסף בר־יוסף, רות בלומרט, ראובן בן־יוסף, שמאי גולן, אברהם העותי־גרין, אברהם הס, שלמה זמר, בלפור חקק, עדה צמח, חיים תורן. ואילו מחיפה ייבחרו שניים. המועמדים: עדה אהרוני, יעקב אורלנד, יעקב בהט, אליעזר כגן, אדיר כהן, ונתן שחם.

הסופרים יבחרו לא רק לוועד אלא גם לוועדות הערעורים, הביקורת, האתיקה ובית דין כבוד. כן ייבחרו שופטי פרס ביאליק וברנר.

בוועדת הקלפי חברים מרים עקביה, עמיקם ישעיה, יפה צינס והרצליה רז.

כמה קיבלו סופרים בעד תמלוגים

ביום שישי האחרון פתחה סופרת נודעת את תיבת הדואר שלה והוציאה מתוכה מעטפה ובה המחאה על סך 6000 ש"ח. אלה היו התמלוגים בעד השאלת ספריה בספריות הציבוריות במהלך השנה האחרונה. מאבקה של שולמית לפיד, יו"ד אגודת הסופרים, למימוש המלצות ועדת ראש הממשלה נשאה סוף סוף פרי. כ־40 סופרים יוכלו מעתה להתפנות לפחות לחודשיים, מבלי להיות עסוקים בטירדות הקיום. הם מרוויחים את כספם בכבוד מהשאלת ספריהם.

על פי המלצת הוועדה הוקצו 300 אלף ש"ח לתמלוגים, מתוכם – 225 אלף ש"ח לשירה, סיפורת ומחזות שלא הוצגו ומסות ספרותיות, ו־75 אלף ש"ח לספרות ילדים.

כדי להלק את הכסף ערכו סקר על פי מידגם בעשרים ספריות בכל הארץ. במקביל ביקשו מן הסופרים להירשם כמועמדים לקבלת התשלומים. רק 197 סופרים נרשמו (באגודת הסופרים חברים 400) ורק 187 קיבלו. עשרה לא עמדו בקריטריונים. הכסף חולק ביניהם. 86 סופרים קיבלו עד אלף ש"ח, 82 קיבלו עד 2500 ש"ח, 20 – עד 5000 ש"ח ו־19 – עד 15 אלף ש"ח (!).

כיוון שסיפורת מקורית מושאלת יותר משירה, הגדילו פי שלושה את התעריף להשאלה של ספרי שירה.

הריצפה לתמלוגים היתה 25 ש"ח, והתקרה – 6000 ש"ח. אולם כיוון שנותר סכום כסף גם לאחר החלוקה (כי נרשמו, כאמור, רק 197 סופרים) ערכו סיבוב שני וחילקו גם את הכסף הנותר לפי מספר ההשאלות. כך הגיעו סופרים לתשלום המדהים של 15 אלף ש"ח.

בחודש מאי יפרסמו שוב את ההודעה, ויפיצו חוזר לסופרים. השנה יש לשער תהיה היענות גדולה יותר.

העתירה לבג"ץ עדיין בתוקף

אמנם משרד החינוך העביר כמעט את כל הספים המגיעים לסופרים ולמוסדותיהם, אולם לאגודת הסופרים ניתנו בינתיים רק 43 אלף ש"ח, כשליש מ־123 אלף השי"ח המגיעים לה לפי המלצת ווה"ם. ההמחאה הגיעה בשבוע שעבר לאגודת הסופרים, ולאחר בירור עם אגף התקציבים התברר כי הפקידים שם סבורים שמגיע לאגודה כסף רק בעבור שבעה חודשים, כיוון שהדו"ח פורסם בספטמבר. האגודה טוענת שהכסף לא ניתן למשכורות אלא לפרוייקטים, ולכן היחסיות בתשלום איננה רלוואנטית. משום כך לא בוטלה עדיין העתירה לבג"ץ, ויש לשער שעד שיגיע העניין לידי דיון כבר ייבחר ועד חדש לאגודה.

הצפון מארח סופרים

סופרים הרוצים לכתוב מחוץ לביתם יוכלו לעשות זאת מעתה בגליל. מושב רקפת, אשר במועצה המקומית שגב, העמיד לרשות חברי האגודה דירה בבית דו־משפחתי. הסופרים יוכלו להתארח במקום, חינם אין כסף למשך שבוע או שבועיים, לצורך כתיבה. את "התמורה" הם יתנו למושב (הסמוך לכרמיאל) או לישובי הסביבה בצורת פגישה עם אנשי המקום או עם תלמידים בבית הספר. בעד כל שבוע של אירוח – פגישה אחת. התנסו בכך, בינתיים, הסופרים ישראל אלירז וראובן מירן.

על הכוונת – גם דירה בצפת. המדובר בבית הזקוק לשיפוץ כדי שיוכלו להתארח בו בעת ובעונה אחת שלושה סופרים.

המבקר כסופר פיקארסקי

רבים מכירים את יואל משיח כמבקר הקולנוע של "דבר". החל מן השבוע הבא הוא יופיע גם כסופר. רומן ראשון פרי עטו, "פיקארסק", מופיע בהוצאת ספרית "מעריב". זהו סיפורו של ישראלי יורד החי בניו־יורק. משיח עצמו ישב 14 שנה בניו־יורק. כשם חזר עם דוקטורט בקולנוע. הוא מרצה על הנושא באוניברסיטת תל־אביב.

"נוצות" מתורגם לאידיש

יוסל בירשטיין מתרגם לאידיש את "נוצות" של חיים באר. "האב, האם והילדים ברומן הזה דיברו בחיי היום־יום שלהם אידיש", אומר בירשטיין, "וכשאני מתרגם את הספר, יש לי הרגשה שאני מחזיר להם את שפתם".

אגב, לקראת סוף השנה האזרחית עתיד לראות אור ב"עם עובד" הרומן החדש של באר, "עת הזמיר".

הודעות

● חוברת חדשה של "חדרים" הופיעה השבוע. בין השאר עונים על שאלות זהות המשוררים כתהליך יצירת שיר. המשוררים יהודה עמיחי, פנחס שדה, ישראל פנקס ואבות ישורון. בשירה משתתפים: לאה איילון, יוחאי אופנהיימר, ישראל בר־כוכבא, זלי גורביץ, יונה וולך, אריה זקס, איל מגד, דן פגיס, יהודה קפלן, דליה רביקוביץ, אורציון שבתאי, אנטון שמאס, יוסף שרון ופנחס שדה.

● כבר יותר משנה פועלת אגודת הסופרים כותבי פולנית בישראל. עם חבריה נמנים כותבי פולנית המתגוררים בארץ: משוררים, פרוזאיקונים, מתרגמים, מבקרי ספרות. באסיפה שהתקיימה בשבוע האחרון של חודש מארס נבחר לראשונה ועד האגודה – רישרד לב, יו"ר, ואטה יאבלונסקה, מזכיר, ואניאלה ישינסקה.

בעז שרעבי
משאלה
תקליט חדש
בכל חנויות התקליטים
•
גם בקלטות הד ארצי

ריבוי הפנים של האדם

מאת יהודית ברטוב

ביקורת

פול גאליקו
אהבת שבע הבובות (לילי)
מאנגלית: שולמית אריאל / איורים: דני קרמן / ספרית פועלים / 1987

את שירו „העלמה" מסיים נתן אלתרמן בתאור מידותיה של העלמה: „ומאז היא שודד ומלך / לוליין ופושטת יד".

על המאפיינים המנוגדים המצויים בכל אדם עמדו חז"ל: „ששה דברים נאמרו בבני־אדם, שלושה כמלאכי השרת ושלושה כבהמה. שלושה כמלאכי השרת: יש להם דעת כמלאכי השרת ומהלכים זקופים כמלאכי השרת, ומספרים בלשון הקודש כמלאכי השרת. שלושה כבהמה: אוכלים ושותים כבהמה, ופרים ורבים כבהמה ומוציאים רעי כבהמה".

במורכבות רבת־פנים זו ובניגודים אלה – עוסק סיפורו של פול גאליקו „אהבת שבע הבובות". ואל יטעה אותנו השם – אין כאן סיפור ילדים תמים. בצורתו ובמבנהו מזכיר הוא סיפור־עם, זה הבנוי תבנפות סביב המספרים המאגיים – שלושה או שבעה. כאן ממלאים את התפקידים הראשיים: שבע בובות ושלוש דמויות אנושיות. וכמו בסיפורי־עם – נעים הגבורים בעת ובעונה אחת בעולם המציאות ובעולם הדמיון (החלום), ולנו, לקוראים, נראית חליפות המציאות כדמיונית ביותר והדמיון כמציאותי מעל לכל ספק.

זהו סיפורם של שלשה „עלובי החיים":

הנערה – „מארל ניזק היה שמה, אך כינויה מוש (זבוב). יתומה היתה (איך יתכן אחרת?) ילידת כפר... שבתבל ברטון. על אף עליבותה, עדיין דבק בה משהו ממסתוריותו של חבל־ארץ זה.

הגבר, בעל תיאטרון בובות שהוא עיצבן, מפעילן ומדובבן. „שמו האמיתי של האיש, שכינה עצמו קפיטן קוק (תרנגול), היה מישל פיירו והוא גדל בביבי־השופכין של פאריס, בסביבה שהצמיחה לפנים את המשורר פרנסואה וִיוֹן".

דף מתוך הספר – מאיוריו של דני קרמן

והשלישי – גולו, כושי סנגאלי, שתום־עין, לבוש בלויי סחבות, „זקן חרוש קמטים... גולגולת קירחת ובוהקת... על עינו השמאלית העיוורת חבש רטיה, לא שחורה, אלא לבנה, מזוהמת, ששיוותה לו מראה מפחיד, אך חיוכו התמים והילדותי הפריך את הרושם הזה. לצווארו היתה תלויה גיטרה".

מישל פיירו היה אדם מכוער מכל הבחינות, אלים, גס ואכזר. כך נהג כלפי הנערה, כלפי הסנגאלי וכלפי כל הגברים והנשים שנקרו בדרכו. אך שבע הבובות יצירות־ידיו, שהוא גם היה מפעילן ומדובבן – גילו נפש עשירה, חמה, חכמה, ערמומית, אנושית רבת־עוצמה. „כי על אף העובדה שהוא שישב בתא, מאחורי הפרגוד האטום בצדו האחד, הפיח חיים בבובות ונתן להן את שבעת קולותיהן. לא אחת נהגו הבובות בשרירות לב מוזרה, כיצורים עצמאיים שיצאו משליטתו..."

גולו, הסנגאלי, „פשוט ראה בדבר את כוח הכישוף הפרימיטיבי של הג'ונגל, שאיפשר לרוחו של מישל לצאת מן הגוף, להכנס בעצמים אחרים ולהפיח בהם את רוח החיים שלו".

ומוש (זבוב), נערה כפרית פשוטה ולא נאה, „אך היא ניחנה באותה סגולה בלתי מוגדרת המגשרת על הפער המפריד בין קהל לשחקן ונוגעת בלב הצופה... הגם שבסתר־לבה ידעה בוודאי, שקוק הוא שהפיח בהן רוח חיים, עלה בידה למחות את הדבר ממחשבותיה. כי איך היה אפשר ליישב את הניגוד שבין האיש וברואיו?" בתוך המשולש הזה מתפתחת מערכת יחסים מעניינת. אהבה וקשר הדדי עמוק בין הנערה והאיש המכוער והאלים, כשהם מנהלים דיאלוגים מלאי הומור וחיבה דרך הבובות, והסנגאלי התומך בשניהם בעזרת אמונותיו המאגיות הנשמעות משמעותיות יותר מאלו של אדם ראציונאלי.

שבע הבובות, שבעת הצעיפים, שבע המסכות של האדם – יוצרים מירקם ספורי שיש בו בעת ובעונה אחת גם פיוט וגם אמת פסיכולוגית עמוקה.

לקראת סיום הסיפור שם המחבר בפי בורא שבע הבובות השונות את המשמעות המלאה של סיפורו:

„האדם הוא דברים רבים, מוש. לפעמים הוא משתוקק להיות משורר ולהרקיע לכוכבים כמו ראש גזר, אך הוא כבול ארצה ומגודל מדי, מכוער וטיפש, כמו עלי רבדבני. זרעי הקנאה, התמדנות והתשוקה ללא שובע להערצה ולתעונות טמונים בו כמו בלבה של ג'ינג'י היהירה וצרת־העין. מקצתו נאד נפוח ומשעמם הוא ד"ר דיקלו, ומקצתו הולך רכיל שידו בכל, פטפטן ורב חוכמה בדומה למאדאם מוסקאט. ובמקום שישנו הפילוסוף, יכול להיות גם הצבוע הערמומי, הדו־פרצופי והמתחסד, הגנב והנבל הסלחני כלפי עצמו, הוא מסייה ריינארדו". (כולם טיפוסים בתיאטרון הבובות שלו). וכמובן על הכל מנצחת האהבה: „הנה אנחנו לפניך, מוש, השבעה שלמדת לאהוב. וכל אחד מאתנו נתן לך את כל לבו".

גם בזה מזכיר סיפורו של גאליקו אגדות־עם כ„היפה והחיה" ו„הנסיך והצפרדע", שבהן נהפכת המפלצת, בכוח האהבה, לנסיך. סיפור־מעשיה זה של גאליקו מזכיר ברעיון המהותי שבו את „כל החיים לפניו", הרומן הנפלא של אמיל אז'אר (רומאן גארי). לקראת סיומו של הרומאן אנו קוראים:

„הוא החזיק עדיין את היד על ספרו של אדון ויקטור הוגו (מחבר „עלובי־החיים" – י.ב.) והביט רחוק, הלאה והלאה....

„אדון חמיל, האם אפשר לחיות בלי שיהיה מישהו לך לאהוב אותו? ....

„כן, כן, זה נכון, גם אני אהבתי מישהו כשהייתי צעיר, גם אני. כן, אתה צודק..."

על פול גאליקו

פול גאליקו, סופר אמריקאי, בן מהגרים מן העיר טרייסטה. נפטר במונטה קרלו ב־1976 בגיל 80. שרת בצבא האמריקאי באירופה במלחמת העולם הראשונה. לפני שהקדיש עצמו לגמרי לכתיבה, עסק במלאכות רבות, בעיקר בעתונאות ובכתבות ספורט. היתה בו משיכה עמוקה לאירופה ורבים מסיפוריו המפורסמים מתרחשים בה.

„פרחים לגברת האריס", נובלה שעלילתה מתרחשת בין לונדון ופאריס, מספרת על עובדת נקיון לונדונית קשת־יום, המגשימה חלום וקונה שמלה בבית האופנה הפאריסאי של דיור. שמלת־החלוק, שהשאילה ללילה אחד לכוכבנית ריקנית, מוחזרת לה ותוך שרוף במרכזה.

„אווז השלג" מתרחש גם הוא באנגליה בזמן מלחמת העולם השניה, וגיבורו הוא אדם מכוער, נכה, דחוי על־ידי החברה – אך כמובן עדין ואוהב. בבחיר חייו הוא מציל רבים מן הנסוגים מדנקירק לחופי בריטניה.

מסר דומה מצוי בסיפוריו „הבובה הקסומה" ו„ברבורי הכסף" – שעלילותם מתרחשות בלונדון.

„אהבת שבע הבובות" פורסם במקורו האנגלי ב־1954. התרגום לעברית שומר על הרוח הפיוטית של המקור. איוריו של דני קרמן משובבים את העין והלב.

הראציונליות כמפתח לאושר

מאת גדעון אנגלר

ביקורת

עמיהוד גלעד
דרכה של תורת־שפינוזה לשיטה פילוסופית
מוסד ביאליק / 1986 / 522 עמ'

שפינוזה ניצב בצומת שבין שתי תקופות רוחניות רבות־ערך באירופה. מצד אחד הלכה והסתיימה התקופה של המחשבה התיאולוגית ואילו מן העבר השני בקעה התקופה הראציונליסטית, הטבעית־מדעית־מתימטית. גדולתו של שפינוזה התבטאה ביכולתו להגות מעין נוסחת צירוף שבין התקופות בצורת „אלוהים־טבע" (או „אלוהים־מציאות"), שעל פיה אי אפשר היה להבחין היכן מסתיימת האלוהות והיכן מתחיל הטבע. היתה זאת אלוהות אין סופית שקיימת כהכרח עיוור של הטבע. קיומם של כל הפרטים בעולמנו מתחייב אז באופן הכרחי מהטבע האלוהי, כלומר מחוקי הטבע. קשה להבין, לפחות ממבט ראשון, כיצד זה, בהתייחסו למבנה כל כך מכניסטי וראציונלי, יכול היה שפינוזה לדבר על אהבה, „אהבת אלוהים שיכלית", וכיצד הצית מבנה כזה את דמיונם ואת נפשם של משוררים כמו גיתה או שלי ושל איש מדע כאיינשטיין.

התרת הפרדוכסים הללו חייבת להיות גולת הכותרת של כל מחקר על שפינוזה, כשהיא כוללת יחד עם זאת גם מענה לגבי מקומם של המוסר, הפסיכולוגיה והדעות המדיניות שלו בתורתו. עמיהוד גלעד מקדיש אכן חלק ניכר מספרו לבירורן של בעיות אלה. מתברר שהתשובות לתמיהות הללו קשות, מסובכות ופתלתלות לא מעט. אבל כאשר הן מתבררות הן שובות דעת ולב ומבהירות היטב את קיסמו של שפינוזה. לא מעט תורמת לכך העובדה ששפינוזה מגיע לנקודה החיובית הגדולה שלו, „אהבת אלוהים שיכלית", שהיא רגש האושר, דווקא מכיוון של שלילת הרגש תחילה. בין שני הקצוות הללו מתרחשת „דרמה" שיכלית של ממש, גם אם היא מוצגת (ואולי דווקא בשל כך) בסגנון של הגיאומטריה האוקלידית המדוקדקת שבה נקט שפינוזה בספרו המרכזי „תורת־המידות" („האתיקה").

אם לסכם בקצרה את תפיסתו של שפינוזה לגבי התהיות שהועלו, הרי נמצא את עיקרה באמונתו שכוחה של ההכרה, כלומר הגישה הראציונלית בחיי אנוש, הוא אדיר. ההכרה מביאה קודם כל לתודעתנו את מצב חוסר הידיעה שלנו, של מהותנו האמיתית, משום שהיא מראה לנו את מגבלותינו ואת ההתניה שלנו ע"י גורמים חיצוניים וע"י הרגשות שלנו עצמנו. אולם כבר בשלב זה – של ידיעת אי־ידיעתנו מהחולות האפשרויות לתהליך של התמודדות עם הבעיות הללו של קיומנו וזאת בעזרת דרגה גבוהה יותר של ההכרה עצמה. כי כאשר אנו מכירים דברים, אנו יכולים להפסיק ולהיות תלויים בהם. שלילת הרגשות פירושה לכן פתיחת פתח לחופש של התגברות עצמית על הסתירות שבקיומנו.

שפינוזה קורא לנקוט באורח־חיים של פעילות ותמורות בהתנהגות ובאופי ובכך לשנות את כח המציאות של המכיר עצמו ועמו את העולם. אז, רק אז, יתקרב האדם לראות את הדברים כמות שהם. בדרגת הכרה עליונה זו נעשה האדם חסר סתירות והוא מגיע להתגלות של היישות האמיתית שלו, כשהיא זהה אז במהות לזו של אלוהים – כלומר האדם מגיע להכרת המציאות בכללותה. זהו התוכן העמוק ביותר שאליו יכול להגיע האדם וזהו לכן שיא אושרו, וכדרך האדם הוא אוהב אז את סיבת אושרו, שהיא „אהבת אלוהים השיכלית", אהבה שהיא בעצם המהות הרגשית של כל הרגשות. סוד משיכתו של שפינוזה טמון לכן בגישתו הראציונלית: האדם משיג חירות ואושר עליון (רגשי ושיכלי) כאשר הוא מגיע לשלב של הכרת האחדות של רוחו עם המציאות כולה.

אולם מטרתו של גלעד בספרו היא מרחבת יותר מדיון בתורת ההכרה בלבד. כוונתו היא לבחון את דרכה של תורת שפינוזה כולה לשיטה פילוסופית. גלעד מראה, תוך עיון בכלל מרכיבי התורה, כי שיטתו של שפינוזה היא שיטה פתוחה, דהיינו קיימות בה התוויות של דרכים ופתיחות לריבוי פרטים אבל אין בה מימוש מלא של שיטה, מימוש שי..ו יש לכונן בכל דור מחדש. יש ר..ן שוני משיטות פילוסופיות סגורו.. של אריסטו, קאנט או הגל, שהתלד..ו הפילוסופיה ספתו על פניהן והראו שיש בסגירותן יומרנות מוגזמת. זהו גילוי מעניין ולכן תמוה הוא מדוע דוחה גלעד תורות פילוסופיות חלקיות, תורות „לפרקטעיין" כפי כינויו אותן, שאמנם אין בהן שיטה שלמה, אבל יש בהן מרחב למחשבה ולהתחדשות. עולה החשד שבקטיגוריה כזאת ייכללו גם תורות פילוסופיות אולטרה־מודרניות – דחיה שאיננה מתקבלת על הדעת. אבל מעבר לכך זהו מחקר חדשני, שיטתי, מעמיק ומקצועי בשיטתו של שפינוזה, כשלמרבה הפליאה, מעטים מסוגו ראו אור בשפה העברית.

נפתלי קראוס

ספרות תורנית

מקראות גדולות - ומפוארות

„תורת חיים" – חמישה חומשי תורה, מוגהים עפ"י המסת והמסורה של כתר ארם צובה וכו', עם פירושי רס"ג, ר"ח, רש"י, ראב"ע, רשב"ם, רד"ק, רמב"ן, מהר"ם, חזקוני, ספורנו וה„חינוך", בעריכת הרב מרדכי ליב קצנלנבוגן / הוצאת „מוסד הרב קוק" ירושלים / תשמ"ז / כרכים א־ב (ספר בראשית), שנ"ד + שי"א עמ'.

החומשים השגורים, המצויים בידי לומדי תורה, נקראים „מקראות גדולות" ובהם הפירושים המסורתיים של פרשני התורה מימי הביניים, כרש"י, רמב"ן, אבן־עזרא ועוד. אולם חומשים אלה, מרוב שהם מועתקים ומצולמים זה מזה, אותיותיהם שחוקות והקריאה בהם מעייפת וזאת בנוסף לשגיאות ושיבושים שנפלו בהם במרוצת הזמן. הפירושים באים לרוב באותיות רש"י קטנטנות וניתנים לקריאה בקושי רב.

מוסד הרב קוק, שהוא כיום ההוצאה הגדולה והמקיפה ביותר של ספרי קודש בישראל, עשה כאן דבר גדול שעיקרו: תורה מפוארה בכלי מפואר. חמישה חומשי תורה סודרו מחדש, בצורה מאירת עיניים וההוצאה הוסיפה שורה של פירושים קלאסיים, שלא היו מצויים עד כה בחומשים הרגילים. בין אלה אנו מוצאים את רבנו סעדיה גאון, את רבנו חננאל, רבי דוד קמחי, מהר"ם מרוטנבורג, חזקוני ועוד. לא אהיה בבחינת „הולך רכיל מגלה סוד" (משלי י"א), אם אספר כי פירושים אלה, עם ביאורים והערות, היו מוכנים ומזומנים ואף ראו אור בשנים האחרונות, באותה הוצאה עצמה, בכרכים נפרדים, שכל אחד מהם קובע ברכה לעצמו. עתה השכילה ההוצאה לאחדם ולרכזם תחת קורת־גג אחת, יחד עם הביאורים וההערות, כשהם מלווים את הטקסט המקראי שסודר מחדש.

התוצאה: משהו שעוד לא היה. שני הכרכים שהופיעו עד כה, נותנים לנו חמישית – חומש אחד – מהתורה וזה מהווה מתאבן לבאות. הכל באותיות מרובעות, ברורות (אפילו רש"י עצמו אינו ב„אותיות רש"י" ואולי יהיו כאלה שזה מפריע להם. לי – לא) והסך הכל מרהיב עין ומשובב נפש. אם פטור בלי ביקורת אי־אפשר, אני קובל על כך שההפטרות באות בלי פירושים. המפעל מרשים ויעמדו על הברכה הן היוזמים, הן העורך והן הנהלת מוסד הר"ק. גם התורמים מקנדה שאיפשרו את ההוצאה זכורים לטוב.

„ירושלמי" - במהדורה מדעית

פרופ' יהודה פליקס / תלמוד ירושלמי, מסכת שביעית, מבוארת על רקע טבע הארץ / כרך ב', פרקים ו'־י' ועוד חמישה מאמרים בנושאי שביעית, + ציורים, מפות וטבלאות / הוצאת ראובן מס / ירושלים / תשמ"ז / 462 עמ'

שני הנושאים הכרוכים יחד בכרך שלפנינו – שביעית מחד והתלמוד הירושלמי מאידך – מוזנחים במידה רבה וזאת על ידי ציבור הלומדים. אפילו שומרי שמיטה הלכה למעשה, אינם בקיאים כל צרכם בפרטי הדינים הסבוכים וכל שכן בזיהוי הצמחים המרובים, *המאוזכרים במקורותינו הקדומים*. הוא הדין לתלמוד הירושלמי, שהוא כ„בן חורג" לעומת אחיו ה„בבלי".

עתה בא לשניהם גואל בדמותו של פרופסור יהודה פליקס, קיבוצניק לשעבר, פרופסור לבוטניקה באוניברסיטה בר־אילן, החושב בצדק למומחה בתא הידיעה לנושא צמחים במשנה. פליקס, שכתב בשעתו את „צמחי המשנה" ובו זיהויים וזיאורים של הצמחים שמוזכרו בששה סדרי משנה, זכה לקבל על ספרו המכוזי – שכרך ראשון ממנו ראה אור בשנת השמיטה הקודמת, תשל"ט – את פרס בן־צבי על ש„הגיש לנו מהדורה מדעית של טקסט המשנה והתלמוד הירושלמי, תוך בירור המוטאות של הטקסט וביאור מדעי המבוסס על חקר תלמודי וחקר הריאליה הבוטנית החקלאית של ההלכות..." (מדברי השופטים).

בין המאמרים שבנספחים מעניין במיוחד זה שנושאו „פוקו (צאו) חורשו בשביעית משום ארנונא", שבו מוסבר מאמרו התמוה של רבי ינאי, שהתיר לזרוע בשביעית, „משום ארנונא" ... באשר גבה ידו של השלטון הרומי המדכא, שהיה גובה ארנונא בכוח הזרוע. *אם לא יזרעו בשנת שמיטה, לא יהיה ממה לתת ארנונא.*

המחבר מסביר כי ארנונא כאן פירושה "Annona Militaris", „שמיבתה לצורך החיילים הרומיים החונים בארץ וכן לקיום הפקידות של שלטון הכיבוש. מס זה ניגבה מיבול השדה, בעלי חיים ואף מוצרים מוגמרים. נמצאנו למדים, כי הארנונא היתה מס קצוב, שהוטלו הרומים בתקופות מסויימות, כנראה בנוסף למסי היבול הקבועים..." (עמ' 341).

השנה, שנת השמיטה תשמ"ז, שבה התווספו רבבות שומרי שביעית כהלכתה, שאינם משתמשים ב„היתר המכירה", אשר הרב קוק זצ"ל קבע אותו כהוראת־שעה, יש בספרו של פרופ' פליקס תרומה חשובה להבנת הנושא ובסיס העיסוק בו.

דבורה גילולה

ספרות ילדים ונוער

יחסי סבא-נכד

שלומית כהן / סבא מרחוב העפיפונים הכחולים / איור: נועם נדב / עם עובד / 1986 / 39 עמ'

חלק מן השירים שבספר כבר ראו אור בקובצי שירים אחרים. כאן הם נאספו לספר שתוכו פרוזה והציו שירה, בשל נושאם: תהילה לסבא. יחסי סבא–נכד הם יחסים מיוחדים. אין בהם מלחצי החינוך־היכוך של ההורים ויש בהם מן האהבה הניתנת ללא תנאי ואינה תלויה בארועי היום־יום. זאת פגישה של שני דורות, תוך־כדי דילוג על דור הביניים והפגישה יפה ומעניינת לשני הצדדים. הנכד שבספר אוהב את סבו, מתגעגע אליו, קשוב לדבריו, לדרכי התנהגותו, למבחר המלים שסבא משתמש והוא חרד לו מאוד בעת חוליו. האהבה לסב מביאה את הנכד לידי הרהורים בלתי נמנעים על חילופי הדורות, על זיקנה ומוות ועל מהות קיומו שלו, אך כל אלה מרוחקים עדיין מן המציאות של הילדוהעיון בהם תיאורטי בלבד. בכל זאת נתנה המחברת לספר מוצלח זה את המוטו הבא: „שאלתי את סבא: / גם אני אהיה זקן? / וסבא אמר: / כן, ילדי, כן".

שמלת שבת אגדית

יצחק דמיאל / שמלת השבת של חנה'לה / ציורים: ליאת בנימיני אריאל / בר, הוצאה לאור – תמוז / 1986

שמלת השבת המוכרת של חנה'לה טובת הלב מתלכלכת ומתנקה בנוסח חדש זה של יצחק דמיאל, שעיקר תכליתו להביא את האגדה הנושנה בלבוש לשוני פשוט ובאוצר מלים בסיסי המתאים לילדים הנמצאים בראשית הלמידה של סודות הקריאה. מכיוון שילדות ישראליות בגיל זה חדלו, בדרך כלל, ללבוש שמלות, אפילו לכבוד שבת, נראה הסיפור אגדי יותר משהיה לפני דור או דורותיים, אך חינו בכל זאת לא פג לגמרי (תלוי, כמובן, איך מספרים אותו!).

אם כבר טורחים להוציא לאור נוסח חדש, אפשר גם לדאוג שיבוא בקנקן נאה יותר: גם הגראפיקה וגם האיורים... נו, עדיף לעבור עליהם בשתיקה.

20 שנה בדיוק לאחר צאת ספרה הראשון של נורית זרחי „אני אוהב לשחק ברחוב", מזומן לדור השני של חובבי ספריה, ספרה ה־33 לילדים „וולפיניאה מומי בלום" בסידרת בני הנעורים של „מסדה". איורי־ציוריו של אבי כץ מלווים את פרשת חייו של מומי, ההולכת ונפרשת צעד אחר צעד במכתביו.

אח חדש מגיע הביתה

סמדר שיר / ברוך הבא, אח נחמד! / איורה ועיצבה: ליאת בנימיני אריאל / דביר / 1987

אמה של נועה והאח החדש שנולד זה עתה שמחים לשוב הביתה מבית־החולים ונועה רוצה לשמח את לבם. *מצטרפים אליה בשיטה המוכרה את החד־גדיא (בלי הגדי אבל עם כלב פודל),* אורחים מכובדים של השכונה, הדוור והגנן, החנווני הירקן, ועוד ועוד אחרים, קטנים וגדולים עד שנאלץ שוטר להשליט סדר בשמחה ואז מגיעים סוף סוף אבא ואמא ועמם האח הנכסף והשמחה גדולה מאוד, בעיקר בגלל העוגה. סבתה של נועה מגישה לכולם את העוגה האהובה ביותר על סמדר שיר (עוגה החוזרת ומופיעה כלייט־מוטיב של אושר גם בספריה האחרים): עוגת שוקולד עם דובדבנים.

גראפיקה מיושנת ואיורים „מתוקים" באיכות הדב־בונית מלווים את הטקסט.

סיפורים בלשון נאותה

לאה נאור, מחבואים וסיפורים אחרים, ציורים: כרמי גל (מסדה 1986), 39 עמ'.

הספר מכוון לתלמידי הכיתות הראשונות של בית־הספר היסודי ופורסם בסידרה קריאה ראשונה בעריכת זוהר שביט, שמתוארת על ידי בית ההוצאה בתור „סידרת ספרים המותאמת במיוחד לילדים המתחילים לקרוא ומטפחת בהם את אהבת הקריאה". העורכת הקפידה על רמת לשון נאותה ותקנית ונעים לראות, כי אפשר לכתוב לילדים בשפה נגישה ובכל זאת לא לחטוא לעברית ולא להתחנחן. האותיות גדולות ונוחות לקריאה, הטקסט ממוקד והעריכה הגראפית מושכת ונעימה. הסיפורים עצמם מתובלים בחוש הומור, שמציל את „המצב" ואת המסופר משיגרתיות. תירגול טוב של התחלות קריאה שיקנה לילדים שטף ומיומנות ויובילם בסופו של דבר לדעת בבר־דשא משביעים יותר.

יוליוס השימפנזה

יוליוס / טקסט: טריגוה ב. קלינגסהיים / צילומים: ארילד יקובסן / מסדה / 1986

יוליוס הוא שימפנזה שנולד בגן חיות בנורווגיה בשנת 1979. נפצע בבטו ואמו זנחה אותו כדי להציל את חייו צריך היה להרחיק אותו משאר השימפנזים ולטפל בו עד שיוטב מצבו ואפשר יהיה להחזירו אל בני־מינו שבגן־החיות. הספר מספר את תולדותיו של יוליוס בבית מטפליו עד להשבתו המוצלחת אל אי הקופים שבגן – תקופה שארכה שלוש שנים. הבעיה הקשה שעמדה בפני המטפלים היתה כיצד להשיב אל השימפנזים, שבדרך כלל דוחים כל מי שעזב את המשפחה. בעיה מסוימת, לא פחות קשה: כיצד לא להתקשר יותר על המידה אל בעל החיים הזה ולהפכו לחלק ממשפחת האדם. את הסיפור מלווים צילומים מרהיבי־עין של יוליוס בשלבי גידולו השונים. חלק מן הצילומים נעשה בידי ד"ר ויליאם גלד, שטיפל ביוליוס, ואפשר שהצילומים היפים הם שהולידו את הרעיון ללוות אותם בסיפור שכדאי להוציאו לאור להנאת אחרים שלא הכירו את יוליוס פנים אל פנים.

אטיוד לפסנתר מס'...

(סוף מעמ' 2)

הוא לא הבחין איך עבר מתחום הנגינה הטכנית אל תחום היצירה, התחום של מחשבותיו ורגשותיו המתנקזים לאצבעותיו והמדווחים בשפתו האישית. כאן אי־אפשר לטעות: עם כל יצירה חדשה שלמד – נוזה מדבר חדש במסעו – יותר ויותר נתגלתה בנגינתו יכולת הביטוי ועוצמתה של המוסיקה. זה היה קרוב לשותפות לסוד, החסוי מאוזני זרים. למעשה, לראשונה, מאז החל ללמוד נגינה, היה מוסר בנגינתו את רגשותיו של היוצר. את עוצמת הרגש קל יותר להבין בעזרת עוצמת הנסיון.

השמש השוקעת משתקפת במכסה המבריק והמסנוור של הפסנתר. נדמה שהנגינה היא *היא המסנוורת. הוא צוחק. הוא יודע שאין כאן טעות. שום דבר לא נולד יש מאין.*

את העיניים מכסה ערפל בהיר. פעמיו של הלב מהדהדים ברקות. בין אלפי פנים המונים בחושך אי אפשר לאתר ולו זוג עיניים קרוב אחד. רק ניצוצות רחוקים. מזל שלאחר הרגע הזה, הקשה, המפחיד במיוחד, המשתק, אפשר לגעת בחום הנפלט מלוחיות הקלידים הקרובים אליו יותר מכל אדם. ולאחר המבוא של התזמורת שוקעות האצבעות מעצמן באקורד הראשון.

איזבלה גינור

משאלה תקליט חדש
בכל חנויות התקליטים • גם בקלטות הד ארצי

صكذا عن الاصل

هكذا من الاصل

ספרות סופרים ספרים

ה'

מג"ל

עיון ראשון

סיפורת
בין דוד לפסלו

ג'וזף הלר / אלוהים יודע / תרגום: מאיר ויזלטיר / עטיפה: שמעון זנדהאוז / עם עובד / 349 / 1987 ע'

זה זמן רב שלא צחקתי כה הרבה כל־מקרא הדברים על דוד מלכנו, הבא חשבון עם מיכאל אנג'לו: מלך הפסלים לא הסיר מאבר השיש של הפסל הניצב בפירנצה, את הערלה, שומו שמים! ותודה להלר ולויזלטיר, שחברו כך יפה להצחיקני בסיפור בעלילותיו של דוד בן־ישי כוכב עליון, בת שבע הנכלולית והחתיכה לשעבר, אבישג הבתולית, שלמה המטומטם, שאול הפסיכי, יואב הברוטאלי, נתן האדוק ושאר חביבינו מסיפורי התנ"ך. הלר יצר סיפור לא נדבאלי שהוא פארודיה על חשבון ההיסטוריה היהודית והכללית שלפני דוד ואחריו.

שירה
שירה חדשה

אלי הירש / דעש / עטיפה: דינה פרנקל / הוצאת עכשיו / 56 / 1986 ע'

„שירה חדשה" הוא שם מדור בספרו של אלי הירש, מצעירי משוררינו, ויש כיסוי לתווית הזו. אני מצאתי טעם רב בשיריו, ביחס בין „רגש" ל„ביטוי": „באמצע איכות המוות אני הזה עולם יפה של כוח ואהבה / ישבתי על צוק של הר נישא בחשך ושלג / לבן מכסה את עין העולם הזה // שלג תכסה תכסה, תכסה עד שאני לא רואה את הצבא ואת המחנה / ועולם יפה של נקמה ונדמה לעיני ומתוכו באה / ועלתה אשה אשר איננה בת חווה". על מלחמת לבנון: לא משנה, החיבור בין האימה ליופי והזוועה שבסיומו שבו את לבי.

שירה על הקו

רובי שונברגר / שומר גדר / עטיפה: יאיר גרבוז / הוצאת עכשיו / 63 / 1986 ע'

בגבול שבין שירה „רזה" (בבחינת מקרבל אחר: דלות החומר) לבין משהו חדש ואחר המדבר בשירי משוררים צעירים, נוצרה בשירי רובי שונברגר תרכובת העשויה לרמז על התחלה של מין „עריינות" טעמה חדשה. ואותי מרתקים נסיונות מעין אלה: „כמה פעמים התהפכתי הלילה? / הברז בחצר דלף / „בפעם הבאה שיעיר אותי עירום / ארוץ על מתני האורן; המטה המתוממנת / בחום גופינו רעל משתק / את שרירי הרצון והטיפות / מחיאות כפים קצובות: / לקום, להתעורר, לצאת". לו תהיה לקוראים די סקרנות וסבלנות להקשיב ולראות לאן יוליך הקול החדש הזה.

כתבי עת
סקופ ב„מאזנים"

מאזנים / 8, כרך ס', 1987 / עורכים: חיים פסח, אשר רייך / עיצוב: רוגית גבאי / אגודת הסופרים העברים / 80 ע'

זהו באמת גילוי: שיר בלתי ידוע של ביאליק שפורסם בלוח „אחיאסף" לפני 86 שנים בעילום שם ועתה נחשף על־ידי זיווה שמיר, שגם הוסיפה מאמר מקיף לשאלת הגילוי. ובהמשך החוברת: קטע סיפור מתוך בשם „ראיתי את היטלר מתנבא בפסנתר", בסגנונו הלירי הייחודי של בן־ציון תומר, שהוא המשך לרומאן „דרך מלח" וסיפורים של בנימין תמוז, ע. הלל ורבקה מרים, שירים של דוד אבידן (שעל שירתו מתפרסמת כאן מסה של גיורא לשם), גבי דניאל, סרטל, זרובבל גלעד, פאונד ואחרן. מדורים מיוחדים מוקדשים לשירתו של המשורר היהודי איזיק רוזנברג (מסה) ולמשורר האמריקני ויליאם קארלוס ויליאמס. עוד בחוברת מסות של חמוטל בר־יוסף על זלדה, של ברוכטמן על עגנון ושל יאיר מזור, על הקשר בין עגנון להמסון. במדור השוואת תרגומים שיר של וואלאס סטיבנס „קיסר הגלידה".

שטרייכמן ב„פרוזה"

פרוזה – הירחון לספרות ולאמנות / מס' 93-94, מרס 1987 / עורכים: יוסי קדיים, יואל שני, עליזה ציגלר / 82 ע'

אני נמשכתי למדור שהוקדש לשטרייכמן: ראיינה את הצייר דליה מנור בשיחה רצינית ומאלפת, מאויירת בצילומי צבע של ציוריו היפהפיים – תענוג. למדור זה נוסף דברים נאים משל יהושע נוישטיין, נעמי גבעון, איתמר לוי ולאורי אברמסון. בחלק הספרות של החוברת דברים מעניינים משל דן דאור, אוקטאביו פאס, בודליר (בתרגומו של דן דאור) ומיצירתו של הלביקוב בתרגומו של ע. דיקמן. גם מצאתי עניין במה שעשה יוסף שרון בחוברת ובתוכנית שנערכה על „התענגות יחידים" של קנז ב„קול ישראל", ושהועתקה לחוברת. במדור המוסיקה כתב הקומפוזיטור צבי אבני פארודיה נחמדה על כתיבת ביקורת מוסיקה.

עדות חקר עיון
העליה הגדולה

עולים ומעברות – 1948-1952 / עורך: מרדכי נאור / עיצוב: אותי בית־און / יד בן־צבי, עידן / 1986 ע'

מאז קום המדינה ועד 1952 קלטה ישראל עולים במספר שעלה על מספר תושביה היהודים. בצד נתונים אלה של משה סיקרון מובאים מאמרים משל יוסף גורני, דניאל פלונשטיין, אריה שחר ומרדכי נאור על נושאים בגיאוגרפיה של המעברות, הצנע וכו', ומאמרים אחרים, בסוף החוברת ביבליוגרפיה מעודנת.

הסוציולוגיה של קולה

תומס אוליבר / קוקה־קולה, הסיפור האמיתי / תרגום: עפר שלח / עטיפה: גבי סמלסון / ספרית מעריב / 191 / 1987 ע'

מדוע שונה טעם הקוקה קולה לאחר מאה שנים ומדוע חזרה בה החברה מכרעם זה ושבה אל הקולה הישנה? הנוסחה הסודית של הקולה שמורה בכספת של בנק, מחשש של גניבה מסחרית, והמשקה עצמו, כביתוס, נהפך לאחד מסמליה המובהקים של חברת השפע האמריקנית. אוליבר בוחן את אחד האירועים המרתקים בהיסטוריה של עולם העסקים האמריקני והבינלאומי, כאשר אסטרטגיה ניהולית ושיווקית נקבעה לאור מאבקי כוח ותחרות בין קוקה קולה לפפסי קולה.

ארץ־ישראל
חמדת הארץ

יואל רפל / ארץ חמדת / עיצוב: זאב רבן, מאיר בר אריה ויואב גרפיקה / מודן / 1986 / 160 ע'

כבר בהתחלה מעוררת צורתו של הספר אהדה. שתי תמונות העטיפה הן יודאיקה, והאחת, על העטיפה האחורית, עוררה עניין רב בתערוכה על אמנות המאה ה־19 במוזיאון ישראל. יואל רפל מספר סיפורים מן ההיסטוריה הארוכה של ארץ־ישראל, תוך שילוב המקורות שמהם נשאבו סיפורים אלה. פרק אחד בספר מספר את סיפורה של רציפות העלייה לארץ מאז חורבן בית המקדש השני. ההוצאה מבריזה, כי הספר הוא ראשון בסדרה על ארץ־ישראל, ואם הבכור מעיד במשהו על העתיד, הרי צפויה לנו הנאה מן הספרים שבדרך.

הגעגועים למדבר

דני רבינוביץ / רוח סיני / עיצוב ואיור: גד אולמן / הוצאת אדם / 1987 / 109 ע'

הספר הוא נסיון נאה להיאבק נגד מחיקת סיני מן התודעה, והוא כתוב בידי אוהב. המחבר שהה בבית הספר „צוקי דוד" של החברה להגנת הטבע ליד סנטה קתרינה מאז 1975 ועד החזרת החלק הזה של סיני לידי מצרים בסוף שנת 1979. הוא מספר על סיני אחרת, „לא מקום פיזי אלא סמל. תמצית געגועים לנעורים תמימים, דקי גזרה, אשר אבדו, כמיהה למקומות פראיים וקיים. לסיני זו מוקדש הספר הזה: לאלה שנפשם יוצאת לשוב למחוז הדמיונות... אלה שנידונו להתגבר בארץ שאין עוד בה מים לבנים על מפותיה." דני רבינוביץ מצליח לעורר בלבנו געגועים של ממש.

חברה
שיחות חברה

לאורה ויינבן ושושנה ברוש / אמנות השיחה – תקשורת בין אישית ופעולות דיבור / איורים: זאב / עיצוב: אריה בן־דוד / מפעלים אוניברסיטאיים / 1986 / 311 ע'

כאותו אדם שרק בערוב ימיו נודע לו שכל חייו הוא מדבר פרוזה, מצאתי את עצמי לנוכח „אמנות השיח", מרוב דברי תורה יפים ונכוחים על דבר השיחה, כמעט שנתקפתי באלם. כך יודע אני, לפתע פתאום, כי „התקשרות עם הזולת, המשא והמתן האנושי, מתבצעים בעזרת מלים המנוסחות במבעים בעלי מובן, כוונה ותכלית". לקחו הראשון של הספר עוסק במבוא תיאורטי על פעולות הדיבור ובתרבות הדיבור. החלק השני מטפל במבחר של פעולות דיבור, כאיסטרטגיה של השיחה: פתיחות, סיומים, התנצלות, בקשה־דרישה, הוראה, סירוב־דחייה, אי־הסכמה, הסכמה, נזיפה, תלונה, הצעה, הזמנה, שיחות בטלפון וכיו"ב. החלק השלישי הוא סיכום התורה כולה; ולא על רגל אחת: הוא עוסק בשיחה השלמה, המובנית. וכך אנו למדים שיש שיחות חולין, שיחות חיזור, שיחות עסקיות, ריאיון ודיון.

כל קריקטורה של זאב, שעיינתי בהן בהנאה רבה, שווה לפתות אלף מלים!

חינוך
המופרעים

גאולה גרוסמן / ילדים בעייתיים בכיתות רגילות – מדריך למורים, להורים ולצוות הבין מקצועי / גרפיקה: שדה ברקאי / צ'רקובר, ספרי גמא / 1986 / 286 ע'

הספר מציע גישה משולבת להבנת הילד שיש לו בעיות אמוציונליות קלות יחסית, למעט מחלות נפש או אוטיזם. בעיות אלה פוגעות ביכולת הילד ללמוד ולתפקד בחברה ובבית. הספר מציע דרכי פעולה שהמורה יכול לנקוט בכיתה. המחברת מציגה חמש גישות לבעיות האמוציונליות ורשימת הצעות להוראת ילדים בעלי תפיסה חברתית לקויה.

אמנות
משמעות ובזלת

דליה מאירי / עץ אבן אדמה – פסלים / מבוא: גדעון עפרת / עריכה ועיצוב: אריה ולמן / צילומים: א' גתמן, א' חי, י' מאירי, ד' קצור / הוצאת הקיבוץ המאוחד / תשמ"ז / 47 ע'

דליה מאירי עוררה מעין אסכולה ישראלית של פיסול בבזלת, כמעין המשך לפיסול הנוף של דנציגר – איחוד פיסולי של אדם, נוף וטקס. כי „הבזלת היא אגדה של זמן". גם חומרים אחרים משמשים אותה. הניגודים החומריים והסגנוניים מציינים את פיסולה של דליה מאירי, כי היא רושמת בהם את מחזוריות הטבע של האדמה והמים.

ביוגרפיה
זכרונות החלוץ

אהרן ישראלי (ויינר) / בשרשות / עטיפה: אבנר גליל / הוצאת הקיבוץ המאוחד / 1986 / 143 ע'

אהרון ישראלי היה ממייסדי אגודות נוער ציוניות בפינסק וחבר מרכז „החלוץ". בשנת 1930 עלה ארצה עם רעייתו, המשוררת פניה ברגשטיין. ספרו כולל רשימות אוטוביוגרפיות, זכרונות, רשימות על החיים בקיבוץ, הגיגים על הזמן ועל החיים ורשימות על אישים, מהם בורוכוב, הרצפלד, מנחם פרומסקי, יצחק קצנלסון.

רות שפירא

ליקוטים מספרות העולם

הגיבורה הסתגלנית של גורדימר

נאדין גורדימר

גיבורת הרומאן החדש של נאדין גורדימר, A SPORT OF NATURE, הללה קפן, מצטיירת בפתח העלילה כנערה טיפשונת וקלת דעת, בעלת נטיה להסתבך בצרות. אחרי שהוריה מתגרשים היא עוברת מביתה של דודה אחת לשניה, כשאלה אינן מצליחות להשתלט עליה. השניה מגרשת אותה לבסוף מביתה אחרי שהיא תופסת אותה במיטה עם בנה. אחרי תקופת שוטטות חסרת תכלית בחוצות יוהנסבורג מתידדת הללה עם עתונאי אנטי־ממסדי אך בורחת ממנו, בקיץ 1963, אחרי שהמשטרה עורכת חיפוש בביתו. היא מגיעה, בגיל עשרים, לדאר־אס־סאלאם, מקום מקלט חשוב באותם ימים לרבים מחברי הקונגרס האפריקאני הלאומי ומעוררת שם את תשומת לב המורדים הגולים, שחורים כלבנים, בשל הופעתה המושכת. היא מודה שהיא אינה מבינה דבר וחצי דבר מכל המתרחש במולדתה אך זהותה מתגבשת לאט לאט באמצעות הגברים הרבים שעמם היא מחלקת את מיטתה. היא נישאת למהפכן שחור שנרצח ע"י כוחות הבטחון הדרום־אפריקאיים ומאוחר יותר לשחור אחר המתמנה לנשיא אחת המדינות העצמאיות באפריקה השחורה ומתרועעת עם אינדירה גנדי, דסמונד טוטו ושאר אח"מים. לכאורה מספרת גורדימר על אשה שהפיקה תועלת ממיניותה, אך למעשה מדובר בגיבורה בעלת אינטואיציה חדה המסתגלת בטבעיות למצבים משתנים.

שלושת צבעי אמריקה

„האדום, הלבן והכחול" מאת ג'ון גרגורי דאן עוקב אחר ההיסטוריה האמריקאית בעשרים וחמש השנים האחרונות דרך עיניו של ג'ק ברודריק, בן למשפחה עשירה ובעלת השפעה מקליפורניה. עלילת הרומאן עוברת מהפוליטיקה הרדיקאלית של שנות השישים, לתרבות התקשורת העכשווית, בה תפסו רעיון התדמית והמהימנות את מקום המהות והאמת. קרן נאמנות על סך עשרה מיליון דולר מאביו המיליארדר מאפשרת לג'ק להשתעשע בפרנסות שונות: לפעמים הוא בעל טור בעיתון בסן־פרנסיסקו ומשוטט בעיר כדי למצוא סיפורים „מהחיים". פעמים אחרות הוא עובד בהוליווד כתסריטאי. אך הוא במיטבו כמעין „עיט" תרבותי, מוקף סצנות של מוות וטירוף. הרפרטואר שלו כולל רוצח שהורשע, פמיניסטית קיצונית, עיתונאית בטלוויזיה, מיליטאנטים שחורים והיספאנים, ליבראלים בליכודיות ואפילו את נשיא ארה"ב שניהל רומאן עם אחותו המנוחה. לבסוף מגיע הטירוף גם אל סף ביתו, כשבנה ממלחמת וייטנאם יורה באשתו לשעבר – עורכת דין שמאלנית המגנה על רוצחים, בטענה שהם קורבנות של ממסד רקוב, ובאחיו – כומר בנדיקטיני עטור תהילה, המקורב הן לאפיפיור והן לפידל קסטרו.

„אבינו" של ברניס רובנס

סיכוייה של ורוניקה סמיילס, גיבורת „אבינו" של הסופרת הבריטית היהודיה ברניס רובנס, להתגבר קלושים למדי. היא תקועה בתריגדות פסיכולוגית, המונעת ממנה כל סיכוי לתפקד כאשה, רעיה ואם. היא גוזרת על עצמה לחיות ללא רגשות אחרי התאבדות הוריה, בעודה מלאו לה תשע. היא עוסקת בכתיבת ספרים עבודתיים ויבשים על מסעותיה במדבר, מתבוששת לכאב אובדן ההורים ומחזיקה את הסיבות למעשי ההתאבדות. סיבות הנראות כהשתלשלות עניינים מקאברית: אימה אהבה את אביה אך העדיפה את עבודתה כמטפסת הרים על פני נישואים שגרתיים; האב, מתוך קנאה, ניהל רומאן עם אשה אחרת, האם גילתה זאת וקפצה מראש הר. ורוניקה גילתה את האמת על תינוקה החדש של האשה האחרת ותעקה אותו, האב נכנס למוסך ושאף אדים של תערובת הפחמן. החיים ברומאנים של רובנס אכזריים לרוב, אלא שב„אבינו" – רומאן פסיכולוגי השואף לגלול את העבר על מנת להתמודד עמו וליצור סיכוי לעתיד כלשהו – היא מציעה זו הפעם הראשונה אפשרות של התפייסות בדמותו של אלוהים המפקד את ורוניקה בהתפרשויות שונות: הוא פוגש אותה במדבר, משאיר לה הודעות במזכירה האלקטרונית, נתקל בה ברחובות לונדון ואפילו שוכב עמה. הודות למפגשים „עמו" היא מגיעה בסופו של דבר לגעת בעבודה ובהשלכותיו.

סופרים ביריד של לונדון

אנתוני ברג'ס

סופרי בריטניה יורדים אל העם, אם לשפוט על פי מודעת פרסומת מפתיעה משהו בגליון האחרון של ה„סאנדיי טיימס", בדבר „בנקט ספרותי" שיערך בחסות העיתון במסגרת יריד הספרים הבינלאומי של לונדון. אורח הכבוד של הערב, שיושב, על פי המודעה, ל„ארוע המפתח" של היריד כולו, יהיה אנתוני ברג'ס וכן ישתתפו בו סופרים ידועי שם אחרים, ביניהם עדנה או'בריאן, מלווין בראג וג'ון מורטימר. למי שיקנה כרטיסים לבנקט (במחיר 35 לישט"ט לנפש) מובטחות קבלת פנים, ארוחת ערב וכניסה חופשית ליריד. עוד מצויין במודעה שהפעילות ה„תוך־ידידית" תכלול סדנאות כתיבה לקהל הרחב, דיונים פתוחים על נושאים בעלי עניין ספרותי וכן הופעה של אסטרולוג.

מה בין מתאגרף לסופר

ג'ויס קרול אוטס האמריקאית אינה מפסיקה להפתיע: בנוסף לתפוקה המדהימה שלה היא אף מתפרסת בכתיבתה על נושאים רבים ובלתי צפויים, דוגמת ספרה החדש, „על התאגרפות". מעבר להתמצאותה בספורט גברי מובהק זה היא מדברת בספרה על עצם הקסם שבצפיה בשני בני אדם המכים זה את זה בזירה. לדבריה, נשאלה לא פעם כיצד היא מסוגלת ליהנות מספורט אכזרי כל כך והיא מנסה להסביר את סוד הקסם של ההתאגרפות ברגעי האינטנסיביות שלה, שבהם טומנים בחובם את החיים עצמם – יופי, פעימות, חוסר היכולת לצפות מראש את מהלכם והאומץ הכרוך בהרס עצמי. היא משווה את המתאגרף לסופר היוצא בסופו של דבר אל הקהל אחרי תקופת הכנה ממושכת, מאומצת, קשה ולעתים מייאשת. היא אף מאמינה שסופרים רציניים רבים נמשכים לצפיה בספורט זה משום שהוא מטפל בצורה שיטתית כאב למען מטרה מוגדרת וקשור בהעברת תחושות הידועות לנו כבאב (פיזי, נפשי, רגשי) לתחושות מנוגדות בתכלית, דוגמת נצחון.

בית הספר התיכון לחינוך סביבתי
מדרשת שדה בוקר
אל בוגרי ח' וט'
חובבי טבע ונוף
נמשכת ההרשמה לביה"ס המיועד לכם
הלימודים הם עיוניים במסלול בגרות, ובנוסף, מושם דגש בלימודי הסביבה הכוללים פעילות מגוונת בשדה.
במסגרת הלימודים פעילות שדה ברחבי הארץ ובשיתוף עם בי"ס שדה. חוגי מחקר ומדע מהם. בהדרכת חוקרים מן המכון לחקר המדבר והמכון למורשת בן־גוריון.
קרן פולה ודוד בן־גוריון תסייע בדמי פנימיה לתלמידים הזקוקים לכך.
קבלה לאחר מבחנים וראיון אישי.
פרטים והרשמה: תיכון לחינוך סביבתי, מדרשת שדה בוקר, מיקוד 84990. טלפון: 057-86081.

אותיות

(סוף מעמוד 1)

אשר עם לבו, על זכותו לחשוב באופן חופשי ולהביע מחשבתו לתועלת הכלל. אלא שמתברר, כי גם לחופש המוחלט והמושלם הזה יש גבולות, ותייבים להיות לו סייגים, כאשר הגבולות בין חופש־הביטוי לחופש־הבידוי או חופש־הביזוי נעשים דקים מאוד. וכי באמת אפשרי שיוכל אדם לומר הכל, לבטא הכל? גם כל תעמוע ובדיון־דשע, כל דבר־הזיה או שקר? והאם יכול אדם להתקיים בתוך חופש מוחלט זה? והאם יכולה חברה? וכל זאת – כשדברים אמורים בתום לב, בבאב של אמת, בכוונות טובות. ומה על כוונות זדון ורוע לב? האם אנו חיים על כוכב־האושר שבו הכל הם תמימי־דרך, דורשי טוב לחברה ולעם?

וכך נקלעים אנו אל אותו חבל־דק או קרח־דק, שצריך לדעת להלך עליהם בלי לשבור את הראש. לא נרצה לוותר על חופש הביטוי, אך לא נרצה לוותר גם על האפשרות להגן על עצמנו מפני פגיעתן של מלים, הפוצעות את השלימות הפנימית, או ההזדהות של אדם וארץ ועם ומדינה. ושוב נקלעים אנו למיצר: מי יקבע איזה הן המלים הפוצעות והפוגעות? למי הזכות לשלול אותן ולמחקן מספר החיים, או מספר האמנות?

ואילו המציאות משיבה לנו בעובדות. כשם שיש היודעים לבור את הבר מן המוץ ולדחות מעליהם את מלות־הסכנה, כך יש רבים שמלים אלו מערערות אצלם אמונה ומחלישות עמדה וככל המלים־המנהיגות שבעבר, מנהיגות אותם למעשים של חולשת־הדעת.

•

אי אפשר לשלול מאדם את חופש הביטוי, ובוודאי שאל לנו לתת בידי מישהו זכות לקבוע מה יחשוב זולתו ומה יאמר או יכתוב. על סמך עקרונות בסיסיים אלה יש לבטל כליל את הצנזורה על האמנות לסוגיה. אך צריך שיהיה במדינה (ואם ישנו – שיופעל) חוק למניעת הפצת דברים בתחום האמנות, או תוך ניצול האמנות, שהם בחזקת פלילים, מתוך כוונה תחילה ושהפצה כזאת תבורר לפי כל הליכי המשפט. למשל: בחוק מן הראוי שתהיה התייחסות למניעת הסתה והעלבה נגד דתות או נגד עמים. סייג שני – והוא אולי העיקרי – לזכור את דברי החכם היהודי, „כי אדם אני ויכולתי לטעות" – ולכן חיים ומוות ביד הלשון. כן, ללא כל הגזמה – חיי פרט וחברה, עם ומדינה, הם באיזה רובד נסתר ובלתי נראה אך קיים ומשפיע, – בידי המלים הפורחות ומעופפות, מהן בתום־לב מהן בזדון, ומוצאות להן קן עמוק בלב אנשים ובסופה של מחשבה – מוליכות אותם למעשים.

שלמה טנאי

ברכה קופשטיין

אֶל רֵעַ

מְהַלְּכִים הָיִינוּ שְׁנַיִם
וּבְתוֹךְ: יָגוֹן.
הַיָּם,
כְּאֵם טוֹבָה, נָשַׁק נָשַׁק כָּל אֵבֶר בָּנוּ,
וְאַתָּה, רֵעִי,
אֶת הָאֲוִיר תָּמַכְתָּ בְּבִכְיְךָ חָנוּק.
מְהַלְּכִים הָיִינוּ שְׁנַיִם
וְלִקְרָאתֵנוּ –
רַבִּים כָּל כָּךְ:
אִישׁ לֹא מָחָה אֶת דִּמְעָתְךָ
בּוֹשָׁה דִּמְעָתְךָ אֵפוֹא, בִּפְנֵי עוֹלָם
וּבֵין לְרִיסִים תְּלוּיָה נִשְׁאֲרָה.

נוֹשְׁכוֹת אַחַת אֶת הַשְּׁנִיָּה,
וּמִתּוֹךְ חוֹף –
בִּתְרֵי תּוּגָה,
יְשַׁן חֲלָדָה,
חוֹרְגִים לְהִתְפָּרֵץ הַחוּצָה!

מְהַלְּכִים הָיִינוּ שְׁנַיִם,
סְבוּרִים: שׁוֹתְקִים אֲנַחְנוּ...
הַתְּמֵהָה –
לְעֵינֵינוּ פִּזְּזָה וְצָחֲקָה,
בְּשְׂפָתֶיךָ יְבֵשׁוֹת

מְהַלְּכִים הָיִינוּ שְׁנַיִם –
וְהִתְחַמַּמְנוּ:
יִסּוּרֵי אָדָם לֹא חֲדָשִׁים הֵם, כְּלָל.
בִּרְחוֹב רוֹעֵשׁ
פִּתְאֹם־צְלִילִים הִדְהֲדוּ פְּסִיעוֹתֶיךָ

מיידיש: שמעון הלקין

(מתוך ספר שירים „איסוף־חיים", העומד להופיע ביידיש ובתרגום עברי)

בשיר זה, שפורסם במדורנו בשבוע שעבר נשמטו, לצערנו, מספר שורות אנו נותנים שוב את השיר, במלואו ועם המשוררת והמתרגם – הסליחה. (המערכת)

הרצוג בגר

פרס ב

חלק ב'/יום ששי, י"א בניסן תשמ"ז, 10.4.87

הרצוג בגרמניה: נשיא מלווה נשיא

מאת יוסף לפיד,
שליח „מעריב" בבון

14 אופנוענים לבושים מדים זהים, חבושי קסדות זהות, ישובים על אופנועי ב.מ.וו. זהים, מפלסים את הדרך למרצדס השחורה של נשיא המדינה, כדי להגיע אל 6 הליקופטרים זהים, שלפניהם ניצבים 12 טייסים זהים, כדי להטיס את הנשיא ופמלייתו ליעדם הבא, שם יחכו להם 6 מכוניות זהות, שיסיעו אותם לבית עיריה זהה, שבו מחכה ראש עיר זהה, כדי לשאת נאום זהה.

כבה זה, יום אחרי יום.

אבל זה רק פן אחד של ביקור הנשיא הרצוג השבוע בגרמניה. יש גם פן אנושי חם, של נוצרים אוהבי ישראל, המנפנפים לפני עיריית בון בדגלוני כחול־לבן וצועקים, במבטא טווטוני כבד „יחי הנשיא!".

וישנו הצועני המפגין בוורמס, כדי להזכיר שלא רק יהודים נספו באושוויץ.

וישנם היהודים, ניצולי ברגן־בלזן, ההולכים שלובי זרוע אל האנדרטה המנציחה את זכר סבלם.

וישנו אדמירל הצי הגרמני ליבינג, שצורף לפמליית הנשיא כשליש־כבוד, והוא ממהר להסיר את כובע האדמירל בהיכנסו לבית הכנסת, עד שהוא מגלה שכל האחרים דווקא חובשים כובע והוא מחזיר את הכיסוי לראשו, נבוך ומתנצל.

וישנם ילדים גרמנים המבקשים אוטוגראפים ואינם מבחינים בינו לבין כל קבוצה של אורחים אחרים מחו"ל ואולי הם התקווה היחידה.

ויש פן נוסף לביקור, של שיחות עם נשיא גרמניה וראש ממשלתה, עם מנהיגי המפלגות, עם עורכי עתונים ומו"לים, עם משלחת יהודי גרמניה ועם אנשי רוח.

וישנן הסעודות וקבלות הפנים ותדרוך עם שגריר ישראל וצוותו ועם העתונאים הישראלים ועם המלווים מירושלים – עבודת פרך, מבוקר עד לילה.

ואתה שואל: בשביל מה זה היה נחוץ? ואם זה כן היה נחוץ, האם השיג את מטרתו?

והתשובה היא חיובית.

יש אופנוענים ויש מרצדס, אך יש גם גרמנים שמנופפים בדגלוני ישראל ואדמירל גרמני החובש את כובעו בבית הכנסת

ביקורו של הנשיא הרצוג מילא אחר התקוות של המצדדים בו והפריך את חששות המתנגדים לו.

הוא מילא את התקוות, כי הידק את הקשרים, בצורה מכובדת, עם אחת המדינות החשובות בעולם.

מלכת בריטניה לא תתלווה במשך 5 ימים לנשיא ישראל אם יבקר בלונדון. גם רייגן לא יעשה זאת בוושינגטון. הנשיא וייצקאר עשה זאת בבון, בברגן־בלזן, בוורמס, בברלין ובפראנקפורט. העתונים הגרמניים סיקרו את הביקור בהרחבה ובאהדה וכן הרדיו והטלוויזיה.

הנשיא הרצוג לא היה אמור לנהל שיחות מעשיות – זה תפקידם של שרי הממשלה ושל דיפלומטים. הוא עסק, בעיקרו של דבר, בהסברה. והוא טוב מאוד בהסברה. הוא פרשן מנוסה והוא בעל סגנון אנגלו־סכסי מאופק, המקובל בחלק זה של העולם.

יש לו גם יכולת ניסוח ומודעות גבוהה לכלי התקשורת. הוא עבד קשה ונתמך היטב בידי אשתו, השגריר בן־ארי והצוותים של בית הנשיא והשגרירות.

ישראל נהנית כרגע בגרמניה ממעמד של מדינה ידידותית שיש כלפיה מחוייבות מיוחדת. חלפו הימים של עויינות שנבעה ממלחמת לבנון. את הפלשתינאים בקושי הזכירו, על אש"ף לא דיברו, הערבים נמצאו בשוליים ואת חריקת השיניים של שגרירי ארצות ערב אפשר היה לשמוע בחוצות בון.

מי שקרא ושמע על ישראל השבוע בגרמניה יכול היה לחשוב שאנחנו מדינה רצינית.

עד כאן התקוות שנתמלאו.

החששות שנגעו התייחסו לנבואות כי הגרמנים ינצלו הזדמנות חגיגית זו, כדי לשים סוף פסוק לתקופת החרטה ויכריזו כי מעבשיו – טאבולה ראזה, לוח חלק.

לא נעשה שום ניסיון בכיוון זה.

אדרבא, כל הדוברים הרשמיים וכלי התקשורת חזרו והדגישו את מחוייבותה המוסרית המיוחדת והמתרידה של גרמניה כלפי ישראל ושל העם הגרמני כלפי העם היהודי.

אני מנסה לתת לעצמי דין־וחשבון על מה שקרה כאן השבוע, על הכימיה שפעלה למרות הרקע ההיסטורי שאין לו כפרה.

נדמה לי, כי השבוע הונח יסוד שיאפשר לדורות הבאים לגשר על פני התהום, בלי לקבל סחרחורת.

ברגן־בלזן, 1946: חיילי הבריגדה באזכרה לנספים במחנה (התצלום מאלבומו של רפאל בלנר, איש החי"ל)

ברגן־בלזן, 1987: נשיא מדינת ישראל ונשיא גרמניה ליד מצבת הזכרון (צילום: אי.פי.)

פרס ברומא: הרוסים גנבו את ההצגה

מאת תמר גולן,
שליחת „מעריב" ברומא

כאשר מתלווים לשמעון פרס באירופה אי אפשר שלא להיזכר בפסוק „אין נביא בעירו". לפי קבלת הפנים והסיקור העיתונאי שזכה להם בביקורו השבוע בספרד ובאיטליה, היה כדאי לשמעון פרס לרוץ לבחירות בארצות אלו, לא בישראל...

שעה קלה לפני העליה למטוס ממדריד לרומא, נדחף לידי העיתונאים תיק עבה. השגריר שמואל הדס וקצין העיתונות מרדכי עמיחי האיצו בנו: „קראו בדרך, זה הלקט היומי של העיתונות הספרדית. מאז מלחמת לבנון לא נכתב כאן כל כך הרבה על ישראל".

גם בכנס האינטרנציונל הסוציאליסטי ברומא היה קל מאוד לגלות היכן נמצא פרס: בכל מקום שבו התגודדו עשרות צלמים ובו הבזיק האור העז של האחדני הטלוויזיה. רק הופעתם של שני הנציגים הסובייטים גנבה מעט את ההצגה משר החוץ של ישראל.

דומה כי ככל שגוברות ההתקפות מבית על פרס, בעיקר בנושא הוועידה הבינלאומית, כן גדלה האהדה אליו בחוץ. בקיצור: „פרס נביא השלום", כפי שאמרה הכותרת באחד מעיתוני מדריד. משקיף ותיק המכיר היטב את המצב בארץ אמר: „אינני יודע אם המצב הזה טוב לישראל וטוב למר פרס. לפעמים נדמה לי שתמורת כל כתבה חיובית בפאריס או ברומא, משלם שר החוץ שלכם בגל של התקפות בפנים.

„אך טבעי הוא שכל ביקור של פרס בחוץ לארץ מחזק אותו באמונתו. אך נראה כי הצלחותיו בניכר מחזקות את הביקורת עליו בפנים. בסופו של דבר שואלים את עצמם המנהיגים שעמם הוא נפגש אם תמיכתם בו אינה מזיקה יותר משהיא מועילה".

משתתף אחר בכנס האינטרנציונל הסוציאליסטי אשר שוחח עם שני חברי המשלחת הסובייטית, קארן ברוטנץ ואלכסנדר זוטוב, אמר: התרשמתי שגם הסובייטים סבורים כיום כי הסיכוי שלהם להגיע לכלל פריצת דרך בנושא היחסים עם ישראל וועידת השלום אפשרי רק עם פרס ולא עם ראש הממשלה יצחק שמיר.

הוא הוסיף: „נראה לי כי אחת ההוראות שקיבלו הנציגים הסובייטים ממוסקווה היתה לבדוק מהו מירווח הפעולה של פרס ועד היכן הוא יכול להרחיק לכת בתחומי המיגבלות של ממשלת האחדות הלאומית".

היה קל לגלות את פרס ברומא: בכל מקום שבו נקהלו עשרות צלמים... משקיף ותיק: נדמה לי שעל כל סיקור חיובי בחוץ, משלם פרס בבית

השאיפה להוציא את המז"ת מקפאונו ולהביא לכינוסה של ועידת שלום היא כיום הנושא המרכזי, אם לא היחיד, המעסיק את פרס. עד כדי כך, שהוא אינו מתעניין עוד כמעט ב„מבים הקטנים" של היחסים הדו־צדדיים.

עובדה זו ניכרה במיוחד בעת ביקורו בספרד. בשיחותיו עם המלך חואן קארלוס, ראש הממשלה פיליפה גונזאלס, ושר החוץ פרננדס אורדונס, התרכז פרס כמעט בלבדית בעניין זה. הוא שמע מהם על הקשרים שלהם עם מנהיגי ערב ושטח בפניהם את תוכנית השלום שלו.

לפאהד, מלך סעודיה, יש ארמון מפואר בעיר הקיט המפורסמת מרבייה והוא מרבה לבלות בספרד. כך נוצרה בינו ובין המלך חואן קארלוס ידידות אישית. פאהד אמור היה להגיע לספרד ממרוקו – גם שם יש לו ארמון פרטי מפואר – ולהיוועד עם המלך חואן קארלוס ימים אחדים לאחר ביקור פרס.

גם חוסיין מלך ירדן משתייך למועדון המלכים הידידים של חואן קארלוס. אל כל אלה רצה פרס להעביר מסרים.

אך בתוך כך, לא הביא ביקורו של פרס בספרד לקידום של ממש בנושאים היומיומיים יותר של היחסים בין שתי המדינות. לדבריו, לא הושג טיבום בשאלת הישראלים המבקשים לבקר בספרד: הם עדיין זקוקים לאשרות כניסה. עתה מתנהל מו"מ לביטול אשרות נושאי דרכונים דיפלומטיים ודרכוני שירות, אך טרם הושג הסדר לבעלי דרכונים רגילים.

הספרדים טוענים כי אם יבטלו האשרות לישראלים יצטרכו לנהוג כך גם בנושאי דרכונים של מדינות ערב והדבר יגרום לסיכונים בטחוניים רבים.

הוא הדין במו"מ המתמשך על ההסכם הכלכלי עם ספרד שבלעדיו לא ניתן יהיה לישראל לאשר את ההסכם שלה עם השוק המשותף. גם כאן אי־אפשר אמנם לומר כי הספרדים מסרבים להצעות שהגישה ישראל, אך הם סוחבים את העניין. ושוב, פרס לא השכיל לנצל את ביקורו כדי להביא לתוצאות מעשיות.

מבחינה זו יש אולי אמת בטענות שהושמעו בלשכת ראש הממשלה כאילו ביקור פרס בספרד לא נשא תוצאות ממשיות.

כמובן, אם יצליח פרס במאמציו הבלתי נלאים להשיג פריצת דרך לשלום, פתיחת השערים ליהודי בריה"מ ונורמאליזציה של היחסים עם מוסקווה, יאפיל ההישג הגדול הזה על כל „המבים הקטנים".

בינתיים, יזדקקו ישראלים המבקשים לבוא לספרד לאשרות...

תקציר

בעמודים 2־3

פרשת פולארד: גילויים חדשים

„אדוני, לפני שהתחייבת לשולץ, היית צריך להתקלה, להתלבש, להתייעץ", שמעון פרס: „בשתהיה אתה ראש ממשלה, תתנהג כך אל שר החוץ של ארצות־הברית". הפשרה שהושגה: שיתוף פעולה עם ארה"ב על פי הסכם כתוב. כלומר, ארה"ב הסכימה שלישראל מותר להודות לאזרחיה שלא לשתף פעולה אם יש סכנה שייפגע בטחונה.

הלילה שבו עצרו את אן

כבולה באזיקים, נלקחה אן למטה האף.בי.איי. תנאי מעצרה היו נוראים: בידוד, איומים, טינופת. אך הגרוע מכל היה שלילת התרופות. היא היתה בדעתה כדי ללחוץ על בעלה. עוד פרק מן הספר שכתב אביה של אן פולארד.

בעמוד 4

הרוסים מחפשים „הבדל" פרס - שמיר

מוסקווה מעוניינת בחיזוקו של פרס, המצדד בוועידה בינלאומית. דברי פרס, אחרי הפגישה ברומא, שבשיחות עם הסובייטים אין לצפות ל„קפיצות מהירות", מרמזים שעדיין ארוכה הדרך להבנה.

בעמוד 5

טיסה 364 מווינה, שעה ראשונה בלוד

ערב אחד של קליטת עולים מבריה המועצות, 11 איש – שתי משפחות, שני יחידים. לנה ממששת את דמי הכיס הראשונים שקיבלה בישראל. הרבה נשיקות, חיבוקים, דמעות.

סאטירה

בעמוד 6

סימני נפט. לשון הרע.

בעמוד 7

מסמכי האינקוויזיציה

אגודת חובבי יודאיקה עורכת בירושלים תצוגה ומכירה פומבית של ספרים עתיקים, תעודות היסטוריות, הדפסים וכתבי־יד נדירים.

אומרים השבוע

השר משה קצב על ברכת שמיר לפרס. המשורר יהודה עמיחי על יריד הספרים. פרופ' אוריאל רייכמן על הפגנות הסטודנטים. ראש עיריית טבריה יגאל ביבי על „העיר העמוקה ביותר".

בעמוד 8

רוב בהולנד בעד המוות הקל

שני שלישים מן האוכלוסיה תומכים בהמתת־חסד. רופאים מזריקים שנה שנה זריקות מוות לכ־10.000 חולים חשוכי־מרפא. הממשלה מוכנה לקבוע הנחיות מתי המתת־חסד היא חוקית. המתנגדים: זה טירוף, ברגע שחוצים את הגבול היכן אתה עוצר?

פראג: 13 בתי כנסת, שני מניינים

אין גילויי אנטישמיות, אך הקהילה גוועת. הרב דניאל מאיר „מאמין באמונה שלמה, שאם נעבוד קשה וניתן לילדים חינוך יהודי, תשוב ותהיה, בעוד 30־50 שנה, קהילה בצ'כוסלובאקיה".

בעמוד 9

סקס רוסי, סודות אמריקניים

נחתים צעירים ששמרו על שגרירות ארה"ב במוסקווה נפלו בפח. הנזק שנגרם היה עצום. הסובייטים צותתו לסודות הכמוסים ביותר.

דעות

בעמודים 10־11

שמואל שניצר כותב במאמרו „עליה – וקוץ בה" על החשש שהשערים מבריה"מ יתקשו במציאות העסוקה והמרים. משה ז"ק על הדדשיח עם הסובייטים: חדש וישן. שאול בן־חיים, שנלווה למסע הנשיא הרצוג, כותב מבון: גרמניה אמרה „תודה". אפרים קישון רואה את חג הפסח כחג של אגדות... לחם ופיתות. אפרים סידון על מכירת החמץ של המדינה ל„גוי של פסח".

صكذا من الاصل

هكذا من الأصل

הלילה שבו עצרו את אן

מאת ברנארד הנדרסון

ערב ה־22 בנובמבר 1985, היה נשוב. איש ואשה יצאו מבית החולים הכללי של וושינגטון שנמצא בסמוך לבית הכלא, זמן קצר לאחר השעה 8 בערב. הם ביקשו להזמין מונית ונראו מתעלמים במזג האוויר הקר או מן השכונה העלובה שסביב.

הגבר, מרכיב משקפיים וקשיש למראה, צעד באיטיות למונית הממתינה. בת לווייתו, צעירה נאה, אדומת שיער, בת 25, דיברה אליו בקול נמוך ונסער. זה עתה ביקרו את בעלה, בנו, שנעצר יום קודם לכן והואשם בריגול.

השניים בילו את מרבית היום בנסיון להתחמק בעשרות כתבים, שהפכו את מעצרו של ג'ונתן פולארד לנושא החדשותי הראשון במעלה בארה"ב.

עוד פרק מהדראמה התיעודית שכתב אביה של אן פולארד - הלילה שבו נעצרה בתו מיד בצאתה מביקור אצל בעלה ג'ונתן בכלא. אבי בעלה, ד"ר מוריס פולארד, שליווה אותה, ניסה למנוע את המעצר, אך לשווא. כבולה באזיקים, נלקחה אן למטה ה"אף.בי.איי.

ברגע שד"ר מוריס פולארד, חוקר סרטן בעל שם עולמי, ניסה לפתוח את דלת המונית לפני כלתו אן, התקרבו אליהם בבהירות שני גברים לבושים בחליפות עסקים. האחד היה שחור, גבוה ושרירי, השני לבן, נמוך ומקריח. התג המנצנץ שהציג הגבר הלבן בתוך ארנקו הפתוח, סימנו לרגע את אן. סוכן האף.בי.איי., ויין רוברטס, הורה לאן למסור לו את מה שבידיה.

לאחר שמסר את ארנקה לעמיתו, הרכיב רוברטס זוג אזיקים על ידיה ואמר לה: "גב' פולארד, את עצורה. אמרו לנו לעצור אותך ולהביא אותך למשרד ה־אף.בי.איי".

האזיקים היו קרירים ורפויים על פרקי כפות ידיה הצרים. היא הביטה בסוכן ושאלה "אתה מתלוצץ? על מה אני עצורה?".

"אנחנו לא יודעים", השיב רוברטס. "לא גילו לנו. רק אמרו לנו לעצור אותך ולהביא אותך למשרד".

הארוע הזכיר לאן סרטים שראתה. החשיכה, המקום הנטוש, סוכנים שמגיחים לפתע פתאום.

"איך אתם יכולים לעצור מישהו בלי סיבה?", שאלה אן. "אתם בטוחים שזה חוקי? אני רוצה לראות את עורך־הדין שלי".

רוברטס נראה מתנצל, כאילו חש דאגה כנה לילדה הקטנה. הוא שמר עליה יום קודם לכן, כאשר התאוששה מסמי הרדמה לאחר ניתוח שעברה, והשניים פטפטו מעט. "מצטער", הוא אמר, "הם יסבירו הכל אחר כך".

ד"ר פולארד התערב: "אנחנו דורשים הסבר עכשיו. אני מצטרף אליה לראות במה מדובר".

"אתה מתלוצץ? על מה עוצרים אותי?" אמרה אן. "אנחנו לא יודעים", השיב הסוכן, "לא גילו לנו, רק אמרו לנו לעצור אותך ולהביא אותך למשרד"

כפרופסור באוניברסיטת נוטרדאם וראש קתדרה יוקרתית שלה, היה רגיל ליחס של כבוד. האכזבה שנחל כתוצאה מהשתלשלות האירועים הקשורים בבנו ועתה בכלתו, התישה אותו. הוא ניסה לשמור על שלווה, אבל לא הצליח להסתיר את כעסו.

"ד"ר פולארד, אני מייעץ לך לחזור לדירתה של אן. תוכל להתקשר אתה מחר", אמר לו רוברטס.

"אני אהיה בסדר, אבא", אמרה אן, שחשה בחוסר־האונים של חותנה, "זאת אי הבנה. הם לא יכולים לעצור אותי בלי סיבה. תן לי לברר מה העניין".

"זאת עצה טובה", אמר רוברטס, בעוד חברו, פרד, מוסר לו את הדרכון של אן שנלקח מתיקה. "ואנחנו מחרימים את הדרכון הזה כי הוא משמש עדות שניסית לברוח מן המדינה".

"רגע אחד", קרא ד"ר פולארד, "הנהלת הכלא ביקשה מאן שתביא את הדרכון שלה למטרות זיהוי כדי שתוכל לבקר את בעלה. אתם יכולים לבדוק אתם או עם משרד התובע שאליו התקשרתי לקבל אישור להשתמש בדרכון לצרכי זיהוי".

"יש לנו מידע שלפיו יש לה תוכניות לנסוע לניו־ג'רסי", ענה סוכן, "עם הדרכון ביד שלה, אין לנו שום ערובה שהיא לא תנסה לברוח".

"למה לא הסתפקתם בהחרמת הדרכון?", אמרה אן, "כבר החרמתם פחות או יותר כל דבר אחר ששייך לי". היא מסה בר־דודי הסוכנים שסרקו את הדירה שלה ונטלו עשרות חפצים אישיים: מכונת כתיבה, מצלמה, תצלומים מחתונתה, ספרי לימוד וחפצים אחרים.

"לאן אתם לוקחים אותה?", שאל ד"ר פולארד, "אני רוצה לבוא אתכם ולהסדיר שאוכל לקחת אותה הביתה".

רוברטס פנה לדוקטור: "אני לא יודע אם ירשו לה לחזור הביתה הלילה, ואסור לך להתלוות אליה".

"אל תדאג, אבא", אמרה אן כשהיא מנסה להחניק את דמעותיה, "זאת פשוט אי הבנה. הם מוכרחים לשחרר אותי, כי לא עשיתי כלום".

כשהחלו הסוכנים להוביל את אן למכונית שלהם, פנה רוברטס לד"ר פולארד ואמר בקול נמוך, "אולי עשינו טעות. לך הביתה ותחזור מחר בבוקר".

אן התיישבה במושב האחורי ליד פרד, הסוכן השחור. כאשר התרחקה המכונית מן המקום, ביקשה אן שיעצרו באחת המסעדות או אפילו בדוכן של מזון מוכן למשלוח לבתים. היא לא אכלה מאומה כל היום. הסוכנים אמרו שלא יוכלו לעצור.

כיב הקיבה שלה החל לפעול והיא סבלה מכאבים קשים, נוסף על קהות החושים שאפפה אותה כתוצאה מחוסר שינה.

המכונית דהרה מן הגיטו הצפוני־מזרחי לאיזור הגיטו בדרום־מזרח, שבו בלט בנין האף־בי.איי. הגדול לעומת מבני המגורים הקטנים והעלובים. המכונית נכנסה לקומת המרתף, ושני הסוכנים הובילו את אן במעלית לקומה ה־11.

בקומה זו ברכה אותה לשלום אשה בלונדית ששמה שילה. היא הודיעה לאן שהיא נעצרה על אחזקת מסמכים מסווגים, מסרה לה דף נייר וביקשה ממנה לחתום עליו.

"אני לא חותמת", אמרה אן. "את חייבת לחתום", אמרה שילה הבלונדית. אן התעקשה, שילה התעקשה, ולבסוף רשמה אן: "לא אסכים לענות על שום שאלה בלי נוכחות העורך־דין שלי"

אן לא הבינה את מהות האשמה. היא תיארה לעצמה שזה היה קשור בפעולת הריגול של בעלה. אבל חשבה שהמסמכים היו שלו, לא שלה. היא גם אמרה לעצמה שמעולם לא השתתפה בפעולת הריגול ולכן, תצטרך הממשלה לשחרר אותה.

אן קראה את הכתוב בחטף. בפיסקה הראשונה היה הסבר על זכויותיה. בפיסקה השניה היה כתוב שהיא הסכימה לוותר עליהן.

"אני לא חותמת על זה", אמרה אן.

"את חייבת לחתום. זה חלק מההליך החוקי", הזהירה שילה.

אן התעקשה, שילה התעקשה, ולבסוף נטלה אן את העט ורשמה באותיות גדולות: "לא אסכים לענות על אף אחת מן השאלות שלכם, בלי נוכחות עורך־דין".

שילה משכה בכתפיה והובילה את אן לחדר שבו היתה אמורה להישאר במשך שלוש השעות הבאות. אן ביקשה כל הזמן להתקשר לעורך־הדין שלה, אבל לא נענתה. גם בקשותיה לקבל אוכל או ליטול את התרופות הקבועות שלה לא נענו.

הכאבים בקיבתה של אן גברו.

לבסוף הותר לה להתקשר עם עורך־דין קרפי, פרקליט ששכר לבעלה. אולם השעה היתה מאוחרת ושירות הטלפון האוטומטי שלו מסר כי הודעתה תועבר אליו. אן המשיכה לבקש מזון, תרופות וסיגריה, אבל שלוש בקשותיה נענו בשלילה.

לאחר מכן היא הובלה לחדר במרתף, שבו החל סוכן בתהליך מענה של נטילת טביעות אצבעות שנמשך כשעה וחצי: בתחילה אצבע אחת, אחר־כך קבוצות אצבעות, כפות הידיים ועוד.

בתום התהליך, נלקחה לחדר צילום, שבו עדיין היו רשומים שמו של בעלה ומספרו על לוחית. הצלם מחק את השם ותוך צחקוק רשם את שמה של אן והעמיד אותה לסידרת צילומים ממושכת.

אן חשבה שלא היה נאה להשאיר את שמו של ג'ונתן. אם הם חשבו להפחיד אותה בדרך זאת, הם טעו, כך חשבה. גם זה הזכיר לה קטע מסרט, אבל סרט שמתרחש בארצות אחרות, לא בארה"ב.

אן אמרה שהיא זקוקה לשירותים. שילה ליוותה אותה והיא נתבקשה להשאיר את הדלת פתוחה. עד שיצאה משם הספיקה שילה לקנות לה קוקה־קולה וחפיסת סיגריות. אן התחילה לעשן בשרשרת.

בחצות נלקחה אן לאגף המרכזי ממערב לוושינגטון. היא קראה סיפורי זוועות על האגף המרכזי וחששה להגיע לשם. הסוכנים ישבו לצידה במכונית שחנתה בחצר. כאשר ניתן האות, החל רוברטס לנהוג מול האור המסנוור של מצלמות

תנאי מעצרה של אן היו נוראים: בידוד, איומים, טינופת, עקיצות. אך הגרוע מכל היה שלילת התרופות. בכך גזר עליה המימשל כאב בלתי פוסק ובלתי נסבל. היא היתה בת־ערובה במטרה ללחוץ על בעלה

הטלוויזיה. כשהם מפלסים את דרכם לאיטם, דהרו הסוכנים אל מחוץ לבנין לעבר האגף המרכזי.

כשיצאו מבית המשפט, לא הצליחו אן וג'ונתן להחליף יותר ממלה או שתיים. בתחילה הובל ג'ונתן נוכח המצלמות, אחר־כך הוכנס למכונית סגורה לסידרה נוספת של צילומים.

לאחר מכן הגיע תורה של אן. העתונות אוהבת, מסיבה כלשהי, תצלומים של נאשמים יושבים במכוניות שחורות ומציצים בעד החלונות. הם נהפכו לאבטיפוס של "האיש הרע" בעתונות, כפי שבראשית ימי הקולנוע הוצגו כל הנבלים בכובעים שחורים.

שורת המכוניות החזירה את אן לבית הכלא, ליום הבידוד השישי שלה, ליום השישי של כאב נמשך, של חיים בעולם לא מציאותי. היא הספיקה לאבד כמה קילוגרמים והיתה עייפה ותשושה.

אן היתה לא רק אסירה, היא היתה בת ערובה. המימשל החליט להשתמש בטכניקה של מעצר־דחוב הנהוגה במדינות־משטרה. זה נעשה כדי ללחוץ על בעלה. הכופר שלה היה שיתוף פעולה שלו עם השלטונות.

אבל בתנאים רבים ותנאי מעצרה של אן היו גרועים מאלה של בן ערובה השבוי בידי טרוריסט. היא לא היתה סתם מבודדת, אלא מבודדת בתוך עולם מנוכר לחלוטין של פושעים קשוחים. היא לא יכלה לדבר אתם, אבל היא יכלה לראות ולשמוע אותם, במיוחד כאשר הסירו לעברה הערות מגונות או חמור מכך – איימו על חייה.

נוסף על העינוי הנפשי סבלה אן עינוי פיזי שנבע מקרני האור שהאירו לעברה בלי הפסק, מן הרעש הבלתי פוסק של הצעקות והקללות של העצירים, החום והלחות הבלתי נסבלים, הטינופת המדהימה ואיומי העקיצות ונשיכות של חרקים ומכרסמים למיניהם.

אולם הגרוע מכל העינויים היה שלילת התרופות שלה. אן חייתה בעולם של כאב יום־יומי, שנבע ממחלת כיב־הקיבה שלה. בשלילת התרופות הצליח המימשל לענות אותה בכאב בלתי פוסק ובלתי נסבל (זכותה לקבל תרופות נשללה ממנה בשבועות הראשונים למעצרה. אחר כך הותר לה שלא בקביעות ולעתים ניתנו תרופות לא מתאימות).

לאחר ששבה מבית המשפט מצאה שומר אחד או שניים שנהגו לתת לה מדי פעם בפעם אספירין, או את אחד מסוגי משככי הכאבים שנהגה להשתמש בהם.

כאשר הותר לעצירים לצאת מתאיהם, להתרועע ולצפות בטלוויזיה, היא נותרה כלואה. רק כאשר העצירים האחרים חזרו לתאים לעת ערב, הותר לה לצאת מתאה. במשך זמן רב הותר לה לצאת רק על מנת להתקלח.

המקלחות נהפכה לחוויה מכאיבה הן בשל הלכלוך בחדר המקלחות והן בשל העדר הפרטיות. לעיתים קרובות הובילו אותה למקלחת סוהרות, לעיתים סוהרים. אלה נהגו לעיתים לחצות את החדר, בעת שנהגה להתקלח. היא למדה להתקלח בתוך פחות מחמש דקות.

רק כעבור ימים רבים נודע לה שמותר לה גם לטלפן מטלפון ציבורי. השיחות נמשכו לעתים חמש דקות, ולעתים נהג הסוהר להוציא מידיה את האפרכסת כעבור משפט אחד או שניים.

פרשת פולארד: גילויים חדשים

„אדוני, לפני פרס: כשתהיה

התחייבת לש

ראש ממשלה, ה

אן פולארד: פגישה עם סלע ב־18 בנובמבר תצלום: אי.פי.

מאת עידו דיסנצ'יק

באמצע נובמבר כבר די קריר בוושינגטון. העצים הצבועים בצבעי השלכת כבר השירו את עליהם. בעוד ימים אחדים יהיה חג ההודיה. אל"מ אביאם סלע, אחד מן הלוחמים והמתכננים המבריקים ביותר בתולדות חיל האוויר, הגיע לבירת ארצות הברית. הוא בא מטורונטו, שם הירצה מטעם מוסד יהודי.

לאל"מ סלע היו כמה עניינים לגמור בארה"ב, במיוחד להשלים את הדוקטוראט שלו בנושא מחשבים באוניברסיטת ניו־יורק. אבל כיוון שהיה בארה"ב, החליטו סלע ואשתו יהודית לפגוש את ידידיהם האמריקנים: ג'ונתן ג'יי פולארד ואשתו אן – לשעבר הנדרסון.

בכתב האישום שהגישו שלטונות ארה"ב נגד אל"מ סלע מתוארים אירועי אותם ימים בוושינגטון בקיצור וביובש:

● ב־15 בנובמבר 1985 עזב פולארד את מיתקן שירות החקירה של הצי בסוטלאנד, מדינת מרילנד, עם חבילה שכללה מסמכים מסווגים ביותר.

באותו ערב, ה־15 בנובמבר 1985, הביא פולארד את המיסמכים לדירתה של אירית ארב בקומפלקס דירות (שמו ואן נס) בוושינגטון והשאיר אותם שם.

● בשבת, 16 בנובמבר 1985, נפגש אביאם סלע עם ג'ונתן פולארד באיזור קולומביה (השם הרשמי של הטריטוריה של הבירה וושינגטון).

● ביום 18 בנובמבר 1985 אחר הצהריים הוציא פולארד עוד מסמכים ממשרד שירות החקירה של הצי במרילנד.

באותו ערב צלצל פולארד פעמיים לאשתו באיזור קולומביה (מרילנד היא המדינה הגובלת באיזור זה מצפון).

באותו לילה נפגש אביאם סלע עם אן הדרסון פולארד.

באותו לילה טילפן אביאם סלע לדירתו של יוסף יגור בניו־יורק.

באותו לילה טילפן אביאם סלע לדירתם של הפולארדים בוושינגטון.

● בבוקר ה־19 בנובמבר דיבר פולארד בטלפון עם יוסף יגור (כתב האישום משמיט את המיקום של שני האנשים בעת שיחת הטלפון ולכן אין להניח שזו היתה שיחה מן הטלפונים הפרטיים שלהם, שכבר היו בהאזנה זה זמן מה).

ב־19 בנובמבר עזב סלע את ארה"ב.

● ב־20 בנובמבר עזבה אירית ארב את ארה"ב.

● ב־21 בנובמבר ניסו פולארד ואשתו אן להיכנס לשגרירות ישראל בוושינגטון.

● ב־22 בנובמבר עזב יוסף יגור את ארה"ב.

סלע חוזר לסיגריות

חברים של אביאם סלע מספרים כי בלילה – בין ה־18 ל־19 בנובמבר – שבר הטייס צום־סיגריות. הוא חדל לעשן חמש שנים קודם לכן, אבל באותו לילה עצר בחנות "סוון אילוון" – סופרמארקט שעובד בלי הפסקה – קנה קרטון "מארלבורו" ומאז אינו חדל לעשן, כמעט בשרשרת.

עוד מספרים החברים כי יציאתו הבהולה של אביאם מארה"ב היא סיפור הרפתקאות בפני עצמו. אבל עובדה היא שלא מנעו ממנו לצאת כשם שלא מנעו מאירית ארב לצאת למחרת ומיוסף יגור לעזוב שלושה ימים לאחר מכן.

פולארד כבר היה עצור.

חכמים לאחר מעשה לא היו מרוצים מהתנהגותו של ראש הממשלה דאז: ג'ורג' שולץ עורר את שמעון פרס ב־4 לפנות בוקר וחילץ הבטחה להחזיר לארה"ב מסמכים שנתקבלו מפולארד. הצוות המיוחד עוד לא החליט אילו המלצות להגיש, אך פרס כבר התחייב - ומלה היא מלה

יש ישראלים שחושבים כי האמריקנים פשוט מטומטמים ולכן לא עצרו את השלושה. אחרים מאמינים שהם לא ידעו די בשלב זה ועדיין לא חדר להכרתם הרעיון שישראל מסוגלת להעסיק מרגל באחד ממוקדי המודיעין הרגישים ביותר של ידידתה הגדולה ארה"ב.

הם ידעו שהישראלים חצופים – אבל מעולם לא שיערו עד היכן מגיעה חוצפתם. יש אומרים שהאמריקנים ידעו, ונתנו לשלושה לצאת כי לא רצו להיכנס לעימות לפני שיהיו בידיהם די עובדות והוכחות.

האמריקנים גם ידעו שהישראלים האלה יכולים לברוח רק לישראל. היה להם זמן: ישראל תלויה בארה"ב יותר מדי והיחסים האלה יהיו גורם דומיננטי כאשר תציג וושינגטון לירושלים דרישות שונות בקשר לפרשת פולארד.

השתלשלות העניינים מראה כי הגירסה השלישית היא כנראה הנכונה.

לגופו של ענין לא חשוב מדוע נתנו האמריקנים לסלע, ארב ויגור לעזוב את גבולות ארה"ב. הפרשה התפוצצה ברעש, האדמה רועדת וקץ הענין כלל לא נראה באופק.

איתן רצה לשוב כמנצח

עם התפוצצות הענין ומעצרו של פולארד מחוץ לשערי שגרירות ישראל – אנשי הבטחון סרבו לתת לו מחסה או כרטיס לישראל כפי שביקש – התקשו אנשים להאמין שהדברים אכן אירעו.

במשרד הבטחון בתל־אביב ישב רפאל איתן – הידוע בכינויו "רפי המסריח" – אחד מאשפי המודיעין של ישראל, סוכן רב־מעללים ורב־הישגים, וידע שיש לו "ברוך" אמיתי. פולארד היה סוכן שלו שגויס לעבוד למען לק"ם – הלשכה לקשרי מדע.

ארגון זה, ששמו לא נודע עד אז, היה בעל תפקיד מיוחד בתחומי המודיעין. במשך שנות קיומה הגיעה הלשכה להישגים חשובים והצליחה לאסוף חומר בכתובות מוזרות.

פולארד היה פעולה מודיעינית מוצלחת. רפי איתן היה גאה מאוד בחומר שהצליח להשיג באמצעותו והאיץ ברבים מאלה שראו את החומר – איש לא ידע מה מקורו המדוייק – להדגיש באוזני ראשי השלטון עד כמה החומר מעולה.

יש אומרים שאיתן בנה את מעמדו לקראת החילוף הבא בראשות "המוסד". איתן, שהיה מטובי אנשי המוסד ואולץ לעזבו, נטר טינה. הוא רצה לשוב לשם כמנצח או לפחות להוכיח שאינו נופל מאיש ביכולתו. "החומר", אמר אחד שראה ומבין, "היה באמת מעולה".

פעם נשאל איתן אם הוא פועל במסגרת הפאראמטרים של המנדט שלו. זו היתה שאלה סקרנית, אגבית, בלתי מחייבת ובלתי תוקפנית. איתן, כדרכו, מילמל משהו בלתי מובן ועבר לענין הבא.

בימים אלה אומר איתן לידידים כי הוא טעה בשלושה אנשים – פולארד, סלע ויגור. חוץ מזה, מארקין, הכל בסדר.

במבט לאחור כולם חכמים. פולארד, מסתבר, היה איש בלתי־יציב וגם רודף־בצע. אשתו – עוד יותר – גם היא איננה טלית שכולה תכלת. אף כי ידעה על מעשי בעלה ביחס לישראל, לא היססה להפעיל אותו גם למשימות אישיות שלה.

בשביל ישראל אסף פולארד מידע על מדינות ערב ועל נשק סובייטי; בשביל אן הביא פולארד הביתה חומר מסווג על סין, הודו, ועוד כמה מדינות במזרח הרחוק.

אצן נופל במירוץ מרתון

אביאם סלע שאין חולקים על יכולתו וגאונותו, היה מרגל גרוע. חובבן חסר רקע מודיעיני. אצן שנכנס למירוץ מרתון מתיש – ואכן כרע בו.

יוסף יגור הוא כבר שאלה אחרת. איש ממקום אחר. לא כותבים עליו הרבה.

אבל גם רפי איתן טעה הרבה. יותר מאשר בשלושת האנשים האלה. לא רק שלא הפעיל אותם נכון וחשף אותם שלא לצורך, ברשימת הטעויות יש עוד טעויות.

עשרה ימים נעשה הארץ כאן ומעבר לאוקיאנוס. עשרה ימים לאחר שנעצרו ג'ונתן פולארד ואשתו פירסמה ממשלת ישראל הודעת התנצלות רשמית, פיזרה את רפאל איתן ופרקה לצמיתות את הלק"ם. כך נשמעו הדברים:

"ממשלת ישראל נחושה בדעתה שלא להדוף שום מאמץ בבדיקתו היסודית והמקיפה של המקרה, ובחשיפת כל העובדות עד לפרט האחרון בלי להתחשב לאן תוביל הבדיקה – מסר אתמול ראש הממשלה שמעון פרס בישיבת הממשלה בענין מקרה הריגול.

"הבדיקה כולה טרם הושלמה ולפיכך אין עדיין בידי ממשלת ישראל כל העובדות. אך הבדיקה נמשכת באופן נמרץ.

"ממשלת ישראל מבטיחה לממשלת ארה"ב שבעקבות הבדיקה, במידה שהחשדות אכן יאומתו, יוסקו מסקנות לגבי האחראים. היחידה המעורבת בפעולה זו תפורק לחלוטין ולצמיתות וינקטו הצעדים האירגוניים ההכרחיים על מנת להבטיח שפעולות כאלה לא תישנינה.

הפשרה שהושגה: שיתוף פעולה עם ארה"ב על פי הסכם כתוב. כלומר - ארה"ב הסכימה שלישראל מותר להורות לאזרחיה שלא לשתף פעולה אם יש סכנה שייפגע בטחונה. ישראל עמדה בהסכם

"יחסינו עם ארה"ב מושתתים על בסיס איתן של ידידות עמוקה, קרבה הדוקה ואמון הדדי. ריגול נגד ארה"ב עומד בניגוד גמור למדיניותנו. פעילות מסוג זה, במידה שאכן התרחשה, היתה מוטעית, וממשלת ישראל מתנצלת על כך".

מתברר שכבר חודשים אחדים קודם לכן נתן שר הבטחון, יצחק רבין, את דעתו להיבטים מסויימים של פעולות הלשכה. רק חבל שלא התעניין כבר אז קצת יותר לעומק מה עושים החברים בלשכה בהיבטים האחרים של פעולותיה.

...וגם עו"ד רם כספי

לצורך הטיפול בכיבוי שריפת פולארד העסיק ראש הממשלה דאז שמעון פרס קבוצה של אנשים בעלי נסיון מגוון בתחומים שונים.

הצוות שהוקם לפעול ליד שלושת ראשי הממשלה – פרס, שמיר רבין – הורכב מאנשי מודיעין בכירים ובהם ראש השב"כ. הכל דווח, תוייק, סודר, נמסר, אושר והוחלט. הצוות המעשי היה מורכב משניים: ראש השב"כ אברהם שלום ומנכ"ל משרד החוץ דוד קמחי.

ראשי הממשלה ואנשי הצוות המיוחד קיימו התייעצויות רבות ועברו על חומר רב. אחר כך, כאשר הוחלט לשלוח אנשים לוושינגטון כדי לחתום על הסכם תישאול עם ארה"ב, גוייס גם השר משה ארנס. הוא עמד בראש המשלחת לארה"ב. עוד גוייס עורך הדין רם כספי, שקיבל בדיעבד גם מינוי רשמי לכך מטעם היועץ המשפטי לממשלה.

שהתחייבת לשולץ, היית צריך להתפלל, להתלבש, להתייעץ"... ראש ממשלה, תתנהג כך אתה אל שר החוץ של ארה"ב

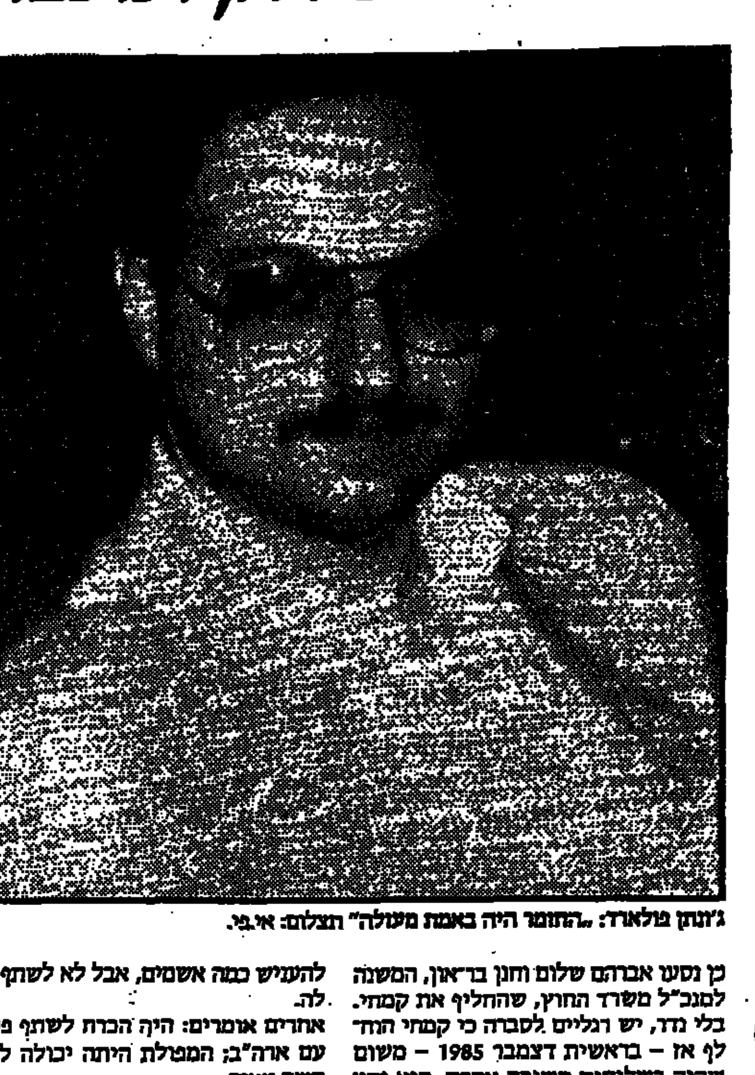

ג'ונתן פולארד: "החומר היה באמת מעולה" תצלום: אי.פי.

כן נסעו אברהם שלום וחנן בר־און, המשנה למנכ"ל משרד החוץ, שהחליף את קמחי. בלי נדר, יש רגליים לסברה כי קמחי הוחלף אז – בראשית דצמבר 1985 – משום שהיה בשליחות חשובה אחרת. הוא נסע ללונדון למיפגש ישראלי־איראני־אמריקני שהיה אחת המוליות בפרשייה סוערת אחרת שעמדה להתפוצץ כעבור שנה, בנובמבר 1986.

מאז עסקו בטיפול בעניין באופן שוטף שלושה אנשים: ראש השב"כ אברהם שלום, עו"ד רם כספי, והמשנה למנכ"ל משרד החוץ חנן בר־און. אבל ארנס, כספי ובר־און לא היו שותפים להתייעצויות שקדמו להחלטה לשלוח אותם לוושינגטון. כאשר נסעו – יצאו עם מנדט ומסגרת עקרונית שגיבשה הקבוצה המובילה: שלושת ראשי הממשלה ואנשי המודיעין הבכירים.

הם והצוותים שהועמדו לרשותם תיחקרו את כל המעורבים בפרשה. מתוך התיחקור התברר "סיפור המעשה" והוחלט לשתף פעולה עם האמריקנים.

רק זמן לא היה

כאשר התבוננה ישראל לענות לארה"ב, היא היתה בלחץ כבד של אמצעי התקשורת כאן ושם ובלחץ דרישה תוקפנית של המימשל בארה"ב לתת תשובות מניחות את הדעת. צריך היה זמן וזה הדבר היחיד שלא היה.

אחת ההנחות שנפלה על הצוות שהכין את הטיפול הישראלי היתה שיחת טלפון באישון לילה מג'ורג' שולץ – שר החוץ האמריקני, ידיד קרוב של ישראל, של פרס ושל ארנס – לראש הממשלה דאז. ב־4 לפנות בוקר העיר שולץ את פרס משנתו והילץ ממנו התחייבויות עקרוניות למסגרת ההסכם.

התחייבויות אלה שהיו על דעת שלושת ראשי הממשלה כללו: החזרת מיסמכים שפולארד העביר לישראל; פירוק הלק"ם; הבאת אנשים לדין ועניעשתם; בדיקה יסודית בישראל של מה שקרה ודיווח מתאים לארה"ב.

שלושת ראשי הממשלה ואנשי המודיעין הבכירים ששבו ונפגשו בשעות הבוקר לאחר שיחת הטלפון שמעו מפרס שכבר התחייב למסגרת עקרונית. הרוב בצוות עוד לא גיבש המלצות אבל פרס כבר התחייב ומלה היא מלה. הקבוצה כולה אישרה את המסגרת העקרונית ובחרה המשלחת שתיצא לוושינגטון.

אחר כך טענו האמריקנים כי גם התחייבות זו לא מולאה וכי גם החזרת המיסמכים היתה סלקטיווית. עד מסמר נתקע באמינות ישראל בפרשה זו.

חכמים שלאחר מעשה – בייחוד מקרב חברי הכנסת – מתחו על פרס ביקורת קשה בעניין זה. "אדוני, היית צריך להציע לשולץ לטלפן שוב בעוד כמה שעות, להתפלל, להתלבש, להתייעץ, ורק אחר כך לענות" – אמר לפרס אחד מאותם חכמים. פרס התבונן בו כאילו בא מן המאדים. "כאשר תהיה אתה ראש ממשלה, תדבר כך לשר החוץ של ארה"ב", הציע לו.

נכון, אך לא נכון

האם טעו מי שהחליטו לשתף פעולה עם האמריקנים?

יש שאומרים היום כי זו היתה טעות קרדינלית: אסור למדינה או ממשלה כלשהי לחשוף עניינים רגישים בתחום המודיעין והבטחון. ישראל היתה צריכה להתנצל, להעניש כמה אשמים, אבל לא לשתף פעולה.

אחרים אומרים: היה הכרח לשתף פעולה עם ארה"ב; המפלת היתה יכולה להיות קשה מאוד.

לכן נמצאה הפשרה: שיתוף פעולה מוגדר, האמריקנים אומרים סלקטיווי, על פי הסכם כתוב עם וושינגטון. במלים אחרות – ואי אפשר להפריז בהדגשה כאן: **וושינגטון ידעה מראש ששיתוף הפעולה יהיה סלקטיווי והסכימה לכך.**

בהסכם שיתוף הפעולה נכתבו ונחתמו במפורש שלושה דברים:

א. שיתוף הפעולה יהיה אך ורק בקשר לפרשת פולארד.

ב. גם בתחום זה מותר לישראל להורות לאזרחים שלה שלא לשתף פעולה אם יש סכנה שייחשפו שיטות עבודה ומקורות של המודיעין.

ג. מותר לישראל להתנגד לכל פעולה או דרישה שיש בה כדי לפגוע בבטחונה.

במלים אחרות, סעיף כללי וגורף שיגן כמעט על כל דבר שישראל תסתיר או תעשה בלי שתהיה כלל אפשרות לטעון שאינה עומדת בהסכם.

האמריקנים הסכימו למיגבלות אלו.

במסגרת המיגבלות האלה – טוענת עכשיו ישראל – קיבלה וושינגטון שיתוף פעולה מלא, כן וגלוי לחלוטין.

אבל בוושינגטון לא מסכימים ומאשימים את ישראל: עשיתם "קאווראפ", לא גיליתם הכל.

זה נכון, אבל לא נכון.

ישראל עמדה בכל ההתחייבויות שנטלה על עצמה במסגרת שיתוף הפעולה, לרבות ההתחייבות שלא לגלות מה שלא נוח לה מבחינת שיטות העבודה של המודיעין שלה או מבחינת בטחונה.

רצו להגן על צה"ל

אחת ההחלטות הראשונות שנתקבלו בישראל היתה להסתיר מארה"ב את שמו של אביאם סלע ואת זהותו – אבל לא את נוכחותו בתהליך.

לפיכך נמסר לחוקרים האמריקנים, שבאו לכאן בראשית דצמבר 1985, מייד בתחילה של החקירה, כי לבד מרפי איתן, יוסף יגור, אילן רביד (ששמו שורבב לענין אבל למעשה איננו קשור אליו) ואירית ארב – יש עוד ישראלי שלצורך הפשטות ייקרא "האיש הרביעי". זה היה כמובן אביאם סלע.

בראש החוקרים האמריקנים עמד אברהם סופר, יהודי ממוצא מזרחי, יליד הודו שבילדותו היגר לארה"ב. הוא שופט פדראלי לשעבר שישב במשפט אריאל שרון נגד "טיים". עכשיו הוא היועץ המשפטי של משרד החוץ האמריקני.

יחד אתו היה ליפר – עוזרו של התובע ג'וזף דיג'נובה, שמנסה לעשות מפרשת פולארד קרש קפיצה לקידום הקריירה שלו. חוץ מזה הוא גם ממלא את תפקידו באמונה: הוא מנסה להגן על ארצו מפני מרגלים וריגול – אפילו מצידן של ידידות כמו ישראל.

למה החליטה ישראל שלא לחשוף את סלע?

היו שלוש סיבות:

- ראשית, סלע הוא איש צבא שקיבל אישור לפעול מדרגים ממונים (הפעולה לא הוגדרה במפורש לדרגים אלה). אי־אפשר היה לצפות מן האמריקנים שיאמינו שאיש כזה פועל על דעת עצמו ולא היה עניין לחשוף את צה"ל לחשד בלתי מבוסס לחלוטין שהוא היה מעורב בריגול בארה"ב.
- שנית, ישראל לא רצתה להיות זו שתחשוף את האיש שקשר בין סלע לבין פולארד. מדובר באיש הבורסה סטיב סטרן, יהודי אמריקני מניו־יורק ומקורב למשפחת פולארד במשך שנים.
- שלישית, סלע היה גורם שולי בכל התהליך, אין בו עניין.

צי"ח, ציוח, מצייחים

ביחס לאישור שהיה לסלע, אומרים היום הרמטכ"ל ומפקד חיל האוויר כי בתשובה לפנייה של רפאל איתן התירו לסלע לסייע ללק"ם.

אבל גם הרמטכ"ל וגם מפקד חיל האוויר מכחישים כי נתבקשו לתרום את סלע לפעילות מודיעינית ישירה כמו ריגול. לכן לא היו מסכימים, אילו ידעו. הם חשבו שהלק"ם רוצה רק להיעזר במומחיות הטכנית של סלע לצורך הערכת מצב.

פעולת מודיעין במקרים רבים היא תוצאה של צרכים. הצרכים מוגדרים בצי"ח – ניב עברי מתוצרת צה"ל שנולד מהפיכת המונח צי"ח (ציון ידיעות חיוניות) לפועל.

זרוע מודיעין העוסקת באיסוף מקבלת באורח שוטף צי"ח מצרכני המודיעין שהיא משיגה ומנסה לספק את דרישותיהם. נותני הצי"ח – המצייחים – לעולם אינם יודעים כיצד ומי מספק את הצרכים האלה. סלע, חשבו הרמטכ"ל ולפידות, דרוש לרפי איתן לציוח או להערכת מומחה, לא לעבודה מעשית.

> "האיש הזה שאת זהותו נאסר עליך לגלות, האם נולד בישראל?" - "כן", ענה רפי איתן לחוקר האמריקני. יותר לא שאלו וישראל לא נידבה את אביאם סלע בשמו המפורש

רפי איתן איננו טוען שאחרים ידעו במה דברים אמורים. עם זאת, עומד רפי איתן על דעתו כי לא חרג מן המנדט שלו כראש הלק"ם ולא פעל באורח שונה מקודמו בתפקיד זה.

אבל את כל זה לא סיפרו לאמריקנים. ראשית, הם לא היו מאמינים. שנית, זה נופל במסגרת אותם אלמנטים שהותר, בידיעתם ובהסכמתם, לישראל להסתיר מפניהם.

אבירות ישראלית

הנסיון של ישראל שלא לחשוף את סטיב סטרן היה מצד אחד מעשה של אבירות. מצד שני, היה עניינו לחלוטין. סטרן – לפי סיפור המעשה – לא היה אשם ואין מקום להחשידו.

הוא הכיר את סלע באירוע חברתי פומבי, סיפר עליו לפולארד ידידו וזה האיץ בו להפגיש אותם. סטרן הכיר את טענותיו של פולארד שארה"ב אינה משתפת את ישראל בכל הידוע לה – במיוחד דברים שעשויים לסייע רבות לישראל במלחמתה בטרור (באותו זמן, זה היה תחום עיסוקו של פולארד במודיעין של הצי).

סטרן גם סיפר לסלע על דברים אלה של פולארד ואמר לו שזה רוצה לפוגשו. הוא נתן מספר טלפון במקרה שסלע יחליט לפגוש את פולארד.

זה מה שסטרן עשה וזה כמובן איננו ריגול.

הצוות הישראלי האמין שפולארד לא יחשוף את סלע משום שלא ירצה לחשוף את סטרן.

משפחת סטרן היתה פטרונית של משפחת פולארד וסייעה לה רבות בעת מצוקה בשנים עברו. פולארד, כך העריכו, לא יזכיר את סטרן גם משום שלא עבר שום עבירה וגם משום הכרת התודה כלפיו. ואם לא יזכיר את סטרן, לא יזכיר ולא יסגיר גם את סלע – כי הראשון כרוך בשני.

הצוות הישראלי שפעל על סמך הנחה זו הסתיר לפיכך את שמו וזהותו של סלע, אבל לא את קיומו או את תפקידו. הנחה זו נתגלתה אחר כך כנכונה. פולארד אמנם לא הזכיר את סלע. אבל סטרן – שלושה או ארבעה חודשים אחר כך – הלך ביוזמתו לבולשת הפדראלית והוא שחשף את השם סלע.

כך נודע דבר זהותו לאמריקנים. אבל בעצם לא היה בכך חידוש גדול. הם ידעו שיש אדם רביעי, שזהותו לא תימסר להם ע"י ישראל.

עובדה: כאשר תיחקרו את רפי איתן בפעם הראשונה שאל החוקר ליפר: "האיש הזה שאת זהותו קיבלת הוראה שלא לגלות (אשר יצר את ההיכרות בינך לבין פולארד) – האם הוא נולד בישראל?".

"כן", ענה רפי איתן.

בזה הסתפק ליפר. לא שאל מי הוא ולא שאל כיצד התגלגל האדם הרביעי לפולארד. כיוון שלא שאל – גם לא קיבל תשובה. ישראל הסכימה לשתף פעולה, אבל לא לנדב מידע שהאמריקנים לא ביקשו.

עד שסטרן בא עם השם סלע לבולשת, לא התוודעו האמריקנים עם סיפור המעשה הישראלי שלפיו, בין השאר, נפגשו פולארד וסלע רק ארבע פעמים. על פי גליון האישום נגד סלע היו עשר או 11 פגישות כאלה.

חלק מן הפגישות היו בהחלט בעלות אופי חברתי – הידידות שהתפתחה בין שתי המשפחות.

האמריקנים, אגב, לא מאמינים שהיו אלה פגישות חברתיות והם מתייחסים לסלע כאל "מפעיל" של פולארד ולא כאל "פיון" שרק הקים את הקשר ונעלם.

כך צריך – אם בכלל – היה להיות. רפי איתן היה צריך לגרש את סלע מן העניין מיד לאחר שנוצר הקשר.

המזל של עמירם ניר

אגב, למה פנה סלע דווקא לאיתן?

כיוון שפולארד הציע חומר על ענייני טרור ורפי איתן היה אז – ב־1984 – לא רק ראש הלק"ם אלא גם יועץ ראש הממשלה לטרור. אילו פגש סלע את פולארד חמישה חודשים לאחר מכן, היה העניין מגיע לטיפולו של עמירם ניר, שפרס מינה במקום איתן לתפקיד היועץ.

איתן שיכנע את פרס – באותות, מופתים ונימוקים נוספים – שאת הלק"ם יש להשאיר בידיו המקצועיות ולא בידי ניר החובבן, העיתונאי שזה מקרוב עשה הסבה מקצועית לאנטי־טרור.

כאשר התפוצצה הפרשה ניסו לברר מה הלך שם.

רפי איתן טען שבעצם לא קרה שום דבר ייחודי. לפחות בתחילת הדרך נראו הדברים כמעט פשוטים ושייכו אותם לאפשרות, שאינה כל כך בלתי שכיחה, שיש כאן העברת חומר בדרך בלתי פורמאלית.

> הפניה של פולארד הוערכה כנסיון למסור לישראל חומר בדרך בלתי פורמאלית. זה נוהג ידוע. כשהתעורר החשד שפולארד אינו שליח רשמי־למחצה, אחרי שביקש כסף, כבר היה מאוחר

לצורך זה, אין זה בלתי הגיוני שיש מין פולארד כזה שמפתח מערכת יחסים פרטית, רשמית למחצה, והוא שמעביר את החומר. גם החומר שעבר בתחילה וגם העובדה שפולארד הוכיח שהוא איש רציני במקום חשוב חיזקה אצל איתן את ההשערה הזו.

רק כאשר ביקש פולארד כסף – גם זאת עשה בדרך רשמית למחצה ולא במפגיע – התחיל להתעורר חשד קטן. אבל אז כבר לא היה אפשר לבדוק בלי להסגיר או לא להסגיר ולהפסיק את המנגינה היפה הזאת. החומר היה יותר מדי טוב מכדי שאפשר יהיה לוותר עליו. לפחות רפי איתן לא חשב שצריך לוותר.

הקשר שבין סלע לפולארד הוסבר לאמריקנים, אחר כך, בצורה קולעת:

"נניח", אמר אחד הישראלים לשגריר תום פיקרינג, המעורב מאוד בטיפול בעניין, "שאתה מטייל בפאריס. אתה אמריקני מוכר ובכיר ומישהו מוצא קשר אליך, פוגש אותך ואומר לך: שמע, צרפת מסתירה מארה"ב חומר חיוני ביותר בענייני טרור, ואני מוכן לעזור לארה"ב. מה תעשה?".

– "אדווח מיד הביתה לוושינגטון".

"זהו, בדיוק" – אמר הישראלי לפיקרינג – "מה שסלע עשה".

(המשך הסידרה בגליון פסח)

هكذا في الاصل

هكذا من الاصل

יוסף חריף
פוליטיקה

הרוסים מחפשים „הבדל" בין פרס לשמיר

כאשר הוצע לסובייטים לקיים השבוע פגישה עם שר־החוץ, שמעון פרס, בעת ההתכנסות האינטרנציונל הסוציאליסטי ברומא, היתה ההיענות מיידית. זה זמן שקארן ברוטנץ, סגנו של אנטולי דוברינין, יו"ר המחלקה לענינים בינלאומיים בוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית, מבקש הזדמנות לפגישה עם אישיות ישראלית בכירה, לבחון כמה בעיות המעסיקות את אנשי הקו־החדש במדיניות החוץ הסובייטית.

הערכת משמעות הפגישה בין פרס לבין ברוטנץ, שבא אליה בלוויית איש משרד החוץ הסובייטי אלכסנדר זוטוב, ותוצאותיה – מחייבת זהירות. לא רק משום שמעט מתוכנה נודע עד כה, אלא משום שחיוכים, אווירה נינוחה, לחיצות ידיים, אין בהם כדי לבטא תמורה.

לפני ימים מספר הומחש הדבר: שגריר ישראל בוושינגטון, מאיר רוזן, ששוחח עם נציג סובייטי בעניין הביקורים הקונסולריים, הצהיר כי „הוסכם שמשלחת סובייטית תגיע לישראל וכי משלחת ישראלית תיסע לברית־המועצות".

מוסקווה מעוניינת בחיזוקו של פרס. דברי פרס שבשיחות עם הסובייטים אין לצפות ל„קפיצות מהירות", מרמזים שעדיין ארוכה הדרך להבנה

לא עבר אלא יום אחד ודובר משרד החוץ הסובייטי, גנאדי גרסימוב, הכחיש בתוקף את דבריו של רוזן: „אין ברית המועצות מתכוונת לקשר את ביקור הקבוצה הזאת (המשלחת הקונסולרית של מוסקווה) לאירוח קבוצה בעלת אופי דומה בישראל".

וכאשר בירושלים החלו נותנים פירושים אופטימיים לעצם היוזמה המחודשת של בריה"מ וייחסו לה כוונות מפליגות – הגיב גרסימוב בלשון בוטה: הדיבורים על פריצת דרך ביחסי בריה"מ־ישראל אינם אלא נסיון „להשמיץ את מדיניות בריה"מ במזרח התיכון ולזרוע ספקות בקרב ידידיה באיזור".

ברוטנץ, המגלה בקיאות מופלאה בעניני האיזור ובנעשה בממשלת האחדות, יכול לבשר – כדי לחבב את ארצו על ישראל ועל ארה"ב – כי בריה"מ מצדדת במו"מ ישיר ושהיא נגד כפיית פתרון על הצדדים. אולם כל זה הוא ענין לפירוש. למשל, ב„התערבות פעילה", במקרה של חילוקי דעות, רואה מוסקווה „סיוע" לצדדים ולא כפיה.

למוסקווה היה ענין רב בפגישה עם פרס, ודווקא לאור הוקעותיה. חשוב לה להו־כיח, בעיקר לארה"ב, כי קיים דו־שיח מתמיד בין בריה"מ לישראל, גם בלא שיהיו יחסים דיפלומטיים בין שתיהן, לסתור הטענה שבלי יחסים אין מקום לשתף את מוסקווה בוועידה.

סיבה נוספת לענינה המיוחד של מוסקווה בפגישה כעין זו עם שר החוץ הישרא־לי, כרוכה במגמה – המקובלת מאוד על קארן ברוטנץ – להרגיל את העולם הערבי לקראת האפשרות של חידוש היחסים עם ישראל.

מכאן הצעדים המדודים של אנשי הקו החדש במדיניות הסובייטית: פירסומים על פגישות אין־ספור עם ישראלים בבירות שונות, שיגור משלחת קונסולרית לישראל, בהסבר המכוון לעולם הערבי שמדובר בעניין טכני בלבד וכו'.

בעניין זה ממלא ברוטנץ תפקיד חשוב. הוא נוהג לבקר תכופות במדינות האיזור ובעת ביקוריו משמיע, כאילו דרך אגב, הצהרות שהבולטת ביניהן היא זו: „יחסים דיפלומטיים בין כל המדינות, כולל ישראל, זה ענין טבעי. ישראל היא עובדה מוכחת. ניתקנו את היחסים עמה רק בגלל התוקפנות המתמשכת נגד מדינות ערב. לכן, חידוש היחסים הוא דבר אפשרי, אם ישראל תשנה את מדיניותה ותסלק את המכשולים".

להלכה, המכשולים הם המשך ה„תוקפנות" והחזקת השטחים הכבושים. אבל גם הסכמה לוועידה בינלאומית בהשתתפות בריה"מ, סוריה ואש"ף, יכולה להיחשב כסילוק מכשול. שכן רק באמצעות ועידה כזאת – מסבירים הסובייטים למנהיגים הערבים – יהיה אפשר להשיג את המטרה.

מבחינה זו לא יכלה מוסקווה לשלוח אנשים ראויים יותר לפגישה עם שר החוץ הישראלי, דווקא על רקע המחלוקת הקשה בינו לבין ראש הממשלה יצחק שמיר. ברוטנץ הוא ממעצבי הקו החדש, שעיקרו בניית אופציות נוספות לבריה"מ במז־רח התיכון. הוא, כמו עמיתו זוטוב, שותפים לאסכולת החדשנים בקרמלין, ברא־שותו של אנטולי דוברינין, הגורסת שמדיניות החוץ הסובייטית באיזור חייבת לעבור רוויזיה ורענון, מפני שאין עוד טעם לדבוק ברדיקלים הערבים.

ענינו של שר החוץ בפגישה עם הנציגים הסובייטים המוסמכים, ברור למדי. כמי שחותר לזימון ועידה בינלאומית, שעל פי דרישתו הבלתי מתפשרת של חוסיין לא תיתכן בלי מוסקווה, היה לפרס ענין לשמוע מכלי ראשון עד היכן מוכנה מוסקווה לצעוד לקראתו.

הפגישה ברומא היתה במסגרת מאמצי הסובייטים להרגיל את הערבים לאפשרות חידוש היחסים עם ישראל. מוסקווה מצפה שישראל תשלם את המחיר

דיבורים על תמיכה במו"מ ישיר ועל אי־כפייה – עם כל חשיבותם אין די בהם, גם לדעת פרס. לא יהיה בהם כדי לשכנע בישראל שום גורם פוליטי בעל משקל, שבעבור הצהרת כוונות שכזאת מצד מוסקווה כדאי לישראל להסכים לשילובה בוועידה.

פרס עצמו חזר פעמים אין ספור על התנאי שעל מוסקווה קודם כל לחדש את יחסיה הדיפלומטיים עם ישראל. יקשה לו לעמוד בוויכוח הפנימי אם יסכים לוותר גם על תנאי זה. לכן חשוב היה לו לשמוע דברים ברורים בעניין.

הערתו של פרס, כי במו"מ עם הסובייטים אין לצפות ל„קפיצות מהירות", מרמזת שעדיין רחוקה ההבנה.

ככל הידוע, גם לברוטנץ היתה בחינה „אישית", שרצה לעמוד עליה בשיחתו פנים אל פנים עם פרס: מומחים לעניני המזרח התיכון במוסקווה תוהים לגבי כוונותיו האמיתיות של שמעון פרס – האם מדיניות השלום שלו וחתירתו לחידוש היח־סים עם בריה"מ הן רק טאקטיקה שנועדה לחזק את מעמדו האישי מול יצחק שמיר?

לדעת מעצבי המדיניות הסובייטית החדשה, ישראל היא שצריכה לשלם את המחיר בעבור חידוש היחסים עמה, בהבנה למעמדה של בריה"מ כמעצמה. לכך היו מכוונות כל עשרות הפגישות עם נציגים ישראלים ברחבי העולם – מאז 1973. כלפי חוץ הצהירו הסובייטים כי עמדתם נותרה בלי שינוי: בלא נסיגה לקוי 1967 לא יחודשו היחסים. בשיחות חשאיות מנסים להמתיק את הדברים. אבל בלא שתסכים ישראל להגדרת מעמדם בוועידה בינלאומית – אין על מה לדבר. ו„מעמד" בעיני מוסקווה אינו תפאורה לוועידה, או השתתפות ב„פתיחה", כדברי פרס.

סוגיה זו עלתה בלא ספק בשיחות ברוטנץ־פרס. לדעת מומחים, יש למוסקווה ענין רב בחיזוקו של פרס, המצדד בוועידה בינלאומית. הם מוכנים אף ללכת לקראתו בוויכוח הפנימי ולציידו בהישגים, אם אלה יסייעו בידו לכבוש את ראשות הממ־שלה.

היכן אפוא עומד שמעון פרס? – זו שאלה שקארן ברוטנץ ביקש ללמוד מכלי ראשון כדי לדווח לשולחיו.

המשך המהלכים הסובייטיים יושפע כנראה לא במעט מרשמים אישיים אלה של ברוטנץ משיחתו עם שמעון פרס.

דוש
שלישית באור

1 לרוסיה באהבה

אחת התופעות המוזרות והמרגיזות ביותר בקרב העם היושב בציון: הסיפור שלנו עם רוסיה. הרומאן התחיל לפני מאה שנים ויו־תר. הציונות גדלה על ברכי אמא רוסיה ובב־סבתה צמחה המנהיגות הרוחנית והפולי־טית. נדמה כי ההתעוררות הלאומית שלנו נשאה לא פחות סממנים רוסיים מאשר יהו־דיים.

אבותינו המייסדים אהבו ללבוש רובאשקה, ניגנו על באלאליקה, התפעמו מפושקין ודיברו עברית במבטא הידוע. הם הביאו אי־תם לארץ־ישראל את התכונות הרוסיות הי־פות של להט, מסירות אוטו־לב ועוד, כאש־ר הנטיה הפטלית לרשלנות ולבירוקראטיה היו גם כלולות בחבילה. המרכיב הרוסי נקלט עמוק במערכותינו והמהפכה בארץ הצארים חיזקה את הקשר. כל זה סיפור ישן.

ההגיון אומר כי המים הרבים שזרמו מאז בירדן ובוולגה, שינו את פני הדברים. זה לא קרה. כנראה שהזמן החולף והשכל הישר אי־נם ממלאים תפקיד מכריע בעניינים כגון אלה.

רוסיה הסובייטית נהפכה למשענת נאמנה לכל אויבינו. התפתחה שם אנטי־ציונות פרועה. האימפריה האדומה מחזיקה בשבי את אחינו. בינתיים דור המייסדים שלנו הלך לעולמו. לרוב בני ארצנו אין שום קשר אתני ותרבותי עם העולם הסלאבי. וראו פלא, הרומאן מתמשך.

ישראל בולעת את כל הצפרדעים שמאכילה אותה המעצמה העוינת. לכל סימן של הר־פיה אמיתית ומדומה מתחילים אצלנו לנגן על הבאלאליקה וחיוך רחב של עונג מצטי־יר על פני מדינת היהודים. היא מחכה לחי־דוש היחסים בגעגועים כאל ימות המשיח. ביקור במולדת הטוטאליטריזם נחשב אצל־נו לעליה לרגל ועליה בדרגה לכל אינטליגנט ועסקן.

ולא רק הנכדים של אנשי הרובאשקה, שאצלם היוקה לכל דבר רוסי זורמת כביכול בדם, מפגינים אהדה. גם עדות המזרח נדבקו ברוסופיליה. יש להם יצוג נכבד בין מרקיעי רגליים ומגלגלי עיניים חולמניות בכל מופע, כאשר התזמורת פורצת בקאזאצ'וק. בקדם האירוויזיון האחרון, לפחות ארבעה שירים היו בנויים על ניגון וקצב רוסיים.

גובר בי החשד כי עם ישראל מעדיף את הרוסים מן האמריקנים.

ארה"ב, זה טוב בשביל ירידה. הנשמה וחד־שי הלב נמשכים אל המסתורין הסלאווי. אל הענק הזועף שלעיתים מואיל בטובו לחייך. עמנו היושב צריך לשכב על הספה של פסי־כואנאליטיקן. בין שאר העיוותים שמשב־שים את נפשנו, נחוץ לבדוק גם את שורשיה של התסמונת הרוסית. יש לשער שהיא מעוגנת בהנאה פרוורסית מן הסבל, שגורמ־ים את מאוהבינו.

2 חמניות סוערות

מה דעתכם על כך שמישהו קנה את „החמ־ניות" של ואן־גוך ב־35 מיליון דולר?

אני קניתי אותה תמונה ב־35 גרוש, בחנות ספרים באלנבי. אפילו בהתחשב באינפלציה, ערכו המוכחי של הציור רחוק מאוד מן הס־כום ששולם לפני שבועיים בלונדון. אמנם התמונה שלי היתה הדפס בלבד, רפרודוק־ציה בלעז. האצילות חייבה אז לתלות ואן גוך בכל בית התלבטותי ארוכות. אם לקנות את „עץ האפרסק" או את „כסא הקש עם מקטרת", או את הדיוקן העצמי של האמן, עם תחבושת על האוזן החסרה. בסוף בחרתי ב„חמניות" הצבעונית. גם הפרחים הם שיק־פו נאמנה את נשמתו הסוערת של הגאון ההולנדי. כולנו אהבנו להזדהות עם נשמות סוערות.

כבר אז נשאלה שאלה עקרונית: האם ניתן ליהנות מרפרודוקציה?

„בשום אופן לא" – פסקו חכמינו – „הדפס נשאר הדפס. הצבעים העזים האמיתיים הולכים לאיבוד, יחד עם הטקסטורה העשי־רה של שמן על בד".

אז הסתפקתי בחלק קטן בלבד מגאוניותו של ואן גוך, כאשר רק הפרח האמצעי, שדר־פה לעין בהזה, והעלה העצוב הנוטה שמאל־לה, מרמזים על הדרמה שהתחוללה בנפשו.

אבל מה עושה הדיבוק?

הנה הביא לאחרונה מהפך בטכניקה של הה־דפסה. המחשב וקרני הלייזר מאפשרים היום לייצר העתק כמעט מושלם מכל יצירה אמ־נותית. ניתן להשיג במאה דולר רפרודוקציה בגודל המקור, מודפסת על בד אמיתי. בה־שקעה של עוד כמה עשרות ירוקים, אפשר לקנות מסגרת מכובדת. ראיתי דבר כזה ואני מבטיח לכם שרק מדקדק, או מומחה מקצועי שמסתכל מקרוב, יוכל להבחין בינו לבין האוריגינל.

הבה נתפשר ונאמר שלא הכל, אלא תשעים אחוז בלבד מן המסר המקורי עוברים על הבד המודפס. פירושה: בעד עשרה האחוזים הנותרים נדרש ממני לשלם 34 מיליון, תשע מאות ותשעים ותשעה אלף, שמונה מאות וחמישים דולר.

תודה, אני לא קונה. כסף זה נחוץ לי למטר־רות אחרות.

בינתיים „החמניות" הישנות שלי עברו מן הסאלון לפרוזדור. לפעמים אני מתבונן בהן ומתפעל מהיצירה האדירה. אבל האמת המ־רה היא – ורוב המומחים יסכימו איתי – האמרטל בתמונה צייר בחיפזון ובצורה בל־תי משכנעת. אצל רמבראנדט זה לא היה קורה.

3 בטלנות

מתחשק נורא לשחות נגד הזרם, להיות נון־קונפורמיסט ולטעון ש„שיר הבטלנים" לא בסדר. יש כאן גם ענין מצפוני. האומץ והנ־כונות להתגייס להגנתו של איש בודד במ־ערכה, הלא הוא שרנו גדעון פת. לדעתו, השיר גרוע ויביא לנו בושות בתחרות האירו־ויזיון בבלגיה.

יתכן שמר פת צודק. מה יחשבו עלינו בעו־לם הגדול?

יאמרו שכל הישראלים בטלנים, לא רואים את השמש בגלל המריסים, כולנו לבושים, כמו דסנר וקושניר, בחליפה שחורה ועניבה דקה ועושים תנועות מצחיקות. דימוי זה פוגע קשות במעמדנו כעם רציני ועלול לי־צור רושם שישראל מזלזלת בזירה בינלאו־מית חשובה. בקיצור, אל לנו לאטום את אוזנינו לקול קורא במדבר התרבות הקלוק־לת. הנה נעשה איזה צעד אדמיניסטראטיבי־ו, כדי למנוע את הבזיון, לפני שיהיה מאו־חר מדי.

איך זה נשמע?

לא רע, אבל הצרה היא שמתעוררת בעיה מצפונית נוספת. ככל שנאה ויאה להתייצב לימינו של מיעוט נרדף, רודפת אותי התחו־שה שאני עושה שקר בנפשי. כי למעשה ול־בושתי, נורא אהבתי את „שיר הבטלנים". כולל „הופה־הופה" וגלגול האצבעות של שני המבצעים המוכשרים.

אז תיסלח לי מר פת, זה לא נעים, אבל אני מוכרח לסגת. עשיתי כמיטב יכולתי וזה לא הולך. אני בורח אל זרועותיו הפתוחות של הקונסנזוס ומאחל הצלחה לשיר המטופש והחביב ביותר של העשור האחרון.

אפילו אם הוא יעשה לנו בושות ויזכה במ־קום הראשון.

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות ולאמנות
המרכז לשילוב מורשת
קהילות ישראל

Portez le Salut de Jérusalem
Pray For The Peace of Jerusalem
20 שנה לאיחוד ירושלים

עם אחד ביחד
תנועת־ביחד
הועד הציבורי לחגיגת המימונה

„ליל המימונה"

מוצאי ז' של פסח כ"א בניסן 20.4.87 בצאת החג משעה 20.30

„ברכת הרב" מצודת דוד ירושלים

★ הפייטן אבי עובר ולהקתו
★ קהילות ישראל ועדות נוצריות ומוסלמיות ימשו מנחת המימונה כפי שנהגו השכנים המוסלמים במרוקו להביא לבתי היהודים בליל המימונה

הכניסה לערב זה עפ"י הזמנה בלבד!

„המימונה בחוצות" קרית מנחם ירושלים

בתוכנית:
★ משפחות מארחות ברחובות עפ"י מנהג „הדלת הפתוחה"
★ הפייטן ר' חיים לוק בשירי ירושלים
★ תזמורת „צליל־תון" בניצוחו של זוזו מוסא והזמרת עיידה נסים
★ הזמר סמי בן־שימול ותזמורתו (בשירי אנריקו מסיאס)
★ להקת המחול של הועד הפועל

חגיגות המימונה המרכזיות

במעמד כב' נשיא המדינה

יום שלישי כ"ב בניסן תשמ"ז (21.4.87) משעה 10.00

תוכנית אמנותית מעל לבמה המרכזית

★ להקת „הברירה הטבעית" בהדרכת שלמה בר
★ להקת פקוד מרכז צה"ל
★ תזמורת משטרת ישראל בניצוחו של מנשה לב־רן
★ להקת „צפון־מערב" בהדרכת ד"ר יוסף שטרית
★ „הצברים" מבית שמש בהדרכת חנן אביטל
★ הפייטן מרדכי בוזגלו ולהקתו
★ להקת המחול „הרעננים" מרעננה
★ להקת „איילות הנגב" מבאר שבע בהדרכת מוטי אלקסיס
★ להקת המחול „הורה ירושלים" בוגרים ואפרוחים
★ להקת המחול „בית ברבור" וחבורת זמר מתל־אביב
★ להקת „אסואר אל קודס" עירית ירושלים
★ להקת „השיריאנים" עירית ירושלים
★ להקת המחול הכורדית – מתנ"ס „בית רוס" בגבעת שאול
★ להקת המחול הגרוזינית בהדרכת מיכאל טפיאשווילי
★ להקת המחול האתיופית
★ להקת ריקודי הבלקן ת"א בהדרכת רפי דמר

הנחייה ודברי קישור: ד"ר דן רונן

קהילות ישראל

באוהלי אירוח, תערוכות ומכר

★ אוהל אירוח מרכזי
★ אוהל הישוב הישן בירושלים
★ אוהל יוצאי אתיופיה
★ אוהל יוצאי קאווקז
★ אוהל יוצאי צפון־אפריקה מ.מ. בית שמש
★ אוהל יוצאי גרוזיה
★ אוהל יוצאי כורדיסטן
★ אוהל התנועה הקיבוצית המאוחדת
★ אוהל יהודה שומרון ועזה
★ אוהל יד שרה
★ אוהל חוג יהודי־ערבי
★ אוהל שכונות ירושלים
★ אוהל יוצאי־תימן בחסות מרכז האגודה למורשת יהדות תימן
★ אוהל שבט בדואים – ג'בל אלמונטר בראשות המוכתר מוחמד חסין המדאן

אוהלי תצוגות

★ אוהל „מימונה של נה"ב" (נהיגה בדרכים) מטעם המינהל לבטיחות בדרכים – משרד התחבורה
★ אוהל אירוח של „טוגה" – הגשת תה לחוגגי המימונה

סיום חג המימונה

יום ג' כ"ב ניסן (21.4.87) בשעה 20.30 מרכז ז'ראר בכר / ירושלים

„שרתי לך ירושלים"

★ הזמרת רותמה רז – בשירי ירושלים
★ להקת „צפון־מערב" בהדרכת ד"ר יוסף שטרית
★ להקת הגברים „חפץ" (חבר פייטנים) בהדרכת ישראל יצחק מזרחי
★ ישראל זהר – אמן הקלרינט בנעימות חסידיות

כרטיסים במחיר של 12 ש"ח ניתן להשיג במרכז ז'ראר בכר בימים א'–ה' בשעות 16.30–19.00 טלפון 221139, בקלעים טל. 223740, במשרדים בעיר ובתנועת־ביחד, רחוב בן יהודה 3, ק"ב, ירושלים.

טיסה 364 מווינה, שעה ראשונה בישראל

מאת דן ארקין

יום ראשון השבוע, השעה 20.30. אט־אט מגיע מטוס „אל על" בטיסה 364 מווינה אל עמדת החנייה. למרגלות הכבש ניצבת שפרה. בת „יותר משישים".

זה 17 שנה היא באה לנמל התעופה בן־גוריון, בטיסות בוקר, ערב, לילה. מתנדבת שהיתה כבר ל„אינסטיטוט" באולם קליטת העולים מברית־המועצות. אין מטוס עם עולים מבריה"מ בלי שפרה. מלכת הקליטה.

דלת המטוס נפתחת ושפרה בוחנת את היורדים במדרגות הכבש. איך היא מגלה אותם? חוש. נסיון עצום. שפרה היא הקול הראשון הפונה אל העולים ברגע שדורכת כף רגלם על אדמת ישראל.

אהרון רבינוביץ יורד מהמטוס. שני תיקי יד וחבילה ארוזה בקרטון, קשורה בחבלים.

שפרה פונה אליו ברוסית: „מווינה?".
„כן", משיב אהרון רבינוביץ.
„מהיכן?".
„מצ'רנוביץ".

מן המטוס יורדת אשתו מרים. תינוק אחד על הזרועות, ואסנט אוחז בידה. מחזיק במשחק שנתנו לו במטוס „אל על".

„מה מזג האוויר בצ'רנוביץ?" „מינוס שתי מעלות, כבר חם יותר, האביב מתקרב". ערב רגיל של קליטת עולים מבריה"מ, 11 איש - 2 משפחות, 2 יחידים. הרבה נשיקות, חיבוקים, דמעות. גם נתן שרנסקי שם, הפעם בצד מקבלי הפנים. בא לפגוש חבר „שעזר הרבה לאמא בזמן שהייתי במחנה"

שיחה ראשונה בארץ:
„כמה זמן הייתם בווינה?".
„שלושה ימים".
„מה מזג האוויר בצ'רנוביץ?".
„מינוס שתי מעלות, כבר יותר חם, קרב האביב".

שפרה צובטת כסבתא לחיו של תינוק, מעמידה את משפחת רבינוביץ בצד ומבקשת להמתין.

מן המטוס יורדת משפחת סולובייצ'יק מחארקוב. בעל, אשה ובתם, בת 24. ביד הצעירה קרטון ובו רדיו טרנזיסטור גדול MADE IN USSR.

דוד סולובייצ'יק, לבוש מעיל רוח ונועל מגפיים, מפגין מיד ידע בעברית. „אנו עולים חדשים". „ספאסיבה", אומרת שפרה והוא מתקן בגאווה: „תודה רבה".

שפרה נותנת מבט אחרון ביורדים מן המטוס ופוקדת על קבוצת העולים שלה „פדיום", „גלך". עולים לאוטובוס אל אולם הנוסעים הנכנסים בבית הנתיבות. נכנסים למדינת ישראל.

בדקות הראשונות משחקות העיניים. חושך בנמל התעופה, אבל עיני העולים בולשות החוצה, משתדלים לקלוט כל פרט. זנבות של מטוסים גדולים, מכוניות נוסעות. בנין מסוף מואר. נוף של נמל תעופה.

שפרה מעבירה את הקבוצה על פני תחנת משטרת הגבולות. הבאים לארץ עומדים בתור. העולים עולים ישר לאולם הקליטה. אחרי כן תבוא משטרת הגבולות אליהם.

אולם הקליטה בקומה השניה של בית הנתיבות. שלט „ברוכים הבאים" מקדם את פניהם בעברית, רוסית, אנגלית וצרפתית, בשם הסוכנות והמשרד לקליטת עליה.

שפרה מבקשת מן העולים שלה לשבת על ספסלי הפלסטיק הצהובים באולם. משפחה־משפחה, צרורותיה על הארץ. כיבוד קל. שתיה חמה־קרה, כריכי גבינה ופלחי תפוזים.

הפתעה. באולם ממתין נתן־אנטולי שרנסקי. „באתי לקבל פניו של חבר משפחה, ויקטור לדיז'נסקי. הוא עזר הרבה לאמי כאשר הייתי במחנה. הוא הגיע לבדו, אמו ואחותו כבר בארץ". שרנסקי נוהג כוותיק ומנוסה ובתום החיבוקים והנשיקות הסביר לחברו את תהליך הקליטה הצפוי.

11 עולים הגיעו באותו לילה מבריה"מ. ממוסקווה, מצ'רנוביץ ומחארקוב. שתי משפחות ושני יחידים, אומר הרישום היבש בידיו של מנהל אולם הקליטה בנתב"ג אברהם שוסטרמן.

ערב רגיל של קליטת קבוצה מבריה"מ. אין דראמה. אין המון עתונאים. לא באו אסירי ציון או סרובניקים ידועי־שם. קבוצת עולים.

הרבה רגשנות יש אצל היהודים האלו מרוסיה. הרבה נשיקות וחיבוקים ודמעות. שמות חיבה. כל ששה הוא סטינקה. כל אנה היא אנוצ'קה.

אחת הנשים עונדת לצוארה תליון ועליו חמש אצבעות המזל, חמסה.

מנין העדי המזרחי הזה לצוארה של לנה פפיירנה־סולובייצ'יק מחארקוב, במקצועה „פרוגרמיסטקה", מתכנתת מחשבים? היא משיבה בגאווה בשברי־עברית: „קיבלתי זה מטוריסט מאמריקה". בתה עונדת בגן דוד מוזהב.

מתחיל תהליך הקליטה.

„העולה עובר שתי עמדות באולם הקליטה", מסביר אברהם שוסטרמן המנהל, „ביקורת גבולות ומשרד הקליטה. ראשית הם נרשמים כחוק במדינת ישראל ואחרי כן הם נקלטים, מקבלים תעודת עולה, תעודת ביטוח רפואי, דמי־כיס ובשלב האחרון ניגשים לעיקר – שלב ההפניה, שהוא לפעמים הבעייתי ביותר – לאן תעשה המשפחה את דרכה מנמל התעופה. איך ייפתח מסלול חייה בארץ החדשה".

הבחור מצ'רנוביץ, אהרון רבינוביץ, ראשון בתור. מתיישב מול הנציגים הראשונים של הרשות. הסמלת אתי והשוטרת מזל. שפרה מתרגמת. ממלאים טופס מ"ר־14. „שאלון רישום לפי חוק רישום אוכלוסין, תשכ"ה־1965".

השם, שם האב, שם האם, תאריך לידה, שם הסב, כתובת אחרונה ברוסיה, האם היית אי־פעם בישראל? (שאלה מוזרה לעולים מרוסיה, אך הטופס מיועד גם לעולים מן המערב, מסבירים), מקצוע (נהג מונית 15 שנה), שנות לימוד (10).

אהרון מגיש לשוטרת את אשרת היציאה מבריה"מ. זה הטופס שעליו חולמים ונאבקים רבבות יהודים ברוסיה וכן יהודים, גויים טובים, ממשלות ואירגונים בכל רחבי העולם החופשי.

ארבעה עמודים לבנים, הפרטים רשומים ברוסית ובאנגלית, על האשרה מתנוססת חותמת „השגרירות המלכותית של הולנד במוסקווה, הממונה על האינטרסים של ישראל בבריה"מ".

השוטרת אתי ממלאת את הטופס של האשה, מרים רבינוביץ, בת 31. מקצוע? „טאוואריסטקה". היא משיבה. שפרה מסבירה לשוטרת הצברית: „אין מקצוע כזה בארץ, רק ברוסיה. היא מומחית לבדיקת סחורות. תכתבי 'מוכרת'".

את אהרון רבינוביץ שולחים למטה כדי לזהות את מזוודות המשפחה. מרים רודפת אחר שני הזאטוטים ברחבי אולם הקליטה.

זהו. המשפחה הזאת כבר רשומה במדינת ישראל.

לפני הסמלת אתי מתייצב דוד סולובייצ'יק. מדבר קצת עברית. סיפור חיים של סרובניק מתגלה בעד העמודות הטופס היבש מ"ר־14: למד 18 שנה. מהנדס קיברנטיקה. היה פרופסור במכון אקדמי. בשנת 1979 הגיש את הבקשה הראשונה לאשרת יציאה. סירבו. חזר והגיש. 16 פעמים סירבו לו עד שהתירו.

השוטרת אתי ממלאת את הטופס של מרים רבינוביץ. מקצוע? „טאווארסטקה". שפרה, הקולטת המתנדבת, מסבירה לשוטרת הצברית: אין מקצוע כזה בארץ, רק ברוסיה. היא מומחית לבדיקת סחורות. תכתבי „מוכרת"

מקום עבודה? משנת 1979, מרגע הגשת הבקשה הראשונה, פוטר מעבודתו האקדמית. מאז ועד לפני שבוע היה דוור ופועל ליד תנורים בבית חרושת.

„לא עבדת במקצוע?" שואלת השוטרת.

„בוודאי שלא", הוא משיב בחיוך, „הרי את יודעת". ומוסיף: „אבל עבדתי בבית ואפילו שלחתי פירסומים מדעיים לכתבי־עת בניו־יורק".

אז באה שאלת המחץ של השוטרת: „האם שירת אי פעם בצבא? במשטרה בבריה"מ?". דוד סולובייצ'יק משיב בשלילה מוחלטת ובגיחוך. מה לעשות, צריך לשאול. ככה כתוב בטופס מ"ר־14 „שאלון רישום לפי חוק וכו'".

באולם שולחים העולים החדשים יד מהססת אל דוכן „ספרות מקצועית" שמעמידים לרשותם. מפה של ארץ ישראל מעוררת התרגשות. נוטלים ביד, מזהים ערים, מקומות. חוברת „מדריך לעולה" ברוסית, חוברות מידע בפרסית, אנגלית, צרפתית, ספרדית, על חינוך גבוה בישראל.

העולים נכנסים לחדר שבו מתבצע השלב השני של תהליך הקליטה. הפעם מולם אנשי משרד הקליטה, היושבים ליד שני מסופי מחשב איטי המנפיק את תעודת העולה התכולה ותעודת ביטוח בריאות ומעניק את התשלום הראשון במדינת ישראל - דמי כיס לסידור ראשון.

משפחה בת ארבע נפשות מקבלת 100 שקל.

לנה פפיירנה־סולובייצ'יק ממששת את השטרות המרשרשים החדשים ואיש משרד הקליטה מצביע על השטר ואומר לה: „אטו גולדה מאיר, זו גולדה".

השלב האחרון הוא ההפניה.

באותו ערב יום ראשון לא התעוררו בעיות. משפחה אחת ביקשה לנסוע למרכז הקליטה במבשרת ציון. המשפחה האחרת היתה מעט יותר בעייתית.

מטפלי משרד הקליטה הציעו שיסעו למרכז הקליטה בנצרת עילית. כך המליצו גם אחי הבעל, שבאו לנמל התעופה. אבל הוא התעקש לנסוע למשפחה בנצרת עילית. זקוק לזמן לחשוב ו„אחרי פסח אחליט".

מישהו מעיר בצד: „הבחור למד מהר מאוד להיות ישראלי, איך הוא כבר יודע שישראלי הגון דוחה את כל ההחלטות עד 'אחרי החגים'?"...

בשעה 21.30 כל העולים בחוץ. תהליך הקליטה בנמל התעופה בן גורין נמשך בדיוק שעה. לא תמיד זה כך, אלא שהערב הגיעו 11 בלבד ולא התעוררו בעיות הפניה סבוכות.

לנה ממששת את דמי הכיס הראשונים שקיבלה בישראל. איש משרד הקליטה מסביר לה: „זו גולדה מאיר". ראש משפחה מתלבט בין מרכזי קליטה ואומר „אחרי פסח אחליט". מישהו מעיר: כבר למד כמו כל ישראלי הגון לדחות החלטות עד אחרי החגים...

אושר ודמעות: עולה מבריה"מ (מימין) וקרובתה, בנמל התעופה צילם: ראובן קסטרו

בפיהם של אברהם שוסטרמן ואנשי הצוות המסורים שלו, המטפלים מטעם משרד הקליטה, יש סיפורים קשים על קרובי משפחה המבלבלים דעתם של עולים. הקרובים משפיעים עליהם לאן לנסוע, היכן להיקלט, ולא תמיד העצות הן לטובת העולה.

זכור להם מדען ידוע שקיבל את פני חברו, עולה מרוסיה, מדען אף הוא, והשנים ניהלו ויכוח ממושך עם המטפלים שנסב על קליטת העולה באחד ממרכזי הקליטה, מילמן או ברודצקי, ברמת־אביב.

המרחק בין שני המוסדות הוא כמה מאות מטרים אלא שבאחד מהם לא היה מקום פנוי. שלוש שעות נמשך הוויכוח, ובסופו האשימו את הפקידים הישראלים בביורוקרטיה והתלוננו על תהליך הקליטה הארוך.

לא רק קרובים הם קבוצות־לחץ, אלא גם נציגים של מפלגות, של ארגונים, של קבוצות דתיות, הבאים אל העולה בנמל התעופה וכבר מבקשים „לעבוד עליו", כדברי הפקידים הקולטים.

אולם תזקה דעתו של אברהם שוסטרמן: „פה אצלנו לא יהיו תנועות ולא מפלגות ולא כיתות ולא אירגוני נשים. פה מדינת ישראל".

לא כולם מתווכחים. אחרים אסירי־תודה על כל הצעה טובה. יש עולים המתקשים לעמוד בפני פקידי רשות ויש המנשקים ידיהם של פקידים עברים במדינת היהודים.

אם יבואו הרבבות, כתקוות כולם, מבטיח דובר משרד הקליטה גד בן־ארי שיפורים בסידורי הקליטה, תוספת כוח־אדם ועמדות־מחשב ומסופים וקיצור התהליך. יקרינו לעולים סרט וידיאו במטוס בדרכם לארץ, ובו יוסבר כל תהליך הקליטה עד לפני הנחיתה.

מכינים גם מאגר דירות שכורות שבהן יוכל העולה לגור בטרם יחליט על דרכו.

ביום מבקשים 60 אחוזים מעולי בריה"מ להיקלט בירושלים, 20 אחוזים במרכז הארץ ו־20 אחוזים בדרום או בצפון.

בחוץ ממתינים בני משפחה, קרובים ומכרים. נהג מונית יסיע את המשפחה למבשרת־ציון. קרובי משפחה יסיעו את המשפחה השניה לנצרת עילית.

ליד פתח אולם הנכס מתערבבים העולים החדשים מרוסיה בזמולה מכפר ערבי שבאה לקבל את פניו של בן משפחה, בקבוצת מירות מיוון העולה לרגל למקומות הקדושים בחג הפסחא ובקבוצת „בני עקיבא" שבאה לקבל את פניה של משפחת עולים מבריטניה שתגיע בעוד שעה במטוס „אל על" מלונדון ותעשה את דרכה הישר לאחד מישובי יהודה ושומרון.

שפרה יוצאת אל העולים שלה. המתנדבת הנצחית המטפלת בהם עד הרגע האחרון. עוד מלת עידוד ועצה טובה, נותנת מספר טלפון „אם יהיו בעיות", דוחקת בהם שהג המונית כבר חסר סבלנות. כבר מאוחר והוא עוד צריך לנסוע עד מבשרת.

„פדיום".

סעו לשלום.

סמינר הקיבוצים ת"א
מכללה לחינוך
במערכת החינוך דרושים מורים ל...
* הכשרה עם תואר אקדמי
חטיבות הביניים
ביולוגיה
פיסיקה – מתמטיקה
הסטוריה
ספרות
לשון
מקרא
אנגלית
חינוך מיוחד
סמינר הקיבוצים
דרך חיפה 149 ת"א
טל. 03-424221
* על פי החלטת ממשלת ישראל מיום 8.9.1985 ניתן למכללה סמינר הקיבוצים היתר לקיים מסלולים בתכנית לימודים ארבע שנתית, כמוסד להשכלה גבוהה לקראת תואר "בוגר חינוך" (Be.d.)
כמו כן נמשכת ההרשמה לכל מסלולי ההכשרה.
* לתואר B.Ed. ("בוגר חינוך").
* לתואר B.A. (לאחר השלמות).
* מלגות והנחות בשכר לימוד במסלולים מיוחדים.

هكذا في الأصل

هكذا من الاصل

סימני נפט

יואב שנצר, איברהים הכט, יורם נאמן

התעשיה האווירית פיתחה טייסי מבחנה לטיסות הניסוי של הלביא

באחרונה נערך בבית החולים רב"ק טקס הסיום של חניכי קורס המבחנה הראשון של חיל האויר

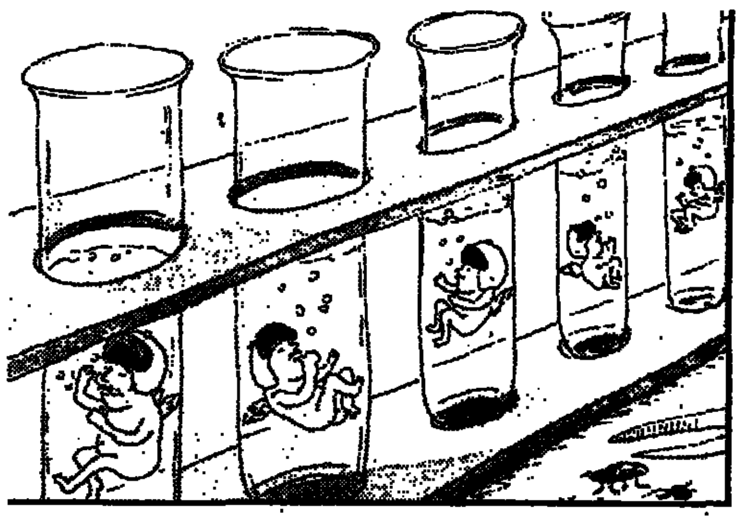

הצורך בפיתוח טייסי מבחנה התעורר לאחר שהתברר כי טיסות הניסוי בלביא גורמות להופעות לוואי מוזרות אצל טייסי הניסוי: התחלפות הקול, פצעי בגרות, גידול מואץ של הציפורניים, התקפות עיטוש, פליטות מוקדמות ועוד כהנה וכהנה. במסדר הכנפיים שנערך במחזור הראשון, חשף שר הבטחון את דרגותיו של החניך המצטיין, ש. פיפטה, וטפח לו בחיבה על הזכוכית.

יאללה בית"ר בית"ר

פרנסי העיר ביתר שאבן הפינה שלה הונחה לא מכבר, החליטו להקים במקום קבוצת כדורגל – בית"ר ביתר. ראשי הקבוצה מקווים שהנוער יבוא לשחק כדורגל במקום להסתובב ברחובות ולהיטפל לערבים. סגל השחקנים של בית"ר ביתר עדיין לא מגובש, אך ההנהלה כבר נחושה בהחלטתה להעסיק מאמן מעולה שיצעיד אותה מליגה ג' לצמרת הליגה הלאומית. מסיבה זו נבדקת ברצינות העסקתו של דוד שווייצר אך הוזכרו גם שמותיהם של ויליאם נקש מצרפת ויונה אברושמי מרמלה.

יצחק נבון: תרגיל הקריאה הפומבית הצליח מעל למשוער

השר יצחק נבון נשא אמש נאום חוצב להבות בפני ילדי גן רותי בגבעתיים. נבון סיפר לילדים המשתאים כי תרגיל הקריאה הפומבית האחרון – הצליח מאד, במיוחד בחטיבת הביניים: "80% מהתלמידים הצליחו לקרוא 80% מהסיסמאות שהתפרסמו", גילה נבון. במהלך נאומו של השר איבדו אחדים מהילדים את הסבלנות, והתחילו להפריע. נבון לא היסס לאיים מספר פעמים על הילדים, ולבסוף נאלץ להעמיד שניים מהם בפינה.
בסיום ביקורו בגן רותי, הוא הבטיח כי בעתיד הקרוב מתוכנן גם תרגיל כתיבה פומבית, וייעץ לילדים להתכונן היטב.

השר נבון שואל: איך ידעתי

הגיעו מצות דיגיטליות

30 על 30 מיפאן

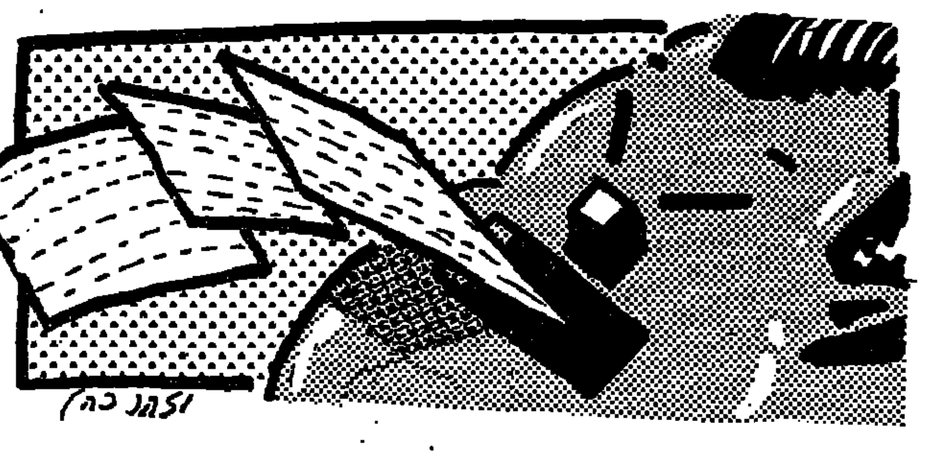

להשיג בחנויות החשמל המובחרות

דוד לוי מערער על בחירתו של מנחם בגין כנשיא הכבוד של חרות

סגן ראש הממשלה, שר השכון, מ"מ יו"ר חרות וחבר הכנסת דוד לוי, הודיעו כי אין הם מכירים בבחירתו של מנחם בגין כנשיא הכבוד של חרות

„ההתמודדות היא ערך עליון – הסביר לוי בהתרגשות – אני מוכן לעמוד לבחירה מול בגין בכל מקום ובכל שעה ולנצח אותו בכל כלי נשק שיבחר. תנועת החרות היא תנועה דמוקרטית וכל עוד הדמוקרטיה תשתולל, אני אעשה מה שבראש שלי".

דוד לוי: אני אעשה מה בראש

קוראים כותבים

עורך יקר
בימים האחרונים ראיתי בטלוויזיה איך המשטרה מפזרת הפגנות של סטודנטים ונדהמתי להיווכח שלא יורים להם ברגליים. לא חבל על המים שמשפריצים עליהם? הרי חסר לפחות מטר אחד במפלס הכנרת. אין כל סיבה שמה שמצליח בביר־זית לא יצליח גם אצלנו.

יהודה יושע

תשובת המערכת:
יודל'ה יקר
רעיון לא רע, אבל אם נירה להם ברגליים מי ירדוף אחרי הסטודנטים בביר־זית

אבדה שקית

חומה מעור המכילה שתי ביצים.

חסר ערך למוצא

המוצא הישר יבוא על שכרו.

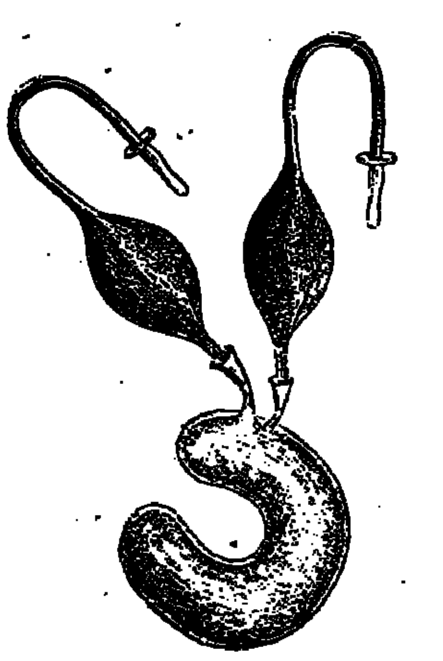

עמוס לבב
לשון הרע

מכינים עיר יפה לעולי רוסיה

בניית עיר עולים בארץ־ישראל טובה־יותר־יפה־יותר מתקדמת בקצב משביע רצון. צופים כי עד בוא העליה ההמונית מרוסיה בעוד שבוע, תושלם המלאכה.
דובר מטה המיבצע להקמת העיר היפה מסר כי אין זו משימה קלה. „מה שלא הצלחנו לעשות ב־40 שנה אנו צריכים לעשות בשבועיים", אמר.
נודע כי העיר המיוחדת מוקמת למען עולי רוסיה, במקום שנועד לעיר ביתר, שאחרי ועידת חירות אין בה עוד צורך. נמסר כי מקימי העיר נעזרים במומחים מארה"ב, ביניהם מקימי „דיסני לנד". העולים יוסעו משדה התעופה היישר לעיר השעשועים, באוטובוסים אטומי חלונות, שיחכו להם ליד כבש המטוס.

„נעשה הכל כדי שהם לא יראו את חיים אהרון או את אריה דולצין, לפחות ארבעה חודשים", מסר הדובר. הוא הסתמך על מחקרים שהעלו כי רק מעטים מן התושבים הוותיקים עוזבים את הארץ אחרי מפגש עם השניים, אך למפגש כזה עלולות להיות תוצאות הרסניות אם יתקיים מיד עם הנחיתה. העולים לא יורשו לצפות בטלוויזיה הישראלית, לפחות במשך שנה. כן יורחק מהם סגן השר רוני מילוא (המגורש), מחשש פן יתחיל בהליכי הגירוש נגד עולי רוסיה עם נחיתתם.
העולים כמעט לא ייצאו מהעיר שלהם, ומתוכנן להם ביקור אחד במחנה פליטים, „כדי להוציא להם מהראש כל מחשבה על בקשת מעמד של פליט מארה"ב", כלשון הדובר.
הובהר כי לא יורשו כל קטטות בין אנשי משרד הקליטה לפקידי הסוכנות, בנוכחות העולים. בחודשים הראשונים הם יפגשו רק דיילות יפהפיות ומורות־חיילות שילמדו אותם עברית. בשלב מתקדם יותר יגיעו לעיר העולים מומחים ופסיכולוגים, שיכינו אותם בהדרגה למפגש עם ארץ־ישראל טובה־יותר־יפה־יותר.

נשיא המדינה הוזמן לבלגיה

נשיא המדינה, חיים הרצוג, הוזמן לביקור ממלכתי בבלגיה. דוברו מסר כי לגמרי במקרה ייערך באותה עת האירוויזיון ו„אין ספק שכבוד הנשיא יגיע אליו כדי לעודד את הבטלנים".
הנשיא דחה בשאט נפש את הרמזים כי „אירגן" לעצמו את הביקור בבלגיה, כדי שיוכל להשתתף באירוויזיון. עם זאת אמר כי שמע את השיר ברדיו, ונראה לו שדטנר וקושניר יזדקקו להרבה עידוד. „מהם שמותיהם הפרטיים?", שאל את 400 העיתונאים שלוו למסעו בגרמניה.
העיתונאים דיווחו כי הפסדה הצורב של „מכבי" תל אביב בלוזאן פגע קשות בנשיא. „הוא כל כך קיווה להגיע לגרמניה כיהודי גא", סיפרו.
לדבריהם, שמר מר הרצוג על „איפוק בריטי" כל זמן המשחק, ובסיומו פשוט יצא בשקט ונסע למלונו.
מר הרצוג הופתע מאוד שנשיא איטליה לא הגיע למשחק. „זה רק מוכיח עד כמה נשיא ישראל קרוב לעמו", אמר.

נקבע שכר מינימום לחברי הכנסת

ערב צאתה לפגרה הצליחה הכנסת לקבוע שכר מינימום לחבריה. נמסר כי היו הרבה חילוקי דעות סביב הנושא, ורק אחרי שנקבע שכר המינימום לאוכלוסיה, בסך 525 ש"ח, הצליחו חברי הכנסת להגיע להסכמה כי שכר המינימום שלהם יעמוד על 5250 ש"ח מינימום.
הוחלט כי מעתה ואילך יהיה שכר הח"כים גבוה פי עשרה, מינימום, משכר המינימום במשק. „זה המינימום שאנו יכולים לעשות", אמרו הח"כים. הם הביעו תקוותם כי תנאי השכר המשופרים ימשכו סוף־סוף גם כוחות טובים לפוליטיקה. „אם אין בזה כבוד, לפחות יהיה מעתה כסף טוב", אמרו.

יושבה המחלוקת בין נבון לנסים

המחלוקת סביב תקציב משרד החינוך והתרבות יושבה סוף־סוף. הוחלט כי יוטל מס חינוך שנתי בסך 2500 ש"ח. הורים השואפים שילדיהם ילמדו באוניברסיטה, ישלמו עוד 2000 ש"ח, כדי להרגיל לשכר הלימוד במיכללות. הורים בעלי רכב ישלמו היטל נוסף על ההיטל הנוסף.
כן יושבה המחלוקת בין השרים משה נסים ואמנון רובינשטיין. הוחלט כי האזרחים ישלמו מס בולים על כל בול שהם קונים. אזרחים שגם ירצו שמכתביהם יגיעו לתעודתם, יצטרכו לשלם מס הגעה מיוחד. בעלי רכב שישלחו מכתב יצטרכו לשלם היטל רכב נוסף.
נודע כי בתום משחק הכדורסל בלוזאן, בדרכו לדרום אמריקה, צילצל השר רובינשטיין לשר נסים ובישר לו על הסכמתו להסדר המוצע.
השר נסים גם התפייס עם שר השיכון. הוחלט כי האזרחים ישלמו מס בלטות, נוסף למס תחילת בניה ומס שבח וארנונה שהם כבר משלמים.
לפני משרד האוצר הפגינו אזרחים רבים נגד השר נסים. הם הסבירו כי נסים הוא שר מתון ושוחר שלום, אך הביעו חששם כי אם הוא יוסיף להתפייס עם השרים האחרים בקצב כזה, ייגמר להם כל שכר המינימום.

אנשים השבוע

מרק סגל

מועדון שלושת מחזיקי הספרים

יש המשווים את השלישיה המובילה שלנו – ראש הממשלה יצחק שמיר, מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס ושר הביטחון יצחק רבין, לשלושה מחזיקי ספרים: אם אחד מהם יזוז, שני האחרים יפלו אף הם. נוכח ההשלכות של פרשיות פולארד ואירן־גייט, נראה שכוחם בחולשה הקולקטיווית של ממשלת האחדות הלאומית ובחששות הגוברים מפני יורשיהם האפשריים.

זו הסיבה שיודעי דבר מתייחסים בביטול לדיבוריו של מ"מ שר החוץ, עזר וייצמן, על בחירות מוקדמות. שמיר, בעודנו מנסה לתקוע מקלות בגלגלי עגלת מאמציו של פרס לכינון ועידה בינלאומית לשלום, אמר השבוע כי לא יעלה את הנושא להצבעה בממשלה. הוא הוסיף: „פרס יכול לעשות זאת, אם הוא כל כך רוצה".

שמיר אינו רוצה שיאשימו אותו בהפלת הקואליציה, שהיא עדיין פופולרית בקרב ציבור הבוחרים.

חריש חזר בזמן

נראה כי כל התקוות שנרקמו לגבי יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, אבא אבן, שיהפוך למבער החמץ הלאומי יצטרכו להידחות עד אחרי פסח. הוא נאלץ לקחת פסק זמן מתת־הוועדה למודיעין, החוקרת את הפלונטר של פולארד, כדי לטוס לניו־יורק לקבלת הפרס על ידי החברה הישראלית להיסטוריה, עבור הסידרה הטלוויזיונית שלו, „מורשת".

רק שמחה דיניץ (העבודה) וד"ר אליהו בן־אליסר (ליכוד, לשעבר שגרירנו בקאהיר) עמלים בימים אלה בפרך, עד שבע בערב כל יום, כדי להשלים את החקירה.

אשר לחבריהם הנעדרים: אהוד אולמרט היה בחו"ל ודוד מגן היה „איש־שם" בארץ. ד"ר יוסף בורג ליווה את הנשיא חיים הרצוג לבריטניה ואילו סגנו של אבא אבן, מיכה חריש, שהה (עם רעייתו) במזרח הרחוק.

בשובו הביתה השבוע, טען חריש כי שמעון פרס שלח אותו „למשימה חשובה". הוא מכחיש כי חזר בדיוק בזמן, כדי להגן על האינטרסים של פרס בדו"ח החקירה...

הטורפדו של שמיר

לאחר ששילח יצחק שמיר את הטורפדו שלו נגד מאמציו של שמעון פרס, לשכנע את מלך ספרד חואן קארלוס וראש ממשלתה פליפה גונזאלס, לעזור ולפרוס את מטריית ועידת השלום הבינלאומית, העיר דובר ספרדי נבוך: „איננו מבינים את ממשלת ישראל". ובאשר נשאל שגרירנו לשעבר בוושינגטון, שמחה דיניץ, כיצד יכול שגריר ישראלי להסביר בימים אלו את מדיניותה של ישראל, השיב בקיצור: „הוא לא יכול".

נתניהו ל„שביעיה"?

השאלה הנשאלת בימים אלה בתנועת החרות: האם יצליחו „נסיכי" שמיר, שר הפנים בפועל רוני מילוא, ח"כ דן מרידור וח"כ אהוד אולמרט, לסכל את שאיפותיו של בנימין (ביבי) נתניהו לעבור מכהונת השגריר באו"ם לשביעיה הפותחת במפלגה וזאת בזכות פטרונותו של יושב ראש מזכירות המפלגה, משה ארנס, כמנהיג של פלג שמירו.

רבים מאנשי המערך מאמינים בהשפעתו של נתניהו ביזום התקפות על שמעון פרס ומנהיגים ישראלים אחרים על ידי ידידו, בעל הטור האמריקני רב ההשפעה וויליאם ספאייר.

בדיחת יעקבי

בנימין נתניהו מתאר את פרשת פולארד כ„סריטה קלה" ביחסי ישראל־ארה"ב, אך אין תיאור זה תואם את דעתו של שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי.

מות אבו של השר יעקבי אילץ אותו לקצר את ביקורו בארה"ב. בפגישה עמו בתום השיבעה סיפר לי השר, עד כמה אינו מסכים עם השגריר לאו"ם. „אני חושש כי פרשת פולארד ותפקידנו באיראנגייט, יותירו צלקות עמוקות, שיעבור זמן רב עד שתעלינה ארוכה", אמר.

בפני כינוס גדול של „בני ברית" בלוס־אנג'לס, אמר יעקבי: „ישראל ביטאה את צערה העמוק בעניין פרשת פולארד, ואתם יודעים שהיה עליה להתנצל. הדבר מנוגד לאופיינו הלאומי".

הוא גרם לצהלה כללית כאשר סיפר את הבדיחה על צוות סוקרי דעת הקהל הבינלאומי, שאספו תשובות לשאלה: „סליחה, מה דעתך על המחסור בבשר". הפולנים שאלו: „מה זה בשר?", הרוסים: „מה זה דעה?", האמריקנים: „מה זה בחסור?" והישראלים: „מה זה סליחה?".

מבחן ברונפמן

פקידים סובייטים ודאי נהנים למראה יהודים באמריקה ובישראל, ביניהם יהודים סובייטים לשעבר, שמתווכחים ביניהם בלהט על מה הבטיחו או לא הבטיחו לנשיא הקונגרס היהודי העולמי אדגר ברונפמן בקרמלין.

יש האומרים שהבעיה היא תערובת של וודקה ונפט – כלומר עניינם של הסובייטים לעשות עסקים עם חברת הנפט של ברונפמן ועם הסוכנות „סיגרם" למימכר וודקה סובייטית שבבעלותו. יש הסבורים כי מבחנם האמיתי של כוונות הרוסים הוא יחסם לאידה נודל, שבקשת ההגירה שלה נדחתה שוב.

מירוץ השגרירים

סגן שר החוץ לשעבר, יהודה בן מאיר (מפד"ל), הוא המועמד האחרון ששמו הועלה לדיון כמועמד להחליף את מאיר רוזן, שגרירנו בוושינגטון, העומד לסיים את כהונתו אחרי יום העצמאות.

יש ניחושים כאילו מינוי כזה יעמיד במבחן את שמעון פרס. אם יתנגד בתוקף, זה ירגיז את המפד"ל, שותפה פוטנציאלית בקואליציה מצומצמת.

עד כה ירדו מן הפרק השם הראשון והאחרון ברשימת המועמדים המעודכנת של פרס: גד יעקובי והפרופסור שלמה אבינרי.

שני האחרים הם: יועצו המדיני נמרוד נוביק והשגריר לשעבר בפאריס ובון אשר בן־נתן. בסיבוב קודם המליץ פרס גם על הקונסול הכללי לשעבר בניו־יורק נפתלי לביא.

סיפרו לי כי בהמליצו על נוביק, אמר פרס ליצחק שמיר: „אנחנו זקוקים למישהו שייראה טוב בטלוויזיה".

פרס לזכר דבורה לוין

יהודית כהן, ילידת ארה"ב שעלתה לישראל לפני עשר שנים, היא אחת משתי הזוכות בתחרות הסיפור העברי הקצר, שערך ירחון „את", לזכר העורכת המנוחה דבורה לוין.

יצירותיהן של כהן ממושב ניר־ישראל ורות ריכטר מחיפה, נבחרו מתוך 130 סיפורים שהוגשו לחבר השופטים, בראשות העורך הספרותי של „מעריב" חנוך ברטוב, ובהשתתפות אחיה של המנוחה השופט המחוזי מבאר־שבע יוסף לוין וסגן עורך „מעריב" לוי יצחק הירושלמי, שהספיד את המנוחה. עורך „את" יחיאל לימור הנחה את התחרות, ביום השנה הראשון למותה.

חתונת השנה

זו היתה חתונת השנה, עם תערובת נאה של צמרת הדת והפוליטיקה, מעורבבים עם נשים חרדיות לבושות על פי צו האפנה. הסטודנט למשפטים מיהן, בנם של ח"כ הרב מנחם הכהן ואשתו, הד"ר דבורה הכהן, מרצה מאוניברסיטת בן־גוריון, הושא על ידי אביו לקאזלין, בתם של אדריאן והארווי ביירקר מלונדון.

החתן קיבל מכתב ברכה חם מהרבי מליובאוויטש, רבי מנחם שניאורסון, המאחל לו שיזכה לבנות בית נאמן בישראל „על יסודי התורה והמצוות, כפי שהם מוארים במאור שבתורה, זו תורת החסידות".

בין האח"מ היו שם יו"ר הכנסת שלמה הלל, הרב הספרדי הראשי מרדכי אליהו – שבירך את הזוג הצעיר בברכה מיוחדת – וכן השרים יצחק נבון, עזר וייצמן, משה שחל, זבולון המר, יעקב צור ואריק נחמקין, וכן סגן שר האוצר עדי אמוראי וחברי כנסת מכל המפלגות, כולל שמחה דיניץ, אליהו שפייזר, חיים רמון, יצחק ארצי (מהמערך), הרב חיים דרוקמן (מפד"ל) וכן חברי כנסת לשעבר לובה אליאב, דעתן נעים ומנהיגים אחרים של תנועת המושבים, שהרב הכהן משמש כרבם. כן נכחו בחתונה הרב הראשי של נתניה, הרב ישראל לאו וראש המגבית היהודית המאוחדת בישראל נפתלי לביא.

(בהסכם עם „ג'רוזלם פוסט")

מסמכי האינקוויזיציה במכירה פומבית

מאת שאול הון

אגודת חובבי יודאיקה חוזרת להפתיע: למחרת הפסח, ב־21 באפריל, תוצג במלון „הילטון" בירושלים תערוכה של ספרים עבריים עתיקים, תעודות היסטוריות, אמנות יהודית מודפסת וכתבי יד נדירים. מהם אף בני 500 שנה.

התצוגה כוללת 746 כתבי יד ותעודות, כשמחציתם מהקהילה היהודית באמסטרדם. השאר מארצות אירופה במערב ובמזרח. גווילים עתיקים, המקפלים היסטוריה של עם נרדף העומד על נפשו ומקיים חיים עצמאיים בתוך סביבה עוינות.

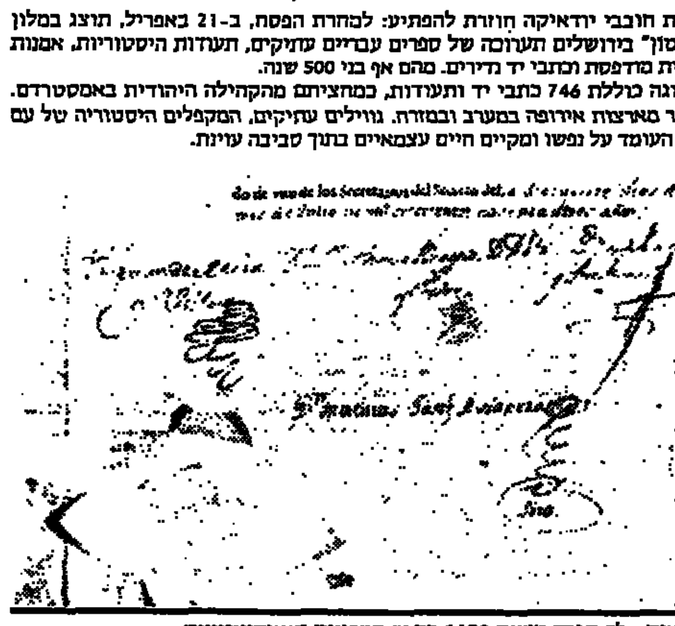

הוראות מלך ספרד משנת 1679 בדבר סמכויות האינקוויזיציה

הנה, למשל, שבעה מסמכים של האינקוויזיציה, המעוררים רטט כשאתה מתבונן בהם.

- מסמך אחד מכיל הוראות של מלך ספרד לאינקוויזיציה על סמכותה ודרכי פעולתה.
- מסמך אחר מפרט את תקנות המוסד החשוך הזה בארצות השפלה, לאחר שנכבשו בידי ספרד.
- מסמך שלישי כולל את האיגרת הנודעת לשמצה של הארכיבישוף הכללי אנדראס פאצ'יקו אל האינקוויזיטורים במלכות ספרד, בשנת 1622.
- „גולת הכותרת" היא הוראות האפיפיור החמישי אל האינקוויזיטורים כיצד לטפל ב„מורדים המתווכחים אתנו" – ואין צריך לומר שמדובר ביהודים. בסוף אותו חוזר באה רשימת האינקוויזיטורים שאליהם מופנים הדברים. ללמדך ש„הפתרון הסופי" של אותם ימים לא היה „יוזמה מקומית" של ספרד, אלא אומץ ע"י „הכס הקדוש" ברומא.
- אחד המסמכים הללו הוא אפילו מ„היבשת החדשה" – מקסיקו ואמריקה התיכונה.
- הנה, רשימה של 69 אנשים, גברים ונשים, שהועלו לשריפה (אוטודפה) בליסבון ב־16 באוקטובר 1746 – ופירוט חטאיהם ועונשם.
- עוד מסמך כזה, אף הוא מליסבון, נכתב ב־19 במאי 1754. בלשון יבשה, כאילו מדובר בסחורה של כמה תריסים, הוא מביא רשימת 49 נדונים לשריפה על המוקד.

אגודת חובבי יודאיקה עורכת בירושלים תצוגה ומכירה של ספרים עבריים עתיקים, תעודות היסטוריות, אמנות יהודית מודפסת וכתבי יד נדירים

קבוצת מסמכים אחרת יש לה רקע מעניין. מספר הרב אברהם פרווליק, יו"ר אגודת חובבי יודאיקה: „מסמכים אלה גילה בווארשה חייל יהודי מהצבא הסובייטי, לאחר שהצבא הגרמני נסוג ממנה. הובהר שהנאצים ריכזו שם מסמכים ותעודות על היהודים, שאספו מכל אירופה. שלטונות ברית המועצות העבירו את כל המסמכים במאות משאיות ללנינגרד. אבל החייל היהודי הסתבן והציל כמה שקים. בדרך־לא־דרך הוא הצליח להבריחם והביאם עמו כשעלה לארץ. יהודי זה הוא כיום תושב הרצליה".

כששאלתי לשמו השיב הרב פרווליק שלא קיבל רשות לגלות מיהו האיש.

חיכוכים בין העדה הספרדית לבין העדה האשכנזית אינם נחלת ימינו בלבד. כבר לפני יותר מ־160 שנה נתגלעו חיכוכים כאלה על רקע איסוף כספים ותרומות בגולה. הגיעו דברים לכדי כך, שבשנת 1824 ביטלו ראשי יהדות הולנד את מוסד השליחות בא"י לארצות מערב אירופה. אף על פי כן שיגרו חסידי צפת שליח לגרמניה, כי נתמעטו התרומות מרוסיה בשל גזירות הצאר ניקולאי הראשון. עמדו עליו „הפקידים והאמרכלים" בגרמניה וסלקו מהשליח הצפתי את איגרת השליחות שלו והחזירוהו לא"י. לבסוף התערבו גדולי הרבנים והסדירו פשרה ו„מלאכת השנוררות" נמשכה...

מבין הספרים מעוררים עניין מיוחד אלה הדנים במתימטיקה ופיסיקה ושאר מדעים מדוייקים. מתברר שגדולי הרבנים שלטו בנושאים אלה וספריהם עשירים בנוסחאות וטבלאות של הנדסה וחישובים ואפילו אסטרונומיה.

לאחר כמה ימים שהתערוכה תהיה פתוחה לציבור תיערך המכירה הפומבית ב־27 באפריל.

פסוק השבוע

ח"כ דב שילנסקי: אם הערבים ימכרו חמץ בפסח, ברובע היהודי בעיר העתיקה - היהודים יחלקו יין בשער המוגרבים.

אומרים השבוע

משה קצב: שמיר לא חרג מתורת הנימוס

מעט אחרי בואו למדריד של שר החוץ שמעון פרס, הגיעו לספרד הברכות של ראש־הממשלה לממלא־מקומו: „אני מקווה שלא יצליח", איחל יצחק שמיר לפרס, בעניין הוועידה הבינלאומית שאת עריכתה הבטיח שר החוץ לקדם. היה בכך, אולי, חידוש במישור הפוליטי, ואולי אף נקודת־ציון בתחום הנימוסים וההליכות.

אבל השר משה קצב סבור אחרת; וקצב, יש לדעת, הוא בר־סמכא בענייני נימוסים והליכות, גם בתוקף היותו בוגר ועידות חרות וגם בזכות אותו מגן־אדיבות שהוענק לו פעם על היותו אלוף המנומסים בכנסת.

„אם יש תורה לנימוס – ואני לא חושב שיש תורה כזו – אני לא חושב שהתבטאות ראש־הממשלה חורגת מחוקי התורה הזאת", הצהיר השר המנומס. „ראש־הממשלה בהחלט מצפה ומאחל להצלחתו של שר החוץ, בכל שליחות מדינית וגם בשליחותו זו, ובלבד שהשליחות ותוכנית הביקור והיוזמות שעולות במהלך הביקור הן במיסגרת הקווים המוסכמים של הממשלה, באישור הממשלה ועל־פי קווי־היסוד של הממשלה.

„אם מדובר בסטיה מכל אלה, זה נגד את התפיסה המדינית שלנו, והרי לא יכולים להיות מזוכיסטים ולאחל הצלחה למישהו שמזיק לנו. זה ששמעון פרס סדיסט ומתעלל בליכוד – זה מילא, אבל למה מחכים שהליכוד יהיה מזוכיסט ויאחל הצלחה למה שלפי דעתנו מזיק".

בקיצור, מי שלא מנומס בכל העניין הוא דווקא שמעון פרס. מעניין רק לדעת, מה חושבים עלינו במדינות הים.

„אני מסכים שהדבר כלל מזיק", מודה קצב. „כמובן שאין בזה להתפאר, אלא להיפך".

יהודה עמיחי: הסחורה הזאת עוד הולכת

מסע בן חמישה קילומטרים ציפה השבוע למבקרים ביריד הספרים הבינלאומי של ירושלים, שלאורך מסלולו הוצגו יותר ממאה אלף ספרים. נוסף לספרים, היו ביריד כאלף מו"לים מארבעים מדינות. אה־כן: היו שם גם סופרים.

„זהו מיפגש של כל מיני אנשים שעוסקים בספרות, בכל התחומים, גם בכתיבה וגם בהוצאה־לאור, מהצד המסחרי ועד המו"לות והדפוס", אומר המשורר הירושלמי יהודה עמיחי. „פשוט מרענן לפגוש אנשים שכל עיסוקם בספרות. אני פוגש את האנשים הללו בכל מיני מקומות בעולם; נעים לראות אותם שוב".

גם את ספריו של עמיחי עצמו אפשר למצוא בכל מיני מקומות ויירידים בעולם: הוא תורגם ליותר מעשרים שפות.

– איזו תחושה עולה בך בזמן הצעדה לאורך הערימות האינסופיות הללו של ספרים?

„שימחה. שימחה שהסחורה הזאת עוד הולכת. גם ספר־בישול הוא ספר, ועצם העובדה שאנשים עוד עוסקים בספרים, שיש מה לחפש ומה למצוא ומה לכתוב – מעוררת שימחה".

יהודה עמיחי נמנה עם חבר השופטים שהחליט על הענקת פרס־ירושלים – בטקס שנחשב לשיא של היריד – לסופר הדרום־אפריקאי ג'. מ. קוטזי, „בזכות התנגדותו החריפה להפרדת הגזעים, לאלימות ולדיכוי בכל צורותיהם".

„קוטזי הוא סופר טוב", אומר עמיחי, „וגם סופר שמצא דרך להילחם נגד העוול בארצו, דרך שיש לה השלכה על מלחמה ספרותית נגד עוולות מסוגים שונים בכל מקום בעולם".

– גם אצלנו, בישראל?

„גם אצלנו, כמובן".

פרופ' אוריאל רייכמן: דוגמה שלילית לציבור כולו

לכבוד הבחירות לאגודת הסטודנטים של אוניברסיטת תל־אביב, שבו השבוע הסטודנטים התל־אביבים מחופשת השביתה שלהם. הבחירות, כמו ההפגנות העליזות נגד העלאות שכר־הלימוד, זכו לאדישות המקובלת, כשרק מעטים, יחסית, נוטלים חלק פעיל. אבל הפעילים הללו, ובראשם עסקניהם, הצליחו השבוע, בהפגנותיהם הפרועות, להרגיז את המשטרה, שאיימה כי בעתיד לא „ניתן להם להפגין".

„חופש ההפגנה הוא זכות־יסוד בזכויות האזרח", אומר פרופ' אוריאל רייכמן, דיקאן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב. „אבל תורה לי שהסטודנטים אינם מסתפקים בהפגנות אלא גם משביתים את הלימודים. אין כל הצדקה להפסקת העבודה האקדמית, הפוגעת בסופו של דבר בסטודנטים עצמם. ניתן בהחלט להפגין, ויחד עם זאת, בזמנים אחרים, ללמוד.

„משמעותית מאוד בעיני היא שמירת החוק בעת מימוש הזכות להפגין. לא ייתכן שציבור הנלחם בדרך־כלל על שמירת החוק והסדר יסטה מגרסה זו בשעה שהדבר נוגע בו. זו דוגמה שלילית לציבור כולו.

„לעצם המאבק, עלי לומר כי יש בטיעוני הסטודנטים ובדברי הפוליטיקאים התומכים בהם משום פופוליזם שאינו מקיים את האיזון בין מתן אפשרות ללמוד לכל דורש בתנאים סבירים, לבין העמדת המשאבים הנאותים לרשות האקדמיה כדי שלא תתרחש פגיעה שלא יהיה אפשר לתקן אותה בעתיד במחקר ובהשכלה הגבוהה".

אגב, מהיום שובתים הסטודנטים מלימודיהם למשך שבועיים, אלא שהפעם, לשם שינוי, מדובר בחופשת פסח.

יגאל ביבי: שני רמזורים למבקרים בטבריה

השבוע תמו, למעשה, ההכנות לשבוע הפסח שבו, כמו תמיד, יציף עם ישראל את חופי אילת. אבל השנה, לרגל הגאות של מיפלס הכינרת, יש תיקוות לנהירה דומה גם לחופי האגם הצפוני. בעבר, בימי שיא, הגיעו לכינרת שבעים־שמונים אלף בני־אדם. „אם מזג־האוויר יהיה טוב, אנו מצפים למיספר דומה", אומר יגאל ביבי, ראש עיריית טבריה.

טבריה התפתחה מאוד, מאז הפסח שעבר: לפני שנה, למשל, לא היה בה אף רמזור, ואילו השנה היא מציעה לבאים בשעריה שני רמזורים תמימים. וחוץ מזה, הטבריינים מתקינים באתר־הקיט ספסלי פלדה, לזכר ספסלי־העץ שבני־ישראל נהגו בשנים קודמות להעלות באש, לטובת המנגלים והסיחים.

„נא לא לשכוח שמאז הפסח שעבר התקבל בכנסת חוק־החמץ, האוסר מכירת חמץ ברשות הרבים", מזכיר ביבי, מפד"לניק חבוש־כיפה, וצוחק כשמעירים לו כי אכילת חמץ ברשות הרבים – פיתות, פיזה – זה בסדר. בשעות היום, מתפנק ביבי, יוכלו החוגגים בטבריה והסביבה ליהנות מחידושים מרעישים כגון סירות־פדלים, אופניים להשכרה ורכבת־שעשועים שבאל־חמה. כל אלה נוסף לשלושה פארקים, בעיר עצמה ובסביבותיה.

– ומה בלילה?

„מי שרוצה סרט טוב – יש לו: הזמנו את הסרט שזכה ב'אוסקר', 'פלטון', והוא יוקרן באמפיתיאטרון העירוני. מי שרוצה תיאטרון על רמה – פסטיוואל עק"ב. ומי שעוד יכול להזדעזע, הדיסקוטקים לרשותו. התפלאו: רבים באים לטבריה לנוח וללמוד תורה. הרי זו העיר העתיקה ביותר".

אבי דן

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

עולם יהודי

מצרים: "יהודים שמרו על גחלת הספרות הערבית"

מאת שפי גבאי

ג'לאל אידריס, איש דת מוסלמי, מרצה בכיר לספרות ערבית באוניברסיטה של העיר טנ־טה שבדלתה של הנילוס, עושה עתה מחקר לתואר דוקטור על סופרים ומשוררים יהו־דים בעיראק במאה ה־19 וראשית המאה ה־20, שכתבו את יצירותיהם בערבית.

אידריס, בן 33, סיים את לימודיו לתואר ראשון ושני לפני שש שנים. מאז, לדבריו, נחשפה בהלך עיוניו עובדה מדהימה: סופ־רים ומשוררים יהודים בעיראק היו בעלי ההשפעה הגדולה ביותר על עיצובה של הספרות הערבית המתחדשת בעולם הערבי כולו.

אידריס נהפך בחודשים האחרונים לאורח קבוע במרכז האקדמי הישראלי בקהיר. הוא בא לשם כדי לקבל סיוע להשלמת עבודתו. בשיחה ל"מעריב" אמר החוקר הצעיר: "אני מנסה להיעזר במרכז כדי לברר עשרות שמות של אותם סופרים יהודים, שחיו בעיר־אק במאה ה־19 וראשית המאה הזאת.

"במאות הספרים על תולדות הספרות הער־בית החדשה, שהופיעו בעשרות השנים האחרונות בעולם הערבי, מוזכרים שמות בשונים של סופרים גדולים. מחברי הספרים הללו מרעיפים עליהם שבחים רבים. הם ששמרו על הגחלת הספרותית הערבית בתד קופה חשוכה ביותר לערבים בצל שלטונם של העות'מנים".

אידריס מגלה: "מחברי הספרים בימינו לא מזכירים את העובדה שמדובר ביהודים. אפ־שר כי ביקשו להתעלם מכך בשתיקה. אבל אני הגעתי למסקנה, על פי השמות, כי מדו־בר ביהודים".

בעקבות חשיפה זו הציע אידריס לאוניבר־סיטת קהיר לעשות את המחקר לתואר דוק־טור על מרכזיותם של יהודי עיראק בהתפת־חות הספרות הערבית החדשה.

אידריס הביע את התקווה, שבית מורשת יהודי בבל השוכן באור־יהודה מודע לעוב־דה הזאת. הוא מבקש מהאחראים על הבית לסייע לו בפרטים על אותם סופרים ומשור־רים, בני הקהילה היהודית בעיראק.

בריטניה: מהו סרט יהודי

מאת מאיר בלייך
סופר "מעריב" בלונדון

הקרנת הבכורה העולמית (מחוץ לישראל) של סרטו של חיים גורי, "פני המרד", התק־יימה בפסטיבאל הסרטים היהודי שנערך ב"נשיונל פילם תיאטר" בלונדון, בסוף החו־דש שעבר.

עוד שני סרטים במסגרת זו עסקו במרד, אך הם לא היו הביטוי הבלעדי לתקופת השואה בתולדות העם היהודי. סרטים אח־רים עסקו בפן האחר.

דומיניק גרין, שבחרה את הסרטים שהוקר־נו, אומרת שסרט "יהודי" הוא סרט הקשור להיסטוריה של העם, לתרבותו, לדתו ולזהו־תו. מרביתם של הסרטים אינם מוכרים ומד־הים לראות מדי שנה בשנה את הכמות וה־גיוון של היוצרים העוסקים בנושאים "יהודיים".

אחת מפיסגותיו של הפסטיבאל היתה הטר־ילוגיה של צמד יוצרים אוסטרי – אקסל קורטי (במאי ותסריטאי) וג'ורג' טרולר (תסריטאי) – המוצגת עתה בטלוויזיה היש־ראלית, "המהגרים".

סיפורם של גיבורי הטרילוגיה דומה לזה של ג'ורג' טרולר. כגיבורי הסאגה, הוא נמלט מו־וינה ב־1938. דרך צרפת וצפון אפריקה הגיע לחוף המבטחים של ארה"ב הנייטרלית וש־ב לאירופה לבוש מדי חייל אמריקני. טרולר חי כיום בגרמניה. גיבורו סגר את המעגל בי־תר שלמות ושב לוינה.

מאבק מסוג אחר הוא מנת חלקה של גיבורת סרטה הגרמני של הבימאית הפולניה אגניצ'קה הולנד. הסרט "יבול זועם" מספר את סיפורה של רוזה, יהודיה שקפצה מרכ־בת המוות.

איכר פלוני מביאה אל ביתו ומסכן את חייו בהסתירו אותה. היחסים ביניהם נעשים מו־רכבים, האיכר מתאהב בה, חומד אותה, היא נענית מתוך הכרח אך גם תלויה בו ואינה רוצה לעזבו.

הפסטיבאל, שהוא השלישי במנין, עורר עניין רב והאולמות היו מלאים בצפים. מי־שראל הובאו "חיוך הגדי" ו"עתליה" ובמסג־רת הפסטיבאל התקיימה גם הצגת הבכורה של "הבריחה מסוביבור", בכיכובו של אלן ארקין.

יוצרים שונים ממשיכים להפיק סרטים "יהו־דיים". בשנה זו הוצגו גם סרטים מצרפת, הונגריה, ארגנטינה וארה"ב והיקף יצירה עצום זה מבטיח את קיומו של הפסטיבאל גם בשנה הבאה.

הונגריה: בית הכנסת נהפך לבאזאר תורכי

מאת נפתלי קראוס

את בית הכנסת העתיק של העיר אגר (ער־לוי) שבמערב הונגריה, מכרה זה כבר הנהלת הפדרציה של הקהילה היהודית בבודפשט. הוא ייהפך עתה לבאזאר תורכי. בית הכנסת

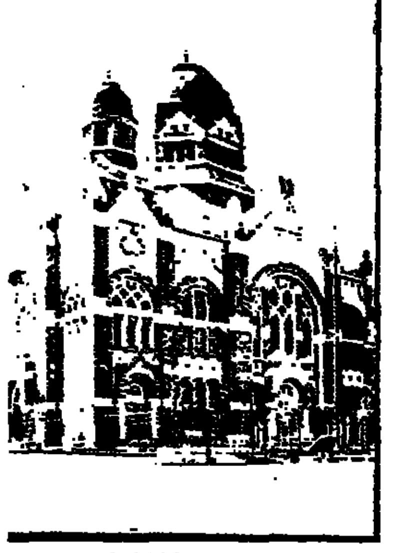

בית הכנסת באגר: בחסות הנספח

העתיק של אגר הוא אחד ממאות בתי כנסת שמכרה הקהילה היהודית אחרי שלא היה להם עוד שימוש.

לפני השואה היתה באגר קהילה יהודית גדו־לה וישיבה ידועה. היום אין בעיר יהודים כלל והישיבה, הקרויה ישיבת "ערלוי", נמצ־את בירושלים, בהנהלתו של הרב יוחנן סו־פר, מצאצאי החת"ם סופר וחבר מועצת גדו־לי התורה. ההחלטה להפוך את בית הכנסת לשעבר לבאזאר תורכי עוררה תמיהה בקרב שרידי היהודים בהונגריה. עד כה היה מקו־בל לנהוג בכבוד בבתי הכנסת הנמכרים. לרוב, הפכו השלטונות בתי כנסת אלה לספ־ריות, לאולמי קונצרטים ומוסדות תרבות אחרים.

בניגוד לנהוג בהונגריה, הפדרציה של הקהי־לות היהודיות בבוהמיה אינה מוכרת בתי כנ־סת, אלא הורסת אותם, כאשר מתברר כי אין צורך בהם ואין אפשרות להחזיקם. במק־רה כזה מוכרת הקהילה את חומרי הבניין המופקים מבית הכנסת שנהרס ואת המגרש, אך לא את המבנה עצמו.

כפי שנודע, לקחה שגרירות תורכיה בהונג־ריה את הבאזאר המוקם תחת חסותה. הנס־פח לעניני מסחר מסייע ליזמים להפוך את המבנה ל"באזאר של ממש", שבו יימכרו מעדני המזרח, תבלינים וכן שטיחים וכלי נחושת.

ליהודי בודפשט נודע הדבר מידיעה קצרה שראתה אור בשבוע שעבר בשבועון המדיני "מאג'ארורסאג".

גרמניה: המורה שחקר את עבודות הכפיה

מאת אינגה דויטשקרון

דיטר פאופל היה מורה בבית ספר תיכון בה־סיש־ליכטנאו. באביב 1983, החליטה קבו־צת תלמידים לחקור כיצד נהגה עירם בתקו־פת השילטון הנאצי. פאופל היה אחראי על הקבוצה. במהלך החקירה פגשו התלמידים בעדים שדיברו על בית חרושת לחומרי נפץ בהירשהאגן, בתחום הסיש־ליכטנאו ועל מח־נה הריכוז בבוכנוואלד.

פאופל החליט להמשיך את המחקר בנקודה שבה הפסיקו תלמידיו. הוא ראיין אנשים שעבדו בבית החרושת, שכנים שגרו סמוך אליו, אזרחי הירשהאגן ואף קיבל חומר ממוזיאון אושוויץ ומהצלב האדום.

התברר כי כאלף יהודים הונגרים עבדו שם החל באוגוסט 1944 ועד מארס 1945. פאופל הכין תיעוד על אודות הסיש־ליכטנאו, בית החרושת לחומרי נפץ ועבודת הכפיה בו. המוציא לאור היתה ספריית בית הספר בק־סל.

פאופל נהפך למומחה לנושא עבודות הכפיה בשלטון הנאצים. הוא פירסם כתבות, טיפל בעניני פיצויים, הלחץ פאמבה מרגשת. כיום הוא מכין תיזה "נשים יהודיות שבעבודות כפיה במיפעלים גרמניים והבעיה של פיצויין לאח־ר 1945", כשהוא משתמש כמודל בנשים שעבדו עבודות כפיה בבית החרושת לחומרי נפץ בהסיש־ליכטנאו.

בחודש הבא יבוא פאופל לישראל להעמיק את מחקרו במוסד "יד ושם" ולהיפגש עם כמה מהנשים שעבדו עבודות כפיה במיפעל.

פראג: 13 בתי כנסת, 2 מניינים

מאת אבי בטלהיים

13 בתי־כנסת פזורים ברחבי פראג, בירת צ'כוסלובאקיה, אבל יהודים אין. ראשי הקהילה אומרים שלפי הנתונים שבידם יש עדיין ברחבי צ'כוסלובאקיה כ־12 אלף יהודים, מתוכם 6,000 שאינם מס־תירים את יהדותם.

אבל המציאות עגומה מכל הנתונים. 13 בתי־כנסת ובקושי שני מנייני מתפללים בשבת. לפי המצב הקיים לא ירחק היום שגם מניין אחד יהיה קשה לאסוף בשבת ובחג בפראג.

זקני הקהילה עדיין זוכרים את קהילת צ'כוסלובאקיה המפוארת: 350 אלף יהו־דים בארבעה מרכזים עיקריים: פראג, ברנו, ברטיסלבה וקושיצה. לאחר השו־אה, עזבו יהודים רבים מאלה ששרדו.

בצ'כוסלובאקיה כמעט אין ביטויים של אנטישמיות. בקהילת פראג מעידים כי לבד ממקרים חריגים, אין התנכלות ליה־הודים והם מעורים בסביבתם באין מפ־ריע.

אולי כדי לשנות את הדימוי הזקן שדבק ביהודי צ'כוסלובאקיה, החליט מי שהח־ליט להציב רב צעיר בראשות הקהילה.

אין אנטישמיות, אך הקהילה גוועת. אולם הרב הצעיר, דניאל מאיר, "מאמין באמונה שלמה שאם נעבוד קשה וניתן לילדים חינוך יהודי, תהיה, בעוד 30־50 שנה, קהילה בפראג"

לפני כמה שנים נשלח צעיר לבית המד־רש לרבנים בלונדון, כדי שיוכשר שם לעבודתו בפראג. לאחר שהשלים את לי־מודיו בהצטיינות, התקשר עם שולחיו, הודה להם על האמון והודיע כי הוא מע־דיף להישאר במערב.

פרנסי הקהילה החלו לחפש מועמד אחר. אז הועלה שמו של דניאל מאיר, צעיר בן 20. פנו אליו והציעו לו להיות רב. הוא היסס. גם העובדה שהלימודים הם בבית המדרש לרבנים בהונגריה (הופקו הלק־חים, לא עוד בריטניה) הרתיעה אותו.

בסופו של דבר הוא נתרצה ויצא לבודפשט. בתום שבע שנות לימוד שב לפראג הרב דניאל מאיר, בן 27, צעיר הרבנים בקהי־לות היהודיות במזרח־אירופה. לפני שנ־תיים נשא הרב החייכן־השמנמן אשה (הרב הראשי של הונגריה בא במיוחד לפראג להשיא את הזוג) ומאז נולדו לזוג שתי בנות.

הרב דניאל מאיר בפתח בית הכנסת העתיק: חולם על תלמוד תורה צ'כי

"המצב לא טוב", הודה הרב בשיחה בפר־וזדור בבית הקהילה בפראג, "אך אני מא־מין באמונה שלמה שאם נעבוד קשה וני־תן לילדים חינוך מסורתי־יהודי, הרי עוד 30 עד 50 שנה תשוב ותהיה קהילה. אמ־נם קטנה יותר מן הנוכחית, אך חבריה ידעו את שפת הקודש ויהיו מסוגלים להתפלל".

הרב מאיר מדבר עברית טובה למדי. הוא שמח על ההזדמנות לשוחח בשפת הקו־דש. בקהילת פראג יש רק מתי מעט המ־סוגלים לחבר משפטים בשפה זו.

הרב מאיר מנסה לעשות משהו. זה לא כבר בא במגע עם אישים במשרד התר־בות הצ'כי, בנסיון להשיג אישור ללימ־ודי תורה בבית הקהילה, משהו בסגנון SUNDAY SCHOOL. הוא חולם על תל־מוד תורה צ'כי, מעין תלמוד התורה הנ־הוג בהונגריה וברומניה.

"אחת לשבוע או עשרה ימים יבואו לכאן ילדים יהודים, בהתחלה שישה או שבעה ואחר־כך אני מקווה שיותר, ואני אלמד אותם. בדרך זו אני מאמין שאפשר יהיה לשמור על הילדים האלה ולהביא לכך שבשבתות ובחגים יהיו לנו יותר מחמי־שה־שישה צעירים, שאנו פוגשים בימים אלה בבית־הכנסת".

הרב הנהיג הרצאות בהיסטוריה יהודית, אחת לכמה שבועות, בבית הקהילה. הכ־ניסה חופשית. בכל הרצאה משתתפים כמה עשרות, מחציתם, לעתים אף יותר, אינם יהודים, אלא אנשים המתעניינים בנושא.

גם במסעדה הכשרה של הקהילה, שבה אוכלים ארוחה יהודית טעימה בת ארבע מנות, מבקרים יותר לא־יהודים מאשר יהודים. הסיבה העיקרית לביקוש היא העובדה שהמחיר נמוך במיוחד, 25 קרו־נות לארוחה, שלושה שקלים בסך־הכל. מטבח הקהילה הוא בן 400 שנה, הצוות נוצרי, אך מופקד עליו משגיח כשרות.

פעמיים בשנה, בחנוכה ובפורים, עורכים מסיבות בקהילת פראג. יש כיבוד עשיר, שחלק ממנו מגיע מישראל (שימורים וי־ין), ויש תוכנית שמעלים על הבמה הקטנה, מסכת על החשמונאים ועל מגי־לת אסתר.

שניים מחברי הקבוצה הישראלית שהו־רשתה לבקר בצ'כוסלובאקיה בחודש שעבר, השתתפו במסיבת פורים. הם סיפרו כי היא לא היתה חגיגית במיוחד. נכחו כ־200 איש, ורובם ככולם קשישים.

עד לפני שנתיים עמד בראש הקהילה בפראג ד"ר דוויד גלסקי. בתקופת היותו נשיא הקהילה; התעורר בית המשורדים העתיק ברחוב מאיסלובה ושקק חיים. אורחים רבים באו מרחבי העולם, רבים מהם מן המערב. גלסקי אירח אותם ויצא לביקורי גומלין. פעילותו הרבה והפירסום שניתן לקהילה עקב כך, היו לצנינים בעיני השלטונות וכצפוי, התפטר הנ־שיא מתפקידו.

הרב הראשון סיים את לימודיו בהצטיינות - ונשאר בלונדון. הלקח נלמד. את השני כבר שלחו ללמוד בבודפשט. בתום 7 שנות לימוד היה לפראג רב

הנשיא החדש, ברהומיל הלר, הוא אדם סולידי, במעשים ובדיבורים. הוא עונה על השאלות בצ'כית, כי אנגלית ועברית אינו יודע.

"יש בעיה של נישואי תערובת אצלנו. אבל זו בעיה בכל העולם. 80 אחוז מהי־הודים הם מעל גיל 60, יש כ־400 צעירים יהודים ברחבי המדינה ובאחרונה היו ארבעה גיורים. שני בתי כנסת בפראג פעילים בשישי ובשבת, אנו מציינים וחוגגים את כל החגים.

"אין בעיות עם המשטרה, החיים שלנו שקטים. אין כאן פעולות טרוריסטיות, למרות שבפראג מצויים ערבים רבים. אין גם הפגנות פרו־ערביות ואנטי־יהודיות כפי שקורה במקומות אחרים בעולם.

"יש לנו קשר מכתבים רצוף עם ישראל ולעתים גם מקבלים ספרים מישראל. אנו יודעים מה קורה בישראל מתוך האזנה לתחנות רדיו זרות וגם מעדויות של אנ־שים המבקרים בישראל ומספרים לנו. אנו יודעים גם על משפט דמיאניוק".

שלוש שנים משמש הרב דניאל מאיר בתפקידו. פעם אחת השיא זוג צעיר, פעם אחת יצא לסלובאקיה לערוך ברית מילה. זהו המאזן של קהילת צ'כוסלובאקיה. בברטיסלאבה, עיר "יהו־דית" (פרסבורג של החת"ם סופר) עד מלחמת העולם השניה, נותרו כיום כמה מאות זקנים. בערים אחרות קשה לעתים למצוא יהודי אחד לרפואה. בהראדץ־קראלובה, שבה התקיימה תחרות הטניס בגביע דייויס בין צ'כוסלובאקיה לישר־אל, נותרו היום ארבעה יהודים.

רוב בהולנד בעד המוות הקל

מאת אדוארד קודי,
סופר "וושינגטון פוסט" בהאג,
מיוחד ל"מעריב"

המנהג ההולך ומתפשט בהולנד – המ־תת־חסד – הביא את מנהיגי המדינה לנ־סות להחליט באורח דמוקראטי על הד־רך בה צריכים הרופאים ללכת בנושא השנוי־במחלוקת. הוויכוח, שלחריפותו – כך אומרים – אין תקדים בעולם, עתיד להסתיים בסתיו הבא, בחקיקה או בתק־נות ממשלתיות, שיפרטו איזה סוגים ובי־איזה מקרים המתת־חסד הן חוקיות.

הוויכוח הסוער בשאלה זו משקף מאמץ של הממשלה להתחשב בדעת הקהל וה־משפטנים, במדינה הידועה ביחסה הליבראלי לסוגיות חברתיות. בעשור האחרון כבר התקדמה הולנד לעבר הסכ־מה נרחבת יותר, ואולי חסרת תקדים, להמתת־חסד מרצון, שבהולנד יש המכ־נים אותה "המוות הקל".

שני שלישים מן האוכלוסיה תומכים בהמתות־חסד. רופאים מזריקים שנה שנה זריקות מוות לכ־10.000 חולים חשוכי־מרפא. רוב בתי המשפט חדלו להטיל עונשי מאסר על רופאים העוסקים בכך

אם כי איש אינו יודע זאת בוודאות, חסידי המתת־החסד יודעים לספר כי רופאים בהולנד מזריקים שנה שנה זרי־קות־מוות ל־6,000 עד 10,000 חולים חשוכי־מרפא.

סקרי דעת קהל מראים, כי שני שלישים מהאוכלוסיה תומכים בהמתת־חסד כד־את, ורוב בתי המשפט בהולנד חדלו לה־טיל עונשי מאסר על רופאים העוסקים בכך.

התופעה של המתת־החסד הפכה כל־כך גלויה בעשור האחרון, עד שהתאחדות הרוקחים ההולנדית הכינה בחודש שע־בר, בתום מחקר שנמשך שנתיים, רשימה של הסמים היעילים ביותר – בשביל רופאים המבקשים מוות מהיר וחסר כא־בים לחולים שאיבדו כל תקווה.

רוד לוברס: לא יחתום צילום: אי־פי

לפי החוק ההולנדי, המתת־חסד עדיין אינה חוקית, והעונש המירבי לעבריינים הוא 12 שנות מאסר. אולם רוב הרופאים המבצעים המתת־חסד רושמים בתעודת הפטירה "מוות מסיבות טבעיות", ורק מקרים אחדים הובאו לערכאות בשנים האחרונות.

למן אמצע שנות ה־70 פיתחו השופטים מערכת שפיטה, הגוזרת עונשים סמליים על רופאים שמגיעים לבתי המשפט, ובל־בד שפעלו בעקבות ההנחיות של בית המשפט, שעם הזמן נעשות מפורשות יו־תר ויותר.

לפי הנחיות אלה, הרופא צריך לקבל בק־שה שקולה היטב מן החולה ומשפחתו, להחליט בזהירות אם החולה סובל סבל קשה מנשוא ממחלה חשוכת מרפא ולהי־וועץ ברופא אחר.

השפיטה מיושמת רק לגבי המתת־חסד פעילה, כמו מתן זריקות קטלניות. המ־תת־חסד סבילה – כגון הפסקת המער־כות המחזיקות את החולה בחיים, כך שימות מיתה טבעית – כבר נחשבת מז־מן פעולה רפואית מקובלת בהולנד וב־ארצות רבות אחרות.

בהידרשה לפער בין החוק לבין מה שקו־רה למעשה בבתי החולים ובבתי המשפט בהולנד, הגישה מפלגת המיעוט די־66 הצעת חקיקה לפארלמנט, שתאפשר המ־תת־חסד בתנאים מסויימים. התנאים המוצעים, אף שהם מעט יותר נוקשים, נקבעו לפי השפיטה שאיפיינה את הע־שור האחרון.

"זאת שאלה שממש נורא להתמודד אי־תה", אמר יעקב קוהנסטאם, חבר פאר־למנט ממפלגת די־66, שעמד בראש המ־ציעים, "אבל אני חושב שזו בעיה כל־כך מסובכת, שמוכרחים להיות מסוגלים לפ־קח עליה".

שלוש אחיות מבית החולים של האוני־ברסיטה החופשית באמסטרדם נעצרו לפני חודש בחשד רצח, לאחר שהודיעו לשלטונות, כי שמו קץ לחייהם של שלו־שה חולים שלקו בתרדמת.

החוק המוצע יאסור המתות מסוג זה, הו־איל ויהיה צורך בשני רופאים שיחליטו, ובבקשה מפורשת מצד חולה כשהוא בהכרה.

"אינני מסוגל לקבל את זה, שקיים חוק האומר 'אסור', אך לפי המנהג המקובל זה מותר", אמר קוהנסטאם.

הקואליציה שבשלטון, בהנהגת מפלגת הנוצרים־דמוקראטים של ראש הממשלה רוד לוברס, מתנגדת להצעה בכל תוקף. לוברס הבטיח לא לחתום על חוק כזה, אם יתקבל בפארלמנט.

"אין מקום בעולם בו מדברים על המ־תת־החסד כל כך הרבה כמו אצלנו", אמר פרד ברוגמן, חבר פארלמנט נוצרי־דמוק־ראטי, העומד בראש המבקשים למנוע מתן חוקיות למנהג. "זה טירוף. ברגע שחוצים את הגבול, היכן אתה עוצר? לפי שעה, זה רק במקרים שאנשים מבקשים זאת, אך מה בנוגע לחולים השרויים בת־רדמת? אתה מתחיל כאן, אבל מה יקרה בעוד עשר שנים?"

ברוגמן אמר, כי נודע לו שאחדים מדיירי מעונות הקשישים הגיבו קשה מאוד על הוויכוח הציבורי, והם חוששים לשתות את מיץ התפוזים שלהם.

הכנסיה הקאתולית וכמה אירגונים פרוטסטאנטיים הביעו אף הם התנגדות חריפה לרעיון. בהולנד ישנם 40 אחוז קאתולים, 40 אחוז פרוטסטאנטים.

משום שהנוצרים־דמוקראטים הם המר־כיב הדומיננטי בקואליציה השלטת, מר דה קוהנסטאם, אין סיכוי רב שהחוק שהציעה מפלגתו יעבור בעתיד הקרוב בצורתו הנוכחית. אך הממשלה, בהגיבה על הלחץ הציבורי ההולך וגובר, הודיעה לפני חודש בפעם הראשונה על כוונתה לקבוע הנחיות חוקיות, שלפיהן מותר יהיה לבצע המתת־חסד.

הממשלה מוכנה לקבוע הנחיות מתי המתת־חסד היא חוקית. המתנגדים: זה טירוף, ברגע שחוצים את הגבול לא יודעים היכן להיעצר. קשישים במעונות הגיבו בצורה קשה: חוששים לשתות את מיץ התפוזים המוגש להם

ועדות משפטיות ורפואיות מטעם המ־משלה התחילו לא מכבר בבדיקה מחוד־שת, והדו"חות שלהן אמורים להתקבל עד הקיץ. פקידים אומרים, כי דו"חות אלה יסללו את הדרך לתיקון תקנות או לחקיקה עד לסתיו הבא. באמצעות התקנות או החקיקה ישאר החוק האוסר המתת־חסד בתוקפו בלי שינוי, אך היוצ־אים מן הכלל יוגדרו במפורש.

סקס רוסי, סודות אמריקניים

מאת מייקל וויינז ורונלד אוסטרוב,
סופרי "לוס אנג'לס טיימס" בוושינגטון, מיוחד ל"מעריב"

צתנה עזה של ריגול עלתה מהפרשה: נחת צעיר בשגרירות ארה"ב במוסקווה ומאהבתו, פקידה סובייטית עתירת־חמוקים שעבדה בשגרירות, נתפסו בתנוחות מפלילות מאוד בדירתו הפרטית של דיפלומט אמריקני.

כאשר זה קרה, בשלהי הקיץ שעבר, היה העונש מהיר מאוד. הסמל ארנולד ברייסי, שכעבור שבעה חודשים נעצר עם חשיפת מבצע סקס־תמורת־סודות של הקג"ב – מיבצע שגרם נזק חמור לאינטרסים האמריקניים במוסקווה – הורד ב־21 באוגוסט שעבר לדרגת רב"ט. לאחר מכן הוחזר לתפקידו: שמירת העמדה הדיפלומטית הרגישה ביותר בעולם.

הפקידים בשגרירות ובוושינגטון, בהתעלמם מן הסיכון הבטחוני במקרה של ברייסי, נתנו ככל הנראה לקג"ב שבעה חודשים נוספים של ריגול בשגרירות באין־מפריע. כך העריכו בשבוע שעבר מומחי ביון אמריקניים.

אחדים מהמומחים אמרו כי פרשת הנחתים הדגישה פגם מנצח במדיניות הביון־הנגדי והאבטחה של ארצות הברית: התייחסות שאננה כלפי הריגול, שגרמה מחדלים הרי־גורל בסידרה ארוכה של אסונות ריגול שפקדו את האמריקנים.

"זה מעיד על משהו הרבה יותר רחב – מחדל בסיסי באופן הטיפול בעניינים בטחוניים מעבר לגבול", אמר מקור בטחוני אמריקני.

"אסור לטעות, אין זה כשלון של מערכות טכניות. זה כשלון של אנשים ושל ניהול", הוסיף ואמר.

"השגיאה החמורה ביותר שאנו נעשה – ואנו אכן עומדים לעשות אותה – היא לרדת על הנחתים ולעצור באותו מקום", אמר מומחה־ביון בדימוס, שעבד בשירות הקונגרס. "מה שאנחנו באמת צריכים לעשות, זה לשנות משהו שכמעט אי אפשר לשנות: דפוסי החשיבה".

בראיונות שנתנו בימים האחרונים, מתחו מומחים ביקורת חריפה על משרד החוץ האמריקני ועל מי שהיה שגריר ארצות הברית בברית המועצות, ארתור הארטמן. הם הגדירו את העניין כ"פאשלה בלתי־נסלחת" באבטחת השגרירות במוסקווה מפני הקג"ב.

המימסד הדיפלומטי האמריקני, לטענתם, יותר מאשר הנחתים, הוא האשם בהתעלמות מרשת הריגול. ככל הנראה חיסלה הרשת את מבצעי הביון של ארה"ב בברה"מ ונתנה לסובייטים חודשים של ציתות למברקים סודיים ביותר בין השגרירות לבין וושינגטון.

מומחה אחד חלק על כך. ויליאם קולבי, שהיה מנהל סוכנות הביון המרכזית, אמר כי משרד החוץ "התייחס לאחריות שלו בתחום הבטחוני בכובד ראש". הוא טען כי השגחה כוללת טובה יותר על השומרים מחיל הנחתים היתה מונעת את הנזק לבטחון.

אך משרד החוץ אינו היחיד שלא השכיל לטפל ביעילות באיום של הריגול. השאננות של האמריקנים התגלתה כגורם מרכזי בכל שערוריית ריגול, החל ברשת הריגול בצי, בראשות ג'ון ווקר, שפעלה במשך 17 שנה, וכלה בג'ונתן פולארד.

מומחי הביון בארה"ב לומדים עתה את המקרים של ברייסי ושל סמל הנחתים קלייטון לונטרי, עד שומר שהואשם בריגול. מומחים אלה אומרים, כי הפקידים האמריקנים התעלמו מאותות הסכנה גם במקרים אלה.

למשל, לדברי דיפלומטים לשעבר בשגרירות במוסקווה, היה ידוע היטב כי ויולטה סינה, אורחית סובייטית שעבדה בשגרירות כמתורגמנית, הצליחה ללכוד בקסמיה את לונטרי ימים אחדים אחרי שהגיעה לבניין המשלחת האמריקנית, ב־1984.

קלייטון לונטרי: קסמי המתורגמנית

ארנולד ברייסי: "איפה למצוא בחורות"

שגרירות ארה"ב במוסקווה: "פאשלה בלתי־נסלחת" (צלומים: אי.פי.)

פרקליטיו של לונטרי טוענים, כי זה נוהג שב מקובל לאפשר לשומרים להתרועע עם נשים סובייטיות, למרות המדיניות הרשמית שאינה רואה בעין יפה מגעים קרובים כאלה.

נחתים צעירים ששמרו על שגרירות ארה"ב במוסקווה נפלו בפח עתיק יומין. אך מומחים טוענים כי השאננות האופיינית למימסד הדיפלומטי של ארה"ב אשמה יותר מהצעירים המיוחמים שפותו בידי סוכנות קג"ב מנוסות.

לפי אחת התיאוריות של המומחים, אילמלא המזל העיוור יתכן שהפקידים האמריקנים לא היו עד היום מודעים לכך שהסובייטים חדרו למחבואים הסודיים ביותר של שגרירות ארה"ב במוסקווה. החוקרים האלה מאמינים כי לונטרי החליט, בגלל מקרה גרידא, להתוודות על חלקו בפרשת הריגול. הנחת הצעיר, שהועבר ממוסקווה לווינה ב־1986, הרסיף כנראה להיפגש עם "מפעיליו" הסובייטים באוסטריה, ובאחת הפגישות גילה שמצוותיהם להם.

הוא היה משוכנע שארצות הברית "עלתה" עליו ולכן הסגיר את עצמו. אך למעשה, הפקידים האמריקנים לא ידעו דבר. מה שגילה לונטרי היה "ציתות־נגדי" של אנשי הקג"ב על הפגישה שלהם עם הנחת האמריקני, כדי להבטיח שסוכנים אמריקנים לא עלו על עקבותיהם.

פרשת הריגול בשגרירות מטרידה במיוחד את מומחי הביון, משום שאזהרות בדבר ליקויים באבטחת השגרירויות נשמעו בשנים האחרונות חדשים לבקרים, בלי שיהיו לכך תוצאות כלשהן.

שני דיווחים ב־1985, של הוועדה המייעצת לנשיא בעניין מיבצעי ביון בחו"ל ושל הרכב בראשות מי שהיה סגן מנהל סוכנות הביון המרכזית, בובי אינמן – הוקיעו את הסידורים הבטחוניים בשגרירויות ארה"ב וקראו להכנסת רשימה ארוכה של שיפורים.

דו"ח אינמן המליץ על הקצבת חמישה מיליארדי דולר לצורך בניה ואמצעים אחרים לשיפור הבטחון. אך הקונגרס סירב לאשר את ההקצבה.

באוקטובר שעבר הזהירה ועדת שירותי המודיעין של הסנאט, בדו"ח סודי, כי היא "מודאגת מאוד בגלל ליקויים חמורים באבטחת המיתקנים האמריקניים מעבר לים, במיוחד אלה המנוהלים על־ידי משרד החוץ".

בדו"ח צויין, כי השגרירות במוסקווה היתה מטרה לציתות של הסובייטים לפחות פעם אחת בשנים האחרונות, במשדרים זעירים מתוחכמים ביותר, שהותבאו במכונות כתיבה. ככל הנראה, מכשירי הציתות שידרו את הטקסטים של שדרים שהודפסו בשגרירות, אל מטה הקג"ב, באמצעות אנטנה שהוסתרה בארובת השגרירות.

לאחר שנתגלתה האנטנה, ב־1978, שלחה ארה"ב למוסקווה את מיטב מומחי האבטחה שלה. הם חיפשו מן המסד עד הטפחות, אך לא גילו מאומה. המכשירים שהוטמנו במכונות הכתיבה נתגלו רק ב־1984.

אך לדעת רוב המומחים, לא המעקב האלקטרוני, אלא דווקא החלק האנושי היה לרועץ לפעולות הריגול־הנגדי והאבטחה של האמריקנים. למשל, מכשירי הציתות הוטמנו כנראה במכונות הכתיבה בעת שהיו בדרכן למוסקווה. המעבירים – שירות הבלדרות של משרד החוץ האמריקני, שירות הידוע בקהילת הבריון כסובל מאבטחה לקויה.

"הם אורזים את הדברים האלה בשביל מוסקווה, ואומרים לך שהם שולחים אותם ברכבת ובמשאית, ושהם מאובטחים כל הדרך. זה קישקוש", אמר אחד הפקידים, "כל שירות ביון שיודע מה הוא עושה – והקג"ב יודע – יכול לחדור לשם בלי בעיות".

פקיד זה ואחרים מתלוננים מזה על דפוסי המחשבה הנהוגים באבטחת משרד החוץ, באומרם כי הדיפלומטים כה מעוניינים לשמור על יחסים טובים עם הסובייטים, עד שהם חוששים לנקוט

הנזק שנגרם היה עצום. הסובייטים צותתו לסודות הכמוסים ביותר. אך רק במקרה התוודה סמל הנחתים - הוא חשב שהציתות שגילה היה אמריקני ושסודו נודע, למעשה זה היה ציתות אבטחה סובייטי...

אמצעים העלולים להתקבל במוסקווה כבלתי־ידידותיים או כמעידים על חשדנות.

פקיד אמריקני שעבד צמוד למשרד החוץ לא הביע אהדה רבה לשומרים שהיו מעורבים בפרשת הריגול. "אין ספק, הנחתים שעבדו שם לא הרגישו גאוות יחידה או גאווה בארצם. הם היו מוכנים לוותר על הכל תמורת סקס", אמר.

שערוריית הנחתים עוררה שטף של הצעות לשיפור אבטחת השגרירות, רובן קשורות בבעיית הצבת גברים צעירים במדינות עויינות למשך פרקי־זמן ארוכים בלי לספק להם חברת נשים.

מייקל שטוף, פרקליטו של הסמל קלייטון לונטרי אמר בתכנית "מול פני האומה" של הסי.בי.אס., כי לנחתים שהוצבו בשגרירות האמריקנית במוסקווה נאמר, בתדרוך הרשמי, "היכן אפשר למצוא בחורות, וכן נאמר להם שמותר להשתמש בשירותיהן של פרוצות".

טענה זו הכחיש נמרצות השגריר־לשעבר הארטמן. אך דובר מטעם חיל הנחתים אמר כי נושא זה ייבדק בכל זאת, לצד ההיבטים האחרים של הפרשה.

"זה היה לגמרי שכיח אצל הנחתים לצאת למלונות שבהם מסתובבות נשים מקומיות", אמר. "כתוצאה מכך, עודדו אותם להתפרק מהמתחים, אפשר לומר, באמצעות קשרים מפוקפקים למדי"...

עולם קטן

גרמניה: סרט על הטבח בקראסנודאר

מאת רחל ברגר,
סופרת "מעריב" בקלן

סרט ארכיון המתאר כיצד רצחו חיילים גרמנים 13,000 נפש בעיר הרוסית קראסנודאר בזמן ששת חודשי הכיבוש שם, הוקרן בשבוע שעבר בבון לפני עתונאים. זו היתה הקרנה ראשונה של הסרט מאז מלחמת העולם השניה.

החומר צולם בידי הסובייטים. לסרט תיעודי ליקטו אותו שני אנשי קולנוע מברלין המערבית. שולבו בו קטעי ראיונות שנערכו לא מכבר עם תושבי קראסנודאר ששרדו מימי הכיבוש.

קטעי הסרט מתקופת המלחמה נתגלו בארכיונים בברית המועצות, פולין וגרמניה המזרחית. הם מתמקדים במשפט שנערך ב־1943 ל־11 משתפי־פעולה רוסים מקראסנודאר.

כ־130,000 בני אדם, בהם 3,000 יהודים, התגוררו בעיר שלחוף הים השחור ממזרח לאלטה בחצי האי קרים, כאשר פלשו לשם הנאצים. תוך חודש נרצחו כל היהודים.

באחד הראיונות תיאר איש זקן את משאית הגאז. "הם היו דוחסים לשם כ־80 איש. הדלתות היו ננעלות ומתג הגאז הופעל. מדרשו שבע עד עשר דקות עד שכל האנשים מתו. המסע הסתיים בקצה העיר, שם הושלכו המתים".

הסרט הוקרן לפני עתונאים בבון בפעם הראשונה מאז הקרנתו במוסקווה חודש לאחר המשפט – המשפט הראשון של פושעי מלחמה סובייטים.

פולין: איידס - טלוויזיה מבהילה ואז מרגיעה

מאת מאתיס חזאנוב,
סופר "לוס אנג'לס טיימס" בוארשה, מיוחד ל"מעריב"

צופי הטלוויזיה בפולין נחרדו מסידרה של תוכניות דוקומנטריות שנועדו להסביר לציבור מהי מחלת האיידס.

בתוכנית הראשונה נראו צעירים שמשתמשים בשותף באבזרי קוסמטיקה, במזון ובמגבות. בתום ההקרנה הוצפה התחנה בקריאות טלפון מבוהלות, מאחר שלא היה ברור לצופים שמגעים כאלה דווקא אינם מסוכנים.

"את הקריינות לתוכנית הכין מישהו שלא ידע דבר על המחלה", אמר פרופסור אדם נאברטלבסקי, ראש צוות לחקר האיידס במרכז הממשלתי למחקר בוארשה.

בתוכניות הבאות הודגש כי איידס אינו מועבר במגע סתמי. הוצגו צלחות, מטבעות כסף וחפצים אחרים ובאותה עת הבזיקה על המסך המילה "לא" באותיות גדולות.

אחת התוכניות הביכה רבים במדינה שבה חזקה השפעת הכנסייה הקתולית. על המסך הופיע גבר מלטף שדיים של אשה וגברים עירומים במיטה נראו מוציאים קונדום מתוך עטיפתו. "הם היו צריכים להתחשב בעובדה שילדים עדיין אינם ישנים בשעה כזאת", אמר ז'ן בונזאק, רופא צבאי המשמש בתפקיד תת־שר הבריאות והרווחה.

בונזאק ממונה על המאבק באיידס בפולין. למרות המעידה הזאת הוא טען כי "בדרך כלל, הטלוויזיה הפולנית עושה עבודה טובה בנושא".

הוא אמר כי מבול של מאמרים על איידס השוטף עתה את העתונות הפולנית "אינו ספונטאני": "אנחנו רוצים להעמיק את תודעת הציבור הרחב כדי למנוע את התפשטות המחלה".

הפחד מאיידס רווח בפולין אף שעד כה אין המחלה נפוצה בה, יחסית. בקיץ שעבר יצא לאור ספרון מידע וכל 30 אלף העותקים שלו נמכרו בתוך ימים אחדים.

עיתון יומי הוצא לאור בוארשה ציטט גינקולוג שסיפר על ניתוח קיסרי באישה שנגיף איידס אותר בגופה: "בבית החולים נוצרה בהלה שכמוה לא ראיתי בחיים. עד היום לא ראיתי רופאים כל כך מבוהלים. ואם הרופאים מבוהלים, איך אפשר לצפות שאנשים לא יפחדו?".

אבל רופאים אחרים הכחישו שהיתה בהלה וטענו שהם לא ראו עצמם מתחבנים בעשיית הניתוח.

עד כה מת בפולין רק אדם אחד מאיידס. הקורבן היה מהגר לארה"ב שחלה כאשר התגורר בניו־ג'רזי. הוא מת בבית חולים בוורשה שבוע לאחר שחבר החזיר אותו מארה"ב בקיץ שעבר.

בונזאק מסר כי בדיקות דם של 35,000 תורמים ו־2,000 אנשים הנמצאים בקבוצות בעלות סיכון גבוה גילו 24 איש הנגועים במחלה. מתוכם 12 הומוסכסואלים, 10 חולי המופיליה ושתי פרוצות.

אחד ההומוסכסואלים, שחי בארה"ב, מאושפז עתה בבית חולים במצב מתקדם של המחלה. באחרים נעשות תצפיות בלא אישפוז. "אנו צופים שעם התרחבות המחקר, יגדל מספר האנשים שיגיבו בחיוב על הבדיקות", אמר בונזאק.

רשויות הבריאות במדינות מזרח אירופה נתקלות במחסור במטבע חוץ הדרוש לרכישת ערכות בדיקת דם שמיוצרות במערב. המשטר בפולין, שעל גבו רובץ חוב חיצוני של 33 מיליארד דולר, מתקשה לממן רכישה של 1.5 מיליון יחידות.

בגלל המחסור במטבע חוץ נבדקים בפולין רק חמישה אחוזים מתרומות הדם, בעוד בארה"ב נבדקות כל תרומות הדם.

הבעיה בפולין מורכבת עוד יותר בגלל חששם של ההומוסכסואלים מפני חשיפה. "החברה שלנו היא אולי פוריטנית יותר, ביקורתית וחסרת סובלנות ליוצאי דופן", אמר ד"ר יאצק יוזצ'יק, מן האקדמיה הרפואית של פוזנן לעיתון "קורייר פולסקי".

אף שהכנסיה הקתולית מתנגדת לשימוש באמצעי מניעה, ניתן היה עד כה להשיג קונדומים בדוכני עיתונים שבבעלות הממשלה. מאז התפשטו הידיעות על איידס, נעלמו הקונדומים מן המדפים בכל עריה הראשיות של פולין.

סגן מנהל בית החרושת שמייצר אותם הצהיר כי נוכח הביקוש הגובר הוחלט להגביר את ייצורם ל־26 מיליון בשנה. בקרוב יוכנסו לייצור מכונות חדשות שיגדילו את התפוקה ל־40 מיליון בשנה.

ראש המכון למחלות מין באקדמיה הרפואית של וארשה אמר כי יש לאפשר צריכת קונדומים חופשית. לדעתו יש להציע אותם לציבור במכונות שיוצבו בחדרי שירותים ציבוריים.

סעודיה: נווה־מדבר לדיפלומטים

מאת פיליפ שהאדי,
סופר "רויטר" בריאד

בצל עצי האקליפטוס והדקל, לקול רחש הגלים המתנפצים אל החוף המלאכותי, משתקעים הדיפלומטים הזרים בסעודיה במעונותיהם החדשים, בנווה־מדבר מעשה ידי אדם הנשקף אל עיר הבירה.

"מיקום כשל גן־העדן" מודיעה כרזה המפרסמת מסעדה ברובע הדיפלומטי החדש, המשמש כבר כמעון של 21 שגרירויות. מרבית מ־80 המשלחות במדינה עתידות להעתיק אליו את משכנן עד 1989.

הממשלה הוציאה 2.5 מיליארדי ריאלים (677 מיליון דולרים) על הפרוייקט, המהווה את גולת הכותרת בהפיכתה של ריאד ממקום מבודד, מחוזה וסגפני לבירה לאומית.

"המטרה היתה להשלים ולשפר את העיר ריאד כבירת הממלכה", אמר מוחמד אל־שיית, נשיא רשות הפיתוח של ריאד, שפיקח על הקמת הרובע.

ריאד נהפכת עתה לעיר מודרנית שבה בנייני ממשלה ענקיים, ארמונות, מרכזים מסחריים ושדרות.

הבניה המואצת היא פועל יוצא של פריחת כלכלת הנפט והאוכלוסיה שגדלה. "העדיפות הראשונה שלנו היא להבטיח לאזרחים שירותים כמו חשמל, מים זורמים, טלפון, דיור, כבישים ובתי ספר – ודברים אלה הושגו עתה", אמר מושל ריאד הנסיך סלמאן אבן עבד אל עזיז.

קמפוסים ענקיים של שתי אוניברסיטאות הוקמו מחוץ לעיר, מול נמל תעופה חדיש. בריאד יש אלפי משרדים, דירות ווילות ריקים שנבנו בתקופת שיגשוג כלכלת הנפט, כאשר מתכנני העיר הפריזו בהערכת הצרכים.

שכר הדירה ירד בתלילות וחברות, משרדי ממשלה ואנשים פרטיים מוסיפים לעבור, במעין "כסאות מוסיקליים" למבנים טובים יותר, חדשים יותר, כשהם משאירים מאחוריהם את הישנים.

במרכז העיר, משוקמים בניינים ישנים יותר, הבנויים בוץ ולבנים. "בתים ישנים הם חלק מהמורשת שיש לשמר", אומר הנסיך סלמאן, אחיו של המלך פאהד.

פרוייקט בעלות 170 מיליון דולר לפיתוח המרכז ההיסטורי כולל שיקום המסגד הגדול, מרכז תרבותי, בניה מחדש של חומות ושערי העיר ובית המשפט שבו ישבו בדין שליטים סעודים מאז המאה ה־19. הרחובות הצרים האלה גדושים כיום ברוכלים המוכרים מוצרי אלקטרוניקה יפאניים, בגדים מהונג־קונג ותבלינים מהודו.

הסעודים מקפידים באדיקות על האיסורים האיסלאמיים על עירוב בין המינים, הצגת קולנוע, ארועים מוסיקליים פומביים, נהיגת נשים וצריכת אלכוהול. משטרה דתית מיוחדת, המוטאווה, עוסקת באכיפת סגירת החנויות במהלך זמן התפילה ולבושן הצנוע של נשים.

אפילו ברובע הדיפלומטי, איזור פופולארי לפיקניקים בימי שישי, יום המנוחה המוסלמי, עומדות בריכות השחיה לרשות גברים ונשים בימים נפרדים.

"האיזור הדיפלומטי הוא חלק מן העיר, ולכן חלים עליו חוקיה, תקנותיה והמסורות הנדיבות שלה", אמר אל שייח. אך המשטרה, הבודקת את הובלת האלכוהול בדומם של הנהגים, עוצרת רק מכוניות שאינן נושאות לוחיות זיהוי דיפלומטיות.

הלילה הזה כולו מסובין
סידרי פסח מסורתיים וחגיגיים במלונות ח. שיף

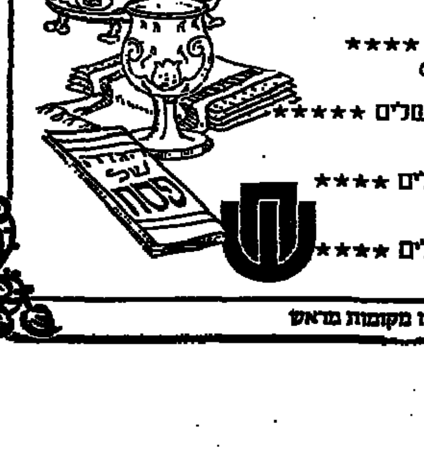

מלון דיפלומט ת"א ***** הזמנות: טל. 03-294422
מלון מרינה בדים **** הזמנות: טל. 03-5526111
מלון דיפלומט ירושלים ***** הזמנות: טל. 02-777777
מלון הנשיא ירושלים **** הזמנות: טל. 02-631273
מלון אריאל ירושלים **** הזמנות: טל. 02-719222
נא הבטיחו מקומות מראש

איגוד ספורטיבי דתי — אליצור — המחלקה לספורט עממי
ב"ה
מעריב
"קום התהלך בארץ לאורכה ולרוחבה" (בראשית י"ג)
הצטרפו לצעדת האביב בכרמל
כ"ח באדר תשמ"ז
לרגל חג האביב, חג הפסח המחלקה לספורט עממי במרכז אליצור מקיימת צעדה המחולקת לשני מרחקים, בכרמל. מסלול הצעדה: עובר בין צמחיית היער הטבעית ועצי חורש הארצישראלי לנוף מישור החוף והים התיכון ממערב, ומול עמק יזרעאל והרי הגליל המזרחי. הציבור מוזמן להשתתף בצעדה זו ולשלב אותה ביום זה פיקניק באווירה משפחתית, באחד מאתרי הפיקניק הפזורים על הכרמל.
להלן פרטים אשר יסייעו לכם להתכונן ולהגיע לצעדה:
1. מועד: יום ה', י"ז ניסן ב' בחוה"מ פסח תשמ"ז (16.4.87)
2. תחנת ההתנעה: הזנוק במקום בשעות 8.30 עד 10.30
3. הזינוק: כ־4 ק"מ מצפון לצומת אליקים (בכביש לדליית אל־כרמל)
4. המסלול הקצר כ־8 ק"מ. המסלול הארוך כ־12 ק"מ
5. הצעדה באישורה של רשות הגנים הלאומיים, ושמורות הטבע
6. [illegible]
7. דמי השתתפות: 4 ש"ח למשתתף
8. [illegible]
9. ניתן לקבל פרטים נוספים במרכז אליצור טל: 03-7514298/9, 03-7513096/7
10. [illegible]
11. [illegible]
הננו מקווים כי תשלבו צעדה זו במסגרת תוכניותיכם לחג הפסח

هكذا من الاصل

שמואל שניצר
עליה - וקוץ בה

על האפשרות, שיחול שינוי במדיניות ההגירה הסובייטית ותתחדש העליה מבריה"מ־המועצות, מדברים אצלנו כבר חודשים מרובים, ואיש אינו יכול לומר, שהוא מופתע מן הסיכוי החדש, או שלא היתה לנו שהות להתכונן לקראתו.

ואולם כאשר בישרו מוריס אברם ואדגאר ברונפמן – קצת בפזיזות, כפי שהתברר בינתיים – שכבר הושג הסכם עם השלטונות הסובייטיים על חידוש היציאה, על שיעורה הצפוי ועל הכוונה להרשות הטסה ישירה של העולים לתל־אביב דרך בוקרשט, היתה התגובה הישראלית מלווה בסימנים בולטים של פאניקה. אלף עולים לחודש נצטיירו פתאום כמשימת קליטה בלתי־אפשרית. קודם כל גילו, שכל מרכזי הקליטה סתומים ושיהיה צורך לשכור דירות בשביל הבאים. אחר־כך מצאו, שהמחיר יהיה עצום: 250 מיליון, ואולי 350 מיליון. ולבסוף נזכרו, שבעצם יש אבטלה בארץ ועוד עומדים לפטר מאות עובדים במפעלים יצרניים, שנקלעו לקשיים בגלל הקיצוץ בתקציב הבטחון.

המדינה הזאת, שכבר שנים אחדות יש לה מאזן הגירה שלילי ומספר הנוטשים אותה רב במספר המצטרפים אליה, שיש לה משרד ממשלתי לקליטת עולים וגם מחלקה סוכנותית לאותה תכלית, גילתה, שאין לה הכוח והמשאבים הדרושים כדי לקלוט אלף עולים אפשריים בחודש, לתת להם מגורים ופרנסה ולמזגם בתוכנו. לא שאיננה רוצה בעולים. היא רוצה גם רוצה, ואפילו יש בה התחרות של סקטורים שונים, המבקשים שיפנו את העולים אליהם. הנגב רוצה בהם, וגם עיירות הפיתוח. ואין צורך לומר, שסתם יהודים מצפים להם בכליון עיניים.

רק הכלים אינם מוכנים. מעט הכסף שיש לנו דרוש בשביל להציל את הקיבוצים, את המושבים, את סולל בונה, את קופת־חולים, את הקבלנים הפרטיים ואת מפעלי האלקטרוניקה, את מנועי בית־שמש, את מספנות ישראל וכל כיוצא בהם. פשוט – אין.

•

כל מפעלי ההצלה הגדולים האלה כרוכים בהוצאת אנשים ממעגל היצור, כלומר בפיטורים. אין ישועה לסולל בונה בלי פיטורים, אין סיכוי הישרדות לקופת־חולים בלי צמצום תקנים, אין תקווה למנועי בית־שמש בלי פיטורים, אין קיום ל„סולתם" בלי פיטורים, אין תקנה לבנקים בלי פיטורים.

אם בעבר קינן החשד הסתום בלב, שהמדיניות הכלכלית של ישראל היא ביסודה אנטי־ציונית, עכשיו נהפך החשד הזה לוודאות. אם אי־אפשר להבריא את המשק בלי לפטר עובדים, אם אין מלחמה באינפלאציה בלי סתימת מקורות של פרנסה, אם אי־אפשר לקצץ בתקציבים הציבוריים בלי להפנות מאות ואלפים לשורות התעסוקה, איך אפשר לקלוט עולים?

האפשרות של עליית אלף עולים לחודש מבריה"מ עוררה כאן פאניקה: כל מרכזי הקליטה סתומים, תעסוקה אין ואף יש אבטלה ופיטורים. מעט הכסף שיש לנו דרוש להצלת הקיבוצים, סולל־בונה, קופת־חולים, מנועי בית־שמש, מספנות ישראל. כעת נתברר בוודאות, שהמדיניות הכלכלית של ישראל היא ביסודה אנטי־ציונית

המדינה, שקמה כדי להיות מקלט לכל יהודי בעולם, הזקוק לבית, המדינה שקלטה בשנותיה הראשונות – שנות העוני והצנע – מאות אלפים בשנה, עכשיו איננה מסוגלת לספק דירה ועבודה לאלף נפש בחודש. החרדה איננה דמיונית. מי שאיננו חולם חלומות יכול לראות בדמיונו את העולים מבריה"מ־המועצות תרים אחר מקומות עבודה ומגלים, שגם ותיקים רבים מאבדים את מקורות מחייתם. קצתם אולי אינם בטוחים מלכתחילה שכאן מקומם. אך מי יוכל להודיעם על שלה מובטל אם יחליט שאין לו מה לעשות בישראל ומוטב שיתור אחר ארץ הגירה אחרת? אנחנו עלולים לצעוד כאן אל אחד הכשלונות המחפירים ביותר והמכאיבים ביותר בתולדות הציונות. אחר שנוהל מאבק על העליה עם שלטונות הקרמל ועם הארגונים היהודיים בארה"ב, הרואים את עצמם זכאים לקלוט את היוצאים מרוסיה, אנחנו נאבד אותם מפני שהארץ איננה ערוכה לקליטה. היא ערוכה לפליטת תושבים – עולים וגם ותיקים.

•

התביעה ליצור את התנאים לקליטת עליה אינה מוצגת לציבור בישראל. היא מוצגת לממשלה. לשם כך היא קיימת. בידה היכולת להקציב משאבים ועליה האחריות. אם יש מי שנוטה לשכוח, כי ישראל היא מדינה המיועדת לקליטת עולים, עליה החובה להזכיר לו את הדבר. ואילו כאשר היא שוכחת לשם מה היא קיימת, או כאשר היא מבקשת להשתמט מאחריותה, היא מאבדת את זכות הקיום ואת זכות השליטה.

הצרה היא, שהממשלה הזאת, הרחבה כל כך, המתמכת כל כך, מורכבת מאנשים שיש להם מעט מאוד תחושת אחריות לגבי התחומים הספציפיים, שעליהם הם מופקדים. כל איש ואיש בהם יש לו דעות משלו בכל תחומי החיים והחברה והמדיניות, והכל משמיעים את הדעות האלה השכם והערב. מהם היודעים בביטחה כמה צריך לקצץ מתקציב הרווחה; מהם היודעים איך צריך לתקוף את פרשת פולארד; מהם שהתעמקו בעניני הוועידה הבינלאומית; מהם שיש להם דעה נחרצת על ה„לביא". הכל עוסקים בכל. ורק בדבר אחד אין איש עוסק: במה שנוגע לו ובמה שהוא מופקד עליו.

מרכזי הקליטה סתומים בשיירי העליה הדועכה של שנים קודמות. ואין איש בממשלה, שעליו האחריות ושעמו אפשר לבוא חשבון על שלא דאג בעוד מועד לשיכום של העולים הללו בדירות קבע. יש מי שלוחם על הצלת החקלאות ויש מי שלוחם על הילוך סולל בונה. הוא יודע איך ומנין למצוא את הסכומים הדרושים. ואולם אין, כנראה, אף לא שר אחד היודע איך להשיג את הכספים הדרושים כדי לקלוט עליה של אלף נפש בחודש, שהיא כאין וכאפס לעומת הצרכים הבוערים של מסרבי העליה ולעומת היכולת האמיתית של ישראל, כפי שהוכחה בעבר.

•

לפעמים רוצה אדם לאחוז בראשו בשתי ידיו ולהשמיע זעקה גדולה: מה קרה לנו? היכן סטינו מן הדרך? האם איננו מבינים שבנפשנו הדבר, ושאם בענין זה ניכשל, אנחנו נחתום חלילה את הגולל על החלום הציוני ועל תקוות הדורות? האם איננו רואים מה מוטל בכף? האם הוכנה המנהיגות הישראלית בסחרורים?

משה ז"ק
תגליות רומא

פרופ' אפרים קציר, לשעבר נשיא המדינה, סיפר לי פעם את הסיפור הבא על ד"ר חיים וייצמן, נשיאה הראשון של ישראל:

בסיור שערך במעבדות המכון נתקל ד"ר וייצמן במדענית חינית, ששפעה נחת מעבודתה באמרה: זו התקופה המאושרת בחיי, כל יום אני מגלה תגלית חדשה. ד"ר וייצמן בחן את הניסוי שלה ושאל בהר־בור הדק שלה: כאשר את מגלה למחרת היום, כי התגלית של אתמול אינה נכונה, האם לפי חשבונך את סופרת שתי תגליות?

טיפה זו של הומור נזדה השבוע, כאשר יום אחד בישרו לנו בעלי התגליות ברומא על תמורה בעמדת מוסקווה ביחסה לישראל, ולמחרת באה תגלית האכזבה.

לאמיתו של דבר, לא היה מקום להתלהבות היום הראשון, כשם שלא היה מקום לאכזבת היום השני. רק מי שמתעלם מן השיחות, שהתנהלו בעבר עם נציגים סובייטיים, והיו רבות כאלה למן שנת 1971, יכול לגלות גילויים רבים על העמדה הסובייטית ואף לבשר, ש„זו פעם ראשונה" שהסובייטים הכירו בזכות הקיום של ישראל, או בזכותה לשלום עם שכנותיה.

קארן ברוטנטס, המשמש אחד הסגנים של ראש המחלקה לענינים בינלאומיים בוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, ביקר לפני עשר שנים בישראל. הוא בא לוועידת רק"ח, שנערכה בדצמבר 1976. הוא לא היה ראש המשלחת אלא אחד החברים בה. כשנשאל אם הביא עמו בשורה כלשהי על כוונתה של בריה"מ לחדש את היחסים עם ישראל, הבריז חד וחלק: חידוש היחסים תלוי בשינוי המדיניות הישראלית.

אומנם, במשך כל השנים חזרו הסובייטים ומבטיחים, שלא יכפו הסדר שלא יהיה לרוחה של ישראל, אבל הם מחזיקים בקלף היחידי של הדיפלומטיים כדי לכפות שינוי במדיניותה. גרומיקו אמר ליצחק שמיר כבר בשנת 1984: „שום גורם לא יוכל לכפות עליכם הסדר ללא הסכמתכם. האם יבוא מישהו בחשכת הלילה וינעוס חתיכה מארצכם? דבר זה לא יקרה". לכן אין כל חדש בהבטחתו של ברוטנטס, כי לא יהיה הסדר כפוי בוועידה הבינלאומית. ברית־המועצות יכולה להבטיח – היא איננה מסוגלת לשכנע את ישראל. אך כאשר שאלו האמריקנים את הסובייטים איך הם מתארים לעצמם את פעולות הוועידה, לא יכלו אלה להסתיר, שתקוותם היא, שארה"ב תעשה בשבילם את המלאכה ותלחץ על ישראל, למען התיאום הבינמעצמתי.

לכן, לא היה מקום לצהלה, כאילו זו הפעם הראשונה הבטיחו הסובייטים, שאי־אפשר לכפות הסדר שלום במסגרת ועידה בינלאומית.

•

שמעון פרס התרשם מהכנונות הסובייטית להאזין להסבריו. הוא ראה בכך סימן ל„פתיחות", המסמלת את עידן גורבאצ'וב. אבל שר־החוץ ודאי לא שכח, שבעצם כך הגדיר גם את השיחה שניהל לפני מחצית השנה בניו־יורק עם שר־החוץ הסובייטי אדוארד שווארדנאדזה. גם אז התרשם פרס ממידת ההקשבה של הדיפלומט הסובייטי. אין בכך רע. להיפך, יש לברך על הדו־שיח המתמשך, אבל צריך להתרגל למחשבה, שקשה לגרום מהפכים מדיניים לפי צורכי „שעת האפס" של התקשורת. והעיקר – צריך ללמוד מנסיון העבר, כדי לדעת מה נשתנה ומה קבוע במשנתה של בריה"מ.

אומנם, בריה"מ הסכימה, שבמסגרת הוועידה הבינלאומית יוקמו ועדות דו־צדדיות בין ישראל לסוריה, או בין ישראל ללבנון, אך הזהירות מחייבת שלא לראות בכך פריצת דרך למו"מ דו־צדדי, שכן כבר ביולי 1984 הציעה זאת בריה"מ באיגרת למדינות חברות האו"ם. בשיחות עם האמריקנים הסבירו הסובייטים, שהם רוצים שהוועדה הסורית־ישראלית תדון בהחזרת הגולן, אך נושא השלום ידון בוועידה הבינלאומית. אין בכך שינוי בקו הסובייטי ולא הגמשה בעמדה הסורית. בעת השיחות בק"מ ה־101, כאשר אהרן יריב הציע לגנראל גמאסי המצרי נסיגה לקו ראס־מוחמד־אל־עריש, ביקש אסד הסורי מד"ר קיסינג'ר: אנא, שלח אלי מיד את יריב, שיתן גם לי חלק מהגולן.

חוסיין, בערמומיותו, מוכן לשרת את אסד בהפצת מסרים על גמישות בעמדתו. ולמעשה אין בכך שינוי בעמדה הסורית, שכן זה שנים היא מצביעה באו"ם בעד ועידה בינלאומית בשיתוף בריה"מ. אך פרשן רדיו דמשק הבהיר לאיזה שלום חותרת סוריה: „לשלום המרסן את התוקפן הציוני ומטיל עליו מיגבלות באמצעות ועידה בינלאומית בחסות האו"ם".

ממשלת ישראל העבירה באמצעות השליח הסובייטי ברומא בקשה לממשלת ברית־המועצות לעשות מחווה של רצון טוב ערב חג הפסח ולשחרר את שני אסירי־ציון האחרונים, יולי אדלשטיין ואלכסיי מהריק. עתה מחכה ישראל לאות ממוסקווה, אולם עיון בדו"חות העבר מגלה, כי ההבטחה שנתן השליח המוסקוואי, שהוועידה הבינלאומית לא תכפה פתרון על ישראל, ניתנה כבר על־ידי גרומיקו

באשר לסובייטים, קשה למצוא אצלם שינוי בעמדות הבסיסיות במזרח־התיכון. אם כי ייתכנו שינויים קוסמטיים, המועילים לדימוי ה„גלאסנוסט".

•

ישראל ביקשה מבריה"מ מחווה של רצון טוב ערב הפסח. פרס העביר באמצעות קארן ברוטנטס בקשה לשחרר מיד את שני האחרונים מאסירי ציון: אלכסיי מהריק (מוסיקאי, בן 29, המתמחה במוסיקה חסידית) ושל יולי אדלשטיין (מורה לעברית בן 29, שנשלח למאסר ליד גבול מונגוליה). בריה"מ יכלה בעצם להפיק תועלת ממחווה זו כלפי שני אסירי ציון. אך לא תמיד יש היגיון במעשיה, כשם שעד היום קשה להבין למה עמלו סוכני הקג"ב כדי למנוע מיהודים סובייטיים לקבל לוחות שנה עבריים מידי הישראלים. מה פסול ראו בלוחות השנה?

ההמולה שקמה סביב ההיתרים לעליה והפגישות עם הישראלים הועילה לסובייטים בחזית האמריקנית; עכשיו הם מנסים לצמצם את הנזק האפשרי בארצות ערב. בסיור האחרון באיזור הכשיר ברוטנטס את הקרקע לאפשרות של מגעים עם ישראל, בהצהירו, כי בעמדה הבסיסית של בריה"מ בענין הערבי לא יחול שינוי. אבל ענין הקשרים עם מדינות אחרות הוא ענין פנימי סובייטי. הוא התיר אופציה זו של קשר עם ישראל כדי לאותת לירושלים, שעליה לחזור אחר בריה"מ ולהסכים לתנאיה לחידוש היחסים.

ההתפתחות האחרונה בשאלת הוועידה המזרח־תיכונית מהווה מקור עידוד למוסקווה. הקו שלה מנצח. אפילו מדינות אירופה, שבעבר נמנעו מהצבעה באו"ם על הצעותיה של בריה"מ בענין הוועידה, התגייסו עתה למען כינוסה. ארה"ב נתונה במצוקה פנימית בשל פרשת „איראנגייט", וזו שעה נוחה לסובייטים לנהל מו"מ עמה על המזרח־התיכון, בתקווה לסחוט ויתורים. ברם, מבחינתה של ישראל, שעת חולשה לארה"ב אינה השעה הנוחה למו"מ אמריקני־סובייטי על המזרח־התיכון. האמריקנים ייחשפו יותר מדי ללחץ סובייטי, ובצר להם עלולה ישראל לשלם את המחיר.

לסובייטים נדמה, שהם ניצבים על סף נצחון הדיפלומטי הגדול באזורנו, ואין להניח, כי לעת כזו ישנו כיוון במדיניותם הבסיסית. נוח להם ליצור דימוי של הפשרת יחסים עם ישראל. במידה ודימוי זה לא יפריע להם אצל הערבים, נוח להם, ששר־החוץ הישראלי קנה במשיכה את רעיון הוועידה ועושה נפשות למענה.

•

גם אם תגיש ישראל לבריה"מ את הוועידה על מגש של בחירות לכנסת, עדיין תישאר לסובייטים עילה לנגח אותה על מנת להכניס סדין בינה לבין ארה"ב ולגרום את פירוקה של השותפות האסטרטגית ביניהן. בראש ובראשונה חותרת מוסקווה לבטל את השתתפות ישראל ב„מלחמת הכוכבים" האמריקנית. לדברי הסובייטים נותנת השותפות זו יתרון איכותי לישראל על פני שכניה הערבים, ובריה"מ אף איימה, שתצטרך לאזן את הפער על־ידי חימוש הערבים.

לכן, גם מי שמגלה פנים חדשות אצל הדיפלומטים הסובייטיים אינו יכול להתעלם מן הסיכון, שה„פתיחות" הסובייטית עלולה לסמור בפנים אופציות אמריקניות.

מזכיר האו"ם והנשיא התורן של „השוק האירופי" כבר מגלגלים תוכניות לכינוסה וזמני של השטחים, שישראל תפקיד בידי הוועידה הבינלאומית לפני פתיחתה. עם הזיות אלה יכול לבוא גם התיאבון לירושלים.

על תוכניות אלה אפשר להתגבר בקלות יחסית, לא־כן ביחס לטעיות המשתרשות בין הפוליטיקאים בישראל, שמטשטשים מעט־מים שלהם בין הרצוי והמצוי ביחס בריה"מ לישראל.

אין ישראל יכולה להכתיב למעצמת־על כבריה"מ את מהלכיה, ואיננה יכולה להתנות ביקור משלחת סובייטית בהסכמת בריה"מ לביקור משלחת ישראלית במוסקווה. מצד שני, אין ירושלים יכולה להתנגד בעיני מוסקווה על־ידי הצגת כל פגישה עם נציגים סובייטיים כמיפנה מהפכני. צריך לראות את הדו־שיח המתמשך עם בריה"מ באורח הנכון ובפרופורציה הנכונה.

אין לשכוח, שהתמיכה האמריקנית היא מקור של עוצמה בדיאלוג, שמנסה ישראל לפתח עם בריה"מ. התמיכה האמריקנית אינה יוצרת כתורות, איננה מהווה תגלית, אבל בלעדיה קשה יהיה להמשיך בדו־שיח עם מוסקווה.

שאול בן־חיים (בון)
גרמניה אמרה „תודה"

מיסודר־הכבוד האחרון מסתיים. מילות הפרידה נאמרו. נשיא המדינה, חיים הרצוג, סיים ארבעה ימי ביקור בגרמניה, שאיש ממשתתפיו לא ישכח במהרה. משטף הדברים שנאמרו תרותה בזכרוננו מלה אחת. היא חוזרת על עצמה בהזדמנויות ובצורות שונות: גרמניה הודתה, וחזרה והודתה לישראל על ביקור הנשיא.

„תודה" היתה המלה הראשונה של הנשיא המארח, ריכארד פון וייצזקר. הבעת הערכה היתה כלולה בדברי הקאנצלר הלמוט קול והנימה חזרה על עצמה בדברי מנהיגים אחרים מן הקואליציה והאופוזיציה, שנפגשו עם הנשיא הרצוג. אפילו „הירוקים" אמרו תודה.

ההוקרה, שמילאה את לב הגורמים הרבים, שהיו שותפים לאירגון המופתי של הביקור, היתה נעלה מכל ספק. אין להעלות על הדעת דאגה ורגישות גדולים יותר ללבטים של האורחים. בכל פרט בלט הרצון להתחשב בסיבותיו המיוחדות של הביקור. כל בקשה ישראלית, כל הסתייגות, כל שאלה – כולן נענו מייד. ובלבד שלא תיגרמנה אי־נעימות לאורחים.

אין עוד כל ספק: ביקורו הראשון של נשיא מדינה ישראלי על אדמת גרמניה היה חשוב לגרמנים. אולי חשוב יותר משציפינו.

החשיבות לא היתה נעוצה ברצון למתוח קו, לחסל חשבון היסטורי. דובריה המוסמכים ביותר של המדינה הגרמנית הבהירו זאת הבהר היטב. אין לגרמנים כל כוונה להדחיק את העבר, לטשטש את אחריותו של העם הגרמני לעבר הנאצי. לפיכך הצהירו הכל, החל בנשיא, דרך הקאנצלר וכלה בשאר הדוברים, כי אסור לשכוח ולהשכיח את העבר. כי יש ללמוד ממנו כדי ליצור עתיד טוב יותר, צודק יותר.

דווקא בסוגיה זו מותר היה להסיק, כי תפיסה זו היא עתה נחלת כל רובד המנהיגות הגרמנית. בעבר הפרידו בין דעותיו ועמדותיו של הנשיא פון וייצזקר לבין דברים שהשמיע ותפיסות שהביע הקאנצלר קול. כיום אין עוד הפרדה כזו. הכל מחוייבים לנצור את זכרון העבר. הכל חוזרו על המחוייבות לעמוד לימין שלומה של מדינת ישראל.

בשנים האחרונות עסקת גרמניה ללא הפסק בחקר השואה. די להיכנס לחנות ספרים כדי להיווכח איזה מקום תופס חקר העבר בתודעת העם. ואכן, המודעות של העם הגרמני, ובפרט הדור הצעיר, לפרק האפל ביותר של ההיסטוריה הגרמנית משמש עתה מנוף למדיניות. הקאנצלר קול דיבר על „שיבה לעידן פורה יותר ביחסי העם הגרמני והעם היהודי". הדברים נאמרו בהקשר לקהילה היהודית בגרמניה. קול הודה לה „על תרומתה המשמעותית ביצירת קשר ליהדות העולמית". כלומר, מעבר ליחסים הטובים בין בון לירושלים. בגרמניה מבינים, כי במשא רגיש וכאוב זה מבטאת ישראל את רחשי הלב של כל יהודי באשר הוא.

בשיחות־נפש מוכירים ידידים גרמנים את הפרשה האומללה של ביטבורג – סמל חוסר הרגישות, שהיו שותפים לו גרמנים ואמריקנים – שהביא את הנשיא רייגן לכבד את זכרם של חיילי אס.אס. נאציים. בבון לא שכחו את גל הזעם, ששטף את העם היהודי בכל אתר ואתר ואת ההשפעה השלילית שהיתה לזעם זה על מעמדה ושמה של גרמניה בין העמים שוחרי־החופש.

ביקורו הראשון של נשיא מדינה ישראלי על אדמת גרמניה היה חשוב לגרמנים, אולי יותר מכפי ששיערנו. החשיבות לא היתה נעוצה ברצון למתוח קו, לחסל חשבון היסטורי. מנהיגי גרמניה הבהירו הבהר היטב, כי יש ללמוד מן העבר הנאצי כדי ליצור עתיד טוב יותר, צודק יותר. הכל חזרו על המחוייבות לעמוד לימין שלומה של מדינת ישראל

מארחיו של הנשיא הרצוג היו ערים לתחושה ההיסטורית. הם דיברו על כך בכל נאום, בכל שיחה. כמו אותה פיסקה בנאומו של הנשיא פון וייצזקר על יחס אמון ובר־קיימא בין דורות שנולדו אחרי השואה, אך יצטרכו „היום ומחר לחיות ולהסתדר האחד עם השני בעולם". אין ספק, איש כפון־וייצזקר חושב במונחים היסטוריים. אולי על המשך שותפות הגורל בין שני העמים, המבוססת דווקא על זכרונות העבר.

אם יוכיח העתיד, שאכן זאת התפיסה הגרמנית כיום, הרי יסוד האינטרס הגרמני לטווח הרחוק, ילבש ביקורו של הנשיא הרצוג בגרמניה לבוש חדש ומאלף ביותר. ויהיה בו גם כדי להעביר את מלות התודה הגרמניות המהדהדות בזכרון.

ארז ביטון
סוף עידן העדתיות

ועידת חרות האחרונה המחישה את מגמתה של החברה בישראל לבטל את הגורם העדתי בתוך משחקי הכוח הפוליטיים. החברה הישראלית הקיאה מתוכה כפלגות שנתפסו כעדתיות ומתוך אותה דינאמיקה מתעצמת המגמה לתקוף מחנות תוך־מפלגתיים, כאשר תו הזהות שלהם הוא עדתי. למרות שדוד לוי עשה כאבנים נואשים לשוות לעצמו תדמית של מנהיג כלל לאומי, בכל זאת נתפס כראש מחנה, אשר הוחדד שוב ושוב כמייצג שכבות חלשות, המזוהות עם עדות המזרח.

בערב ועידת חירות ביטא ח"כ מאיר שטרית את מורת־רוחו מכך שהוא כינה נימות עדתיות משנות החמישים, הנשמעות במחנה מסוים בתוך התנועה. וכוונתו היתה, בלי ספק, לדוד לוי. הצטרפותם של משה קצב ומאיר כהן־אבידוב למסע נגד דוד לוי היתה תוספת כוח משמעותית בכיוון של הפחתת משקלו של הגורם החברתי־עדתי בתנועה.

אומנם, הצהיר לא פעם משה קצב, למשל, כי הוא רואה עין בעין עם דוד לוי את הנושאים החברתיים ואף־על־פי־כן, תרומתו להחלשת מחנה דוד לוי מקטינה את כוחם של אלה, הרואים את עצמם מציגים אותנטיים של שכונות מצוקה ועיירות פיתוח. במלים אחרות: בתבוסה החלקית הזאת של דוד לוי אינה בבחינת מפלה של איש אחד, אלא היא המעסת כוח של ציבור מוגדר, שאיפיין את עצמו בתוך תנועת החירות באיפיוניים אתניים סוציאליים. בריחתו של דוד לוי מן הדרמי הספציפי של נציג עדות בהופעותיו הנרגשות על כל במה גבוהה ותחת כל עץ רענן ובהתנצלויות רק מסבכת את התמונה ומטשטשת את נושאי הכישלון האמיתי של מפלתו.

האיחוד הצפוי בין הליבראלים ותירות הוא תוספת כוח ממשית למיגור היסודות הסוציאליים האותנטיים בליכוד ולהפיכתו לתנועה הפועלת על־פי ערכים קאפיטאליסטיים־ליבראליים מובהקים. מובן מאליו, שיסודות סוציאליים נדכאים יחושו עצמם נדחקים וחסרי ביטוי. אין ספק, שהחלשת המחנות בתנועת החירות וטשטוש היסוד העדתי בתוך מאבקי הכוח בתנועה מרימים תרומה נכבדה להיגיינה תנועתית, שכן היסוד העדתי מטבעו יוצר אווירה של תסיסה ועוינות. אבל נשאלת השאלה מה על אלה הנתונים במצוקה חברתית אמיתית בשכונות ובערי הפיתוח? מי יצעק את צעקתם ומי יבטא את מכאובם?

אומנם, הפורום של ראשי ערי הפיתוח מנסה להפעיל כוח פוליטי כדי להשיג פתרונות למצוקות קשות, אבל, בסופו של דבר, גוף זה חסר הוא כוח פוליטי ממשי בשל השתייכות נציגיו לכלל המפלגות. הפתרון האמיתי לביטול העדתיות בתוך ההוויה הפוליטית, מצד אחד, ולשמירה על אינטרסים מוגדרים של ערי הפיתוח, מצד שני, יכול להימצא רק בשינוי שיטת הבחירות לאישיות־אזוריות. שינוי שיטת הבחירות של ראשי הערים לאישיות יצרה מנהיג חדש של ראש עיר פתוח, משכיל, צעיר ונמרץ, ששאלת מוצאו העדתי אינה עומדת על הפרק כל עיקר, אלא הוא נמדד באמות מידה של יכולת אישית.

בשינוי שיטת הבחירות לכנסת לשיטה אישית־אזורית ייווצר ח"כ מסוג חדש, בעל יכולת אישית רבה יותר, שמידת מעורבותו עם בוחריו תהייה תוך־משמעית.

אם כן, מפלתו של דוד לוי תניב פירות חיוביים של שקט תנועתי, אבל תגביר תחושות קיפוח בקרב שכבות, שראו את עצמן מיוצגות במחנה דוד לוי. המגמה התוך־משמעית של החברה הישראלית למגר יסודות עדתיים הפעילה את דוד לוי לטשטש את הדימוי שלו כנציג מובהק של השכבות החלשות. ואגב כך מתרבות גם הטענות כנגדו בתוך השכבות החלשות על כך, שבעצם לא עשה די למענן בשנים האחרונות.

דעות

אפרים סידון

החמצן של המדינה

כמו בכל שנה, עם התקרב מועד יציאת מצרים, יקום כבוד הרב הראשי לישראל, שניהם ביחד או כל אחד לחוד – וימכור את כל החמץ של המדינה לבדווי זקן או לדרוזי צעיר. בדרך זו יהפוך אותו בן מיעוטים בעל החמץ לחמצן של המדינה – תפקיד שנותר מיותם למן מפולת הבנקים. והאידיאל הליברלי של מכירת נכסי הלאום והעברתם לידיים פרטיות יקרום עור וגידים לפחות לשבוע ימים.

ולא שעיני צרה במכירת החמץ הכללית, המדגישה שוב את חשיבות המיגזר הלא־יהודי בארץ ונותנת תוקף מוסרי לישיבתו בתוכנו. אבל שתי בעיות מוסריות אינן נותנות לי מנוח בימים אלה, שבין לחמניה סתם להלחמניא בה"א הידיעה של פסח. והראשונה שבהן, מה בעניין החמץ הפרטי? כלומר האם גם המאגר האישי שלי שייך לאותו חמצן של המדינה? ואפרט: כל מי שחווה את שמחת חג המצות יודע, שלאחר שלושה ימים רצופים של מצה רטובה בבוקר, מצה מתפוררת בצהרים ומצע אשה בלילה – מפתח האדם הארץ־ישראלי סימנים גופניים מוזרים, המוכרים בספרות הרפואית כ„תסמונת חוסר הלחם", או, בראשי תיבות, אש"ף (אלרגיית שבוע פסח). האלרגיה מתבטאות בנחיריים רוטטים, בעוויתות בחלל הבטן, ביובש בפה ובתשוקה בלתי־ניתנת לריסון לפירור לחם, ל„ביס" פיתה או לקמצוץ בורקס.

בשלב זה אנו עדים למחזות מזעזעים, המזכירים את ימי המצור על ירושלים בשלהי בית שני. אבות קשוחים חוטפים פיסות קרייקר אחרונות מעולליהם הרכים. נשים צעירות מוכרות את גופן בעבור באגט. אנשי שמאל שפויים מרימים ידיהם בתנועת אגרוף „רק כעך" בפינות רחוב מתקבצות חבורות בני נוער ומריחות מתוך בקבוק שבור פירורי לחם יבש עד אובדן צלילות הדעת. מוכרי „הלבן", אותו סם נוראי, העשוי מקמח חיטה טהור, מעלים מחירים ללא פיקוח. אנשים מן הישוב מזריקים לוורידיהם קרומי לחם שחור. וידוע גם מקרה השוד המפורסם, שבו פרץ שודד נועז למרתפי הבנק ואחרי שפיצח את כל הכספות עזב את המקום כשבשקו כריך גבינה. בימים אלה של ד' חוהמ"פ מתחילה גם תנועת הגירה המונית לעבר המרכזים המוסלמיים והנוצריים של ארץ הקודש. רבבות נוטשים את בתיהם ויוצאים בעקבות ריח הפיתות אל המזרח האקזוטי, שיירות־שיירות ומכוניות־מכוניות עמוסות לעייפה בשוחרי חמץ, במסגרת תנועת ביל"ו הידרעה (בית ישמעאל לכו ונלכה). וכבר אמרו חז"ל „יותר משביקשו ישראל אש תורה – ביקשו אש־תנור".

לפיכך, חסידים ואנשי מעשה כמוני מכינים עצמם מבעוד מועד כדי למנוע אותו אש"ף הנ"ל, בעזרת מחסני חרום בבית. 20 לחמים בפריזר, פיתות מחליפות את הדולארים במעמקי הבלטות, השחלת קרייקר מתחת לעור, עוגות חמץ בבידים, לחמניות בחזיה. בקיצור: צעדי מנע הכרחיים כדי להעביר את החג הכשר בשלום.

והריני מודיע בזאת לדרוזי, או לבדווי, שקנה את חמץ המדינה – שהחמץ שלי מחוץ לתחום. וכל נסיון להניח את ידו עליו בתואנה כאילו המדינה זה אני – נידון לכשלון. המדינה זה לא אני והחמץ שלה הוא לא החמץ שלי, ובל ייהפך החמצן לחמסן, לשלוח ידו אל אוצרותי.

ובעיה נוספת, שגם היא אינה נותנת לי מנוח – מה יקרה אם החמצן של המדינה יסרב למכור אותה חזרה למדינה אלא פשוט יאמר: מצטער, החמץ רכושי. התאהבתי בו, אני קשור אליו רגשית, או סתם לא רוצה וזהו. מה נעשה אז וגרוע מזה: תארו לכם שאויבינו פושטים על מאגרי החמץ ומשמידים אותם – איך נוכל להמשיך ולחיות בארץ הזו ללא פיתותיה הרי אחרי חודש של מצה ירדו מרבית תושבי המדינה היהודית לניכר. ואנו אנא אנו באים?

לפיכך קורא אני לרשויות האחראיות, שלא למכור את כל החמץ לדרוזי. השאירו גם משהו בצד למקרה אסון, נאמר את החמץ של „אגד", או של נעמ"ת. או לפחות תפזרו את הסיכון בין כמה דרוזים, שלא נהיה כולנו תלויים בחמצן אחד – שהרי על־פי נסיוננו המר החמצן של המדינה הופך, בסופו של דבר, לתקן ברוב המקרים.

אמון זה דבר טוב – אבל פיקוח עוד יותר טוב... (קריקטורה של בהרנדט)

מסיפורי המאפיה השחורה ושאר גילויי המסורת היהודית

אפרים קישון

חד גד'יא סיבוב שני

חג האגירה

העם היושב בציון הוא שומר מסורת מושבע מאז היווסדו. אין פלא, איפוא, שבבוא ימי פסח ניכרת בקרב האוכלוסיין תנועה גדולה ביותר. אמשים אלו של טרם חג חולפים בסימן ההכנות הקדחתניות, ביעור החמץ המדוקדק והגברת תפוקתם של בתי־החרושת ללחם, עד כי מאפיות אחדות ביפו־עלית עובדות בארבע משמרות כדי לספק את התצרוכת המקומית לקראת החג עתיק־היומין של „אגירת־לחם־סתרים־בבית". האם היהודיה, הממלאת תפקיד מרכזי בחיי המשפחה, יוצאת בימים אלו לחנויות־המכולת ברחבי המדינה וחוזרת הביתה כשכיכרות־לחם, עשרים ושתים במספר, בעגלת ילדיה.

– לא לחתוך בבת אחת אלא כיכר אחת – אומרת האם – אחרת יתייבשו לי.

הכיכרות מוצאות איחסון ארעי בארונות הבגדים על גבי המגבת, על שולחן הכתיבה ומתבאים אחרים בעלי יכולת־קיבול נאותה, לרבות קופת־הברזל כאחסניה ללחמניות וכן חלה. האם היהודיה יודעת, שמעשרים ושתים הכיכרות יגיעו לסוף המירוץ אולי שני־שליש בלבד, ושאר השאר יחמיץ את שער הכושר. אך המסורת בכל זאת מחייבת אותה לקנות לפחות עשרים כיכרות לחם לקראת חג האגירה. שלוש ביכרות היא אף שמה בפריזר של המקרר בתקווה, שהחג יחלוף עליהן בלא נגע של עובש.

– קודם כל – אומרת האם – לאכול את הלחמניות! ואומנם, הן נחטפות כלחמניות טריות וממלאות את החלל במשך יום־יומיים. המשבר פורץ על־פי רוב ביום השלישי, אם כי אז עוד עומדת טריות המלאי במבחן החג. אלה דפוסים קבועים למדי למועד זה של שמחה, אם כי המציאות הישראלית הנוססת משווה למסורת היהודית היפה של אגירת־לחם פנים חדשות מדי שנה. למן שנת קלג"ס, דרך משל, מקובל מאוד בקרב קהל המאמינים לרענן את המלאי בעיצומם של חולי המועד בפיתות־חוץ, אשר נאפות בידי עובדי מכבים ומזלות, ונמכרים ברבבותיהן עד לגבולות התחנה המרכזית ועד בכלל. בשנים ארנ"ש־גרנ"ש נפוצה ברחבי המדינה שיטתו של אדריכל צעיר מרחובות „שלח לחמך על פני המים", כיוון שהיא מבטיחה ללחם האגור אכילות סבירה במשך תקופה זו. עיקר השיטה הרחובותית היא ללפף את הלחם במטליות רטובות למען שמור על רעננותו עד המועד הנ"ל, אשר מעברו אין למנוע עוד עיפוש־מה בשום אופן.

בשנת פשל"א, כזכור, שלטה במדינה „המאפיה השחורה". באותה תקופה היתה המשפחה מסובה סביב דמות האם היהודיה, הלשה והאופה לבניה את הלחם הביתי הטעים והריחני. גינוניה החביבים של מסורת זו משדים אווירה של חגיגיות ונשמה יתרה על כל מסובי המאפיה השחורה.

בשנים האחרונות עומד הפסח בסימן המובהק של הפסוק „בכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה הלילה הזה כולו טוסט". התפתחות טכנולוגית זו אך טבעית היא בתקופת האוטומטיזאציה, ובפרט לאור הופעת כיכרות־הלחם החתוכות־מראש בשוקי החג. היום כבר מותר לקבוע בסיפוק, ששיטה עממית זו כבשה את הארץ בסערה וסיפקה את רוב הביקוש המקומי במשך כל ימי המצור, שכן הטוסט הקלוי הוא אסים־עובש ושופע חמימות. יש בפתרון של הטוסטר־דפסח אך משום סמליות נעלה לגבי השינויים שחלו בתודעת הישוב בחזקת „אתמול היינו עבדים במצרים והיום אנחנו משתתפים בירידי הדקלאי בקאהיר". גם השנה אינה נחלשת, איפוא, תנופת האגירה, וכל הממעט לספר בה הרי זה משובח.

רשת עמל

בית מרכז הרשת, רח' קהילת קיוב 15, ת"א, 497444

משרד העבודה והרווחה
האגף לפיתוח כח אדם
מחוז המרכז

עיריית תל־אביב
מחלקת החינוך

בי"ס מכס פיין

60 שנה לבי"ס מכס פיין

לקראת חגיגות שנת ה־60 ליסודו של בי"ס מכס־פיין בת"א תוקם „אגודת ידידי בי"ס מכס פיין".

בוגרי בית הספר משנת 1929 ואילך מתבקשים לשלוח לביה"ס:

לתערוכה המרכזית: מסמכים שונים, עבודות בכתב, מוצרים, תמונות מחזור, תמונות מהווי ביה"ס, מכתבים וכל חומר נוסף שיש בו ענין לציבור הבוגרים.

הבוגרים מתבקשים לכתוב לביה"ס ולציין: שם, כתובת, טלפון ושנת סיום לימודים.

ל־„בוגרים", בי"ס מכס פיין ת.ד. 7311 ת"א, 61072

נשמח לקבל הצעות נוספות ולענות על שאלות בטל': 03־217233־4

אנו מודים מראש על שיתוף הפעולה

ועד ההורים | ארגון בוגרי עמל | הנהלת ביה"ס

יגאל לב

פגישה מקרית

עובדים עלינו בעיניים

בנסיון להדביק את האופנה האמריקנית אנחנו עתידים לחקות תקדים מסוכן, שהנהיגו באחרונה אנשי היבשת: לדרוש מן המנהיגים הרוחניים שלהם לא רק לטעון באורח משכנע, אלא גם להתנהג בהתאם לכללים, שהם מטיפים לאחרים.

המדובר הוא בפרשה, המכה כיום גלים בארצות־הברית: פרשת חשיפתה של הצביעות מאחורי מטיפי הטלוויזיה האמריקניים, המגלגלים מיליארדי דולארים, אבל דורשים מעשרות מיליוני המאמינים ללכת בדרכי ישר, לנהוג בצניעות ובהתאפקות וברמה מוסרית גבוהה. עכשיו מתברר, כי „מטיפים" אלה היו מעורבים בפרשיות אונס. אשתו של אחד מגדולי המטיפים, תמי בייקר, שהופיעה לצד בעלה המפורסם ג'ים בייקר, השתמשה בסמים, היתה מכורה לאלכוהול וגם ניהלה רומן עם זמר קאנטרי. בעלה, ג'ים, ששילהב עשרות מיליוני מאמינים בהטפותיו חוצבות הלהבות, נסחט במשך שנים על־ידי צעירה בת עשרים, שאנס באכזריות.

מכשיר הטלוויזיה מאפשר למנהיגים להיכנס לביתנו בלי לדפוק בדלת ולכבוש את לבנו בלי לעמוד במיבחן של יושר. כל מה שדרוש להם הוא כשרון משחק. ככל שחקן תיאטרון טוב הם יכולים לטעת בנו תחושה של אמינות. זהו הכלי האדיר, המצוי בידי המנהיג הרוחני. אמינות, שאין אנו יכולים לבחון אותה. אנו מאמצים את נוסחת אוסקר ויילד, האומרת: „יפה זה טוב". כלומר, מאחר שאין לנו כל אפשרות לבחון מהו הטוב האמיתי, הרי מה שנראה למראית עין טוב, הוא כנראה טוב באמת.

וזהו נצחונו של המסך הקטן. הוא הפך את הצורה לתכלית, ואת המלים לעיקר. מתוך כך המעשה הוא חסר חשיבות; המלה קיבלה משמעות עליונה. דרך היגויין של המלים הגיעה לשיכלול, שלא היה כמוהו, וכדברי הגשש החיוור, „עובדים עלינו בעיניים". ואנחנו מאמינים, משום שקשה שלא להיתפס לקסמו של פאתוס, המקרין כוונות מסמורות.

השאלה היא, האם נלך גם אנו בעקבות האמריקנים ונהפוך את המלים למשהו בלתי־חשוב, או שנשבור את תדמית ההופעה הטלוויזיונית ושוב לא נקבל אותה כדבר מובן מאליו. לשון אחר: נבחן את המנהיגים לא על־פי דבריהם אלא על־פי מעשיהם. אם כך, הרי תתחולל בישראל מהפכה אמיתית בכל האמור לדרישות, שאנו מציבים למי שמטיפים לנו מוסר; לאלה מן המנהיגים, הדורשים מאיתנו להדק חגורות; לשרים הטוענים, כי עליית שכר המוטט את המשק, הם עצמם משפצים לשכות באלפי דולארים. מקימים צוותי ייעוץ ומרבים לנסוע לחו"ל, למרות הביקורת הציבורית – והכל על חשבון משלם המסים.

את האמריקנים ויעזעה שערוריית מין. האמריקנים אוהבים סיפורים עסיסיים. רק זעזוע כזה יכול לגרום שיתחילו לפקפק בדברי מנהיגיהם הרוחניים.

בישראל אין מדובר בשערוריות מין. אבל בעיית האמינות הופכת לחמורה יותר ויותר. משום שיש הרגשה, כי המנהיג מתבונן בעיני קהל בוחריו לראות לא אם פעל נכונה, אלא אם הוא יכול להרשות לעצמו לצפצף עליהם.

את השינוי הזה ביחס המנהיגים הישראלים לבוחריהם ניתן לתאר בסיפור מימי הצנע של ראשית המדינה. מנהיגי הישוב היו מתכנסים במסעדה צנועה. ככל האורחים קיבלו אותה מנת בשר קטנה. אבל, מתחת למנת תפוחי־האדמה שלהם היה מסתיר בעל המסעדה חתיכת בשר ראויה להתכבד.

באותם ימים דרשו המנהיגים את זכויות־היתר שלהם, אבל התביישו בהן. כיום יש לך הרגשה, שאחדים מן המנהיגים מתפארים במנת הבשר הגדולה שהם מקבלים, ולגביהם שוב אין זו בושה אלא סטאטוס.

אם נלך בדרכי האמריקנים, לפחות כפי שהם נוהגים בפרשה של שערוריית ה„מטיפים", אולי נחזור לימים הרחוקים והפרימיטיביים, שבהם לא שפטו את המנהיגים על־פי אימרות השפר שלהם אלא פשוט בחנו את מעשיהם.

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

יותר מכולם...
דיסקונט EXTRA

עכשיו! לתקופת מבצע, דיסקונט נותן יותר לאנשי עסקים ולציבור הרחב.

חדש!

דיסקונט EXTRA לציבור הרחב בתנאים משופרים

למצטרפים חדשים ולבעלי חשבון **דיסקונט** EXTRA ותיקים.

- עכשיו במבצע לתקופה של 6 חודשים, החל מ־13.4.87, ריבית מועדפת של פריים + 1.25% עד פריים + 1.75% (ריבית שנתית מתואמת בשיעור 51.96%-61.13%).
- ניהול החשבון חינם וללא עמלת ניהול רבעונית.
- תקרת אשראי מוגדלת — עד 50,000 ש״ח (במקום 15,000 ש״ח עד עכשיו).
- בכל מקום תשלם בשיק אחד מחשבון **דיסקונט** EXTRA וחשבונך יחוייב ב־10 תשלומים ויותר.
- קניה בתנאי מזומן — עם כל ההנחות וההטבות הכרוכות בכך — וחיוב החשבון באשראי לטווח ארוך.
- קניה באשראי ללא תלות במבצעי אשראי של בתי־העסק.
- פנקס שיקים ראשון חינם.
- האשראי ינתן כנגד בטחונות, כמקובל.

דיסקונט EXTRA לעסקים

עכשיו - **דיסקונט** EXTRA גם בחשבון העסק שלך!

- אשראי נוסף בחשבון העסקי לתקופה בלתי מוגבלת.
- תקרת אשראי עד 50,000 ש״ח.
- עכשיו במבצע לתקופה של 6 חודשים, החל מ־13.4.87, ריבית מועדפת של פריים + 1.25% עד פריים + 1.75% (ריבית שנתית מתואמת בשיעור 51.96% — 61.13%).
- עמלת הקצאה מועדפת.
- ניהול החשבון חינם וללא עמלת ניהול רבעונית.
- בכל מקום תשלם בשיק אחד מחשבון **דיסקונט** EXTRA והחשבון העסקי יחוייב ב-10 תשלומים ויותר.
- קניה בתנאי מזומן — עם כל ההנחות וההטבות הכרוכות בכך — וחיוב החשבון באשראי לטווח ארוך.
- פנקס שיקים ראשון חינם.
- האשראי ינתן כנגד בטחונות, כמקובל.

היכנס עוד היום לסניף דיסקונט הקרוב ותקבל יותר מכולם...

בנק דיסקונט

תקציר

ראש גדול
כתבה בעמ' 2

אף אחד לא רוצה להזדקק לזה, אבל לפעמים אין ברירה: סורק מוח (E.E.G). בכל הארץ יש רק 60 טכנאים, רובם נשים. מעבר להפעלת הציוד המתוחכם יש גם טיפול באנשים, חולים מבוהלים וקרובי משפחה היסטריים. חוץ מזה יש שכר נמוך ושעות עבודה ארוכות להפליא. משהו צריך להשתנות.

סמפוניית הצעצועים
כתבה בעמ' 2

עודד גיא־קורמן, 36, עבד פעם בקונצרן מטסושיטה היפני, היה אחראי על השיווק בכל החוף המזרחי של ארה"ב ובקנדה. בשלב כלשהו הוא החליט שנמאס לו. רוצה הביתה. חזר לישראל, ניסה לעבוד בכמה מפעלים מקומיים. אחרי היפנים זו היתה נפילה גדולה מדי. היום הוא מתכנן עסק עצמאי – צעצועים. את הרעיונות כבר יש לו, רק כסף עוד לא.

פחדים
כתבה בעמ' 3

לא קל למצוא היום עבודה, גם לא קל לחפש. מלבד המחסומים הטכניים, יש גם מחסומים נפשיים. דכאון, חוסר תבונה, חוסר החלטה, 'זריקת' האחריות על אחרים, אלו הם רק חלק מן הסמפטומים. 10 בעיות אופייניות למחפש העבודה המתחיל. בחן את עצמך.

פסח קל
כתבה בעמ' 3

ב'סדר' כולם יהיו. השאלה היא מה קורה בשאר הזמן. סקירת שוק העבודה בחול המועד. חלק מהמפעלים עובדים, חלק לא, חלק חל־קית. מי שרוצה לעשות קניות באמצע החג – הקו אפ' יעבוד.

בזווית אישית

פיטר ואן־דר־פליט, מנכ"ל מלון "הילטון" תל־אביב

איך להתכונן לשליחות בחו"ל

נסיעה מטעם העבודה לארץ רחוקה, עם המשפחה, איננה טומנת בחובה הנאות בלבד. יש גם מי שעלול לסבול מהעניין – הילדים. יש לנסות ולעזור להם להתגבר על הקשיים שבעקירה ממקום למקום.

ניידות־עובדים בימינו היא תופעה כלל־עולמית ואיננה ייחודית לארץ מסויימת. בנוסף לאנשים שנשלחים על־ידי המפעל בו הם מועסקים יש היום באירופה תנועה גדולה של עובדים שנעים מארץ לארץ, בעיקר בגלל בעיות האבטלה. הבעיה המרכזית במצב כזה היא המשפחה. לאחר שכל בני המשפחה מאורגנים במקום מסוים, לילדים יש חברים, לאשה יש עיסוק או מועדון אליו היא שייכת – לפתע זזים. במצבים כאלה, יש חשיבות עליונה לאישיותה של בת־הזוג. היא זו שנמצאת עם הילדים ויכולה לעזור להם. ראיתי מקרים רבים בהם האשה התקשתה לקבל את עניין הנסיעות ובני הזוג נפרדו או החליטו שלא לנסוע.

נושא מרכזי אחר הוא החינוך. חשוב לתכנן את הנסיעות כך, שהילדים יוכלו לשהות במקום אחד מספר שנים, כפי שנדרש כדי להשלים מערכת־לימודים מסודרת ושלמה – יסודי, חטיבה או תיכון. הזזת הילדים כל שנה היא מעשה אכזרי, שגורם להם בילבול ופוגם בלימודים שלהם. אני לעולם לא אסע למקום בו ארגיש שהחינוך של בנותי עשוי להיפגע.

כדי להשיג מטרה זו, חשוב להיות מסוגלים להגיד 'לא', וחשוב שמקום העבודה יהיה מוכן לקבל תשובה שלילית. בשקרולין, בתי הבכורה, היתה אמורה להיכנס לביה"ס, ביקשו ממני לנסוע לאחת מטיסיות הנפט. להערכתי, המקום לא היה מתאים לגדילת הלימודים שלה והעדפתי להישאר בהולנד. החברה קיבלה את החלטתי בכבוד הראוי.

מעבר לתיכנונים המעשיים, חשוב לשמור על איזון בין הקריירה ובין החיים הפרטיים. רק מצב של קשר והרמוניה במשפחה, יכול לעזור לכולם להתגבר על השינויים ולנצל בצורה הטובה ביותר את החשיפה לעולם הרחב. צריך לתכנן את הזמן כך, שאפשר יהיה לבלות הרבה בכל האפשר עם המשפחה, להתבונן בילדים ולהפוך אותם לחלק מהחוויה. אם מקדישים את הזמן הדרוש, אפשר לגרום לכך שהילדים יבינו, כי הנסיעות בעולם הן לא רק מעמסה, אלא הזדמנות נדירה לפגוש תרבויות ופילוסופיות שונות.

חשוב לעשות לקרב את הילד לתרבות המקום ולתת לו להרגיש שיש לו חלק שם. לטייל איתו באתרים חשובים ולצאת לפיקניקים; לחשוף אותו למוסיקה ולאגדות שבמקום – ולעשות את כל אלה ביחד איתו. לקרולין היה קשה בהתחלה. כלום לא היה טוב בשבילה. אז נסענו איתה לטייל הרבה, ראינו דברים בחד־קים, קנינו הרבה קסטות של שירים ישראליים ואיפשרנו לה ליהנות מהמוסיקה והריקוד בארץ. היום גם היא וגם אחותה יסמין אוהבות את הארץ, מכירות את כל השירים בעלפה ולא הולכות על חזרה להולנד.

צריך גם לחשוב על דברים קטנים שעשויים להסיח את הדעת מהקשיים. אנחנו, למשל, קנינו לה חתול. אני שונאי חתולים – עד שהתרגלתי אליו.

יחד עם זאת, לפי דעתי, התנועה עוזרת לבנות אצל הילדים אופי חזק יותר שמסוגל להילחם, להתמודד עם אכזבות של הגיל הצעיר ולהצליח. אני חושב שהעולם הולך ונעשה קשה יותר ויותר, והם יזדקקו לאופי המחושל הזה בעתיד.

עבודה עולמית

היפאניות מתעוררות

מאז שנחקק חוק הזדמנויות שוות לנשים ביפאן, באפריל אשתקד, החלו חברות יפאניות לקדם נשים בתפקידי ניהול – כך מוסר ה"ביזנס וויק".

חברות עתירות־ידע מכשירות נשים לכיוון של עמדות בכירות בהנדסות ומנהלות מערכות, מכיוון שרוב הגברים, בעלי כי־שורים מתאימים לתפקידי ניהול בכירים, מועסקים ע"י בנקים ומ־שרדי ממשלה. הרבה נשים יפא־ניות מועסקות בחברות הזרות הפועלות ביפאן: ב"י.ב.מ" יפאן, 25% מכלל המועסקים בחברה הן נשים, נכון ל־1985. ב"A.T.T" יפאן, חמש מבין 39 המנהלים הבכירים הן נשים.

למרות העובדה שתפקידי ניהול במשק היפאני תובעים בממוצע 12 שעות עבודה ליום בנוסף להשתתפות באירועים בשעות הערב, 40% מקרב בוגרות האוני־ברסיטאות מקוות להשתלב דוו־קא בתפקידי־ניהול.

אבל נותר עוד הרבה מה לעשות: רוב הנשים העובדות דורשות שוויון של זכויות והזדמנויות עם עמיתיהן הגברים היפאנים. 70% מהן משוכנעות כי הן שוות או עולות בכישוריהן על הגב־רים.

אלה הם מימצאים הכלולים בסי־קר שערך מרכז התעסוקה היפא־ני בקרב 1,000 נשים עובדות בגילאים 20 עד 34.

11% מבין הנשים רואות את עצ־מן מתקדמות יותר מגברים בני גילן ו־57% רואות עצמן זהות בכישוריהן לאלה של הגברים.

46.5% מהנשים העובדות הודו, כי אין שבעות רצון מהבוסים (הגברים), משום שרמת הציפיות שלהם מנשים נמוכה יותר מאשר זו יש להם מהעמיתים הגברים.

לחולי איידס מותר לעבוד

בשנת 1983 אובחן אחד מעובדי "בנק אוף אמריקה" כחולה איי־דס. לאחר שטופל והרגיש טוב יותר, רצה לשוב לעבודה. מנה־לת המחלקה בה עבד כינסה את העובדים ודנה איתם בנושא. "היא לא הבינה שהיא תדרדר לחיים הפרטיים", אומרת בראיון ל"ביזנס־וויק" נסי מריט, סגנית נשיא ומנהלת תוכניות ההזדמ־נות השווה בבנק.

נסי מריט

שתי נשים הרות סירבו לעבוד במחיצת חולה האיידס. לאחר בירורים שנעשו עם משרד הברי־אות האמריקאי, הוחלט לקבלו חזרה לעבודה. הנשים ההרות התפטרו.

בעקבות אירוע זה גובשה בבנק מדיניות ברורה לגבי התמודדות עם נושא האיידס. בבסיסה של מדיניות זו עומדת ההנחה, שמצבו הרפואי של העובד הוא עניינו הפרטי וחייב להישמר בס־לוא הסודיות.

בהתאם למדיניות שגובשה, כל עוד מי שחולה במחלה קשה כלשהי מסוגל לעבוד במסגרת הסטנדרטים המקובלים של הב־נק, ומצבו אינו מהווה איום על הסביבה, הוא זכאי להתייחסות כמו כל עובד אחר. מכיוון שחולי איידס אינם יכולים להדביק את היושבים לידם, הרי שאם הם מסוגלים לעבוד, הבנק מקפיד לאפשר להם לעשות זאת. במי־דת הצורך, נעשים הסדרים מתי־אימים כדי להקל על החולה, כמו אישור לשעות עבודה גמי־שות.

הבנק פיתח מערך מידע מפורט שמצוי במחלקת משאבי אנוש. כל המידע עומד לרשות עובדי הבנק בכל עת. בין השאר, מצוי־ות רשימות מפורטות של כל המקורות והשירותים שיכולים לסייע לחולי איידס. לעתים נכ־נסת המחלקה לפעילות ישירה בנושא. הם מקיימים פעולות הדרכה וייעוץ כיצד להתמודד עם תחושת האבל שיש כלפי עמית שנפטר או מת מאיידס, כיצד לדבר ולהתייחס לעמית חולה באיידס ועוד.

מאחר וכל הרשויות מסכימות שהדרך היחידה לעצור את המח־לה, בשלב זה, היא מניעת הת־פשטותה, יש חשיבות רבה לנו־שא החינוך. לדעת אנשי הבנק, ארגונים גדולים יכולים וחייבים לספק הדרכה זו לעובדיהם. הם מקיימים קורסים וסדנאות בנו־שא, אך אינם מחייבים נוכחות העובדים. "המדיניות שלנו קוב־עת שהמידע צריך להיות בה־שגה לכל אחד, ללא כפיה", אומרת נסי מריט.

קיט - להיט שמכניס כסף

ג'ק מוריס עבד כמפקח על מורים לטבע ומדעים במערכת החינוך של ארה"ב. תוך כדי עבודתו נא־לץ לשאת ציוד מעבדה רב וש־ביר. הוא נהג לארוז הכל בקופ־סת קרטון, עד שיום אחד צץ בו רעיון להצמיד את הציוד לדפנות של קופסה חזקה יותר. המורים שאצלם ביקר התרשמו מאוד מערכת (קיט) הציוד שנדיס פי־תח וביקשו לקנות ממנו ערכות דומות.

במשך עשרים שנה ייצר מוריס כמה מאות יחידות כאלה ומכר אותן למורים איתם עבד. כשיצא לגימלאות, הציע לחתנו למסחר את רעיון ערכת־המעבדה. החד־תן, ביחד עם בתו של מוריס, הח־לו לפרסם את המוצר בעיתונים המיועדים למורים ומנהלים, יצ־רו קשרים עם חברות המייצרות ציוד מעבדתי ובנו מוצר מגוון על בסיס הרעיון הראשוני של מוריס. הם פיתחו מערך מעבדה גם לגיל הרך (מהגן ועד כיתה ג') ויחידה מסעת שמתאימה לעבו־דה בבית עם ההורים.

לאחר שנה של עבודה, עם השק־עה ראשונית של כ־10,000 דולר, הרוויחה החברה 20,000 דולר וההזמנות זורמות מרחבי ארה"ב.

תל־אביב – מוקד של תעסוקה

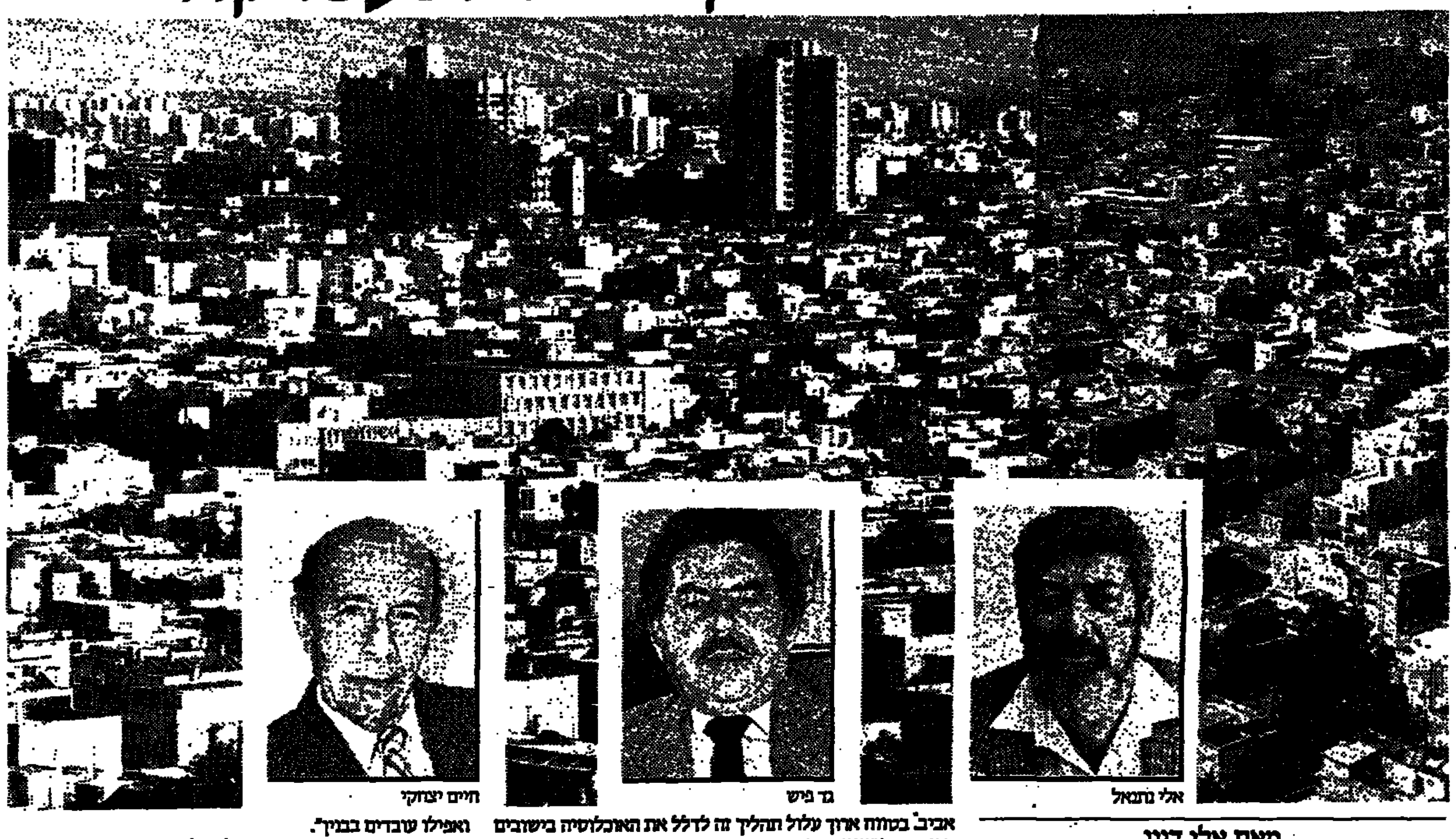

חיים יצחקי · גד פיש · אלי נתנאל

מאת אלי דנן

המצב באיזור ת"א מבחינת התעסוקה - הלוואי על כל המדינה: חסרים מיד כ־2000 עובדים ואילו רוב מבקשי־עבודה משובצים בנקל

בהשוואה לרוב נקודות־הישוב במדינה מצב התעסוקה באזור תל אביב הוא מצוין – ממש שמורת־טבע. אבטלה באזור תל אביב? – מה פתאום? מי שרק רוצה ומוכן להפשיל שרוולים ולעבוד יכול לקבל עבודה בקלות מדהימה.

מי שמחפש סימנים לצמיחה המיוחלת במשק יוכל למצוא אותם בחוצות בתל אביב והסביבה במקומות העבודה. בעשרות ענפי עבודה ובמאות מפעלים ובתי עסק פשוט משוועים לידיים עוב־דות. "יש אבטלה – אין מובטלים" אומרים בלשכת התעסוקה של אזור תל אביב, שהיא הלשכה הגדולה ביותר מבין 17 הלשכות האזוריות ברחבי־המדינה.

הסטטיסטיקה והרישומים סותרים את האידיליה התעסוקתית הזו. בחודש שעבר היו רשומים כאלף מובטלים 6 ימים ויותר (שהיא ההגדרה המקובלת למושג "מובטל"). מסביר מנהל לשכת התעסוקה של אזור תל אביב, גד פיש: "עם ישראל בורח מעבר דת־כפיים. בעיקר הצעירים והצעירות מסרבים לפנות לעבודה יצרנית. א.ד גורדון וברל כצנלסון נמצאים רק בספרי ההסטוריה של עם ישראל".

יש גם סרבנים

אין תימה, איפוא, שבחודש שעבר נרשמו כ־300 סרבני עבודה, אשר דוחים כל מה שמציעים להם. מרגע שהוכרזו כ"סרבנים" הם חדלים לקבל את דמי־האבטלה, שלגבי רבים הם סידור טוב: גר־בים אותם ובמקביל מרוויחים מהלטורות. יש מקרים רבים שבהם דמי־האבטלה בתוספת תלטורה, כמו למשל כנהג מונית או במלצ־רות, מוזרים בידי "המובטל" בסופו של חודש הכנסה מכובדת.

"חסרים לי באזור תל אביב באורח מיידי כ־2000 עובדים" אומר גד פיש. זה סותר את התחזיות השחורות על אבטלה חריפה הצפו־יה בישראל, לפחות באיזור המרכז. "תנו לי מאות צעירים וצעירות ואשלח אותם מיד לעשרות מקומות עבודה מכל המינים והסוגים" הוא מבקש.

מה חסר? חסרים מחסנאים, וגם מאות עובדים בלתי מקצועיים וכן כ־300 קופאיות ברשתות השיווק. חסרות ידים עובדות כמעט בכל ענפי התעשיה ובעיקר המתכת, מזון, מכונאים, חשמלאים, פחחים ונגרים. וגם בשרותים – פקידי בנקים ופקידים במשרדים (קיימת דרישה גדולה במיוחד לבעלי תעודת בגרות המבקשים לעבוד בפקידות). ומה עם התכניות וכל הדבורים על הצורך לצמ־צם את השרותים לטובת הייצור?

עקב מצב זה מגיעים צעירים מובטלים רבים מאזורים אחרים את מזלם באיזור ת"א. מהצפון וכן מהדרום הם נוהרים כדי לנסות ולמצוא פרנסה. תל אביב הפכה למוקד־משיכה למובטלי אשדוד, באר שבע וחיפה. המסלול הוא חד־סיטרי – מכל הארץ לעבר תל אביב. בטווח ארוך עלול תהליך זה לדלל את האוכלוסיה בישובים מרוחקים ובאיזורי־פיתוח.

על כל פנים, באיזור ת"א (הכולל גם את ראשל"צ, חולון, בת ים, הרצליה, רמת השרון) סודרו כמעט כל מבקשי־העבודה. בחודש שעבר בלבד נרשמו בלשכות של אזור תל אביב כ־6000 דורשי עבודה – כמעט כולם מצאו עבודה. שיעור זה של דורשי־עבודה הוא מזערי בהשוואה למיליון ורבע תושבי איזור ת"א אשר נמצ־אים בתחום טיפולה של הלשכה התל־אביבית, כפי שמציין משה משה, המינהלן של הלישכה.

מוסר עבודה גבוה במיוחד מצאנו אצל חיילים משוחררים. 214 חיילים ו־293 חיילות התייצבו בלשכת התעסוקה של תל אביב בפברואר וכולם, עד האחרון שבהם, יצאו לעבוד.

לשכת התעסוקה מפעילה סניף קטן באוניברסיטת תל אביב המ־יועד לסטודנטים המבקשים לעבוד. "בחופשות מהלימודים אנו מוצפים באלפי סטודנטים המוכנים לכל עבודה כדי להקל על ההורים המממנים את הלימודים. הם עובדים ככרטיסנים באוטובו־סים, מאבטחים בחברות שמירה, מלצרים וחדרנים בבתי מלון ואפילו עובדים בבנין".

סדי קאופמן, מזכיר מועצת פועלי תל אביב: "ההוכחה הטובה ביותר למצב התעסוקה בתל־אביב היא העובדה שמפעלים נסגרו בתל אביב או פשוט רגל ואיש לא הרגיש, כי העובדים שנפלטו מצאו מיד מקומות עבודה חליפיים. בענפים כמו טקסטיל, בניה ותיירות יש ביקוש שלא ניתן לספק אותו מהסקטור היהודי. כך גם במאפיות, מחלבות ובתי־מלאכה לנעלים. תל אביב איננה בית שאן, שם כאשר מפעל נסגר יש בעיה לעיירה כולה. כאן, לעומת זאת, מופנות אלינו כל הזמן בקשות של מעסיקים לעובדים ואין לנו תשובה".

מוגבלים־ומיוחסים

חיים יצחקי, רכז שירותי־פרט בלשכת התעסוקה מדגיש, כי מצ־בם של מובטלים מוגבלים הוא בכי רע: "גם מוסדות ממשלתיים מסרבים לקבל מוגבלים שהם קטועי־יד או אחרי התקף־לב. ההת־ייחסות אליהם היא זוועתית. אני מתקשה למצוא עבודה למוגב־לים, גם כשאחדים מהם מוכשרים מאוד".

ובקצה השני מצויים המובטלים "המיוחסים": בין המובטלים שנ־רשמו לאחרונה בלשכת התעסוקה של אזור תל אביב היו גם טיי־סי "אל על", אשר נהגו להשתכר אלפי דולרים בחודש ומסיבות שונות נפלטו אל שוק־העבודה. הטייסים רכשו זכויות במהלך שנות־עבודתם ומרגע שלשכת התעסוקה הכירה בהם כמובטלים לכל דבר היא שילמה להם דמי־אבטלה בהתאם לשכרם האחרון כטייסים. כך שהם מקבלים 69 אחוז משכר זה – בהתאם לחוק. זה לא מה שהיה פעם – אבל גם לא צריך לרחם: על פי נתוני הלשכה הגיעו דמי־האבטלה שלהם לכ־1800 שקלים נטו לחודש. כמה מהטייסים התעניינו לאחר כמה חודשי אבטלה במקצועות לא כל־כך תעופתיים, כמו מלונאות.

ברשימת המובטלים הללו ניתן למצוא גם שחקני תיאטרון מפו־רסמים מאוד, שלפתע איש לא היה תפוס ביקרם אבל הם צריכים להתפרנס. בלית ברירה הגיעו ללשכת התעסוקה, עמדו בתור וקיבלו דמי אבטלה. לאחרונה התייצבו בלשכה גם מספר עתונ־אים שעזבו או העזבו ממערכת תקשורת זו או אחרת ועתה הם מחפשים עבודה עתונאית במקום אחר.

לשכת פרטיות

אולי בגלל הביקוש הרב לעובדים הפכה תל אביב לעיר אשר יש בה ריבוי של לשכות תעסוקה פרטיות. על פי ההערכה של לשכת התעסוקה מגיעים מידי חודש מאות מבקשי עבודה ללשכות הפר־טיות. הכנסת עומדת לדון בהצעת חוק להסדרת תיווך עבודה פר־טי (לשכות תעסוקה פרטיות). אם יעבור החוק הוא יערער את המעמד של שירות התעסוקה הלאומי.

יש חברות בודדות העוסקות בתיווך עבודה לעובדים בכירים ואו־נן מטפלות ב"עסק". מדובר בבכירים שבוקר אחד נפלטו מהמיגזר הציבורי או הפרטי ואינם מוכנים להצטופף בתור ולהתדפק על דלתה של לשכת התעסוקה הממלכתית.

במועצת פועלי תל אביב רואים בחומרה רבה חדירת עובדים לקו־מות עבודה באמצעות לשכות פרטיות כיוון שפעולה זו נוגדת את הסכמי־העבודה הקבוציים. "עובדים אלה מועסקים על פי חוזים אישיים ובזמן מצוקה הם הראשונים המועמדים לפיטורין", אומר מזכיר מועצת פועלי תל אביב, סדי קאופמן.

הפתרון - עובדים מהשטחים

על פי נתונים רשמיים של לשכת התעסוקה עובדים באזור תל אביב 12,500 עובדים מהשטחים, הזורמים בשעות הבוקר המוקדמות לתל אביב וסביבתה.

לפי נתונים לא־רשמיים שוהים באיזור תל אביב יותר מ־50 אלף ערבים מהשטחים שרק לחלק מהם יש אישור מהממ־של הצבאי באזור מגוריהם לעבוד בתוך "הקו הירוק".

כדי לעמוד מקרוב ובצורה יותר מוחשית על תופעה זו כדאי שיתייצב בשעת בוקר מוקדמת מאוד על כביש אשקלון־עזה ויספור את המכוניות העושות דרכן מהרצו־עה צפונה.

הנתונים של משטרת מחוז תל אביב מצביעים על רבבות ערביי שטחים השוהים במקומותינו, עובדים, לנים ובהזד־מנויות אלו עוברים הרבה עבירות־דמש.

"כאשר אינני יכול לספק עובד יהודי למעביד אני שולח אליו עובד מהשטחים, בתנאי שהמעסיק חותם על כתב התחייבות לפיו הוא מעביר את התשלומים לעובד באמצ־עות מדור התשלומים של שירות התעסוקה" אומר אלי נתנאל, מנהל מדור־שטחים בלשכת התעסוקה של אזור תל אביב.

בסקר שערך בעזרת אנשיו הם מצאו כ־500 ערבים מהשט־חים המועסקים ללא רשיון עבודה. "חאפרים" כאלה נמצ־או עובדים גם בחברות ציבוריות, כמו "סולל בונה". כן נתגלו יותר מ־200 מעסיקים שהעסיקו ערבים מבלי לדווח על כך לשירות התעסוקה, כפי שמחייבם החוק.

"התעסוקה בישראל תלויה יותר ויותר בעובדי השטחים. יש ענפים שלמים שבהם קשה למצוא פועל עברי. למשל, בענף הפוליטורה (נגרות) ובענף המאפיות: את הלחם שאנו אוכלים אופים ערבים. הם כבר הגיעו לרמה של מנהלי עבו־דה".

קונג
בור הרחב
אים משופרים

هكذا من الأصل

صكرا من الاحل

קטעים

הפתרון האמריקני: עבודה

מערכת הרווחה האמריקנית עומדת על סף שינוי. הכל מסכימים שצריך לשנות חלק ניכר ממבנה, ובמיוחד את נושא התמיכה באמהות, המגדלות ילדים במשפחה חד־הורית.

כיום תומך הממשל, אם באמצעות הקצבות פדרליות ואם דרך תקציבי המדינות השונות, בב־3.7 מיליון נשים ו־3.5 מיליון ילדיהן. הממשל המרכזי מוציא לתוכנית התמיכה שמונה ביליארד דולר לשנה, והמדינות השונות מוסיפות עוד שבעה ביליארד דולר.

ההנחה המרכזית של מומחי הרווחה, המונחת ביסודה של מגמת השינוי, היא שאם יעניקו לאמהות אלה השכלה והדרכה מקצועית נאותה, ניתן יהיה לעזור להן למצוא עבודה. והן תוכלנה לתמוך בעצמן ובילדיהן. בצורה זו, טוענים תומכי התוכנית, יקטן הנטל הכספי על המדינה. כולם מסכימים, שבעידן המודרני, כשנשים רבות במשפחות בורגניות יוצאות לעבודה ורואות בכך מעשה טבעי, קשה לממשל ולציבור לקבל באהדה את התמיכה החודשית שניתנת לנשים שמסוגלות לעבוד. התמיכה כיום לאשה עם ילד בודד עומדת על 325 דולר.

האמת היא, שנשים אלה בהחלט יוצאות לעבודה, אך הן מוגבלות ל־100 שעות עבודה בחודש. כל חריגה ממיכסה זו יכולה לגרום לאיבוד זכות הטיפול הרפואי בחינם להן ולילדים. התכנית החדשה, שהוצעה תחת השם "עבודה היא הדרך הטובה ביותר לפרנס משפחה", מציעה לשמור על אפשרות הביטוח הרפואי לנשים הנזקקות לו, תוך כדי הדרכתן והפיכתן לחלק בלתי נפרד מכוח העבודה האמריקני.

אבל יש כמובן גם שמתנגדים בחריפות. ברקע של הדיונים על השינוי בחוק נשמעות אזהרות מפני הסקת מסקנות נחפזות מדי. המסתייגים טוענים, שמפעילי התוכנית יבחרו, קרוב לוודאי, בנשים בעלות נכונות בסיסית הגדולה ביותר, כדי שהתוצאות ייראו טוב. בכל מקרה, הם טוענים, התוכנית לא תביא לחסכון משמעותי, משום שעלותה יקרה. הערכות זהירות מדברות על 2,000 דולר להדרכת כל אשה, והערכות אחרות נוקבות בסכום של 16,000 דולר. גם הביטוח הרפואי ורשת מעונות היום שתוקם כדי לאפשר לנשים לצאת לעבוד, יעלו כסף רב. המקטרגים טוענים, בנוסף לכך, שאם סיסמת היום היא "חינוך והכשרה מקצועית", הרי שהיא צריכה להיות מיושמת קודם כל על ביליוני הצעירים הרשומים כמובטלים ומתקשים להגיע להכשרה מקצועית כלשהי.

ראש טוב והרבה רצון

בית החרושת "ויטלגו", מעסיק 280 עובדים. תעשיה. מפעל לטקסטיל, מייצר צמרים בכל הסוגים. לקיץ צמר דק לסריגים אווריריים ולחורף, צמרים עבים מכל הסוגים בכל הצבעים.

מנהל כח האדם ב"ויטלגו", יהודה גיל, מחפש עובדים, כמעט תמיד. בימים אלה במשך הוא צריך דחוף שני מכונאים. כאלה שמתחזקים את הציוד. הכישורים שהוא מבקש, שלוש שנות ניסיון לפחות. המשכורת שהוא מציע בין 1,200-1,500 ש"ח.

כמו כן דרושים לו שני מנהלי עבודה בעלי רקע קודם. (שעבדו במפעל טקסטיל). מהנדס/ת טקסטיל אחד/ת והנדסאי/ת כימיה־טקסטיל אחד/ת. בנוסף לכך, הוא זקוק לכ־20 נשים שרוצות לעבוד. "נלמד אותן, על־יד המכונות", הוא אומר. מדובר במכונות שזירה. נשים ללא ניסיון, תלמדנה תוך שבועיים שלושה, לדבריו את כל התורה כולה. כמשכורת התחלתית, מציעים ב"ויטלגו", כ־600 ש"ח, ליום עבודה. הכישורים הדרושים: "ראש טוב וסבלנות ללמוד", אומר יהודה גיל. באופן עקרוני הוא מעדיף לתפקיד הזה נשים: "יש להן יותר סבלנות", הוא אומר.

במפעל, מתוך 230 פועלים ע"י מכונות, 200 הם גברים דווקא. נשים כאן במיעוט. את זה רוצים שם לשנות.

כל התורה כולה תוך שבועות ספורים

אביבה מק

הצ'ופארים ב"י.ב.מ."

קשה להשיג נתונים מדוייקים על ההטבות ב"י.ב.מ.". מנהל כח האדם של החברה, מאיר ניסנזון, אומר: "כשרוצים להשוות בין חברות, צריך לבדוק את החבילה כולה. כשאומרים לי שבחברה מסויימת מקבלים משכורת י"ג, זה מעורר בי גיחוך – מה זה משנה לכמה חלקים מחולקת המשכורת?"

מעבר להטבות הכלליות הנהוגות בהרבה חברות (כמו שי נאה לחג המתקרב עלינו לטובה והדר אוכל בחדר בתוך הבניין). מוכן ניסנזון להתייחס לשני נושאים עיקריים, החשובים בעיניו בהטבות: "י.ב.מ. מממנת קורסים והשתלמויות לעובדים. ברוב המקרים ההחלטה על השתתפות בקורס נובעת מצרכים של החברה, אבל יש גם מקרים שנענים לבקשות העובדים". כדאי לציין, שמערך ההדרכה של י.ב.מ. ידוע לטובה בין אנשי המחשבים ואנשים רבים שאינם עובדים בחברה שמחים להשתתף בקורסים המגוונים שלה.

הנושא השני אליו מתייחס ניסנזון היא מדיניות החברה שלא לפטר עובדים: "אצלנו יש מסורת של תעסוקה מלאה. לא מפטרים עובדים בגלל סיבות כלכליות. בתקופה האחרונה הוצע לעובדי י.ב.מ. בעולם לצאת לפנסיה מוקדמת, אבל היתה זו רשות ולא חובה. בארץ, בכל מקום, לא היה צורך בצעד זה. י.ב.מ. מעדיפה להסב את תפקידי העובדים לכיוונים חדשים לפי התנאים המשתנים ובלבד שלא לפטר".

שכר גבוה יותר

בציבור רווחת דעה, כי עובד זמני זה מישהו מסכן. מסתבר שאין זה כך. מסביר אהוד רובנשטיין, מחברת "מנפאואר": "אנחנו משלמים שכר ברוטו גבוה בהרבה ממה שמקובל בחברות רגילות. שכר זה נחשב גם לנושאי פנסיה וביטוח לאומי. מבחינת העובד יש עדיפות לכך על פני משכורת ברוטו נמוכה עם הרבה הטבות שאינן מחושבות בפנסיה, למשל.

"למנפאואר יש תכנית רווחה שבאמצעותה רשאים העובדים לקנות מוצרים בהנחות גדולות – החל מכלי בית, דרך מוצרי מזון ועד כרטיסים למופעי בידור. החברה מקיימת תוכניות הדרכה רבות, שהעובד אינו משלם בעדן. הדבר בולט במיוחד בתחום השימוש במחשב".

חסרים אנשי ברזל

שירות התעסוקה באזור תל־אביב לא הצליח לספק כ־1,000 הזמנות לעובדי ייצור בכל התחומים. אחד התחומים הבעייתיים ביותר הוא ענף המתכת – מסגרות, חרטות רגילה, חרטות CNC ועוד.

כך למשל, במפעל פקר פלדה בכפר־סבא מחפשים עובדים כל הזמן. יש תחלופה קבועה בשוק ובכל זמן נתון יכולים להיקלט מספר מפעילי מכונות בתחום של תעשיה כבדה. העבודה במפעל היא במשמרות, כשהמשמרת השניה מסתיימת בחצות. למרות הקשר הרצוף של המפעל עם שירות התעסוקה, כבר מספר חודשים לא נשלחו מועמדים.

גם במפעל פקר פלדה בקריית־מלאכי חסרים עובדים, בעיקר אנשי תחזוקה כמו מסגרים ומכונאים. יונתן פונדק, מנהל המפעל, מחכה לעובדים שאמורים להגיע מחברות העוסקות בכח אדם, אך לשווא. בנוסף לעובדי האחזקה, חסרים במפעל גם בעלי מקצוע בכירים יותר, חלקם ברמות הגבוהות ביותר. הבעיה היא, שהעובדים הישראלים עדיין לא התרגלו לנייד את עצמם לפי תנאי השוק ולכן יש קושי לאייש משרות כאלה במקום כדוגמת קריית מלאכי.

תמי זילברג

תמונת מצב

הן סורקות את מוחנו

מאת אביבה מק

רק מי שזקוק לשרותים שלהן יודע להעריך את המקצוע הזה: טכנאיות E.E.G (סורק מוח). צריך להיות אשה כדי לעבוד עם כל־כך הרבה התמדה בעד כל כך מעט כסף. משכורת שניה, יגידו אלה שרושמים את השיקים.

מקצוע שלא קופצים עליו: בכל הארץ יש רק 60 איש שעוסקים בו, בעיקר נשים

זהו אחד המקצועות הנדירים – יש בכל המדינה בסך הכל 60 איש העוסקים בו, לרוב נשים. היו יותר אבל פרשו. חדשות במקומן לא באו. במכון ה־E.E.G בבית חולים שיבא יש שלוש טכנאיות – "וזה נחשב למכון גדול", אומרת בטי פרץ, יו"ר הארגון. המכון משרת את כל צה"ל ואת אוכלוסיית בית החולים, כולל מרפאות חוץ.

בכל הארץ יש 30 מכונים כאלה, ובכל אחד בממוצע שתי טכנאיות, רובן מבוגרות. צעירות לא נוהרות היום למקצוע הזה.

המקצוע הזה הוגדר בסביבות שנות החמישים. בעזרת אלקטרודות שמתחברות לראש בודקים את הפעילות החשמלית של המוח. התוצאה מעובדת על מכשיר מיוחד ומתקבלת בצורת גראף. הטכנאית צריכה להכיר את הציוד, שמתחדש כל הזמן, לדעת להפעיל אותו ולפענח את הגראף. "זהו מקצוע מעניין מאד, יש בזה אתגר וצורך בהרבה הקרבה נפשית", אומרת בטי פרץ. "מקצוע נשי בגלל התכונות המיוחדות הדרושות מהטכנאית. תכונות כמו סבלנות בלי גבול, רכות והבנה". אוכלוסיית

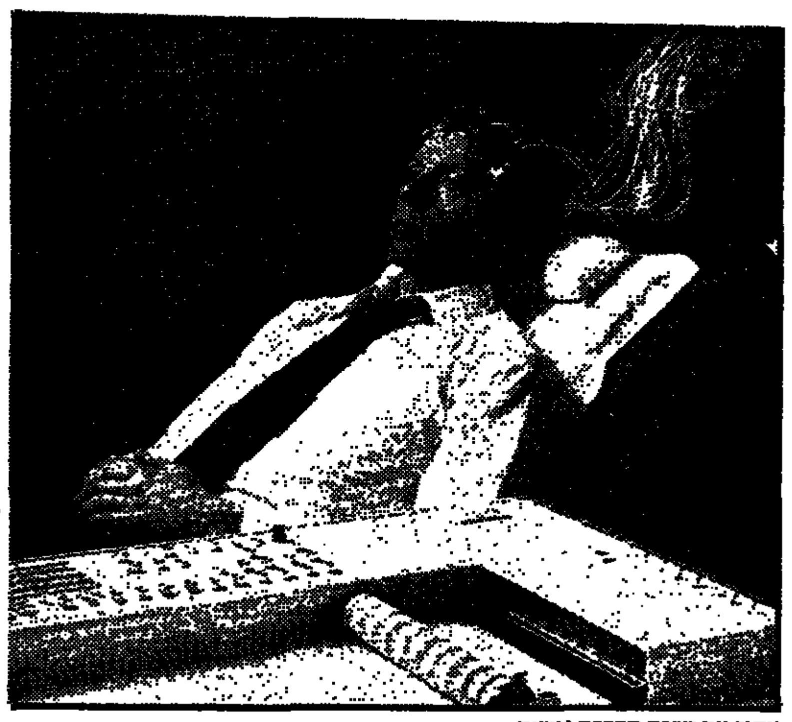

אתגר עם הרבה הקרבה נפשית

הנבדקים כוללת, ברובה, אנשים מבוגרים מזה, וילדים מזה. בעיקר ילדים חריגים, כגון אוטיסטים, מפגרים בדרגות שונות, אפילפטים. הבדיקה מגלה אם קיים פגם אורגני במוח. כן משתמשים במכשיר ה־E.E.G לקביעת מוות קליני לפני השתלה. זאת קביעה חד משמעית מבחינה משפטית.

את הבדיקות מבצעים בדרך־כלל ללא הרדמה, משום שבעת ההרדמה מאבדים חלק מתמונת המוח ויש צורך בשיתוף פעולה של הנבדק. הקושי מתעורר אצל ילדים בעייתיים, קשה להשיג אצלם שיתוף פעולה ואז נכנסת לתמונה הטכנאית. "אנחנו מרגיעות את הילדים, מנסות להביא אותם למצב בו אפשר לבצע את הבדיקה", אומרת בטי פרץ, "לפעמים זה דורש כוחות נפש גדולים מאד. בנוסף לכך, הבדיקה צריכה להתבצע במקסימום ריכוז ושקט".

מקצוע שוחק – אומרות הטכנאיות – קשה לעבוד הרבה שעות ברציפות. בדיקה ממוצעת אורכת כשעה, אצל ילד כשעתיים, כל הזמן ליד המכשיר שמוציא ללא הפסקה אותות ומופעים, אותם יש לפענח מיד, בעת היפלטם.

על תנאי העבודה הקשים אפשר היה להתגבר בעזרת פיצוי הולם, אבל בהיעדר פיצוי כזה מעדיפות הטכנאיות, שיכולות להרשות לעצמן, לפרוש ומשאירות את קרמן האמיצות ששרדו.

שכר נמוך

"אחת שלא מזמן עזבה, הלכה לעבוד בבורסת היהלומים, ועשתה עסק מצוין", אומרת בטי, "אחרת עשתה הסבה מקצועית לענף מורי דרך, גם כן מאושרת. זה המצב. אלה שנשארות, מתמודדות יום־יום עם הנטל הכבד".

הדרישות מטכנאית E.E.G הן גבוהות למדי. תעודת בגרות הכרחית ועוד שלוש שנות לימוד. השנה נפתחו, בתל־אביב ובירושלים, שתי מכללות לביוטכנולוגיה, שם מלמדים את המקצוע. כרגע אין באופק קאדר שיתגבר את השורות. אם היו נוספות טכנאיות, אפשר היה לקצר את תור הממתינים, הנמשך כחודשיים בממוצע, פרט למקרים דחופים מאד ולקצר את הסבל ואת חוסר הודאות.

ואחרון אחרון חביב – השכר. משכורת של טכנאית, עם ותק של 14 שנה, מגיעה לסכום של בין 600–700 ש"ח, תלוי אם היא עובדת בקופ"ח או במשרד הבריאות. ללא שעות נוספות או כל תוספת משמעותית אחרת.

"אם הייתי צריכה היום ללמוד מקצוע", אומרת בטי פרץ, "לא הייתי בוחרת בזה. עם תעודת בגרות ושלוש שנות לימוד מקצועי, הייתי הולכת ללמוד באוניברסיטה מקצוע אקדמי. זו הסיבה שלא באות טכנאיות חדשות, הן מעדיפות לקבל תואר אקדמאי וכמובן משכורת הוגנת שהיא בבחינת פיצוי על עבודה כל־כך קשה".

דיוקן

צעצועים זה לא משחק

מאת תמי זילברג

עודד גיא־קורמן נחת בישראל אחרי שעבד בקונצרן יפני. הנחיתה אצלנו קשה. עכשיו הוא עושה הסבה מקצועית. רוצה להיות עצמאי.

עודד גיא־קורמן עבד בקונצרן מטסושיטה היפני - מחזור שנתי: 12 מיליארד דולר. היתה לו משרה בכירה, גם כסף. אחר־כך הוא חזר לארץ. עבד ב"תדיראן" ועזב. היום הוא מתחיל להקים חברה לצעצועים

גיא־קורמן (36) מחפש היום משקיע. יש לו רעיונות למשחקים וצעצועים. הוא אפילו הספיק להכין דגמים ראשוניים, שמציגים את הפוטנציאל. צעצועים הם חלום ישן שלו, שצריך היה להמתין לתהפוכות הגורל כדי להגיע לידי מימוש.

עם שחורר מהצבא, לאחר מלחמת יום הכיפורים, הלך עודד ללמוד הנדסאות מכונות. את התואר הראשון סיים, במכון הפוליטכני של ניו־יורק. למחייתו עבד כאיש בטחון באל־על. עשה הכרויות: "יצרתי קשר עם משלחות ישראליות שהגיעו לארה"ב, דרכן הכרתי חברות שיש להן קשר עם ישראל. ההנחה שלי היתה, שיהיה לי קל יותר למצוא עבודה בחברה שיש לה קשרים עם הארץ". ההנחה היתה נכונה. עם סיום לימודיו, התחיל לעבוד בחברת "דויטש" לייצור רכיבים צבאיים לתעופה. מנהלי החברה דאגו לסדר לו אישור עבודה. הם גם מימנו את לימודי התואר השני שלו במינהל עסקים.

בהשפעת הלימודים החליט עודד לשנות את הכיוון המקצועי שלו: "הרגשתי שהנדסה טהורה פחות מעניינת אותי ואילו נושאי הניהול והשיווק מושכים אותי הרבה יותר". הוא התחיל לעיין במודעות ה'דרושים' בעתונים ומצא מודעה של קונצרן מטסושיטה היפני. הקונצרן חיפש בוגר מינהל עסקים מתחום השיווק לחטיבת המכירות של רכיבים תעשייתיים. "התמזל מזלי והיתה לי כימיה יוצאת

שיא החיים - יפן

מן הכלל עם סגן נשיא החברה שראיין אותי". עודד התקבל לעבודה בחברה היפנית, שמחזור עסקיה השנתי עומד על 12 מיליארד דולר. לאחר שישה חודשי נסיון, התמנה למנהל התיכנון האסטרטגי של המוצרים שהחברה משווקת בחוף המזרחי ובקנדה. "עבורי זה היה השיא של החיים בארה"ב. הרגשתי שהכל נפתח בפני – עולם העסקים האמריקאי והיפני, נסיעות ברחבי העולם, ביצוע עסקות ברמה הבכירה ביותר. בקיצור, חגיגה אמיתית".

המיפגש עם סגנון העבודה היפני הרשים אותו מאד: "נתקלתי בסטנדרטים של עבודה שלא האמנתי בקיומם. התייחסות רצינית, ביצוע מדויק, תחושת מעורבות ואוירה של 'פרוייקט לאומי'. והכל מתוך תרבות שונה כל־כך של עבודה, נימוסים, שיחה, אכילה, בילוי. הגישה הבסיסית היתה שאם התקבלת לעבודה בחברה, אתה לא צריך 'לדפוק שעון' ולדווח איפה היית, כי אתה מבוגר ומהימן". עודד הרגיש שאופקיו הולכים ומתרחבים. הוא גם ידע שיוכל להגשים את כל הפוטנציאל שלו אם יתרום וישקיע את כל יכולתו, מפני שהקידום מותנה רק בו ולא בנושאים כמו ותק או ועדי עובדים.

עודד גיא־קורמן

למרות שבמשך כל הזמן ידע עודד כי במוקדם או במאוחר ישוב לארץ, השיבה לא נראתה עדיין באופק. מלחמת לבנון הקדימה את החזרה. אחיה של אשתו, עדנה, נהרג. היה ברור שהם מסיימים את ענייניהם בארה"ב וחוזרים לארץ. עדנה סיימה את לימודיה בהפרעות־בתקשורת ובשנת '84 הם שבו לכאן.

כמו בנושאים אחרים, גם לגבי השיבה היה עודד מאורגן ומתוכנן. הוא יצר קשר עם נציגויות החברות הישראליות הגדולות בניו־יורק, עם משרד העבודה והארגונים האחרים והתחיל לחפש עבודה. "יום אחד קיבלתי טלפון ממשרדי "תדיראן" ונאמר לי שאיש החברה מעוניין לפגוש אותי". עודד התקבל לעבודה באגף השיווק הבינלאומי של "תדיראן", בתפקיד מנהל מוצר (סוללות). לפני שובו סיכם עם אנשי החברה את הגדרת התפקיד ואת התנאים הפיננסיים השונים.

עודד ואשתו הגיעו למושב ניר־בנים, לגור ליד המשפחה. העתיד נראה ורוד, או לפחות בטוח. ההידרדרות מהאולימפוס היפני היתה קשה לו. "ניסיתי לחשוב שהבעיה היא בתוכי, אבל משיחות עם חברים אחרים – שגם הם הגיעו מהעולם הגדול כחוזרים או כעולים – הסתבר לי שתחושותיהם דומות".

המחלקה שעודד עבד בה פורקה בעת אחת ההתארגנויות המתחדשות של החברה. הוא קיבל תפקיד חדש: מנהל השיווק של אחת מחברות־הבת של תדיראן, העוסקת בייצור מעגלים מודפסים.

השינויים נותנים עניין

"הדברים נראו מבטיחים יותר. אם קודם הרגשתי שאינני איש שיווק אלא פקיד המחזיק רכב החברה ועוסק בעיקר בכתיבת טלקסים לרשת הסוכנים בעולם, הפעם קיבלתי רושם שונה. צויירה לפני תמונה מפתה ומבטיחה. אבל התוצאה היתה שלאחר תקופה קצרה עזבתי". עודד הבין, שאת מה שהוא מחפש לא ימצא בחברה ואין טעם להמשיך.

זו היתה נקודת המיפנה. עודד החליט להיות יזם עצמאי. במקביל, התחיל לבנות את הבית של המשפחה בניר־בנים. היום הוא איש עסוק. הוא משמש כקבלן של עצמו, מפתח את נושא הצעצועים ובתקופה האחרונה גם קיבל על עצמו לגדל ולתפעל את "הכפריה" של ניר־בנים – פונדק דרכים בו נמכרת תוצרת חקלאית של המושב ומושבי הסביבה.

בסך־הכל הוא מרוצה מהחיים: "השינויים והחלפת מקומות העבודה נותנים עניין בחיים. אמנם החלפת מקום עבודה היא צעד שיש הימור בצידו, אבל אני אופטימי".

פרופסור מוכר סנדוויצ'ים

מאת סופרת מעריב

להחליף ג'וב. פעם זה נחשב לכשלון. להוכחה לזה שאתה לא "בנאדם רציני". היום זה אחרת.

לקום פתאום סתם ככה, באמצע החיים ולעשות הסבה מקצועית, תפנית לכיוון בלתי צפוי, זה עדיין לא מאד מקובל בארץ. אנשים נצמדים לאותו מקום, אותו כיסא, אותו שולחן, "למרות שבשנים האחרונות יש שינוי מסוים בגישות המסורתיות, שרווחו כאן", אומרת ד"ר אדניה ינאי, פסיכולוגית יועצת בנושא של שינוי בקריירה.

אדם מן הישוב היה נחשב ליציב ורציני אם התמיד בעבודה קבועה, במקום אחד, עד הפנסיה כמעט. מהנדס היה מהנדס ומורה היתה מורה. בארה"ב התמונה הרבה יותר עליזה. הסבה מקצועית היא עניין שבשיגרה.

רופאים בגיל ארבעים עוזבים את הפרקטיקה ופונים לתחביבים שונים, עורכי־דין כנ"ל. מסביר פרופסור לספרות מאוניברסיטת שיקגו שנטש את הקתדרה לטובת מסעדה מהודרת לסנדוויצ'ים באחד ממרכזי הקניות: "מה שעשיתי עד עכשיו, היה בשביל האמא היהודיה שלי", הוא אומר וצוחק, "מעכשיו אני עושה רק בשביל עצמי".

בארץ, כאמור זה רק התחיל. "זה לא נחשב יותר לכשלון או אי יציבות", אומרת ד"ר ינאי. "בגלל החשיפה התקשורתית יצרה הבנה בסיסית לכך שעבודה היא סוג של מימוש עצמי ולא רק בניה סטריאוטיפית של נשים או גברים שבוחרו בתפקידים שיגרתיים בגיל צעיר".

● איך זה קורה פתאום יום אחד? "זה לא קורה יום אחד. זהו תהליך שדורש הכנה. בדרך־כלל, זה מלווה במשבר אישי, שבתוכו עשויים לצמוח כחזות לכיוונים חדשים".

● מי האוכלוסיה שמשנה מקצוע? "נשים שגמרו לגדל ילדים, הרבה מורות ועובדות סוציאליות, בגלל השחיקה. פורשי צה"ל, אנשים אחרי תאונות או מחלה. הרבה אנשים פשוט רוצים לדעת מה הם שווים ולאיזה כיוון כדאי להם לפנות".

● מי יותר אמיץ, נשים או גברים? "בדרך־כלל נשים. יש לזה שתי סיבות. נשים מראש פחות טרודות בענייני פרנסה ויכולות להתפנות ביותר קלות לניסיונות. סיבה אחרת ואולי יותר מאפיינת את הנשים היא העובדה, שהן בעצם כל החיים עושות כמה קריירות במקביל. קצת בבית, קצת ילדים וקצת עבודה מחוץ לבית כך שהן הרבה יותר גמישות ופתוחות לשינויים מגברים. לגבר יש מקצוע מוגדר והוא מטבעו לא גמיש לקבל שינויים, זה בגנים שלנו".

לפעמים זה הופך להרגל. קריירה שלישית, רביעית, חמישית. "אנשים שיש להם אישיות מגוונת ועשו בהצלחה קריירה שניה, מוכנים, לעתים קרובות, לצאת לדרך עם קריירה נוספת", אומרת ד"ר ינאי, "בני ה־60 עושים הסבות של אחרי הפנסיה. זו לא חייבת להיות עבודה מסודרת, זה יכול להיות עיסוק ציבורי, שאגב גם זו קריירה. יש גם אנשים שעשו מספיק כסף ו/או כבוד ועכשיו הם מוכנים לעשות מה שבראש שלהם, כמו הגשמת חלומות ילדות: כתיבה, ציור, לימודי קבלה".

עצה

ה"שדים" שמונעים ג'וב חדש

מאת תמי זילברג

יש להתגבר על עשרה מחסומים פסיכולוגיים המפריעים בחיפוש עבודה חדשה

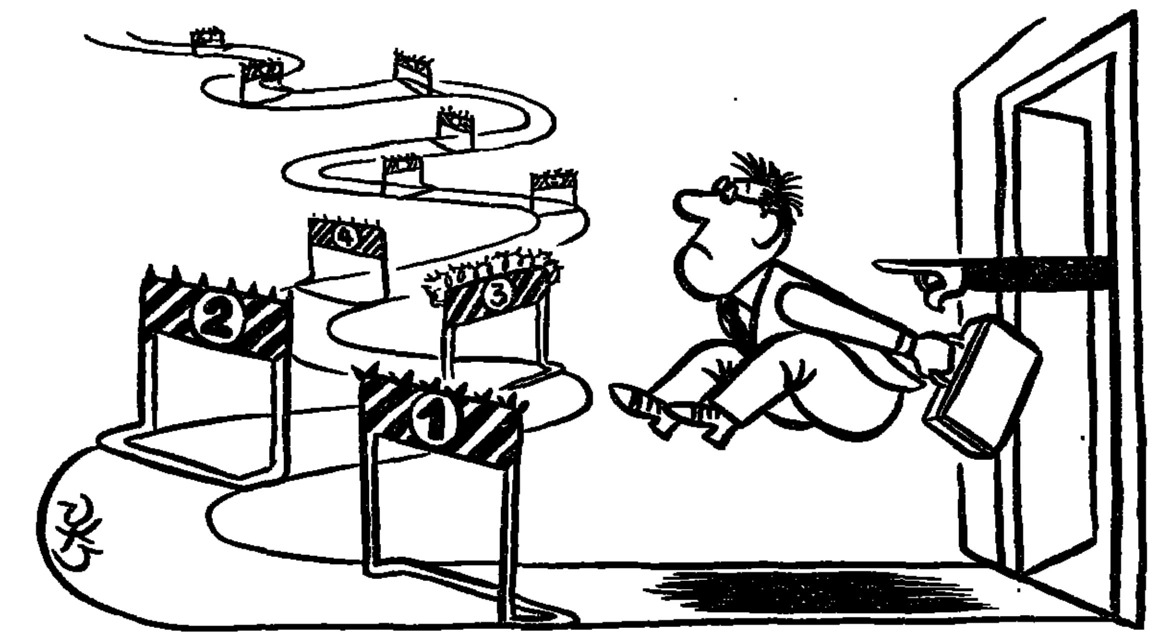

מנהלים ובעלי תפקידים בכירים, שפוטרו מעבודתם ומתקשים למצוא מקום עבודה תוך שבועות ספורים, נוטים להפסיק את החיפושים בשלב מסוים. רוב מחפשי־העבודה נתקלים ב"שדים" קטנים – כלומר, במחסומים פסיכולוגיים, בשלבים שונים של התהליך, ורק מעטים מתגברים עליהם במהירות וללא עזרה. אצל רובם, המחסומים גורמים לשיתוק כמעט כללי: יש מי שמסרבים להמשיך ולנסות במקומות עבודה אפשריים, אחרים מפתחים רגשות דכאון וכעס.

הדרך הטובה ביותר לעקוף את השיתוק הזה היא לבחון את רגשותיך. בחן את המחסומים המתוארים בהמשך, ואם תוכל לזהות אחד או יותר מהם כמאפיינים את המצב בו אתה שרוי, תוכל לפעול כדי להתגבר עליהם.

.1
כעס

כעס כלפי המעביד הקודם יכול לגרום לשאיפה להעניש את החברה. למרות שתחושה זו נפוצה למדי, היא מתעצמת במיוחד חודש או חודשיים לאחר סיום העבודה. אם היא נשארת בתוקפה, היא עשויה להביא את האדם לצעדים כמו הגשת תביעה משפטית נגד החברה, חיפוש עבודה אצל מתחרים ישירים והכפשת שמה של החברה.

בכל מקרה, הכעס הזה הוא עקר וככל שעבודה זו תובן מוקדם יותר – ניתן להפחיתו.

.2
אשמה

יש מחפשי־עבודה שחשים אשמה או בושה על כך שאיבדו את מקום עבודתם הקודם. הם עשויים לחוש רגש אשמה (דבר שיכול להיות נכון בחלקו), וכעת הם צריכים לכפר על חטאם. בגישה מזוכיסטית, הם מתחילים להעניש את עצמם ודוחים חיפוש עבודה חדשה, עד שנראה להם שריצו את עונשם.

.3
דכאון

דכאון אמיתי דומה לאשמה, אבל יש לו יותר קשר עם תחושת חוסר הנאה כללית מהחיים. איבוד מקום עבודה הוא מצב מדכא באמת. אם מאבד־העבודה הוא גם טיפוס דכאוני באורח בסיסי, מעמיק ומוכפל דכאונו. אנשים השרויים במצב זה נרתעים מפני אתגרים. הם מעדיפים להתכנס בתוך עצמם, להרבות בשתיקה ועצבות, לצאת לחופש, או להתעסק בפעילויות שונות שמהנות אותם. רק לחפש עבודה חדשה הם אינם רוצים. אפשר להניח שבמצבם זה לא יוכלו להתראיין בצורה אופטימלית לכל תפקיד שהוא.

.4
חוסר תכנון

מחסום אופייני לאנשים רבים הוא היעדר מטרות ברורות. אדם שפוטר מעבודה נאלץ לקבל החלטות ולהציב לעצמו מטרות – וזה קשה לו. הבעיה פחות חמורה לגבי אנשים שיש להם מומחיות אחת ויחידה. האחרים, מכל מקום, נאלצים להתמודד עם בחירות והעדפות קשות. רוב מחפשי העבודה חוששים מבחירה העשויה להשפיע על החיים. הם קופאים על מקומם, כאילו כדי להימנע מעשיית שגיאה איומה.

.5
חוסר החלטה

צפוי מאוד שאנשים לא ידעו איפה ואיך לחפש מקום עבודה חדש. במהלך ההכשרה המקצועית שלנו לא מלמדים אותנו איך לחפש עבודה. ואכן, כל חיפוש עבודה הוא מצב ייחודי שמשקף את אישיותו של המחפש, קשריו ושאיפותיו. בקיצור – זה לא פשוט.

מחפשי עבודה אמיצים קופצים למים הקרים ומקבלים החלטות לפי הצורך. הפחות־אמיצים מתחילים לאט או לא מתחילים בכלל, משום שאינם יודעים מה לעשות עם עצמם.

.6
פחד מדחייה

הימנעות מדחייה היא מעשה בריא ונורמלי. לעומת זאת, פחד תהומי מפני דחייה יכול לגרום לשיתוק. חיפוש עבודה הוא מעגל רצוף של נסיונות ודחיות. אפילו לאיש המכירות המנוסה ביותר קשה להתמודד עם רמה של 95% דחיות. מעטים בלבד מסוגלים לספוג מהלומות רצופות שפוגעות באגו, והדרך ההגיונית היחידה שנראית להם כדי להימנע ממצב כזה היא על־ידי נסיגה מראש אשר תימנע סכנה של חבטות נוספות.

.7
גאווה יתרה

יש אנשים שעבורם בקשת עזרה נראית כצעד קל וטבעי. לאחרים, עצם בקשת העזרה מהווה כניעה למצב, במיוחד אם יש להם הרבה גאווה עצמית. אמנם אפשר למצוא עבודה חדשה מבלי לבקש עזרה מחברים, אבל זה לא קל. עדיף להיעזר בידידים ומכרים. לאנשים מסוגרים ההתגברות על גאווה זו יכולה לדרוש חודשי מאבק רבים, ולעתים המאבק נכשל.

.8
הטלת אחריות על אחרים

מי שדוחה את חיפוש העבודה מפליג לעתים קרובות בדמיונות נהדרים של הצלה. יש מי שמצפים שהמעסיק הקודם שלהם למצוא להם עבודה. אחרים סומכים על משרדי השמה או על חבר קרוב ש"יש לו קשרים טובים". בינתיים, הם יושבים ומחכים לצילצול הטלפון המיוחל. דמיונות כאלה באים במקום אחריות אמיתית של חיפוש עבודה.

.9
ציפיות גדולות

מטרות בלתי מציאותיות הן דרך נפלאה לצאת מהמשחק. כזה הוא, למשל, מנהל שיווק שמוכן לקבל רק תפקיד מנכ"ל, למרות שאין לו כישורים מתאימים, או מישהו שאינו מוכן לחפש עבודה בענף חדש, למרות שהענף בו עבד נמצא בהאטה ואין צופים שינוי בעתיד הנראה לעין. לסיפורים כאלה יש אין־סוף ואריאציות, שכולן מאופיינות בחיפוש אחר משהו בלתי אפשרי במקום לחפש אחר משהו מציאותי, שניתן להשגה. במצב כזה עלולים לחלוף חודשים ארוכים – עד שהאדם ייאלץ להתעורר מהחלום המתוק אל המציאות האכזרית.

.10
חוסר־רצון

יש גם אנשים שאינם רוצים עבודה חדשה. לגביהם, חוסר־עבודה הוא מצב נפלא. הם נחים בבית ומאפשרים לבני־זוגם לטפל בהם. יש כי שמרגישים שזו זכותם ליהנות משבתון. אם הם יטרחו לחפש עבודה, הם יעשו זאת מתוך חוסר־חשק בולט.

יש תקווה

ברוב המקרים המחסומים, בסופו של דבר, אינם מונעים בעד האדם באופן מוחלט מלחפש עבודה בצורה כלשהי. כמו בכל הדברים שבהם אנו מכונים להשקיע מאמץ ועבודה, גם מחפשים אלה ייצא משהו בסופו של דבר. יתכן שהעבודה החדשה תהיה פחות מרתקת, אבל זו תהיה עבודה.

בית הספר לטכנולוגיה של האוניברסיטה הפתוחה

מפעל משותף של קרן ברכה ויד הנדיב

נפתחת ההרשמה ללימודים
לסמסטר סתיו תשמ"ח (23)
ספטמבר 87 - ינואר 88

- אלקטרוניקה
- מחשבים - תכנה

לקראת תואר:
הנדסאי, טכנאי, אלקטרונאי, תכניתן סוג 2.

קורסים להכשרה ולהשתלמות טכנולוגית
- חשמלאי מוסמך שלבים א' ו-ג'
- טלוויזיה בצבעים
- מיקרופרוססורים (8085)
- אלקטרוניקה תעשייתית לחשמלאים
- קריאת ספרות טכנית באנגלית

הלימודים בבית הספר לטכנולוגיה מתבססים בעיקר על למידה עצמית בביתו של התלמיד באמצעות חומר כתוב שהוכן ע"י טובי המומחים בתחום הלימוד, מערכת מטלות הבדיקות ע"י מנחים ובחינות גמר.

הסטודנט נעזר במעבדות ביתיות ומחשב אישי שיושאלו לו לפי הצורך, תרגול במחשבים במרכזי הלימוד ופגישות עם מנחים, פיתוח מערכות הלימודים ע"י המרכז לטכנולוגיה חינוכית.

ההרשמה תיסגר ב-14 ביוני 1987.

לקבלת חומר הרשמה מלא ושלח את התלוש הרצוף.

לכבוד האוניברסיטה הפתוחה, המחלקה למידע למרשם ולמעקב ת.ד. 39328 רמת-אביב, 61392
אבקש לקבל את ידיעון בית-ספר לטכנולוגיה וחומר הרשמה.

שם ______
כתובת ______

10/4.מע

בשוק העבודה

המון אנשים מוכשרים

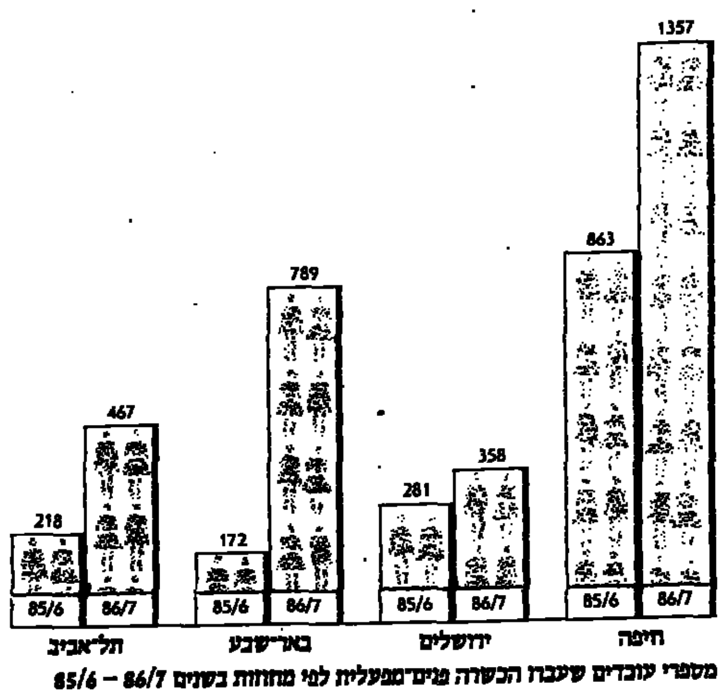

מספרי עובדים שעברו הכשרה פנים מפעלית לפי מחוזות בשנים 86/7 – 85/6

האגף להכשרה ולפיתוח כוח אדם במשרד העבודה והרווחה, ביחד עם הוועדה הבין־משרדית להכשרה פנים־מפעלית, אישרו בשנת 1986/7 יותר הכשרות מאשר בשנה הקודמת.

תעריף הסיוע למפעלים עומד היום על 150 ש"ח לחודש, לכל מובטל המופנה לתכנית ההכשרה במפעל.

המפעלים המקבלים את הסיוע מתחייבים להכשיר את המובטלים, בהתאם לתכנית הכשרה מוסכמת על המפעל ומאושרת על־ידי הוועדה.

מפעלים המכשירים את המובטלים לרמה המקצועית המתאימה לתכניות ההכשרה, זכאים לדרוש עבור אותם מובטלים תעודה המאשרת את לימודיהם העיוניים והמעשיים.

בשנת 1985/6 פנו 57 מפעלים לקבלת הסיוע בהכשרה הפנים מפעלית, 1,539 מובטלים למדו בתוכנית ההכשרה בהיקף של 4,282 חודשי הכשרה.

בשנת 1986/7 פנו 89 מפעלים, 2,966 עובדים עברו הכשרה בהיקף 9,014 חודשים.

הגידול היחסי באחוזים הוא:

57% במספר הפניות, 93% במספר העובדים ו־111% במספר חודשי ההכשרה.

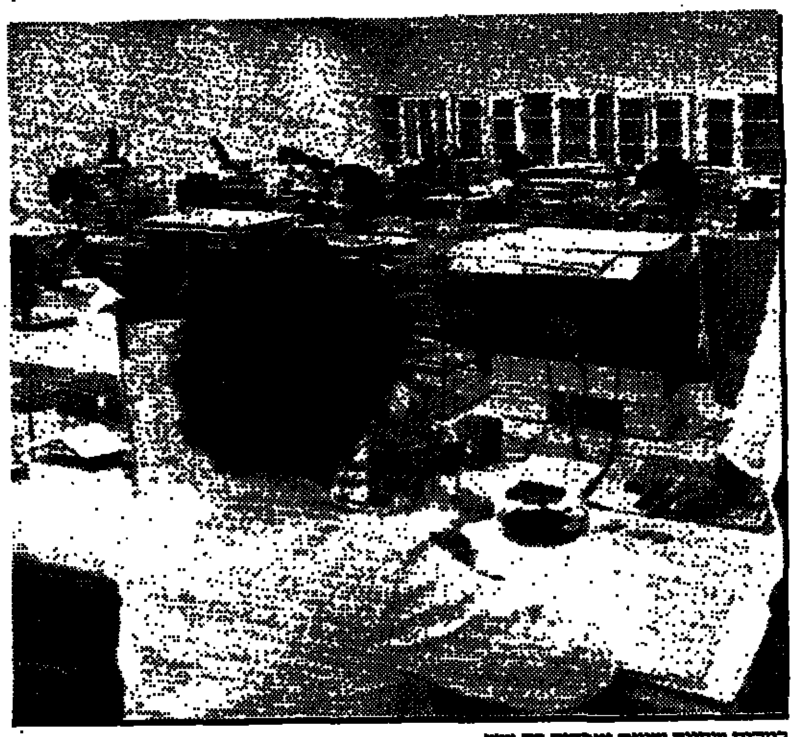
במקום שמונה שעות עובדים רק שש

מה קורה

המשק מושבת חלקית בחול המועד

השנה לא יפסיד המשק ימי עבודה רבים מדי בגלל חול המועד. ימים ג' וד' הם ימי עבודה מלאים, יום ו' – חלקי ויום א' שלאחריו הוא שוב יום קצר של ערב חג.

ובכל זאת, ימי עבודה הם ימי עבודה. אז מי יעבוד ומי ינוח?

בחברת "שפע", המספקת מזון מוכן למפעלים ולמוסדות הגדולים בארץ, לא עובדים בחוה"מ. לדברי בני חרוש, מנהל אחת מתחנות החברה, ארגונים רבים הנמנים עם לקוחותיה אינם עובדים. מיעוטם עובדים חצאי ימים ועל־כן אין המפעל חייב לספק מזון לעובדים.

כל עובדי התעשיה האוירית יכולים לנוח בחוה"מ. המפעלים סגורים.

לעומתם, עובדי "אסטרונאוטיקס" עובדים. רק יומיים, אבל עובדים. ביום ששי לא עובדים אף פעם וביום ראשון יהיה גשר. בימים רביעי וחמישי של חוה"מ יעבדו כרגיל. מנהל הארגון, אברהם דניאלי, אומר שלא יוגשו ארוחות בחדר האוכל של החברה, מאחר ו"שפע" לא הכשירה את מטבחיה ולא תספק מזון כשר לפסח. לא נותר לעובדים אלא להביא אוכל מהבית, בתיאבון.

ב"י.ב.מ." עובדים בחוה"מ, אבל החברה מעודדת את עובדיה לצאת במועד זה לחופשות. "ההחלטות הן אישיות", אומר צבי יגאר, דובר החברה. שעות העבודה קצרות – עד 1 בלבד ולכן חדר האוכל אינו מתפקד. העובים יביאו שקית אוכל מהבית.

ב"תדיראן" קבעה כל הנהלת חטיבה את סדרי העבודה לפי הצרכים. מי שהתמזל מזלו לעבוד במינהלה או בחטיבת הרכיבים, משוחרר מעבודה בחוה"מ של חג החרות. בשאר החטיבות עובדים. במקום שמונה שעות עמל, מסתפקים בימים טובים בשש שעות בלבד. "חדרי האוכל מתפקדים בכל מקום שבו עובדים, ויש להניח שהכשירו אותם", אומרת זהבה חן, ממשרד סמנכ"ל לכוח אדם.

ב"ויקה" וב"טיח־בית" עובדים בחוה"מ, אבל פחות שעות. מי שעובד משרה מלאה יעבוד עד השעה אחת בלבד. חדר האוכל של המפעל סגור ואין ארוחות. קפה ותה אפשר לשתות בכלים מיוחדים. יום ראשון, ערב החג השני, יקחו כל עובדי החברה יום גשר.

מי שצריך ללכת לבדיקות במרפאות החוץ של "תל־השומר" יכול להיות שקט. הביקור, שתואם מראש, עדיין בתוקף. המרפאות פתוחות כמעט כרגיל. במקום לעבוד עד שעה ארבע אחה"צ, יעבדו רק עד 12:30. חצי יום מקוצר קימעה.

ב"אמפא" עובדים כמעט כרגיל. חנויות החברה וסוכנויותיה עובדים כמו בכל יום חול. במשרדים עובדים רק עד שעה 1. רצוי שהמוקד המוקפיא, העמוסים כל טוב לחג, יצאו מכלל פעולה בבוקר. אחה"צ לא יהיה למי להודיע על הקילקול.

מי שנגמרו לו מוצרי המזון, יכול לקנות אותם ברשת ה"קראפר" כמעט כמו ביום חול. חנויות ההיפר יפעלו כרגיל (עד 10 בלילה), כולל במוצ"ש. רק במוצאי החג יסגרו ההיפרים. ביום ד' יפעלו רוב סניפי הסופרמרקטים כרגיל. רק הסניפים המרוחקים יעבדו חצי יום. ביום ה' יעבדו כל הסניפים כרגיל.

תמי זילברג

صكذا من الاصل

هكذا من الاصل

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2, תל־אביב מיקוד 132 67. טלפון ישיר למסירת מודעות: 251333–03 (רב קווי). מחיר מודעת מינימום (8 מילים): 70 ש"ח. כל מילה נוספת: 9.45 ש"ח (המחירים כוללים מ.ע.מ). מחיר אחיד לכל ימי השבוע (כולל ערב שבת והחג)

בשיתוף עם THE JERUSALEM POST

עבודה

3000

מפתח ל"עבודה"
(מדורי המשנה מסודרים על־פי סדר הא"ב)

3020 אופטיקאים
3030 אחזקה ותחזוקה
3040 אחיות ובתי עזר
3060 אינטגרציה
3070 אריזה והדרכה
3075 ביטוח
3077 בריאות
3080 גזירה ותפירה
3090 דיילות ומדריכות
3100 דפוס
3120 הנהלת חשבונות
3140 חוקרים
3160 חיילים משוחררים
3200 חשמל ואלקטרוניקה
3220 טבחים וקונדיטורים
3240 טכנאים הנדסאים
3280 יהלומים ותכשיטים
3283 כימאים
3286 כלכלה וניהול עסקים
3290 לבורנטים ורוקחים
3295 מבית לבית
3297 מדריכים/ות
3300 מהנדסים ואדריכלים
3320 מזכירים/ות וקלדנים/יות
3330 מוסיקה ובמה
3340 מורים וגננות
3350 מכירות
3355 מחשבים ותוכנה
3360 מחסנאים
3361 מכונאי תעשיה
3363 מסעדות ומלונאות
3365 מפיצים ומקדמי מכירות
3380 מפעילי ציוד מכני
3390 מרצים
3400 נגרים ורפדים
3440 נהגים
3450 נוער עובד
3460 סוכנים/ות
3480 ספרים וקוסמטיקה
3490 ספרנים/יות
3500 עובדי בנין
3505 עובדי חקלאות וגינון
3510 עובדי מוסך
3520 עובדי מתכת
3540 עובדי ניקיון
3560 עובדי סעד והקהילה
3600 עוזרות ומטפלות
3620 עורכי־דין
3640 פועלים/ות
3645 פיזיותרפיסטים ומעסים
3650 פיסיקאים
3680 פנסיונרים
3720 פקידות וקלדנות
3722 פרסום
3725 צבעים
3730 צילום ודוגמנות
3733 רואי חשבון ויועצי מס
3736 רופאים
3740 רפואת שיניים
3760 שליחים/ות
3800 שמירה ואבטחה
3845 שרטטים וגרפיקאים
3860 תרגום ועריכה
3880 ביקוש עבודה
3920 הכשרה לעבודה

לאחים שרבט דרושים קבלני שלד
בעבודה: 052-445122 בבית: 052-550656
(19211)

דרושים אנשי מכירות באזור המרכז לחברה מובילה בענף הפרסום
— ★ —
התכונות הדרושות: השכלה תיכונית חריצות הגינות הופעה נאה רכב חובה
(21416)

עובד ייצור (לא מקצועי) ופקידה
(25221)

דחוף! אנשי וידאו + נסיון
(25295)

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א – 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדים או דורשי עבודה מחמת מינם או מעמדם האישי...

מנהל עבודה לשרותי ניקיון + נסיון
(24087)

מושב יפית קולט
(22511)

דרושים:
1. פקידה
2. שליח
(24156)

בחורים חסונים. החל 1.80 מ'
(24162)

לבניטל בחולון ליום העצמאות
(24165)

למפעל טקסטיל ברמת־גן עובדים/ות ללא נסיון להפעלת מכונות
(22544)

דרוש/ה מעצב/ת פנים לחנות דהיטים אקסקלוסיבית
(22621)

עוזר למנכ"ל חשב – מינהלן דרוש לחברה מסחרית
(22833)

עצורו!! בעיות שמיעה? לנו הפתרון "מיקרוסוניק"
(22929)

מוכר/מחסנאי בימ"ס לחלפים + נסיון + רשיון נהיגה
(23957)

ל.א.ו.ת. מכונאי אחזקה מסגרים מנוסים
(11853)

מנהל עסקים דרוש לשיווק בישראל וסחר בינלאומי
(22836)

דרוש איש אחזקה בעל ידע ונסיון בחשמל ומסגרות
(21174)

"אדם לשרות אדם" לשרות עם כל הלב
(10424)

"לקשב לבית"
(11901)

דרושות תופרות זיגזג ואוברלוק
(21390)

"אדם לשרות אדם" ארגון גג לטיפול סיעודי
(19816)

לסוכנות לביטוח ברמלה א. בידרמן
טלפון: 08-223102, 08-235657
(11428)

איש/ת ביטוח מנוסה לעבודה מעניינת
(24118)

רק לחתיכות ואנפלינגיות המשוחררות באופיין
(9774)

דרוש/ה מעצב/ת לבגדי ספורט אופנתיים טריקו טרמה (1986) בע"מ
(11861)

תופרות קונפקציה למכונת "זיגזג"
(22916)

דיילות ואדמיניסטרציה

דיילות מנוסות למכירת תכשיטים
(12246)

דפוס

דרושים בדחיפות דפסי אופסט ועוזרי דפסים
(21452)

הנהלת חשבונות
(20732)

קורס סוג 3 מרצה — הבכיר בארץ במלון "פלאס" ת"א
(22819)

לקיבוץ בעמק דרוש מנהל חשבונות מוסמך
(23467)

צבעות שרות המדינה
לשרות: מפקחי/ מפקחות מס

נציבות שרות המדינה

מודיעה על מכרז פומבי קיבוצי מס' מק/4/87

למשרות

מפקחי / מפקחות מס

באגף מס הכנסה ומס רכוש בתחום השומה ושומת ניכויים

* אזור תל־אביב והמרכז
(נתניה, כפר־סבא, תל־אביב, גוש דן, רמלה, פתח־תקוה, רחובות) (64 משרות)

* אזור הצפון
(צפת: 2 משרות בכירים, 1 משנה, עפולה: 2 בכירים)

* אזור הדרום
(באר־שבע: 1 משרה בכירים, אשקלון: 2 משנה)

מנהל/ת חשבונות סוג 3

הנהלת חשבונות

מכונאי אלקטרוניקה

3200

מהנדס/מתמטיקאי

דרוש לעבודת סו"פ רבת אתגרים

מורים ומשגיחים

למוסד ציבורי ארצי

דרוש/ה

כלכלן/ית

(משרה חלקית)

קורסי "אוטוקד" לשרטוט ממוחשב ב"לרנר" – מדוע?

ל.א.ו.ת.

מלחימות מחוממות לאחר שירות צבאי

מחווט לוחות חשמל ובקרה מנוסה

מלחימות מחוממות מבקרי/ות מ"ב

מזכירות

3320

לחנויות כלי בית ומתנות ברמת־גן ות"א

דרושים כלכלנים למוסד ממלכתי גדול בתל־אביב

רוקחות לבית מרקחת בפתח־תקוה

קופאי לעבודה חלקית בחניון בתל־אביב

מוזיקה ובמות

3300

מזכירה אינטליגנטית בת 30 + בוגרת בי"ס מקצועי השולטת ב־WORDMILL

לחברה ליבוא מזון ברמת־גן מזכירה

לחברה לניירות ערך ברמת־גן מזכירה מעל גיל 25

מחשבים תוכנה

למפעל אלקטרוניקה גדול דרושים

מהנדסי תוכנה בכירים

לתחום אבטחת איכות תוכנה במערכות ממוחשבות מתקדמות

למרכז מחשבים המפעיל מחשבי י.ב.מ. גדולים (3090 ,3081) דרושים

מפעילי מחשב ובקרי תקשורת

בעלי תעודת הנדסאי או מכונאי.

לעבודה במשמרות.

מקום העבודה באזור תל־אביב.

למפעל אלקטרוניקה גדול דרושים

ראשי צוות תוכנה

(משרה 4167)

ניסיון בתחום אחד של 6 שנים לפחות

מתכנתים בכירים

(משרה 4168)

ניסיון בתחום אחד של 3–4 שנים

صكذا من الأصل

صكذا من الاصل

לך על בטוח לוח מעריב קריירה

מחסנאים

עובדי מחסן
בוגרי צבא
עם ידע באינסטלציה

דרוש מחסנאי
לבית מסחר
לתרופות

לאוטונות א"י – הוצאה לאור
דרוש
מחסנאי – מוביל

לחברה
לייבוא סוון
ברמת גן

מכונאי תעשיה

מכונאי
תעשיה
תפעול ואחזקה
+ נסיון

מסעדות ומלונאות

דרוש טבח
בוגר תדמור
3 שנות נסיון

אופיצים מקדמי מכירות

לחברת סוון בע"מ
באזור המרכז
מפיץ עצמאי

להפצת להיט
מסחרי/כלכלי
בלעדי

אופיר טל
עיצוב
ושיווק
תכשיטים

לחברת שיווק ארצית
העוסקת בתחום מכירות מוצרים
דרושים/ות
אנשי מכירות מעולים

למרכז
טיפולי
חדשני
דרושים/ות
אנשי
מכירות

הוצאת ספרים
"כתבים"
א. זלקוביץ בע"מ
לדוכן יריד הספרים
הבינלאומי דרושים:
ראשי צוותים
וסוכנים
להפצת ספרים
במבצע
חסר תקדים!
רווחים גבוהים!
טלפון: 03-789227
03-789146 03-789147

דרוש
סוכן מכירות

לתשומת לב המפרסמים בלוח מעריב

הנהלת מעריב

דרוש
מנהל שיווק
בתחום המזון

לשבת שרון
מקדמי מכירות
נמרצים + רכב
הופעה נאה

מגרים

אבי שרותי הובלה בע"מ
דרוש נהג מריילד
03-375364/5

נהג
משאית
+ נודד

דרושים אנשי מכירות
בעמדת מיקח מחשבים
ומכונות צילום

מלגזנים
מנוסים
לעבודה מיידית

מלגזן + נסיון
(רצוי רשיון רכב)
לעבודה מיידית
מאזור השרון

ספרים/ות וקוסמטיקאיות

3480

מושב אלמגור
מחפש
איש מים
להפעלת מכוני דיול

מכונאי
רכב
ידע בדיזל/בנזין
+ נסיון

הכנסה
גבוהה
מובטחת!
לבעלי מקצוע
מיומנים,
לעבודות הרכבה של
תקרות אקוסטיות
ומחיצות גבס
"דימור"
אקוסטיקה ובנין בע"מ
03-803910
03-5567004

כרסמים
מפעילי C.N.C
מאזור השרון

מסגר
קורא שרטוט ותוכנית
+ נסיון
בתעשיה

לעובר דרושים:
חרטים
כרסמים
מסגרים
מבלטים
רתכים
מפעילי C.N.C

למושב נתיב הגדוד
דרושים
עובדים
חקלאיים

מכונאי
מסוסים
(בוגרי ח"א)

חרטים
קונבנציונאלים
נסיון 3–4 שנים
בתעשיה

עובדי משק הבית

3560

מטפלות ואומנות

ברחובות
דוברת אידיש
ללינה והשגחה
על מבוגרת

למשפחת עשת בת"א
דרושות מטפלות
למשרות מלאות
וחלקיות

דרוש/ה בתשלום
זוג ואישה
בגיל כ-60

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל דרושים:
יוצאי יחידות קרביות

הנתונים הדרושים:
גילאי 21–28. שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי). עדיפות לקצינים. ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופאית אחרת. כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה)

אנו מציעים:
עבודה מעניינת ורבת אתגר בארץ ובחו"ל. תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים. חוזה העסקה לספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת)

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו"ל בשנה"ל הבאה

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל, יפנו בכתב יד לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור ס.פ. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
– פונים מתאימים יענו –
(20142)

שמירה ואבטחה

ל.בני טל" במתון
דרושים
מאבטחים

ל.א.ו.ת."
דרושות:
קלדניות מנוסות
לעבודה מידית
תנאים טובים
03-203052/3
(26149)

לסניף סוכנויות בינלאומיות
ABA MODELS
דרושות/ים פנים חדשות לפרסומות בישראל וצלומים והופעות בחו"ל
03-217318

למעבדת שיניים
בחולון
דרוש
גלפן עם נסיון

דרושים:
רופאי שיניים
סייעות שיניות מוסמכות

ל.א.ו.ת."
קלדניות
מנוסות
תנאים טובים

עבור
600 ש"ח
כדאי לעבוד???

דרושה פקידה
03-658544

ל.א.ו.ת."
דרושות:
כתבניות/פקידות
דו לשוניות מנוסות

לקומפיוטסט
דרושה פקידה
לעבודה עם קהל

פועלי מחסן קירור
להכנת הזמנות
לתוצרת חלב
בפתח תקוה.

לימדו
עיבוד תמלילים
כתבות מזכירות
והנה"ח
ממוחשבת

דרושה
כתבנית
ועובדת מזכירות

פקידה
כתבנית

לחברה לעמילות מכס
דרוש
פקיד חשוף
לעבודה בת"א
03-292014

דרושות
כתבניות מנוסות
עברית ו/או אנגלית

דרושות
תמליליות קלדניות
(מנוסות בלבד)

1. פקידת יבוא
מנוסה
2. מזכירה

מעבדות תמלילים
עברית אנגלית
מנוסות

למעון ויצ"ו
ביד אליהו
דרושות
מטפלות

הכא من الأصل

صورة من الاصل

קופת חולים מכבי

דרושים

* ביוכימאי/ת
* פקיד/ת הנהלת חשבונות
* פקידה-כתבנית
* מנהל חשבונות

חקלאי — אגרונום

פקיד גביה

חשמלאי תעשיה

סגן אלוף משוחרר בוגר המכבין פטור ממס הכנסה מעוניין בהצעות עבודה

שרטטים ושרטטיות

אחיות ובתי אבות

ביטוח

הנהלת חשבונות

חשמל ואלקטרוניקה

מבחנים/קונדיטורים

מכאים/הנדסאים

מוכרים/ות וספקים/יות

לוח ירושלים

למכון הלב בבית החולים „בקור חולים" ירושלים דרושים

תרגום ועריכה

לירחון גדול דרושים כתבים בנושאי צרכנות וחברה

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א — 1981

ביקוש עבודה

לוח חיפה

נציבות שרות המדינה מודיעה על מכרז פומבי קיבוצי מס' מק/4/87 למשרות מפקחי/ות מס

מעצבים/ות וקוסמטיקאיות

עובדי חקלאות וגינון

עובדי מתכת

עובדי ניקיון

שומרים וסדרנים

פקידות וקלדנות

קורס קלדנות ועיבוד תמלילים כתבנות עברית אנגלית

דרושה/ה רופא/ת שיניים

כתיבה במכונה בשיטה עיוורת תלמדו ב"12 שעות בבי"ס לסטנו „רימון" ת"א, דיזנגוף 85 ☎ 281985

המועצה האזורית הגלבוע המחלקה לתרבות

משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות ולאמנות מחוז חיפה והצפון

במסגרת ארועי שנת ה־65 להתישבות בעמק

"ערך יום עיון

בנושא:

עולמם של בני העליה השניה והשלישית

המקום: בית־שטורמן, עין־חרוד

המועד: יום חמישי י"ז בניסן תשמ"ז ב' דהוהמ"פ 16.4.87.

בתכנית:
דברי פתיחה: מר יהודה עברון – האגף לתרבות ולאמנות במחוז חיפה והצפון.
דברי ברכה: מר אברהם יריב – ראש המועצה האזורית גלבוע.
(בעבודה לקיום – בעבודה ורפא) ספרות העבודה – בין משאלות לב למציאות – פרופ' נורית גוברין – אוניברסיטת תל־אביב.
מהפכותם האישית והלאומית של אנשי העליה השניה והשלישית ואנחנו – מר יצחק בן־אהרון.
פנל בהנחיית מר נחמן רז, יו"ר ועדת החינוך והתרבות של הכנסת ובהשתתפות חברים מישובי העמק.
בעקבות ראשונים – סיור באתרים מראשית ההתישבות מר עזריה אלון.

התחלת הכנס בשעה 8.45 בבוקר, סיום משוער בשעה 16.00. ניתן לקבל ארוחת צהריים כשרה במקום תמורת 5 שקל.

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

סדרי קבלת קהל בסניפי חברת בזק בשבוע הפסח

בערב חג הפסח, יום ב' 13.4.87, י"ד בניסן וביום ה' 16.4.87, י"ז בניסן

לא תתקיים קבלת קהל

במשרדי העסקים של חברת בזק.

בשאר ימי חול המועד תתקיים קבלת קהל בשעות הבוקר בלבד. שאר שירותי בזק („14", „18", „16") יפעלו כרגיל.

בברכת חג שמח

חברת בזק

רשות שדות התעופה בישראל

רשות שדות התעופה — נמל תעופה בן־גוריון

מכרז מס' ר/2/87
למתן שרותי ניקיון בש"ת הפנים־ארציים באילת וחיפה

1. רשות שדות התעופה מזמינה בזאת הצעות למכרז הנ"ל מתאגידים הרשומים בישראל כחוק, שיש להם ניסיון של 3 שנים לפחות במתן שרותי ניקיון למשרדי ממשלה או למוסדות המדינה.
2. התאגידים הנ"ל יידרשו, בנוסף לקריטריון הנ"ל לעמוד בשאר דרישות ותנאי המכרז. אשר את מסמכיו ניתן לקבל מיום פרסום זה ועד ליום 17.4.87 בין השעות 09.00 ועד 10.00 במחלקת רכש (בבנין הטרמינל הבינלאומי בנמל התעופה בן גוריון קומה ב' חדר 256).
3. פרטים בדבר סיור במקומות השרות, במסמכי המכרז.
4. המועד האחרון להגשת הצעות נקבע ליום ה' 7.5.87 שעה 09.00.
5. רשות שדות התעופה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה אחרת.

מחלקת רכש

מועדון מטיילי מעריב

שבוע נופש והרזיה עם דליה ניר

פרטים: 03-439207

מעריב

בשיתוף עם המועצה המקומית רמת־השרון

מירוץ האביב השלישי

יערך בשבת, 11.4.87, בשעה 4.00 אחה"צ, ברחובות רמת־השרון בשלושה מסלולים:

10 ק"מ תחרותי
2.5 ק"מ תחרותי ילדים
2.5 ק"מ עממי, פתוח לכל

למנצח במירוץ התחרותי – כרטיס טיסה לאירופה (ללא מיסים) מתנת ארנון־פז תיירות.
במו בן פרסים בספרים ופרסים מתנת חברת „סבריגה"
ר"ג סופר־שבע, מתנת ארנון־פז תיירות.

הרשמה: ביום המירוץ, משעה 13.00, באיצטדיון האתלטיקה, רח' הזית, נווה־מגן.

בדבר פרטים נוספים: אגודת הספורט טלפון 03-482906 בימים א', ג', ה'.

הודעה חשובה !

מבצע מיוחד

20,034 פרסים יקרי ערך לצרכנים הנבונים !

ראה במוסף כלכלה של מעריב מדי יום ו' את המדור

„מועדון צרכנים" לקוראי מעריב

שיטת החיש־פרס – כולם זוכים!

בתי עסק המבקשים להצטרף למועדון מתבקשים להתקשר לדני או רותי, טל.: 03-334912, 03-337125, 03-337129.

משרד העבודה והרווחה אגף השיקום

דרושה משפחה אומנת באזור המרכז

דרושה משפחה אומנת חמה ומסורה, לטיפול בתינוקת כבת שלושה חודשים, נכה, הזקוקה לטיפול ומעקב רפואי.

בדבר פרטים יש לפנות לעובדת הסוציאלית אילנה סטוריק, במחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה, טל. 03/353743, בימים א', ד', וה' בשעות הבוקר, או לעובדת הסוציאלית נטע בן־יוסף טל. 03/354111 או 03/357390.

בר־אילן אוניברסיטת בר אילן — T&M ישום טכנולוגיה ושיווק

„ניהול מחקרי שוק לתעשיה"

יום עיון

בהשתתפות מרצה אורח מארה"ב

ד"ר סטיוארט נמזר

מנהל מחקרי שיווק לאגף הפלסטיק בחברת "DUPONT"

יום העיון יערך באוניברסיטת בר אילן בתאריך 23.4.87 בבנין בגין 17.00—9.00

לפרטים נוספים: 03-342021

מספנות ישראל בע"מ

מספנות ישראל בע"מ יוצאים לחופשת פסח

מתאריך 13.4.87
עד 21.4.87

המועצה לייצור ולשיווק של ירקות

קרליבך 2, תל־אביב

ירקות לחגים

המועצה שמחה לבשר לציבור כי יש להשיג את כל סוגי הירקות בכל כמות בשפע ובמחירים סבירים:

המחירים הסיטונאיים נמוכים. לדוגמה:

סלק 15—20 אג' לק"ג
עגבניות 60—100 אג' לק"ג
בצל 70—100 אג' לק"ג
חסה ראש 15—20 אג'
כרוב 15—20 אג' לק"ג

ירקות במחירים נוחים לקראת החגים

בברכת חג כשר, טעים ושמח.

קופת חולים מכבי

דרושים

★ ביוכימאי/ת
- לעבודה במעבדה קלינית
- מקום העבודה: יפו
- **לפנות טלפונית 812361, בשעות לפני הצהריים, אל ד"ר הגש.**

★ פקיד/ת חשבונות
- השכלה תיכונית, לפחות.
- ידיעת שפה לועזית.
- ידע ונסיון בעבודה בחשבונות.
- מקום העבודה: תל־אביב.
- **לפנות טלפונית 292911, למחלקת כוח־אדם.**

★ פקידה-כתבנית
- השכלה תיכונית, לפחות.
- *נסיון בהדפסה בעברית.*
- רצוי נסיון בעבודה במעבד תמלילים.
- מקום העבודה: תל־אביב.
- **לפנות טלפונית 292911, למחלקת כוח־אדם.**

★ מנהל חשבונות
- לניהול מערכת הנה"ח ממוחשבת.
- סוג ד' או מדופלם.
- מקום העבודה: חולון, רמת־השרון, רמת־גן.
- **לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות־חיים ונסיון מקצועי, דרישות שכר, אל מחלקת כוח־אדם, ת.ד. 40206 תל־אביב, 61040, עד 30.4.87.**

הרשות לשיקום האסיר
מכרז מס' 1–4/87
יועץ מחוזי לשיקום אסירים
(4 משרות בכל הארץ)

תיאור התפקיד:
א. ריכוז פעולות השיקום לאסיר המשוחרר במחוז.
ב. ייצוג הרשות בבית־סוהר.
ג. ריכוז צוותות בין מקצועיים בתכנית לשיקום האסיר והפעלת פרוייקטים מיוחדים לשיקום האסיר במחוז.
ד. קשר עם רשויות ממשלתיות ומקומיות, גופים ציבוריים, מתנדבים ופרטים בנושא שיקום אסירים.

דרישות המשרה:
א. תואר ראשון בעבודה סוציאלית או בקרימינולוגיה או פסיכולוגיה. עדיפות לבעל תואר שני.
ב. נסיון של לפחות 6 שנים בעבודת שדה ובהדרכה.

הדרגה:
א. עובד סוציאלי – לפי דרוג עובדים סוציאליים רמה 5–6.
ב. קרימינולוג, פסיכולוג – לפי דירוג מח"ר דרגה 7–8.

הערות:
א. העובדים יידרשו לעבוד גם בשעות עבודה בלתי מקובלות.
ב. העבודה כרוכה בנסיעות רבות ועל המועמד להיות בעל רכב.

מועמדים ישלחו תולדות חיים בכתב ויצרפו תעודות ומסמכים על השכלה ונסיון, רצ המלצות, לפי הכתובת: הרשות לשיקום האסיר, ת.ד. 71050, ירושלים.

המועד האחרון להגשת מועמדות ט' באייר תשמ"ז (8.5.87)

לחברה פרטית באזור באר־שבע
דרוש
חקלאי — אגרונום
בעל נסיון מעשי

דרישות המשרה:
- השכלה חקלאית – רצוי נסיון במטעים ושתלנות
- שליטה באנגלית, שפות נוספות – יתרון
- בעל רשיון נהיגה
- מקום מגורים בין באר־שבע לאשקלון

נא לפנות בכתב־יד, תוך פירוט קורות חיים ונסיון קודם, בציון מס' טלפון לת.ד. 50250 ת"א 61500, עבור "חקלאי אגרונום".

לחברה פיננסית
דרוש
פקיד גביה

דרישות התפקיד:
★ השכלה תיכונית
★ ידע בסיסי בהנהח"ש

מקום העבודה – ת"א

ימי עבודה א'–ה' 17.00–8.00

להתקשר מיום א', לטל' 295222 לבקש את מר יצחק הדאל

למפעל גדול באזור מגדל העמק
דרוש
חשמלאי תעשיה
★ **תעודת חשמלאי מוסמך**
★ **3 שנים עבודה בתעשיה לפחות**
★ **תנאים טובים / שכר גבוה למתאים**

לפנות: מנהל כח אדם, ת.ד. 1278 קרית טבעון.

פז
בתעשיות פז (יצור)
דרוש/ה
הנדסאי/ת מיכשור ובקרה

הכישורים הדרושים:
- ★ הנדסאי מוסמך בוגר ביה"ס להנדסאים במגמה למיכשור ובקרה.
- ★ נסיון של 5 שנים בתעשיה הפטרוכימית.
- ★ נסיון באחזקת מערכות בקרה ממוחשבות.
- ★ נסיון באחזקת מיכשור שטח.
- ★ ידע באנגלית והבנה טובה בנושאי ספרות טכנית באנגלית.

תנאי שכר בהתאם לכישורים.

לפנות בכתב־יד בפירוט קורות־חיים ונסיון קודם לת.ד. 434 חיפה. מיקוד 31003. עבור משרה מס' 1/87

סודיות מלאה מובטחת

פז חברת נפט בע"מ

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
מכרז מס' 19/87
אחראי לתקצוב ביחידה לחוזי מחקר

תיאור התפקיד:
א. תיקצוב החוזים בכפיפות לתנאים.
ב. פיקוח על הוצאות ואישור ניצול תקציבי מחקר בהתאם לתנאי החוזה.

הכישורים הדרושים:
א. בעל תואר B.A לפחות בתחום רלוונטי.
ב. נסיון של 8 שנים בעבודה דומה עם נסיון ניהולי.
ג. שליטה בעברית ובאנגלית.
ד. כושר ניהול מו"מ.
ה. נסיון בשימוש במערכת ממוחשבת.

הדרגה: 7 – 9 בדרוג מח"ר.

● פניות בכתב בצירוף קורות חיים, יש לשלוח למחלקת כוח אדם אוניברסיטת בן־גוריון ת.ד. 653 באר־שבע עד לתאריך 26.4.87, עבור מכרז 19/87

דרושה
מזכירת הפקה בעלת נסיון
לחברה מבוססת בשטח הפרסום
תנאי שכר טובים למתאימות

בפרטים לפנות לטלפונים:
03-337125 – 337129, לדני אלימלך

למרכז ההדרכה של מרכז תעשייתי עתיר ידע במרכז הארץ
דרושים/ות
משרה 1429:
אנשי מקצוע בעלי ידע וניסיון בעבודה על תוכנות שונות של IBM–PC
להדרכת הקורסים הבאים:
1) LOTUS 1–2–3 – *מתחילים ומתקדמים.*
2) DBASE III + – מתחילים ומתקדמים.
3) FRAMEWORK II – מתחילים ומתקדמים.
● רצוי בוגרי מדעי המחשב או הנדסאי/ות מחשבים.

נא לפנות לשמעון טל' 03-9717806.

למושב עין הבשור
דרוש
מרכז משק/גזבר
בעל ידע ונסיון:
★ **בהנהלת חשבונות**
★ **גזברות**
★ **ריכוז משק**
★ **גידולי שדה**

נא לפנות בכתב למזכירות מושב עין הבשור, ד.נ. הנגב, מיקוד 85405

לפרטים נוספים טלפון: 057-82742-8-9

למפעל גדול במגדל העמק
דרוש
מכונאי תעשיה
★ **ידע ונסיון – מנועים, משאבות**
★ **5 שנים עבודה בתעשיה לפחות**
★ **תנאים טובים / שכר גבוה למתאים**

לפנות: מנהל כח אדם ת.ד. 1278, קרית טבעון

רשות שדות התעופה בישראל
נמל התעופה בן־גוריון

ד ר ו ש י ם
בחורים / בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן־גוריון

העבודה מוצעת למשרה מלאה במשמרות מגוונות לחוזה מינימלי של שנה.

אפשרות העסקה גם במשרה חלקית (לסטודנטים).

תנאי הקבלה
- ● לאחר שירות צבאי
- ● 12 שנות לימוד לפחות
- ● דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון יערך בשפה האנגלית).
- ● מצב בריאותי תקין
- ● מגורים באיזור גוש דן – חובה לתקופת החוזה.

– למועמדים שימצאו מתאימים יוצעו תנאי עבודה נאותים.

– למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה במינהלת נמל התעופה בן־גוריון, בבנין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס), בתאריך 12.4.87 יום א'.

הרשמת מועמדים תתקיים משעה 06.00 ועד השעה 08.00.
מספר המועמדים הינו מוגבל ומותנה בהחלטת הועדה.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.

למפעל אלקטרוניקה גדול
דרושים

★ 4461 – מהנדסי אלקטרוניקה/מערכות
להגדרה, תכנון ופיתוח מערכות ל"א מתקדמות בעלות תכונות ייחודיות, תוך קשר הדוק עם לקוחות בארץ ובחו"ל.

עדיפות למועמדים בעלי ניסיון במכ"מ ו/או ל"א.

★ 4482 – הנדסאי/טכנאי מכונות
להשתלבות בצוות תכנון זיווד אלקטרוני צבאי.

הכישורים הדרושים:
- נסיון של שלוש שנים לפחות בעבודת תכנון זיווד על פי מפרטים צבאיים.
- הבנה בפתרונות תרמיים ודינמיים.
- רצוי ידע בתכנון גרפי ממוחשב.

● **על המעוניינים יש לפנות בכתב, בציון מספר המשרה המבוקשת לת.ד. 612 יבנה.**

– סודיות מובטחת –

מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים

למלון 5 כוכבים
דרוש .ה
הנדסאי/ת בנין מעולה
- **נסיון בפיקוח ובעבודות גמר, מוכח**
- **טיפול בלוחות זמנים ומעקב תקציבי**
- **קשר עם גורמי חוץ ועיריה**
- **נסיון בבדיקת חשבונות ואישורי כמויות**
- **בעל רכב פרטי**

העונים לדרישות יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 3036 תל־אביב עבור הנדסאי בנין

לבית מרקחת בפתח־תקוה
דרוש ה
רוקח/ת
למשרה חלקית
בערב – 03-354415

מרכז תקוותנו
מרכז קהילתי מושה ירושלים
דרוש רכז חינוכי לילדים ונוער
שומר מסורת

תיאור התפקיד: הפעלת תכניות לילדים ונוער.
דרישות התפקיד:
1) בוגר תואר ראשון במדעי החברה, חינוך.
2) נסיון בעבודה עם ילדים ונוער. היקף המשרה 60%
תנאי העסקה בהתאם לכישורי המועמד.

בדבר פרטים נא לפנות לטלפון 02-289229 או 02-285035 מיכאל בן ארי.

למערכת פרויקטים מיוחדים בשטח הפרסום וקידום המכירות
דרושים
★ מנהלי מכירות איזוריים בכל חלקי הארץ
★ מקדמי מכירות ורוכשי מודעות

תנאי העסקה מיוחדים הכוללים שכר בסיס + *עמלות + אחזקת רכב + בונוסים הכוללים נסיעות לחו"ל.*

עדיפות לבעלי רכב – סודיות מובטחת

פרטים: טלפונים 03-381254, 03-379392, *03-376869 לצביה או מיטל.*

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לנוער והחלוץ
מפעלי קיץ
דרושים/ות
מדריכים/ות
לעבודה חינוכית בארץ עם נוער וסטודנטים מחו"ל

המטרה: **לעזור למשתתפי התוכניות להכיר את הארץ על *מרכיביה השונים ולחזק את זיקתם לעם היהודי.***

- המדריך יהיה צמוד לקבוצה במשך כל שעות היממה, במקומות שונים בכל רחבי הארץ
- עבודה רצופה מ־6 – 3 שבועות.
- **תחילת העבודה באמצע חודש יוני בלבד.**
- המועמדים נדרשים להשתתף בסמינר בן 5 ימים בחודש מאי

הכישורים הנדרשים:
- **השכלה תיכונית מושלמת כולל בגרות**
- **לאחר שירות צבאי/לאומי**
- **שליטה טובה באנגלית**
- **נסיון בהדרכת נוער (בתנועה, מתנ"ס, מחנות קיץ)**
- **עד גיל 30**

להצעת מועמדות יש לפנות טלפונית היום, ביום ראשון *או* ביום שני, כדי לתאם ראיון לשבוע המתחיל ב־22 באפריל. בטלפון 02-208522/5

אין ההסתדרות הציונית מתחייבת לקבל הצעה כלשהי

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
למערך המיחשוב האוניברסיטאי
ד ר ו ש י ם
תוכניתני מערכות הפעלה (SYSTEM) מתחילים
לאחזקה ופיתוח של מערכות הפעלה על מחשבי CDC, IBM, VAX, ומערכות תיקשורת מתקדמות.

מועמדים מתאימים למשרות הנ"ל יהיו בוגרי אוניברסיטה בעלי רקע מבוסס היטב בנושא המיחשוב. באים בחשבון גם בוגרים מצטיינים של מכללות טכנולוגיות, בעלי אותו רקע.

המועמדים שייבחרו יעברו קורס מתאים בן כ־4 חודשים, אשר ייפתח בתחילת חודש אוגוסט 1987. במשך הקורס יקבלו המשתתפים מילגת קיום, ובתמורה יחוייבו לעבוד באוניברסיטת בן־גוריון לפחות שנתיים.

בבחירת המועמדים לקורס יועדפו בוגרי מדעי המחשב. תושבי באר־שבע וסביבתה הקרובה. מועמדים שיסיימו את הקורס בהצלחה ויתקבלו לעבודה, יחויבו לגור בבאר־שבע.

פניות בכתב, בצירוף תולדות חיים והעתקי תעודות רלוונטיות, נא להפנות עד ה־25.4.87 אל מזכירות מערך המיחשוב ת.ד. 653 באר־שבע 84105.

למשרד הראשי של חברה גדולה בענף המזון
דרושה למשרה מלאה
מזכירה לעורך-דין החברה
הכישורים הדרושים:
נסיון של מספר שנים במזכירות ★ רצוי ידע בביטוח, הדפסה ועיבוד תמלילים ★ שליטה באנגלית ★ גיל מעל 30.
● מקום העבודה בפתח-תקוה ●
נא לפנות בכתב יד, בציון קירות חיים ונסיון מקצועי, לת.ד. 2438 תל-אביב 61024 עבור "מחלקת כוח-אדם, משק ותחזוקה"

המוסד לביטוח לאומי
המשרד הראשי
דרוש/ה
אמרכל/ית ראשי/ת בסניף תל־אביב

הדרגה: יז–יטו בדירוג האחיד (5–7 בדירוג המח"ר)

תיאור התפקיד: מטפל בענייני המינהל בסניף מבחינה ארגונית וניהולית לפי הנחיות מנהל הסניף.

הכישורים הנדרשים: השכלה אקדמית וניסיון של 3 שנים. או 14 שנות לימוד וניסיון של 4 שנים: כושר לנהל משא־ומתן בדרג בכיר עם גורמי פנים וחוץ; כושר הבעה בכתב ובעל־פה.

הערות:
א. המועמדים למשרה ייבחנו בכתב.
ב. את הבקשות, בצירוף תעודות השכלה, יש להגיש למחלקת כוח־אדם, המוסד לביטוח לאומי. שד' ויצמן 13 ירושלים, בטופס בקשה למשרה פנויה (מדף 2115) עד 26 באפריל 1987.
ג. עוד פרטים אפשר לקבל בטלפון 02-559419.

לקיבוץ משאבי שדה
דרושה
אחות כפר
לפנות למזכירות כל יום עד השעה 14.00.
טל. 057-963111

למשרד ביטוח חיים בת"א דרושה
כתבנית/מעבדת תמלילים
למחשב פי.סי.
אפשרות לשילוב בעבודות פקידות
03-621806, 03-621098, 03-621630, לפנות למרים

صكذا من الأصل

هكذا من الأصل

אם אתה מחפש
קצין במילואים
עבודה דינמית, עצמאית, לא שיגרתית
צה"ל מציע לך
תפקיד הכולל מגע עם אנשים ושטח, אפשרות להתפתח ולתרום

נתונים דרושים:
- גיל - 23-32
- השכלה תיכונית
- פרופיל 64 ומעלה
- ידיעת השפות ערבית או אנגלית - יתרון

פנה אלינו לת.ד. 37342 ת.א. מיקוד: 61373
בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים (כתובת, טלפון)
מועמדים שימצאו מתאימים יוכשרו לתפקיד
סודיות מובטחת

P.B. IND
תעשיות ביו־טכנולוגיה צמחית בע"מ
לעבודה באיזור הצפון (עכו)
דרושים:
★ **עובד/ת מחקר**
– בעל/ת תואר שני או שלישי בביולוגיה.
כישורים: נסיון בפרמנטציה, תרביות רקמה, רקע טכני והפעלת ציוד.
★ **עובדי מחקר**
– בעלי תואר שני בביולוגיה או חקלאות.
כישורים: נסיון בתרביות רקמה צמחיות ו/או שתלנות.

פניות בכתב־יד בלבד, בצירוף קורות־חיים והמלצות, לשלוח אל: P.B.IND בע"מ – תעשיות ביו־טכנולוגיה צמחית, עבור ד"ר רוברט לוין, ד.נ. אשרת, מיקוד 25201.
– סודיות מובטחת –

למוסד פיננסי
דרושים
כלכלנים/ות
★ בעלי הבנה בתהליכי מימון.
★ כושר ניתוח דו"חות כספיים, כולל דו"חות מאוחדים.
★ מקום העבודה: תל־אביב.
מבקר/ת ענ"א
★ בעל/ת הכשרה בניתוח מערכות.
★ מקום העבודה: תל־אביב.
כתבנית אנגלית
★ עדיפות לתמלילנית.
★ מקום העבודה: תל־אביב.
פקידי/ות קבלת קהל
★ השכלה תיכונית ומעלה.
★ שעות עבודה מפוצלות.
★ מקום העבודה: איזור תל־אביב והשרון.
נא לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות־חיים, לת.ד. 11333, ת"א מ. 61112, עבור מספר 950.

LONDON
£2000 PER MONTH
SALESMAN
If you are able to speak English, drive a motor car & have a good personality, we will teach you within 2 weeks to earn 400 — 500 Pounds Sterling every week. If you have sufficient capital (say £1000) to find accommodation & small motor car, we will re-imburse your air fare, if you're successful. Our company specializes in selling to homeowners security and insulation products.
NO EXPERIENCE NECCESSARY AS FULL TRAINING GIVEN.
Telephone Mr. Brandon, Tel Aviv, 286222 for an immediate interview at the Tel Aviv Sheraton.

לחברה תעשייתית גדולה בענף הטכסטיל
דרוש מנכ"ל
כישורים:
★ השכלה אקדמית.
★ נסיון בניהול חברה או מפעל.
★ ידע בשיווק, כספים ונושאים טכניים.
★ רצוי ידע ונסיון קודם בטכסטיל.
★ ידיעת שפות.
● גיל בין 35 עד 50.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 20192 ת"א עבור מנכ"ל.

להוצאה לאור ולחברה ליבוא
דרושות
מזכירה ומנהלת משרד
שליטה מוחלטת בעברית ואנגלית
תנאי הכרחי
לתאום פגישה נא לפנות 03-7518121

לחברה ליצוא מזון
דרושה
פקידת יצוא
נדרשים שליטה בעברית, אנגלית וצרפתית, הדפסה ומלקס
נא לפנות מיום א'. טלפון 4-253463-03

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
למשרה מלאה
בעל/ת יכולת עבודה באופן עצמאי
הכישורים הנדרשים:
1. סוג 3 ומעלה. 2. נסיון מוכח של 5 שנים. 3. ידע בעבודה של P.C – יתרון
לפנות בכתב לת.ד. 29517 ת"א 61294

אבטחה
ביום העצמאות
לטלפן: 03-651051

קמפ כפר מנחם מחפש
מורה
לכיתה ד', לשנת הלימודים תשמ"ח
עדיפות לבוגר/ת אורנים
טלפון בשעות היום 055-93411, אחה"צ ובערב 055-93542

משרד אדריכלים א. קינסברונר מחפש
אדריכל/ת
רצוי עם נסיון בתב"ע
טל. 03-323821

ל.שיווק" – מוספים מיוחדים ב.מעריב"
זאב ויזל / עפר גל
החברה המובילה בהפקת מוספים מיוחדים צבעוניים בעיתונות
דרושים
ליחידת המערכת
כתבי עיתונות
בעלי ידע וניסיון מוכח בכתיבה עיתונאית. כאלה שהעורך לא צריך לשנות להם יותר מדי, וזוכים למחמאות על רמת כתיבתם (ציונים טובים מהמורה לחיבור בתיכון אינם רלוונטיים!)
למחלקת מכירות
מנהלי מכירות
ניסיון בניהול צוות מכירות, רצוי בענף הפירסום או ניסיון במכירות ויכולת ארגונית וניהולית. יחסי אנוש טובים והבנה מסחרית.
נציגי מכירות / יועצי פירסום
ניסיון מוכח ומוצלח במכירות, רצוי ברכב פרטי
נציגות מכירה / יועצות פירסום
למנהלה של אביבה מרקוס – "אביבה ממליצה" ידע וניסיון במכירות והתמצאות בתחום הפירסום.
למחלקת ההפקה
מגיהים
שליטה מלאה בלשון העברית (רצוי תואר אקדמי) וניסיון בעבודות שיכתוב והגהה בעיתונות העברית. קפדנות וזריזות בביצוע עבודה דייקנית ונכונות לעבוד בשעות לא שגרתיות בתקופה הצורך.
גרפיקאי מבצע
ידע וניסיון בביצוע גרפי של כתבי עת. מיומנות, דייקנות, איכפתיות ונכונות לעבוד בשעות לא שגרתיות בהתאם לצורך.
למתאימים תינתן אפשרות להשתלב בחברה דינמית, צעירה ומצליחה, הדורשת מעובדיה הרבה ומאפשרת להם לקבל תמורה בהתאם.
לפנות טלפונית לזוהר טל. 331986; 331969(03)

לכלכלן/ית
לחברה מסחרית
דרוש/ה
כלכלן/ית
דרישות התפקיד:
תואר בכלכלה, רצוי בסטטיסטיקה, נסיון של 3 שנים לפחות, לאחר שרות בצה"ל, ידע בהפעלת P.C – תוכנת לוטוס, גיל עד 35 שנה.
על המעוניינים/ות לפנות בכתב־יד, בפירוט קורות־חיים ונסיון מקצועי, לת.ד. 866 ת"א 61008, עבור מס' 541.

למוזיאון ישראל, ירושלים
דרוש/ה
מהנדס/ת בניין
לתפקיד ראש היחידה לבינוי ואחזקה (במשרה מלאה)
בעל/ת נסיון מוכח ויוזם/ת בתחומי פיקוח, בינוי, חישוב כמויות, מכרזים, מפרטים, ניהול מו"מ, אחזקת מערכות (מיזוג, חשמל, וכו'). ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים, מקומות עבודה קודמים ושמות ממליצים למוזיאון ישראל – מח' כ"א, ת.ד. 1299, ירושלים, 91012.
– סודיות מובטחת –

האגודה לקידום החינוך – ירושלים
מדרשית עמליה – תיכון תורני דתי לבנות
דרושים לפנימיה לשנה"ל תשמ"ח
★ **מרכז פנימיה** (מגורים במקום)
בעל השכלה מתאימה, נסיון מוכח בעבודה חינוכית, כושר ארגון ועבודה עם צוות.
★ **אם־בית ראשית** (מגורים במקום)
בעלת הכשרה ונסיון מוכחים בתחומי משק וחינוך פנימייתי.
★ **מדריכות חברתיות** (רווקות, מגורים במקום)
בעלות השכלה והכשרה למילוי התפקיד.
בכל התפקידים הנ"ל, העבודה היא גם בשעות אחה"צ והערב.
מועמדים מתאימים יפנו מיד בכתב־יד, בפירוט תולדות־חיים, השכלה ונסיון קודם, ובצירוף תצלומי תעודות, אישורים והמלצות, עד 30.4.87, לפי הכתובת: ת.ד. 16252, בית וגן, ירושלים 91162.

לרשות שמורות הטבע דרוש:
מנהל שמורת אבשלום
(מערת הנטיפים)
דרישות התפקיד:
נסיון בעבודה הקשורה במגע עם קהל רב.
נסיון בניהול צוות עובדים.
ידיעת השפה האנגלית על בוריה (דיבור).
הבנה בטבע ובידיעת הארץ.
מגורים:
אזור בית שמש או ירושלים
רשיון נהיגה ★ בריאות תקינה
המעונינים יפנו לרשות שמורות הטבע – רח' ירמיהו 78, למילוי שאלונים עד לתאריך 21.4.87

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920
משרה פנויה מס' ח/210/87
בכפר הנוער קרית יערים (ליד אבו גוש)
דרושים/ות
1. **מדריך/ה חקלאי/ת**
תאור התפקיד:
א. הדרכת חניכים בפינת חי
ב. אחזקת פינת חי
כישורים:
א. השכלה תיכונית
ב. בעל/ת רקע ונסיון בעבודה עם בעלי חיים
ג. רצוי יוצא/ת מושב או קיבוץ
דרגה: בדרוג עובדי הוראה
מגורים במקום
2. **מחנכי/ות כתות**
לשנת הלימודים תשמ"ח.
על הפונים/ות לפנות ישירות לכפר הנוער קרית יערים טל. 02-342171.

לחברת שיווק ארצית
דרושים:
1. **אנשי מכירות** בעלי רכב (רצוי מסחרי) לשיווק מוצרי קמפינג/ספורט, לכל אזורי הארץ.
2. **נשות מכירה** לשיווק אופנה לכל אזורי הארץ.
רציניים/ות בעלי נסיון במכירה יכתבו לת.ד. 9206, ת"א. מיקוד 61091.
– סודיות מובטחת –

לחברת צלון בע"מ
דרוש
מהנדס מכונות/כימיה
לתפקיד בכיר ומעניין

מועמדים יפנו בכתב לצלון בע"מ ת.ד. 82 בת־ים.

למפעל מקסטיל באיזור המרכז
דרושה
תדמנית מנוסה
בעלת ידע בטריקו וסריגים
לפנות בכתב־יד, בצירוף נסיון קודם, לת.ד. 53124, ת"א

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחינוך ולתרבות בגולה
המינהל המרכזי לשליחות
דרוש
מועמד לניהול מוסד אקדמאי להכשרת מורים
בעל תואר ד"ר מומחה בלימודי יהדות, בעל נסיון של 5 שנים לפחות בהוראה ובניהול מוסד מקביל בישראל. ידיעה טובה בשפות זרות.
נא לפנות למדור לשיעור מחנכים – המחלקה לחינוך ולתרבות בגולה, ת.ד. 92 ירושלים, טלפונים 02-202587 ,02-202589

כפר גלים
בית־ספר תיכון חקלאי
דרוש:
רכז משק
מגורים במקום
בדבר פרטים נא לפנות להנהלת כפר גלים בצירוף קורות חיים, לפי הכתובת: כפר גלים מיקוד 30865.

דרושה
מזכירה אנגלית
הדרישות: הדפסה אנגלית, ידע בתפעול טלקס, ידע בתפעול מחשב
משרדים ברמת־גן
תנאים טובים למועמדת המתאימה
לתאום ראיון להתקשר טלפונית: 03-735102

בית ירח – בי"ס תיכון מקיף
דרושים
מורה למתמטיקה
מורה לביולוגיה
יש אפשרות למגורים באחד מקיבוצי הסביבה, ד.נ. עמק הירדן מיקוד: 15112, טל. 06-750803.

עמל רשת מוסדות חינוך
לביה"ס התיכון עיוני מקצועי "נוה שרה הרצוג" בני־ברק
דרושים
★ **מרכז/ת פנימיה**
בעל רקע תורני
★ **מדריכות**
נא לפנות לטלפון: 783806; 03-790331

דרוש/ה
מנהל/ת קהילה טיפולית
לנפגעי סמים
בפנימיה במרכז הארץ
הכישורים: השכלה אקדמאית מלאה במקצוע טיפולי, רצוי נסיון בטיפול בנפגעי סמים.
העדפה למועמדים שיגורו במקום.
המעוניינים יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים אל: אגודת "אל־סם", רח' פקיעין 7 ת"א, מיקוד 62286.

למפעל השימורים של יכין בפ"ת
דרוש
מהנדס מפעל
הכישורים:
★ מהנדס מכונות בעל נסיון של 10 שנות עבודה בתעשייה. רצוי בענף המזון.
★ כושר ניהול צוות עובדים
★ ידיעת השפה האנגלית
המעוניינים יפנו בכתב־יד בפרוט קורות־חיים לת.ד. 109, פ"ת, מיקוד 49100 עבור "מהנדס מפעל".

לחברת יבוא תרופות
דרוש:
מנהל כספים ויבוא
הכישורים:
– השכלה אקדמית או מנהל חשבונות מדופלם.
– נסיון של 5-10 שנים בתפקיד דומה.
– נסיון קודם ב: הנהלת חשבונות, יבוא, ניתוח פיננסי, עבודה במחשב וניהול צוות.
– ידע בשפה האנגלית.
למועמד המתאים תנאים מצויינים.
נא לפנות, בצירוף קורות־חיים, לת.ד. 2096 הרצליה פיתוח 46120.

למושב עין־יהב בערבה
דרוש מציל
לבריכת השחיה
(כולל אחזקה)
לתקופה: אפריל–אוקטובר '87
לפנות למזכירות המושב 057-81131

למושב בערבה
דרוש
מזכיר / גיזבר
דרוש נסיון קודם
בדבר פרטים נא להתקשר לטלפונים הר"מ:
057-53256 / 51393 / 51546

לחברת שקם בע"מ
דרוש/ה
נהג/ת קטנוע לשליחויות
בעל/ת קטנוע תושב/ת גוש דן
המעוניינים יפנו לשקם, רח' רזיאל 4, יפו, בימים א'-ה' בין השעות 8.00-12.00.
טלפון: 03-5121445

ג'

לימודים

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

משרד החינוך והתרבות
המכללה לחינוך ולספורט
אוהלו לחוף הכנרת
מפעל זכרון לברל כצנלסון

א. מסלולי הכשרה להוראה

1. גננות.
2. גננות ומורות לגיל הרך
3. מורים לכיתות ג'–ו'
4. מורים כוללים לאמנות
5. מורים לחינוך גופני.

ב. השתלמויות מורים

1. לתואר: א. מורה בכיר/ה
ב. גננת בכירה
ג. מורה בכיר/ה לחינוך גופני
ד. לימודי הסבה להוראה

2. לגמול: במכללה קיימים תחומי לימוד והעשרה רבים המקנים זכות לצבירת שעות גמול.

נמשכת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח
הסעות מאורגנות לתלמידים מעפולה, נצרת ובית שאן

פרטים נוספים במזכירות המכללה.

★ במוסד פנימיה מעולה
★ לזקוקים – מילגות ומענקים
★ מועמדים מתבקשים להקדים ההרשמה

המכללה לחינוך ולספורט אוהלו

כתובתנו: המכללה לחינוך ולספורט „אוהלו"
ד.נ. עמק הירדן, מיקוד 15110
טל: 06־752270, 06־750330, 06־750296

בית הכרם

המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין
בית הכרם, ירושלים

מודיעה על פתיחת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח

לימודים לקראת תעודת „מורה מוסמך בכיר" (3 שנות לימוד)
ותואר „בוגר הוראה" – B.Ed (4 שנות לימוד)

מסלולי הלימוד

- הגיל הרך – גן ילדים, כיתות א'–ב' – 3 או 4 שנים*
- החינוך היסודי הרגיל – כיתות ג'–ו' – 3 או 4 שנים*
- החינוך היסודי המיוחד – כיתות ג'–ו' – 3 או 4 שנים*
- חטיבת הביניים לקראת תואר – כיתות ז'–ט' – 4 שנים
- החינוך הערבי (החינוך המיוחד) – כיתות ג'–ו' – 3 שנים

לימודי התמחות מקצועית

- מורים לאומנויות מכניות – 3 שנים
- מורים למדעי החזות והבית – 3 שנים
- חינוך לילדים בעלי מוגבלויות חמורות – 2 שנים

לימודי השתלמות והסבה

- המכון לחינוך דיפרי ערים וחול עוזר
- הסבות לכל המסלולים לבעלי תואר אקדמי
- לימודי השלמה לקבלת תואר „מורה מוסמך בכיר"
- הסבות והשתלמויות למורים בפועל ובשנת שבתון
- לימודי השלמה לקבלת תואר „בוגר בהוראה" (B.Ed) למורים בעלי תואר „מורה מוסמך בכיר"
- מכון להכשרת מנחי מורים

מכינות

- מכינה לעולים • מכינה קדם אקדמית

מבחן הסף יתקיים ב־22.4.87

מדריך וטופסי רישום ניתן לרכוש תמורת 10 ש"ח (במזומן או בהמחאת דואר).
המעוניינים יפנו למזכירות המכללה בימים א'–ה', בשעות 8.00–12.00 או בכתב ל: ת.ד. 3578, בית־הכרם ירושלים, 91035.

* מתן תואר בוגר בהוראה מותנה בהחלטה סופית של המועצה להשכלה גבוהה.

המכללה לחינוך גופני
ע"ש דינמן
במכון וינגייט

מודיעה על המשך ההרשמה
לשנת הלימודים תשמ"ח

להשלמת הלימודים האקדמיים לקראת תואר ראשון (B.Ed.)

1. תוכנית חד/דו שנתית לבוגרי המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט.
2. תוכנית דו שנתית לבוגרי סמינרים אחרים לחינוך גופני.

פרטים והרשמה
חומר הרשמה יישלח למצרפים 16.50 ש"ח,
לפקודת: המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט

נא לשלוח לפי הכתובת: המדור לרישום ולקבלה, לימודי שנה ד',
המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט, 42902
טלפון ישיר למדור: 053־29239

המוסדות להשכלה גבוהה   משרד החינוך והתרבות
הועדה לקידום החינוך המדעי לנוער

מודיעים על פתיחת ההרשמה למחנות הקיץ לנוער שוחר מדע

המחנות מיועדים לתלמידי החטיבה העליונה וחטיבת הביניים ויתקיימו בחופשת הקיץ תשמ"ז (יולי אוגוסט 1987)
המשתתפים יעסקו בפעילות מדעית במעבדה ויאזינו להרצאות בנושאים מדעיים.
נוסף לכך יתקיימו פעילויות חברה וספורט.
בדבר פרטים והרשמה יש לפנות למוסדות המקיימים את המחנות:

שם המוסד	מיועד לבוגרי הכיתות	כתובת וטלפון
אוניברסיטת תל־אביב	ו' – י"א בלי פנימיה	היחידה לפעולות נוער רמת אביב, ת"א 69978 03־423380, 420469
האוניברסיטה העברית ירושלים	ט' – י"ב עם פנימיה ז' – ח' בלי פנימיה	היחידה לנוער שוחר מדע גבעת רם, ירושלים 91904 02־585346, 585475
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל חיפה	ח' – י"א בלי פנימיה	היחידה לפעולות נוער המדור ללימודי חוץ קרית הטכניון חיפה 32000 04־225150, 294464
מכון ויצמן למדע רחובות	י"א עם פנימיה	היחידה לפעולות נוער רחובות 76100 08־482970
אוניברסיטת בר־אילן רמת־גן	ז' – י"א בלי פנימיה	היחידה לפעולות נוער רמת גן 52100 03־718207
אוניברסיטת בן גוריון באר־שבע	ז' י"א – עם פנימיה	היחידה לנוער שוחר מדע באר־שבע 057־39947
מינהל המחקר החקלאי מרכז וולקני	י"א – עם פנימיה	היחידה לנוער שוחר מדע מרכז וולקני ת.ד. 6 בית דגן 50250 03־980358
המרכז למחקר גרעיני נחל שורק	י' – י"א עם פנימיה	היחידה לנוער שוחר מדע דואר יבנה 70600 08־484496

סיום ההרשמה בכל המוסדות 31.5.87

אוניברסיטת בר־אילן

המכון הגבוה לתורה
רמת־גן
הישיבה לבנים

נמשכת ההרשמה למכון הגבוה לתורה לשנת הלימודים תשמ"ח

המכון מיועד ליוצאי ישיבות הסדר, לבוגרי ישיבות הסדר, תיכוניות ולאחרים, בעלי ידע מוגבר בתלמוד. המכון מאפשר המשך לימודים ישיבתיים, בד בבד עם הלימודים האקדמיים בכל מחלקות האוניברסיטה.
הלימודים במכון מתקיימים בימי א'–ה', בשעות לפנה"צ. תלמידי המכון זכאים למילגות שכר לימוד באוניברסיטה למילגות־עזר, ולפרסים למצטיינים.
כמו כן פטורים התלמידים מלימודי־יסוד ביהדות ומלימודים כלליים, בהתאם למספר שנות הלימוד במכון.
פרטים נוספים וטופסי־הרשמה אפשר לקבל ע"י פניה בכתב או בטלפון למזכירות, בבניין החדש של המכון הגבוה לתורה (מול בנק המזרחי) טלפון 03־718479 בשעות 8.30–12.30.

ההרשמה תסתיים אי"ה ביום א', י"ח אייר תשמ"ז, ל"ג בעומר, 17.5.87.

משרד התיירות

עתיד הנוער בעולם התיירות

טבחות   ארוח ופקידות קבלה   סוכני נסיעות

תלמיד כתות ט'
רכשו מקצוע מעניין עם תעודת בגרות.
בבתי ספר תיכוניים מקצועיים רבים קיימות מגמות מלונאות ותיירות.
תעשיית התיירות בצמיחה מתמדת בוא ותגדל איתה.
פרטים בבתי ספר תיכוניים מקצועיים או במחלקות החינוך של הרשויות המקומיות
ובמשרד התיירות טל' 02־237311.

ל.פ.מ.

כפר הנוער „ניר העמק"
הסתדרות עולמית לנשים ציוניות ויצ"ו
עפולה 18445 ★ ת"ד 2165

בוגרי המוסד בגלגוליו השונים:

משק פועלות, חוות הלימוד,
חוות הגרנ"ע, התיכון אזורי ויצ"ו.
כפר הנוער „ניר העמק"

במסגרת שנת ה־60 לכפר תשמ"ח מתוכנן

כנס בוגרים

אנא שלחו מיד פרטיכם האישיים: שם מלא (ושם קודם), כתובת, טלפון, מס' זהות, המחזור (או השנים), עיסוק.
למזכירות בית הספר עבור „כנס בוגרים".
ועדת הארגון.

סתיבה במסגרת
בשיטה עיוורת
תלמדו ב־12 שעות
בבי"ס למסחר „רימון"
ת"א, דיזנגוף 85
☎ 281985

המלכה „אינדיאנה" 650 סמ"ק
המלך „פאסר"
וכל שושלת המלוכה
לבית „דוקטי"
ב. בית דוקטי
צלנוב 37 ת"א
03־372890 383151
תצוגה מתמדת,
החלפות ותשלומים

המתנה לילדים לחג הפסח

ב"ה

משרד החינוך והתרבות   המחלקה להכשרת עו"ה

מכללת „תלפיות"
המכללה הדתית להכשרת עובדי חינוך והוראה
בית־המדרש הממ"ד ל־

מורים למוסיקה

רחוב הרב הרצוג, פ"ת 49270.
טלפון (03)901743

החלה ההרשמה למורים משתלמים לשנת הלימודים תשמ"ח

מסלולי ההשתלמות בהוראת מוסיקה וריתמוסיקה הם:
לימודי הסבה או הרחבת מסלול,
לימודים לקראת מורה בכיר,
לימודים לפי מסלול אישי למורות בשנת השבתון.

כל הקורסים מוכרים לגמול השתלמות.

בדבר פרטים ותיאום מועד הראיון נא להתקשר בכל ההקדם לפי הכתובת הנ"ל או בטלפון (03)901743.

מדרשת פיינברג של מכון ויצמן למדע

מזמינה מועמדים המבקשים ללמוד לקראת תואר שני (M.Sc.) או שלישי (Ph.D.)

ל„ימים פתוחים"

בהם ימסרו פרטים על תכניות הלימוד ותחומי המחקר בהם ניתן להתמחות.

- **מתמטיקה** (עיונית ושימושית) ומדעי המחשב:
ביום ה', 23.4.87, בשעות 15:00 עד 16:00, במזכירות מדרשת פיינברג.
- **פיסיקה** (עיונית ניסויית ושימושית):
ביום ו', 24.4.87, בשעות 09:00 עד 13:00, בבנין המחלקה לפיסיקה גרעינית.
- **מדעי החיים** (ביולוגיה, ביוכימיה וביופיסיקה):
ביום ו', 24.4.87, בשעות 08:30 עד 12:30, במזכירות מדרשת פיינברג.
- **כימיה** (פיסיקלית, עיונית, אורגנית, ביולוגית, גיאולוגית וחקר חומרים):
ביום ו', 24.4.87, בשעות 08:30 עד 12:30, במזכירות מדרשת פיינברג.

נציגי ועדות ההוראה של התחומים השונים יספקו לפונים מידע וידריכו את המעוניינים – במידת הצורך – אל המעבדות המתאימות.

האוניברסיטה העברית בירושלים

לרגל חג הפסח תהיה האוניברסיטה על כל יחידותיה

סגורה

מיום שני י"ד בניסן תשמ"ז (13.4.87)
עד יום שני כ"א בניסן תשמ"ז (20.4.87)

האוניברסיטה העברית מברכת את כל תלמידיה, עובדיה, מסיימיה, שוחריה ואת כל בית ישראל בברכת מועדים לשמחה.

A.S.A   N.D.N
לימודים בארה"ב

עשן קצת פחות!
בכסף שתחסוך,
קנה לילדך
„מעריב לנוער".

هكذا من الأصل

עיקר החדשות

א ב י ב
בספרית
מעריב

שלושה ספרים בסידרה אחת ובחצי המחיר

ספרים רבותי ספרים
מבצע מהספרים בספרית מעריב
שלושה ספרים בסידרה אחת ובחצי המחיר.
מבצע כזה עוד לא היה בספרית מעריב.
עכשיו בחנות הספרים שלך שלושה ספרים
בנושא אחד, בסידרה אחת ובחצי המחיר.

ספרים מבית טוב- ספרית מעריב